श्री जैनकथारत्नकोष

भाग सातमो.

प्रस्तावना.

आ जैनकथा रत्नकोशना सातमा भागमां अत्युत्तम धर्मधुरी महाप्रतापी अने मोक्षगामी एवा पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरनुं बालावबोध रुप चरित्र दाखल कर्युं छे. ए पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना जीवो प्रथम भवमां शंखराजा अने कलावतीराणीना भव पामीने त्यांथी एकवीशमे भवे पृथ्वीचंद्र अने गुणसागर थया छे. अने तेउ तेज भवमां दीक्षा लइ चारित्रने यथार्थ पाली छेवट केवलज्ञान पामी मोक्षलक्ष्मी पाम्या छे. आ ग्रंथमां तेमना एकवीशे भवनी विस्तारसहित कथाउ लखवामां आवी छे. वली तेउ दरेक भवमां पूर्वोपार्जित पुण्यपुंजना उदयथी केवुं केवुं सुख अने केवी केवी संपत्ति पाम्या. कया कया भवमां केवां केवां श्रावकनां व्रत अने केवुं केवुं संयम पाल्युं. वली ते ते भवमां संयम पाली समाधी मरणथी स्वदेहनो त्याग करी, कया कया देवलोकमां उत्पन्न थइ त्यां केवुं केवुं सुख अने केटलुं केटलुं आयुष्य भोगव्युं, ए सघलुं सविस्तर वर्णवेलुं छे. वली आ शांतरसमय चरित्रमां केटलेक ठेकाणे प्रसंगोपात संस्कृत श्लोको अर्थसहित तेमज मागधीभाषानी गाथाउ पण दाखल करी छे. तेथी आ ग्रंथ वांचनारने बहु आनंद आपनारो थाय छे. आ ग्रंथमां मुख्य तो जीवने संसार उपर वैराग्य थवा माटे आपेलो उपदेश, संयम ग्रहणथी थता लाभो, विषयलोलुपतार्थी थता असमाधी मरण, अने तेथी भोगववां पडतां नरकादिकनां दुःखो तथा अरिहंत धर्मनी महत्ता विगेरे

वर्णवेलुं छे, तेथी जेउ खरेखरा रसज्ञ हशे तेउज आ ग्रंथना खरा रसने समजी शकशे. वली जेउ धर्मनिष्ट अने जवजीरु हशे, तेउनाज अंतःकरणना अध्यवसाय शुद्ध थशे. अने तेउज शांतरस पामी, संसार उपर वैराग्यवंत थइ, निरवद्य संयम अंगीकार करी अने तेने यथार्थ पाली छेवट क्षपकश्रेणी उपर चडी कर्म क्षय करी संसारनो पार पामशे. छेवट अमो आ ग्रंथनी बहु प्रशंसा न करतां सर्वे स्वधर्माजिलाषी सज्जनोने विनंति करीये छीए के, तेउए अवश्य आ ग्रंथने वांचवो. जेथी ते ग्रंथ पोतेज पोतानी प्रशंसानुं परिपूर्णपणुं बतावी आपशे.

मूल आ ग्रंथ पंक्तिवर्य श्री रूपविजयजीए संस्कृत जापामां अगीयार सर्गे करी रचेलो छे, अने तेनुंज गुजराती जापांतर करी छपाववामां आव्युंछे.

आ ग्रंथनी प्रथम आवृति अमोये छपावी हती, ते खपी जवाथी, तेमज ते रसीक ग्रंथनी घणी जरुर होवाथी अमोये तेनी बीजी आवृत्ति छपावी प्रसिद्ध करी छे. आ ग्रंथ छापती वखते अमे घणी काळजी राखी छे. छतां कोइ ठेकाणे मतिमंदताथी अथवा दृष्टिदोषथी जूल थइ होय तो सुज्ञ पुरुषोए सुधारीने वांचवुं. ए अमारी विनंती छे.

प्रसिद्धकर्त्ता.

॥ अस्य ग्रंथस्यैकादशसर्गाणामतिसंक्षिप्तानुक्रमणिका ॥

॥ ॐ नमः श्री वीतरागाय ॥

॥ अथ श्री ॥

॥ पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरनुं बालावबोधरूप चरित्र प्रारंभ॥

तत्र प्रथम

ग्रंथकारनुं मंगलाचरण.

प्रणम्य श्रीमहावीरं, शंकरं परमेश्वरम् ॥ पृथ्वीचन्द्रचरित्रस्य, कुर्वे बालावबोधकम् ॥ १ ॥ धर्मविद्याविदा येन, गुणैराकृष्य मार्गणान् ॥ सलक्ष्यं निर्मितं चित्तं, स श्रीवीरः श्रियेऽस्तु वः ॥ २ ॥ सर्वातिशयसंयुक्ताः, प्रातिहार्याष्टकान्विताः ॥ येऽतीताः सन्ति एष्यन्तस्ते, जिना ददतां मुदम् ॥ ३ ॥ सिद्धाः प्रसिद्धा आचार्यो-पाध्यायाः सर्वसाधवः ॥ प्रपश्यन्तु वः श्रेयः, पञ्चैते परमेष्ठिनः ॥ ४ ॥ स्वभावान्निर्मला नित्यं, दर्शनान्मार्ग दर्शिनः ॥ सन्तोऽर्कवत् सदा वन्द्या, दोषापगमकृत्कराः ॥ ५ ॥ संपद्यते हृदालोको, यद्गुणेन पदे पदे ॥ न निन्द्या ध्वान्तव, दोषात्मका अपिच दुर्जनाः ॥ ६ ॥ नुत्वा पूर्वकवीन् नत्वा, स्वगुरून् सद्गुणे गुरून् ॥ वक्ष्यामि जीवजीवातुं, किंचिद्धर्मकथा महम् ॥ ७ ॥ स्वस्तिकृत् सिद्धिमार्गाणां, स्वर्णाङ्गः पूर्णकुंभवत् ॥ नाभेयो भाति वैडूर्य-पिधानं कुंतलच्छलात् ॥ ८ ॥

अर्थः—कल्याणकारक एवा श्री महावीरपरमेश्वरने प्रणाम करीने पृथ्वीचंद्रना चरित्रनो बालावबोध हुं करुं छुं. ॥ १ ॥

धर्मरूप विद्याना जाण एवा जे पोताना ज्ञानादिक गुणवडे बाणो खेंचीने पोतानुं चित्त सलक्ष्य एटले लक्ष्ययुक्त (जेनी उपर लक्ष्य छे). एवुं कर्युं एटले पड्ऐश्वर्य समान कर्युं. ते श्री वीर परमात्मा तमारा कल्याणने अर्थे थाओ. अर्थात् जेम कोइ बाणवेधी पुरुष, पणछें बाण आरोपीनें बीजा उपर एकतान राखे तेम जाणवुं. ॥ २ ॥

सर्व अतिशयें करी युक्त, आठ प्रातिहार्यें करी सहित, एवा जे अतीतकालें थयेला, अने वर्त्तमानकाले जे विद्यमान ठे, तथा अनागत काले जे थशे, एहवा जे श्री तीर्थंकर देव ते तमोने मुद् एटले आनंद आपो, तथा निर्विघ्नपणुं आपो ॥ ३ ॥

अरिहंत, सिद्ध, आचार्य, उपाध्याय अने सर्व साधु एवा जे प्रसिद्ध पंचपरमेष्टी ते तमारा कल्याणनी वृद्धी करो, एटले सर्व जीवने महोदय सुखने माटे थाउ. ॥ ४ ॥

स्वजावथी निर्मल, दर्शनथी निरंतर मार्गना देखाडनार, एहवा संत सज्जन साधु ते निरंतर सूर्यनीपेठे वंदनीक ठे. केमके, तेमना कर एटले हाथ ते दोषोनो अपगम करनारा ठे, दोषोना समूहना टालनारा ठे. अहिंयां कर अने दोषापगमकृत् ए बे पदना बे बे अर्थ ठे. कर एटले हाथ ए अर्थ साधुना पक्षमां लेवो, दोषापगमकृत् एटले दोषने दूर करनार ए अर्थ साधुना पक्षमां लेवो, कर एटले किरण अने दोषापगमकृत् एटले रात्रीने दूर करनार ए अर्थ सूर्यना पक्षमां लेवो. जेम अन्यदर्शनीने सूर्य वंदनीक ठे, ते दोषा एटले रात्रीना अंधकारने टालनार ठे, तेम संतरूप सूर्य ते अज्ञानरूप अंधकारने टालनार ठे ते माटे संतने नित्य वंदना करुं हुं ॥ ५ ॥

हवे सज्जन जे ठे ते दुर्जनना पण गुण ग्रहण करे ठे ते कहे ठे. जेमना वचनना जयथी हृदयमां पगे पगे आलोक थाय ठे. दुर्जनना वचनना जय थकी सज्जनना हृदयने विषे अजुवालुं थाय ठे. एहवा दुर्जन लोको जो पण अंधारानी पेठें दोषात्मक ठे, तोपण ते निंदा करवा लायक नथी. अहिंयां आलोक ए शब्दना बे अर्थ ठे. दुर्जनना पक्षमां आलोक एटले विचार, अने अंधकारना पक्षमां आलोक एटले प्रकाश जाणवो ॥ ६ ॥

एवी रीतें पूर्वे थयेला कविउनी स्तुति करीने रूडा गुणेंकरीने गरिष्ट एहवा जे पोताना गुरु तेने प्रणाम करीने जीवोने औषधनी पेठें जीवनरूप, संसाररूप मरणथी जीवाडनार एहवी सम्यक्दर्शनरूप श्री पृथ्वीचंद्रजीना चरित्रनी जे धर्मकथा ते अल्पमात्र कहेवानो हुं आरंज करुं हुं. ॥ ७ ॥

मुक्ति मार्गने विषे मांगलिकना करनार, कंचन सरखुं जेमनुं शरीर ठे, एवा नाजिराजाना पुत्र श्रीऋषच प्रजु ते श्यामकेशना मिषथी कुंजनी पेठें वैडूर्यरत्नना ढांकणां जेवा शोजे ठे, एटले श्रीऋषजदेवजीनुं शरीर कंचनवर्ण

वालुं ठे, ते रूप मांगलिक कलश जाणवुं, अने प्रभुने मस्तकें श्याम केश ठे ते ते कलशना ढांकणा रूप ठे, एवो प्रभुरूप कलश ते मुक्तिमार्गने विषे कल्याणकारी शोन्ने ठे ॥ ८ ॥

अहिं जगत् मांहेला सकल जीवोने अज्ञयदान आपवामां कुशल एवा ज्ञगवान् श्री वर्द्धमानस्वामीयें सर्व लोकोने पुरुषार्थरूप वृक्षनुं वीज धर्म्म ठे एम वखाणेलुं ठे. कारण, पुरुषार्थरूपी जे वृक्ष, ते सर्वनुं जे उत्तम वीज ते धर्म्म ठे. ते पुरुषार्थ चार ठे. ते मांहे धर्म्म, मुख्य पुरुषार्थ ठे, जे माटे अर्थ काम अने मोक्ष ए सर्व धर्म्मथी पामीयें ते माटे धर्म्म तेज प्रशंसा करवा योग्य ठे ॥ यतः ॥ धर्माद्धनमनन्तं स्यात्, सर्वे कामाश्च धर्मतः ॥ लभ्यते धर्म तो मोक्ष,–स्तेनोक्तो धर्म उत्तमः ॥१॥ अस्यार्थः–ते धर्म्मथकी धन अनंतुं पामे, सर्व संसारिक सुख कामाभिलाषीनुं पूर्ण पामवुं, ते पण धर्म्मथी पामे, वली धर्म्मथकी कर्मनो क्षय थाय, अने मोक्षरूप फल पामे, ते माटे धर्म्म पदार्थने श्री तीर्थंकरें उत्तम कह्यो ठे.

तरुमध्ये जेम कल्पतरु अधिक ठे, ताराउमां जेम चंद्र मोटो, पर्वतमां जेम मेरुपर्वत मोटो, तेम अन्यधर्मथी जैनधर्म शिरोमणी ठे एवुं कह्युं ठे. ते जैनधर्म केवो ठे? तो के प्राणीने चार गतिनां डुःखनो हरनार ठे. वली ते धर्म आदर्यो थको उत्तम मोक्षसुखनो देनार ठे. ए धर्म सांजल्यो थको, आदर्यो थको, कराव्यो थको, कर्यो थको, महोदयने सुखने पमाडे. ११ ते माटे धर्म कथा, श्रावके सद्दहणा सहित सांजलवी. कारण के जेहवां वचन काने सांजलियें तेहवो चित्तने विषे रस उपजे. १२ संवेगरसरूप अमृतें करी मोह महाविष विलय थइ जाय, माटे धर्म्मना से सांजलनारा जनो ठे ते मोक्षसुखनी पेरें तत्काल चिदानंद सुखने पामे ठे. १३

कामार्थे मिश्रित जे धर्म्म कथा ठे, ते मांहे चरित्रानुवादे दृष्टांत घणां आवे, ते श्रोताजनने सांजलतां थकां स्वाद उपजे. जेम सरस रसवती होय तोपण तेने शाक साथे जमतां स्वाद उपजे, शाक विना ते रसोइ स्वाद न आपे. तेम धर्म्मकथा पण दृष्टांतें करी शोन्ने. १४ शुं घणुं कहीयें. पूर्व कवीश्वरे पृथवीचंद्रकुमारनुं चरित्र प्राकृत गाथाबंध कीधुं ठे तेमांथी किंचितमात्र हुं रचना करुं ठुं. १५

एहवा डुःखमां कालने विषे आ चोवीशीना पांचमा आराथी पहेली

कोइक चोवीशीना अवसर्पिणी कालने पांचमे आरे ए शंखराजा थया. तेज महारूपि, शुद्ध समकितवंत, एवो पृथ्वीचंद्रराजा जावचारित्रना योजे करी जार्यासहित अनुक्रमें मनुष्यना तथा देवताना जवमां अधिकाधिक सुख जोगवीने अंते सुखें समाधें मोक्षने पाम्या. ते कथा हुं कहुं बुं, ते प्रत्यें हे सज्जनजीवो! तमें सांजलो. १६ ते समकित कये जवे पाम्या, ते पाम्या पढी केटला जव संसारमां कीधा, ते जवनी संख्या केटली थइ, ते मूल ग्रंथमध्ये जेम कही ले तेम लखियें लियें.

प्रथम जवे पृथ्वीचंद्रकुमारनो जीव शंखराजा थयो, अने गुणसागरनो जीव कलावतीराणी थइ. तिहां ए बे जीव समकित पामी दीक्षा लेइ चारित्र पाली बीजे जवे सौधर्मदेवलोके देव देवी थयां. त्यां पांच पांच पल्योपमनुं आयुष पाली त्रीजे जवे शंखराजानो जीव कमलसेनराजा थयो, अने गुणसागरनो जीव तेहनी गुणसेनाराणी थइ. त्यां ए बे जीव दीक्षा लेइ, चारित्र पाली चोथे जवे दश सागरोपमने आउखे पांचमे देवलोके मित्रपणें देवता थया. तिहांथी पांचमे जवे पृथ्वीचंद्रनो जीव देवसिंहराजा थयो,अने गुणसागरनो जीव तेनी कनकसुंदरी नामें राणी थइ, ते जवें श्रावकनां बार व्रत पाली ठठे जवे सातमे शुक्रदेवलोके सत्तर सागरोपमने आजखे ए बे जीव मित्र देवता थया. त्यांथी सातमे जवें पृथ्वीचंद्रनो जीव देवरथ नामें राजा थयो, अने गुणसागरनो जीव रत्नावली नामें तेनी राणी थइ. ए बे जीव ते जवें शुद्ध श्रावक व्रत पाली आठमे जवे नवमे आनत देवलोकें उंगणीश सागरने आउखे ते बे मित्र देवता थया. तिहांथी नवमें जवें पृथ्वीचंद्रनो जीव, पूर्णचंद्र नामे राजा थयो, अने गुणसागरनो जीव तेनी पुष्पसुंदरी नामें राणी थइ. ते जवे ए बे जीव शुद्ध श्रावकनां बार व्रत पाली दशमे जवें अग्यारमे आरणदेवलोके वीश सागरने आउखें ए बे मित्र देवता थया. त्यांथी च्यवी अग्यारमे जवें पृथ्वीचंद्रनो जीव शूरसेन नामें राजा थयो, अने गुणसागरनो जीव तेहनी मुक्तावली नामें राणी थइ. ते जवे बेहु शुद्ध चारित्र पाली बारमे जवे वीस सागरने आयुषे पहेली ग्रैवेयकें ते बे मित्र देवता थया. त्यांथी च्यवी तेरमे जवे पृथ्वीचंद्रनो प्द्योतर नामें राजा थयो, अने गुणसागरनो जीव हरिवेग नामें राजा ते बन्ने विद्याधर थया. तिहां दीक्षा लइ चारित्र पाली चौदमें जवे

सत्यावीश सागरने आउखें मध्य ग्रैवेयकें बे मित्र देवता थया. त्यांथी पंद्रमे नवे पृथ्वीचंद्रनो जीव गिरिसुंदर नामें राजा थयो, अने गुणसागरनो जीव पृथ्वीचंद्रनो अन्यमातृक लघु नाइ रत्नसागर नामें थयो. त्यां बे नाइ दीक्षा लइ शुद्ध चारित्र पाली सोलमे नवें नवमे ग्रैवेयकें एकत्रीश सागरने आउखे बे मित्र देवता थया. त्यांथी सत्तरमे नवे पृथ्वीचंद्रनो जीव कनकध्वज नामें राजपुत्र थयो, अने गुणसागरनो जीव तेहनो ठरमाइ नाइ जयसुंदर नामें राजपुत्र थयो. ते बे नाइ दीक्षा लइ संयम पाली अढारमे नवे बत्रीश सागरने आयुर्ये विजय विमानें बे मित्र देवता थया. त्यांथी ठंगणीशमे नवे पृथ्वीचंद्रनो जीव कुसुमायुध नामें राजा थयो, अने गुणसागरनो जीव तेहनो पुत्र कुसुमकेतु नामें थयो. त्यां पिता पुत्र बन्ने दीक्षा लइ शुद्ध चारित्र पाली वीशमेनवे सर्वार्थसिद्ध महाविमाने तेत्रीश सागरने आउखे बे मित्र देवता थया. त्यांथी च्यवी एकवीशमे नवें शंखराजानो जीव पृथ्वीचंद्रनामें अने कलावती राणीनो जीव ते गुणसागरनामें ए बे शेठना पुत्र थया. ते गृहस्थपणे केवलज्ञान पामी मुक्तियें पहोता. ए संक्षेपें नामथीज मात्र एकवीश नव कह्या. हवे प्रत्येक प्रत्येक एकवीशनव विस्तारे कहेवाशे.

आ जंबूद्वीपने सरावला कोडीयानी सदृशें दीपकरूपें थापी उपमा दीये ठे. आ पृथ्वीने विषे, सूर्यकिरणरूप ज्वालायें करी प्रज्वलित थयेला, मेरुरूप वाटि जेनी ठे, सागररूप तेल जेनां नरेलुं ठे, एवो मंगलदीप सरखो जंबुद्वीप ठे. ते जंबुद्वीपनी दक्षिण दिशायें नरतक्षेत्रनी वचमां वैताढ्य पर्वत तेणे अर्द्ध खंम कीधुं, त्यां गंगा सिंधु ए बे महानदीयें ठ खंम कीधा. ते नरतक्षेत्र मध्ये सदाकाल बार बार आरानुं कालचक्र फरे ठे. ठ आरा अवसर्पिणीना हीयमान कालना अने ठ आरा उत्सर्पिणीना वर्द्धमान कालना, एम सदाकाल नरतक्षेत्रने विषे बार आरा एवी रीते वर्त्ते ठे.

उत्सर्पिणी कालने विषे जे नाव आयुष्य, देहमान सुखादिकनुं प्रमाण होय, तेथी अवसर्पिणी कालने विषे प्राणीमात्रने सर्वनाव विपरीत होय. ३२

एहवे समे कोइक गतकाले, कोइक अवसर्पिणी कालने विषे दारुण नयंकर दुषम नामें पांचमा आराने विषें काल, धैर्य, संघयण, श्रद्धान ते सर्व दुर्बल थया. आ वर्त्तमानकालनी पेठे साधुव्रतने पालनारा घणा स्वल्प होता हवा. एहवा पांचमा आराने विषे नरतक्षेत्रना दक्षिणार्द्ध मध्य खंमनुं मं-

रुण, रम्य ग्राम देशें करी शोजायमान, एहवो एक श्रीमंगल नामे देश हो तो हवो. ३४ ते देशने विषे दक्षिणावर्त्त शंखनीपेठें शंखपुर नामें नगर ठे. जेमां चित्त चिंतवितना दातार एवा धनवंत पुरुष तथा जेमां अढारे वर्णना लोक वसे ठे, ज्यां जिनप्रसादनेविषे उंची ध्वजाउं चलके ठे, घंटाना शब्द वागे ठे, एहवुं शंखपुरनामें नगर शोजे ठे. ते नगरने विषे शंख नामें राजा ठे ते केहवो ठे? तो के, शंखसमान उजलो ठे, यशनो धरनारो ठे, ते राजा महा शूरवीर ठे, ते यद्यपि सूर्यसमान ठे, तथापि प्रजाने तापकारी नथी. वली चंद्रमानी पेठे शीतल ठे, पण क्षीण अने कलंकी नथी. तथा सुपात्रने विषे दातार ठे, पण कुगई रमवाने कृपण ठे. परस्त्री जोवाने उपरांगो ठे, पण शत्रु जीतवाने सन्मुख ठे. तथा घणी अंतेउरी, हाथी, घोडा, प्रधानादिक परिवारें सहित इष्टकारी ठे. एम सुखें समाधियें ते शंखराजाने राज्य पालतां केटलोएक काल जातो हवो. ३ए

एटलानंतर एकदा समये ते राजा राजसजामां बेठो ठे, त्यां प्रतिहार जे पोलियो तेणें आवी अरज कीधी, जे प्रधान एवो गजनामें शेठनो पुत्र दत्त एवे नामें विनीत तमारो मित्र तमने मलवाने आव्यो ठे, हुकम होय तो सजामां आवे. त्यारें राजाये आज्ञा दीधी, दत्तकुमार प्रधान पण जेटणुं राजा आगल मूकीने प्रणाम करी उजो रह्यो. त्यारे राजायें पूब्युं. हे दत्त कुमार! तुजने कुशल ठे. केम घणे काले आव्यो? एटला दिवस किहां गया हतो? एटलुं पूब्या पठी दत्तकुमार कहे ठे.

हे स्वामिन्! तमारा प्रसादें कुशल ठे, अने घणे कालें आव्यानुं कारण सांजलो. ४२ अमारे व्यापारीनी ए रीत वर्ते ठे, जे कांइक दिशे भ्रमण करी यौवन अवस्थामां धन उपराजीयें. जे माटे नितिशास्त्रमां कह्युं ठे के, कुपरिचय घरणिघरो, जो न नियत्तेइ महियलं मणुउं ॥ सो कूवदडुरोव्व, सारासारं न याणेइ ॥ १ ॥ नज्जंति चित्तनासा, तहय विचित्ताउ देस जासाउ ॥ अच्चप्पजुयाइं बहुसो, दीसंति महीं जमंतेहिं ॥ २ ॥ अर्थः—घर धणीनो परिचय मेलीने जे माणस विदेश देशांतर न जाय ते कुवाना देडका सरखो सार असार कांइ न जाणे ॥ १ ॥ चित्र विचित्र एवी अनेक ... देशनाषा न जाणे, देश नीति न जाणे, ते माटे देश देशांतरने भ्रमण करनारा लोको घणां आश्चर्य जुवे ठे ॥ २ ॥ एवुं कही हवे

कुमार पोतें ज्यांथी आव्यो छे ते अधिकार कहे छे ॥ ४५ ॥

इहांथी हे राजेंद्र! हुं देवशालपुरे गयो, तिहां तमारे प्रसादें धन उपा र्जीने हुं केटलेएक कालें इहां आव्यो. तेवारें राजा कहे छे. हे सौम्य! एटले दूर देवशालपुर छे, तिहांथी तुं जइ आव्यो. तो शुं तुं ए सर्वे साचुं कहे छे? त्यारें फरीने दत्तकुमार कहे छेः—॥ यतः॥ कोऽतिभारः समर्थानां, किंदूरं व्य वसायिनाम् ॥ को विदेशः सुविद्यानां,कः परः प्रियवादिनाम् ॥ १ ॥ अर्थः— जे सारो शक्तिमान होय तेने श्यो भार! वेपारीलोकोने शुं दूर? सारो विद्या न् होय तो तेने परदेश ते कयो? अने जे मीठुं बोले तेने पारको माणस ते कयो ॥१॥ एवुं सांजली शंखराजा पूछे छे. हे उत्तम! तें देशांतर. फरतां जे कांइ आश्चर्य दीठुं होय ते तुं मारी पासे कहे? तेवारे दत्तकुमारे कह्युं जे में आश्चर्य दीठुं छे ते कहुं छुं, तमे सावधानपणे एकाग्र मनें सांजलो. ४७

ज्यां सदैव सर्वत्र निरुपम कुल देखीयें छैयें, ज्यां अप्रतिम एवा अनंत जिनप्रासाद देखियें छैयें, ज्यां ज्ञानकलासहित मुनि देखियें छैयें, ज्यां धी वरजातना लोको पण श्रावक छे, एवा ते देवशालनगरने विषे जे चित्रपट्ट ते विकस्वर नेत्रें करी स्वयमेव आप जुवो. एम कही यत्नपणे गोपव्युं हतुं जे चित्रपट्ट ते छोडीने राजा आगल मुकतो हवो. ते चित्रपट्ट मध्ये कोइक स्त्री नुं रूप छे, ते निरखीने राजा विस्मय पाम्यो. कोइक अगण्यरूप लावण्यनी धरनारी देवांगना होयनि शुं? एहवुं कोइक कन्यानुं रूप राजायें दीठुं. ते जोइने, अहो एहनां नेत्र केहेवां छे! अहो एहनुं मुख, अहो एहनां स्तन, अहो एहना करचरण, अहो एहनुं लावण्यपणुं! एवुं राजा हृदयमांहे चिं तवतो हवो. त्यारपछी राजायें पूछ्युं, हे दत्तकुमार! कोण देवी तथा मान वीनी ए मूर्त्ति छे? ए कोणे सुकृतियें चित्रपट्टे चितरी छे? तेवारे दत्त कहे छे. हे राजन्! ए मानवीनुं स्वरूप छे, तहारे संगें ए राणीपट्ट देवी थनारी छे, तेनुं रूप लख्युं न जाय, ए तो चित्रकारे लेशमात्र लख्युं छे.

तेवारें राजा कहे छे. ए चित्रमां शी खामी छे? एना केश केवा सारा छे, एनां नेत्र केवां चंचल छे, एनुं वदन केवुं हास्ययुक्त छे, ए लखेलुं चित्रपट्ट देखी चित्त हरे छे, तो साक्षात् ए स्त्री केहवी हशे! तेवारे दत्त कहे छे. ते स्त्रीनी अपार लीला छे, एना शरीरनी सुंदरता जे छे ते लखी न जाय, एतो स्मृतिमात्र लेशथकी चित्रपट्टें लखी छे. तेवारें राजायें विस्मय पामी पुछ्युं

जे ए कोण मानवी ढे? दत्त बोल्यो, ए माहरी बेहेननुं रूप ढे. राजायें कह्युं, एम केम? देवशालपुरे तारी बेहेन तें केम दीठी? एम पुब्युं. तेवारें दत्त कुमार धुरथकी मांमीने खरेखरुं पोतानुं वृतांत राजा आगल कहे ढे. ६१ हे राजेंद्र! हुं महारा पितानी आज्ञायें, धननी आशायें, देशांतर जोवाने अर्थें अने व्यापारने अर्थे नाना किगाणां लइ घरथकी साथ संघातें चाल्यो. तिहां अनेक देश उल्लंघतो, विविध देशनां आश्चर्य जोतो थको देवशालन गरना देशनी सिंधे एक नयंकर अटवी ढे तिहां पहोतो. त्यां प्रौढतुरंगमें आरोह्या मनऊयक एवा सुनटें परिवृत थको चोर तथा सिंहनी शंकायें स्मरार्थी हुं मार्गे चालतो हतो. एवामां तिहां आगल जातां मार्गे सुरूपवंत सुजट मूर्डा लाइने दिव्य वेषनो धरनारो पुरुष मृत्यु प्राय थइ पड्यो हतो, तेनी आगल मुवेलो घोडो पड्यो ढे, तेवारें हुं ते पुरुष पासे गयो, तिहां तेहने कांइक जीवनो अधसलतो देखीने में तेना मुख उपरे पाणी ढांट्युं, त्यारें ते पुरुष कांइक चेतना पामीने जाग्रत थयो. ते वखतें में तेहने पाणी पायुं ने ते पुरुषने क्षुधावंत जाणीने में मोदक जमाड्या, तेथी ते हुंशियार थयो. तेवारें में पूछ्युं जे तमो आ अटवी मध्ये केम पड्या? घोडो केम मृत्यु पाम्यो? एम पुब्युं, त्यारें ते पुरुष हर्षे पोतानी वात कहे ढे ६३ ॥ यतः ॥ अवश्य नाविन्व नव मद्दा मद्दा, यया दिशा धावति वेधसः स्पृहा ॥ तृणेन वात्येव तयानुगम्यते, जनस्य चित्तेन तृषावशात्मना ॥ १ ॥ अस्यार्थः ॥ जेहवां कर्म पूर्वे बांध्यां ढे, तेना उदय काले प्राणिने अजिला प पण तेहवोज उपजे ढे. तिहांज मन दोडे ढे. जेम वायुयें प्रेर्युं तृण दोडे ढे तेनी पेरें ॥ १ ॥ तेमाटे देवनंदी नामें देश, तिहां देवशालपुरनगरनो राजा तेनो हुं पुत्र बुं, ते घोडानो वेग जोवा नीकल्यो, पण अवली गतिनो घोडो हतो ते मुजने अत्रे लाव्यो. इहां वाग मूकी एटले घोडो उनो रह्यो. ने श्वासे नराणो तेथी मृत्यु पाम्यो. हुं क्षुधा तृषायें पीड्यो. मूर्डागत थइ पड्यो. तेने तुं परोपकारी थयो. किहांथी आवीने तें मुजने जीवितव्य दान दीधुं? हे दत्त नाइ! तमो किहां जाशो? एहवुं राजकुमरें पुब्युं त्यारें ते राजेंद्रने में कह्युं, देवशालपुरें जाशुं. आपण बेनो एक मार्ग ढे. दत्त कहे ते राजकुमरने में महारा पोताने रथे बेसाडी विनोदनी वा तो करतां अटवी मध्ये चाल्या जइयें छियें. ते अटवी केहवी ढे, के ज्यां

घणी नदीयो वहे छे, ज्यां घणा घुवडना घूत्कार, सूअरना सीत्कार, मह
गीरिनी गुफामां सिंहना गर्जारव चाले छे. वली घणा दव बले छे, एवी वि
कट जयंकर अटवी मध्ये आवतां बीजे दिवसें घोडाना हेषारव, अर्थात् ह
णहणाट, हाथीना गर्जारव तेणें करी आकुल, पालाना कोलाहल थाता
चित्कार थतां, घणां नगारां वाजते एवुं एक सैन्य अमें साहमुं आवतुं दी
ठुं. ते वखते अमो जये करी आकुल थया. सर्व अमारा सुजट सन्नधबद्ध
थइ रह्या. एटले एक असवार आव्यो. ते कहेवा लाग्यो के, जय पामशो
मां, अने तमने पूछियें छियें, जे कोइ असवार घोडे हरयो जातो तमे जोयो
एवुं पूछतां तेणे रथमां बेठेलो कुमार दीठो, त्यारें तेहने हृदयें अत्यंत हर्ष
उपज्यो. तेवारें बंदीजने जइ जयजयशब्द कही वधामणी दीधी. विजय
राजाना पुत्र जयसेनकुमर ! तुं चिरंकाल जीवतो रहे. पछी तिहां सैन्यस
हित राजा साथमां आव्यो, तेवारे जयसेनकुमार रथथी उतरी जक्ति स
हित पिताने चरणे नमतो हवो. पितायें हर्ष पामी तेने वृत्तांत पूछ्युं. त्यारे
कुंवरें सर्व हकीगत कही. जे ए दत्तशेठें मुजने जीवितदान दीधुं. वक्रशि
क्षित घोडो मुजने आ अटवी मध्ये लाव्यो, हुं क्षुधा तृषायें पीड्यो मूर्छा
गत थइ, मार्ग मध्ये पड्यो. अश्व मृत्यु पाम्यो. इत्यादिक सर्व वृत्तांत पि
ता आगल कहीने कह्युं के, मने ए धर्मबंधुयें जीवतो राख्यो, त्यारे राजायें
कह्युं, ते क्यो पुरुष तादृश बांधव ? त्यारें जयसेनकुमारें राजाने मुजनणी
देखाड्यो. त्यारें राजा मुजने तेडीने पुत्रनी पेरें आलिंगन दइ मल्यो. घणुं
आदरमान दइ घोडे असवारी करी साथे लइ चाल्यो. महारा सथवारानी
रखवाली करवा माटे राजायें पोताना असवार मेल्या, अने अमो देवशाल
पुरे राजजुवने गया. पाछलथी सर्व सथवाराना लोक पण आवी पहोता,
त्यां रहेतां राजायें तथा राजकुमारें महारी साथें जेम मने महारा घर परि
वार कोइ सांजरे नहि तेम घणुं हेत कीधुं ॥ ७३ ॥

ते विजयराजानी श्रीदेवीराणीथी उत्पन्न थयेली, तथा जयसेनकुमर
नी नानी बहेन, तिलोत्तमा सरखी रूपवंती, दीठे थके मन तथा नयनने
हरे एवी, सोलह कलानी धरनारी छे, माटे तेज अर्थ उपर तेनुं नाम पण
कलावती छे, एवी एक पुत्री हती, पण ते सरखो वर तेने जोइयें, ते कोइ न
मल्यो, त्यारें विजयराजा चिंतारूप अग्नियें दग्ध थयो. ते कन्यानां माता त

था बंधु सर्व चिंतातुर रहे छे ॥यतः॥ या जाता जनयंति दीनमुखतां प्राताश्च सयौवनं,चितार्धि किल वर्द्धयंति विपुलं यांत्यः परेषां गृहे ॥ कांतेनापि वि वर्जिता अथ सुता पित्रोर्नृशं दुःखदा, पुत्रीणां नयनाम्बु जन्मसमये मात्रा ततो दीयते ॥१॥ अर्थः–पुत्री आवे पितानुं दीन वदन थाय, पुत्री मोटी थये पिताने चिंता वधारे, पारकां घर दीपावे, विधवा थाय तो पोताने महा दुःख उपजावे, ते माटे पुत्रीना जन्म समये मातानी आंखे आंसु आवे.

ते माटे हे राजन्! ते कलावतीनां माता पिता घरनी चिंता करतां देखीने में कह्युं. हे राजन्! "बहुरत्ना वसुंधरा" पृथ्वीमध्ये घणा रूपवंत उत्तम पुरुष छे, तेमाटे एनुं रूप चित्रामण पट्टमां लखावी आपो, एटले हुं ए सरखो वर प्रगट करी आवुं. तेवारें ते राजायें महारुं वचन मान्युं. पछी में चित्रपट्ट तैयार कर्युं, अने ते लइ गइ काले हुं आंहिं आव्यो, त्यारें में चित्तमां चिंतव्युं, जे आ कन्या शंखराजाने योग्य छे. पोताना स्वामीने मूकीने ए रत्न बीजाने कोण आपे. एहवुं विचारीने ते कलावतीना रूपनुं प्रतिबिंब प्रभुआगल मूक्युं. एटला उपरांत जे तमने घटता घटतुं होय ते आदरवुं. ए१

तेवारें शंखराजा ते कलावतीनुं प्रतिरूप देखी कामकिरातना उग्र बाणें पीडित थयो छे, एम जोइ तेनो मतिसागर नामा प्रधान कहे छे. कलंक रहित चंद्रमा सरखुं जेनुं मुख छे, विकस्वर छे नेत्र जेनां, रक्त अशोक पल्लवना पत्र सरखा छे होठ जेना, लावण्यरूप नीरनी तो ए नदी छे, माटे जेम हंसी हंसने योग्य होय पण कागडाने योग्य नहि, तेम ए कन्या पण, देवनो सेनापति जे कार्तिकेय तेना पराक्रम सरखुं छे पराक्रम जेनुं एवा अमारा महाराजने मूकीने बीजा कया पुरुषने योग्य छे? वली मतिसागरमंत्रि कहे छे. हे राजन्! ए दत्तकुमार मुझथी तमारो अधिको हितकारी छे. केम के जे इहांनो रहेनारो छतां परक्षेत्र जइने स्वामीनुं कार्य करे छे. जगत्मांहे परना कार्य टाली पोतानां काम समारे एहवा अधम नर घणा छे; पण पोतानुं काम पडतुं मेलीने पारकुं काम समारे एहवा उत्तम नर थोडा हशे ॥ यतः ॥ प्रारभ्यते न खलु विघ्नभयेन नीचैः, प्रारभ्य विघ्नविहता विरमंति मध्याः॥ विघ्नैः पुनः पुनरपि प्रतिहन्यमानाः, प्रारब्धमुत्तमजना न परित्यजंति ॥ १ ॥ तेमाटे उत्तम पुरुष होय तेहने जोपण अनेक विघ्न आवी उपजे तो पण ते प्रारंभ्युं काम न मूके ॥ ए३ ॥

तेवारे दत्तकुमार हसिने कहेवा लाग्यो के, एहवी शी सेवकनी वडाइ करो छो? जो चोरनो पग देखाडे तो पण स्वामीनो प्राहरिक सेवकज क-हियें, एम सन्नाने विषे बेठां मीठी गोष्ट करतां मध्यान्ह समय थयो, तेवारें कालवेदी पुरुषें समय जणाववाने अर्थे एम कह्युं ॥ आक्रामत्युल्लसत्तेजाः, सूर्योऽयं जनमस्तकम् ॥ तीव्रतेजस्विनां लोके, किमसाध्यं नवत्यहो ॥ १ ॥ अर्थः-तेजें उल्लास करतो एवो ए सूर्य जनना मस्तकने उलंघे छे, अहो! तीव्र जेमनुं तेज छे एवा लोकोने आलोकमां शुं असाध्य छे? जे माटे ह जीसुधी कार्यथी निवर्त्या नथी. सुवर्णाय शृंगारें शोजती, उल्लास करती, कमलनेत्रा एहवी आनंदनी उपजावनारी लक्ष्मी ते देवपूजार्थी पामीयें मा टे उठो देवपूजा करो. एम सेवकें आवीने कह्युं ॥ १०१ ॥

त्यार पछी शंख राजा सन्ना विसर्जी, स्नान अर्चा जिनपूजादिकृत्य करी पछी नोजन करी शय्यायें बेठो थको ए प्रियानो समागम केम थाय एवी रीतें तेनो उपाय चिंतवतो हवो. हे दैव! तव नद्रं नूयात्. जेणें एहवी अमरांगना सरखी सुलोचना स्त्री नीपजावी छे, तेणे जेम पंखीनें पांख आपी तेम जो मानवीने पांख दीधी होत तो,हमणांज हुं त्यां जइने आ स्त्रीनुं मुख निरखत. तथा कइ रात्री, अथवा कयो दिवस ते अमृत समान था शे, के ज्यां पुण्यना महिमा थकी ते डुर्लन स्त्री पामीशुं. एम चिंतारूपी स मुद्रना संकल्परूप लोल कल्लोले करी कंपायुं छे हृदय जेहनुं एवा राजायें त्यां बेठां केटलोएक काल अतिक्रमीने पाछो सन्नास्थान मंरुपे आवी सिं-हासन विराजमान कर्युं. त्यां मंत्री तथा महामंत्री प्रमुख सेवाकारी सर्व जन आव्या. तेनी साथें वात विनोद करतां शेष दिवस निर्गम्यो, रात्री पण विषयादि व्यापारें निर्गमी. बीजे दिवसे तेमज राजा सनायें बेठो छे, एहवे समये आर्से नराणा एवा कोइक पुरुषें आवी प्रणाम करी कह्युं के, देवसूत्रनी पेठें सर्व सामंतादिकें अजाएयुं एवुं, रथ, अश्व, सुनटें व्याप्युं महा सैन्य आवे छे. ते सैन्य वनना जीवने त्रास पमाडतुं, कोलाहले करी विश्वने कंपावतुं छे, एहवुं सांजली शंखराजा कोपें धिग धिगायमान थयो थको बोल्यो के, रण नंना ढंका वजाडो, ए कोण सैन्य आवे छे, तेने सा-मा जइये. एम कही जेटले लडाइनी सामग्री करे छे, गज, रथ, अश्व, सु-नट, सन्नद्धबद्ध सज्ज थाय छे, लोक पण सर्व एम कहे छे के, ए कोण आवे

छे! एम सर्वत्र कोलाहल थाय छे, एवामां दत्तकुमरें आवी विनंती कीधी. हे स्वामिन्! एवडो अकाले श्याने अर्थे कोप करो गो. हे राजन्! जे कन्यारत्न ते चित्रपट्टे लखी; जे तमे दिलमध्ये धारी, ते तमने वरवाने सामी आवी छे, तेहनुं ए लश्कर छे. ते माटे कोप केम करोगो! एतो शातानुं कारण छे. जे माटे हे स्वामी! सर्व कलायें संपूर्ण मोटा प्रतापवंत ए जय कुमार सर्व सार सैन्य सहित इहां आवे छे ॥ ११६ ॥

ते वार्त्ता सांजली शंखराजा महा आनंदमय थयो. किंवा जाणीये अमृतना कुंभमां नाह्यो, के जाणीयें चक्रवर्त्तिपणुं पाम्यो. एहवो हर्षवंत थातो हवो. त्यारपछी दत्तकुमरने सोनानी जीज, अंगनां आजरण वधामणीमां आपीने कहे छे, जे ए अणघटतुं काम थयुं. जे माटे तुरत ए कन्याने सामी लइ केम आव्यो. तेवारे दत्तकुमार कहेवा लाग्यो: साहेबनी पुण्याइ थकी सर्व योग्य मले छे. ते वखत राजाने मतिसागर प्रधान कहे छे. ए दत्तकुमार मोटा चित्तना जावने जाणे छे, थोले थोडुं पण स्वामीनां कार्य करवाने निपुण छे. बीजा तमारा केटलाएक सेवक जे मुखें मीठुं बोले एवा तो घणाय छे, पण पठवाडे गुणग्राही स्वामीनुं कार्य समारे एहवा उत्तम सेवक, ते केटला होय? ॥ यतः ॥ असारे हि पदार्थे हि, प्रायेणाडंबरो महान् ॥ नहि तादृग् ध्वानः स्वर्णे, यादृक्कांस्ये प्रजायते ॥ अर्थः—असार पदार्थने विषे आडंबर घणो रहे छे. जुउ कांस्यमां जेटलो ध्वनी छे तेटलो सुवर्णमां नथी. ते माटे हे राजन्! ए दत्तकुमार गंजीर छे. मुखे घणुं नथी बोलतो, पण ए कन्याने साहेबना गुण वर्णवीने तमारी उपर घणी रागवंती कीधी छे, एहवुं हुं चित्तने विषे संजवुं छुं, तेथी एने पितायें आज्ञा आपी छे; माटे बंधवने तेडीने उतावली ए कन्या तमारी सामी आवी छे ॥ १२४ ॥

तेवारे दत्तकुमार कहे छे: अहो मंत्री! तमारुं नाम मतिसागर जे छे, ते यथार्थ छे. जे पठवाडे नीपनुं छे, ते तमो बुद्धें करी प्रत्यक्ष निपनानी परे कहो गो. वली शंखराजा हसिने कहे छे. हे मंत्रीश्वर! ए दत्तकुमार! मननो महा गंजीर छे, जे माटे समय अवसरना महोटो जाणनार छे. तेमाटे हवे सैन्य सामग्री निवारी ए समये जे घटे ते क्रिया करो. हाट श्रेणी शणगारो, बुद्धिवंत नर साहमा जाउ, मोटे मंडाणे सामैयुं करी नगर मध्ये प्रवेश करावो, हाथी, घोडाने घासनी सामग्री करो, राजकुमरने उतरवानी जग्या

हवेली सज्ज करो. ते सांजलीने जे निपुण पुरुष हता ते राजानी आज्ञायें हर्षोत्कर्षयका सामा गया, अने जेम राजायें कह्युं हतुं तेम कार्य करता ह-वा. ते जयसेनकुमरने सामा परिवार सहित प्रधान गया. घणो आदर दी-धो. त्यारे जयसेनकुमर विस्मय पाम्यो. बंदीजन बिरुदावलीमां कुल परा-क्रमनी प्रशंसा करतां वाजित्र वाजते चित्तने आल्हादें तिहां राजायें उता-रा आप्या. ते घरने विषे उतरी, स्नान, मज्जन तथा जोजनादिक करी गी-त गान नाटकादि थाते ते दिवस तेम निर्गम्यो. त्यारपठी बीजे दिवसे मं-त्रीसामंतें परिवर्यो थको जयसेनकुमार सजामध्ये आव्यो. शंखराजाने मु-जरो करी आगल जेटणुं मूकी पगे लाग्यो. त्यारें राजायें पण आलिंगन दइ घणो आदर करी पोताने अर्धासने कुमारने बेसाड्यो ॥ १३५ ॥

पठी महामति नामा जयसेनकुमरनो मंत्री केहतो हवो के, हे राजन्! तमारा उज्ज्वल गुणें करी अमारा स्वामीनुं मन अत्यंत रंजित तथा घणुं आ-नंदमय थयुं ठे. जे दत्तकुमारे जिव्हारूप कूर्चिकायें करी घणा वर्णनी साम-ग्री लइने अमारा स्वामीना चित्तरूप पटने विषे तमारुं स्वरूप सारी रीते ल-ख्युं ठे. तेथी घणा प्रसन्न थयेला अमारा स्वामी अस्थिमज्जात्मक शरीरें करी जोपण दूर ठे, तथापि पोताने प्राणथकी वल्लज एवी कन्या तेमणें त-मारी पासे मोकली ठे. घणा राजकुमरने अवगणीने ए कन्या तमारी उपर रागवंत थइ ठे. अमारा स्वामीयें कह्युं ठे के ए कन्यानुं तमो शुज दिवसें पाणीग्रहण करो, एनी उपर जेम ए माता पिताने न संजारे एहवुं अत्यंत हित करो. एहवुं सांजली शंख राजा सौम्यदृष्टें जयादिककुमर सामुं जोइने शंखसमान मधुरस्वरें करी कहेतो हवो के, जे सज्जन ठे ते दूर थकी पण गुणग्राही ठे. तेम विजयराजा दुरथकी पण मुज उपरे स्नेह राखे ठे, हित करे ठे. ते सज्जनना गुण केटला वखाणिये ॥ यतः ॥ मनसि वचसि कायें पुण्य पीयूष पूर्णा, त्रिजुवनमुपकार श्रेणिजिः प्रिणयंतः ॥ परगुणपरमाणून् पर्वतीकृत्य नित्यं, निजहृदि विकसंतः संति संतः कियंतः ॥ १ ॥ ते माटे ए राजानो अत्यंत स्नेह जाणीने तेहनुं वचन अन्यथा कोण करे? जेम सु-पुत्र पितानुं वचन प्रमाण करे तेम ए राजानुं वचन अमारे प्रमाण करवुं. कुलवंतनी पुत्री, सौजाग्य फलनी देनारी; सरिखा सरखी, तेने कल्पवेलनी परें कोण विबुध न माने? ते सांजलीने जयसेनकुमार हसीने सजामध्ये

दत्तकुमार प्रत्ये कहे छे. हे बांधव! आज तमारा वचननो विशेषें विश्वास उपन्यो. अमृत समान तमारा वचननो विलास छे. दाक्षिण्य विनयादिक गुणो ए राजाने विषे अपूर्व देखाय छे. तथापि पोतामा गुणे करी तेमने संतोष थतो नथी, माटे ते बीजाना गुण लिये छे. अथवा उत्तम पुरुषोना स्वनाव एवाज होय छे. हे देव! तमने दीठे अमारां नेत्र सफल थयां, त मारां वचन सांनली अमारा कान कृतार्थ थया. एवुं जयसेन कुमरनुं वचन सांनलीने, दत्तकुमारे शंख राजाने कह्युं, हे राजन्! मित्रनी उपर स्नेहदृष्टि राखवी. राजाए कह्युं, हे कुमार! तुं गुणरागी छो, तुऊ सरिखा उत्तम पुरुषना वचनने कोण प्रमाण न करे? ॥ १५० ॥

एम पंमितगोष्ठी करी लग्नना जाण तेडीने लग्न निर्धारी मांहो मांहे सौजन्यता पामी सनामांथी उठी सर्व जण आपणे स्थानकें पहोता. एम रहेतां रहेतां अमृत समान गोष्टी करतां लग्नने दिवसें वाजित्र वरनाद बाजते महा मंगलिक गीत गान करते, महा महोत्सवें घणा सज्जनने बहु मान देते, स्नान मज्जन करावी ते कलावती, शंखराजाने पाणिग्रहण करा वता हवा. तेवारें जयसेनकुमार शंखराजाने करमोचन वेलाये घणा हाथी, घोडा, रथ, रत्न सुवर्ण आनूषण वस्त्रादिक घणो दायजो देतो हवो. शंख राजा पण कलावती परणीने अतिहर्ष पामतो हवो. तेणें लोकने पण शाता उपजावी, रहीयतने करना जार मूक्या. त्यार पछी केटलेक दिवसे पितानी पासे जावाने उत्सुक थई जयसेनकुमारें शंखराजानी आज्ञा मागी, कलावतीने आश्वासना देइ बहेननी शीख लइ पोताने नगरें चाल्यो. शक्ति सामर्थ्यवंत सुरतरुवत् एवो शंख राजा ते कलावती साथे महादेव पार्वती नीपरे निरंतर नोगनोगवनो विचरे छे. ए कलावती विना आस्थान सना स्थानक ते चारक बंदिखानानां स्थानक समान जाणतो हवो, सार नोजन ते नीरस जाणतो हवो, अश्वक्रिडा ते मननी पीडा जाणतो हवो, एटले राजा अति रागी थयो, अत्यंत विषयासक्त थयो. कलावतिना शरीरनुं कार्य करतो ते उपर राजानुं मन नतीन थयुं, अंतेउरी ते एक कलावतीने ज जाणे, बीजी राणीयोने तो अंतेउरी कहेवा मात्र जाणे. ते नगरनी सर्व नारी कलावतीनुं सौनाग्यपणुं देखीने धर्म करवाने तत्पर थइ, जे माटे ते

सर्व स्त्रीयो विचारवा लागी के धर्म करवाथी आपणने पण परजवे एहवो जरतार वशवर्ती थाय. आपणे एहवुं सौजाग्यपणुं पामियें ॥ १६४ ॥

हवे कलावतीनुं वर्णन करे छे. शीलवती एवी कलावती राणी असत्य न बोले, कोइ साथे कलह न करे, पुंठपाछल कोइनी चाडी न करे, मत्सर, इर्ष्या, अदेखाइपणुं न करे, जर्त्तारथी लगारे अहंकार नथी करती, मीठा बोली, विनयवाली, विचिक्षण, सर्व कोइने हर्ष उपजावे एवी छे.

एकदा ते कलावती राणी सुख शय्यायें सूती छे, रात्री पाछली पहोर नी थइ छे, त्यारें विकस्वर एवा कमलनी मालायें वींट्यो, चंदने चरच्यो, खीरसमुद्रने जलें जस्यो एवो सुवर्ण कलश स्वप्नामां दीठो. प्रजातनां वाजिंत्र वागते राणी जागती हवी, अने राजा पासे जइ स्वप्ननी वार्त्ता कहेती हवी. त्यारें शंखराजायें कह्युं.—राज्यलक्ष्मी युक्त, कुलोद्धार कर्त्ता, कुलदीपक एवो तारे सुपुत्र थशे. एवुं सांजली राणी हर्ष पामी. अति उल्लासें गर्जने पालती हवी. अति टाढुं, तथा अति उष्ण न खाय. अति जूख तथा अति तरश सहन करे नहि, एवी रीतें गर्जने पालती, गर्जने पुष्टि आपे एवां औषध खाय, गर्जरक्षक मूलीका बांधे, गर्जरक्षणने अर्थे देवतानुं आराधन करे, एम करतां नव मास पूरा थया. पहेली सुवावड पिताने घेर थाय एवी रीत जाणीने तेना पिताने खबर कहेवरावी. एटले दत्तशेठने घेर तेना पिताना मोकलेला सेवक आव्या. तेमने कलावतीयें पिता, माता, जाइनी कुशल वार्त्ता पूछी. त्यारें सेवकें कह्युं. तमारां माता, पिता, जाइ वगेरे सर्वे कुशल छे, तमारे पिताए जोगना अंगसार वस्त्राजरण तमने मूक्यां छे. तथा जडाव बेरखा, बाजुबंध पूर्वे तमने दीधां नहतां, ते तमारा जाइ जयसेनकुमारे मूक्यां छे. राजाने वास्ते बे दिव्य वस्त्र मूक्यां छे. एवुं सांजली राणी दत्तशेठने घेर आवी. पिताना मूकेलां वस्त्राजूषण लेइ सेवकने आशीष देइ ते वस्त्राजरण पेहेरी बाजुबंध बांधी पोताने मंदिर आवी. ते बेरखा जडाव पेहेर्या देखी सखिउना नेत्रने आनंद उपनो. सखिउ आनंद पामीने कहे छे के, हे बाइ! एवां बाजुबंध क्यांय दीठां नथी. ए मोटुं आश्चर्य उपजावे एवां छे. ए राजायें कराव्या दीसे छे. एवी वात हास्य विनोदनी करे छे एवामां शंखराजा पण त्यां आव्यो. ते हास्य विनोद सांजली गोखे बेठो तेवामां कलावतीने हाथे जडाव बाजुबंध दीठा. तेथी तेना मनमां शंका उ

पनी. परमार्थ जाण्या विना हास्य विनोदनुं निमित्त देखीने राजाने रोपरूपी सर्प ड्स्यो तेथी कोपायमान थइ चित्तमांहे चिंतववा लाग्यो जे, एना हृदयने आनंदनो उपजावनारो कोइक बीजो धणी देखाय छे, अने एणें कपटविद्यायें मने वश कीधो छे. ते धणीनां ए जडाव बाजुबंध पेहेरी हास्यविनोद करें छे. एवो कुविकल्प परमार्थ अण पूछतां राजाने उपन्यो, माटे हवे एनो जार पुरुष जे बीजो धणी होय तेने हुं हणुं, अथवा ए स्त्रीने हणुं, किंवा एवो कुयोग मेळवनारी जे दूती होय तेने हणुं ॥ १०? ॥

एवुं ध्यायीने राजा त्यांथी उठीने पोतानुं शयनभवन छे, त्यां आव्यो, हृदयनी वात कोइने कही नहि. राणीने परमार्थ पण पूछ्युं नहि. अविचार्युं काम राजा करे छे. एवामां सूर्य अस्त पाम्यो, अंधकार व्याप्यो, एटले राजायें चंमालनी स्त्रीने गुप्तपणें तेडावी अने पोतानी मतिकल्पित उत्तर तेने गुप्तपणें शीखव्युं. तेणे पण ते सांभळ्युं,अने तेथी ते काम जेम थाय तेम कर्युं. जे हुं अटवीमां ज्यां राणीने मूकावुं, त्यां तमे जइने आजरण सहित एना वे हाथ छेदीने आवजो, एम कहीने, एक निर्दय नामा सुजट तेडाव्यो, तेने कह्युं. अमे प्रजाते सर्व सैन्य लेइ वन उद्याने जाशुं. त्यारे तुं राणीने कहे जे के, तमने राजा वनक्रीडाने अर्थे तेडे छे. एवुं कपट करी राणीने रथे वेसारी क्षणमात्रमां अटवीमां दूर जइ, ज्यां गामसीम न होय त्यां मूकजे. पछी प्रजाते राजा वनक्रीडायें गयो, त्यारपछी निर्दय सुजटें जइ राणीने कह्युं के तमने राजा तेडे छे. एम कपट करी राणीने रथे वेसाडी जयकर दूर अटवीमां ते गर्जवती सतीने लइ गयो. तेवारे तेने राणीयें कह्युं. राजा क्यां छे? तुं मने क्यां लेइ जाय छे? आंही हुं राजाने नथी देखती. सैन्यना शब्द वाजित्र कांइ संजळाता नथी. अरे दुष्ट! तुं अटवीमां लावी मने शुं वंचे छे? एवुं सांजळी, ते निर्दय सेवक वाइने रथथी उतारी गलगलो यइने कहे छे. धिक् दैव!! हे राणी हुं दुष्ट छुं!! दुष्ट आजीविकाने वास्ते राजानो हुकम प्रमाण करवो! राजानी आज्ञा छे के, तमने अटवीमां मूकवी. एम कही राणीने रथथी उतारी शाल वृक्ष तले वेसाडी पछी ते निर्दय सेवक मूर्छा पामती, रुदन करती, एवी राणीने मेली रथ लेइ पाछो नगरमां आव्यो. पाछळथी राणी पोतानुं कुल अने धर्म संजार

त्री अत्यंत रुदन करती मूर्छा पामी. ते पछी वनना वायरे सचेत थइ आरडे छे, एवामां राजाना हुकमथी चंमालनी स्त्री हाथमां काती लेइ त्यां आवी. ते दुष्ट स्त्री कटुक वचनें कहेवा लागी. रे पापीणी! दुष्ट चेष्टानी करणहारी! तें जे संपदा नोगवी छे ते तुं नथी जाणती! राजा तारी उपर प्रतिकूल छे, तारो दुश्मन थयो छे, हवे तुं तारां कस्यां कर्मनां फल नोगव. एम कही सहसा ते राणीना बे हाथ आजरणसहित छेदीने ते दुष्टा जती रही! राणी महा वेदनाये हे तात! हे मात! एम वलवलती नूमिकाये मूर्छागत थइ पडी. वनने शीतल वायुये सचेत थइ. वली विलाप करे छे. हे देव!!! तुं मारा उपर स्या माटे कोप्यो. आवडो आकरो दंम मारा उपर स्या माटे कस्यो. तारा घरमां मारा सरिखी अवला नहि होय. जे माटे तुं मारुं दुःख देखतो नथी! एम देवने उलंजा देइ पछी राजाने उलंजा दे छे. हे निपुण आर्यपुत्र! तमने अविचार्युं करवुं घटे नहि. पछी तमारा मनने विषे ए अविचार्युं काम कस्यानुं कर्म ते शालनी पेठे दुःखरूप थइ सालशे. महोटा तापरूप थइ पडशे ॥ २०० ॥

वली कलावतीराणी विलाप करती कहे छे. हे राजन्! में कांइ अपराध नथी कीधो. कोइ नीच, खल पुरुषे तमने कह्युं होय तो जले, पण हुं ते नथी जाणती. वली हे राजन्! मारुं शीयल स्वप्ने पण मलिन थयुं एवुं तुं म जाणीश. स्त्री तो क्षण रक्ता क्षण विरक्ता एवी कोइ होय, पण संत पुरुष तो जे अंगिकारी तेने काढी नथी मेलता. एवी लोकनी वाणी छे, ते पण तमे विपरीत कीधी. हे प्रिय! ते प्रेम, ते सेवा नक्ति, ते मधुरालाप ते सर्वने एकसमे केम विसारी मूक्या? त्यार पछी कहे छे. हा तात! हा मात! हा नाइ! हुं तमने प्राणसमान वल्लन हती, ते हुं आ विपत्तिमां मरण पामुं छुं! अहो माहारी कोइ रक्षा करो. एम दुखणी थईने ते कलावतीराणी विलाप करती हवी.

तेवामां तेना पेटमां पीडा उपनी त्यारे तेणे जाण्युं के, आ प्रसूतीनो समय छे, एम जाणी ढूकडो एक नदी किनारा उपर वनगुल्म हतो त्यां गई. तेणे दुःखमां मध्य रात्रि समये घणे कष्टे देवकुमार समान पुत्र प्रसव्यो. तेनुं रूप, शरीर जोइने राणी हर्ष अने शोक बेहु धरती हवी ॥ यतः ॥ आवइगयं पि सुहय, हासइ गुरु सोग महियं पि ॥ मरमाणं पि जियावइ, अ-

थच संजीवणी जीवं! ॥ १ ॥ एम दुःखमय विलाप करती राणी पुत्रने कहे छे. हे वत्स! तुं घणां वरस जीवो, सुखी थाओ, हुं मंदभाग्यणी तारी वधामणी कोने आपुं? एवा समयमां लडफडतो ते बालक नदीनी वेलुमां लोटतो, त्यारें राणी तेने पगे झालीने दीन वदनथी कहे छे. हे नदी माता! हुं तारे शरणे आवी छुं, माटे जे नमे तेनी उपर करुणा राखवी. तमे मारा सुत उपर अने महारी उपर करुणा राखो. हे ज्ञानदृष्टिवाली! जो मारुं शियल पृथ्वीने विषे निष्कलंक होय तो ज्ञानदृष्टें करी जोइने जे रीतें हुं बालकने पालुं ते उपाय आचरो; एटले नवा हाथ आवो. एवुं राणीयें आक्रंद करतां कह्युं. त्यारें दयावंती सिंधुदेवीयें, देदीप्यमान सुंदर एवी बे बाहुलता प्रगट करी. एटले शियलना महिमायें बे बाहु नवा आव्या. राणीनी वेदना मटी, अमृतरसें सिंच्यानी पेठें नवुं सुख अनुभवती बे हाथें पुत्रने लेइ उत्संगे बेसाडती हवी, अने नदी देवीनी स्तुति करवा लागी के, हे देवी! तुं चिरकाल जय पामती रहे. तुं निःस्वार्थ हितकारी छो. दुःखी! दीन अनाथ एवी जे हुं तेने हे स्वामिनी! तें जीवाडी. पण आ वडी आपदामां पडीने मारे जीववे शुं? परंतु आ दीप्तिवंत बालकने आश्रय विना एकलो क्यां मूकुं? आ पुत्रना जन्मथी नगरमां राजा महोटो उत्सव करत; माटे धिक् पडो विधाताने के जेणे आवुं कर्युं! ॥ यतः ॥ रज्जंति जाव कज्जं, कयकज्जा दुज्जणुव्वदुमंति ॥ जे ते कारिम नेहा, हाहा धी निग्घिणा पुरिसा ॥ १ ॥ अर्थः—जे कार्य होय त्यांसूधी राजी करे छे, अने कार्य सरे त्यारें दुर्जननी पेठें दुःखदायी थाय छे, एवो कारिमो स्नेह जेमछे, ते दयाहीन पुरुषने धिक्कार होजो.

एम कहीने पछी धर्मभावना करवा लागी. जेमना मनोरूपी घरमां कामरूपी पिशाच वसतो नथी, एटले जेमणे मनमांथी कामने काढी नाख्यो छे, तथा बालपणाथी जे शियलव्रत पालती हशे, ते साध्वीने मारो नमस्कार होजो. जो हुं कुंवारी थकीज साध्वी थइ होत तो आवडुं दुःख न पामत. एम पोते रुदन करती वनना जीवने रुदन करावे छे.

एवे समये तेने कोइ तापसें दीठी, पूर्व पुण्योदयें करी ते तापस कलावती पासे आव्यो, तेने जोइ तापस विचारे छे के, ए स्वर्गनी देवांगना छे, किंवा विद्याधरी छे, किंवा किन्नरी छे. एम घणीवार विचारीने पोताना कु-

लपतिने कह्युं. त्यारें कुलपतियें कह्युं, ए बाइने कोइ हिंसक निर्दय जीव मारशे. दुःखीने संत शरण छे, माटे तेने तेडी आवो. एवुं सांजली ते तापस तेने तेडवा गयो. तेणें ते कलावतीने तपोवनमां लावी. त्यारें कलावती कुलपतीने पगे लागी. कुलपतियें कुशलवृत्तांत पूछ्युं, त्यारें पोतानुं दुःख संजारीने ते कलावती रोवा लागी. पछी कुलपतियें सुधासमान मधुरी वाणीयें कलावतीने आसना वासना कीधी. तेणें कह्युं, हे बाइ! दुःख सुख ते पुण्य पापनां फल छे, ते पुण्य पाप पोतानां उपार्ज्यां तेनां उदय आवे. एम जाणी खेद तजो, हर्ष आणो, हृदयें समता राखो. हे बाइ! तारुं शरीर लक्षणवंत छे, वचन गंजीर छे, दृष्टि सौम्य छे, ते लक्षणें अमे एम जाणीयें छीयें जे अवश्य तुं कोइ कुलवंत, जाग्यवंतनी पुत्री, कल्याणनुं जाजन छो. हवे तुं धीरपणुं अविलंबीने ए बालकने पाल. तापसने उंटवलो छे त्यां आवीने तापसणीउ पासे रहे, जेथी तारा जीवनुं कल्याण थाशे. त्यारें कलावतीयें जीव्यानी आशा जाणी तेनुं कह्युं मानी त्यांथी उठी तापसाश्रमें तापसणीउ पासे जइ राखी सुखें त्यां रही ॥ २२३ ॥

हवे पाछल शुं थयुं ते कहे छे. ते चंमालणीयें आजरणें सहित छेदी जरी कलावतीनी बे बाहु राजाने देखाडी ते जोतां बाजुबंधमां जयसेनकुमारनुं नाम दीठुं, त्यारे शंखराजा महा खेद पाम्यो. तेनो निश्चय करवाने राजायें दत्तकुमारने पूछ्युं, जे देवशालपुरथी कोण आव्युं छे? त्यारे दत्तकुमारें कह्युं के, माणस आव्यां छे. ते मारा घर मध्ये रह्यां छे. ते कलावतीने तेडवा आव्यां छे, ते उत्तमपुरुष छे पण बाइने पूर्ण गर्ज मास थया जाणी तेने तेडी जवानो अवसर नथी एवुं जाणी तमने मदया नहि, वीजुं, तमे पण आज सजाये वेगा न होता, प्रजात काले उद्याने वनक्रीडा जणी गया हता, माटे ते तमारे मुजरे हवे आवशे.

ए वात सांजली ते पुरुषोने राजायें तेडीने पूछ्युं के, ए अंगद बेरखा मणि रत्नना जडाव सुंदराकार कोणें मूक्या छे? एवुं सांजली ते पुरुष बोल्या. हे राजन्! जयसेनकुमारें पोतानी बेनने पहेरवा माटे परम हेते करी मूक्या छे, ते बाजुबंध अमे गत दिवसे बेनने आप्या. एवां यथार्थ वचन ते सेवक पुरुषनां सांजली शंखराजा तुरत मूर्छा पामी सिंहासनथी हेठो पड्यो. त्यारें मंत्रीश्वर, राज पुरुष वगेरे सर्वोयें हाहारव शब्द कीधो. शी

तल वायु वींजीने राजाने सचेतन कीधो. एटले हाय हाय करी हाथ घसी दांत पीसी ते राजा कहे छे. हाय! में तुछपणें, अविचार्युं, विपरीत काम कीधुं! अहो! मारुं अज्ञानचेष्टित! अहो! हुं निर्जाग्यशिरोमणी! अहो! मारुं निर्दयचित्तपणुं! अहो मारी क्रूर कुबुद्धिता! अहो हुं कृतघ्न! अहो मारुं कर्मचंमालपणुं! स्थिर प्रीति, मित्र अने जार्यादिक संपदाने अयोग्य एवो हुं छुं. एम संजारी वली राजा मूर्छा पाम्यो. वली प्रधाने शीतल वायु नांखी सचेतन कर्यो.

त्यार पछी सनाना लोकें अने प्रधान पुरुषें राजाने पूछ्युं. हे प्रजु! आज तमने अकाले एवडुं दुःख थवानुं शुं कारण छे? त्यारे मंत्री प्रत्ये राजा कहे छे. हे मंत्रि! हुं नामे तो शंख छुं, मीठा बोलो छुं, बहार देखी-तो उजलो, पण अंतरंगे कुटिल छुं. हैयामां आमला घणा छे एवो हुं कुटिल शंख छुं ॥ यतः ॥ हरिकरे वसनं मृदुता स्वरे, जनयिता तव शंखमहोदधेः ॥ विशदता वचनस्य गोचरे, कुटिलता तव तत् हृदये कथम् ॥१॥ अर्थः— हे शंख! तुं हरिने करे वसे छे, मूखे मीठो छे, समुद्र मांहेथी नीपज्यो छे, बहार उजलो छे, तो तारा हृदयमां कुटिलता केम छे? हे मंत्रीश! विजय राजानुं हेत, जयसेनकुमारनुं मित्रापणुं, कलावतीनो स्नेह, मारा कुलनुं निर्मलपणुं, ते सर्व में हण्युं. पोताना संतानतुं छेदवुं, एवुं में अविचार्युं काम कीधुं. निष्कलंक निर्दोषा एवी कलावतीराणी, गर्जवती, नजीक प्रसवनारी, तेने वनमां मूकावी, वडथी बे बाहु कपावीने मारी नांखी. ते पाप संतापें बलतो एवो आ महारो आत्मा तेने हवे हुं राखी शको नथी; माटे अग्निनी चिता रची तेमां शरीर होमीने निष्पाप थाउं. स्त्रीहत्यानां पापथी तृटुं. एवी विषरूप वाणी राजानी सांजली प्रधान पुरुषादि सर्व परिवार एक बीजाना मुख सामुं जोइ व्याकुल थइने विलाप करवा लाग्या. अंतःपुर मांहेली स्त्रियो पण कहेवा लागी के, हे राजा! हे आर्य पुत्र! एवुं अविचार्युं. चंमाल कर्म जे स्त्रीहत्या तथा बालहत्यानुं कर्म ते केम कीधुं. वेवटे दास दासीओ, दत्तकुमार तथा विजयराजाना सेवक अने नगरनां सघलां नर नारी सोर करे छे के, हाय हाय! ए विषम अघोर पाप कर्म राजायें शुं कीधुं? एम कही सर्व नरनारी रुदन करे छे. नसरुना लोक राजानो वांक काढे छे. नगरमां पण सौने शोकातुर जोइने राजा धर्म-

णो दुःखी थको प्रधानने कहे छे. हवे शी ढील करो छो? चिता रचावो के, तेमां हुं मारुं शरीर होमी निष्पाप थाउं.

एवुं सांजळी प्रधान पुरुष, अंतेउर, मित्र अने सज्जन वगेरे सर्व मळी विनंति करे छे के, हे राजन्! तमे बाळकनी पेठें खत उपरें खार केम मूको छो? हे राजेंद्र! तमे बुद्धिना समुद्र छतां एटलो मोटो दोष लाग्यो. ए वि नाश काळे विपरीत बुद्धि तमने उपजी. हे राजन्! जयजीत कायर पुरुष होय ते धीर पुरुषने शरणे जाय छे. ते धैर्यवंत पुरुष ज्यारे धैर्य मूके, त्यारे कायर नरने कोण शरणे राखशे. तमे राज्य मूकी, कुळ छेद करी, जीवित हारी शत्रुनुं वांछ्युं करशो? एम पोतानुं घर वाळी अजवाळुं करे एवो मूर्ख नर कोण होय? ते सर्वनी शिखामणने अवगणीने दुःखीयो थको ते राजा पोताना परिवारसहित घोडेस्वार थइ, प्रधान पुरुषे वार्यो छतां पण आप घात करवाने नगर बहार नीकळ्यो ॥ २५१ ॥ भृत्यानां जनयन् दुःखं, वैराग्यं धर्मकामिनाम् ॥ शोकाश्रुधौतनेत्राभि, स्तरुणीभिर्निरीक्षितः ॥ १ ॥ ते. शंखराजा सेवक जनने दुःख उपजावतो, धर्मिजनने वैराग्य उपजावतो, शोक संबंधी, आंसुयें जर्यां छे नेत्र जेमनां एवी नगरनी स्त्रीयोयें निरखतो छत्र, चामर, वाजित्र वर्जित थको, राजा नंदनवन उद्याने गयो. बीजो उपाय कोइने न सूज्यो, त्यारें ते राजाने जीवनी आपघातथी राखवाने दत्त कुमारे एवी विनंती करी के, हे स्वामिन्! आ वनमां देवाधिदेव श्रीजिनेश्वरनो प्रासाद छे, तेमनी यात्रा पूजादिक तो करो पछी तमारा मननुं धार्युं काम करो. वळी हे राजन्! आ वनमां अमिततेज नामे ज्ञानवंत साधु समोसर्या छे, तेने पण वंदना करियें जे थकी आ लोकें तथा परलोकें महा मंगलिक पामीयें. एवुं सांजळीने शंखराजायें विचार्युं के दत्तनुं वचन पण उलंघवुं नहीं, ए वचनथी परजवनुं पण शंबल थाय. एवुं विचारी राजायें देव यात्रा पूजा करी पछी अमिततेज साधुने वांदीने बेठो. ते वेळा ते साधुयें राजाने धर्मदेशना देवा मांडी.

संसार समुद्रने विषे जन्म, जरा, मरण ए दुःखरूप पाणी जर्युं छे, राग द्वेषादिकें संसार समुद्र जर्यो छे, ते दुःखे तरी शकाय. तेमां चार गतिने विषे अनंता जीवें अनंती वार ए दुःख जोगव्यां छे, तेमां क्रोधादिक चार कषायरूपी सर्प तेणें कस्यायी सर्व जगत् फफकसाट करे छे, ते कषायरूप

सर्पे मस्या एवा जे जीव बे, ते कार्यअकार्य, हितअहित, युक्तअयुक्त, सार असार कांइ जाणता नथी. गुणअवगुण पण नथी जाणता. कारण क्रोध प्रीतीने नसाडे बे, मान विनयने नसाडे बे, माया ते मित्रताने नसाडे बे, अने लोन सर्वने नसाडे बे. ते कषायने वश जे अज्ञानी जीव पड्या बे ते घणां कर्म करे बे, तेथी ए नव परनवने विषे डुःख पामे बे. शल्यनी परें अनर्थकारी जेम पूर्वे पद्मराजाने थयुं तेम बीजा प्राणीने थाय बे. एवुं सांनली शंखराजा गुरुने विनंती करे बे के, हे मुनि! हुं मारा आत्माने जगत् मां बहु पापिष्ठ, क्रोधी, डुष्ट जाणुं बुं. तो माराथी अधिको पापी एवो कोण ते पद्मराजा थयो? तेनुं चरित्र संनलावो ॥ २६२ ॥ त्यारे गुरु कहे बे. अपरंपार संसारमां नारेकर्मा जीवनां पण एवां दृष्टांत अनंतां बे. पण हमणां जे प्रस्ताव्युं ते कथा हुं कहुं तुं ते सांनलो.

पूर्वे पद्मपुरनगरमां पद्म समान सुकोमल एवो पद्म नामे राजा होतो हवो. ते घर, मंदिर, वाहनादिके सूर्योदयवत् ऋद्धिवंत बे. एकदा ते राजा वनक्रीडाने अर्थे जाय बे, एटले त्यां वरुणशेठनी बेटी कमला नामें रूप संपदायें साक्षात् लक्ष्मीसमान बे तेने सखीयो संघातें क्रीडा करती तेणे दीठी. ते राजाने बीजी घणीयें अंतेउरी बे, तोपण ते उपर तल्लीन तन्मय थयो. जेम पंक्ति सुखापिते अतृप्ता बे, तेम पृथ्वीमां धनना लोनी, स्त्रीना कामी एवा राजा घणा अतृप्ता बे. एटले कामी जीव घणा बे. अति हर्ष प्रकर्षे ते राजायें व्यवहारीआ पासे ते कन्या मागीने परणी, पण राजानुं चित्त राजकार्यमां व्यग्र होवाथी तेणें पोताना हृदयथी ते कन्याने तदन विसारी मूकी. ते कन्या मोटी थइ त्यारें घणे काले तेने राजायें दीठी. ते वखत प्रधानने पूब्युं ए स्त्री कोण बे? त्यारें मंत्रीयें कह्युं. पूर्वे तमे वरुणशेठनी बेटी कमलाने परण्या हता ते ए बे. एवुं सांनली ते राजा चित्तने विषे चिंतवे बे के, हा हा अरे! में ए कन्याने कदर्थना उपजावी. एम कही वली तेणें प्रधानने पूब्युं, जे एणें नवां आनरण केम पहेर्यां नथी? ए डुर्बल केम देखाय बे? मंगलिक अर्थे एणें वलय मात्र राख्युं बे. एवुं पूब्युं त्यारें फरी मंत्री कहे बे. हे स्वामि! कुलस्त्रीनो ए धर्म बे, जे नरतारने विरहे शृंगारादिक न करे, शियलरूप आनरणें शोजायमान रहे, लींबुं वृक्ष जेम सुकाय तेम कंदर्पनी अग्निये करी ए बली गइ बे, तोपण शियलमान

नथी मूकती, जे माटे कुलवान स्त्री सदाचारी होय छे. जे शियल पाले; ते कुलवान स्त्रीने नमस्कार हो. जेना मनरूपी कमलने विषे मदनरूपी भमरो भमीने ते मांहे वसये वली जाय छे.

तेवारें राजायें अति हेते करी ते मंत्रीने स्त्रीने तेडवा मोकल्यो. तेणे तेना माता पिताने जइ कह्युं, जे कमलाबाइने राजायें तेडावी छे, माटे मोकलो. त्यारें ते पुत्रीने सार शृंगार पहेरावी सखीसाथें मोकली, ते राजभुवने आवी, राजा पण तेना संगमने विषे उत्सुक थई लज्जा विसर्जन करी हर्षवंत थको ते स्त्री पासे आव्यो. तेने राजा मीठे वचनें कहे छे. घणो काल थयो में तने परणीने वीसारी मूकी, ते मारो अपराध क्षमा करजो. स्त्री बोली. सर्व वाते तमे सावधान छो, तो शुं परणी स्त्री संभारीज नहीं? पण निर्भाग्य स्त्रीने स्वामीनुं दर्शन क्यांथी होय? स्नेहे करी चित्तने विषे धर्या, नजरें घणीवार दीठा, पण हे प्राणेश! तमारे विरहे करी आ शरीर बल्युं छे. एम कही ते कमलायें लाज मूकी राजाने रीझाव्यो, अने ते संपूर्ण रात्री राजा साथे घणा चातुर्ये कामक्रीडा करी गमावी, पण ते कमलानुं रतिचातुर्य जोइने राजा मनमां शंकावंत थयो, केम के गुण ते दोष भणी थाय छे. पाछली राते राजायें विचार्युं के, ए स्त्रीनुं चरित्र आश्चर्यकारी छे, कुलस्त्रीने कामक्रीडानुं विज्ञान चातुरीपणुं, धैर्यपणुं भरतार साथें प्रथम संगमे एटलुं थयुं केम होय? तो शुं ए असती हशे? पर पुरुष साथे रमी हशे? एवी ते वजत राजाना चित्तमां शंका उपनी ॥ २८१ ॥

तो हवे हुं एने महारे हाथे शुं मारुं? पण स्त्रीहत्या हाथे करवी घटे नहि. एम चिंतवतो कोपवंत थयो. प्रातःकाले निजमंदिरथी नीकल्यो. त्यां प्रधानने तेडीने कह्युं, ए पापणी स्त्रीने एकांते छांडो. प्रधानें राजानुं वचन प्रमाण करी परमार्थ अजाणे ते स्त्रीने वगर वांके एकांते मूकीने प्रधानें चिंतव्युं जे रागांध जे प्राणी होय ते छता दोष देखे नहिं, अने अछता जे गुण ते देखे. एवुं रागांधनुं विपरीतपणुं छे, अने क्रोधांध जे छे ते एथी उपरांठो छे, एटले ते छता गुणने न देखे, अने अछता दोषने देखे. रागीने रोगी ए बेहुनी एक रीत छे. मुखे कडवो होय, भोजनथी उपरांठो होय, मोटी लांघण करे, पाणिवल्लभ होय, तृषा घणी वेठे, तेम अति रागी, द्वेषी जीव मुखे कडवो होय, भला सुजनथी उपरांठो होय, गुरुनुं कह्युं न माने, जडता,

मूर्खता तथा तृसा घणी होय. एम रागी अने रोगी बे सरीखा देखाय छे
माटे ए राजायें कोप परितापें करी पोतानुं अंग घणुं जाजरुं कीधुं छे, तो
ए राजानी बुद्धिने संजीवनी उपदेश वाणी औषधी आपी सद्य साजो क
एवुं चिंतवी नली मीठी वाणीए करी प्रधाने, प्रथम तो रोती राणी
आश्वासिने सासती कीधी. पछी राजाने प्रतिबोध देवाने मंत्री राजसन
ए गयो, त्यारें तेणे राजसना दीनग्लानवदनवाली दीठी. जेम सूर्य उग
दीवानी कांती जांखी देखाय तेवी सनाने जांखी दीठी. क्रोधी जीव
शुं डुर्ध्यान न ध्याय? अर्थात् डुर्ध्यानज ध्याय. एमां शुं आश्चर्य छे? ए
राजाने जाणी प्रणाम करी मंत्री सना मध्ये बेठो, अने राजानो रोप नि
रवा अनेक कौतुककारणी कथा सनालोकने कहेतो हवो. अहो! सना ए
को! तमे कोइ आश्चर्यकारी वात सांजली? ते वेला एक चतुर पुरुष बो
ल्यो. हा. तेने सनाना लोकें पूछ्युं, शी वार्त्ता ते कहो.
त्यारें ते चतुर नर कहे छे. ए नगरमां व्यवहारीमां शिरोमणी अने ध
वंतो एवो धनशेठ वसतो हवो. तेने श्री नामें नार्या, तेना चार पुत्र ए
धनो, बीजो धनदत्त, त्रीजो धम्म अने चोथो सोम. ए चारे विचक्षण पु
ने यौवनवये पितायें परणाव्या. ते मोटा व्यापारी थयां, त्यारे धनशेठने
ऋावस्थायें असाध्य रोग उपनो. वैद्ये पण कह्युं के, तमे धर्मसाधन करो
तेवारे शेठे सर्व कुटुंबपरिवारने तेडावी, सर्वनी साथे खमत खामणां कीधां
व्रत पच्चक्काण करी,आत्मसाधन कीधुं. त्यारें कुटुंबमां जे वृद्ध हता ते कहेव
लाग्या, जे हे धनशेठ! तमे तमारे नामे तथा प्रणामे धन्य छो! तमे तमा
री भुजायें उपार्जित वित्तें करी स्वजनने पोष्या. साते खेत्रे वित्त वावरयां
निर्मल किर्ति उपार्जी, हवे तमे मृत्यु पाम्या पछी पुत्रने विखवाद न थाय
तेम करो तो रुडुं थाय माटे सर्व पुत्रने धन सरखुं वहेंची आपो. जेम प
गडे तमारो यशवाद वधे ॥ २०७ ॥ ते वेला धनशेठें चारे पुत्रने तेडीने क
ह्युं, जे तमे सर्वे नाइउं संपे एकठा रहेजो ॥ यतः ॥ यतो दृग्भ्यां मुखं ना
ति, नयने वदनेन च ॥ पल्लवैस्तरवो नांति, तरुन्निः पल्लवाः पुनः ॥ १ ॥
अर्थः—जे कारण माटे बे नेत्रे करी मुख शोने, अने मुखें करी बे नेत्र शोने
छे, वृक्ष नवपल्लवे करी शोने छे, अने नवपल्लवता वृक्षें करी शोने छे ॥१॥
कदाचित् काल जावे तमे नेगा रही न शको, पोत पोतामां साथें रहेवुं न

चने तो ए ओरडा मध्ये चारे खूणे चार कलश दाट्या छे, ते उपर तमारा पोत पोतानां नाम छे, ते काढी लेजो. में सर्वना सरखा नाग करी वहेंची मूक्या छे, ते रीतें लेजो, विवाद करशो मां, एम कही पिता परलोके पहोंच्यो. ते पछी चारे नाइयें पितानुं मृत्यु संबंधी लौकिक कारज कर्युं. केटलोक काल त्यां एकठा रह्या, पछी क्लेशना विवादथी जूदा थया. ते वेला घरना चारे खूणेथी चार नामांकित कलश काढ्या. तो एक कलशमां माटी. एकमां हाडकां, एकमां वही एटले खतपत्रना चोपडा अने एकमां सोनैया नस्या हता. ते जोइ त्रण नाइनां मुख विछाय थयां. जे नाना नाइने तो पितायें नगद धन आप्युं, अने अमने हाडकां, माटी अने कागल दीधां. ते अमे केम लेइयें? एम कही हृदये त्राडना करी गती कूटी मूर्छा खाइ नोंय उपर पड्या! अहो! पितायें शत्रुरूप थइ अमने विश्वासे वंच्या. सर्व सार धन ते लोमने आप्युं अने अमने धूल तथा हाडकां आप्यां. एम कही त्रणे नाइ नाना नाइ सार्थे विवाद करवा लाग्या, अने कहेवा लाग्या जे, अमारां गलां रेहेंसीने तुं एकलो धन लेइ जाइश? एम थाय नहीं, ए धन तो चारे नाइ वहेंची लेशुं. एम विवाद करतां सर्व सज्जनें मली वार्या. कर्युं के, तने थाप आपणो वेपार करो, ए धन हये रहेवा थो. राजद्वारें प्रधान पुरुष जे न्याय करशे, ते रीते लेवाशे. एम शीखामण देइ विवाद निवार्यो. पछी एक महिनामां पंचमहाजनो न्याय करी न शक्या. तेथी राजद्वारे आव्या, त्यां पण बुद्धिवंत प्रधानें विचार्युं. ते वेला राजा हसीने बोल्यो के, ए विवाद प्रधानें टाल्यो के न टाल्यो? तेणे कह्युं हजी टाल्यो नथी. एम कोइने बुद्धि उपनी नहीं.

त्यारें चारे नाइ दुखीआ थया थका देशांतर चाल्या. मार्गमां एक पशुपालगाम आव्युं, त्यां कोइ बुद्धिवंत वृद्ध पुरुष सना जोडी बेठो छे, ते सनासमाजना सर्व लोकने प्रणाम करी चारे नाइ बेठा. ते वखते चतुर पुरुषे पूछ्युं. तमे क्यांथी आव्या? अने आगल क्या काम माटे क्यां जाशो? एटले चारे नाइयें पितानुं जे वृत्तांत हतुं ते एक वृद्ध पशुपाल आगल कह्युं. तेथी ते बुद्धिवंत पुरुषें हसीने कह्युं,तमारा नगरमां तेवो कोइ पंडित पुरुष नथी के,जे एनो परमार्थ जाणे? ते वेला चार नाइ कहे छे के, पिता तो वाद मूकी मरी गया. पितायें अमने वंच्या.तेवारें ए वाद कोण टाले?

एवुं सांजली बुद्धिवंत पुरुष बोल्यो.हे पुत्रो! तमारो पिता पंमित हतो,चतुर हतो,तमारो हेतु हतो, माह्यो विचक्षण हतो॥३१४॥ तेणें जेने जे योग्य हतुं तेज बराबर वेहेंची आप्युं बे. पण तमो तेनो परम अर्थ नथी जाणता अने विवाद करो गो. पितानो कांइ दोष नथी. तेनो परमार्थ बुद्धिवंत पुरुष चारे नाइने कहे बे.—जेना कलशमां माटी बे, तेने घर, हाट, खेत्र सर्व आप्यां बे. जेना कलशमां हाडकां बे, तेने हाथी, घोडा, गाय, नेंस ए सर्व आप्यां बे. जेना कलशमां कागल दोत बे, तेने उघराणी,व्याजु धन ए सर्व दीधुं बे, अने नाना पुत्रने असमर्थ जाणी रोकडुं धन तेने आप्युं बे. हवे तमे चारे जाग संजाली जुर्ज. जे पितायें कोइने उंतुं दीधुं बे? जे माटे धन तो विजलीनी परें अनित्य बे. अर्कतूलनी पेठे असार बे. ते सारु शो क्लेश करो गो? पिताना वचनथी मांहोमांहे हित जाव राखो. यतः—अइलालिया वि अइपालिया वि, विहडंति सेलया सुयणा ॥ हुंति सहिज्जाविहुरे, कुविया वि सहोयरा चेव ॥ १॥

हवे त्रणे नाइ ते बुद्धिवंतने पगे लागी, लघु नाइने आलिंगन देइ आंखे आंसु मूकता कहे बे. हे वत्स! अमे लोजी थइ तने खेद पमाड्यो, ते सर्व तमे क्षमा करजो. ते वेला लघु नाइ तेमने पगे लागी कहे बे के,तमे मोटा नाइ ते मुजने पिता समान गो,तमने में धन अर्थे अशाता उपजावी ते क्षमा करजो. इहां यथार्थे पंमित पुरुषने कह्युं, जे पिता मृत्यु पाम्या माटे मूढ एवा अमे ठीयें तेना तमे पितासमान थया; एम कहीने तेमणें कदाग्रह मूक्यो. त्यारें बुद्धिवंत पुरुषें कह्युं के,तमारा पिता मृत्यु पाम्यो माटे नाना नाइना तमे पितासमान गणार्ज, तमारो पिता चूके नहि,तमे धन अर्थे लघु नाइ साथे खेद कर्यो,ते नत्रो चाल करवो तमने घटे नहि.

पठी त्यांथी ते नाइ पोताने घेर आवी, पिताना लख्या प्रमाणे धन वहेंची लेइ मांहोमांहे अति स्नेहवंत थया. तेमणे नगरमां वधामणां कीधां. नवा जन्मनी पेठे हर्ष पामता हवा. एवी कथा निपुण पुरुषें कही ते सजाना सर्व लोको सांजली मस्तक धूणावी कहेवा लाग्या के, एवा पशु पास पण बुद्धिवंत हता के जेणें बुद्धियें करी विवाद टाल्यो.

ए वात सांजली पद्मराजा चमत्कार पामी चिंतववा लाग्यो जे, ते बुद्धिवंते पारका नगरमां दूरथी निपज्युं ते पण उत्पातकी बुद्धियें जाण्युं.

अने तेनो केवो अर्थ कीधो? तो शास्त्रनी जाण एवी ते मारी प्रियाने का मशास्त्रमां कोशलता संजवे छे.तेमां शुं कहेवुं? माटे हुं मंदबुद्धि,अनार्य, निर्लज्ज, दुर्गतिनो जानारो, निर्नाग्य एवो छुं. हुं ते स्त्रीरत्नने अयोग्य छुं. जेने में निरापराधे तेवुं दुःख दीधुं. एम चित्तमध्ये राजायें शोचना करी, अने दीनवदन थइ मंत्रीने कह्युं. हे मंत्री! पापी एवा अपुणीयें में जे म हा पाप कीधुं, जे ते कन्या पिताने घेर सुखे समाधे रही हती! हा हा! तेने में अनर्थ पमाडी दुखणी करी; माटे हवे हुं प्राण धरवाने समर्थ न थी. तेथी तमे चिता खडकावो,तेमां हुं पसीने पवित्र थाउं. त्यारे प्रधाने, राजाने अत्यंत दुःखी तथा मरणाजिमुखी जाणीने ते मंत्री राजाने एवां ते कहेवा लाग्यो के, हे राजा! तमे सांजलो. जे जला सेवक होय ते स्वा-मीनुं हिताहित जाणे. हे स्वामी! जे काम करियें ते विचारी परखीने क रीयें तो फल पामीयें, पण सहसा अविचार्युं करे ते अशाता पामे ॥ यतः ॥ सहसा विदधीत न क्रियामविवेकः परमापदां पदम् ॥ वृणते हि विमृ श्यकारिणं गुण लुब्धाः स्वयमेव संपदः ॥१॥ अर्थः—सहसा विचार कर्या विना कोइ कार्य करवुं नहीं,अविचार जे छे ते आकरा दुःखनुं स्थानक छे, विचार करी काम करवानी जेने टेव छे, ते पुरुषने संपत्ति पोते आवी वरे छे. हे नाथ! में तमारी आज्ञा पण करी, अने ते स्त्रीने पण जीवती एकां त स्थले राखी छे. हवे जेम तमारी आज्ञा होय तेम करियें.

एवुं सांजली राजा आनंद पामी प्रधानने कहे छे.हे मित्र! तें ए स्त्रीने जी वती राखी ए मने जीवितदान आप्युं. पछी राजायें प्रजाते ते निर्दोषी स्त्री ने घेर तेडी अपराध खमाव्यो, अने ते दिवसथी राजानो राणी उपर प्रेम वृद्धि पाम्यो. इति पद्मराजा कथा. ३३४ ए दृष्टांत शंखराजाने साधुयें कह्यो.

माटे हे राजेंद्र! पूर्वे जडबुद्धि एवा ते पद्मराजायें अविचार्युं काम करी ने एवा दुःखरूपणी तुलामां पोतानो आत्मा पाड्यो. तेम तुं पण अवि चार्युं काम करी अबला सतीने दुःख देइ अने हवे पश्चात्ताप करे छे, प ण धर्मना जाण होय तो ते परजीवनो घात न करे. तेम आत्मघात पण न करे. जे माटे आत्मघात समान बीजुं कोइ पाप नथी. जे कुबुद्धि प्रा-णी दुःष्कर कर्म करे, ते वली तेना दोष टालवाने माटे आत्मघात करे छे, पण सर्व दुःखने टाले एवो सुगम धर्म श्रीवीतराग देवनो जांख्यो छे,

ते नथी करतो. डुष्कर्मना मर्मने हरणहारो धर्म छे, निरंतर सुख आपना रो छे, संसारमां संत पुरुषने धर्म विना बीजुं कांइ पदार्थ शरणनूत नथी. ते सांजली शंखराजा मुनिने कहे छे. हे स्वामी! डुःखनी दवाग्नियें जे व ल्यो,तेने हवे धर्मनी कथायें शुं होय? तो अंतसमय योग्य जे धर्मशंबल होय ते मुजने आपो. त्यारें फरि मुनि कहे छे.हे राजन्! तुं डुःखनो बल्यो मरण इछे छे, पण एवा बाल मरणें करी मृत्यु पामवाथी आगल विशेष डुःख पामीयें. ते उपर कपिलब्राह्मणनो दृष्टांत कहुं छुं ते सांजल ॥ ३८०

गंगाना तीर कोइक संनिवेशने विषे सडो गाम छे, ते गाममां षट्कर्म करनार अत्यंत शौचधर्मनो धरनार कपिल नामे एक ब्राह्मण होतो हवो. शौच पिशाचें ग्रह्यो थको ते द्विज चिंतववा लाग्यो, जे धरती उपर फाटां लूगडां चुंथरां पड्यां होय, आजड्यां फूल फल पड्यां होय, विष्टा मूत्रें जस्यो अशुचि मार्ग होय, तेमां शौच आचार धर्म मारो केम रहे? तलाव कूवानां पाणी पण केम पीवाय? माणसोनां, कूतरानां, बिलाडां आदिकनां मलमूत्र, हाड प्रमुख सर्व वरसादने पाणीयें तणाइने जलाशयमां जाय ते पाणी पीवाथी केम शौचधर्म रहे? माटे समुड वच्चे अंतर्द्वीप होय, ज्यां मनुष्य, पशु वर्जित जूमिका होय, त्यां जइ रहुं, तो मारा शुचि धर्मनी क्रिया रहे. अन्यथा न रहे. एम विचारी केटलाक दिन गाममां पाणी गंटी हिंफवार्यो पण तेनो शुचि धर्म न रह्यो. ते वखते कोइ निर्यामिकने पूछ्युं, जे अशुचिरहित एवो कोइ नरपशुवर्जित द्वीप छे? त्यारे तेणें कह्युं. शेलडीना खेत्रे जस्यो एवो अजयद्वीप छे. ते सांजली ते निधि मल्यांनी पेरें हृदयमां हर्ष पाम्यो. ते कपिलब्राह्मणे पोताना स्नेहि कुटुंब परिवारने मेली मिथ्याजिमाननो प्रेस्यो थको वहाणे बेसी निर्यामिक साथें चाल्यो. समुडमां ते द्वीप पाम्यो. जेम जवसमुडमां नरजवद्वीप पामे तेम तेणें ते द्वीप पाम्यो. त्यां शेलडीनो आहार करे.वहाण मूकी त्यां रह्यो. ते द्वीपनां पाणी पी त्रण वार स्नान करे, शेलडीनो रस आस्वादे. एकदा शेलडी खातां तेना बे होठ विदारण पाम्या, त्यारें एम चिंतववा लाग्यो. जो ए शेलडीने फल थात तो ठीक होत. एवुं चिंतवी फरे छे, एटलामां कोइक वहाणनो वेपारी ते इक्षुना खेत्रमां वडीनीति करी गयो हतो, तेनी सूकी विष्टा पडेली हती ते जोइ ते ब्राह्मण शेलडीनां फल जाणी हर्ष पा

मीने चिंतववा लाग्यो जे अमारा देशमां शेलडी फलती नथी, अने आ द्वीपमांज फले छे, ते कोइक द्वीपनो महिमा विशेष जाणवुं. एवुं विचारी ते फल (सुकी विष्टा) हाथमां ग्रहीने फलनी भ्रांतियें अमेध्यने मेध्य मि-ष्टान्नसमान जाणी इंद्रियनी लोलतायें करी कपिलद्विजे तेनो भक्षण की धुं. जेमाटे क्षुधातृषार्त्त जे प्राणी होय ते शुचि अशुचिपणानुं विवेचन न करे. तेमज एकदा तेणें पोतानीज सूकी विष्टा पडी हती तेनुं पण विभ्रम पणें भक्षण कीधुं. एम विचरतां केटलेक दिवसे जेनी विष्टा खाधी हती ते पोताना देशना ओलखीतो वाणीओ तेने मल्यो. वहाणे बेसी ते द्वीपमां जल तथा शेलडी लेवा आव्यो हतो, तेमणें मांहोमांहे कुशल वार्त्ता पूछी. वाणियें कह्युं. हे कपिलद्विज! इहां रही तमे शो आहार करो छो ? कपि ल बोल्यो. इहां हुं शेलडी तथा तेना फलनो पवित्र आहार करुं छुं. एवुं सांभली वाणियो बोल्यो. शेलडीने फल कदापि न होय. द्विजें कह्युं. ए द्वीपने महिमायें इहां तो शेलडीने फल थाय छे. वणिक बोल्यो. ते फल मने देखाड. तेवारे तेणे मांणसनी सूकी विष्टानां लींडां देखाडी, अने क ह्युं के ए शेलडीनां फल छे. ते जोइ वाणियो खेद पामी, माथुं धुणावी क हे छे. अहो! एणे अज्ञानपणे फलनी भ्रांते मानवीनी विष्टा खाधी॥यतः ॥ नातः परतरं मन्ये, जगतो दुःख कारणम् ॥ यद ज्ञान महारोगो,दुरं तः सर्व देहिनाम ॥१॥ वाणीओ बोल्यो.ते फलनो रस केवो छे? तुजने खा तां केटलो काल थयो? कपिल बोल्यो. ए फलनो रस तो अमृतसमान छे, अने एक मास थयो हुं खाउं छुं.वाणिओ बोल्यो.अरे अज्ञानी! तें मूढ बु द्धियें ए शुं काम कीधुं! माथुं भागीने पग राख्या. थोडाशा अशौचथी बी हीतो,अने आतो तें सर्व प्रकारे अशौचनुं भक्षण कीधुं. धिक् पडो तहारा आ अज्ञान शौचपणाने, जेमाटे कोइ न करे ते कर्म तें कीधुं.जे अशुचिना भयथी तुं नाठो हतो ते तारा आगल विशेषे आव्युं. अरे! एटलुं पण तें विचार्युं नहि,जे शेलडीने विषे क्यारे फल थतां हशे? एतो कोइ देश को इ द्वीपे न होय. कपिल बोल्यो. निर्मानुष एवा ए द्वीपमां विष्टा क्यांथी आवी? वाणियो बोल्यो. अरे तारी अने मारी बन्नेनी विष्टा तें खाधी.

ते सांभली कपिलब्राह्मण माथुं फोडी हाय हाय करी विलाप करवा लाग्यो. रे देव! तुं निष्कारण मारो वैरी थयो,जे मने विष्टा खवाडी.आन

यादमः यन् कीधो. हुं शौचधर्मनो अर्थी, कुटुंब परिवार मूकी समुद्रनी वच्चें अंतरद्वीपे आवी रह्यो, तोपण तें मुजने विटंब्यो. हुं त्रणवार स्नान करतो, पुत्र स्त्रीयें अलगुं रांधी जमतो, एवा मुजने हे देव! तें केम अमेध्यनुं भ क्षण कराव्युं? एम विलाप करतो कहे छे के, हवे हुं क्यां जाउं? केने कहुं? किंवा आत्मानो घात करुं. सत्य शौचनो धरनार हुं विष्टायें लींपाणो.

ते वेला ते वणिक् पासे उनो हतो ते तेनो पश्चात्ताप सांजलीने कहे छे के, में अज्ञानपणें तारी मेले अपराध करीने हवे तुं निरपराधी देव उपर शो कोप करे छे? ॥ यतः—नरः कार्ये हि निष्पन्ने, मयाकारीति मायति॥ अस्मिन् पुनरनिष्पन्ने, दोषं देवाय यच्छति ॥१॥ अर्थः—मनुष्य कार्य सिद्ध थाय तो 'में कर्युं' एवो मद ते करे छे, अने जो सिद्ध न थाय तो ते देवने दोष आपे छे ॥१॥ हवे ते वणिक कहे छे के, पूर्वे पंकिते शौच धर्म आद र्यो छे, ते धर्मने तुं जांणीने बाह्य शौचें जागो, वायरे जेम वृक्ष मूलथी चां पडे, तेम तुं मूलथी विणठो, ते हवे केम शुद्ध थाय? जे प्राणी अंतर म लिन छे ते बाह्य जलें हजारो वार स्नान करे तोही निर्मल न थाय. अंतरं ग वैरी जीतवाथी परिणामे शुद्ध थाय. जलस्नाने तो अशुद्धता वधे. ज लस्नान तो देवार्चन कार्ये बाह्य मल टालवाने करवुं. ते माटे लोको जल स्नान ते धर्म जाणी करे छे. अनार्य अवतरती पशुवत् तरे छे. तेहने अंत- रंग शौचनुं कारण जोजनथी पंकिते कह्युं के, जे पापाचार करशे ते कु- जातिमांहे अवतरशे. अने जे पापाचार नही सेवे ते सत्कुल सुजातिमां हे उपजशे, ते माटे विविध प्रकारनां शौच कह्यां छे. ते जाणीने ते धर्मा र्थी प्राणियें अंतरंग शौच धर्म जेवी शक्ति होय तेवुं आदरवुं. देवयात्रा, विवाह, स्वरानो समय, राजदर्शन, संग्राम अने हाट बजार मार्ग एटला स्थानके स्पर्शास्पर्शनो दोष नथी. एटले प्रकारे धरनी फरसी थकी पवि त्र थइ. सूर्यनी उपर पडेलुं पाणी, पतिव्रता स्त्री, प्रजानुं हित करनार राजा अने ब्रह्मचारी ए चारे सदा पवित्र कहेवाय छे.

ते माटे तें ए लौकिक मार्गने मूकीने अलौकिक मार्गने आदर्यो, तेथी लोकसारे छेतरायो छे. ते प्रायश्चित लीधे तुं शुद्ध थाइश. एम वाणियानुं [illegible] ते कहिते मान्युं, पछी ते वणिक ने ब्राह्मण बे जणा वहाणे बेशी पो तानके आव्या. पोताना कुटुंबपरिवारने मल्या. त्यारपछी पंकिते

कथुं, तेम कपिलें प्रायश्चित्त लीधुं. पछी ते कपिल सर्व दर्शनने सरिखो
शौचाचार आचरवा लाग्यो. ए कपिलनी कथा मुनियें कही ॥ ३०३ ॥
ते माटे हे शंखराजा! थोडा अशुचिथी नाठो जे कपिल तेणें जेम घणुं
अशुचि जोगव्युं,तेम हे राजा! तुं डुःखना जयथी मरीश तो वली घणां
डुःख पामीश. जे माटे पापथी डुःख उपजे अने पाप जे छे ते जीवहिंसा
थी उपजे छे. ते परप्राणीना घातथकी आत्मघातनुं पाप विशेष छे. पुण्य
थी ते पापनो क्षय थाय, अने तेनो क्षय थयो त्यारे जन्म, जरा, मरणना
डुःखोनो क्षय थाय. ते माटे हे राजन्! तुं हवे सर्व चिंता मूकी श्री वीत
रागनो जाख्यो धर्म आदर, तेथी सुखी थाइश. एकदिवस तुं अमारा क
ह्या प्रमाणे धर्म आदरीश तो पछी तुं तेनो प्रत्यक्ष पारखुं जोइश. अखं-
क्षित शरीरे पुत्रसहित एवी कलावतीस्त्रीने तुं जीवती देखीश. तमे घेहु
घणा काल लगें जोगना जजनारा थाशो. त्यारपछी जुक्तजोगी थइ अंते
राजलक्ष्मीने छांकी स्त्रीसहित दीक्षा लेशो ने आराधक थाशो.

एम गुरुनुं कथुं मानीने राजा ते वनमां एक रात्रि रह्यो, त्यां रात्रिने पा
छले पहोरे एक स्वप्न दीठुं. कल्पतरुयें वलगी लता फलसहित छे, तेने
कोइक पुरुषें छेदी जूमिकायें पाडी. पछी वली ते लता फलसहित पाछी
कल्पतरुमां जइ वलगी. तेने ते तरुयें तुरत अवलंबी. एवुं स्वप्न दीठुं के
तरत प्रजाते राग थतां राजा जाग्यो, त्यारे विचार्युं के, अहो! ए मोटुं
स्वप्न मुफने क्यांथी दीठामां आवत, पण जो इहां रह्यो तो में ए स्वप्न
दीठुं! एम चिंतवी प्रजात संबंधीनी करणी करी राजा गुरु पासे आवी
वंदन करीने गुरुने स्वप्नार्थ पुछतो हवो.

त्यारे गुरु पण तेने स्वप्ननो अर्थ कहे छे. तें राणीने दूर करी वियोग प-
माडो ते कल्पतरुनी शाखने छेदी नांखी, पण ते शाख पाछी तरत फलस
हित जइने कल्पतरुने वलगी. तेम हे राजा! तमने ते राणी पुत्रसहित
वेहेली मलशे. एम सांजली राजा कहे छे. हे मुनींद्र! तमारे प्रसादे करी
एवुं मुफने शुज थवानुं ते म्हारे एमज होजो- एम कही राजा राणीनी
खबर जोतो तेज वनमां केटलेक दूर गयो, त्यां लज्जायें नीचुं मुख करी
दत्तकुंवरने कहे छे के, हे मित्र! डुर्बुद्धि एवा में महा पाप कीधुं, पोताना
निर्मल कुलें लांछन लगाड्युं, पण गुरुयें अमृत किरणसमान वचन कह्यां

अने तेणें आश्वासना दइने धैर्य उपजाव्युं, आशायें विलुब्ध्यो एवा में आ दिवस एम गमाव्यो, पण हवे हुं महारी स्त्रीने जो जीवती न देखुं तो मरण पामीश. ते माटे तमे घोडेस्वार थइ उतावला जाउ अने ज्यां कलावती होय त्यां तेनी तपास करी शीघ्र तेने तेडी लावो. एवी राजानी आज्ञा लइने ते दत्तकुमार घोडेस्वार थइ कलावतीनी खबर काढवा निकल्यो. जे पुरुषें ज्यां मूकी हती ते पुरुषें ते स्थानक देखाड्युं, त्यां लोही पड्युं देखी त्यांथी पगी पग जोतो देवयोगें तापसनो आश्रम दीठो त्यां तापसने प्रणाम करी दत्तकुमारे पूठ्युं के, हे तापस! नजीक प्रसव थइ एवी उत्तम स्त्रीने तमे इहां कंइ दीठी? त्यारे तापस कहे ठे,तुं कोण ठे? अने क्यांथी इहां आव्यो ठे? त्यारे तेणें कह्युं. हुं शेठनो पुत्र दत्त नामे छुं अने शंखपुरथी आव्यो छुं. राजायें मने खबर काढवा मुक्यो ठे. त्यारें ते तापस कहे ठे. ए रांकडी उपर हजी राजा वेरजाव नथी मूकतो. आ कांइ थोडुं कीधुं ठे? गर्जवती अवलाने वनमां मूकावी अने हाथ कपाव्या ते कंइ उंठुं कर्युं ठे? जे हजी राणीनी खबर पूठे ठे. लोकनी पण कहेवत ठे के, कीडी उपर कटक शुं करवुं!

त्यारे दत्तकुमार तापसने कहे ठे के, घणुं कह्यानो तो हाल वेला नथी, पण जो कलावतीने नहिं देखे तो ते राजा हमणां चिताग्निमां बली मरशे; ते माटे शीघ्र ज्यां होय त्यां देखाडो. तथा हा कहो, जे अमुक जगाये ते जीवती ठे. त्यारें दयालु तापस दत्तने पोताने आश्रमे तेडी गयो. त्यां ते दत्त, कुलपतिने प्रणाम करी कहे ठे. हे प्रजु! राजाने अजयदान आपो. त्यारें कुलपतियें कलावतीने तेडावी. ते पण त्यां आवी. एटले दत्तकुमारने देखी घणुं रुदन करवा लागी. जे माटे सज्जनने दीठे कोडगणुं दुःख थाय एवी नीति ठे.तेम घणे दहाडे स्वजनने देखी ते पण दुःखी थइ घणुं रडवा लागी. ते रोती देखी मधुर स्वरे दत्तकुमारे आश्वासना दीधी ने सासती कीधी. दत्तकुमारें कह्युं. ए कर्मगति ठे. माटे हे स्वामिनि! रडवानुं निषेध करो ॥ ४०४ ॥ हे बेहेन! संसारने विषे जे मनगोचरे न आवे एवा शुजाशुज कर्म करी प्राणी; सुख दुःख पामे ठे. हे बाइ! ज्यारे अशुजकर्मनो उदय थाय, त्यारे माता, पिता, जाइ, पुत्र, जर्त्तार ए सर्व शत्रुरूप थाय. तेमज ज्यारे शुजकर्मनो उदय थाय त्यारे शत्रु होय ते

मित्र थाय. तथा हे बेनी! तमोने जे अति आकरुं दुःख भोगववुं पडयुं तेथी राजायें तमारा गुण जाण्या, पछी तमारा दुःखथी तमारा वियोगनुं अनंतगणुं दुःख राजाने थयुं छे. ते शंखराजा, पश्चात्ताप करतो हमणां च यनी अग्निमां प्रवेश करवा इच्छे छे. जो हजीसुधी पण तमारुं मुख जीव-तां नही देखे, तो निश्चय ए प्राणत्याग करशे.

एवुं सांभळ्युं त्यारें कलावती रथे बेशीने भरतार पासे जावाने शीघ्र उजमाळ थइ. भरतारे घणुं अहित कीधुं छे, तो पण पतिव्रता कुलवती जे स्त्री होय ते भरतार उपर हित राखे. त्यारपछी तापसादिक तथा कुलप-तिने नमस्कार करी तेमने पूछीने पुत्रसहित राणी रथमां बेसीने प्रभाते वनने विषे शंखराजा पासे आवी, तेने संपूर्ण अंगवाली देखी जेने घणो हर्ष थयो छे एवो राजा लज्जाथी नीचुं जोइ रह्यो, पण ऊंचुं जोइ न श-क्यो. हर्षनां वधामणां थयां, नगारांना निर्घोषथी उत्सव करता हवा. ह र्षवंत थया एवा प्रधान सामंतादिक सहित एक क्षणमात्र सभामां बेसी ने पछी राजा कलावती पासे आव्यो. जेम चंद्रमा सदोषी छे, कलंकी छे, तोपण तेने रोहिणी आवी मळे छे, तेम कलावती पण भरतारने आ-वी मळी. यद्यपि राजा दोषी, कलंकी छे, तोपण राणीयें खेद न राख्यो.

ते समये ते कलावती कांइक रोषवतीथकी नीचुं मुख करीने बेठी छे एम राजायें जोयुं, त्यारे राजायें मंद जेनां नेत्र छे एवुं कलावतीनुं मुख पो ताने हाथे ऊंचुं करीने तेने मधुर वचने करी कह्युं के, हवे हुं जीवतो तुझ ने मुख शुं देखाडुं?. आ तारुं मुख मने जीवाडनारुं छे. हुं निर्भाग्य छुं जे में निष्कलंकने कलंक दीधुं? वळी तुं तो निष्कलंक छे माटे तारी स्तुति केटली करुं! एवुं राजानुं प्रशंसावचन सांभळी राणी बोली. निर्भाग्य अने वराकी एवी जे हुं ते मारी स्तुतियें सर्युं. वळी राजा कहे छे. हुं नि र्गुणी छुं. कृतघ्न, निर्दय, कुलक्षयनो करनार छुं; जेमाटे में तहारा जेवी सतियोमां शिरोमणी, गुणवती एवी राणीने खेद पमाडी. तथा तुं गुण वान, छते तारो कांइ दोष न हतो तेम छतां वळी तारी उपर हुं रागी छतां पण विरक्त थयो, ते कोइ पूर्वकृत कर्मना समर्थकी में तुझने दुःख दीधुं. ॥ यतः ॥ सवो पुव्वकयाणं, कम्माणं पावए फलविवागं ॥ अवराहेसु गणे सु य, निमित्तमित्तं परोहोई ॥ १ ॥ बीजा कोइ प्रजा लोकें एटले अन्या

य कीधो होय तो राजा तेने आकरो दंम करे, पण आतो राजायें पोतेजे आकरो अन्याय कस्यो, तो तेने कोण पूढे? कोण दंम करे?

वली राजा कहे ढे. जेम वटवृक्ने तथा उंबरने वृक्ने फूल देखाय नही, तथा वकुलवृक्नेविषे फल देखाय नही, तेम तारे विषे कोइ दोष नथी. हे राणी! में अज्ञानथकी तारीउपर मातुं चिंतव्युं, ते हुं कहेवाने समर्थ नथी. तो हुं शुं कहुं? एम कही राजाये पोताना कोपनुं सर्व कारण पोते वीतेलुं कह्युं.पढी राणीयें पण चंमालणीयें हाथ काप्या त्यांथी मांमीने सर्व दुःखमय व्यतिकर कह्यो. वली नवा हाथ आव्या ते स्वरूप पण कह्युं. त्यारे राजा हर्ष करी कहे ढे.हे प्रिये! आ चंद्रदिवाकर पर्यंत महारा अपय शनो पडहो वागशे, अने तहारा मस्तके शीलनी ध्वजा फरकती रहेशे. हे राणी! तारा दुःखने पश्चात्तापे हुं जे जीवुं ढुं,ते गुरुना वचनरूप संजीवि नी औषधीना प्रजावथकी जीवुं ढुं. राणी कहे ढे.मुजने दुःखमांथी सुख थयुं ते पुत्रना पुण्यें करीने थयुं, अने तमो जीवता रह्या ते गुरुनी कृपाथ की रह्या. धन्य ए गुरुने के जेणे तमने सुबुद्धि आपी. तो मुजने हवे ते गु रुनां दर्शन करावो, जेथी हुं महारो जन्म सफल करुं. एम कही प्रजाते महोटी ऋद्धियेंसहित समस्त परिवार साथे राजा गुरु पासे आव्यो.मुनि ने वांदिने बेगे,मुनि पण तेमने शीलरूप धर्मनी देशना देता हवा॥४२०॥

प्राणीने शियलव्रत जे ढे ते शुजोदयनुं करनार ढे, शील ते शरीरनुं आ जरण ढे, जीवने पवित्र करनार ढे, आपदाना समूहनुं हरनार ढे, तथा दुर्गतिना दुःखनुं टालनार ढे, दौर्जाग्यादिक आपदाना समूहने जस्म करनार ढे, एवुं शियल ते चिंतामणीरत्ननी पेठें इछित सुखनुं आपवावालुं ढे. तथा शियलथकी व्याघ्र, व्याल, जल, अग्नि आदिकना जय सर्व म टी जाय. ए शीयल जे ढे ते स्वर्ग तथा मुक्तिना सुखनुं आपनार ढे, इत्य र्थ. हे राजन्! तमे ए शीयलव्रतनुं माहात्म्य स्वयमेव दृष्टियें दीगुं, जे ताहरी स्त्रीना हाथ तें कपाव्या ढतां ते शीयलना प्रजावें नवा आव्या. शीयल रूपिणी अग्निने जो समकितरूप वायु सखाइ मले तो ते घणा क र्मरूप इंधणने बाले. जिनेश्वरे कह्युं जे आतम तत्वरूप वस्तु जीवादि पदा र्थ, तेहनी जे सद्दहणा ते समकित कहियें, ते महामोहनीयादि अशुज कर्मना हाथथी जीव समकित पामे. तथा हे राजेंद्र! संसारमध्ये जमतां

जीवने देवतानी ऋद्धि, दिव्यभोग संपदा, विविध प्रकारनी विद्या, विज्ञा
न, ए सर्वने पामवुं घणुं सुलभ छे, परंतु निश्चयथी एक समकित पामवुं ते
महा दुर्लभ छे. समकितरूपी महारत्ननो दीवो ज्यारे हृदयने विषे प्रगट
थ्यो, त्यारे जीव देवगुरु अने धर्म तथा दर्शन, ज्ञान, अने चारित्ररूप त
त्त्वनो जाण थयो, त्यारे ते अढारदोषे रहित एवा श्री वीतरागदेवने दे
व करी जाणे. ते काव्ये करी कहे छे ॥ रागद्वेष कषाय मोह मथनो निर्द
ग्धकर्मेंधनो, लोकालोक विकाश केवलगुणो मुक्तायुधो निर्भयः ॥ शापानु
ग्रह वर्जितो गद तृषा क्षुत्काम निद्राजरा, क्रीडा हास विलास शोकरहितो
देवाधि देवो जिनः ॥ १ ॥ अर्थः—वीतरागदेव ते केहेवा छे तोके, राग द्वेष
अने मोहना मथनार छे. तथा शुक्लध्याने करी कर्मरूप इंधन ज्वालीने
लोकालोक प्रकाशक एवो जे केवलज्ञानरूप गुण तेने पाम्या छे, आयुधर
हित प्रभु निर्भय छे, कोइने सराप नथी देता, कोइनी उपर अनुग्रह पण
आदरे करी नथी करता, जेने रोग नथी, तृषा नथी, क्षुधा नथी, काम
निद्रा नथी, जरा, क्रीडा, हास्य, विलास, शोक इत्यादिक अनंत दोषर
हित एवा देवाधिदेव श्री जिनेश्वर वीतराग भगवान ते देव जाणवा.

हवे गुरु केहेवा होय ते कहे छेः—दयावंत, सत्यभाषी, अदत्तत्यागी,
ब्रह्मव्रतधारक, परिग्रहरहित, जेमने शत्रु ने मित्र सरखा छे, मृत्तिकाने कं
चन, तृण अने मणि, सुख अने दुःख, तृण अने स्त्रीना समुदाय ए सर्व
जेने समपरिणामे छे. एवा जे मुनिराज ते गुरु जाणवा.

तथा धर्म ते कोने कहियें? श्रीजिनेश्वरभाषित धर्म ते एक देशथी अ
ने बीजो सर्वथी एवा बे प्रकारे छे. तेमां पंच महाव्रतरूप श्रमणधर्म तथा
रात्रीभोजन विरमणरूप ते सर्वथी धर्म जाणवो, तेना धारक मुनिराज छे.
अने बीजो सम्यक्त्वमूल बारव्रतरूप देशविरतिनो धर्म ते देशथी धर्म
जाणवो. तेना धारक ते श्रावक छे. ए बे प्रकारनो धर्म कह्यो, ते धर्म मो-
क्षनो पमाडनारो छे. वली सम्यक् ज्ञान, दर्शन अने चारित्रनी उपर जे
श्रद्धान ते समकित जाणवुं. ते समकित केहेवुं छे तोके, चिंतामणिरत्न,
कामधेनु, तथा कल्पवृक्ष तेथकी अधिक प्रभाववालुं छे. ते समकित सर्व
धर्मनुं आधारभूत छे. एवुं समकित श्री वीतरागें कह्युं ते धर्म जाणवो.
इत्यादि देशना सांभली मोहनीकर्मनी महोटी दृढ गांठ भेदी मिथ्या

त्वने ठेदीने समकितरूप आत्मतत्व धर्म तेने राजा राणी पाम्यां. पठी राजा गुरुप्रत्ये विनंति करे ठे के, अंधकार तिमिरने हरनारी, सदा उद्योतकारी, मुक्तिपंथनुं कारण एवी निर्मल जे रत्नत्रयी ते रूप धर्म ते तमोए प्रकाश्यो, तेज विवेकी पुरुषें अंगिकार करवो. पण ए स्त्री, धन, संताननो जे मोह तेने लोहनी बेडीनी पेठे दुःखें त्यजी शकीयें, ते माटे हुं बालक पंचमहाव्रतरूप धर्म पालवाने असमर्थ छुं; तेथी मुजने श्रावकना बार व्रतरूप धर्म अंगिकार करावो. त्यारें शंखराजा अने कलावती राणी समकितमूल बार व्रतरूप धर्म गुरु पासे आदरी गुरुने वांदीने गजारूढ थइ हर्षवंतथका नगर मध्ये प्रवेश करता हवा. त्यां शंखराजा तथा संपूर्ण अंगवती, पुत्रवती एवी कलावती राणीने आवतां देखीने सर्व नगरनां नर नारी लोकोने आनंद उपजतो हवो.

त्यां मांगलिक वाजित्रना जे शब्द तेना निर्घोषे करी आकाश गाजतुं हवुं, महासतिनो महिमा प्रगटपणे उद्घोषणा करतो हवो, घर घरप्रत्ये तोरण बांध्यां, हाट शणगार्यां, ध्वजा पताका बंधाव्या, अने गाम गाम मंगलिक उत्सव थयो. एवो सर्व स्थानके उत्सव प्रवर्त्यो. एवा अवसरें घणी हर्षित थई. एवी कोइके अर्धांज मुखमंमन कीधां, कोइयें एकज कान शणगार्यो, कोइयें एकज लोचन आंज्युं, कोइयें अर्द्धुं स्नान कर्युं, कोइयें न कर्युं; कोइयें थोडो चोटलो गुंथ्यो, कोइयें न गुंथ्यो, कोइयें थोडुं जम्युं, कोइयें न जम्युं, कोइयें थोडुं तंबोल खाधुं, कोइयें न खाधुं, कोइयें केटलांक आजूषण वस्त्र पेहेर्यां, कोइयें न पेहेर्यां, कोइ पुत्रने धवरावती अधवच मूकी आवी, कोइक धणीप्रत्यें पीरसती तेमज दोडती चाली, कोइक नारी तो चूले धान वलतुं मूकी चाली, कोइ घीनो घडो ढलतो मेली चाली, कोइक जरतार उछलतो गालो देतो मेलीने चाली, एम सर्व नगरनी स्त्रीयो कलावतीने जोवाने आवी. त्यां कोइक स्त्री, कलावती राणीने मुक्ताफले तथा फूलें करी वधावे ठे, गुणग्राम करे ठे, धवल मंगल गाय ठे, जय जय आनंद पामो, हे कलावति! तुजने धन्य ठे, तुं चिरंजीव रहो, तुं महासती ठे, तें कुल अजुआल्युं. इत्यादिक घणी श्लाघा करतां करतां नगरनां लोक सर्व पोताने घेर आव्यां. त्यां राजा राणीने घणां वधामणां आव्यां, राजायें दीन याचकने घणां दान दीधां, बंदीवान स

थने छोड्या, एम पुत्र जन्म माटे घणा नाटकीया नचाव्या, वाजिंत्र वजडाव्यां, लोकने शोकरहित कीधां ॥ ४५५ ॥

एम दश दिवससुधी उत्सव करी, अगीआरमे दिवसे शुचिभूत थइ, बारमे दिवसे ज्ञाति कुटुंबने जमाडी,पुत्र प्राप्तिथी राजाना पूर्ण मनोरथ थया. स्वप्नमां कलश दीठो हतो तेने अनुसारे पुत्रनुं नाम पण पूर्णकलश एवुं सर्वनी शाखे दीधुं. एम सुखमां काल निर्गमे छे, त्यां सद्गुरुनी संगते शास्त्र सांजले छे, विषयासक्तिपणुं मूकीने देवपूजादि धर्मनां काम करे छे, संतोषरूप अमृते करी तुष्ट छे, धर्मध्याने करी पुष्ट छे, जावज्जीव ब्रह्मचर्य व्रत पाले छे, तेनी मनरूपिणी जूमिका ते गुरुवाणीरूप सुधायें सिंचाणी, तेथी तेने विषे विवेकरूप बीजथी नियजतुं समकितरूप मोटुं वृक्ष उदय पाम्युं. शमदमादि गुण ते तेनी शाखा छे, श्रीजिनेंद्रनी पूजा सत्कार ते तेनां पत्र छे, कुश्रुतिरूप आकरा वायुयें जे फरश्युं नथी, एवुं ते समकित रूपी वृक्ष विकसित थयुं, तेथी शंखराजा जिनजवन करावतो, जीर्णोद्धार करावतो, जिननी महा पूजा रचावे, साधु जननी जक्ति करे, दीन दुःखीनो उद्धार करे, साधर्मिकनुं वात्सल्य करे, जिनमतना प्रत्यनीकने निवारतो जिनशासनने अजुवाले, एम धर्ममां धन वावरवानां कारण करतां छतां केटलोक काल श्रावकव्रत धर्म आराधतां तेणे गमाव्यो.

पछी पुत्रने राज्ययोग्य जाणी मध्यरात्रे राजा जागीने धर्म जागरिकायें चिंतवतो हवो के, अहो! आ असार संसारसमुद्र ते दुःखें तरी शकियें एवो छे. समुद्र जेम जलें जर्यो छे तेम संसारसमुद्र ते शरीर अने मनना दुःखरूप जलें जर्यो छे, तेमां आस्रवनां द्वार जेणे रुंध्यां छे, रूडा रूडा गुणें करी पूर्ण छे, अने रूडा चारित्रे करी युक्त छे, एवो जे अर्हद्धर्म ते रूप जहाज विना तुं केम संसारसमुद्रनो पार पामीश? एवी धर्म जागरिकाने चिंतवतो ते शंखराजा चारित्रना मनोरथ करे छे. मनुष्यावतार पाम्या विना धर्मनी प्राप्ति कदापि न होय, सिद्धांतमां चूलकादि दश दृष्टांते मानवजव पामवो दुर्लज कह्यो छे. कदापि ते मनुष्यजव पामे तोपण धर्म सांजलवो दुर्लज छे, तेथी धर्मनी सद्दहणाने आदरवी,ते तो महा दुर्लज छे. पांच इंद्रियरूपी अश्व अण दम्या छतां जीवरूपी असवारने जवरूपी कूपने विषे पाडे छे, तथा माता पिता पुत्र कलत्रादि स्वजन कुटुंब ते

तो मृग पासनी पेठें डुःखे ठंकाय एवां ठे, धन धाननी जे आशा तथा यौवनपणुं ते तो स्वप्ननी पेठें विनाश पामनारां ठे, दाराना जोग तो कारा गृह समान ठे, राज्य तो डुर्गतिमां पाडनार ठे, विषय तो विष समान ठे. ते कारण माटे एक चारित्रधर्म ठे ते मुक्तिपदने पमाडे, तेथी सर्व संगने ठांमी संयमस्त्रीने हुं आदरुं. एम धर्मजागरिकाये चित्तमां धारी कलाव तीराणीने राजायें पूव्युं, जे हवे आपणने आत्मसाधन करवा माटे दीक्षा लेवानो समय ठे.

त्यारे राणी कहे ठे. हे स्वामी! आपणे जोग जोगव्या, एटला दिवस राज्य पाळ्युं, हवे पुत्र पण राज्यजार पालवा धुरंधर थयो, त्यारपठी तत्त्व ज्ञाख्यानुं सार तो एज ठे, जे हवे चारित्र धर्मरूप शरण अंगिकारवुं. ए संसार तो असार ठे एम जाणी जन्मनी सार करवाने गृहस्थाश्रम ठांमी, सार संयम आदरी, मनुष्यजव सफल करियें.

एवुं राणीनुं केहवुं मोटा उत्साहथी सांजली प्रधानने पुठी शुज दिवसे महोटे उत्सवे पूर्णकलशकुंवरने राज्याजिषेक कीधो ॥ ४७५ ॥ प्रासादेषु महोत्सवो विरचितो मारी तथा वारिता, डुस्थानां कुलमुद्धृतं यतिवराः साधर्मिकाः पूजिताः ॥ मुक्ता बंदिजनाश्चगुप्तगृहतः संतोषिता याचका, एवं ह्यष्ट दिनानि तेन सकलो लोकः श्रिया सत्कृतः ॥ १ ॥ अर्थः—जिन प्रसादने विषे मोटे महोत्सवे जिनपूजा रचावी, देशमध्येथी मार शब्द निवार्यो, दीन डुःखीने तेना कुलने दानादिकें उद्धर्या, यति तथा साधर्मिकनी जक्ति करतो हवो, बंदीखानेथी बंदीवान ठोड्या, याचकजनने संतोष्या, एम आठ दिवससुधी शंखराजायें सर्व लोकने धनवंत कीधा.

एवा समयमां उद्यानपालके आवी राजाने विनंती कीधी के, हे स्वामिन्! अमिततेजा नामें सद्गुरु सुसाधु आवी समोसर्या ठे. त्यारें ते शंखराजा वनपालकने वधामणी आपी, पुत्रकलत्रपरिवारसहित महोटी ऋद्धिये गुरुने वांदवा आव्या. धर्मोपदेश सांजली राजा पोते अवसर पामीने गुरुने विनंति करे ठे के, हे जगवन्! कलावतीयें पूर्वजन्मने विषे कयुं डुष्कृत उपार्ज्युं के, जे डुष्कृतना योगें करी में ए निर्दोष ठतां एना हाथ तोडाव्या. एवुं प्रश्न श्रवण करीने ज्ञानसंपन्न गुरुमहाराज बोल्याः—हे राजन्! ए कलावतीनो पूर्वजव कहुं हुं ते तुं सांजल.

महाविदेहक्षेत्रमां महेंद्रपुर नामें पत्तन हतुं, ते पत्तनमां नरविक्रम नामें राजा घणा कालसुधी राज्य करतां थकां तेणे पोताना शत्रुने त्रास पमाड्या हता, तथा ते राजानुं पराक्रम त्रिविक्रम तुल्य हतुं. ते राजानी स्त्री लीलावती नामे हती. तेना शीलनी लीला प्रशंसनीय हती. ते राजा राणीने एक पुत्री थई. तेनुं नाम सुलोचना राख्युं. ते क्रमें करी कामपाल नुं जाणियें क्रीडावनज होयनी! एवी यौवन अवस्थाने पामी. एकदा ते सुलोचना पोताना पिताना उत्संगे बेठी छे, एटलामां कोईकें आवीने राजाने एक शुक जेटणुं आप्यो. ते शुक सुंदर आकारवालो अने विचित्र एवी अनेक जाषा बोलवामां चतुर एवो हतो.कौतुकरूपी रसेंकरी खेंचाय ला राजायें तेने हाथउपर लीधो, अने तेने बोलाववा लाग्यो. त्यारें ते शुक जमणो पग ऊंचो करीने हर्षें करी एक श्लोक बोलतो हवो. ते आ प्रमाणेः—त्वद्दारितारितरुणीश्वसितानिलेन, संमूर्छितोर्मिषु महोदधिषु क्षितीश॥अंतर्लुठद्गिरिपरस्परशृंगपातात्,घातारवैर्मुररिपोरपयाति निद्रा॥१॥ अर्थः—हे राजन्! तें मारेला शत्रुनी जे स्त्रियो तेना श्वासवायुयें करी समुद्रना कल्लोल उबलवा लाग्या, त्यारे ते मांहे आम तेम जमनारा जे पर्वतो तेमना परस्पर आघातें करी शिखरो पडी जवाथी जे कडकडाट शब्द थयो तेणें करी मुरारिपु जे विष्णु तेनी निद्रा उडी गइ॥१॥

एवुं वचन शुकना मुखथी सांजलीने राजा घणुं रीज्यो, तेणें पोताना अंगलग्न आजरण अने घणुं द्रव्य जे पुरुष ते शुकने लाव्यो हतो ते पुरुषने आप्युं. पढी राजायें ते शुकपक्षी पोतानी कन्या सुलोचनाने आप्यो. तेणे पण हर्षित थइने पोताना आवास स्थानने विषे जई सुवर्णमय पांजरामां ते पंखीने राख्यो, अने दाडम, द्राक्ष, चारोली, अंजीर, इत्यादि फल तेने खवराववा लागी. जेमां शर्करा नाखी छे, एवुं मधुर पाणी तेने पीवराववा लागी. ते राजकन्या वेला शुकने क्यारे क्यारे पोताना खोलामां लेती हती, क्यारे क्यारे पांजरामां मूकती हती, क्यारे क्यारे तेने शुक्ति बोलावती हती. वली आसन, शयन, जोजन, पान, तथा राजसजाने विषे पण ते शुकपक्षीने पोताना आत्मानी पेठे वेगलो नही मूकती हती. एवी रीतें ते राजकन्या ते पक्षी साथें क्रीडा करवाने लोलुपी थई.

एकदा ते राजकन्या सखीना परिवारने साथें लईने नगरना समीपमां

गमां आवेला कुसुमाकरनामा उद्यानने विषे गई, त्यारे ते शुक तेनी पासे हतो. ते उद्यानमां नरकपातने वारे, सिद्धिरूप वधूनो संगम करावे, तृषावंत नेत्रने सुधारसनुं पान करावे, एवुं जिनालय ते राजकन्यायें दीठुं. त्यारे घणा आनंदे करी ते सुलोचना जिनप्रासादमध्ये गई, अने त्यां श्री सीमंधरजीनी प्रतिमा जोई घणा हर्षनरे करी स्तुति करती हवी. ते एवी रीतें केः—जगज्जंतुनिस्तारणे यानपात्रं, शमाराम विश्रामसंलीनचित्तम् ॥ नतानेकनाकेंद्रपादारविन्दं, स्तुवे स्वामिसीमंधरं देवदेवम् ॥ १ ॥ अर्थः—जगतमांहेला जे जीव तेमने तारवाने अर्थे जे जिहाजसमान, शांतिरूप जे उद्यान तेमां विश्रांति लेवाने वास्ते सारी रीते लीन थयुं ठे चित्त जेमनुं, अने अनेक देवतार्चयें नम्या ठे पादारविंद जेमना एवा श्री सीमंधर जगवानने हुं स्तवुं ठुं ॥ १ ॥

एवी स्तुति राज्यकन्यायें करवा पठी ते शुकपक्षी पण ते शोजायमान जिनबिंबने जोई मनमां चिंतवतो हवो के, आजे मारा जन्मनो मने घणो लाज थयो; आजे मारो जन्म कृतार्थ थयो. अहो! आज मारुं पुण्य जागृत थयुं. जेमाटे जिननायकनुं दर्शन थयुं. आ जिनबिंब में पूर्वकालने विषे कोइपण स्थलने विषे जोयुं ठे. एवो ऊहापोह ते मनमां करे ठे, एटलामां तेने जातिस्मरणज्ञान उपन्युं. ते एवी रीतेंः—जे हुं पूर्वजवने विषे साधु हतो त्यारे अनेक शास्त्रना पठन पाठनमां हुं सावधान हतो, पुस्तकरूप उपधीनो संग्रह करवाने तत्पर हतो, पण संयमनिर्वाहक क्रियाने विषे में पोतानो आदर शिथिल कस्यो. तेथी मारे व्रतविराधना थई. में मायाकरी तेथी हुं शुकयोनिमां उपन्यो, पण पूर्वजवना अन्यासें करी मने आ शुकजवमां पण ज्ञान उपन्युं. तथापि मने धिक्कार ठे! जेमाटे, ज्ञानरूपी दीपक हाथमां ठतां हुं अज्ञानरूपी अंधकारे करी आंधलो थयो, अने चारित्राचरणथी स्खलन पामतो थको जवरूपी गर्तामां पड्यो. तो पण आज त्रिजगतना स्वामी एवा श्रीसीमंधरस्वामीने आ तिर्यग् जवमां पण में जोया, तेथी मने घणुं पुण्य प्राप्त थयुं; माटे हुं आजथी जिनबिंबनुं दर्शन कस्याविगर आहार पाणी न लेउं. एवो ते शुकपक्षीयें मनमां निश्चय कस्यो. एवा अवसरने विषे सुलोचना पण जिनबिंबने नमस्कार करी, शुके करी विजूषित एवा पंजरने हाथमां लेई, पोताना आवासने

विपे आवी. बीजे दिवसे नित्यनीपेठें शुकने पंजरमांथी काढीने जे
भोजन करवा बेसे छे, एवामां शुकपक्षी 'नमो अरिहंताणं' कही आ
मां ऊडी गयो, ने श्रीजिनभगवानने नमवा माटे बाह्योद्यानने विपे प
ह्यो. त्यां परमभक्तियें करी जिनने नमस्कार करीने ते उद्यान मांहेला प
यथेछायें भक्षण करतोथको उद्यानमां फरवा लाग्यो. त्यारें ते सुलोचना
शुकना वियोगथी घणी दुःखणी थई, अने घणो आक्रोश करवा लागी.
बोली:–वसिहृण मद्य हियए, जीवं पि तृण कछ वसहस्सि॥सुहवासं होउ
णं, सुंदरपुणो किं न दीसहसि॥१॥ अर्थः–हे शुक! माहरा हृदयने विपे व
स करीने, अने माहरा जीवनें आकर्षीने तुं क्यां वसे छे? एज सुखावासमा
रहीने सुंदर पुण्यरूप एवो तुं आज केम दृष्टिगोचर थतो नथी? पछी ते
शुकनी पछवाडे चालनारा त्यांना राजाना सुभटोयें वसंतोद्यानमां गुसरीतें
विहार करतां ते शुकने जालमां पकड्यो, अने सुलोचना पासे लावी मूक्यो.
क्रोधें जेनां नेत्र रातां थयां छे, एवी सुलोचनायें पण तेने लईने अत्य-
क शब्दें करी कह्युं के, रे धूर्त! तुं मने वंचीने स्वेछायें ऊडीने वनने विपे
गयो, माटे हवे तुं ध्यानमां राखजे के, आजथी हुं तुजने बहार जवा द
इश नही. एवुं कहीने सुलोचनायें ते शुकनी गति भंग करवाने तेना पांख
डुंची लीधां, अने पछी ते शुकने तत्काल कारागृह जेवा पांजरामां तेणे
मूक्यो. शुक पण मनमां चिंतवतो हवो के, मारी पराधीनताने धिक्कार
होजो॥ यतः॥ हगत् नीचतरं कृत्यं, कार्यते मार्यतेऽपि च॥ नरकावास
देशीयां, तत्प्राहुः पारवश्यताम्॥१॥ अर्थः–जे अवस्थामां जीवने बला-
त्कारे नीच कर्म करावे छे, अने मारे छे, माटेज ते पराधीनताने नरक
वास सरखी कहे छे॥१॥ पूर्वभवने विपे हुं स्वाधीन छतां प्रमादथी स-
त्क्रियानुं अनुष्ठान नही करतो हवो, तेनुं आ फल छे. अथवा ए दुःख ते
केटलुं छे? एवुं दुःख तो में अन्य भवने विपे अनंतिवार सहन कर्युं छे,
अने आ भवमां पण तेमज सहन करीश, तेथी श्री वीतरागना मुखकम
लनुं दर्शन करवाने पण मने विघ्न थयुं. एवी चिंतायें आतुर थयेलो अने
तेथीज जेने घणो दुःखनो भार थयो छे, एवो ते शुक फरीथी चिंतन क
रवा लाग्यो के, हे जीव! तुं शोक मूक. शोक मूक. शोके करी आकरुं क
र्मबंधन थाय छे. जिनबिंबनुं दर्शन कर्या वगर अन्न खावुं ते मने

६

नहीं; माटे हुं अनशन करुं. एम चिंतवीने तेणें अनशन आदर्युं. पछी ते पांच दिवस पर्यंत पंचपरमेष्टिनमस्कारनुं स्मरण करतो मरण पामीने सौधर्मदेवलोकने विषे महर्द्धिक देवता थयो.

सुलोचना पण तेना दुःखेंकरी दुःखणीथकी अनशन आदरी समाधियें मरण पामी, अने सौधर्मदेवलोकने विषे तेज देवतानी देवीपणें उपनी. ते देवलोकमां विषयसुख जोगवीने क्रमें करी ते बन्ने जण देवलोकथी च्यव्या. तेमां शुकनो जीव ते तुं शंखराजा थयो, अने सुलोचनानो जीव ते आ कलावती नामें ताहरी पट्टराणी थई. माटे हे राजन्! जीवें जे खरेखरां पापपुण्य कर्यां होय तेनुंज फल ते जोगवे ठे. तेमां सुखदुःखनो कर्त्ता कोइपण नथी. जेमाटे पूर्वजवमां एणें तारा पांख लूंच्या, तेथी पूर्व वैरें करी तें एना हाथ कपाव्या ॥ यडुक्तम् ॥ कृतकर्मक्षयो नास्ति, कल्प कोटिशतैरपि ॥ अवश्यमेव जोक्तव्यं, कृतं कर्म शुजाशुजम् ॥१॥ अर्थः– कर्या कर्मनो क्षय कोड्यावधि कल्पे करी पण थाय नहीं. कर्युं शुजाशुज कर्म अवश्य जोगववुंज जोइयें ॥१॥ गुरुमुखथी एवी पूर्वजवनी वार्त्ता सांजली तेथी वैराग्यें करी वासित थयुं ठे चित्त जेमनुं एवा ते बे जण (शंख राजा अने कलावती) संसारनुं असारपणुं जाणतायकां,हाथ जोडीने गुरुने प्रार्थना करता हवा के,हे प्रजो! संसारसमुद्रमांहे फलदाइ दीक्षारूपिणी नावा ते सित पटेंसहित अमने आपो. एटले सर्वविरती अंगि करावो.

त्यारें गुरु कहे ठे. तुऊ सरखा ज्ञानीने एज घटे ठे,जेमाटे बलता घरमध्येथी कोण माह्यो पुरुष पोताना आत्माने उद्धरे नहीं! शूरामां शूरो तुं ठो, तथा त्यागीमां तुं महा त्यागी ठे, जेमाटे आ समय निःसंगी थइने साहसीकपणें प्रवज्यायहे ठे. त्यारें राजायें पण पुत्रनी आज्ञा लइ मोटे महोत्सवे कलावतीराणीसहित दीक्षा लइ गुरुनी साथें विहार कर्यो.

ते राज्यरूपी संसारथी उदासीनथका समतारसमां मग्नथका नरेंड देवेंड्रना सुखथी पोताना आत्माने समतासुखें करी अधिकसुखी जाणता हवा.ते राज्यऋषि कालोचित गीतार्थ थया.कालोचित सुसंयमी थया.कालोचित तपस्वीथया.कालोचितविहारकरत्ता,कालोचित सर्वक्रियाकरताहवा.

जो दुःखमकालना दोषथकी तेवुं शरीर बल, वीर्य न रह्युं. तेवुं क्षेत्र पामवुं दुर्लन थयुं. तेवा सत् क्रियाना योगना मेलवी आपनारा सहाइ

पण न मलता. एवा योग थके पण जे मुनि अकार्यथी निवृत्तिने जे आज्ञासहित जयणायें चारित्र पाले ते पण आराधक कह्या छे ॥ यतः ॥ आगम उक्तम् ॥ जयणाउ धम्मजणणी, जयणा धम्मस्स पालणी चेव ॥तव वुड्ढिकरी जयणा, एगंतसुहावहा जयणा ॥ १ ॥ फासुयएसणीएहिं,फासुयउंहासिएही पुसेहिं ॥ मीसिएणय आहा, कम्मेण करंति जयणाए ॥ २ ॥ सुत्तविहिवहाए, विवट्ठमाणा न विहएचरणं ॥ जणिउतयछमेवहिं, जम्हं घएसो जिणिंदेहिं ॥ ३ ॥ अर्थः—जयणा जे छे ते धर्मनी माता छे, धर्मनी रखवाली छे, तपने पुष्टि आपनारी छे, निश्चयेंकरी सुखावह जयणा छे. कोइएक अपवादथी जो दूषण लाग्यां होय तो ते गुरुपासें प्रायश्चित्त लइने ते धैर्यवंत चारित्रवंत मुनि शोजता हवा. ते शंखराजा तथा कलावतीराणीयें शुद्धचारित्र पाली अंते अणसण लइ त्यांथी कालमासे समाधिमां काल करी शंखराजा सौधर्मदेवलोके पद्मविमानमां पांच पल्योपमना आयुष्ये देवता थयो, अने कलावतीराणी साध्वीपणें शुद्ध चारित्र पाली शरीर छांमी कालमासे काल करी ते पण सौधर्मदेवलोके पद्मविमानमां तेज देवतानी देवीपणें देवांगना थइ ॥४०३॥ काव्य ॥ सद्धामधाम विषयाद्भुतलब्धकाम, मुद्दामदेवरमणीकृतगीतनृत्यम् ॥ तत्तत्र देवमिथुनं वररूपि पंच, पल्योपमायुसहितं च मियोऽनुरक्तम् ॥ ४०४॥ अर्थः—जलां धामनी लीला, तथा अद्भुत विषय पामेला, उत्तम कामजोग, देवता संबंधी रमणीक गीत नृत्य, तथा वाजित्रना शब्द तेमां तल्लीन थयेला एवा ते देवदेवी देवतापणानां जोग जोगवतां पांच पल्योपमनुं आयुष्य पालतां मांहोमांहे अनुरागीपणे रह्या ॥४०४॥ जला जाविक मुनिनां जे चारित्र छे ते कुगतिना हरनार होय, ने मुक्तिवृक्षनां बीज होय, विषयादिमां आलंबन मूकी संपूर्ण क्रियाना करनार तेमाटे दुःखमयकालने विषे मुनिराजे शुद्धचारित्र अप्रमादपणे पालवुं ॥४०५॥ पोताना अज्ञानताना दोषथी जे एम कहे छे के, आज दुःखम कालमां चारित्र नथी, तेनुं वचन सांजलवुं नही. तेम तेना दर्शनथी पण पाप लागे ॥४०६॥ जे प्राणी बहु आरंजी छे, कामजोगना गृद्धि छे, चारित्रनो जार वहेवाने असमर्थ छे, ते प्राणी साधुजनना अछता दोष देखे छे. गुण जोवाने महा अंध छे ॥ ४०७ ॥ जे सावद्य व्यापाररहित थया, जे शील सत्यमां रक्त छे, चारित्रवं

न बहुलब्धियेंसहित छे, ते शंखमुनिनी पेठें स्वर्ग तथा मुक्तिना भजना-
र थाशे. ॥ ४९७ ॥ प्रथम भवमां प्रथम व्रतधारी एवा जे शंखराजा तथा
कलावती तेनी कथायें कलित एवो ए आ चरित्रनो प्रथम सर्ग छे ॥
॥ इति श्री पृथ्वीचंद्रगुणसागरचरित्रे प्रथमसर्गस्य बालावबोधः समाप्तः॥

॥ अथ श्रीद्वितीयसर्गस्य बालावबोध प्रारंभः ॥

॥ हवे देवता थयेलो शंखराजानो जीव ते त्यां देवसंबंधी भोग भोगवी त्यांनुं आयुष्य पूर्ण पालीने त्यांथी च्यवी शेष रही जे पुण्यप्रकृति ते नेज्ञी सहित ज्यां उपन्या ते सांभलो. जंबुद्वीपना दक्षिणार्द्ध भरतक्षेत्रने विषे मध्यखंडनुं जे मंडन एवो मणिपिंगल नामा देश होतो हवो. ते देश केवो छे? ज्यां सुंदर गाम ते पुरसमान छे, घणी लक्ष्मीयें करी मनोहर एवां ज्यां घणां पुर अने नगर छे, ते देशने विषे (पोत के०) वाहण समान लोकोनी छे सकल सार वस्तु जेमां, तथा (पोत के०) बालक समान घणां आश्रय ज्यां छे, एवुं पोतनपुर नामे नगर छे. त्यां शत्रुंजय एवे नामे राजा छे. ते केवो छे? तो के, जेणे पोतानुं हृदय परनारीने नथी दीधुं, तथा पोतानी पूंठ शत्रुने नथी आपी. एवो शियलवंत पराक्रमी ते राजा छे, तेने रूपवती लावण्यवती एवी वसंतसेना नामें राणी छे. ते राजा राणीने इंद्र इंद्राणीनी पेठें, रविप्राचीदिशनी पेठें, शिवगौरीनी पेठें, सुखमय भोग भोगवतां तेमनो घणो काल आनंदमां जतो हवो.

तेवे समये विवेकी एवो शंखराजानो जीव ते देवताना भवथी च्यव्यो, ते शुक्लवर्ण राजहंसनी पेठें ते राणीनी कुक्षिरूपी सरोवरने विषे अवतरतो हवो. ते समये पूर्णचंद्रमा समान जेनुं मुख छे एवी सुखशय्याने विषे सुती थकी समस्त कलायें करी पूर्ण एवा कमलाकरने ते पूर्ण चंद्रवदनी एवी जे राणी ते देखती हवी. प्रातःकाले प्रभातनां वाजित्र वागतां सांभली राणी हर्षवंती थकी जागीने भरतारने स्वप्न दीठानी वार्त्ता कहेती हवी. त्यारें राजायें कह्युं. हे राणी! ए स्वप्नानुसारे तने कुलउद्योतक पुत्र थाशे. राणी कहे छे. देवगुरुना प्रसादें करी एमज होजो. पछी राजानी आज्ञा लइ पोताने मंदिरें जइ ते राणी गर्भनी प्रतिपालना करे छे.

देवगुरुनी भक्ति करीने, दीन दुःखीने दान आपीने, याचकोने संतुष्ट

करीश,साधर्मिकनुं वात्सल्य करीश, अमारी प्रवर्त्तावीश, एवां शुभ मोहो सां ते राणीने उपज्यां. ते बधां राजायें पुरां पाड्यां. पठी शुभयोगे पूर्वदि शे जेम सूर्य प्रकाशे, तेम तेजवंत अंधकारने टालतो एवो पुत्र मध्यरात्रे ते राणीये प्रसव्यो. त्यारे सुमुख नामा दासीयें पुत्रजन्मनी वधामणी आ पी. त्यारे राजायें तेने सार शृंगार आप्या. दासीकर्म दूरें कीधुं. एवी व धाइ आपी. त्यारपठी प्रातःकालने विषे राजायें पुत्रनो जन्ममहोत्सव प्र वर्त्ताव्यो. त्यारे गीत अने नृत्यें करी घणो अद्भुत रस उपन्यो. तोरण जे ठे ते स्फुरण पामवा लाग्यां. श्रेष्ठ एवा तुर्यादिक वाजिंत्र तेणें करी आका श नराई गयुं. लोकने आपेलुं जे प्रधान दान अने मान तेणे करी मोटुं वर्धापन थयुं. एवी रीते एकमास अतिक्रांत थयो, त्यारें राजायें कुटुंबने जमाडी सर्वनी साखे स्वप्नने अनुसारे ते पुत्रनुं कमलसेन एवुं नाम पाडयुं. ते पुत्र शुक्लपक्षनी बीजनो जे चंद्रमा तेनी पेठे वृद्धि पामतो थको कुश ल, लायक अने सकल कलायें करी पूर्ण थतो हवो. ते पुत्र पवित्र यौवना वस्था पाम्ये ठते ते कुमर दर्परहित, शोकरहित, द्वेषरहित, इर्ष्यारहित, क्यांय फोकट विवाद नही करे, क्यांय विरोध नही करे, क्रोध नही करे, मदा मत्सर नही करे, विवादनी अथवा विषयविकारनी वार्त्ता तो तेने रुचेज नही, पूर्वजन्मना सुकृत अन्यासथकी शांत, दांत, दयावान् एवो ते थयो. नीचीदृष्टियी चालवुं, सत्य वचन बोलवुं, मुनिनी पेठे मौन धा रण करीने रहेवुं, अवसरे थोडुं बोलवुं, एवो ते कुमार परोपकारी, दाक्षि एयवंत, दातार, पराक्रमी, गंभीर, गुणवंत, होतो हवो ॥ २१ ॥ एवे सम ये ज्यां कोकिल जे ठे ते गायन करे ठे, भ्रमर जे ठे ते बंदी थईने स्तुति करे ठे, किंशुक वृक्ष जे ठे ते जेना उपर ठत्र धरे ठे, अने मचकुंदना वृक्ष जे ठे ते जेनी उपर चामर ढाले ठे एवो वसंतराजा आव्यो. एटले वसंत ऋतु आवी. ते समये स्त्रीयोने देखी कामी सुभटनुं मान विलय गयुं ठे, ते स्त्री आगल हाथ जोडी उना रहे ठे,हीचोले हींचे ठे,नर नारीजन जे ठे ते लज्जा गर्व मूकीने फागनां गीत गाय ठे, प्रायः भ्रमरनुं नृत्य अने गुंजारवरूप रास गीत तेणें करी शोभतुं एवुं महीमंमल थयुं, युवान पुरु षने उल्लासकारी एवो मधुमास आव्यो, त्यारें मित्रनी प्रेरणाथी क्रीडा जोवाने अर्थे कमलसेनकुमार नंदनवनने विषे आवतो हवो.

[illegible] क्रीडार्थे करी उद्यम ने मन जेनुं एवा ते मित्रादिक रमतां अन्य ज
[illegible] गया. त्यारें कुंवरें त्यां थेनां शब्दो! एतो अनाथ छे एवो कोइ-
[illegible] सुस्वरी बोलानो शब्द सांभल्यो. त्यारें कुंवरे विचार्युं, जे माहरो
[illegible] ए अनाथ शब्द कोण कहे छे? अने ते केम क
[illegible]! एवो स्मरण करी ने कुमर शब्दने अनुसारे ते दिशितरफ चाल्यो.
[illegible] दूर गयो. पण शब्दनो कहेनारो कोइ दीठो नहीं, त्यारें त्यां
[illegible]. एटलामां वली एनो एज शब्द सांभल्यो. त्यारें वली
[illegible] मारयो. त्यां अति दूर नहीं एवा एक देहराने विषे
[illegible] एक स्त्री दीठी. त्यारें कुमरे विचार्युं, जे ए शब्द तो ये अ-
[illegible] सुन्दरी नीकलतां होय एम संभले छे, ते माटे एनेज पुछुं.
[illegible] देहराने [illegible] छे, एटले ते देहरुं उडीने दूर गयुं,
[illegible]. त्यारे कुंवर विस्मय पाम्यो. एटलामां प्रासाद
[illegible]. ते हर्षित थइने कुमरने आदर सन्मान
[illegible] कहे छे, हे स्वामि! अमे अहीं बेसो.

ते सांभली कुमर कहे छे. हे स्त्री! तुं कोण छो? आ इंद्रजालरूपी ते
[illegible]! [illegible] अनाथ तुं केम कहे छे? तेनो उत्तर तुं तरत आप. त्यारे ते
[illegible] कहे छे. जेनो कोइ नाथ नथी तेने आ सघलुं जगत् अनाथ छे. त्यारें कु
[illegible] कहे छे. ए इंद्रजाल ते [illegible]. स्त्री बोली. ताहेरे माटे कर्युं.
हे निपुण! तुं कोण एम स्त्रीजातीने पुछवुं तुजने घटे नहीं ॥ यतः ॥ सरि
[illegible], [illegible] कानिणां च॥ पुछंति उ गामं जे, कुम
[illegible] ॥१॥ अर्थः—नदी, राजा, ऋषि, कमल अने कामिनी ए
[illegible] कुलाद्य केवी रीते थाय ॥१॥ तोपण तुंने कंइक कहुं
[illegible] छे ते [illegible] पवित्र छे. कारण सूर्य, नदी, नारी, ग
[illegible] अने सुवर्ण ए [illegible] वस्तु सर्वदा पवित्र छे. एम कहीने धर्मराजाने
[illegible] छे. हवे तुं [illegible] वातो सांभल. श्रीनामक हुं [illegible] नायका छुं, हुं
[illegible] उत्तम पुरुषने [illegible] छुं. पण हुं सांप्रति अनाथ छुं. तेमा
[illegible] हे स्वामि! तुं [illegible] छो, तुं निपुण छो, उपकारीनां शिरोमणी छो, तेथी
[illegible] थाउं. जो उत्तम होय, तो पारको जोगवे, एवुं वि
[illegible] करवुं. ते सांभली कुमरे हृदयमां धारीने पछी ते स्त्री

प्रत्यें कह्युं के हुं परस्त्रीने जोगवुं नहीं, जेमाटे उत्तम पुरुषें परस्त्री
नहीं. परस्त्रीने सामुं जोवाथी पण शीयलरूप प्राण जाय,अने जो
लागे तो कालजुं कापी नाखे. माटे एने तरवारनी धार समान ज
माटे न्यायमार्गी उत्तम पुरुषें परस्त्रीसंग न करवो ॥ उक्तं च ॥
॥ मइलइ विमलं पि कुलं, हिलिज्जइ पागएण विजणेण ॥ पडइ :
रए, पुरिसो परनारिसंगेणं ॥ १ ॥ उचिठे विठंपि व, परनारी पा
सप्पुरिसा ॥ सेवंति सारमेयव, निंदिया जे फुराचारा ॥ २ ॥ अर्थ
स्त्रीना संगेकरी पुरुष पोताना निर्मल कुलने मलिन करे छे. पातवे
पोताना आत्माने हीन करे छे, अने फुरंत नरकने विषे पडे छे. स
जे छे ते उच्छिष्टनी पेठें परनारीने ठांमे छे, तथा जे फुराचारी अने नि
पुरुष छे ते श्वानसरखा थईने परनारीने जोगवे छे ॥ २ ॥ जेनो कोइ
न होय, अथवा फुःखी होय, तेने पोषवानो अथवा पालवानो ना
तुं, परंतु कस्पांते पण परस्त्रीनो संग करनार हुं नहिं. जो मारुं विर
हरीश तो हुं सत् पुरुष नहि. तो हुं परस्त्री केम धारुं! एम कहेतो ते
मार त्यांथी नीकल्यो. त्यारें ते बोली. सूना घर मध्ये पेसीने जेम अ
नीकले तेम तुं केम नीकल्यो. जो तहारा अंगमां सुजटपणुं होय तो
म्हारा मुख आगल आव. एम सांजली कुमर तेने सामो गयो एटले :
इ पुरुषें कह्युं. हाथमां तरवार ग्रहीने तुं स्वछंदाचारीथको शुं सिंहने व
रीश? माटे जो तुं साचा पुरुषमां सिंह होय तो जोउं,जे हुं प्रहार दउं ते
तुं सहन कर. त्यारे कुमरे पण खडग काढी हाथे खंजे धर्युं. त्यारे ते पुरु
पण तरवार खांधे धरी कह्युं. हे मूढ! पहेलो प्रहार तुं कर. त्यारें कुमरें कह्युं
हुं निरपराध एवा कोइने प्रथम घात न करुं. त्यारें ते पुरुष तुष्टमान थइ
कहेवा लाग्यो के,अहो! सत्व श्रीमंत नर! तुं तारा शरीरनी शोजायें राज
लक्ष्मी सुखे जोगव. वीजुं अंगदेशनी लक्ष्मी तुं जोगवीश. में स्त्री तथा पु
रुषरूपें करी तुजने इंद्रजालपणुं देखाड्युं, अने ताहरुं धैर्य जोवाने तहारी
परीक्षा करवाने जे तुजने वचन कुवचन कह्यां, ते तुं खमजे. हे सत् पुरुष!
हुं चंपानगरीनो अधिष्ठायक छुं. एम कही ते देवता अदृश्य थयो.

त्यारे ते कुंवर पण अंगदेशना पदनी प्राप्ति जाणी, हर्षवंत हृदये करी
शुन शुकनें प्रेर्यो थको आगल चाल्यो. त्यां आगल जतां एक मोटुं सरो

पर दीवुं. ते सरोवर केवुं ले? तो के उंमा, गंजीर तथा निर्मल एवा जल थी जरेलुं ले, तीरने विषे वनवृक्षें करी शोजायमान ले, घणे कमलें करी शोजित ले, लाखोगमे पंखी तेने सेवे ले, तेमां मार्गनो श्रम टालवाने तथा पोताना आत्माने विनोद आपवाने वास्ते कुमरे स्नान कर्युं, एटला-मां कोइक पुरुष अश्व लइने तेनी सामो आव्यो. अने बोल्यो के, हे स्वा मि! आ तुरंग उपर तमे अस्वार थाउं. एवुं सांजलीने कुमरें कह्युं. तुं कोण ले? अने शेनिमित्तें मने तेडवानी इछा करे ले?

त्यारें ते अश्व लावनार पुरुष बोल्यो के, अहींथी नजीक एक नंदनव न ले, त्यां रमवाने चंपानगरीनो अधिपति गुणसेन नामे राजा आव्यो ले, तेनो हुं अनुचर हुं. तेणे आपने तेडवा माटे मने मोकलेल ले, माटे त्यां अस्वार थइ पधारो. पली त्यां जे कार्य हशे ते स्वयमेव जाणशो.

त्यारें गुणनो रागी एवो कुमर अश्वे अस्वार थइ आगल चाल्यो. अशो कवृक्ष तलें बेठेलो, कुंमलें तथा तिलकें शोजतो, नागलतायें करी जेनुं श रीर वेष्टित ले, जेना जालस्थल उपर बिंडु शोजे ले, प्रधान सामुं जे जुए ले, एवा राजायें प्रणाम करनार एवा कुमारने वाख्यो, अने पूछ्युं के, हे स ज्जन्! तुं एकलो केम? तुं क्यांथी आव्यो? तारुं कल्याण थाउं. तारुं स्वागत होजो. एम कहीने राजा मौन रह्यो, त्यारें मने प्रणाम करतां केम वा-ख्यो! एवुं कुमार मनमां चिंतवे ले एटलामां मतिवर्द्धन नामा प्रधान ते कुमर प्रत्ये कहे ले. तमने सरोवर मध्ये स्नान करता देखीने अमें विचार्युं के, ए कोइक उत्तम राजपुत्र ले, एवुं जाणी तमने तेडवा माटे अश्व मो-कल्यो. हवे नगर मध्ये पधारो. एम कही ते मतिवर्द्धन प्रधाने कमलसेन कुमारने नमीने कह्युं के,रथे अस्वार थाउं.ते सांजलीने कुमर रथमां बेठो, एटले प्रधान कुमरने कहेवा लाग्यो के, हे उत्तम! हुं परदेशे आव्यो हुं, एवो कशो मनमां खेद तमे करशो नाहिं. सूर्य जे ले ते दूर ले, तोपण दूर थी अंधकारने क्षणमात्रमां टाले ले. त्यारे कुंवरे कह्युं. गंजीर, गुणरागी, सत्यवादी, सरल, सौम्य, एवा जन ज्यां होय ते जो परदेश होय तोपण तेने नाह्या माणसे स्वदेशज कह्यो ले. इत्यादिक स्तुतिमय वचनें करी कु मरे प्रधाननुं मन रंजित कर्युं. पली स्वर्ग मांहेला नगरमां जेम प्रवेश क रियें तेम चंपानगरी मध्ये ते प्रवेश करता हवा.

पठी ते प्रधान कुमरने पोताने घेर तेडी गयो. त्यां स्नान मज्जन कर
भोजन करी निशाये सुख शय्याये सूतो, त्यारे ते कुमरनी पासे एकां
प्रधान आवीने वात कहे ठे ॥६५॥ हे प्रजो! चिरंकालसुधी अमारुं मन
चितारूपी अग्निए करी बली रह्युं ठे, ते तमो जलधर जेवा ठो माटे तम
रा दर्शनरूपी जले करी सींचवाथी अमारुं मन शीतल थयुं. सज्जनरूपी
शाल वृक्ष जे ठे ते लोकना समूहने उपकार जणी ठे. तेम श्रेष्ठमां श्रेष्ठ
एवा तमें परोपकारिता प्रकट कीधी, ते माटे तमो आ अमारो अंग ना-
मा देश ठे तेने सहने अमारा स्वामिना मननी इच्छा पूर्ण करो.

त्यारे कुंवर हसीने कहे ठे के, तमे अंगदेशना राजा ठते केम मारी प्रा
र्थना करो ठो? प्रजु ठतां केम बीजा स्वामिनी इच्छा करो ठो? ए मने
महोटुं आश्चर्य थाय ठे; माटे जे सत्य होय ते मने कहो. त्यारे मंत्री कहे
ठे के, तमारी आज्ञा होय तो तेम यथातथ्य हुं कहुं. कुमरे कह्युं. सुखे
कहो. त्यारे प्रधान कहे ठे.

आ नगरीने विषे लक्ष्मीनो हेतु एवो श्रीकेतु नामें राजा हतो, तेने पो
ताना वंशने विषे ध्वजा समान एवी वैजयंती नामे राणी हती, तेनी सा
थे ते राजा कामजोगनुं सुख तथा ए धरतीनुं राज्य जोगवतो हतो. एक
दा राजा सजा जरीने बेठो हतो, त्यारे राजायें एवी वात पूठी के, ए नग
रमां कोइ सुखी पुण्यवंत हशे? त्यारे कोइ सुजट राजाने कहेतो हवो.

ए नगरने विषे सुखीमां सुखी एक व्यवहारीयानो बेटो जिनधर एवे
नामे ठे. ते रूपें तो कामदेव जेवो ठे, अने धनें तो धनद समान धनवंत ठे.
तथा विज्ञानें, बुद्धियें करी तो जे विबुधने पण आनंद उपजावे एवा सुरगुरु
जेवो ठे. तेने चार स्त्रीयो ठे. ते चारे रूपें करी सुरसुंदरी जेवी ठे. चारे प
तिव्रता ठे, नित्ये धणीनी आज्ञा आदेशकारी ठे, मीठा बोली एहवी ते
चार स्त्रीयो महा चतुर ठे. एहवी प्रशंसा तेहनी कीधी तेवारे सजामध्ये
कोइ बीजो पुरुष बोल्यो. वाणीयाने एहवी रूपवंती स्त्री देवांगनाने जीते
तेहवी क्यांथी होय, तमे तेनी निंदा करो ठो के स्तुति करो ठो, एवो मुफ
ने संशय ठे. तेवारे ते कहे ठे. एमां निंदा अने स्तुति शी कहेवी ठे? ते
शूरवीर व्यवहारीयो नगरमध्ये प्रसिद्ध ठे. जे कोइ अज्ञानी पुरुष स्त्री पा
मवाने माटे तप करे ते पण एहवी स्त्री न पामे. तेहवी स्त्रीना जोग ए हे

वतानी पेठे जोगवे ठे. एवुं ते स्त्रीयोनुं वर्णन सांजलीने राजा ते स्त्रीयोनी उपरे रक्त आसक्त थयो. नजरे दीठे जेवो रागी न थाय, तेवो राजा सांजलवाथी रागी थयो. यद्यपि राजा धर्मवंत हतो, तथापि तत्क्षण अंतरमां अधर्मी थयोः जे कामने वश थाय ते कोणने विपरीतपणे न थाय?

हवे कामातुर थयो थको ते राजा विचारे ठे, जे हुं ते परस्त्रीग्रहण करुं तो कुलने कलंक थाय, तथा परस्त्री न सेवुं तो कामज्वर बाले. "एम एक बाजु नदी अने एक बाजु वाघ" ए न्याये एहवा दुःखमां राजा आवी पड्यो. एम चिंतवतो चिंतारूपीया समुद्रमांहे विकल्परूपीया कल्लोलमांहे ऊकोला खातो ते राजा तेनो द्वीपनी पेठे उपाय पाम्यो. आशारूप विश्राम पाम्यो. विचार्युं के हुं पुरनां लोकने विप्रतारीने ए वाणीयाने जोरावरी करी बलात्कारे ग्रहुं तो लोकमां निंदागर्हा न थाय. एवुं एकांते राजायें चिंतवीने ते राजायें पोताना पुरोहितने कह्युं जे, तमे विनयंधर शेठ साथे कपटरूप मैत्री करो. पठी ते उपाध्यायनी पासे एक नवो श्लोक लखावीने राजायें आप्यो, अने पुरोहितने कह्युं के तुं कोइपण रीतें करी ए श्लोक शेठना हाथें लखावीने गुप्तपणें मने आप.

राजाना हुकुम प्रमाणे पुरोहितें विनयंधरनी पासे जोजपत्र उपर ते श्लोक लखावीने राजाने आप्यो. ते श्लोक एवी रीतेंः—त्वद्वियोगाग्नि तप्तस्य, मृगाक्षि रतिपंक्तिते ॥ निशासहस्रयामेव, चतुर्यामापि मेऽजनि ॥ १॥ अर्थः—रति संजोगमां पंक्तित एवी हे मृगाक्षि! ताहरा वियोगथी तप्त थयेला एवा महारी रात्री चतुर्याम (चार प्रहरवाली) हती, तोपण ते सहस्रयाम सरखी थई ॥ १ ॥ विनयंधरे लखेलो श्लोक हाथमां आवतांज राजायें पौरजनने तेडावीने कह्युं के, अहो नागरिकजनो! विनयंधरे ए कामलेख मारा अंतःपुरने विषे मोकल्यो. तमे ए लिपीनी परिक्षा करो, अने सायुं होय ते मने कहो. लोकोयें श्लोकना अक्षर जोइने राजाने कह्युं.अक्षरतो विनयंधरना जेवा दखाय ठे,पण ते एवुं काम करे नही. हंस पक्षी नित्य मोतीनो आहार करे ठे, ते क्यारे पण कादवनां पाणीने अडे नही; माटे ए कोइयें कपटजाल कर्युं ठे. एम लोकोयें कह्युं तो पण तेमने न मानतां विषयरूप विषे करी मोहित थयेला राजायें मत्त गजेंद्रनी पेठें मर्यादा मूकीने खोटुं काम कर्युं. पोताना सुजटोने आज्ञा करी के,

तमे विनयंधरने तेना परिवारसहित पकडी लावो, अने तेना घर उपर शील आपो. बंध करो. आ वात बीजी प्रतमां वली नीचे प्रमाणे लखी छे:

एवुं विचारी भोजपत्रे एक लेख लखी मूक्यो. ते मध्ये राजायें लख्युं जे तारे घेर सार वस्तु छे ते मुजने आप. ते मृगाक्षीना वियोगथी एक रात्र ते मुजने सहस्र रात सरखी जाय छे. तेवारे विनयंधरशेठे परमार्थ जाणी पुरोहितने अने प्रजालोकने कह्युं, जे राजा माठी दृष्टियें जुवे छे, तमो ज इने समजावो. तेवारे प्रजालोके मली राजाने कह्युं, त्यारे राजा ते प्रजा लोक माहाजनने कहे छे के, एतो हुं मागी लउं छुं. तेमां मने शो दोष? त्यारे प्रजा लोके कह्युं. राजा अघटित न मागे, अन्याय न करे, तमो को इ परीक्षा अर्थे करो तो पण ते प्रजाने दुःखरूप थाय. जेम दुधमां पूरा न घटे, तेम तमने ए कर्तव्य न घटे. जे मधुर द्राक्षना आस्वादन करना रा होय ते कंटकवृक्षने विषे केम मन करे, जे राजहंस मुक्ताफलना चुण नारा होय ते मानसरोवर मूकीने तुछ जल खावोचीयाना कादवमां केम राचे? एहवां दृष्टांत राजाने कह्यां, पण राजानुं पापरूप विष न उतर्युं. जेम जांगुली विद्यायें विषधरनां विष उतरे, पण राजा पापात्मा विषयी थयो, तेहनुं विष न उतर्युं. कोइक खलें कर्मरूप विधात्रायें एहवो विशु-द्ध निर्मल जे राजा तेने कलंक उपजाव्यो. जेम निर्मल स्फटिकने विषे कालो डाघ लागे तेम इहां निपज्युं. एम प्रजा लोकनो प्रतीकार, विनती राजायें हृदयमांहे धारी नहिं. ते प्रजानी मर्यादा अवगणीने, गजेंद्रनी पेठे मर्यादारूप स्तंभने उन्मूलीने राजा असमंजस थको अकृत्य करतो हवो. राजायें पोताना सेवकोने कह्युं, तमो जइने ते शेठनी स्त्रीयोने बला त्कारे लइ आवो, तेना परिवारने दूर करी घरने मुद्रा करो.

वली राजा नगरना लोकोने कहे छे. एनो पक्षपात तथा उपरीयुं जे करशे तेनी हुं शुद्धि करीश, तेने लूंटी लइश. एवां कडवां वचन सांभली प्रजा लोक सहु निर्माल्यावका निज मंदिरे गया. ते वखत राजाना सुभट विनयंधरशेठने घेर गया. त्यारे तेहना स्पर्शना जयवती स्त्रीयोने लइने ते विनयंधर पोते राजा पासे आव्यो. तेवारे ते स्त्रीयोनुं अनुपम रूप देखी राजा चित्तमांहे चिंतववा लाग्यो के, ए साचुं छे. जेमाटे स्वर्गने विषे पण एहवा रूपवंत स्त्रीयो नथी. एवो रूपवंत पुरुष में नजरे दीठो. भाग्यनकी मा

घरने विषे ए चारे स्त्रीयो अमृत कुपीका आवी. ए स्त्रीयो मारे कंठे आलिंगन देशे. पण हमणां तो जोर न करुं,केटलोएक काल विलंब करुं. धीरे धीरे काम थाशे. नुखने वशे जो उतावला थइये तोपण उंबरानां फल कांइ तुरत पाके नहीं.एहवुं चिंतवीने ते स्त्रीयोने अंतेउरमध्ये मूकावी. तेहने अंग नोग सामग्री,आहार पाणी,शय्या आसनादिक देवरावी, अने ते वाणियाने बेडीमां केद राख्यो. हवे ते नारीयो डुःखणीथकी राजानी मूकेली अंगनोगसामग्रीने तथा शय्यानी नूमिकाने तथा दासियो ए सर्वने विषवत् जाणती हवी. तेटाणे ते राजानी दासी ते स्त्रीउंने केहे ठे ॥१००॥

॥ यतः ॥ सख्यो वः फलितोऽद्य पुण्यविटपी येनानुकूलो नृप, स्तुष्टो हि पमरुन्मणिश्च यमवत् हृष्टोऽपि जीवांतकृत् ॥ सेवध्वं विषयश्रियं तदमुना सार्द्धं समृद्धिप्रदाः, चिन्तां मा कुरुत प्रियस्य गुणिनः संगो यतो डुर्लनः ॥१॥ अस्यार्थः—हे सखीयो! आज तमारुं पुण्यरूपी वृक्ष फल्युं. जेमाटे राजा तमारी उपर अनुकूल थयो. ए राजा तुष्टमान थयो तो चिंतामणी रत्न सरिखो ठे, अने रूगे तो यमसरखो ठे. ए साथे विषय सेवशो तो रुद्धि संपदा पामशो. तेमाटे तमो चिंता म करशो, एवा गुणवंत नरतारनो संग मलवो डुर्लन ठे. एहवुं सांनली ते व्यवहारीयानी स्त्रीउं बोली.

अहो दासीउं! ए सर्व योग नलो मल्यो ठे,पण अमो बीजो नरतार न वांठीयें. अमो शीयल राखवाने उजमाल ठीयें. यद्यपि राजा रूगेथको अमारा प्राण लेशे,तो ते प्राण त्याग करशुं,पण शीयल नहिं खंमीयें.बंदीखाने नाखे तो ते सहन करियें,पण परपुरुष तो जो इंद्रसरखो होय तोपण तेने अमे इछिये नहि. एम कही ते दासीउंने निर्घाटन करी काढी मूकी. ते दासीयें जइ राजाने कह्युं. ते सांनली राजा केहेवुं डुःख पाम्यो, ते कहे ठे. जेम तप्त नदीने तटे माठलुं तडफडे, क्यांय शाता न पामे, तेम राजा कामातुरथको क्यांय रति न पाम्यो. नीरागी निष्कामी जे पुरुष ठे ते नाजने संथारे सूताथका पण सुखिया ठे, सुखें निद्रा करे ठे, अने कामी जीवो हंसरोमनी तलाइमां सूताथकां पण डुःखीया ठे. तेमने निद्रा नथी आवती. ते राजाने एक रात ते वर्ष समान निर्गमी. पठी प्रनातें सर्व शृंगार करीने ते स्त्रीउं पासे आव्यो. ते टाणे ते स्त्रीउंए राजाने प्रणाम न कीधो, तेम सामुं पण न जोयुं. राजा तेहनुं रूप देखीने मोह पाम्यो. एह

वे समये कोइक कुलदेवी हती ते त्यां विरुर्वरूप करीने आवी. तेना मस्त
के केश पीला, बिलाडीना जेवी मांजरी आंख, खरना सरखा दांत, उंट
ना सरखा होठ, कपिमुखी फुटी नासिका, तुछ अंगुली, रागी पुरुषनो
राग मटे एहवा रूपें आवी, ते देखीने राजा विस्मय पाम्यो. राजानुं कु-
शीलपणुं जाणी उलंजो देती तेने केहवा लागी के, राजकन्या सरखी त
हारा घरनी पटराणीउ ठे तेने मूकीने तुं ए मध्यम स्त्रीउनी उपर शुं राचे
ठे, मान अपमान, कीर्त्ति अपकीर्त्ति, पात्र अपात्र,कांइ जोतो नथी! धिग्
ताहरा विवेकोरूपणाने! एहवुं तेहनुं बोलवुं सांजलीने राजा अत्यंत
लाज्यो. वली देवी बोली के, ए स्त्रीउने पोताने घेर पहोचाड, नहितो म
हा दुःख पामीश. एवुं सांजलीने राजा आश्चर्यवंत थइ जोइ रह्यो.

एहवे समये उद्यानने विषे सूरसेन नामे ज्ञानवंत मुनि आव्या. ते जा
णी परिवारसहित राजा अने विनयंधरशेठ तथा तेहनी चार स्त्रीउ ते
सर्व साधुने वांदवा आव्या. राजा पण हर्षसाथें गुरुने वांदीने बेठो. कर्म
क्लेशनी हरण करनारी एहवी ज्ञानीमुनियें देशना दीधी. तेवार पठी अ
वसर पामीने राजा विनयें करी मुनिने पूछतो हवो.

हे प्रत्नो! विनयंधरशेठ देवांगनाथी अधिक रूपवती एहवी स्त्रीयो केम
पाम्यो? बीजा पुरुषो एहवी रूपवती स्त्री केम नथी पामता! ए शे कर्म वि
शेषें ठे? एहवुं राजायें पूछ्युं.त्यारे नगरना लोक तथा ते विनयंधरशेठ अने
तेहनी स्त्रीउ ते सर्वे एकाग्रमने थइ पोताना जवनां स्वरूप सांजले ठे.
जेम आषाढो मेघ उमाह्यो देखीने मोर हर्षे, तेम सर्व हर्ष पाम्या.

तेवारे गुरु कहे ठे. हे राजा! सुरूप कुरूपनुं कारण ते सर्व पूर्वजवनां उ
पार्ज्यां कर्म ठे, अने सुख दुःख पामवुं ते पण पूर्वजवना कर्मोपार्जनथकी
ज जाणवुं. ते कर्म तत्त्ववंत, ज्ञानवंत पुरुषें बे प्रकारनां कह्यां ठे. शुजकर्मे
शातासुख पामे, अने अशुजकर्मे अशाता दुःख पामे. माटे सांजल. हे रा
जन्! ए विनयंधरशेठनो पाठला जवनो अधिकार तुजने विस्तारे करी क
हुं छुं. पूर्वे गजपुरने विषे विचारधवल नामे राजा हतो. एहवे समये ए
राजानो कोइक वैतालिक हतो, ते उदार सार पत्रा उपगारनो करणहार
हतो. ते कोइपण पुरुषने इष्ट अन्न निरंतर जमाडीने पठी पोते जोजन क
रतो हतो. एवी रीतें सुख जोगवतां त्यां उत्सर्पिणी कालने विषे नवमां

जिनेश्वर तिंडुक वनने विषे काउसग मुद्रायें रह्या हता,तेमने ते वैतालिक देखतो हवो. ते प्रञु केवा छे, जेमनुं रूप निरुपम छे,जेनी उपसमता गुणनी बराबरी अथवा मर्यादायें बीजो कोइ आवी न पहोचे, जेमनुं तप पण डुष्कर छे,एवा मुनिने ते वैतालिक जावन्नक्तियें करी स्तवतो हवो ॥१७॥

हवे ते वैतालिकनी स्तवनानुं कवित काव्यरूपें कहे छे. "कटिरसमामृतकुंज तुंजनयनश्रीवंधुर ॥ वपुरे प्रगटितधर्म्मकर्म्मतरुजंजनसिंधुर॥जालरविमलविशालजालविजितार्यममंरुल ॥कमलसुकोमलचरणरेणुपावितञ्मंरुल ॥ ब्रह्मेंद्रचंद्रप्रमुखसर्वदेवमस्तकमुकुट ॥ जयजय जिनेंद्र ञुवनाजिमतकामितपूर्णकामघट" ॥१॥ अस्यार्थः—हे प्रञो! तमे समता अमृतनो कुंज गो,मुख नयननी शोजायें अति सुंदर छो. अहो! जेणे प्रगट कीधो जे धर्म्म ते कर्म्मरूप वृक्षने जांजवाने देदीप्यमान हस्तिसमान छे. तथा निर्म्मल विशाल छे जाल कपाल जेहनुं, जीत्युं छे सूर्यमंरुल जेणे, कमलनी पेठे सुकोमल छे चरण जेहनां,चरणना स्पर्शथी पवित्र कीधुं छे ञुमिमंमल जेणे, ब्रह्मा, इंद्र, चंद्र, रुद्र, प्रमुख जे देव तेहथी अधिका, अने ते सर्व देवोने विषे मुकुट समान एवा तमे छो. अहो जिनेंद्र! तमो जयवंता हो. तमे जगत् जनने वांछित कामित पूरवाने कामकुंजसमान गो ॥ १ ॥

एम स्तवना करी जिनेश्वर उपरे बहु मान धरतो, जिनेश्वरनी जावना करतो ते वैतालिक घेर गयो. जोजन काले तेहने घरे ते हिज प्रञु आहारने अर्थे आव्या. ते प्रञुने देखी वैतालिक हर्षवंत थइ प्रञुने वांदिने सरस मीठें आहारे प्रञुने प्रतिलाजतो हवो. मनमां हर्ष पाम्यो, जे धन्य छे मुजने के, जेमाटे में आज प्रञुने प्रतिलाज्या. एम चिंतवतो हवो. ते समयें आकाशे देवडुंडुजि वागी 'अहो दानमहोदानं' एहवा शब्द थया, वंदिजन बिरुदावली बोलता हवा, नर अमर स्तुति करता हवा. एवो प्रत्यक्ष सुपात्रदाननो महिमा देखीने ते वैतालिक त्यां समकितधारी थातो हवो. अनुक्रमें ते सुपात्रदाने धन वावरी, शुजध्याने काल करी, प्रथम देवलोके देवता थयो. त्यां देवांगनानी साथे घणा देवतासंबंधी जोग जोगवी तिहांथी च्यवी ते जीव ताहरा नगरने विषे व्यवहारीयानो पुत्र,विनयंधरकुमर, महा रूपवंत, पुण्यवंत थयो. ते सुपात्रदानना फलथी विनयवंत, यशवंत, किर्तिवंत,सर्व कलाये कुशल एहवो थयो.दान ते पुण्यरूप वृक्षनुं सुबीज छे,

दान ते पापरूपीया सर्पने दमवाने मंत्राक्षर छे, दारिद्ररूपिया वनने दहन
करवाने दान ते दावानलसमान छे, दुर्भाग्यरूपीया रोगनुं औषध छे, स्वर्ग
तथा मोक्षमंदिर चढवानुं पगथीयुं छे, तेमाटे जेम श्रीवीतरागे कह्युं छे, ए
वुंज विधिपूर्वक सुपात्रने दान देवु, तेथी एवां मोटां फल इहलोके पामे.
एवो मुनियें राजा आगल विनयंधरशेठनो पाछला नवनो संबंध कह्यो.
हवे ते शेठनी स्त्रीउंना पूर्वनव मुनि कहेछे. हे राजन्! एहनी स्त्रीनां च
दार चरित्र छे ते सांजलो. ए जरतक्षेत्रने विषे लक्ष्मीनुं स्थानक एवुं साके
तपुरनामें नगर छे. तिहां शत्रुनो क्षयकारी एहवो नरकेसरी राजा होतो
हवो. कमला एटले लक्ष्मी जेम विष्णुने वल्लन छे तेम ते राजाने वल्लन ए
हवी कमलसुंदरी नामें राणी होती हवी. तेहने रतिनी उपजावनारी ए
वी रतिसुंदरी नामें पुत्री होती हवी. ते राजानो बुद्धिवंत, लक्ष्मीवंत, वि
द्यावंत, घणो वल्लन एवो श्रीदत्त नामनो प्रधान हतो. तथा सुमित्र नामें
एक श्रेष्ठी हतो, अने ते राजानो सुघोष नामा पुरोहित हतो. ए त्रणे रा
जाना मित्र छे. ते पोतपोतानी मर्यादा क्यारें पण मूके नही. ते त्रणेने
एकनी लक्ष्मणा, बीजानी लक्ष्मी, अने त्रीजानी ललिता, एवे नामे स्त्रीयो
हती. ते त्रणे स्त्रीयोना कूखथी उपनी अनुक्रमें एक बुद्धिसुंदरी, बीजी
ऋद्धिसुंदरी अने त्रीजी गुणसुंदरी ए त्रणनामे त्रण पुत्रीयो हती. तेमज
चोथी रतिसुंदरी एवे नामे राजानी पुत्री हती. ए चारे लेखकशालायें ए
कठी नणे छे. ते नणतां थकां सर्व कलामां कुशल थइ. बुद्धिसुंदरी आ
दिक त्रण कन्याउनुं ते राजानी पुत्री साथे प्रेम बंधाणो, सखीपणां थयां.
एम एकचित्तें विचरतां ते चारे यौवनावस्था पामी ॥ यतः ॥ विडुपांच
कुलिनानां धनिनां धर्मिणामपि ॥ ततस्तद्विपरीतानां, प्रीतिः सादृश्यतो
भवेत् ॥२॥ ते चारे कुंवरीउ एकठामे रमे, एकठामे सुवे, एकठामे विचरे. ते
चारनो जाणे एक जीवज होयनि शुं? एहवी प्रीति तेने मांहोमांहे थइ.
ए चारे ज्यारें उद्यानने विषे रमवा निकले त्यारें तेने रूपवंती, विद्यावंती,
देखीने ए साक्षात् सरस्वतीनो अवतार छे के शुं? एहवुं लोको विचारे.
एकदा ऋद्धिसुंदरीने घेर निःकलंका, निर्दोषा, पुर्ण चंद्रसमान, सौम्य
मूर्त्ति, एहवी एक गुणश्रीनामें साध्वी आहारने अर्थे आवी. तेवारे बीजी
स्त्रीउयें पूछ्युं. ए शुद्ध वेषनी धरनारी बाइ कोण छे? त्यारे ते वाणीया

नी येटी कहे छे. हे सखीर्ड! ए सर्व साध्वीमांहे शिरोमणि एवी श्वेतांब री साध्वी छे, बालपणाथी मांनी एणे शीयलव्रत निष्कपटपणे पाल्युं, ते थी अमारा गुरुणी एने मान आपे छे. माटे एहने जे देखे ते नर धन्य, जे एहने जक्तियें करी नमस्कार करे ते पण धन्य, एहनां मुखनी वाणी सां जले ते पण धन्य, एहनी यथाशक्तियें आहारादिकें जक्ति करे ते पण ध न्य. एहवुं ऋद्धिसुंदरियें कह्युं. ते सांजली ते बीजी सखी पण आनंद पा मीने ते साध्वीने वांदवा हवी. तेवारे ते साध्वीयें ते चारे कन्यार्डने सा क्षात् डाख साकर समान मीठी एवी धर्मदेशना दीधी. ते आ प्रमाणेः—

गंदलागत पर्वत समान एवो ए मनुष्यावतार पामीने निर्धननी पेठे धर्मरत्न महनुं. जे मनुष्यपणुं पामीने मूढ प्राणी विषयनी अजिलाषा कर शे, ते कल्पवृक्ष पामीने तेनी पासे मनोवांछित मागवाने वदले एक को डी मागे छे. एवो मूर्ख जाणवो. तेमाटे हे श्राविकार्ड! तमे समकित अं गिकार करी संयमने आदरो. जो मोह लक्ष्मी ढलो तो चारित्र लइने मा सखमणादिक उत्कृष्ट तप करो. जेणे करी जन्म जरा अने मरण जयथी निवर्त्तो.एहवां साध्वीना मुखरूपीया अमृत कुंडथी प्रगट्यां जे वचनामृत ते पीइने मोहरूपीयुं विष वमी ते सखीर्ड विनयें करीने ते साधवी प्रत्ये विनंति करता हवी के, तमे तो संयमने अंकतूलनी पेठे हलकुं जाणो प्र- थुं छे, परंतु हे जगवति! अमने तो ए संयमनो जार ते मेरुथकी पण अ धिक जारवालो जासे छे. ते माटे गृहस्थावासमें रह्यां थकां श्रावकना व्रत रूप योग्य धर्म जे अमारथी पत्ती शके ते अमने आपो. तेवारे ते साध्वी यें तेमने विधिमार्गे सम्यक् धर्म आप्यो. समकितनुं स्वरूप देखाड्युं.

त्यारें ते चार स्त्रीर्ड समकित पामीने कहे छे के, हे गुरुणी! बीजा व्रत पालवाने अमो असमर्थ छैये, पण एक चोथुं व्रत तमे कह्युं ते कयुं? त्या रे साध्वीयें कह्युं. स्त्रीर्डयें परपुरुष त्याग करवो अने पुरुषें परस्त्री त्याग करवो. ते चोथुं व्रत सर्व व्रत मांहि अत्यंत उत्तम श्रेष्ठ छे, ते तमो आद रो. बीजां व्रत खंडनां होय ते कंचन कलशनी पेठे सांध्यां संधाय, पण ए चोथुं व्रत खंडनुं होय ते मुक्ताफलनी पेरे सांध्युं न संधाय एवुं छे. त्यार पछी वली बीजा मोटका आचार पर्वादिमांहि पेठे करियें नहि, अ-

नें कोइ बीजो करतो होय तेहने शुद्ध बुद्धि वमे करी निवारीयें. एहव
नियम मुनिराजने मान्य छें.

ए व्रत पाळे तेहनी देवता चाकरी करे, तेहने ऋद्धिसिद्धि प्रसिद्ध था
य, तेहनां सर्व कार्य सिद्ध थाय, तेहने दिन दिन प्रत्ये महा मंगलिक
थाय, तेहने जळ ते थळ थइ जाय, एमज शत्रु ते मित्र थाय, अग्नि ते
जळ थाय, विष ते अमृत थाय, सर्प ते फूलनी माला थाय, सिंह ते शिं
याळ थाय. एटलां वानां शीयलव्रत पाळ्याथी थाय. कुळवंतनी स्त्रीउने
ए व्रत घटे छे. एहवुं साध्वीनुं वचन ते स्त्रीउने इष्ट थयुं. जे रोगीयाने जो
जन वहालुं होय ते वळी वैद्ये पण कह्युं, तेनी पेठे ते साध्वीनु वचन सत्य
कीधुं, एटले चोथुं व्रत पाळवुं एहवो नियम ते बाइउये आदर्यो. त्यार
पछी तेमने श्रीजैनधर्म आराधतां केटलोएक काळ जतो हवो.

एवे समये नंदनपुर थकी चंद्रराजायें परदेशी लोकना मुखथकी रति
सुंदरीना रूपनुं वर्णन सांभळी पोताना प्रधानने मोकल्यो. तेवारें रतिसुं
दरीना पितायें जाण्युं,जे ए कन्या नाग्यवंती छे. जे ए राजायें सामी मा
गी. तेवारे पिताये आदरसहित साक्षात् लक्ष्मीनी पेठे पोताना प्रधान
साथें चंद्रराजाने परणाववाने पोतानी पुत्री सामी मोकली. ते राजाये न
ले दिवसे मोटा महोत्सवे रतिसुंदरीनुं पाणिग्रहण कीधुं. ते बाइ सर्व क
लायें संपूर्ण छे अने चंद्रराजा पण सुव्रती शीयलवंत छे. ते संपूर्ण चंद्रनी
पेठें वे पक्षें पूरो छे. ते जेम चंद्रमा ज्योत्स्नानी कांतिये करी शोभे,तेम ते
चंद्रराजा रतिसुंदरी कन्याये करी शोभे छे ॥ १६१ ॥

एहवे समये कुरुदेशना राजा महेंद्रसिंहें जनजनना मुख थकी रतिसुं
दरी चंद्रराजाये परणी एम सांभळीने चंद्रराजा भणी कन्या लेवाने दूत
मोकल्यो. ते दूतें आवी चंद्रराजाने सभामध्ये कह्युं,जे अमारो जे स्वामी
महेंद्रसिंह राजा तेणें एम कहेवराव्युं छे, ने कह्युं छे के, पूर्वे पण तमारे
अमारे पुरुषपरंपरायें चिरकाळनी परस्परे क्षेम सुखकारी प्रीति छे॥१६३॥
सुजातनो वंश छे, तेनी बांधी जे ध्वजा ने यद्यपि वायरें करी कंपाय छे,पण
सुजातनो सुवंश क्यारे पण हालतो नथी. तेहनी पेठे सुजातिना पुरुष जे
ते जो प्रीति होय तो नियम कार्य पण करे; तेमाटे ते राजाये महारा
७

मुखें तमोने कहेवराव्युं ले के, तमोये नवी परणेली एवी जे रूपवंती रति सुंदरी ले, तेने जो महारी साथे परंपरानी प्रीति राखो तो महारी पासे शीघ्र मोकलजो. एहवुं दूतना मुखथकी वचन सांजलीने ते चंद्रराजायें अंतरंगने विषे तो रोष धारण कस्यो, पण बाह्यवृत्तियें कांइक हसीने कह्युं के, हे दूत! सज्जन जन जे पुरुष ले ते कोणने वहाला न होय? ॥यतः ॥ "मिनी परोवयारो, सूमीलया अज्जवं पि याखवणं ॥ दस्कीण्ण पणय वाया, सुयणाण गुणा निसग्गेण ॥ १ ॥" तादृश राजायें ए युक्ति वात कही, कारण संत होय ते सज्जनपणायकी चले नही. बीजुं कार्य होय ते अमने कहेवुं. जेमाटे आपवा योग्य वस्तु होय ते आपीयें, अने लेवा योग्य वस्तु होय ते लीजीयें; पण नारी मोकलवी योग्य कहेवाय नहि, अने उत्तमने परस्त्री सेवी पण योग्य नथी. महेंद्रसिंहराजानो स्नेह तो वचनथी प्रतिपत्तिथी जाणशो. बाह्य गौरवें एहवुं पांमित्य देखाडवुं ते स्या कामनुं? ॥ यतः ॥ पज्जांनि मुक्कविहंगा, नेह निहूणेण यप्पदाणेण ॥ जेयाण यंधणं पुण, नहं गज्जार जणियाई ॥ १॥ बायामहस्समइया, निगेहनिग्गा इयं गय सहस्सं ॥ गयणंसे पुण राज्जु, जाणस्स कोडी विमेसेइ ॥ २ ॥

तेवारें ते दूत उत्सुकतायी बोल्यो. हे राजन्! तमे तमारी स्त्री आपो! जो ते राजानुं वचन लोपशो तो जेम रावणे हाथी मर्यादा स्थंभथी वूटे, अने पछी कोइने हाथ न आवे तेम ते राजा जो रूठो तो पछी तेने मनाववो मुश्केल थाशे. तेवारें चंद्रराजा रोषवंत थइ त्रिवली चडावी दूतप्रत्यें कहे ले के, हे दूत! जे पुरुष परस्त्रीलंपट ले, ते राजा नहि जाणवो पण ते ने संस्टी अान कहियें. जेहनी मातायें यौवनावस्थाये कुशील सेव्युं होय, तेहना पुत्र एवा कुपुत्र कुलांगीया उपजे. रे दूत! तुं नथी जाणतो जे पोतानी स्त्री कोइ मोकलतो हशे? सर्प जीवतां कोइ सर्पना माथानी मणी लइ शके? तेवारें फरी दूत कहे ले. हे राजन्! पुत्र तथा चाकर हस्तमां पण जो धन अने राज्य रहेतुं होय तो ते राखीयें, तथा धन, राज्य अने स्त्री देतां पण जो पोतानो आत्मा रहे तो तेने राखीयें, पण पोतानो जीव जाय तेवारे नारीने राखी ते पण स्या कामनी? एटले ते राजा एहवो बलीयो ले, जे ताहरो जीव लइने पण ताहरी स्त्री लेशे. एम दूतें कह्युं. त्यारे चंद्रराजायें दूतने गलहच्छो दइ सानना महार करी काढ्यो.

त्यारे ते दूतें पण महेंद्रसिंहराजानी आगल आवीने जेवी रीते तेने
ध चडे, तेवी रीतें विशेषें वधारीने वार्त्ता कही.

ते वार्त्ता सांजली महेंद्रसिंहराजा कल्पांतकालना समुद्रनी पेठे क्रो
पामी, घणुं लस्कर हाथी घोडा, तेमज पायकना समुदायने साथे लइने
ते चंद्रराजानी स्त्री लेवाने चाल्यो. ते समये ते चंद्रराजा पण तेहने आव
तो जाणी गज, अश्व, रथ, पायकरूप चतुरंगी सेनासहित पोताना देश
नी मर्यादायें साहमो आव्यो. तेवारे बे राजानां सैन्य सामां थयां. पोत
पोताना प्रेर्या एवा सुनटें महायुद्ध संग्राम कीधो. दीनपणुं मूकीने शूर
वीरपणे संग्राम करता हवा. हाथीयें हाथीवाला लडे, असवारे असवार,
रथीयें रथी, पाले पाला, एवा सत्यनीतिनां युद्ध थातां हवां. एम युद्ध
करतां महेंद्रसिंह राजाना सैन्यें चंद्रराजाना लस्करने जीत्युं. जे माटे
बहु समुद्रना जलमां नदीनुं जल केटलुंक जीते? हारीने नाशी जाय.

त्यारपछी चंद्रराजा कोप करी सिंहनाद करतो रथें बेसी पोतानी सेना
लइ क्षणमात्र मांहे महेंद्रसिंहना सैन्यसाथे लडतो हवो. त्यां जेम सिंह
गजघटाने उडावी नांखे तेम त्यां शत्रुनी सेना तेणे हगावी. त्यारे महेंद्र
सिंह राजायें पोतानुं सैन्य नाग्युं जाणी पोते काल कृतांतनीपरें निज प्रा
णने पण अवगणीने चंद्रराजानी सामो आव्यो. त्यां आकरो संग्राम थ
यो. चंद्रराजानुं लस्कर नाठुं. तेटाणे महेंद्रसिंहें चंद्रराजाने गदा घातें
आकुल व्याकुल करी छल करी पकडी लीधो. नलुं नलुं तें युद्ध कीधुं,
एम प्रशंसा करीने पोताना प्रधानने सोंप्यो. ॥ १०५ ॥

त्यारपछी राजायें अंतेउरमांहे थकी नासती एवी रतिसुंदरीने महण
करी, ते नारी ज्यारें हाथ आवी त्यारें तुष्टमान थइ चंद्रराजाने मूकीने
महेंद्रसिंह राजा पोताने नगरे गयो.त्यां ते रतिसुंदरीप्रत्यें जोगनी प्रार्थना
करे छे के, हे सुंदरी! ताहरुं अधिक रूप सांजलीने तुक उपरें मुफने अ
त्यंत राग उपन्यो. ताहरे निमित्तें में एवडो प्रयासनुं शुद्ध वधार्युं, युद्ध
कीधां, माणस मराव्यां, तेमाटे हे प्रिय! सांप्रति तुं महारी उपर प्रसन्न
थइने माहरी आशा सफर कर.डुर्लन एवुं जे कुरुदेशनुंराज्यतेपण तुं पामी.

एहवुं सांजली रतिसुंदरीयें चिंतव्युं के, ए कामांध राजा, माहरा चि
त्तना अनिप्राय जाण्याविना घणा जीवोनो अनर्थ हेतु थयो, तेमाटे कप

ने उरजावनारो एवो ए दुष्ट राजा छे तेनी आगल माहरुं शील ते हुं के म राखीश. ते माटे हमणां ए कामीने हुंकारो कही कामनो विलंब करुं. एहवुं चिंतवीने रतिसुंदरी राजाने कहे छे के, हे राजन्! तुजने माहरेविषे राग घणो छे, तेथी कांइक तत्त्व हुं तहारी पासेंथी मागुं छुं, ते तुं आप. माहरुं वचन अन्यथा न करीश. तेवारे ते कामी राजा कहे छे. मारुं जी वितव्य जो तुं मागे तो ते पण हुं आपुं. त्यारें रतिसुंदरीयें कह्युं. हुं ताहरुं जीवितव्य नथी मागती, पण एटलुं मागुं छुं, जे चार माससुधी माहरुं प्रार्थन तुं न जांगीश. पछी तुं कहीश ते हुं सांजलीश. ते सांजलीने रा जा कहे छे. जे जीवितव्य आपवुं ते सुलन पण चार माससुधी तहाराथी पडगवुं ए महा डुर्लन छे, तोपण तारी प्रार्थनानो जंग हुं केम करुं? एम कही रतिसुंदरीने कन्याना अंतःपुरमां मूकी.

पछी रतिसुंदरी पण त्यां रहेती थकी स्नानादिक शरीरसंस्कार वर्जी छ ठ्ठ अठ्ठमादिक तीव्र तप करी शरीरने शोषवती हवी. तेथी चार मासमां तेना हाड वेगलां थया, मस्तकें तेल न घाल्युं तेथी लूखा केश थइ गया, लो ही मांस रहित शरीर थयुं, मात्र हाडके चामडे वीटयुं छे, काले वर्णे थइ, अति बीहीमणरूप थइ, दवें बाली जेहवी कमलिनी होय तेहवी थइ. चारमास मांहे कांइक ओछा दिवस हता ते वखतें एकदा तेने राजायें दी ठी, त्यारे विस्मय पामीने राजा पूछे छे. हे रतिसुंदरी! तुजने कांइक राग उपन्यो छे, अथवा मननी वेदना छे? जेमाटे ताहरा शरीरना एवा हवाल के म थया छे? ताहरी कंचनसरखी काया हती ते कोयला सरखी थइ गइ छे.

तेवारे रतिसुंदरी कहे छे. हे राजन्! में जे वैराग्यथी व्रत आदर्युं छे, ते व्रत जाव तोरण पावडुं. तेणेंकरी डुर्बली छुं. एहवुं सांजली राजा कहे छे के. तुं एहवी ऋद्धि संपदा पामी छे, तो तुजने शामाटे वैराग्य उपन्युं छे? एहवुं राजायें पूछ्युं, तेवारे रतिसुंदरी कहे छे, जे ए शरीरे जे व्रत पाली यें तेहिज सार छे. ॥ यतः ॥ देहस्य सारं व्रतधारणं च ॥ इति वचनात् ॥ ॥ उक्तं ॥ यतः ॥ रुधिरमांसमेदोस्थि, मज्जमूत्रादिपूरितं ॥ नवद्वार क्षर त्विषं, स्मक्लिन्नमिदंवपुः ॥ १ ॥ अर्थः—ए शरीर लोही, मांस, मेद, अ स्थि मज्जमूत्रादिकें नर्युं छे. स्मेंकरी क्लिन्न थयेलुं ए शरीर छे. ए शरीरने कंइक कसरी करीने स्नान, शणगार, अन्यंगन, अन्न पानादिकें पोषिये

तोपण डुर्जननी पेरें विक्रिया करे, अंते आपणुं थाय नहि. सार वस्
जे पट्कुल सूवर्ण मणि रत्न इत्यादिक नोगांग बहु मूल्यवाली चीजो
ते अमेध्यनुं घर एवुं जे ए शरीर तेहने फरशे, एटले ते पण अल्पमूल्य
वाली थाय. तेमाटे हे राजन्! ए शरीर तो पापरूप ठे, तोपण मोटो दोष
ए ठे, जे ए निर्गुण शरीरे गुणाढ्य पुरुष हता ते पण मुंकाया ठे. एवीरीतें
शरीरना मोहनो राग उतरे एवां वचन रतिसुंदरीयें कह्यां, पण ते राजाने
नाव्यां नहि. कामाजिलाप न मट्यो. घणा मेघ वरसे तोपण मगशेलीउं
पथ्थर जेम न नेदाय, तेम ते राजा नेदाणो नही.

एवुं सांजली राजा हसीने कहे ठे. हे चतुर स्त्री! तुं ताहरो अजिग्रह
तो पूर्ण करय, पठी घणुंए स्वस्थ साजी तांजी थइश. एम कही हसीने
पोताना स्थानके गयो. एटले अजिग्रह पूरो थयो. चार मास वही गया.
पठी राजा कामोत्कंठायेसहित आवीने कामनां वचन कहेवा लाग्यो के,
हे स्त्री! ताहरा मुख कमलनी सुगंधने लीधे ज्रमरानी पेठे हुं मोही रह्यो
छुं. माटे तुं हवे सरस आहार करी शरीरनी शोजा राख.

एहवुं सांजलीने रतिसुंदरी कहे ठे. हे राजन्! हुं जो सरस आहार पा
रणे करुं, तो म्हारे शरीरे चुंक, शूल वमनादिक वेदना थाय, सर्व शरीर
सांधे सांधाथी त्रूटी जाय. तुं तो म्हारा शरीरनो संग करवाने उत्सुक
ठो,ते सत्य ठे पण टट्टू घोडो मरवा पड्यो तेना कोइ पांचसें रूपैया आपे?
एम कह्युं तोपण ते राजानो कदाग्रह जे कामरूप डुर्बुद्धि ते न गइ, एम
कही रतिसुंदरीयें मदनफल! (गेल) आस्वादी तेनुं वमन करी, देह डु
र्गंधमय कीधी, काया अशुचि करीने राजाने देखाडीने कह्युं के, हे राज
न्! एवुं आ शरीर मांहेलीकोरे अपवित्र ठे. ते माटे हे राजा! तुं चालय
की पण बाल ठो, श्वान समान ठो, जेमाटे तुं वम्यो आहार खावाने इठे
ठे. ते सांजली राजा कहे ठे. केम हुं वम्या आहारनो खानार छुं? के हुं मू
र्ख छुं? एहवो हीणो छुं? त्यारे रतिसुंदरी मरण अंगीकार करी बे परवा
इथी राजाने कहे ठे. हे मूढ! तुं नथी जाणतो? जे पुरुष परस्त्रीने इठे ते
अधमनर एण वम्या आहारना खानार जाणवा. तेवारे,राजा कहे ठे. ते
सर्व साचुं पण ताहरा शरीरनो हुं रागी छुं. तेवारे रतिसुंदरी कहे ठे. मा
हरी कष्टमां पडी डुर्गंधमय डुर्बल एवी काया उपर एटला वृथा-रागनुं

कारण शुं ठे? तेवारे राजा कहे ठे. तारुं शरीर डुर्बल ठे पण तारी चक्कुनुं मूल्य नथी, एटले हुं ताहरी चक्कु उपर मोह्यो ठुं. एवुं सांजली ते वाइयें शीयल राखवा माटे बीजो उपाय कोइ बुद्धिमां न आव्यो तेथी शीयल पालवाने शरीरने पण तृण मात्र गणी कांइ लेखामां गएयुं नही,अने ठरी यें फरी चक्कु उपाडी आंख्यो काढी राजाना मुख आगल मूकीने वाइ कहे ठे.तमने जे नेत्र वाहलां ठे ते ए महो,वाकी शरीर तो डुर्बल ठे ते पापनुं हेतु ठे. तेणे चक्कु काढी तेथी राजा खेद पाम्यो.ते स्त्रीनो उपरथी राग उतरी गयो. त्यारें डुःख पामीने राजा तेने कहे ठे के, हे सुंदरी! ए कष्टकारी,दारुण,डुष्ट कर्म तें शुं कीधुं? ए तुऊने अने मुऊने वेने डुःखदायी थयुं.

तेवारे रतिसुंदरी केहे ठे. एथी तमने अने मने आ ज्ञवें तथा परज्ञवें आंख्युं काढतां सुखदाइ थयुं, ताहरो राग विकार मव्यो, अने महारुं शीयल पण रह्युं. जेम माठा रोगीयाने कडुउं औषध ते गुण करे तेम में ए दारुण कर्म कीधुं, तेथी ए तारो रागरूपीयो रोग मव्यो.

हे राजन्! परस्त्रीनो संग जे करे तेहने माननी हाणी, आयुष्यनी हाणी, धननी हाणी,एटलुं फल इहलोके पामे,अने परलोके डुखी दौर्जागी थाय. कायरपणुं तथा कोष्ट जगंदरादिक रोग पामे,तथा नरकगतिमां जाय. त्यां धगधगती लोहनी पुतलीनां आलिंगन सहन करे, तथा तिर्यंच पशुआदिकनी गतिये जाशे. त्यां तेने लोक निर्लांठनकर्म लोज करशे,पर वशपणे गर्दज,वृपज थइ जार वहेशे. इत्यादिक घणां डुःख पामशे. एटलां नरक तिर्यंचनां डुःखथी आपणे वेहु ठुटां एम जाणजे. ए आपणने गुण थयो. तेमाटे इहलोकना हितने अर्थे में ए डुष्कर्म कीधुं. वली रतिसुंदरी कहे ठे के, माहरुं रूप जोवाथी ताहरा आत्माने पापनी प्राप्ति थइ,तेथी हुं तुऊने शुं मुख देखाडुं? तेमाटे हुं आंधली थइ पण ताहरा आत्माने डुर्गतिमां पडतो राख्यो. एवी देशना रतिसुंदरीयें दीधी.

ते विषयविकारने टालणहारी एहवी वाणी महेंद्रसिंहराजा सांजलीने कहे ठे. हे वाइ! तमे सर्व सतीउमांहे शिरोमणि ठो, तुं युक्त अयुक्तनी जाणनारी ठो, हुं निरंतर महा अपराधी, महा पापी ठुं, तेमाटे हे सुंदरी! मुऊने युक्त होय ते आदेश द्यो. तेवारे रतिसुंदरी कहे ठे. जो तमे तमारा आत्मानुं हित जाणता हो, परज्ञवना डुःखथी जय पामता हो,

ीना जोगनो त्याग करो, जेथी तमारी जवनी भ्रमणता टले.तेवारे
ये पापनो पश्चात्ताप करीने मनमांहे दाफता थकां अंतरंग प्रेमेक
ीना जोगनो नियम लीधो. ते रतिसुंदरीने गुरुणीनी पेठे मानतो
ारपछी ते राजा मनमां फुःख धरवा लाग्यो के, में अनार्य पापी
हा सतीने अनर्थे निरपराध कष्ट उपजाव्युं. हे प्रनु! हवे एहनी
म आवे? एवुं विचारी शासनदेवीने संजारतो हवो ॥ २२५ ॥
योत्सर्गे स्थिता पंचनमस्कारपरा सती ॥ अस्यार्थः—ते वखत ते
ही चक्षुनी वेदना अणवेदती, एकाग्रमनें वीतरागनुं ध्यान धरती
टले शासनदेवीनुं आसन कंप्युं. अवधिज्ञाने सतीनुं महा कष्ट
विमाने वेसीने आवी ने ते सतीनी वेदना टाली, चक्षु नवी आ
काल तेने नवां नेत्र कीधां. तेनो महिमा वधारीने देवता पछी ना-
ी सतीने चरणे नमीने स्तुति करता हवा के, हे सतिमांहे वडेरी,
ांहि सुबुद्धिरूप प्रतिबोधनी देनारी, सत् शीयलनो धरनारी, त्रण
ां दीपिका समान, एवी तुं जयवंती हो.
ा तेने देव देवीना वृंद स्तुति करता देखी, शीयलने प्रजावे नवां
ाव्यां देखी, पोतें हर्षरूपी आंसुयें आर्तिरूपिणी अग्निने समावतो
ण शीयलव्रत पालवामां दृढ थातो हवो. सतीने चरणे नमीने, पो
अपराध खमावतो हवो. ते देवदेवी वंदना करी गया पछी रतिसुंद
ान, मज्जन, जोजन करावी, वस्त्राजरण पहेरावी, घणो सत्कार
न दइ, पोताना प्रधान साथे तेने रथे वेसाडी, ते वाहने नंदनपूरे
ी.वली राजाये प्रधान साथे एवुं कहेवराव्युं जे चंद्रराजाने कहेजो
मारी बहेन छे, ए मारी धर्मगुरुणी छे, ए महा सती छे, माटे ए
ी रक्षा करजो. तेमां तमो कांइपण शंका न लावशो.तथा में तमा
र डुष्टपणुं चिंतव्युं, बुरू कीधुं, ते तमो क्षमा करजो. वली तुं पण
ो, जेना घरमध्ये एहवी साक्षात् लक्ष्मी सरखी सती नारी छे,अने
ं पाम्यो छो. एवां वचन कही राजाने प्रणिपात करजो. एवुं कही
ने साथे वलावा मोकल्यो. पछी ते प्रधान नंदनपूरे पोहतो, चंद्रा
मल्यो. जेम महेंद्रसिंह राजायें कयुं हतुं तेम तेने कहीने ते रतिसुं
चंद्रराजाने सोंपी. त्यारे राजायें स्त्रीनुं डुर्बल शरीर देखी, ते प्रधान

नां वाक्य सांजलीने ते चंद्रराजा अंतरंग चमत्कार पामी, सतीना गुण जाणी, हर्ष पामी तेने आदरतो हवो.

पढी ते रतिसुंदरी साथे विषयसुख जोगवतो धर्मराज्य पालतो हवो. अथकाव्यं ॥ प्रवर्तिनीनां वचनं दधानया,श्रीजैनधर्मे किल सावधानया ॥ अपालि यत्नाद्रतिसुंदरिस्त्रिया, सच्छील धर्मो निकलंकया तया ॥ १ ॥ त्यारपढी ते रतिसुंदरी, प्रवर्तिनी जे साध्वी तेहनां वचन हृदयमां धरती हवी. एक श्रीजैनधर्म मध्ये सावधानपणें रहेती शुद्धव्रत पाली,आत्माने निर्मल करती हवी. एटले साधुयें ए रतिसुंदरीनो अधिकार कह्यो ॥ १॥

हवे बीजी बुद्धिसुंदरी ढे तेनो अधिकार कहे ढे. ते प्रधाननी पुत्रीने परणवा माटे बीजा घणा राजादिकें प्रार्थना कीधी, पण तेना पितायें तेने सुसीमानगरीने विषे सुकीर्त्तिराजाना प्रधानने परणावी. जेम तारामंमलनो अधिपति एवा पूर्णचंद्रनुं बिंब देखी कमलिनी उल्लास पामे ढे. विकस्वर थाय ढे,तेम ते जरतारने पामीने बुद्धिसुंदरी हर्ष पामती हवी. एक दासमये राजा रथवाडीयें जातां प्रधानना घर आगलथी निकल्यो,तेटाणे तेणें निजमंदिरमां क्रीडा करती, लावण्यामृतनी वाव्य समान, मृगाक्षी समान एवी महारूपवंती बुद्धिसुंदरीने दीठी. त्यारे ते राजा पत्थरनी पेरें त्यां थंनी रह्यो,रूपरसमय थयो,राजानुं मन त्यां लाग्युं,तन्मय थयो,अति कामातुर थयो;राजायें घेर जइ पोतानी दासीने मोकली. ते दासीयें त्यां जइने कह्युं. राजा तुजने इछे ढे. पटराणी करशे, घणा राज्यनी तुं स्वामिनी थइश. एवां कुशील वचन दासीनां सांजली ते दासीने धक्का दइ अपमानी काढी.त्यारपढी अकार्य करवाने समर्थ एवो निर्लज्ज ते राजा वगर गुन्हे स्त्रीसहित ते प्रधानने बंदीखाने नाखतो हवो. कांइ एक अणु जेटलो वांक काढ्याविना कामातुर थइ दगो दीधो.तेवारे प्रजालोक तथा पोतांना राज वर्गी उमराव लोक, सर्व मलीने तेणे राजाने विनंती कीधी के, हे राजन्! तमे एवो वगर गुन्हे अन्याय न करो. अन्याय करशो तो एहनी स्त्री राखशो, पण प्रधानने तो मूको. एवी पुकार उंचे स्वरे कीधी.

त्यारें राजाये कह्युं. तमे जामीन थाउंगो? ए पोतानी स्त्री मुजने आपशे तो हुं मूकुं. तेवारे प्रजा लोक सहु राजानो अन्याय जाव एटले कामातुरता जाणी विचारीने पोताने घेर गया. त्यारपढी ते राजा, अंतःपुरमां

जइ बुद्धिसुंदरीने कहे छे,केम तें दूतीने निर्भ्रंगी काढी? तो आटली सौ भाग्यता उपरांत तुं शुं अधिक मंजरीने इछे छे.मारी आज्ञा जो तें मानी होत तो ताहरा जरतार तथा तुं एवी आपदा नहि पामत. पोतानी अर्थ सिद्धि थाय त्यारें अति चंग दंग कोण करे? हे मानिनी! जो तुं अतुल मा नने इछे छे,तो माहरी आदेशकारिणी था.मुज उपर स्नेह धरीने मान्य कर. एवां ते कामी राजानां वचन सांजलीने संवेगरंगवाली पूर्ण तरंगिणी समान वाणीयें करी राजाने प्रतिबोधवाने बुद्धिसुंदरी कहे छे. हे राजन्! ए परस्त्रीगमनरूप अकार्यने विषे हीन जातीउंचाला जे मूर्ख होय ते गम न करवाने इछे, पण तमारा सरखा कुलवंत पुरुषने एहवुं अकार्य पाप इ छवुं न घटे. विषयरूपणी अग्नियें तप्या होय तोपण संत पुरुष पोतानी मर्यादा न मूके. जेम प्रबल वायुयें खोजाव्यो होय तोपण समुद्र मर्यादा न मूके. हे राजन्! जे धर्ममार्गेज प्रवर्त्ते ते राजाने राजऋषि कह्या छे.अने जे राजा अन्याय करे, अधर्म मार्गे वर्त्ते, ते राजा नहि; परंतु तेने तो रा क्षस कहियें. राजाने पोताना देशनी प्रजा जे छे, ते तेने पुत्र समान छे,ते पुत्र पुत्री उपर न्यायवंत राजायें कामराग करवो न घटे. तारा अंतःपुरने विषे कुलवंती एवी घणी राज्यपुत्रीयो छे, ते मारायी पण अधिक रुपवंती छे, तो तुं मारा सरखी हीन स्त्रीनी इछा करतो शुं लाजतो नथी? जेणे परनारीनो प्रसंग कीधो तेणें प्रतापरूपिया वृक्षना मूलमां अग्नि मूकी ए म जाणजे. तारा निर्मल कुलवंशने अपजसमय कलंकी एवा चंडमानी पेठे कां तुं मलिन करे छे? एवां वचन बुद्धिसुंदरीयें राजाने उक्तियुक्तिस हित कह्यां, पण ते मूढबुद्धि कामी राजाना चित्तमांहे न रह्यां. जेम जख्या घडा उपर पाणी रेडीयें ते वही जाय,तेम तेनां वचन राजाना कानमांनाव्यां.

तेवारे राजा हसीने कहे छे. हे सुंदरि! ए सर्व हुं जाणुं छुं, पण स्नेहना रसीयाने ए वितर्क वार्त्ता कहेवी घटे नहि ॥ यतः ॥ जत्थं गणंतिहि अत्थं चइज्जइ,तुछविपाण पीनर खिज्जई ॥ जत्थं जुत्तु अजुत्त जोइ,जई नेह हंता सुजाखं जलिदिज्जई ॥१॥ ते वेला बुद्धिसुंदरीयें राजाने अतिकामी जा णी, कालविलंब अटकलीने हमणां ए समये जे युक्ति करवी जोइयें ते यु क्तिपूर्वक धारीने राजाप्रते कह्युं के, हे राजन्! मारी ए प्रार्थना छे के, त मारा चित्तने विषे तमे मारा उपर जोगाजिलाषपनो निश्चय कीधो,तो ज्यां

सुधी मारे नियम छे त्यांसुधी हे सुलक्षणवंत! तमे पडखो. ॥ यतः॥ जो कुणइ नियमजंगं, जो वि य कारेइ कहवी कुब्बुद्धी॥ ते दोवि हुंति डुह लक्रं, जायणं जीम जव गहणं च॥ त्यारें स्त्रीसाथें मार्दवपणुं राखीयें तेज वशीकरणनुं मूल छे. एवुं जाणी राजायें अनिछकपणे तेनुं वचन मान्युं.

त्यारें बुद्धिसुंदरी कांइक स्वस्थचित्त थइने, राजाने प्रतिबोधवानो उपाय हृदयमां चिंतवती हवी. एम गीत विनोदें करी राजाने रीजवती पोताना समय निर्गमती हवी. एक वखते पोतानी बुद्धियें अडदना पीष्टें करी कांइ करवानुं धार्युं अने ते दासी पासे लोट अणावी तेनुं पूतलुं करी पोतानामरिखुं रूप निपजाव्युं, तेने पंच वर्णनी विचित्रतायें चित्रित कीधुं, पुन्न कर्में करी प्रशस्त कर्युं, ते प्रतिबिंब राजाने देखाडीने बुद्धिसुंदरीयें राजाने कह्युं. हे स्वामी! हुं एवी छुं के नहि? राजा पण प्रतिबिंब जोइ, एनी कलानी चतुराइ देखी घणुं रीज्यो. अहो! शरीरने विषे एनी वर्णनी रचना! तथा केडना लांक उपर हस्तनुं लाघव! जे जाणियें ए हसे छे,अथवा जोती रही छे, एवी ए प्रतिमा तारा जेवी छे. अथवा जाणीये ए तुंज साक्षात् होयनी शुं? एवी देखाय छे ॥२६२॥ हे सुभ्रु! एटले जली भ्रुकुटीनी स्त्री! ए स्वरूप प्रतिबिंब निपजावीने तें जलुं विज्ञान देखाडयुं,तथा जेना चित्तमां तुं वसी छो. तेने ए स्वरूप दीठे घणुं सुख उपजावे. त्यारे बुद्धिसुंदरी कहे छे. ए प्रतिबिंब तमने सुख उपजावे छे, तो एने घरमां राखो,अने मुज अधमने मूको. जेमाटे हुं तमने इहलोके अने परलोके डुःखनी देनारी छुं. त्यारे राजा कहे छे. हे प्रिये! तारा शरीररूपी रज्जुयेंकरी हुं बंधाणो छुं. जो हुं तुजने मूकुं, तो मारा प्राण ससलानीपरें शीघ्र जाय.

*ते सांजली बुद्धिसुंदरी कहे छे. हे राजा! तमे सांजलो. ए प्रतिमा मा*री अधिकी छे, ए मदनमय कामरूप छे, अने हुं तो मदनरहित छुं. एम कही राजाना मुख आगल ते मदनमय मूर्त्ति मूकी. त्यारें राजायें रीश करीने तेने एक लात मारी एटले ते प्रतिबिंबनां शीघ्र जंग थयो.तेवारें तेना पेटमांहे विष्टाप्रमुख मांगं खराब पुजल जे जर्यां हतां ते नीकल्यां. ते जोइने राजायें कह्युं. ए बालने पण निंदवा योग्य एवी ए चेष्टा तें शी कीधी छे? त्यारे स्त्रीयें कह्युं. ए मारुं प्रतिबिंब में मारी इछाये नीपजाव्युं छे. ए नारी मुजसरखी छे. अथवा हुं एवी दीली छुं. एना शरीर करतां

मारा शरीरमां घणी दुर्गंधता छे. ए शरीर अशुचिमांथी उपज्युं छे, त्यार पछी अशुची रसेंकरीनेज वध्युं छे, तेथी अशुचि पुग्लें नर्युं छे. ए मांहेथी निरंतर बारद्वारें अशुचिने स्रवे छे. जे माटे जल अथवा अग्निथी शोध्युं थकुं सुवर्ण, रुपुं, रत्नादिक तो शुद्ध थाय छे, परंतु अनेक संस्कार करिये तोपण आ शरीर शुद्ध न थाय. ए शरीर बाह्यने अभ्यंतर विपरीत छे. ते माटे माह्या प्राणी जे एनी काग, शियाल, गीध, पंखी थकी रक्षा करेछे, न्हाइ धोइ वस्त्रादिके ढांकी साचवे छे, पण ए कोह्या कलेवरने अर्थें कोण पे? तिलमात्र मांस सुखने अर्थे जेम माछलुं महा दुःख पामे, तेम तुं पण हे राजा! ए शरीरना भोगनो आशक्त थइश तो मेरुथी अधिकां नरक तिर्यंच गतिनां दुःख पामीश. जेणें परदाराना संग वर्ज्या, तेणे दुर्गतिनां द्वार मुंयां, ढांक्यां अने ते आपदानी परंपरानो पार पामी श्रेष्ट सुखनी संपदा पाम्या. तमारा सरखा उत्तम सज्ञान पुरुषने परस्त्रीसंग सुखदाइ न होय. अथवा अन्यायें करी परस्त्रीनो संग जे करशे, तेने नरकमां अग्निथी धख धखती ज्वालाने मूकती एवी लोहनी पुतलीनां आलिंगन सहेवां पडशे.

तथा भोगी पुरुषना भोगनां सुख केटलोक काल रहेछे. भोगनां क्षण मात्र सुखथी नरकनां आकरां दुःख पल्योपमसागरोपम लगें सहेवां पडशे. हे राजा! तादृश राज्य अंतःपुरमां शुं रूप, कुल, जातें हीणी स्त्रीउ छे? हे राजा! तुं मदोन्मत्त थइने मुजने अधिकी रूपवंत देखे छे? जेथी तुं एवो हृगत्कार कदाग्रह वालकनी पेठे हजीपण मूकतो नथी! पण ए शरीरमां तो सर्वत्र विष्टा नरी छे. सर्वे स्त्रीउ न्हाई धोइ बहार पवित्र देखाय छे, पण कोठमांहितो सर्व अनिष्ट नर्युं छे. जेम कोइक बालक होय ते एकांगे कुंभाना जलमां चंद्रमा देखे तेनेज प्रधान चंद्रमा करी जाणे छे, तेम कामी पुरुष काम दृष्टियें जे जे नारी देखे छे, त्यां त्यां ते कामाग्नि तापने इछे छे. कामभोगनेज सार जाणे छे.

एवो प्रतिबोध सहसात्कारे सांजली ते राजा संवेग पामीने कहे छे. हे सुंदरी! तें साचुं कह्युं. हवे में तत्त्व जाण्युं. हे सुंदरी! मुज मोहांधने तें विवेकरूपी लोचन दीधां. निकट नरकना कूवामां पडता एवा मुजने तें वार्यो, तार्यो, पापथी उगार्यो. हे प्रिये! हुं निर्भाग्य छुं, माटे हवे हुं शुं

करुं ते तुं कहे. त्यारे बुद्धिसुंदरीयें कह्युं. जो तमे तमारा आत्मानुं हित चा हो ठो, तो परस्त्रीगमन निवारण करो. ए अनिलापनो त्याग करो.

ए वार्ता सांजली जेम निर्मल सूर्य देखी चक्रवाक पंखी आनंद पामे, तेम राजा विचार पामीने परदाराथी पराङ्मुख थयो. पतिबोध पामीने परस्त्रीनो त्यागी थयो. त्यारें सुंदरियें कह्युं. हे महाराज! तें जलुं कीधुं, तें तारो आत्मा तास्यो, आत्माने नरकमां पडतो राख्यो, पोतानो वंश अजु आल्यो, हुं स्तुति करवा योग्य वंदनीक उत्तम थयो. त्यारें राजायें बुद्धिसुं दरीने खमावी पगे लागी तेने सत्कार सन्मान अने बहु महिमायें वस्त्रा जरणादिक देइ पोताने घेर विसर्जी, अने प्रधानने तेडावी तेने दान मान तथा सन्मान आपी राजायें तेने पुनरपि मंत्रिपद उपर विराजमान कस्यो. पठी ते बुद्धिसुंदरी धर्मरूपी कैरव कुमुदवनने विकस्वर करवाने शियलवंती चंद्रमानी चंद्रिकासमान थइ.जे कारण माटे निश्चल दृढतायें अति विकट संकट पड्येथके पण निर्मलशियल पालती हवी.ए बुद्धिसुंदरीनीकथा कही

हवे त्रीजी ऋद्धिसुंदरीयें पण कष्ट पडे थके शील पाल्युं,तेनी वार्ता कहे ठे. ताम्रलिप्तिनगरीनो रहेनारो श्रीदत्तव्यवहारीयानो पुत्र धर्म्म एवे ना मे जैनधर्मी हतो, ते व्यापारने अर्थे ताम्रलिप्तिनगरीथकी साकेतपुरे आ व्यो. ते धर्मकुमारे चौटामांहे वेगांथकां सखीसंघाते राजमार्गे जाती ला- वण्यवती तथा सौंदर्यरूपें शोजती एवी ऋद्धिसुंदरीने देखीने ते व्यवहारी यें चिंतव्युं के,सुखरहित एवा आ असार संसारसमुद्रमां सारगलोचना एवी ए स्त्रीने हुं साक्षात् लक्ष्मीपरें सार देखु ठुं. कोइक दैवयोगथी मारो एनी साथे विवाह थाय, त्यारेंज हुं जोगसुखनी जर संपदा पामीश, अने ए विना बीजी मले त्यारे तो जोगसुखने बदले हुं क्लेशकारी रोगनी संप दा पामीश. ते कुमार एवुं चिंतवे ठे, एवामां ऋद्धिसुंदरीनी दृष्टि पण ते न उपर पडी. जेम चलां धान्ये जस्यां एवा नीला क्षेत्रमां गाय पडे तेम ते घाइयें दृष्टिने वारतां पण तेनी दृष्टि त्यां पडी. ऋद्धिसुंदरी जो पण कुतूहले करी विविध क्रीडा जोवामां व्यग्र थइ हती;जोपण तेणें धर्मउपर दृष्टि राखी हती. तथापि ते धर्मकुमार उपरे तेनी दृष्टि जोडाणी. त्यां परस्परे बेहुनी नजरे नजर मली,तेथी मांहोमांहे राग उपनो. त्यारे ते व्यतिकर सुंदरीनी सर्व सखीर्जना ध्यानमां आव्यो, तेथी सखीमांथी एक सखी कहे ठेः—

ए नर तारा चित्तनो चोर छे. साचो ए प्रत्यक्ष जोतां देखतां चित्तने चोरे छे. पछी बीजी चतुर सखीयें कह्युं. ए व्यवहारीआनो पुत्र ज्ञानवंत, रूपवंत अने दातार देखाय छे, जेणें पोतानुं चित्त अने वित्त एक हेळामात्रमां दीधुं. ते घटे छे. ए वर पण ए कन्याने योग्य छे. ॥ २९९ ॥

त्यार पछी वळी बीजी सखी कहे छे. ए तो वर रांक छे, अतिशय कामबाणें पीड्यो छे, ते जीवतव्यने अर्थे संजीवनी औषधीसमान तुजने इच्छे छे. हे स्वामिनि! ते माटे तारे पासे आव्यो छे. ते सांभळी ऋद्धिसुंदरी सखियोप्रत्ये कहेछे के, ए सर्व हुं जाणुंछुं. ए प्रस्तावें सर्युं. हे सखीओ! आगळ चालो. एटलामां ते कुमार स्वभावकरी सहसात् छींक्यो. छींकीने 'नमो जिनेंद्राय' एम छेली वेळायें तेणे कह्युं. त्यारे बाइयें तेने जैनी जाण्यो. ते कुमारनुं उत्तम मनोहर "नमो जिनेंद्राय" एवुं वचन सांभळी उल्लास पामी थकी ते पोते बोली के. जैनप्राणी जगतमां चिरंजीवी रहो.

ते पछी ऋद्धिसुंदरीयें पोताना चित्तनो अभिप्राय पिताने जणाव्यो. त्यारे तेना पिता सुमित्र व्यवहारीयें तेना कुळ, धर्म, विज्ञान सर्व पूछ्यां. जेम भव्य जीवने जिनवाणी सांभळ्याथी आत्मज्ञान थाय, तेम तेना कुळ, धर्म सांभळ्याथी तेनो वृत्तांत जाण्यो. सुमित्र व्यवहारियें तेना परिजनथी तेने देवगुरुनी भक्तिवंत जैन कुळ जाणी पोतें त्यां जइ भले मूहुर्तें ऋद्धिसुंदरीने धर्मकुमारनी साथे परणावी ॥ ३०१ ॥

ते ऋद्धिसुंदरीने घणा रूपवंत कळावंत पुरुषें मागी, पण जैनधर्मी विना बीजा पुरुषोने तेना पितायें पूर्वें न दीधी, परंतु धर्मकुमारने तो यद्यपि ना पण ते जैनधर्मनो जाण हतो तेथी तेने परणावी. माटे अरिहंतना मतनेविषे रक्त जे प्राणी ते वणमांग्यां अर्थने पामे. हवे ते कन्यानो विवाह भली रीतें थया पछी, जेना संपूर्ण मनोरथ सिद्ध थया छे, एवो धर्मकुमार परणेली स्त्रीने साथे लेइ पोताने घेर ताम्रलिप्ति नगरीने विषे गयो. एक छे चित्त अने स्वभाव जेना एवा ते बेहुनो मांहोमांहे अति प्रेम होतो हवो. एक निमेष मात्र परस्पर वियोग खमी न शके.

एकदा ते व्यवहारीओ धन उपार्जवाने अर्थे स्त्रीने साथे लेइ वहाणे चढ्यो. ते धर्मकुमार प्रियासहित कुशळक्षेमें सिंहलद्वीपे पहोंच्यो. त्यां थोडा काळमां घणुं द्रव्य उपार्जीने पाछो वळ्यो. त्यां दैवयोगथी गाजवीज

वरसात वायु उत्पन्न थयो, समुद्र उठळ्यो, कल्पांत वायुयें करी दरीउं जयंकर थयो, विहामणो समुद्र देखीने चाकर सर्व नांगरने अवलंब्या, सढ संकोच पाम्युं उडी गयुं, कूवा थंजा कडकड्या, त्यारें सहुयें आपआपणा देवने संजार्या. त्यां धर्मकुमार अने ऋद्धिसुंदरी वे वणिक सागारी अणसण करता हवा. वहाण उपर पाणी फरी वळ्युं, सहसात्कारें वहाण जाग्युं, त्यां स्त्री जरतार बूडतां रुयकां मारतां हतां, तेवामां पुण्ययोगें एक पाटीउं बेहुने हाथ आव्युं, ते पाटीआने वळें पुण्योदयें करी चार पांच दिवसे जूदे जूदे द्वीपे कष्ट पामतां ते कोइ द्वीपे गयां. त्यां एकठां मळ्यां. जीवने कर्मविपाकें आपदा पामवी ते सुलज छे, पण धर्मसिद्धि पामवी डुर्लज छे. ए अपरंपार संसारमां सर्व प्राणिनी ए रीत छे. ते माटे तत्त्वना जाण पुरुषें संपदा पाम्ये हर्ष न करवो, अने आपदा पामे खेद करवो नहीं. पूर्वकृत पुण्य पापथी संपत् अने विपत् नीपजे छे. पुरुष धीर थाउ के कायर थाउ, पण डुःखतो जोगववां पडेज छे; माटे सुखडुःख उदये आव्युं ते धीरपणेंज सेहवुं. तेमां कायरपणुं न करवुं. पुण्यथकी प्राणी सुखसंयोग अने संपदा पामे. पापथी डुःख, वियोग अने आपदा पामे; माटे पुण्यकार्यें प्रमाद न करवो.

श्रावकधर्मना धरनार एवा ते वे मांहोमांहे जीवने धैर्य आश्वासना देइने जांगा वहाणने पाटीये वलगीने रह्या, अने जांगा वहाणनुं चिन्ह ऊंचुं करी राखता हवा. एकवखते कोइक प्रवहणना लोकोयें ते चिन्ह जोयुं त्यारें ते आवीने धर्मकुमारने कहेवा लाग्या के, लोचनशेठ सार्थवाह जंबूद्वीपे जाय छे, तमारी इछा होयतो चालो. ते सांजली धर्मकुमार ऋद्धिसुंदरीने साथे लई, वहाणमां बेठो. लोचनशेठे तेनो घणो आदर कर्यो. पछी ते वहाण जरतक्षेत्राजिमुखें चालतुं थयुं. त्यां लोचनशेठनां मीठां वचनें ते स्त्री जर्त्तार बेहु हर्ष पामी तेनी साथे जाय छे.

एम जातां तट पामवाने वे दिवसनो मार्ग शेष रह्यो, त्यारें धर्म व्यवहारीआनी स्त्री रूपवंती देखीने वहाणनो धणी जे लोचन शेठ ते कामातुर थइ चिंतववा लाग्यो के, अहो! विधातायें ए स्त्रीने उत्पन्न करी पोतानी घणी सारी कला प्रगट करी. ए नारी मनने रमणीयता प्रकट करनारी छे. ए नरकंठायें करी मारा कंठने आलिंगन न दीये, तो हवे ए विना जीवित, रूप, यौवन अने धन ते शुं कामनुं? वळी चिंतवे छे जे, ए स्त्री पो

ताना भर्त्तार विना बीजा नरने इछे नहि. आंबाना मधुर फल मूकीने कड वी लींबोली कोण इछे? एम घणा संकल्प विकल्परूपी सर्पे डस्यो थको दुष्ट हृदयनोधणी थइ दुर्जन्यनीपरे धर्मपयडीनो निर्घात करवाने सन्मुखथयो. त्यारे वहाण चालतां मध्यरात्रे सर्व परिजन सूतां जाणी धर्मकुमार सू तो हतो, ते लघुशंकाने वास्ते उठ्यो त्यारें तेने त्यांथी उपाडी अगाध स मुद्रना ऊंडा जले लोचनशेठें नांख्यो. ॥ ३२५ ॥ विषयांध माणस शुं शुं अकार्य न करे? ते सुलोचन शेठें जेम धर्मकुमारने पाणीमां बुडाड्यो, ते म तेणें पोताना आत्माने पण भवसमुद्रमां बुडाड्यो.

पछी प्रभातें ऋद्धिसुंदरीयें भर्त्तार न दीठो, त्यारें ते महा दुःख पामी मूढात्मा थइ अतिकरुणस्वरें रुदन करती हवी! लोचनशेठ पण धवलशेठ नीपेठें कपट करी तेने कहे छे के, अहो! मारो मित्र क्यां गयो! सर्व सेव कवर्गनी साथें ते शेठ हाय हाय करी रुदन करतो हवो! घणो वखत आ क्रंद शोक करी ऋद्धिसुंदरी पासे आवी आश्वासना देतो हवो. पछी व्यं ग वचनें बोल्यो के, हे सुंदरी! तुं चिंता म करीश. ते गयो तो हुं तारो नाथ थाइश. मारुं उपार्ज्युं जे वित्त छे ते हे सुंदरी! सर्व तारुं छे. तुं शा माटे एवडो खेद रुदन करे छे, कोणे मातुं कखुं छे? दैवें कीधुं तेमां अमे शुं करियें? हुं तो तारो दास थइ रहीश, तारा जीवने शाता उपजावीश, जे तुं आज्ञा आपीश ते कर्तव्य हुं करीश. घणुं शुं कहुं? एवां ते पापीनां उछृंठ वचन ते विचक्षण सतीयें सांभल्यां. पछी संवेगरंग तुरंग पामीने ते चिंतवे छे. हा इतिखेदे! आ मारुं रूप अनर्थकारी थयुं ॥ ३३२ ॥

ए दुष्टे माराउपर रागी थइने माहरा भर्त्तारने समुद्रमां पाड्यो.जे पुरुष राग मदे मह्यो, ते पुरुष कोइ कार्य अकार्य न जाणे. हवे हुं पण मारा आ त्माने समुद्रमां नाखुं. जे माटे भर्त्तारविना हवे मारे जीववुं शुं कामनुं? कुलवंती स्त्रीने भर्त्तारविना मरण शरण ते श्रेय छे. यद्यपि एम छे तोपण वली सतीयें विचार्युं, जे जैनशासनविषे बाल मरणनो निषेध छे. जीवतो जीव होय तो कदाचित् धर्माचरण पण पामे. पण हवे आ कामी थकी हुं मारुं निर्मल शियल केम राखीश! अथवा परदुःखमय एवा आयुष्यने हुं साम उपायें करी केवी रीते गमावीश? अने परवश पडीने दुःखमां रही हुं महारो काल शीरीते गमावीश?

एम विचारी ते सती कामी शेठने कहे छे. हमणां तो मुजने मारा पतिनो शोक छे, माटे समुद्रनो पार पाम्या पछी जेम तमने हित थशे तेम हुं करीश. तमे निश्चिंतपणे रहो. जे समये जे योग्य हशे, ते करशुं. एवो ते कामीने उत्तर दीधो. ते वाक्य लोचनशेठें सांभली स्वस्थ चित्त थई केटलोक काल गमाड्यो. जे माटे कह्युं छे के, आशा लुब्धा जीवने सो वरस दिवसें जाय. एम जाणवुं.

. एम वहाण चालतां अन्याय पापथी समुद्र माहा वायुयें उछल्यो, उत्पात थयो, पछी ते वहाण भाग्युं, तेना शत खंड थया. त्यां ऋद्धिसुंदरी धर्मने पसायें मोटुं पाटीयुं पामी. जेम संसारसमुद्रमां जीव, सम्यक्त्व मलवाथी संसारनो पार पामीने मोक्षनां सुख पामे, तेम पाटीयुं मलवाथी ते ऋद्धिसुंदरी दैवागमनथी समुद्रनो पार पामी.

त्यार पछी पोतानो भर्त्तार, जेने लोचनशेठें मध्यरात्रे पाणीमां नांख्यो हतो, ते धर्मने पसायें करी जे पहेलुं वहाण भाग्युं हतुं, तेनुं पाटीयुं बूडतां बूडतां हाथ आव्युं, तेने अवलंबी ते धर्मकुमार दरियाने तटे आव्या. ऋद्धिसुंदरी पण पाटीयुं अवलंबीने जे तटे भर्त्तार आव्यो छे, तेज तटे धर्मने पसायें आवी मली. त्यां समुद्रतटे पुण्य योगे स्त्री भर्त्तार बेहु एकठां मल्यां, घणो हर्ष उपज्यो, संतोषामृत रसें सिंचाणां, घणी शीतल शाता उपजी, विरह वियोग मट्या. ते पछी पोतपोतानां दुःख वितक्र्यनां वृत्तांत कह्यां. पोतानुं अनुभव्युं जे दुःख ते बन्ने मांहोमांहे कहेतां हवां. लोचनशेठनुं वहाण भाग्युं, ते बूड्यो, एम सांभली धर्मकुमार अशाता धरतो हवो. जे अपकारी तथा पापिष्ट होय तो ते ऊपर पण उत्तम प्राणी जे होय ते उपकार चिंतवे छे. परंतु तेनुं मातुं न चिंतवे.

हवे धर्मकुमार स्त्रीने कहे छे के, हे प्रिये! धन्य ते अरिहंतगणधरादिक, के जेने सर्वत्र दया जीव अशुभकारने सोके. लोचनशेठ आपणी पासे हतो पण ए जीवने धर्मबोध न थयो. हा हा! पाप परिणामे करी ए जीवनुं मातुं थयुं! जेणें आपणे बेने निर्यामीपणें वहाणे बेसाडी पार पमाडवे, उपकार कीधो, ते बापडा जीवने जीवनव्ययनो संदेह थयो. धनहानि पाम्यो. निष्कारण ए दुर्बीने तेनुं चित्त पडयुं, एवुं ते पोतानी स्त्रीने कहे छे.

पटवे ते मालनो एक वाणिउ त्यां आव्यो, तेणें सौम्यमुद्रायें शांतरूपी

स्त्री जरतारने देखी तेमने रूपवंत जोइ चिंतव्युं, जे ए कोइ कारणथी देवयोगे आंहीं आव्यां दीसे छे. ए पुरुषरत्नने प्राहुणा रीतें मारा चित्तने अनुसारें हुं बहु मान आपुं. तथा ए प्राणीनी जक्ति करुं ॥ यतः ॥ कहिज्जंति गइंदा, पंके खुत्ता महागयंदेहिं ॥ आवइ पडिया सुयणा, सुयणेहिं समुद्धरिज्जंति ॥ १ ॥ एवुं चिंतवी ते वाणिउं घणे मीठे वचने बहु मान देइ प्रजतायें सहित, विखवादरहितपणें पोताने आवासे तेमने तेडी गयो, अने आहारादिकनी जक्ति करी पोतानी पासे राख्यां. त्यां स्त्री जरतार स्वस्थ चित्ते रहेतां धर्म करतां ते बेहुना सुखे दिवस जाता हवा ॥ ३५३ ॥

हवे लोचनशेठनो अधिकार कहे छे. ते शेठ पोताना पापयोगथकी दरिआमां डचकां खातो हतो, तेवामां कोइ काष्ठ मल्युं. तेने आधारे तरतो घणे कष्टे मत्स्योदीर्ण नामे तटे आव्यो.त्यांथी जमतो कोइ अनार्य पालमां गयो. त्यां अति क्षुधातुर थयो, पण अन्न न मल्युं, त्यारें मांसाहारी थयो. जूख्यो शुं न करे? मांसाहारथी अजीर्ण दोषें करीने डुष्ट एवो कुष्ट रोग उपज्यो, शरीर बगडी गयुं. जे माणस धर्मनो घात करीने कामजोग करवानी इच्छा करे ते थोडा कालमां महा डुष्ट वेदना पामे. माटे कह्युं छे, जे कामी ते कामने देखे, पण धर्मनो घात थाय ते न देखे.

ते शेठ डुःखाकुलथको गामोगामे जटकतो ज्यां धर्म व्यवहारीयो रह्यो छे, त्यां आव्यो. ते वेला रूक्मिसुंदरी पाणी लेवा गइ हती. त्यां जलाश्रये ते डुष्ट डुखीयाने तेणें दीठो.त्यारे तेणे दयावंत चित्तें पोताना जर्त्तारने जइ ते शेठनी वात कही. ते सांजली धर्मशेठ दया आणीने ते लोचनशेठने घेर तेडी आव्यो. आदरमान देइ पूछे छे, जे तमे एवी महा कष्ट अवस्था केम पाम्या? तम सरखा उत्तम प्राणी ते एवी अवस्था पामे नहीं, पण हवे तमो डुःख न धरशो, मोटानेज विपत् पडे छे. चंद्र सूर्य जो मोटा छे, तेथी तेने ग्रहण थाय छे, पण तारा न्हाना होवाथी तेमने विपत् पडती नथी. माटे हे मित्र! विषवाद म करशो, धीरजपणुं राखो, घणा औषध उपचारे करी तमारुं शरीर निरोगी करशुं, बहु धन खर्चीने आपदा निवारशुं.एम आश्वासना देइ,अन्नादिक जमाडी,औषधादिक उपाये करी तेनो रोग शांत कस्यो.

ते स्त्री जर्त्तारे लोचनशेठनी चाकरी करीने तेने साजो कीधो. जगतमां असामान्य एवुं धर्मकुमारनुं सौजन्य जोइने लोचनशेठ हृदयमां चिंतववा

लाग्यो के, एक सज्जन अने वीजुं चंदनवृक्ष ए वे जगतमां परोपकार वास्ते निपजाव्यां छे. में ए बेहु उपर दुष्टपणुं चिंतव्युं. में ए बंने उपर अपकार कस्यो, तोपण तेमणें मुज पापीनी उपर हेत राखी उपकार कस्यो. में अध र्म अन्यायपणुं आदखुं, ते पापें हुं समुद्रमां पड्यो, मृत्यु प्राय थयो, रोगि ष्ट थयो, हुं समुद्रमां पड्यो त्यारें बूडीने मरण पाम्यो होत तो ठीक, पण ए स्त्री भर्तारने नजरे आवी जीवुं छुं, ते ठीक नथी. एटलां वानां पापना योगथी में जीवतां थकां दीठां ॥ ३६७ ॥

एम पोताना अंतःकरणमां लज्जा पामी नीचे मीलितलोचन थइ बेठो. त्यारे धर्मवंत धर्मव्यवहारीठ मीठी वाणियें तेने कहेतो हवो के, हे मित्र! शुं कुटुंबविरहनी, अथवा धन गयुं तेनी चिंता करो छो? अथवा रोग उपनुं तेनी चिंता करो छो? तमे ए शी चिंता करो छो? दुःख करो छो? हे मित्र! तमे जो मारी सहायताथी जीवता रह्या छो तो तमने घणुं धन, घणा मित्र आवी मलशे. मुज सरखो मित्र मल्ये तमने घणो काल व्याधि नहि रहे.

जेम ग्रीष्मकालमां नदी, सरोवरनां जे जल सूकाइ गयां होय, ते क्षण मात्रमां मेघ आवीने भरे छे. क्षीण थयेलो चंद्रमा पण अमृतें करी फरीथी क्षणमात्रमां पूर्ण थाय छे. तेम संसारमां पोतानां दुष्कृतथी दुःख पामीये, अने सुकृतथी सुख पामीये, माटे खेद करशो मां. सुखार्थी प्राणीयें सदाय सुकृत करणी करवी, धर्मनुं सेवन करवुं, अनंत भवनां कारण एवां पापनां काम परिहरवां, जेथी जन्मांतरे पण कदापि दुःख पामीयें नही. एवां तेनां उपदेश वचन सांभली, लोचनशेठें निसाशो मूक्यो. अने कहेवा लाग्यो के, मने मारां दुश्चरित्र शल्यनी पेठें हृदयमां साले छे. एज दुःख मुजने छे. बीजुं कांइ दुःखनुं कारण नथी. ते महारा दुश्चरित्रमां एक तो में तुजनें अगाध समुद्र जलमां नांख्यो हतो, ते पाप हृदयमां शूलनी परे खटके छे. विसामारहितपणे चलतां उवांडीआंनी परे मारुं मन वले छे. बीजुं में क्रूर दुष्ट परिणामे करी जे महा सती उपरे भोगाभिलाष कीधो, ते पाप हृदय मां खटके छे. तेनी अशातायें बेठो छुं. ते पापनुं फल हुं तरत पाम्यो. वहा ण भाग्युं, धन गयुं, समुद्रमां पड्यो, कोढी रोगी थयो, एटलुं आ भवमां में प्रत्यक्ष दीठुं. एवा मुज पापीने भूत प्रेत पण आदर न दीये. हे मित्र! हुं तारो दुश्मन अवगुणी हतो, ते उपर तुं उपकारी थयो. निष्कारणे मारी

चाकरी तमे स्त्री भर्त्तारें करी, ते गुणनो हुं उशिंगण क्यां थइश, ए पापना पश्चात्तापे हुं मारा जीवनी साथे फूरुं तुं.

एवी रीते तेने त्रिविध प्रकारना प्रलाप करतो देखी रुद्धिसुंदरी कहे ठे, जे तुजने धन्य ठे! के जे तुं पाप करीने तेनुं पश्चात्ताप करे ठे. जे पाप करी ने पण पठी संतोप करे, ठेहेडो समारे, पापनो पश्चात्ताप करी धर्म आदरे, तेने पण संत सज्जन कहीयें. इहां तारो दोप कांइ नथी, ए तारा अज्ञान पणानो दोप ठे. जे अंध होवाथी कूपमां जंपा खाय तेने उलंजो केम दइये. माटे तमे जो तमारा आत्मानुं हित चाहो तो अज्ञानपणुं मूकी ज्ञान दिशाने जजो, इंद्रिय समूहनो संवर करो, विप समान जाणी विपयविकारने टालो, एवुं आत्महित आदरो, महा विप खावुं ते सारुं, तथा बलती अग्निमां पेसीयें ते रुडुं, पण इंद्रिय विपयने वश थइ जे डुष्कृत पाप करवुं, ते सारुं नहि. अकेक इंद्रियना विपयवसें तिर्यंच जीवपण केटलो अनर्थ पाम्या ठे ते जुर्ज. हाथी फरसेंद्रीने वशें, माठलो रसेंद्रीने वशें, जमरो घाणेंद्रियने वशें, पतंग चक्षु इंद्रियने वशें, हरण श्रोत्रेंद्रियने वशें, एम एकेक इंद्रियना विपय दोपे करी उपर कहेला जीव वध, बंध, मृत्यु पामे ठे. तो पांच इंद्रीना जे विपय सेवशे, अन्याय, परस्त्रीगमन, अधर्म करशे, ते आजवमां डुःख पामी परजवे घणा जन्म मरण करशे. मृगतुस्नाने जोइ जेम मृग धावे ठे तेम विपय उपर सुखनी भ्रांते जीव जवोजव धाय ठे, पण मृगनीपरे जीव विपयनो अतृप्तो थको घणां जन्म मरण करे ठे. ते मांहे सार सुख कोइ नथी. मृगतुस्नारूप विपय ठे, जे प्राणी विपयथी विरमी श्रीजिन शासनमां रंगाणा ते संसारनो पार पामी मुक्तिपद पाम्या.

एवां रुद्धिसुंदरीनां जाख्यां उपदेश वचन सांजली ते लोचन शेठनां ज्ञानलोचन उघड्यां. तेवारे कहेतो हवो के, हे सुंदरी! तुं मारी बेन अथवा माता समान ठे. तुंज माहरी धर्माचार्य ठे ॥ ३०० ॥ हे उदारवाणी! तुं आदेश आप के, हवे हुं शुं करुं? त्यारें रुद्धिसुंदरीयें कह्युं. जो तमे आत्महितने जाणो तो परस्त्री सेववानां पच्चस्काण करो. शियलरूप जलें करी विपय ताप निवारो. त्यारें लोचनशेठें सतीनुं वचन प्रमाण करी, परस्त्रीनां पच्चस्काण आदरी, सतीने खमावी, पोताने घरे गयो. धर्म व्यवहारीयो पण निर्मल धर्में घणुं धन उपराजी स्त्रीने लेइने पोतानी ताम्रलिप्तिनगरीयें पहों

च्यो. त्यां पोतानो कुलाचार चिरकाल पालता हवो. अथ काव्यम्:–कष्टे नि कष्टे च सतीषु सुंदरी, प्रबोध्य तं श्रेष्टि न मृद्धि सुन्दरी ॥ दधार रक्षा कर णस्य निश्चयं, यूयं तथा रक्षत चाक्षतं स्त्रियः ॥ १ ॥ अस्यार्थः–हे राजन ! कष्ट आकरां आव्यां तोपण सतीमां शिरोमणि एवी ऋद्धिसुंदरीयें शेठने प्रतिबोध देइ तेने तार्यो, पोतानुं शियल राख्युं, तेम तमे पण ए स्त्रीउनां अखंम शियल राखो. ए ऋद्धिसुंदरीनी कथा पूरी थइ. ॥

हवे चोथी गुणसुंदरीनी कथा कहे बे. एवे समये गुणसुंदरी अगण्य लावण्यरूप यौवन संपदाने पामती हवी. तेवे समये वेदशर्मा ब्राह्मणनो पुत्र वेदरुचि तेणें राजमार्गे सखी सहित जाती गुणसुंदरी दीठी. त्यारें ते णें मनमां चिंतव्युं, जे ए मृगाक्षी मारा घरमां न वसे त्यांसुधी मारुं जीवि त कासना कुसनीपरे निष्फल बे. ए स्त्री साक्षात् महालक्ष्मीनी पेरें मारा घ रमां नावे त्यांसुधी मारुं जीवत वृथा बे. एवुं ते ब्राह्मण मदनातुर थको चिंतवे बे. एटलामां ते बाला लोचनअगोचर थइ, आघी चाली गइ. त्यारें त्यांथी ते ब्राह्मणने मित्रें तेने कामातुर जाणी घर कामज्वरमां ते ब्रह्माणने घेर तेडी लाव्यो, पण तेनो मनरूपी मधुकर ते गुणसुंदरीना मुखरूपी कम लमांहे लागी रह्यो बे, तेनी उत्कंठायें करी ते स्नान भोजन कांइ न करतो हवो. एवो कामातुर दुर्बोध देखी तेनो कारण पितायें पूछ्युं. त्यारे गल गलो थयो. पण लज्जायें पिताने ते वात कही न शक्यो. त्यारें पितायें तेना मित्रने पूछ्युं, अने ते दयालु मित्रें सर्व वृत्तांत कह्युं के, ए गुणसुंदरीने दे खी तेनी उपर आसक्त थयो बे.

एवुं मर्म जाणी पुत्रना स्नेहे तेना पितायें ते कन्यानो पिता सुघोषनामे ब्राह्मण हतो तेनी पासे ते कन्या याची. ते वचने तेणें कह्युं के, पूर्वे में सा वत्थी नगरीयें पुरोहितना पुत्रनें ए कन्या आपी बे. सगाइ कीधी बे. मो टानुं बोल्युं अन्यथा थाय नहि, माटे हवे बीजाने देवाय नहि ॥ यतः ॥ सकृज्जल्पंति राजानः सकृज्जल्पंति पंडिताः ॥ सकृत्प्र दीयते कन्या, त्रीएयेतानि सकृत् सकृत् ॥ १ ॥ राजा एकजवार बोले, पंडित पण एक जवार बोले, तेम कन्या पण एकजवार अपाय बे. आ कृत्य एकजवार था य बे ॥ १ ॥ ते सांजली पोता पाबो फरी आव्यो. पुत्रने हकीकत कही. तोपण वेदरुचीनो कामाविकार न मट्यो. माटे शास्त्रे जे कामनी वक्र गति

कही छे, ते सत्य छे. जे स्वाधीन सुलन होय त्यां अनिलाष न करे, अने जे पराधीन डुर्लन होय त्यां अनिलाष करे.ते वेदरुचि कामी ब्राह्मणे काम सिद्धिने अर्थे मंत्रादि कुजापना ध्यान कीधां, घणी मानता कीधी,पण पुण्य विना इछित अर्थ न पाम्यो ॥ ४०१ ॥

हवे सावछी नगरीथी पुरोहितना पुत्र पुण्यशर्माने तेडावी तेने मोटे उ रमवें शुन दिवसे गुणसुंदरीना पितायें परणावी. वेदना जाणे नली रीतें विवाह कर्यो, पुण्यशर्मा द्विज पण गुणसुंदरी लेइ पोताने नगरे आव्यो.

हवे वेदरुचिनामा कामी द्विज मदोन्मत्त अथवा जेम कोइ धतुर रसे प्रेर्यो अचेतन थयो होय तेम ते अचेतन थयो. कार्याकार्य अणजाणतो ते कामी द्विज विषयातुर थको पोताना घर, धन, सर्व गंमीने पितादिकें वार्यो तोपण कामें वाह्यो थको सावत्थी नगरीयें चाल्यो. मार्गनी वचमां पर्वत करी विषम एवी पल्लीपतिनी पाल्ल छे, त्यां ते अधम द्विज गयो. त्यां सुंदरीना संगमने अर्थे पल्लपतिने सेव्यो, तेनी चाकरी करी, पापी जीव कांइ विकट कार्य करतां करे नहि. डुष्कर कार्य करतां पल्लीपति एनी उपर विश्वास राखवा लाग्यो, त्यारें एणें पुरोहितना घर उपर धाड लइ जवाने वास्ते पल्लिपतिने विनव्यो, अने कह्युं के सावछीनगरी मध्ये पुरोहित महा धनवंत छे, त्यां धाडी लइ चालो. तेना घरमांथी जे धन मले ते सर्व तमे लेजो अने कन्या मने आपजो. एम परठ करी त्यारें ते पल्लीपति गाना पोता ना सेवक मूकी तेनुं घर ठेकाणुं जोइ पगी तेना घर उपर द्विज साथें धाडि लेइ आव्यो. ते निष्ठ ते पुरोहितनुं सर्व घर लूंटी धनमाल लेइ आव्यो अ ने गुणसुंदरी द्विजने आपी. तेणें तारे ठेकाणे आदरमान देइ राखी. ते क न्या मली त्यारे विनोद वचने करी ते गुणसुंदरी प्रते वाडव कहे छे. हे ज ड! मारुं चित्त तारे गुणे हरी लीधुं छे, माटे हवे तुं मने आदर. हुं तुजथ की जीवित पाम्यो हुं, तुज विना हुं चेतनरहित हुं,धर्मवंति तुं धन्य छो मा टे मारा उपर कृपा कर. मारा चित्तने विषे, सुपनने विषे, दिग चक्रने विषे, जीवलोकने विषे, एक तुंहिज तुंही छे. तुं दूर थकी पण मारा हृदय आगले प्रतिनासे छे. ते सांजली गुणसुंदरी कहे छे. तुं कोण छे? हुं तने कांइ जाण ती नथी, में तने क्यां दीठो? अने में तारुं चित्त क्यां हर्युं छे? ते वारे का मी द्विजे पोतानो वृतांत कह्यो. जे राजमार्गे जातां में तने दीठी त्यांथी हुं

तारो अभिलाषी थयो छुं. ते वृत्तांत सांजली सतीये चिंतव्युं, जे मारो ए आकरो रागी थइ इहां आसक्त थयो छे अने अहीं हुं पण एकली अशरण छुं. बीजा जे पल्लिना भिल्ल ते सर्वे अनार्य छे, तोपण एथी मारुं निर्मल शियल राखीश ॥यतः॥ अविचलइ मेरुचूला, उदेइ सूरो वि पश्चिम दिसा ए॥ महेले विजियंती ए, निय कुलसीलं नहि कयावि ॥१॥ गुणसुंदरीयें विचार कर्यो के, ए पुरुष निर्गुण तो नथी. कारण ए मारी पासे जोगनी प्रार्थना करे छे. जे निर्गुण तथा उद्धत पुरुष होय ते प्रार्थना करता नथी, तेतो बलात्कारे करी भोगनो भंग करे छे. माटे हवे एने प्रतिबोध देइने, मारुं निर्मल शियल राखुं. मारीना आदेशथी मारे अखंड शियल पालवुं छे, तेथी धर्म राखवाने अर्थे माया पण करवी. एवुं विचारी तेने मधुर वाणियें कहे छे के, हे द्विज! तें पूर्वे राग तें मने जणाव्यो होत तो नजीक पासेनो तारासरखो वर मूकीने परदेशी वरने कोण वरे? मुख आगले फल्यो फूल्यो एवो जे आंबानो वृक्ष तेने मूकी वेगलो जे शाल्मलि वृक्ष तेने कोण पूजवा जाय? आपणा बन्नेनां कुल निर्मल अने निष्कलंक छे. यश, सुख सर्व सरखां छे, माटे आपणा बेनो योग मल्यो होत तो घणुं सुंदर थात. हवे जेने वर्यो तेने मूकी दइयें, तेनी निंदा करीयें तो दुर्गतिनां दुःख पामियें. तेने परणा पछी आपणा बेनो योग मल्यो, माटे धैर्यवंत थइ तमो विचार करो. जे माटे जे सज्जन होय ते विवेकी होय.

एवुं सांभली कामी द्विज चिंतववा लाग्यो. अहो! ए तो मारी अनुरागिणीज दीसे छे! एने में पूर्वे मननो भाव जणाव्यो नहि, ते में मोटुं कीधुं! अहो एने अर्थे में फोकट मोटो प्रयास कीधो; माटे हुं भूख्याने भोजननी पेरे हवे हाथमां आवी एने केम मूकुं? एवुं चित्तमां धारीने कहे छे. हे सुंदरी! तें सर्व वात साची कही, पण हवे तुं मारा चित्तनो ए भाव जाणजे के, हुं तारा विना हवे जीवुं नहीं. जोइयें तो कुलने कलंक लागो, मने लोक भूंडो कहो, परभवे दुर्गति थाओ, पण तारा संगरूप सुधामृते करी मने तुं जीववानो राख.

त्यारे गुणसुंदरी ते कामी द्विजनो कामाभिलाषनो निश्चय जाणी कहे छे. मारे एने हित करवुं छे. ए पाडुं कल्पवृक्ष समान छे. तुं पण मारे संगे सुखे जीवीश. पण मंत्र सिद्धिने अर्थे में चार माससुधी ब्रह्मचर्यव्रत आद-

खुं छे, त्यांसुधी एकवार जमवुं, नूमि शयन करवुं, आचरण न पहेरवुं, पुरुष मात्रने बंधव समान जाणवा, एकाम चित्तें मंत्र ध्यान जाप करवो.

ते सांजली कामी द्विज कहे छे. एटलो काल विलंब करी तुं मने पड खावे छे. ते मंत्रें शी सिद्धि थाशे. त्यारे सुंदरी कहे छे. ए मंत्र साधनथी धनवंतपणुं, पुत्रवंतपणुं पमाय. वली जीवुं त्यां सुधी विधवापणुं न पामुं, एवुं फल छे. तेथी कामी द्विजे विचार्युं, जे ए सर्व मारा हितने चाहे छे. एवुं विचारी चार मास सुधी सुखें मंत्र साधन करो एम कह्युं. ते वारे सुंदरी चित्तनी स्थिरतायें स्वस्थ थई त्यां रही थकी पोताना घरनी पेठे घरनुं कार्य सर्व करे, तेने प्रतीति उपजाववाने अर्थे त्यां रही सरस रसवती करे. शाक पक्वान घृत खांमादिक करी विप्रने ईष्ट होय तेवी रसोइ पीरशी, जमाडे, स्निग्ध जे गोरस तेणें करी तेने अंतर ने बहार पोषे, अंतरंग गोरस ते वैराग्य वचन अने बाह्य गोरस दधि डुग्धादिकें पोषे, निर्मल जले स्नान मज्जन करावे, घणुं शुं कहियें? एम थोडे दिवसें तेने विश्वास उपजाव्यो. जेम ते चित्तमां एम जाणे छे, जे ए मारी स्त्री अने हुं एनो नर्त्तार. एवो तेने विश्वास उपजाव्यो. पोते आंबिल ऊणोदरी तपे करी शरीरने शोषवती हवी. ते महासतीयें स्नान शृंगार तंबोलादिक तज्यां. एम करतां चार मास वीत्या, अवधि पूरी थइ, तेने छेल्ले दिवसे पाछली रात्रे ते सुंदरी अत्यंत पोकार करती हवी. तेने द्विजे पूछ्युं, तने शुं थयुं? त्यारे गुणसुंदरीयें कहुं. मने अंतरंग पेटमां महा शूलनो रोग उपज्यो छे, ते महाराथी नथी खमातो. अत्यंत वेदना थाय छे. ॥ ४३४ ॥

त्यार पछी ते कामी द्विजें मणी मंत्र औषधादिकें करी घणा उपचार कर्या, पण शाता न थइ. वली पडे वली उठे, घरनां काम जे थाय ते करे, पण वेदनाये जल विनाना मिननीपरें तडफड्यां करे. एम आक्रंद करती कामी द्विजने कहे छे. हे सुजग! हुं डुर्नागणी तारा घरवासने योग्य नहि. जे माटे डुर्व्याधि, जे महाशूलरूप रोग तेणे करी पीडाणी. मस्तकनी वेदना अत्यंत छे, सर्व मारुं शरीर बले छे, महारुं बधुं शरीर छेदाय छे, सबला सांधे सांधा त्रूटे छे, मने नर्त्तारनो विरह पड्यो.ते एवरुं डुःख नथी वेदती, तथा आ व्याधि रोगनी एवडी वेदना नथी वेदती पण ए सर्व डुःखमां एक डुःख मोटुं छे, जे में तुजने कांइ उपकार न कर्यो. मारा सारुं तें हे-

श घणो कर्स्यो, पण तेनो फल कांइ तुं पाम्यो नहि. जेम मृग तृषातुर थको, मृग तृषानो वाह्यो थको, घणुं दोडे, प्रयास करे, पण नीर न पामे; तेवी रीते तारे थयुं. तथा में पण कोइ पूर्वे घणां पाप कर्स्यां, परने पीडा आपी, पोताना सुखसारु जीवहिंसा कीधी, तथा कोइने कूडां आल दीधां, पारकां धन चोरी लीधां, तथा पारकी स्त्री हरण करीने जोरावरीथी तेनां शियल व्रत जंगाव्यां. एवां मोटां मोटां जे पाप कर्स्यां तेथी मारुं अंग बले छे, ते पाप विपाकनी अग्नियें करी मारुं अंग दाझे छे. हवे हुं वेदनायें विधुर थइ तुं तेथी प्राण धरवाने समर्थ नथी, माटे तमे मने काष्ठाग्नि आपो. तमारा मुख आगले बली मरुं, तो ए कष्टथी छुटुं. हवे महाराथी ए वेदना नथी खमाती. एम शोचना करी तेणें आहार पण मूक्यो.

एवुं जोइ ते कामिद्विज उद्वेग पामी कहेवा लाग्यो. हे जद्रे! हुं मारा प्राण तुज उपर वारणे करीश, द्रव्य खरचीश, पण तारा शरीरने शाता करीश. कोइ कर्म योगथी ए तने दुःख उपज्युं छे, तो अहींथी आपण बे जण सावत्थीनगरीये जइशुं. त्यां औपपातिक योगें तारुं शरीर निरोगी थाशे. एवुं सांजली सती कहेवा लागी. हे सौम्य! न जाणियें के, मारो दुर्जन जरतार इर्षालु क्रोधी ते वली शो अनर्थ करे? एक तो ए शरीरे दुःख छे, तेने बीजुं दुःख दुर्जननां वचन सांजलीये ते बने दुःख सहेवाने कोण समर्थ थाय. मंडुडा उपर जेम खार छांटयो तेम ए बे दुःख केम खमाय? ते माटे तमे चतुर छो ते मनथी विचारो. हवे बीजे विचारवे शुं वलवानुं? ए दुःख समूहनी पीडामां हवे मने मरण शरण ते श्रेय छे. त्यारे कामीद्विज कहे छे. ए तारुं दुःख टालवाने हुं समर्थ नथी. हे मुग्धे! अग्निनी ज्वाला तारा शरीरने कवलप्राय करे छे, ते केम खमाय? माटे तुं निःशंकपणें मारी साथे आव. हुं तारुं सखाइपणुं करीश. जे माटे जीवतो नर होय ते जद्र कल्याणनी कांइ पण पामे. एवुं ते हीजे कह्युं.

त्यारे सती कहे छे. जेम तमने सुख उपजे तेम करो. त्यारे ते ब्राह्मण पण तेने रथ बेसारी सावत्थी नगरी जणी चाल्यो. नगर नजीक आव्युं एटले कामीद्विज कहे छे. हुं गाममां मुख शुं देखाडुं? तुं तारा घेर जा. हुं पाछो वलुं छुं. त्यारे सती चिंतवे छे के, एने प्रतिबोध दीधा विना हुं केम मूकुं? एम विचारीने ते सती कहेवा लागी. हवे बीजो वार्तायें तो

संबुं. आजथी तुं मारो बंधव छे, तुं नगर मध्ये आव. बेन साथे आवता तने शी लज्जा छे. एटले तारे हृदये निवृत्ति थाशे. मारा पण जीवने शाता थाय. त्यारें ते द्विज गुण दोष विचारी तेना जर्तारने घरें गयो.

त्यां सुसज्जन पुण्यशर्मा द्विज पोतानी स्त्री गुणसुंदरीने देखी हर्ष पाम्यो, तेने सतीयें कह्युं. हे प्रिय! ए मारा बंधवे मने जिल्लथी दुःख पामती राखी. जीवथी एणे छोडावी. ए आपणो गुरु छे. एनी घणी गौरवतायें ज-क्ति करवी. एवुं सांजली ते पुण्यशर्मा द्विज, कामी द्विज जे वेदरुचीनामे छे तेने कहे छे. तम सरखा उत्तमने पासमां रहेवुं योग्य नथी, कागना घर-मां हंस केम रहे? हे सिष्टातमन्! ते माटे तमे अहीं रहो. तमे अमारी स्त्रीने मूकावी माटे तमने जे जेतुं होय ते अमे आपीयें. एवी तेनी मीठी वाणी सांजली लज्जा पामीने ते वेदरुचि चिंतववा लाग्यो जे, एणें मने गंजीर माधुर्यरूप तुंगताने पमाड्यो. तो ए नारीने हुं कोकिला कहुं, के कामधेनुं कहुं? अथवा ते कोकिलादिकना गुण एमां आव्या छे. अन्योन्य सौजन्यता न जाणीयें एणें क्यांथी ग्रहण करी हशे? हुं एवो विपरूप महा अनर्थ निरर्थक चिंतवनारो, विषयालापनो बोलनारो छतां एना सुधामृत समान आलाप सांजलुं छुं. ए उपरे में महा अनर्थ निरर्थक चिंतव्यो. विष्ठा खाडो जेम सार गोरस जोंप ढोले तेवो हुं थयो. एवो ए पुन्यशर्मा द्विज नर मांहे रत्न समान तेने मूकीने ए गुणसुंदरी मुज सरिखा अधम साथे केम रमे? हंसी होय ते कमलने सेवे, पण लिंब फलने कदापि न सेवे. अहो! एनी निर्मल बुद्धि के, जेणें निष्कलंक शियल पाल्युं. बीजुं मारा जीवने पापरूपी पावकमां बलतो पडतो राख्यो. हुं अपराधरूपी महे मस्त थयो छुं. हवे हुं जो कदी जीवतो नीसरुं छुं, जीवतो उगरुं छुं, तो एवुं काम नहि करुं. ए महा सतीना गुणने संजारीशुं एवी रीतें मनमां चिंतवे छे.

एवे समये पुण्यशर्मा द्विजने सेवकें आवी कह्युं. हे स्वामी! जमवानो वखत थयो, त्यारें कामी द्विजने उद्वर्तन स्नान करावी नवां वस्त्र पहेरावी घणो सत्कार दइ जली जक्तियें जोजन कराव्युं. रात्रे सूवाने माटे जली शय्या आपी, पण ते कामी द्विजने रात्रे निद्रा आवी नहीं. एटले रखे कोइ कपटथी दगो करीने ए स्त्री मुजने मरावशे एवी शंकाथी तेने निद्रा न आवी. ॥ यतः ॥ सर्वत्र शुचयो धीराः, स्वकर्म बलगर्विताः ॥ कुकर्मनिहितात्म

नः, पापा सर्वत्र शंकिताः ॥ १ ॥ अर्थः—जे धीर पवित्र शुजकर्मना करनारा होय ते मरे नहिं, पण कुकर्मना करनारा डुष्टात्मा होय ते पोतानी मेळेंज शंकाय. पठी ते कामीद्विज दैवयोगथी मध्यरात्रे शय्या मूकीने नाशी जवा माटे बहार नीकळ्यो, एटले तेने कालो सर्प मस्यो. त्यारें पोते पोकार कीधी एटले पुण्यशर्मायें दीठो. दीपक करीने जोयुं तो कामीद्विजने सर्पे मस्यो दीठो. पठी तेना घणा प्रतिकार कीधा, मंत्रवादी तेडाव्या, पण सर्पनुं जेर न ज्तखुं. एटले द्विजने विष व्याप्युं. वाचारहित थयो. पण मनमां सावधान थइ जाणवा लाग्यो जे मारुं पाप मने आवी मळ्युं. हवे हुं निश्चे मरीश. काले सर्पे मस्यो तेथी सर्व वैद्यें पण कह्युं के, ए जीवशे नहीं. त्यारें ते वेदरुचि कामीद्विज तथा पुण्यशर्मा ए बेहु निराश थया.

हवे प्रातःकाले सर्व लोक देखतां गुणसुंदरी हाथमांहे जलें ज्ञरेलो कलश लइ सर्व लोकनी साखे बोलती हवी के, त्रिकरण योगथी एटले मन वचन कायाथी जो महारुं शील निष्कलंक होय, तो आ माहरो ज्ञाइ निर्विष थाजो. एम कही तेनी उपर पाणी ठांट्युं के, तरत सर्पनुं विष ज्तखुं. वेदरुचि निर्विष सावधान थयो, त्यारें लोकमां शीलनो महिमा वध्यो. त्यां नगरना लोक सर्व एकठा मळ्या अने कहेवा लाग्या के, आ सुंदरीयें आ विप्रने जीवीतदान दीधुं. एम कही सर्व लोक ते गुणसुंदरीनां चरणनी कुसुमांजलियें करी पूजा अर्चा करता हवा.

त्यारे ते वेदरुचि कामीद्विज, चैतन्य आव्या पठी चित्तमांहे विचित्र प्रकारनुं आश्चर्य पामी कहे ठे के, अरे लोको! तमे शी वार्ता करो ठो? त्यारे लोको कहे ठे. तुंने सर्प मसवाथी गारुडी वैद्य प्रमुख सर्वे जणे हाथ खंखेख्या अने कह्युं आ नहीं जीवे. पहोर बे पहोरमां तो तुं काष्ठरूप थात, अथवा चयमां पडी जवांतर पामत; पण आ बाइए जेनो अमे पूजा सत्कार करीयें ठीयें, तेणे तने जीवतो राख्यो. माटे धन्य ए बाइना शीयलने के, जेणे तुजने उपकार कस्यो. एवी महासती आ पृथ्वीमां थोडीज हशे. एवुं सांज्लळी वेदरुचि कामीद्विज संतुष्टमान हर्षवंत थइ, सर्व लोकना देखतां गुणसुंदरीने पगे लागी कहे ठे के, तुं माहरी पहेलां बेन हती, पण हवे तें मने जीवितदान आपीने नवो अवतार धराव्यो तेथी तुं माहरी माता थइ. मोटा पापथी तें मने वास्यो, माटे हे जगिनी! ताहरुं महात्म्य में आज

जाएयुं, तथा माहरुं पाप चेष्टित तें जाएयुं. तो पण तें मुज पापी उपर उपकार कर्यो, ए तारा चित्तनो निपुणता कोण जाणे? ते माटे हे बेन! हवे ए ताहरो उपकार हुं केवी रीतें निस्तारुं. आ उपकारनुं प्रत्युपकार हुं तुजने शो करुं? जे तुं कहे ते हुं करुं.

त्यारे गुणसुंदरी कहे छे. जो तुं मने जगिनी जाणी प्रतिउपकार करे, तो परदारागमन त्यज. हे जाइ! तुं एवुं व्रत लीयें तो महारो बेहेनिनो प्रत्युपकार थाशे. वली ए व्रत लीधाथी ताहरो आत्मा पण आ जवे परजवे सुखी थाशे. परस्त्रीनो गमन करवाथी कुलनी कीर्त्ति हणाय, वली धन क्षय थाय, प्रयाश व्यर्थ थाय, क्लेश विरोध पामे. एवुं जाणी जे शुद्धि पुरुष छे ते परदारा गमन वर्जे. ए व्रतनो महिमा तो तें प्रत्यक्ष दीठो, ते माटे हवे घणुं कहेवाथी शुं थाय? ताहरा आत्माने हित थाय ते आदर. एवुं सांजली पगे लागी,निर्मल थइ,ते कामी द्विज पोताने घेर गयो. स्वकुलद्वयदीपिका निजा, धमसंगेगुणसुंदरी शुजा ॥ अदधदृढधर्म संगता, ह्य करणनिश्चयमुत्तम स्तुता ॥ अर्थः-पोताना बे कुलनी स्तुति करवाने विषे दीप समान, एवी गुणसुंदरीये अधमनो संग उतां पण निर्मल व्रत पाल्युं, धर्मने विषे दृढता राखी निश्चयें करी ब्रह्मव्रतनुं पालन कर्युं, तेथी ते गुणसुंदरी उत्तम जनने स्तुति करवा योग्य थइ. ए चोथी गुणसुंदरीनी कथा मुनियें संपूर्ण कही. एम ते चारे स्त्री परपुरुष त्याग करी शियलव्रत पाली प्रथम देवलोके रतिसुंदर नामे विमानने विषे देवांगना थइ. त्यां सारस्फार शृंगार कांतियें देदीप्यमान एवा देवतानां दिव्य सुख जोगवी त्यांथी चवी शेष पुण्यें करी ए नगरने विषे ए चारे उत्तम कुले उपजी. तेमां एक, कांचन व्यवहारीनी स्त्री वसुंधरा तेनी तारानामें पुत्री थइ. बीजी, कुबेर वणिकनी पद्मिनी नामा स्त्री तेनी श्रीनामें पुत्री थइ. त्रीजी, धरण वणिकनी लक्ष्मीवती नामा स्त्री तेनी विजया नामें पुत्री थइ. चोथी, पुण्यसार वणिकनी वसुश्री नामें स्त्रीनी कुखे जेम ठीपमां मोती उपजे तेम ते सद्व्रतनी धरनारी देवी नामें पुत्रीपणे उपनी. ॥ ४७५ ॥

जेम आकाश ताराये शोजे, सरोवर कमले शोजे, तेम ते पुत्रियोबा जन्मथी तेनुं कुल शोजवा लाग्युं. अनुक्रमें ते चारे कन्या मोटी थइ, सुखें

र्व कला शीखी, यौवनरूप संपदा पामी, पूर्वनी पेठें ते चारेने प्रेम प्रीति
ारी थइ, त्यारें ते विशेष वधवा लागी. सुकर्में करी तेमने गुरुनो योग थ
ो तेथी ते बारव्रतधारी श्राविका थइ. तथा शेठना जीवें पूर्वे श्री तीर्थंकर
वने जे दान दीधुं ते पुण्यनी श्रृंखलायें आकर्षी एवी ते चारे कन्या विन
ंधरशेठने परणावी. सरखां पुण्यें करी सरखो योग मले तेम ए शेठने ए
न्या पण सरखे सरखी मली छे. जे माटे योग्य होय ते योग्यने विषे रंजि
ा थाय छे, एवी प्रसिद्ध लोकोक्ति छे.

पुण्यानुबंधी पुण्यरूप मेघें करी पुण्यनां सात क्षेत्र सिंच्यां,तेथी फल्यां
ल्यां जे शातारूप धान्य ते महा आनंदमय थयां छे. तथा ए पांचे जीवने
देवता सानिध करे छे. ते तो जेना चित्तमां धर्म होय तेने देवता सानिध
रे. माटे एनी उपर जे मातुं चिंतवशे, तेने देवता विघ्न करशे ने थोडा का
लमां ते विनाश पामशे. वली मुनि कहे छे.

हे राजन्! तुं पण जाणे छे. पोतानी चक्षुयें दीठुं छे. जे शासन देवतायें
तुझने विहामणुं रूप करी देखाड्युं, ते एना शीलने प्रतापें जाणवुं. ए एक
हुंकार मात्रे हाक मारतां जो साप दीए तो विद्याधर सरखो होय ते पण ब
ली नस्म थाय. एना समकितना गुणथी एना चित्तमां तुझ उपर अनुकंपा
उपजी छे, तेणे करी तुझपर से मातुं चिंतवती नथी. जे महासतीनुं शीय
ल नंगाववानी इछा करे तेनुं ते महासती जेटलुं मातुं करे, तेटलुं यक्ष, रा-
क्षस अथवा विद्याधर विराध्यो थको ते मातुं न करे. हे राजन! तुं कामरू
पी गर्तविषे पड्यो हतो सत्य शीयल जले करी थोडा कालमां धन्य थइ
महा कल्याणने पामीश, अल्प शीयलरूपी तरुवरनां तुझने योग्य एवां फल
तुं जोइश, तो मोटा शत् शीयलरूपी कल्पवृक्षना फलना आस्वादननी चा
तुरी शी कहुं? तेना तो अत्यंत मोटा लाज छे, ते कह्या न जाय.

एवां ज्ञानीनां वचनरूप जे अंजन तेणे करी ते राजानां मिथ्यात्वरूप
तम पडल दूर गयां, तेथी सर्व नावने प्रकाश करे एवी निर्मल सम्यक्त्व
ज्ञानरूप ज्योति प्रगटी. त्यारे ते राजा मुनिने कहे छे. हे नगवन्! ए पांचे
जीवोना जीवितने धन्य! ए स्त्री नरतारना चरित्रना अधिकार सांनलतां
सर्व जीवने महा सुख उपजे छे. तथा हे मुनि! महा पापनां आचरण

थकी हुं सतीने संतापनो करनारो थयो, निंदकमां हुं निंदक थयो, हीणामां हुं हीणो थयो ॥ ५०० ॥

अथवा में पूर्वे कोइ मोटी पुण्याइ कीधी हती, जेथी में तमारा जेवा साधुनो वचनामृत रस पीधो. हवे तमें कह्युं जे मोटुं शियल तेज हुं महारी नार्यासहित आदरीश. घणुं कहे शुं? एवु राजानुं कह्युं वचन सांजलीने ते समये विनयंधरशेठे साधुने विनंती करी के, हे जगवन्! तमारा वचनरूपी मंत्रे करी माहरो विषयरूपी मद हतो ते नाठो. ते माटे एवे हुं तुं के, तमारा चरण कमल समीपे हुं महारी जार्यासहित दीक्षा लेऊं. त्यारे मुनि कहे ठे. अहो देवाणुप्पिया! ए कार्यमां प्रमाद न करशो. धन्य ठे त मने! एवुं चारित्र आदरवुं तमने घटे ठे.

एवां गुरुनां वचन सांजली हर्षवंत थइने ते राजादि सर्व ते मुनिने नमी घेर जइने दीक्षानी सामग्री करवाने उजमाल थया, पण राजाने कोइ राज्य योग्य पुत्र नथी. त्यारे प्रधाने विनंति कीधी. हे स्वामि! तमने पुत्र थाय त्यांसुधी विलंब करो. कोइ पुत्र तमारे थाय तेने राज्यजार सोंपी पठी दीक्षा ल्यो. तोपण राजायें प्रधाननुं वचन न मान्युं, त्यारे जोग वैराग्यथकी ठ मासनो गर्ज हतो, तेथी वैजयंतीराणीने राज्याजिषेक करीनें पोताना प्रधान सामंतने जलामण दीधी के, राणीने जे पुत्र आवे तेने राज्यें स्थापी नगरनी प्रजानी रक्षा करजो. ए प्रमाणे जलामण दइने, विनयंधरशेठने खमावीने, श्रीजिनजवने अठाई महोत्सव करी, घणा अर्थी जनने दान दइ, विनयंधरशेठ तथा तेनी जार्यासहित, तथा बीजा नगरना घणा लोकनी साथे सर्व विधियें मोटे महोत्सवे, राजानी साथे दीक्षा लेवाने सर्वजन गुरु पासे आव्या. गुरुयें पण तेमने दीक्षा दइ सर्व शिष्य शिष्यणी साथे विहार कीधो.

त्यारपठी वैजयंतीराणीने सामंतादिके आश्वासना दइ स्थिरता उपजावी. ते राणी पण पुत्रनी आशायें ते गर्जनी प्रतिपालना करती हवी. समय जाते गर्जनी अवधि पूरण थइ. सर्व लोक सूतां त्यारे ते राणीयें मध्यरात्रे शुज मुहूर्त्ते रूपवती पुत्री प्रसवी. ते पुत्रीने देखीने राणी चिंतववा लागी के, में पापणीयें पुत्री प्रसवी. पुत्र न प्रसव्यो. विधातायें ए शुं विपरीत कीधुं? जेमाटे महारुं चिंतव्युं कांइ न थयुं? पठी ते पुत्रीने एकांते छानी राखीने एक विश्वासवंती दासीयें प्रधानने जणाव्युं, त्यारे बुद्धिवंत प्रधाने

त्रनी पेठें वधामणी आपी. लोक मध्ये एवी वार्ता चलावी के, राणीयें पुत्र सव्यो ठे. एम कही राणीने एकांते राखी पुत्र जन्मनी उद्धोषणा करी. सामंतादि सर्व आनंदने पाम्या. एम पुरुषने वेषे ठानी राखतां ते पुत्री मोटी थइ, यौवनावस्था पामी, ते देखीने राणीयें प्रधानने कह्युं के, अव-श्य हवे एने वर जोइयें. हवे ढांक्युं नही रहे. त्यारे प्रधान मनमां चिंतवी-ने जेनो स्वजावेंज सत्य प्रजाव ठे एवो यक्ष आराध्यो, त्यारे ते यक्ष प्रगट थइने बोल्यो के, हुं आजथी त्रीजे दिवसे ए कन्याने योग्य उत्तम वर सरो-वरनी पाखे लावीश. तेहने ए कन्या आपवी पण योग्य ठे. ते पोतनपुरनग-रना राजानो पुत्र ठे. ते आ देशनो स्वामी थाशे. ते पुरुष ए आ कन्यानो पाउला जवनो जर्त्तार पण ठे ॥ ५१९ ॥

पठी ते मंत्री त्यां आव्यो. तलावनी पाखे पुरुषने वेषें जे कन्या राजा थइ बेठी हती तेनी साथे यक्षना आदेशथी तमो आव्या, ते तमने हुं मा-हरे मंदिर तेडी लाव्यो. अने ते कन्या राजपुत्री पोताने मंदिर गइ. ए पू-र्व्यानो सर्व वृत्तांत तमने कह्यो. शेष व्यतीकर तो सर्व तमे जाणो ठो. तम-ने जे समये दीठा ते समयथी तमारे विषे कन्यानुं तीव्र राग थयो. समकाल ते अतिशये कामविकारे पीडाणी, कामे करी ग्रहेत्राणी.

ते कामीनां लक्षण कहे ठे. कमल सरखां लोचन ते चपल थाय, लज्जा तथा शरीरनी कांति ते मंद थाय, कपाले स्वेदना कणीया (रेखा) थाय, जाणीयें कलारूप चंड्रनी पासे ताराना समूहज प्रगट्या होयनी? तेवी ते थइ. कामीना शरीर ऊपर सर्व रोम उत्कृष्ट उजां थाय, जाषा गद गद बोलाय, साक्षात् ते राज्य कन्या तमने दीठे ए रूपें थइ जाणी, ते माटे एं कन्यारूप सरोवर तेहना मनोरथ तमे मेघसमान पूर्ण करो, एटले राजक-न्याने अंगीकार करो. तमो परोपकारी ठो. तेने घणुं शुं कहीये? एनो पर मार्थ जे सत्य हतो ते में तमने कह्यो. माटे अमारुं वचन प्रमाण करो. त-मो तो बीजां पण घणां काम करवाने समर्थ ठो ॥ ५२१ ॥

ते चरित्ररूप अमृतने कर्ण पुटें पानकरीने, एटले राजानुं चरित्ररूप अ-धिकार सांजलीने शंखराजानो जीव जे राजकुमार ते पोतानुं मस्तक धूणा-वतो हवो. अने ते प्रधाननुं वचन दाक्षिण्य गुणे संपूर्ण मानतो हवो. पूर्व जवना अज्यासथी रम्यरूपना अतिशय थकी ते कुमरने पण ते राजकन्या

प्रत्ये प्रेम राग थातो हवो. ॥ यतः ॥ जाई सराई नूणं, नयणाई मणं च हुंति खोयस्स ॥ पच्चमियाणंति जठं, पियापियं दिठमित्तंपि ॥ १ ॥ ते सांजली वैजयंतीराणीयें अर्थात् कुमरीनी मातायें कुंवर आव्यानी खबर जाणी त्यारें हर्षे करी विवाहनो उत्सव प्रारंन्यो. शुज तिथियें, शुज नक्षत्रे, शुज वारें, शुज लग्ने, बहु दान सन्मान गीत नृत्यपूर्वक महा महोत्सवे कुंवरे गुणसेना कुंवरी अती गौरवें करी परणी. पठी ते अंग देशनो राजा पोते थयो. सूर्यनी पठें उग्र प्रतापें करी पृथ्वीमंडलमां विख्यात थतो हवो. ए टले ते राजा महा प्रतापी थयो.

एक दिवसें वत्सदेशना अधिपति समरसिंह राजायें मत्सर धरी दूत मोकल्यो. ते दूत राजा आगल आव्यो, अने पोताना स्वामियें कहेलां व चन कहतो हवो के, हे राजेंद्र! सांजलो. तमे पाम्या ठो एवी जे राज्य ल क्ष्मी ते अनुक्रमें घणे कष्टे जोगवाय ठे, अने तुं स्वामिनी आज्ञा विना नि र्जयपणे राज्य जोगवे ठे. तो हे पंथि! तुं कांइ जय नथी पामतो? शुं राजा विना जगत् हशे? शुं तुं वटेमार्गु थइने राज्य जोगवीश? माटे तुं अमारा स्वामिनी आज्ञा मान्य कर. नहींतो राज्य मेली दे. अथवा नाशी जा, अ थवा पराक्रमी होय तो तेनी साथें संग्राम करवाने सज्ज था. ए विना चो थो उपाय ताहारे कोइ नथी. एवुं दूतनुं वचन सांजली राजा अंतरंगमां अति कोपायमान थयो, पण बाह्यवृत्तियें हसीने ते दूतने कहे ठे के, हे दूत! मुज ठतां, पारकी धरती जोरावरीथी लेवाने कोण समर्थ ठे? राज्य आपवुं, वली नासवुं, वाह! ए शी वात! हुं ए बेहुने दूर मूकीने. ए बे मां हेलुं कांइ न करतां संग्राम करवाने तैयार छुं, अने तुं पण सिंहपणुं मूकीने जो पराक्रमी होय तो संग्राम करवाने सज्ज थाजे. इत्यादिक कठण वचन कही दूतने विदाय कस्यो. तेणे जइ पोताना स्वामीने वात कही. त्यारे ते बे राजानां सैन्य सीमनी मर्यादायें आवी मल्यां. बहु आरंन देखीने अंग देशनो राजा समरसिंह राजाने कहे ठे के, आपणे बेहु मदोन्मत्त बलीया ठीये तो बेहु जण परस्पर युद्ध करियें. पण बीजा प्राणीने पीड्ये शुं लाज ठे? पठी जे जीतशे ते पृथ्वी लेशे ॥ ५३५ ॥ एवुं अंगाधिपतीनुं वचन सम रसिंह राजायें अंगिकार कर्युं.

पठी ते बेहु राजा परस्पर युद्ध करता हवा. गजराजनी पठें गंनीर ग-

ज्झीना करता, एक एकनी चोट चुकावता, वली वेहु हांको मारता, हूंकारा करता, सिंह नादे पोकार करता, विविध प्रकारनां आयुद्ध मूकता, मांहो मांहे वलगता, लीलायें खेलता, विद्याधर सरखाने जय पमाडता, एवा ते वेहु राजा महा युद्ध करे ठे. घणा शूर पुरुषने त्रास पमाडता, घणा देवताने नसाडता, एवा ते वे युद्ध करता हवा. तेथी ते शूर पुरुषने प्रशंसा करवा योग्य थया. एवो संग्राम थातां कोइ दैवयोगथी वत्सदेशनो राजा समरसिंह ते घणा घातें पीडाणो थको मूर्ता खाइने जूमीयें पड्यो, लोचन मली गयां, त्यारे अंगदेशना कमलसेन राजायें पाणी मगावी तेनी उपर ठांट्यो. पाणी सींच्यो, वस्त्रें करी वायु वींज्यो, घणा उपाय करीने समसिंह राजाने स्वस्थ कीधो. त्यार पठी आश्वासना दइने हितेहुनी रीतें हीमत दीधी, अने कह्युं के, तमारो नाम जे समरसिंह ठे ते सत्य ठे. संग्रामने विषे तमे साचा सिंह ठो, जेवा नामें तेवा परिणामें ठो, माटे विषवाद न करो, अने प्रसन्न थइ हीमत राखी हाथमां आयुद्ध धरो. एम कह्युं. त्यारें समरसिंह राजा मनमां विचारे ठे के, अहो! एनुं पराक्रमपणुं! अहो! एनी युद्ध कलानी कुशलता जोतां ए कोइ मोटा राजाना कुलमां उपज्यो हशे एम लागे ठे. ए कोइ महा पुरुष ठे. क्यां हुं वृद्ध थयो तो पण परराज्य ना लोनें करी केवो अन्याय करुं हुं! अने ए लघु वयनो ठे तो पण केवो नितिमान, विनयवंत अने न्यायवंत पराक्रमी ठे. हवे हुं मानरहित थयो माटे राज्य जोगवने योग्य नथी. हुं हवे दीक्षा लेवा योग्य हुं. ॥ ५४४ ॥

एवुं चित्तमां धरीने समरसिंह राजा कहे ठे. हे राजन्! मारो मान घात थयो, तेथी हुं मृत्युमय थयो. माटे हवे मारी साथे तमारे संग्राम करवो घटे नहिं. मुवा साथे युद्ध शुं करवुं? तो हवे तमे सात्वीक ठो. तमे मारुं राज्य लीयो, मारी आठ कन्या ठे ते साथे तमे लग्न करो, अने मारुं राज्य पण जोगवो. अमे हवे परजववुं हितकारी एवुं चारित्रव्रत आदरशुं. त्यारें कमलसेन कुमारें कह्युं.तमो तमारी परंपरायें जे आव्युं ते राज्य पालो.वली समय आवे त्यारे परजवनुं हित साधन करजो. एम कह्युं तो पण ते राजा अति वैराग्यवंत थको संसारमांहे न खुत्यो अने कमलसेन कुमार जणी पोतानी आठ कन्या तथा वत्सदेशनुं राज्य दइ पोते सुधर्माचार्य पासे दीक्षा

लीधी. त्यां वीजी पण घणी कन्या सामंतमंडले परणावी. एम वीजुं राज्य पामी कमलसेनकुमार पाछो चंपानगरीयें आव्यो.

त्यारपछी कमलसेनराजा एक दिवस सनामां वेठो हतो, एटलामां पोतनपुरथी पोताना पिता शत्रुंजयराजानो दूत आव्यो, ते राजाने नमीने तेमना पितानुं लखेलुं पत्र आपीने उनो रह्यो, त्यारे कमलसेनराजायें पोतानां माता पितानो कुशल खबर पूछी. तेने दूतें प्रकटपणें सर्व शातानी खबर कही. ते एवी रीते केः—हे स्वामी! तमें वगर निमित्ते माता पिताना कह्या विना केम वसंतक्रीडा मूकीने वहार निकली गया? तमें गया पछी तमारां माता पिता तथा नगरनां लोक ते घणां शोकातुर थयां छे, ते दिवसें कोइयें आहार पण न कर्यो, हाहाकार थइ रह्यो. तमारे वियोगें राजादिकें जे डुःख जोगव्युं ते डुःख नरकने विषे रहा एवा नारकी जीवज जाणे. तमारी घणे ठेकाणे शोध करी, पण क्यांय खबर न पाम्या. त्यारपछी कोइ वैतालिके आवी तमारा गुणनी स्तवना करी ते सांजली तमारा पिताने शाता थइ. त्यारें तमारा पिताना आदेशथी हुं अहीं आव्यो. तेमाटे हवे हुं स्वामीनी विनति करुं छुं ते अंगिकार करो. तमारां माता पिता ते तमारा वियोगरूपी दावाग्नियें जे दाज्यां छे, तेने पोताना दर्शनरूपी जलथी शीतल ता करो. एटले एकवार पिता पासे आवी जाओ.

एवुं सांजली राजायें चिंतव्युं, जे अहो मारां माता पितानो मारी उपर अत्यंत निविड राग छे, जेमाटे घणे काले पण तेमने पुत्रनो प्रेम नथी विसरतो, तो जगतमां संतान उपर प्रेम एवोज देखाय छे. अरे! हुं पेटजरो थयो. जेमाटे हुं माता पिताने विसारीने पोतानी विषय लीलामां पड्यो. ते माटे त्यां जइ मारी उपार्जित ऋद्धि तेमने आपी पगें लागी माता पिताने दर्प उपजावुं. एम विचारीने दूतनुं वचन प्रमाण करी मतिवर्धन प्रधानने राज्यनी जलामण दइ, जले मुहूर्त्ते प्रस्थान करी मंगलमय पिताने मलवा नणी चाल्यो. गज, अश्व, रथ, पाला, एम चतुरंगी सेनायें परिवर्यो थको, उइंरु महोटा छत्रे करी ताप निवारतो, घणा वाजिंत्रने घोषें आकाशने वधिर करतो, हाथीनी गर्जना थाते, घोडाना हणहणाट करते, घणा रथना चीत्कार थाते, पृथ्वीचक्रने चलावतो, मार्गे जला जला महोटा महोटा राजानां महोटां महोटां जेटणे करी पगे पगे पूजा पामतो, लोक तेनी

शुरू संपदानां कुतूहल जोतां, गाम गाम मनोवांछित जवन करावतो, जिन पूजा रचावतो, घणा दानादिकें मुनिराजनी जक्ति करतो, घणा जीर्णोद्धार करावतो, घणा याचकने दान देतो, दीन दुःखीनी अनुकंपा करतो, एम सर्व स्थले उत्तम काम करतो, पोताना नगर पासे आव्यो. त्यारे पुत्र आव्या नी खबर सांजली, पिता पण महोटे उत्सवे सामो आव्यो. पिताना हृदयं मां चिरकालनो विरहाग्नि तप्यो हतो तेने पुत्रना हृदयरूप चंदनें आलिंगन करी शीतलता उपजावी. एटले पिता पुत्र बेहु जण बाहु जीडीने मल्यां. पढी पिता पुत्र बेहु हाथी उपर स्वारी करी बेठा त्यारे सधवा स्त्री तेने जोती हती, श्वेत चामर विंजाते, नगरना लोकने पोले पोले द्वार द्वार प्रत्यें मलतो अर्थिजनने दान देतो, पुरजनना मुखकमलने सूर्यनी पेठें विकास करतो, एवा ते कमलसेने वाजित्र वागते नगरमध्ये प्रवेश कस्यो. सर्व जन राजमंदिरें आव्यां. कमलसेनकुमार पोतानी माताने चरणे नम्यो. त्यारे माता हर्षरूप जलें करी कुमारनें सिंचती हवी.

त्यारपढी ते माता पुत्रने कहे छे. हे वत्स! चिरकालना दुःखनो टालनार जे तुं तें तुं विना जे अमे जीव्यां, तेथी अमारां हृदय वज्र जेवां कठोर छे. अद्भुत संपदा पामीने आज तुं अमारे जाग्यें अमने मल्यो. तेमाटे तुं चिरंजीव रहो. वडनी शाखानी पेठे तारो विस्तार थाओ. एवी आशीष मातायें दीधी. एम मातानी आशीष लइने पढी अन्य माताने चरणे नम्यो, प्रधानादि सामंत सर्वने मल्यो, घणो आदर सर्वेयें दीधो. त्यारपढी सु अवसर पामीने पितायें तेने निकली गयानुं कारण पूढ्युं. पितानुं वचन पोताथी उल्लंघाय नही, तेम बीजो पण तादृश तेवो कहेनारो नही, तेथी पोते ज मूलथी मांमीने सर्व हकीकत पितानी आगल कही ॥ ५७१ ॥

ते एवी रीते केः—शब्द सांजली जे पलायन करतो हवो अने राज्यादिक जे पाम्यो, जेटली कन्या परण्यो, संपदा जेम पाम्यो, ते सर्व पूर्वनुं वृत्तांत पिता आगल कह्युं.

ते व्यतिकर सांजली पितानां रोम हर्षें करी उल्लस्यां, अने घणुं आश्चर्य पामी ते बोल्यो. अमारा कुलमां ए पुत्र धर्म शर्मनो दाता प्रगट्यो. किंवा कामधेनु अथवा कल्पवृक्ष अथवा रत्नचिंतामणि तेथी पण अधिक एवो ए पुत्र अमारे कुलें उपज्यो. हाथे पगे शरीरे तो सहु सरखा पुरुष मात्र कहे-

थाय ले, पण संख्यातीत, अचिंतनीय अने आपदारहित एवी संपदाना धणी एवा पुण्यप्रकृतिवाला पुरुष तो मात्र धर्मथकीज थाय ले. जेम कर्दममांहेथी कमल नीपजे, ते सार ले, वली माटीमांथी सुवर्ण निकले ले, ते पण सार ले, गाशमांथी माखण निकले ले, ते सार ले, पत्थरमांथी रत्न निकले, ते सार ले. तेम मनुष्यावतारमांथी जे धर्म उपार्जना करवी ते पण सार ले. तेमाटे धर्म उपार्जन विना आ जाजरा राज्यपिंजरमां अमने हवे रहेवुं न घटे. हवे धर्म आदरीयें, तेज सारुं ले. एम विचारी जला ज्यो तिषी पंकित तेडावीने जलुं मुहूर्त्त लइ महा महोत्सवे पितायें कमलसेन कुमरनें राज्यपदें स्थापना कीधी. त्यारपली ते शत्रुंजयराजा कर्मशत्रु जीतवाने शीतल शीलंधराचार्य पासें सर्व संग निवारी दीक्षा लेतो हवो.

ते राजर्षि केवा थया? तो के, महाव्रती, महाध्यानी, महाशांतिमय थया. ते मुनि तप संयमे करी पोतानां कर्म खपावी, कुशल ध्याने क्षपक श्रेणि आरोही केवलज्ञान पामी मुक्तें पहोता. त्यारपली ते कमलसेनराजा सूर्यनी पेरें महा प्रतापी थयो. पृथ्वीमंरुलने विषे दिन प्रत्यें प्रतापनी वृद्धि पामवा लाग्यो. जाणे एक नवो चंद्रमाज उग्यो होय नहीं शुं? तेनी पेरें सम्यक् प्रकारे, न्याय नीतियें, राज्य संपदा जोगवतो जैनधर्मने विषे निश्चितपणुं राखतो, अनेक पुत्र पौत्रादिकें परम विस्तारने पामतो हवो.

वयः परिपक्व थया, एटले तेनी ज्यारे वृद्धावस्था थई त्यारे जोग अने राज्य एने विषे ते राजा अनुक्रमे करी विरक्तपणुं पाम्यो. जेमाटे सज्जन होय तेने ए युक्तज ले, कारणके वृक्षना नवपल्लव जे ले, ते पण ज्यारे परिपक्व थाय त्यारे अचेतन लतां पण अनुक्रमे रंग वेरंग थाय तो सचेतन पुरुष होय ते केम वैराग्य न पामे? पण सूका काष्ट समान जे मूर्ख होय ते वैराग्य न पामे.

एवे समयें ग्रीष्मकालनो जे ताप तेणे करी बल्या एवा जे लोक, तेनी बलतर देखी, पृथ्वी ठंडी करवाने जाणे दयावंतज होय नहिं? एवो वर्षा काल आवतो हवो. एटले वर्षाऋतु आवी. कलिकालनी उपमा जेवा घणा ज काल मेघो उमाह्या. विलासवंती स्त्रीनी जेने उपमा ले एवी जे विजलीतेना चमकारो थवा लाग्या, सूका सरोवरमांथी थोडा जलने लीधे जे जीव

तडफडता हता ते दीन जीवने जीवाडवानेज जाणे वर्षा आवी होय नहिं शुं? मेघनी गर्जनाथी मोरो तथा बपैया शब्दायमान थइ रह्या छे, त्यार पछी मोटी धारासहित अखंड धाराथी निरंतर वरसतुं जे पाणी तेथी नीची ऊंची जे जूमि हती, ते सघली जलमय करी दीधी. एवी मेघनी घणी वृष्टि थइ त्यारें लोक सर्व हर्षवंत थया. त्यार पछी वरसादनी लीला जोवाने ते कमलसेनराजा हाथीयें बेसी प्रजा लोकसहित नदीने तीरें आव्यो. त्यां राजा चारे तरफ नजरे जोवे छे, तो नदीयें पूर वधतुं जाय छे, अने बे बाजुनी जेगडोने पाडे छे, तरुवरने निर्मूलक करे छे, नदीनां बे तटनी धूल पाणीमांहे पडे छे, तेथी सर्व जल डोहोलाइ जाय छे, हिंसक जीव, सर्प सरिसृपादिक ते सर्व तणातां जाय छे, पंथी लोक नावमां छे, तोपण नावमां बेठेला पथारी तणातां जाय छे, ते सर्वने राजा जोइ रह्यो छे. जलमां कूवता लोकोने मारनार जे हता, तेपण ते मेघमां मुंझवा लाग्या. गाम तणातां तेमां हवकां मारता एवा लोकोने ताम लोक ज्यां त्यां काढे छे ते राजा जुवे छे. एवी रीते सर्व जीवने जय उपजाववनारी एवी ते जयंकर नदी वहेवा लागी. तेनुं जयकारक पाणी वधतुं आवे छे, अने तेथी लोक पाछा उसरता जाय छे. एवुं कौतुक राजा देखतो हतो.

हवे पाणीनुं पुर उतरी गया पछी नदी पोताना तटने पाडती रही गइ तथा नरुडने उन्मूल करती रही गइ, ते नदी वली एक क्षणमांहे सुखे उतराय तेवी अने वली निर्मल जलवाली थइ गइ, सुखे लोक स्नान करे, पाणी पीवे, लीलायें जलक्रीडा पण करे, बाल, वृद्ध, युवान, सुखें उतरे, एवी थइ. एवी रीते तादृश नदीनुं स्वरूप देखीने राजाने वैराग्य उपज्यो, अने चिंतववा लाग्यो, जे आम नदीनीपेठे धन संपदानी पण स्थिति छे. कारण के धन संपदा पण एमज वधे ने घटे छे. वली एक क्षणमां विणसी पण जाय छे, तथा विशेषे पण थइ जाय छे. प्राणी जे छे ते नदी समान छे, अने संपत्ति जे छे, ते नदीना पुर समान छे. केमके ज्यारे मनुष्यने धन वधे, त्यारे लोको मदोन्मत्त थको पोतानी अने परनी घात करे छे. पाणीयें करी जेम कलशो जराय छे, तेम आत्मा कर्मे करी डोहोलो थाय छे. ते दुष्कर्मथकी पुष्टथयो आत्मा आ जवें अने परजवें अनर्थनी परंपरा पामे छे. जेनो आत्मा कर्मवश थइ, जातिस्मृति पामी, सुमेरुमां पोतानी मर्यादा पा

सी, संसारमां पोताना स्वरूपें रह्यो, ते निर्मलजलयुक्त नदीनी पेठें पोताने अने परजीवने सुखदायी थया ॥ ५५७ ॥ जे देशने वश करे, संग्राम करीने शत्रुगणने जीते, घर मंदिर निपजावे, तेपण एक मांचेज निद्रा करे छे. तथा तेने रथ, अश्व, हाथी, पालखी, शय्या, शृंगार, हार वनिता इत्यादि वस्तु घणी होय, तोपण तेने मितप्रमाणें करीज योग्य होय छे. तोपण ए संसारीजीव ते वस्तुने आत्माने हितकारी जाणे छे. जे राजा देश कोशादि घणा मेलवे छे, अने जोगवे छे, ते सर्व अहंबुद्धिनुं सुख मागे छे. ए सर्व संपत्तिनो जे विस्तार छे, तेनां अजिमान ममत्व जीव करे छे ते घणुं व्यर्थ छे. धन्य छे तेने के जे जगतमां मान्य थइने सर्व संगना त्यागी थइने पंक्तिमां श्रेष्ठ थया.

एम वैराग्यजावना जावतो थको राजा सहसात्कार संवेग पाम्यो. विषयसंगथी विरक्त थयो. विषमिश्रित अन्ननी पेठें एटले जेम विषमिश्रित अन्न गंमियें तेम,ते राजा विषयेनो त्यागी थयो. पछी त्यांथी घेर आवीने गुणसेना राणीनो पुत्र जे सुषेण कुमार छे, तेने शुजदिवसे, महोटे उत्सवें राज्यगादीपर स्थापन कीधो. त्यार पछी कमलसेन राजा दीक्षा लेवाने तत्पर थयो, एटले श्रीशीलंधरसूरिना शिष्य, सद्गुरु श्रीसंयमसिंहसूरि आवी समोसर्या. तेमनी पासेथी धर्मदेशना सांजली, महामहोत्सवें, गुणसेना राणी प्रमुख घणी अंतेउरी साथे, तथा घणा सामंत, घणा उमराव, प्रधानादिक अनेक पुरुष साथें कमलसेनराजायें अणगारपणुं पडिवज्ज्युं एटले दीक्षा लीधी. त्यार पछी ग्रहणा, आसेवना, ए बे प्रकारनी शिक्षाने ग्रहण करता, छठ अठमादिक तपे करी पोताना शरीरने शोषवता, यतिगणें स्तवना करता, गुरुना चरणकमलने विषे भ्रमर समान थाता, जाइनी पेठें सर्व साधुनुं वैयावच्च करता, गुर्वादिकें कार्य चलावे तुष्टिपणुं पामता, स्मरणादि क्रियायें हर्ष पामता, सर्व प्रमादरहितपणे, सर्व कृत्यने विषे उपमीथका प्रवर्त्ते छे.

एवी रीतें घणा कांल पर्यंत सत्वशीलें करीने संयम पालीने शरीर ज्यारे डुर्बल थइ गयुं, त्यारें छेहले समये संलेषण संथारो कीधो. अनशन चौविहार करी, चार शरणां करी, अरिहंतनुं ध्यान धरता, धर्मध्याने देहरूपी घर गंमीने, पांचमे ब्रह्मदेवलोके देवता थया. त्यां दशो दिशे देह कांति

नो उद्योत करता, दश सागरनुं आयुष्य नोगवता, सुरनारी जे देवांगना तेनी साथें क्रीड़ा करता अद्भित.चित्तथका विचरे छे.

त्यारपछी गुणसेनाराणी साध्वीपणे शुद्ध चारित्र पाली, अनशन आराधन करी, ते पण शुनध्याने काल करी पांचमे ब्रह्मदेवलोके तेज देवताना मित्रपणे जइ उपज्यां. जेणे निरंतर तप संयम पडिवज्यां, तथा जेनी शीलनी लीला निर्मल छे, ते जीव शंखराजाना जीवनी पेठें नवोनवने विषे सुबोधलब्धि पामशे. ए कमलसेनराजाना सर्व व्रत चारित्रना लाजनी कथा कही ॥ इति पृथ्वीचंद्रनां चरित्रने विषे लब्धि अंक एवे नामें बीजो सर्ग समाप्त थयो ॥ २ ॥

॥ इति श्रीद्वितीयसर्गे पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना चरित्रना चार नवनो संबंध संपूर्ण थयो ॥

॥ अथ तृतीय सर्गस्य बालावबोध प्रारंभः ॥

अथास्ति स्वस्तिसंपन्ने, तिलके नारत श्रियाः ॥ शूरसेनाजिधे देशे, सुस्थिरा मथुरा पुरी ॥ अर्थः—ते कमलसेन मुनिनो जीव, पांचमे देवलोके बीश सागरोपमनुं आयुष्य नोगवी, त्यांथी च्यवी जंबुद्वीप नामें द्वीपें नरतक्षेत्रने विषे शूरसेननामा देशने विषे तिलक समान मथुरानामा नगरी छे. त्यां मेघ नामा राजानी मुक्तावलीराणीनी कुखमां उत्पन्न थयो. हवे ते नगरी केवी छे? तो के, त्यां दंम तो एकमात्र देहराने विषेज छे, ज्यां बंधन नारीना केशना अंबोडाने विषेज छे, एटले नारीने चोटलाने बंधन छे, त्यां मात्र मार शब्द तो सारा लोको सोगठाबाजी रमे, ते दावमां सोगठाने जे मारे छे तेज मार छे पण अन्यस्थानके नथी. कोइनो कर काढवो, तेतो विवाहमां वरकन्या परणे त्यारेज छे. बीजो कोइकोइनो हाथ पकडतुं नही. स्नेहनी हानि तेतो दीपकने विषेज छे, पण बीजा लोकने विषे स्नेह हाय नथी. कपाना दर्शन विषे खल एवो शब्द छे, पण नगरने विषे कोइ पण पुरुष खल नथी. अशुद्धपणुं ते शिन विषे प्रास छे, पण नगरने विषे कोइने त्रास नथी. ते पूर्वोक्त गुणयुक्त नगरीमां मेघनामे राजा राज्य करे छे, ते राजा रूपे करी कामदेव जेवो छे, दाने कल्पद्रुम जेवो छे, पराक्रमे सिंह समान छे. ते नग

रने विषे रोग आतंकनुं नय नथी, तेना वेरीने आतंक नय छे. समस्त लोक कटक सैन्यनी वात तो जाणताज नथी.

ते राजाने मुक्तावली नामे नार्या छे. ते नला वचनी पालनारी छे. गुणवंतनी संगी छे. मुक्तिनी श्रेणिनी पठे निर्मल छे. तथा ते क्रिद्धनी जोनारी नथी. हवे ते राजानुं नाम मेघ छे, तेथी ते राजाने मेघनी सायें सरखावे छे. ते मेघ जेम विजलीयें शोजे, तेम ते राजा राणीयें करी शोजे छे. मेघ जेम आकाशने शोजावे, तेम मेघराजा स्ववंशने शोजावे छे. मेघ जेम जल धाराने वरसे छे, तेम मेघराजा दाने करी वरसे छे.

एवा समयने विषे एक दिवसे राजा सना नरी बेगें, ते सना दरखास्त थइ त्यारे राजा सनामांथी उठी पोताने आवासें आव्यो. त्यां मुक्तावली राणी नीचे मुखें गाले हाथ दइने रुदन करती दीठी; त्यारे राजाये घणो आग्रह करीने डुःखनुं कारण पूब्युं. त्यारे राणी कहे छे के, हे राजा! आप शुं डुःख तो जगतजनमां प्रसिद्ध छे, ते शुं तमो नथी जाणता? त्यारें राजा कहे छे, के हुं प्रकट नथी जाणतो. तेथी मने आश्चर्य थाय छे. हे राणी! ते शुं डुःख छे? ते मनें प्रकट करी फट कहे. त्यारे राणी कहे छे के, पूर्वें में तमने नथी कह्युं? तेपण शुं तमो विसरी गया? यतः ॥ को नाम गुणं मरसुर्ख नहि ॥ १ ॥ धावंत खलंत पडं, तयाइं धूलीइं धूसरंगाइं ॥ धन्नाण रमंति घरं, गणंमि दोतिन्नि डिम्नाइं ॥ २ ॥ ते माटे राज्यकद्धि संपत् सर्व छे, पण एक पुत्र विना जीवतर वृथा छे; ते माटे हुं एज डुःखे करी आज रुदन करुं बुं. ते डुःख तमे जाणता नथी? अथवा तमारा हृदयमां ते डुःख नथी आवतुं? एवुं राणीनुं केहवुं सांजली राजा कहे छे, के हे राणी! आ कार्य दैवने हाथे छे, अर्थात् नाग्याधीन छे, पण बल पराक्रमें नथी थातुं. माटे तेनो श्यो शोक करवो? ॥ यतः ॥ वाएण वलेण परा, फमेण मंतो सुहाइ जुत्तीहिं ॥ विउसेहिंवि कविहिंवि हिय, न तीरण अन्नहा काउं ॥ १ ॥ ते माटे हे प्रिये! जेनो प्रतीकार नहीं, तेनो निःष्कारण शोप शो करवो? ने करेथी शुं वलवानुं छे? त्यारे राणी कहे छे, के एवुं कांइ एकांत वचन नथी. कारण के तमारुं मन तो एकांत माही छे, तेथी तमे कांइ इछता नथी. पण एकांत नावने अवलंबीने सज्ञान होय ते न रहे.

चतुर होय ते निश्चय तथा व्यवहार ए बेहुने अवलंबे. पण एकांत ग्राही न रहे. जेम मणिमंत्रनो प्रजाव अचिंत्य ढे, तेमां देवत ढे, तोप ण समग्र सामग्री पूजना कीधे फले ढे. तेमाटे मारीपर करुणा करी मारुं कोइ पाप चेष्टित ढे, तेणें पुत्र थातो नथी, माटे कोइ इष्ट देवने समरो, तो पुत्र लाज थाय. त्यारें राजायें कह्युं. जे मुऊने इष्ट थाशे त्यारें उपाय करशुं.

त्यार पढी राजा मणिमंत्र, यंत्र, अने ओषधादि उपाय करतो एक दिवसने विषे स्मशानने विषे गयो. ते दिवस कालीचोदशनो हतो. त्यां जइ मांसादि बलिबाकुल विखेरतो एम बोलवा लाग्यो के, जो जो जूत प्रेतादि पिशाचको! एक मने पुत्र आपो, तमो बलिबाकुल सुखें लियो, ने स्वेछायी जोगवो. त्यारें कोइ जूत आकाशें बोल्यो. अहो राजा! आ मांसना बलिबाकुलें पुत्रप्राप्ति न थाय, पण जो तुं तारुं मस्तक ढेदी आपे, तो पुत्रप्राप्ति थाय. त्यारे राजा कहे. हुं मारे हाथे मस्तक ढेदी तमने आपुं, एम कही मावे हाथे पोतानो चोटलो काली खड्ग लइ पोतानुं माथुं ढेदवा मांड्युं, एटले देवतायें आवी हाथ काल्यो, अने कह्युं के, हे राजा! आवुं साहस म कर. तारे जावी पुत्र थनार ढे. त्यारे राजायें कह्युं के, सत्य वाचा. तमारुं वचन सत्य होजो. अर्थात् सफल होजो. पण आपे वचन कह्युं तेना मुल्यवदल मारा मस्तकनो जोग लेवो जोइयें.

त्यारे देवता कहे ढे, के ए मूल्य न होय. तारुं धैर्य दीतुं, एटले एज मूल्य पाम्यो. हे नृपोत्तम! हुं तुने तुगे तुं, विश्वास मान्य. एटले विश्वास राख. जा हुं तुने प्रत्यक्ष पुत्र आपुं ढुं. आज मध्यरात्रे जला केसरीसिंह तेनो पुत्र लघुसिंह तेने तारी राणी पोताने खोले बेठेलो स्वप्नामां देखशे ने पढी जागशे. ए प्रमाणे अमारुं वचन तुं सत्य मानजे. एम देवतानुं वचन सांजलीने ते खरुं मानीने राजा पोताने आवासे गयो.

त्यार पढी पेला कमलसेन देवतानो जीव पांचमा देवलोकथी च्यवी मध्यरात्रे मुक्तावली राणीने कुखें जेम मोती ढीपमां उपजे तेम ते देवता आवीने उपजतो हवो. त्यार पढी राणीये तेवुं सिंहनुं स्वप्न देखी राजाने कह्युं. राजायें ते सांजली देववाणीने अनुसरी राणीने कह्युं के, सिंह जेवो पराक्रमी पुत्र तुने थाशे.एवुं सांजली हर्ष पामेली राणीनो गर्ज पुष्टि पाम्यो.

पूर्ण समय थये छते सुमुहूर्त उपर दुःखना दलक अने आनंदना कारक एवा पुत्रने राणी प्रसवती हवी. त्यारें राजायें एवां अतुल दान आप्यां, के जेणें करी सर्व जगत् विस्मय पामी गयुं ॥ यतः ॥ गलन्मानिनिर्मान सन्मान दानं, ललन्नर्त्तसर्वस्वगांधर्वगानं ॥ स्फुरद्वारनारीकृतापूर्वनृत्यं, सुवर्धापकं तत्र चित्रं प्रवृत्तम् ॥ १ ॥ अर्थः—गळां छे दानमानीनां मान जेमां एवुं मानविनानुं दान घणा लोकोने आदरमानें राजा आपे छे. जेने छत घणी छे तेथी ते हर्षजरें करी दीपतो छे, तथा वळी नाचता घणा एवा गंधर्वो गीत गान करे छे. वारांगनाउ घेर घेर वधाइ आपे छे तथा नृत्य करे छे. इत्यादि विशेषें करी उत्सवो थता हवा. त्यार पछी बारमे दीवसे देवतायें पूर्वे कहेला वचनने अनुसरीने जे सिंहनुं स्वप्न दीठुं, तेने अनुसारे पितायें ज्ञाति कुटुंबने पोषी पुत्रनुं देवसिंह एवुं नाम पाडयुं. ते पुत्र अनुक्रमें वधतो कलाचार्यनी पासेथी बोहोंतेर कलानो जाण थयो. मनोहरता रूप पुष्पपणुं पामी पुरजननां लोको साथे परवर्यो थको नगरमध्ये क्रीडा करे छे. एवे समे गुणसेनानो जीव, पांचमा देवलोकथी च्यवी अवंती देशने विषे धनें करी विशाला एवी जे विशाला नगरी, तेने विषे जितशत्रु राजा तेनी स्त्री जे कनकमंजरी राणी तेनी पुत्री थइ. अर्थात् रूपवंती, कनकसुंदरीनी पुत्री थइ. ते अनुक्रमें वधती जाती सकल कलानी जाण थइ. नव यौवनावस्थाने प्राप्त थइ, पण विषयथी विरक्त हती. त्यारें सकल शास्त्रमां प्रवीण एवी जे ते कन्यानी सखीयो हती ते कामविकारने दीपावनार एवी कथाउ केहेवा लागीयो; तोपण साक्षात् मदन जेवो पुरुष होय ते पण ते कन्याने रुचे नही. त्यारे ते कन्यानो पिता, पुत्रीने विवाहथी विमुख देखी चिंतवे छे, तथा क्लेश करे छे, अने खेद पामे छे. पछी राजा तेना विवाहनो उपाय प्रधानने पूछतो हवो. त्यारे प्रधाने कह्युं, के पूर्व नवे जेनी साथे प्रेम हशे एवो कोइ पुरुष रव हशे, तेने परणशे. माटे हे राजन्! ते कन्यानो अन्य पुरुष उपर राग नथी उपजतो, तेने बीजो पुरुष कोइ रुचतो नथी, तेथी कोइ चित्रकारपासे जे जे राजपुत्रो होय, तेनां चित्र करी प्रगट करो. ते पटमां पटस्थ पडदामां काढो अने तेने देखाडो. त्यार पूर्व नवनो जे जरथार हशे, तेने देखीने कन्याने राग उपजशे. एज एक उपाय छे. ते शीवाय बीजो कोइ उपाय मुने जासतो नथी ॥ यतः ॥ नामंपि सुयं पढिरू, वयंपि दिट्ठं

मणिहाणं ॥ जम्मंतरियाणिजए, रायविराए पयासेइ ॥ १ ॥

तेवुं सांजली राजायें गामो गाम चीताराना पुत्रो मोकल्या, ने कह्युं के तमो सर्व चीताराउ जुदे जुदे ठेकाणे जइ पृथ्वीगत सर्व राजकुवरोनां रूप चित्री लावो. त्यारे ते चिताराउना पुत्रो राजकन्याने योग्य एवा राजकुमारो नां रूप चित्री लाव्या. ते देखतां वेंतज अन्य राजकुमारोनां रूप जोइने कुंवरी कहेवा लागी के, कार्यनां विघ्नकारी एवां रूप जोये शुं थाय? एम ईर्ष्या करवा लागी. एम जोतां जोतां केटलेक दिवसें मथुरां नगरीथकी पट चित्राइ आव्यो. ते लावेला चित्रपटने विषे आश्चर्यकारक रूप, कन्यानो पितां राजा देखतो हवो. ते पछी चिताराना पुत्रे राजाने ते चित्रपट आप्यो. ते पट राजा हाथमां लइ, घणीवार निरखीने जोतो, तेना रूप लावण्यने पी तो मस्तक धुणावतो, अद्भुत रस पामतो बोले छे के, अहो आवुं रुप? अहो विधातानुं विज्ञानपणुं? अहो आवुं रूप देखीनेज जगतने विषे जे काम छे ते अनंग एटले अंगरहित थयो लागे छे, ते वात पण साची छे. केम के, एवुं कोइ बीजुं रूप जणातुं नथी. एनुं स्वरूप एकांते देखी मारी पुत्रीने राग उपजे,तो एने हुं खरी गुणवान् जाणीश.अथवा आवुं रूप देखीने राग नहिं उपजे, तो हुं तेने जड, मूर्ख जाणीश. एम कहीने राजा चिताराने पूछे छे. तमो घणे दहाडे मोमा केम आव्या? अने ते मोमा आव्यानुं कारण शुं? आ रूप तमोयें क्यांही दीठुं; के क्यांही चीतरेल दीठुं? के शुं तमे आ कोइ देवता रूपज चित्री लाव्या गे? के आ कोइ विद्याधरनुं रूप छे? त्यारे चितारो कहे छे, के आ विद्याधर नथी, तेम देवतारूप पण नथी. आतो मथुरां नगरीने विषे जे मेघराजा छे तेनो पुत्र जे देवसिंहकुमार छे, तेनुं रूप छे. हवे अमने जे विलंब थयो एटले दिवस घणा थया तेनुं कारण अमें लज्जायें करी कही शकता नथी. तोपण कहिये छैयें ते सांजलो. ज्यारे ते कुमार सजामां आव्यो देखीयें, त्यारे पट चीतराय, कोय समयें ते राजकुमार घोडा खेलववा जाय तो, वली कोइ समय देवमंदिरमां वीणा वजावे, वली कोइ दिवस राधावेधनी कला साधे, एम एनुं दर्शन थाय, त्यारे त्यारे चित्राय. आ कारणथी अमने दिवस घणा थया छे. परंतु ते सार्थक छे. केम के तेना रूप लावण्यनी शी शोजा छे? घणी वार तेना हस्तपादादिक अवयव दीठा, तो पण अमें तेना अवयवनुं लावण्य चित्री शक्या नहीं. एटला दिवस यत्न क

रीने जेम तेम आ रूप लख्युं छे, पण एमां तेना स्वाभाविक रूपनो लक्षांश पण चितराणो नथी. एम सांभली राजा हर्ष पामी ते चित्रपट पोतानी पुत्री पासे मोकलतो हवो.

ते पटने पितानी आज्ञाथी कौतुकथकी ते कन्या प्रथम दूरथी जोती हवी. पछी तेणें हर्षें करी मनना विनोदने अर्थे ते पट नजीक लईने तेने तें साक्षात् कंदर्परसें करी जोतो हवी. पछी विस्मय पामी ते रूप जोती थकी रोम रोम हर्ष पामती हवी.अने तेने अंगे उल्लास उपज्यो. ते देखीने हसती, वली ऊंनो निःश्वास मूकती हुंकारा करती,अत्यंत खेद पामती थकी, सखीने कहे छे, के हे सखि! जेवुं आ रूप छे ते पुरुष क्यां हशे? त्यारे सखी कहें छे के, हे बेन! तमारा नमुनाने वास्ते विधातायें निपजाव्यो छे. त्यारे कुंवरी कांइक हसीने शरमंदी थइने सखीने कहे छे के, शुं मुझ सरखी बीजी नही होय? माटे तारां ते वचन प्रमाण नही, एवा नरने मारी सरखी स्त्रीयो घणी हशे.एम बोलीने पछी ते कन्याये एक अन्योक्ति कही. ते आ प्रमाणेः– विंध्याचलनिकुंजेषु, स्वछन्दं याऽचरत्सुखम्॥ आलाने करिणी बद्धा, विधिनायेव धीमता ॥१॥ अर्थः–विंध्याचलना कुंजवनमां जे हाथणी स्वछंदता यें करी विहार करती हती, ते आज कुशल एवा दैवें आलानने विषे बांधी. एवी अन्योक्ति कही त्यारे तेनी सखीयें हास्य करीने तेने कह्युं के,हे सखि! मथुरानो पति मेघराजा तेनो पुत्र देवसिंहकुमार, तेनुं रूप आ पट्टचित्रें चित्र्युं छे. तेनेज योग्य होय एवी नारीनुं चित्र तुं लखी आप. त्यारें राजकन्यायें लेखन सामग्री मंगावीने ते देवसिंह कुमार योग्य पोतानुं रूप ते पट चित्रपर लख्युं, अने सखीने कह्युं के, आ मदनसुंदर पुरुषने ए स्त्रीनुं रूप योग्य घटे छे के, नथी घटतुं? त्यारें सखी बोली. दैवयोग होय तो एज घटे. एवे समयें ते चित्रपट राजायें मंगाव्यो. ते प्रतिहारें लइ राजाने आप्यो. त्यारें राजाये ते पट्टचित्रमां पोतानी कन्यायें लखेला तेना रूपथकी अने सखीना वचनथकी ए देवसिंहकुमारपर पोतानी कन्या रागिणी थई जाणी पछी लग्न माटे पंमित जोशीने तेडी राजा हर्ष पामी विवाहने योग्य लग्न लेतो हवो. मथुरानगरी प्रत्ये ऊंटे बेसारीने पोताना प्रधानने मोकलतो हवो. त्यां जइ देवसिंह कुंवरने कनककुंवरी आपवानो थयेलो निश्चय तेणे मेघराजाने कह्यो. पछी ते मेघराजायें पण जाननी सर्व सामग्री थईने

घणा पुरुष साथे देवसिंहकुमारने विशाला नगरीयें कनकसुंदरी कन्या परणवा माटे मोकल्यो. त्यां राजायें जला आवासना उतारा आप्या. महागौरवे सामैयुं कर्युं, ने उतारो दीधो.घणां मान दीधां. लग्नदिवसें घणा दानने दान दीधां. मृदंगादिक घणां वाजिंत्र पण वजडाव्यां, माहा मांगल्यमय गीतो गवराव्यां, घणा नट नचाव्या, घणा तांबूलादिक खातां, घणगंधपुष्पादि आपतां,ते बेहुनां पोतानी कुलाचाररीतें विवाह मांगलिक कीधां. वरकन्यानो सरखो योग देखतां घणा लोकने हर्ष उपजतो हवो. पछीनगरनां लोक, मातापिता सर्व कुटुंब सर्व विधिनुं कृतार्थपणुं मानतां हवां.

सुखे उत्तम विधिथी विवाह कस्यानी वार्ता पसरी, एवे समयें बुद्धिकरी सुरगुरु सरिखा सुरगुरु नामें आचार्य त्यां आवी समोसस्या, अने गंजीर मधुर स्वरें सर्व संतापनो टालनारी मेघनी सरखी देशना देवा तत्परथया. ते गुरु आव्या सांजली जगतजन हर्षवंत थाता ते गुरुने वांदवाने अर्थें चाल्या. तथा राजा जितशत्रु पण सपरिवार सर्व त्यां गया. देवसिंहकुंवर पण पोतानी स्त्री तथा नगरलोक तेणे सहित ते साधुने वांदवा गया. त्यां सर्वे परिवार, साधुने त्रण प्रदक्षिणा देइ वांदता हवा. पछी मुनिनेवांदी सर्वे जन यथास्थाने बेठा, ने त्यां सर्व सजा लोक हाथ जोडीने स्थिरचित्तथी धर्म सांजले छे. त्यां देवडुंदुजि समान स्वरें गुरुयें देशना देवा मांकी. ते जेम के:—चार कपायरूप जींतथी डुर्जेय, राग अने द्वेष ते रूप बेकमाडोये जडित, अज्ञानरूप तमें करी व्याप्त एवुं निःसार संसाररूप बंधीखानुं छे,ते बंधीखानामां पडेला प्राणीयोने कुटुंबना प्रतिबंधरूप गाढी बेडीमां बांधेला छे. ए संसाररूप बंधीखानामां इष्टनो वियोग अने अनिष्टनो संयोग ते रूप मांकडो छे. वली तेमां क्रूर एवा वचन आक्रोश ते रूप सर्पो व्याज करे छे. तथा जेमां विविध प्रकारना रोगरूप मसलां अने डांसो छे. ज्यां शोकाग्निरूप धूमपान छे,कर्माधरूप एटले अशुज कर्मना उदयरूप उपद्रव अने पासला धरनारा फस्या करे छे. ते वृद्ध जनोने तथा बालकोने पणदया न लावतां प्रहार करे छे, ने गणता नथी. सधनने अने निर्धनने पणडुःख दीये छे, डुःखीयाने पण डुःख उपजावे छे. प्राणीयें एवी चतुर्गतिमांवेदना अनंतीवार जोगवी. माटे त्यां सद्गुरु कहे छे, के तम सरखा सुबुद्धिपुरुषने 'जे थवानुं हशे ते थाशे' एवी बुद्धिने अवलंबीने ए संसाररूप बंधी

खानामां रहेवुं घटतुं नथी! अने सदा धर्म उद्यम करवो ते उचित छे!! तेज प्रशस्त मोक्षोपाय छे. जेणें मानवभव पामी मोक्षना उपायरूप वीतरागनाषित धर्म आदर्यो नहि, जाण्यो नहीं, आराध्यो नहीं. ते पूर्वोक्त आपदाने पामशे. जे आत्मधर्मने आराधशे, ते संपत्ति पामी कर्मथकी मूकाशे. सर्व कर्मरहित थाशे. ने सर्व जगतना हितकारी एवा अरिहंत देवने जाणशे. तेने धन्य छे. जे एवा धर्मने माने छे, ते जन केवा छे? तो सर्व दुःखना टाळनार छे.वळी त्रिकरण जोग जे वीतरागपद तेने जे आराधशे,ते धन्य छे. ते अक्षय मोक्षना सुखने पामशे. हवे अहीं वीतरागनी आज्ञा धर्म प्रमाणे चालवुं, एम कह्युं, तो ए आज्ञाधर्म, नावस्तवरूप अने द्रव्यस्तवरूप, एम बे प्रकारनो छे. ते बुद्धिवंते मान्यो छे, एटले आगारी धर्म अने अणागारी धर्म ए बे धर्म छे. ते प्रत्येक धर्म, जुदा जुदा प्रकारना छे. एटले आगार धर्म अने अणागार धर्म. ए बे प्रकारनो तीर्थंकरे प्रकाश्यो छे. हवे नावस्तवधर्म ते सर्व जीव दयारूप श्रीतीर्थंकरे कह्यो छे, ते केवो? तो के ते साधुने पंचमहाव्रत रात्रिनोजनविरमण लक्षण जाणवो. पांचसमिति, त्रण गुप्ति, अष्ट प्रवचन मातारूप पण जाणवो. ते मुमुक्षुनो मूळधर्म छे. ते पिंडविशुद्ध्यादिक उत्तर गुणोये करी सम्यग् प्रकारे आराध्योथको मुक्तिने आपे छे; माटे ते अंगीकार करेलो धर्म जीवें जावजीव पर्यंत मूकवो नहिं. ए धर्म करतां उपसर्ग प्रसिद्ध थाय ते पण सहेवा, तो ते चारित्रधर्मना आराधक प्राणी बलवत्तर वीर्य विशेषथकी तेज नवें मुक्तिपद पामे, अथवा उत्कृष्ट नव आठे संसारथकी मुकाय. ते माटे अहो नव्यो! नव बंधीखानेथी मुकावाने जो इछता हो, तो सर्वज्ञ नगवाननी आज्ञानुं आराधन अति आदरथी करो. अथवा चारित्रमोहनीना उदयथकी अथवा विषयगौरवथकी पांच महाव्रतरूप धर्म आदरवाने जो समर्थ न थइ शकाय तो मुक्तिपदना साधनने अर्थे देशथकी सर्वज्ञनी शुद्धबोधने आपनारी आज्ञा आराधी गृहस्थे द्रव्यस्तवरूप पंचअणुव्रत, चार शिक्षाव्रत आराधवां. ते केवी रीतें आराधवां? तो के संसार घटाडवाने माटे जिनप्रासाद करावत्रां, बिंब नरावत्रां, जिन पूजाविधि कराववो, सुपात्रने विषे दान देवुं. वळी संसार घटाडवाने जे शुद्ध अध्यवसायें देशविरतिरूप धर्म आराधशे, ते स्वर्गनां सुख जोगवी पछी,शिवपदने पामशे. जे जिनप्रासाद करावशे ते संसारांबुधिने तरशे.

वली जे जिनपूजा करशे, ते रोग शोकरहित स्वर्गविमाननां सुख पामशे. त्यांथी नाग्यवंत सौनाग्यवंत कुलने विषे उपजशे. जिनपूजाना करनार जे जिनबिंबनी प्रतिष्ठा करावशे, तेनी जगत्रयने विषे प्रतिष्ठा थाशे. माटे एवी रीते ऊव्यस्तव जे ठे, ते पण विधिथी करे, तो नावस्तवनुं हेतु थाय ठे; ते माटे ते पूर्वोक्त आराधन करे तो सात आठ नवमांहे शिवपदने पामे.

वली परिणाम विशेषथकी अनानोगथी पण निर्माण करेलो धर्म, बेहु शुकनी पेठे निश्चें कुशलगतिनो उदयकारक थाय. तेमाटे पोतानी शक्ति समर्थपणुं विचारीने ऊव्यस्तव अथवा नावस्तव, ए बे मध्येथी जे बने तेवो धर्म, जिनआज्ञा प्रमाणे आराधीने जन्मनुं साफल्य करो. ए बे शिवाय संसार बंधीखानाथकी मुकावानो बीजो कोइपण उपाय नथी. माटे नो नो लोको! धर्मने विषे विलंब न करो. ए सामग्री पामवी दोहेली ठे. एवुं स-मजी संसार चतुर्गतिथकी मनने उद्वेग पमाडी इष्टसिद्धिने अर्थे ऊव्यस्त व, तथा नावस्तवरूप धर्म आदरवो. एवी वाणी सांजली, त्यां घणे नव्य जीवें दीक्षालीधी,तेथकी जे असमर्थ थया ते देशविरतिधर्म आदरता हवा.

त्यां देवसिंहकुमारें सम्यक्त्व पूर्वक देशविरतिरूप श्रावकनां बारव्रत अं-गीकार कीधां. त्यारपठी आचार्यने विनति कीधी के, हे स्वामिन्! ते शु कयुगले नावथकी ऊव्यस्तव ते केवी रीते थयो? ते कहो. तथा ते बेहु शु कने ऊव्यस्तव कुशलानुबंधीनो कारण केम थयो? ते अमने कहो. त्यारे गुरु तेनो संबंध झरथी मांमी सन्नामध्ये कहे ठे.

जंबुद्वीपना दक्षिणनरत नैरुत्य अर्धखंमनो करनार वैताढ्य पर्वत ठे, तेनी पासे सिद्धंकर नामे वन ठे, ते सर्व ऋतुना फलफूलनी शोनायें करी शोनतुं ठे, ते वन सदा कुसुमे नखुं देखीने विबुधजन एवी उत्प्रेक्षा करे ठे के शुं ताराउयें नखुं शरदकालनुं आकाश अहीं आव्युं हशे? एवी वननी रचना अने शोना ठे, ज्यां घणी किन्नरी गीत गान करे ठे, ज्यां घणा कोय लना मधुर शब्द थाय ठे, ज्यां घणा नमरा परस्पर गुंजारव करे ठे. तेमध्ये अष्टप्रातिहार्ययी युक्त अने मणिरत्न जडित पीठपर विद्याधरोनी करेली पद्मरागमणिनी बनावेली एक प्रतिमा स्थापन करेली ठे. त्यां घणा विद्या-धर विद्या साधवाने अर्थे आवे ठे, ते नक्तियी प्रनुने वांदे ठे, पूजे ठे, न सदा स्तवे ठे, सदा प्रनुने चित्तमां धारे ठे. ते वनने विषे चैत्यनी समीप

आंबाना झाड उपर मांहोमांहे अति स्नेहवाळुं, परिणामें सरल, हलुकर्मी एवुं कीरयुग्म वसे छे. विद्याधरें करीने अर्चा पूजा जेनी थइ छे एवी जिन प्रतिमाना दर्शनथी ते कीरयुग्मने निर्व्यापारपणे अमंद आनंद अत्यंत हृदयमां उपजतो हवो. जडकप्राणीने आ भूमिने विषे नथी जाएयुं लक्षण अने पदार्थ जेनो एवा उत्तम पदार्थने विषे प्रीति उपजेज छे. केटलाएक जे न्हारी कर्मी जीव छे तेने तीर्थपदार्थना गुण जाएया छे तोपण हर्ष उपज तो नथी तथा आराधी पण शकता नथी. केनी पेठें? तो के जेम रोगीने पथ्यने विषे अप्रीति उत्पन्न थाय छे तेवी रीते न्हारेकर्मी जीवोने गुण ज्ञान छे तोपण अप्रीतिभाव उपजे छे. जे जीवने जिनबिंब अने जिनलिंगी मुनिने देखीने प्रीति उपजे, ते सुखसंततिने पामे अने तेपर जेहने अप्रीति होय, ते दुःख भोक्ता थाय; तेमाटे अरिहंतबिंब तथा लिंगीपर द्वेष न करवो. अने ज्यारे सम्यग् दर्शनरूप सूर्यनो उदय थाय त्यारे मिथ्यात्वरूप अंधकार भेदाय अने पछी तुरत देवगुरु धर्म पदार्थपर प्रीति उपजे.

हवे एकदा ते शुकयुग्में उल्लसितमनें करी जिनबिंब देखी हर्ष पामी आंबानां मांजर चांचवडे लावीने श्री जिन बिंबना कानमां पहेरावाना घे गुळा बनाव्या, अने बनावीने पहेराव्या. श्रीजिनना चरण कमलनुं पूजन कर्युं, उल्लासथकी त्यां अव्यक्तरूप समभाव समकितने पाम्या, तिर्यंगति नाम कर्मनो नाश करी शाता वेदनीय एवुं मनुष्यनुं आयु तेमणे बांध्युं. पछी ते विशुद्धिवाळा कीरयुग्ममांथी सूडो काल करीने जंबुद्वीपना महा विदेह क्षेत्रने विषे रमणीयनामा विजयने विषे श्रीमंदिरपुरने विषे त्यांना राजा नरशेखरनी राणी कीर्तिमतीनी कुखें पुत्रपणे उपज्यो. ते पछी ते दिवस मध्यरात्रिने विषे स्वप्नमां सुर्यमंडल जेवुं झलकतुं जडाव रत्नुं कुंमळ राणीयें दीठुं, ने ते देखी राणी राजाने कहेवा लागी, अने ते स्वप्ननो अर्थ राजा हृदयमां धारी कहेवा लाग्यो के, हे प्रिये! आपणने कुलदीपक उत्तम पुत्र उत्पन्न थाशे, ते वचन सांभळी राणी हर्ष पामी गर्भनी प्रतिपालना करवा लागी. पछी पूर्ण मासे शुभ दिवसें राणीयें पुत्र प्रसव्यो. ते पुत्र कांतियें करी पूनमना चंद्रमा समान दीपतो हवो. ते पुत्रनी ओर दाटवा खाडो खणतां तमांथी रत्नो निधान प्रगट्यो. ते निधान लइ राजायें नना जन्म महोत्सवनां वधामणां प्रमुख कर्यां. त्यार पछी बारमे दिवसें

स्वकुटुंब तथा ज्ञाति वगेरेने जोजन कराव्युं. हवे स्वप्नें कुंजस दीठुं अने जन्मनां वेंत निधि प्रगट्यो, तेने अनुसारे ते पुत्रनुं नाम पिताये निधिकुंजर एवुं पाड्युं. पछी पिताना बंधु जनरूप कुमुदने उल्लास करतो, सद्गुणरूप निर्मल गुणकिरणें करी अर्थिजननी इच्छाने पूरतो, प्रधान चंद्रनी पेठें पुत्र वधतो हतो. ते अनुक्रमें रमणीय एवी यौवनावस्था पाम्यो, परंतु रमणीमां कामरागी थयो नही, अने मुनिनी पेठे नीची दृष्टियें चाले, वली विषय विकारनी तो तेने इच्छा ज नही. मोहोटा राजाउनी कन्या पोतानी इच्छायें वरवा आवी, तोपण ते कुंवर पोतानी दृष्टिथी सामुं पण जुवे नहीं. कृपानुबंधी शुभ कर्मोदयें करी वीतरागरूप दृष्टिमां विकार नहीं, मनुष्यमात्रनी होय पण तेनी सामेथी आ पुरुष रमे नहीं. वली मद्य मांसनो जे आहार तेने विष्टा समान जाणी त्यागतो हतो. कोइ मनुष्यने अपराध थातो देखे, तो तेनीपर बहु ज कोप करे, पोताना वैरीना कोइ एक गुण ज्ञान करे, तो ते सांभलीने हर्ष पामे. पोताने गुणे करी मात पिताने आनंद उपजावतो, तथा मित्रो सहित क्रीडा करतो कुंवर, वृद्धावस्थायें पहोंच्यो. एवे समय ते मूढी पण मृत्यु पामी. मध्यस्थ तप करनारी जीव स्वर्गथी चवीने तत्र विजयवाडे विजयंती नगरी विषे रत्नचूड राजा तेनी सुरसुंदरीनामा राणीनी कुखें तथा स्वप्न सूचित थकी पुत्रीपणे उपजी. ते राजानी पुत्री थइ, ते पुत्रीनुं नाम राजायें पुरंदरयशा एवुं पाड्युं. सर्व अवयव योगें सुंदर, सुवर्णवर्ण सुकुमार छे, हस्तपाद तल जेनां एवी महारूपवंती थइ, सर्व कलानां कुशल थइ, चंद्रमानी पेठे सौम्यमूर्ति सकलकामकारी ज्येष्ठेव एवुं यौवन पामी. हवे ते कन्या केवी छे? तो के ये काने करी शृंगार कथा तो सांभलेज नहीं. वली सोलनां आभरणादिक पण जुवे नहीं. वडी तेनी स्त्री साथे गोष्ठि के तेनी साथे बेसवुं, ते पण करे नहि. राणीए मारे कामक्रीडानी वात के हास्य काम रमतनी वात पण करे नहि. अरिहंतना धर्म विषे सावधान छे, सदा सर्वदा शांत मने वर्ते छे, विवाहनो अवसर पण न सहन करती थकी वर्ते छते यौवनावस्था पामती हती. अनुक्रमसदृशे एम निर्विकारस्वभावी पुत्रना मंगली एगइसुखा थइ. एवुं निर्विकारपणुं पुत्रीनुं मनोना सुखवती माता सांभली अत्यंत चिंतातुर थइ थकी राजाने कहे छे, के हे स्वामी! माहारो मनोरथरूप वृक्ष हवे क्यारे

फलशे? मारी पुत्रीना विवाहनो हर्षोत्सव क्यारे करशो? वली मनोरंजक तथा ते पुत्री समान गुणवालो एवो राजकुंवर आपणी कन्याने क्यारे मलशे? कन्या मोटी थइ छे, ते छतां तमो निश्चित थइ केम सूइ रह्या छो? तथा निश्चितपणे भोजन पण केम करो छो? तमें पोतानी दृष्टिथी जुवो तो खरा, के आपणी कन्या यौवनावस्था पामी छे के नहिं? वली जुवो कन्या पण युवान थइ छे, तोपण लग्न करवानी इच्छा करती नथी. ए प्रकारे राणीना उपलंजथी तथा वली पुत्रीने यौवनावस्था प्राप्त थइ छे ते छतां विवाहनी इच्छा राखती नथी ते डुःखथी राजा पण डुःखी थयो थको पोताना मतिसार नामा प्रधानने तेडावतो हवो. ने ते मंत्रीने कहे छे, के आपणी पुत्री तारुण्यपणुं पामी छे तेथी हवे विवाह कस्या विना छुटको नथी. वली ते पोते तो वरवा परणवानी वात इछतीज नथी, त्यारे तेना विवाहनो शो उपाय करवो? एवुं सांजली मतिसारप्रधान राजा प्रत्यें कहे छे, के हे स्वामिन्! कामरागने इछे, ते तो जे कोइ पापी जीव होय, तेज इछे, पण सत्यना धणी होय ते न इछे. हे राजन्! तमारी पुत्री पूर्वे मोटोटां शुभ त्यो करी निःकामी थकी अवतरी छे, ते माटे कोइ पुण्याइयें, एवो पागला जवनो जरथार मल्या विना बीजानी साथे ते विवाह न करे, ते माटे घणाक राजकुमारनां चित्रो लावीने देखाडो, ते जोतां कोइ प्रतिबिंबपर एनो जाव हशे, तो तेनी साथे विवाह सुखे करी इछशे. मतिसारप्रधाने एवो यथार्थ उत्तर कह्यो, ते सांजली राजा रथमां बेसी राजकुंवरनां प्रतिबिंब लाववाने खास माणसो मोकल्यां, तेउयें राजकुंवरोनां प्रतिरूप आणी तेमनां नामादिक कही देखाड्यां, पण ते कन्याने कोइ रुच्यां नही. एम रूप जोतां जोतां निधिकुंडलनुं रूप देखाडयुं. ते रूप निश्चय दृष्टियें देखतांज शरीर रोमांचित्त थइ गयुं ने अत्यंत हर्ष उपज्यो. ने तेनां गलस्थल ने कपाल प्रफुल्लित थयां, ने दीर्घ निःश्वास मूकी हृदय ध्वनिनो करुणाकर शब्द करती हवी. पछी सखीने कहे छे के आ कोनुं रूप छे? जेने देखी मने हर्ष थाय छे? ते तत्र वृत्तांत सर्व सखीयें राजाने कह्युं के ए प्रतिबिंब कन्याने रुच्युं छे. ए कुमार केनो पुत्र छे? एनो शो आचार छे? ने कया कया गुणोथी ए कुंवर प्रख्यात छे? एवुं सांजली राजायें,

प्रतिबिंब लेवाने माटे जे सेवको मोकल्या हता, तेने पूव्युं. त्यारे ते कहे छे, के हे राजन्! सांजलो. मंदिरपुर नगरे भरशेखरराजानो पुत्र निधिकुंरुल नामे कुंवर कहेवाय छे, ते रत्नत्रयी गुणनो आधार छे, सदाचारवंत छे, तेने घणी कन्यार्ज वरवाने आवे छे, पण निजदृष्टियें कोइने जोतो पण नथी. ते वचन सांजली राजा पोतानी पुत्रीना रूपना प्रतिबिंबने परीक्षा करवा मोकल्युं. ते पहेलां प्रथम एनी कुलदेवीयें रात्रे स्वप्न मध्ये ते कुंवरीनुं रूप कुंवरने देखाड्युं, पछी प्रजाते राजानुं मोकलेल प्रतिबिंब आव्युं, ते जोइने कुंवरने पूर्वजवना अन्यासथी ते रूप अत्यंत रुच्युं, त्यारे कुंवर पूछे छे, के ए कइ स्त्रीनुं रूप छे? वली पण वारंवार तेनुं चित्र पोताना हाथमां लइ निरखतो लज्जा पामीने तेमज पूछे छे. पूर्वजवना अन्यासथी अत्यंत ते स्त्रीथी खुशी थयो, परंतु राजकुंवर त्रपाथी कांई बोली न शके. पछी ते कुंवरीने स्वप्न विषे राजकुमारे प्रेमे करी हाथे ग्रही. तेवामां तो वंदी लोकोयें प्रजातमां राजकुमारने जगाडवा माटे राग आलाप्यो, ने तेना मित्रे ते निधिकुंरुलकुंवरने सुतो जगाड्यो, ते उठ्यो त्यारें स्वप्नामां जोयेलुं कशुं पण दीठुं नहि, ने स्वप्नसुखलीला सर्व जागी गइ, घर जोवा मांड्युं परंतु गृहमां पण कोइ दीठुं नहीं. त्यारे ते कुमार वंदी लोक उपर तथा पोताना मित्रोपर कोपायमान थइने कहेवा लाग्यो के, हे शठ! मूर्ख! मने मलेली स्त्री तमोयें क्यां हरण करी लइ लीधी? अने मारुं हृदय कोणे हरी लीधुं? अथवा मने कोणे ठगविद्यायें ठग्यो? अथवा कोइ बीजा शूर पुरुषे मने जीत्यो? एम चिंतासहित ईर्ष्यावंत थातो हवो. हवे ते कुंवरने क्षणेकमां रीश चडे! वली क्षणेकमां ते तुष्टायमान थइ जाय! वली सत्यासत्य कल्पना करे! एम नाटक रंगमां नट होय तेम थवा लाग्यो. पछी मित्रोयें आवी ते कुमारने नमन करी बेसीने केटलीएक वातो कही, तेथी पण तेने सुख न थयुं. एवी अवस्थागत कुंवरने देखीने जे चतुर मित्रो हता, तेणे विचार्युं के, अहो! कुंवर क्यांइ चेन पामतो नथी? माटे तेने पूछीयें के तुने शुं छे? ते पछी सहु मित्रो पूछे छे के, हे कुंवर! तमो चतुर छो ते छतां आम शुं पोतानुं स्वरूप जूलीने शून्य थया छो? तमारा मुखनुं प्रसन्नपणुं क्यां गयुं? तथा तमारा हास्य विलास विनोद सर्व क्यां गयां? तमोने ते शुं थयुं ने? ते सर्व सत्य कहो. शुं कोइ पण पदार्थ प्राप्त थइने

नाश पाम्यो छे? ते कहो. त्यारे कुंवर कहे छे, के हुं शुं कहुं. जेनी मुने चिंता छे, तेनुं तो नाम पण हुं जाणतो नथी. जे में नयणे न दीठुं, ने स्वप्नमें दीठुं, अने तेथी आ जगतमां सुंदर बीजुं कोइ नथी. ते माटे हे मित्रो! इष्ट पदार्थ मारा हाथथी तुरत नाशी गयो छे, ते चिंता छे. एम परस्पर वातो करे छे, तेवामां रत्नचूड राजाना सेवको, ते कन्यानुं प्रतिरूप लइने आव्या. तेने जोइ प्रतिहारे अंदर जइ राजाने कह्युं के,महाराज! कोइ चित्रपट लइ आवेला छे. ते देखत राजायें हुकम कस्यो के आववा दीयो. ते पछी राजाना हुकमथी ते चित्रपट लइ सजा मध्ये रत्नचूड राजाना सेवको आव्या. ते चित्रपट राजाये कुंवरना मित्रोनी साथे कुंवरने जोवा माटे मोकल्यो. ते चित्रपट हाथमां लइ कुंवर जोवा लाग्यो, ते जोतांवेंत कुंवरनां नेत्र आश्चर्यमय थइ गयां, त्यारें हर्ष पामीने मित्रोने कहे छे, के जे प्रियानुं रूप म स्वप्नमें दीठुं हतुं, अने जेनी चिंता हुं हजी सुधी करुयाज करुं छुं, तेज प्रियानुं स्वरूप तथा नाम आज में प्रत्यक्ष दीठां. त्यारे मित्रो कहे छे के, एवी नारी तो आ जगतमां स्वप्नें पण आवे नहीं, ए तो तमोने देवांगनायेज दर्शन दीधुं लागे छे, एम कह्युं. त्यारे हर्षवंत थइ कुंवर चित्रपट लावनारा पुरुषोने पूछे छे,के आ चित्रपटमां चित्रेली केनी पुत्री छे? देवकन्याना रूपनो सारो सारो जाग काढीने शुं विधाताये ए कन्या निपजावी छे? ते सांजली सेवको बोल्या जे महाराज! ए रत्नचूड राजानी पुत्री छे, तेनुं पुरंदरयशा एवुं नाम छे. आ वात सघली कुंवरे सांजलीने ते रूप देखी संतुष्ट थइ लाख सोनैया ते सेवकोने वधामणी आपीने विदाय कर्या. अने जे कामे ते आव्या हता, ते कामसिद्ध करी ते पोताने ठेकाणे पहोंच्या.

हवे कुंवर हसीने पोताना मित्रोने कहे छे के हे मित्र! मारो शोक तो गयो. जे में स्वप्न दीठुं हतुं, ते में आज साक्षात् दीठुं. पछी तेवी रीते ते राजकुमार, कोइ देवकन्यानो प्रयोग पाम्यो तेने जोइ सर्वे हृदयमां आनंद पाम्या, अने ते कन्यानी रीति तथा प्रीति कुंवरने उपजी, एम जाणी राजा पण हर्ष पाम्यो.

त्यार पछी राजायें पोताना मित्र प्रधानने ते कन्याना वेसवाल माटे रत्नचूड राजा पासे मोकल्यो, अने त्यां प्रधान घणुंज सन्मान पाम्यो. पछी त्यां कन्यानो विवाह मेलवी लग्न स्थापीने प्रधान पाछो राजा पासे आव्यो, आ

वीने तुरंत जान तैयार करी. ते जानमां घणा हाथी, घोडा, उंट, रथ, प्या दल, ए रीते सघला परिवार साथे परवस्यो थको तथा वाजिंत्र वागते थके कुंवरने परणाववा प्रधान त्यां गयो. वाटे चालतां अरण्य अटवी आवी, ते मां उतारा कस्या, पछी कुंवर ते अटवीमां घोडो रमाडवा लाग्यो, एवामां ते घोमो खेलतां खेलतां दूर अटवीमां कुंवरने लइ गयो. पछी ते एकलो रा जकुमार वनमां जमवा लाग्यो. एम करतां देवयोगें एक उजड वनमां रा त्रि पडी, त्यां जागतो वेठो. तेवामां मध्यरात्रे कोइ स्त्री करुणा तथा दीन स्वरथी रूदन करे छे, ने कहे छे के, हे कुमार! तुं डुःखीयाना डुःखने विषे करुणा कर. एवुं सांजली ते कुंवर शब्दने अनुसारे त्यां जइ छानो मानो का डनी उंचें रह्यो थको जोवे छे, तो एक जोगी एक वालाने मंजन करावी, अं गलेपन करावी, कपाले मंरून करावी, तेनो चोटलो एक हाथथी पकडी वीजा हाथे विकराल खड्ग लइ कहे छे के, हे जगवति! हे देवि! हे शूल आयुद्धनी धरनार! हे रुंढ मुंरू धारण करनारी! निश्चे तुं शिष्यनी हितका री छो, ए माटे ए वालांनो वलि हुं तुने आपुं छुं, ते तुं लेजे. एम कही ते वालाने कहे छे के हे वाले! तें लोकस्वरूप तो सर्व दीठुं, हवे तुं तारुं ने दे वत होय, तेने संजार. तुजने जे शरणे राखे तेने शरणे जा, ने ते शरणने चिंतवन कर. कारण के हवे आ एक खड्गने घायेंज तारो अंत आव्यो छे! त्यारे ते कन्या गदगद कंठे कहेवा लागी के, हे योगी! तुं योगी छो, हुं तारे शरणे आवेली छुं, तो हवे हुं क्यां जाउं? जो, जारे पाणीमांथी अग्नि उत्प न्न थाय, तो पछी अग्निने कोण बुजावे? तो पण जारे तुं कहे छे, के तारुं शरण आधार जे होय तेने तुं संजार. तो मारुं तो एक जगवान् वीतराग श रण छे, अने बीजो मारा पिताये जेने दीधी छे, अने में पण जे मने करी वस्यो छे, ते नरशेखर राजानो पुत्र निधिकुंमल एवे नामे कुंवर छे, ते शरण छे. ते वचन कुंवरे सांजल्युं, तेमां वली पोतानुं नाम पण सांजल्युं, तेथी स- शंकित थयो थको हाथमां खड्ग ग्रही हाक मारीने तुरत त्यां आव्यो, अने उंचे स्वरथी कहेवा लाग्यो के, अरे निर्दय! डुष्ट!! पापीष्ट!!! तुं शुं अव- ला स्त्रीने हणवा इछे छे? एम कही तरत त्यां पासे आव्यो, त्यारे ते कपा ली योगी क्षोन पामतो थको कहे छे के, हे उत्तम! तें मारी क्रियामां विघ्न कस्युं. में पूर्वे ज्वाला देवी आराधी छे. तेने जोग देवाने माटे ए कन्या

महा प्रयासें हुं पाम्यो छुं, तो आ कन्याना मरणरूप विधि पूर्ण करे मारी विद्या सिद्ध थाशे; माटे तेने हणवा दे, तो हुं जाणीश जे तें महारो महोटो उपकार कर्यो. ए सांभळी कुंवर कोपायमान थइ कहेवा लाग्यो के, अरे! तुं योगिलिंग वहे छे, पण तुं कर्म तो चांडालनुं करे छे? मनथी कांइ लाज तोय नथी? अरे मूढ! जे विद्या, स्त्री हत्या कीधे सिद्ध थाय, ते विद्याने तुं शुं करीश? वळी हे मूर्ख! आ कर्मथी घणाकाळ लगी सारुं व्रत तुने प्राप्त थयुं होय, ते व्रतने तुं तुछकार्ये विनाश न कर. अरे पापी! जीव हिंसानां महोटां दुःखो छे, ते तें कानें सांभळ्यां पण नथी शुं? माटे हे पापी वीर! तुं मारो उपकार मानी दुष्ट काम करतो अटक. ए रीते कापालिक योगीने प्रतिबोध दीधो, त्यारें ते योगी पश्चात्ताप करी पापथी निवृत्त थइ कुंवरने कहे छे. के हे महाभाग! तें मुजने कुगतिमां पडतो अटकाव्यो. हवे हुं उत्तम गुरुपासे जाइश, प्रायश्चित लइ आत्मानुं साधन करीश! अने आ कन्या विजयंती नगरीना रत्नचूड राजाने जइने आपजो. हुं त्यांथी लाव्यो छुं. एम कहीने कापालिक आव्यो गयो.

त्यारे ते पुरंदरयशा नामा कन्याने एवो संदेह उत्पन्न थयो के शुं आज निधिकुंडल कुंवर हशे, के बीजो परोपगारी कोई उत्तम पुरुष हशे? एवो संदेह थयो. तेवामां ते कन्याने आसना वासना देई राजकुंवर कहे छे के, हे भद्रे! जेनुं तें हमणां नाम लीधुं, ते नीधिकुंडल कुमार कोण छे? ए तारी वाणीयें करी मुजने आनंद उत्पन्न थयो. त्यारे ते कन्या कहे छे के ते निधिकुंडलकुमार मारो स्वामी छे. त्यारें निश्चितपणे कुंवरे पोते कह्युं के जेनुं तें नाम लीधुं, ते हुं पोतेज छुं. त्यारें कन्या पूछे छे के, हे स्वामीनाथ! आ शून्य रणने आपे अलंकृत केम कर्युं छे? जेथी आपने शरीरे तो स्वास्थ्य छे? त्यारे कुंवर कहे छे, के तमारो मुखचंद्र देखीनें मारो कुशलरूप समुद्र वधतोज जाय छे, अने तमारा पुण्यें करी तमारा प्राण में राख्या छे. हुं आननो समुदाय लश्कर लेई परणवा जतो हतो, तेवामां अटवीने विषे अश्व खेलावतां मुनें आ कुकंठ अश्वे उपवनने विषे नाखी दीधो, ते तमारा पूर्व तपना पुण्य प्रतापें करी हुं आहिं आवी चूक्यो छुं. एम मांहोमांहे पोतपातानी कथा उल्लासथी करतां शुद्ध रसमां मग्न थइ गयां. वळी तमने परस्पर अनंग स्नेहथी वातो करतां रात्रि क्षणमात्रमांज व्यतीत थइ गइ.

पछी प्रातःकाले कापालिकना पगने अनुसारे तेना पिता रत्नचूडे कन्याने शोधवा माटे जे असवारोनी घटा अने पालाउं मोकल्या हता, ते जोता जोता त्यां आवी मल्या. तेवा ए कुंवर तथा कन्या, ए बेने दीगं. अने ते ब नेली सर्व वात कन्याना मुखथी सांनलीने हर्ष पाम्यां. ते पछी अनुक्रमें कुं वरनुं सैन्य तथा कन्यानुं सैन्य ए सर्व नेगुं थयुं. अनुक्रमे चालतां चालतां विजयंती नगरीयें आव्या. त्यां ते रत्नचूड राजा वगेरे कन्याना मुखथो ए वृत्तांत सांनली सर्व कोइ घणां खुशी थयां. पछी विस्तारथी घणु ऊव्य खरचीने निधिकुंनलकुमार साथे पुरंदरयशाने परणावी. पछी केटलाएक दिवस त्यां रही परणेली ते कन्याने तथा करियावरमां मलेला केटलाएक ऊव्यने साथे लइ रत्नचूड राजानी रजा लइने निधिकुंनलकुमार पोताने नगरे आव्या. पछी सर्व स्वजन कुटुंबने संतोष उपजावतां अति उल्लासने पामतां दोगुंदकदेवनी पेठे सुख नोगवतां ए दंपतीने एक लक्ष वर्ष व्यतीत थइ गयां. एवे समये तेमना पिता नरशेखर राजाने रणांगणने विषे शत्रुयें हएयो, ते निधिकुंनलें सांनल्युं. पछी तेवी रीतनुं पोताना पितानुं मृत्यु सांनली तेथी हृदयमांहे अत्यंत उःखी थता तथा नोगोपनोगथकी, राज्यथकी विरक्त थइ कुंवर चिंतववा लाग्यो के, लक्ष्मी चपल ले, अने आयुष्य अल्प ने अस्थिर ले. तेमां संसारना नोग ले, ते पण क्षणविनाशी ले. ज्यां संयोग त्यां वियोग ले. आ संसारमां कया प्राणी स्थिर ले? माटे अरे जीव! तुं कये सुखें पुष्टाइपणुं माने ले? जे माटे तारे माथे जन्म, जरा तथा मरणना नयो तो दिनदिन प्रत्यें वधताज जाय ले. वली माता पिताने विषे जे स्नेह ले, ते पण जूठो ले, कारण के एम कांही मालम पडतुं नथी के कयो जीव क्यांथी आव्यो ले ने क्यां जाशे! जीवने जे आ जन्मे माता होय, तो फरी पाछी मरीने ते स्त्रीपणे उत्पन्न थाय, अने स्त्री होय, ते मरी मातापणे पण थाय. पिता मरीने पुत्र थाय, अने पुत्र मरीने पिता थाय. नाइ होय ते मरीने शत्रु थाय ने शत्रु होय ते मरीने नाइ थाय, त्यारे संसारमां स्नेह, राग अने द्वेष, ते कोनी उपर करीयें? वली स्नेह जे ले, ते स्वप्न तथा इंऊजाल जेवो ले. जे वस्तु लोकने अति वल्लन होय ले, तेने तो काल जोतां जोतांमां हरण करी जाय ले. तेम कुंवरने तात मरणथी उपजेलो शोक, घणो काल रह्यो. एवे समयें ते ताप निवारवाने तथा सर्व सुख पमाडवाने श्री

अनंतवीर्यनामा तीर्थंकर आवी समोसर्या, ते तीर्थंकर आव्या जाणी नि धिकुंभलकुमार, पोतानी नार्यासहित ते प्रनुने वांदवाने अर्थे बहार निकल्यो. त्यांथी चालतां देवताउयें रचेला एवा समवसरणने विषे आव्या, त्यां प्रनुने देखी कुंवर मनमां घणोज आनंद पामीने पूर्वनवाच्यासें वंदी, स्तवी, ते प्रनुना चरणमां नमी करकमल जोडी बेठा, त्यां जिनवचन वैराग्यमय देशना सांजली, आत्मतत्त्व सार जाणी, ते कुमार तथा तेनी स्त्री बेहु वैराग्य पाम्यां थकां घेर आवी पोताना पुत्रने राज्य नलावी ते बेहु जणे तेज अनंतवीर्य नामा तीर्थंकर पासे दीक्षा ग्रहण करी. त्यां निर्मल चारित्र पाली अंतसमये अनशन करी प्रथम देवलोके ते बेहु जण देवदेवीपणे उपनां. त्यां पांच पल्योपमने आउखे देव संबंधीयां सुखनोग नोगवीने त्यांथी देवतानो पुण्यवंत जीव पहेलो च्यवी ते महाविदेहक्षेत्रे महाकच्छविजयने विषे विजयनामा नगरमां महासेन नामें राजा तथा तेनी चंडाना नामनी राणी तेनी कुखें पुत्रपणे आवी उपन्यो. पठी ते अद्भुत तेजस्वी पुत्रनो जन्म थयो. त्यां राजायें जन्ममहोत्सव करयो. पठी ते पुत्रनुं ललितांग एवुं नाम पाड्युं. ते गुणें सहित वधतो पूर्वनवनी पेठें पापरहितथको महोटो थयो. हवे पुरंदरजशा जे देवीनो जीव ते च्यवीने तेज विजयने विषे परमनूषणनगरें पुण्यकेतुराजानी रत्नमाला नामा राणीनी कुखें पुत्रीपणे आवी उपनो. ते अनुक्रमे पुत्रीनो जन्म थयो, माता पितायें तेनो जन्ममहोत्सव कर्यो, पठी ते पुत्रीनुं नाम उन्मादयंति एवुं पाड्युं, ते पण पूर्वनवाच्यासनी पेठें विषय वांछनारहितपणे रही, त्यारे तेनी मातायें सखीयो साथे घणुं कहेवराव्युं, परंतु तेणीये पोताना विवाह करवानी हा कही नहीं. त्यारे मातायें फरीथी कह्युं के हे पुत्रि! जे कन्या छे, ते वरविना शोने नहीं, माटे तारी शी इछा छे? त्यारे पुत्रीयें कह्युं के चार कला महोटी कही छे, तेनां नाम सांजलो. १ पहेली ज्योतिषी कला. २ बीजी आकाशमां गमन करवुं तथा वैमानने बनाववुं ते, ३ त्रीजी राधावेध कला ते एक थाणी एकस्तंन उपर राखेली राधा नामा पुतलीने नीचे उनो रही जलना रेला कुंडमांथी जोइने मारीने तेने वींधे ते, ४ चोथी गारुड मंत्रकला ते मा विषने टाले ते. ए चार महोटी कलाउं छे. तेमां जे राधावेधनी कला साधे ी साथे मारे पाणिग्रहण करवुं. बीजा हीनसत्व नरने हुं परणुं नहीं. एवुं

मारे "पण" ले. ते वात सांजली पुत्रीनी प्रतिज्ञा जाणी पितायें स्वयंवर मंरूप रचाव्यो. ते शामाटे के राजाना राजपुत्रोनीपरीक्षा करवा माटे. ते जेम के एवो कोइ राणीजायो पुत्र ठे,जे राधावेधनी कला जाणे? एवुं चिंतवी लम्रनो दिवस निर्धारी गामोगामथी राजपुत्रोने तेडाव्या,एटले ते सर्व आव्या.तेने बहु सन्मान करी निवासस्थान एटले उतारा आप्या. पठी मणि रत्ननो स्थंज कीधो, ते पर स्फाटिक रत्नमय राधावेधनी पूतली कीधी, ते स्वयंवर मंरूपना मध्यस्थ ऊंचा स्थंज ऊपर बांधी. मंरूपमां ध्वजा, तोरण, चंद्रवाथी शोजायमान तथा मोतीना कुमखांथी सुशोजित एवा मांचा राजपुत्रोने बेसवा माटे मंराव्या. वली सिंहासनोनी पंक्ति कीधी. गामोगाम दान देवा मांड्यां, वाजिंत्र गीतना मधुर स्वर थवा लाग्या, तेमां मध्यस्थ राधावेधनो स्थंज आरोप्यो, त्यां हाथमां वरमाला लइ पुत्री पोताना पिताने खोले बेठी जोवा लागी, त्यां राधावेधनी बाणकला साधतां घणा राजकुंवर चुके ठे, ते हांसीने पात्र थाय ठे. एवुं त्यां कौतुक कतूहल थवा लाग्युं.

एवा समयमां ललितांग कुमार पूर्वजव संबंधी स्नेहथी पंक्तिमांथी उठ्यो, ने सर्व राजपुत्रो जोतां जोतांमां राजपुत्रीना हृदय साथे राधावेधनी पूतली वींधी, ते कला साधी, अने तुरत जय पाम्यो, त्यारे जेम कोइ दरिद्रीनी स्त्री धन देखीने हर्ष पामे, तेम कुंवरी हर्ष पामीने ललितांग कुमरने कंठे वरमाला आरोपवाने ऊठी, एटले वचमां कोइएक विद्याधर कामाग्नियें देदीप्यमान थयो थको सर्व जण देखतां तथा सर्वने मोह उपजावतां ते कन्याने आकाशमार्गे लइने चालतो थयो. राजायें परिवार सहित पोतानी कुंवरीने न दीठी के कणवारमां हाहाकार करवा लाग्यो. ए स्थितिमां सर्व राजपुत्रोने पण विदाय करवानो ठेराव कस्त्रो. दैवे पुण्यकेतु राजा दुःख पामीने कहेवा लाग्यो के, अहो राजपुरुषो! तथा हे कुंवरो! आपणने हर्षरूप अमृतमां खेदरूप विष उत्पन्न थयुं, माटे हवे तो मारी हरण थयेली कन्याने जे राजकुमार लावी आपे, तेने ते कन्या हुं परणावुं! तेथी जेमां एवी विद्याशक्ति होय ते जलदी उद्यम करो. त्यारे अमर्ष धरी ललितांग कुमार कहे ठे के, जो जो राजकुमारो!!! तमारामां एवो कोइ पराक्रमी ठे, के ते दुष्ट तस्करने मारी दृष्टिगोचर करे. अगर मने तेनी पासे लइ जाय? त्यारे कोइ सज्ञान पुरुष हतो तेणे कह्युं के, हुं ज्योतिष लम्रथी जावी कर्दी

जाणुं छुं, तेमां एम आवे छे, के ते विद्याधर, राजानी उन्मादयंतीनाम
पुत्रीने अति दूर लई गयेलो छे, ते स्थलने हुं जाणुं पण छुं; माटे जो त
कहो तो हुं देखाडुं. त्यारे ललितांग कुमारे कह्युं के तेतो ठीक थयुं, पण म
ने कोई त्यां लइ जाय? तेवामां तो कोईएक राजकुमारे तत्काल, विद्यायें क
री महोटुं व्योमग विमान बनाव्युं. पछी ते विस्तृत एवा विमानने विषे
तत्रत्य सर्व राजकुमारो बेठा अने ज्योतिषीना कहेवा मुजब ते विमान उ
डुं चाल्युं, पछी विमानमां बेठेला सर्व जनाये विद्याधरना हस्तगत ते क
न्याने वैताढ्य पर्वतपासे दीठी. त्यारे धनुर्द्धर एवा ललितांग कुमारे ते क-
न्याना हरनारा विद्याधरने दीठो, अने तुरत आक्रोश करी धनुष्य बाण
खेंची कुमार बोल्यो के. अरे दुष्ट! खग!! पारकी स्त्रीने शुं लई जाय छे?
अने लइ जाय छे तो हवे जरा उभो रहेजे, अने जे तारुं नाम छे, तेनुं तुं
सार्थक्य करजे? अने जो तुं पुरुषोत्तम हो, तो सामो थाजे? अरे! तुं वि-
द्याधर थइने परस्त्रीने छलथकी हरी जाय छे, ते तो तुं सिंहनुं नाम धरावी
ने सांप्रत कालमां कूतरानी पेठें आचरण करे छे?

एवुं सांभलीने ते अधम विद्याधर हाथमांथी कन्या पडती मूकी धनु-
ष्यं बाण आरोपी सामो थयो, अने जेहवे ते विद्याधर ललितांगकुमार उ-
पर बाणनी वृष्टि करतो आवे छे, एटलामां तो ललितांगकुमारे एक बाण
मूक्युं के जेथी तेनुं मस्तक तरत छेदाइ गयुं, अने तेज वखते भूमियें पड्यो,
ने क्षण वारमां मरण शरण थइ गयो. ते पराक्रम सहुयें दीठुं. पछी ज्यां
कुमरी पडी छे त्यां जइने जुवे छे तो नष्टचेतन तथा मृतप्राय पडेली जेवी
ते उन्मादयंतीकुंवरीने दीठी. पछी त्यां तेने जोतां एम निश्चय थयो के ए
कन्याने सर्प डशी छे, अने तेथी ते मूर्छा पामी भूमिये पडी छे. पछी ते कुं-
वरीने विद्याधरना हाथमांथी छोडाववाने जे राजकुमारो आव्या हता, ते
सर्व मनमां अत्यंत खेद पाम्या, तेवामां एक कुमारे मनमां दया आणीने
सिद्धगारुडी विद्या साधी, तेथी ते कुंमरीने जीवती कीधी. पछी ते सर्व
राजकुमारो पोतपोतामां हर्ष पामता ते कन्याने विमाने बेसारीने कुमरीना
पिता पासे आव्या. पछी त्यां सर्व कोइये आप आपणी वार्ता कही संभ-
लावी, अने जेणे जे उपकार कीधो हतो, ते सर्वे प्रत्यक्ष रीते कन्याना अ-
र्थी थया, अने परस्पर वाद करवा लाग्या. त्यारे कन्याना पितायें विचार्युं

जे प्रथम शत्रुने तो ललितांगकुमारे हण्यो, अने बीजा ज्योतिषीयें विद्याध रने देखाड्यो, त्रीजा पुरुषे व्योमगविमान बनाव्युं, अने चोथा पुरुषे मरेली कन्याने विषहरण करीने जीवाडी. हवे ते चारे कुमारो, रूपे पण सरखा ले, महोटा राजाना पुत्रो ले, तथा बलीया पण सरखा ले, तथा कोइ को-इना गांज्या जाय तेवा पण नथी. वली ते चारे जणाये ए कन्या वरवानुं 'पण' पण लीधुं ले, ने दृढ आग्रह पण कीधो ले.

हवे तेवे समये राजा विचारे ले जे हुं आ त्रणेनुं अपमान करीने जो एक नेज कन्या आपुं, तो ठीक न केहेवाय. वली जे कन्यानी चार प्रतिज्ञा ह-ती, ते पण चारे जणाउयें पूरी करी देखाडी. माटे कोनो त्याग करवो अने कोने देवी? एम कन्यानो पिता सामंत प्रधानसहित लोको देखतां अत्यंत चिंतामां मग्न थइ गयो ले. एवे समये ते कन्या मननां चिंतववा लागी जे मारुं मन तो आ ललितांग कुमारमांज ले, तो पण मारा दुर्दैवना वशथकी परस्पर राजकुमारोनो विवाद थयो ले, अने मारो पिता तेना क्लेशने जोइने दुःखी थया ले. अरेरे!!! आवुं अतिरमणीय एवुं मारुं रूप शुं अनर्थकारी ज थाशे? धिक्कार ले मारा जीवतरने जे आवी आपत्तिमां हुं आवी पडी? माटे मारे जीववाथी हवे मरवुं तेज नलुं ले. वली पण विचारवा लागी जे आत्मघात करवो, तेनो श्रीवीतरागे तो निषेध करेलो ले खरो, परंतु कोइ एक लेकाणे कोइक एवा कारणथी आत्मघातने शुरू पण मानेलो ले. कुंव-रीये एवुं मनमां धारीने पोताना पिताने विनति कीधी जे, हे पिताजी! ए वातनो कांइ खेद न करवो, अने तमो मने बीजा सर्व विचार मूकी दइने काष्ठाग्नि आपो, के जेथी सर्वनुं क्षेम थाय? कदाचित तमें मने जीवती जो नहीं थालो, तो घणा जीवोनी हानि थशे, तेथी तमने माहापाप लागशे? वली माहारी पण अग्नि प्रवेशथीज इष्टसिद्धि ले, अने तमारे माथेथी लो कापवाद पण तेथीज मटशे. एवुं पुत्रीनुं वचन सांजलीने राजा पोताना बुद्धिमान् प्रधानने पूलवा लाग्यो के, हे मंत्री! हुं आवा आपत्ति समुद्रमां बूवी गयो लुं, अने मारा हृदयमां दाह थयाज करेले. वास्ते हे प्रधान! तमे तमारी बुद्धिये करी आ विषमकार्यनी सिद्धि थाय तेम करो. अर्थात् कोइ एक बुद्धि केलवी सुख उपजे तेम करो. दुःखमां ज्यारे बुद्धि केलवी सहाय न करे, तेवारे बुद्धिमाननी बुद्धि शुं काम आवे? त्यारे प्रधान बुद्धिथी वि-

चारीने राजाने कहे छे, के जे कन्या कहे छे, तेज आपणने करवुं उचित छे, माटे काष्टनी चय रचावो. पछी एनो इच्छित वर जे हशे तेने हुं परणावी देइश, अने तेथी ए कन्याने तथा तमोने सुख थाशे. त्यार पछी राजानी आज्ञाये तत्काल चंदनना काष्टोनी चय रचावी. त्यां कन्या नाही धोइ, श्वेत वस्त्र पहेरी, काष्टाग्निमां प्रवेश थवाने तैयार थइ आवी. त्यारे प्रधाने ते चारे राजकुमारोने तेड्या, अने कह्युं के, जो जो राजकुमारो!!! तमो चारे जणाउं कुले, वये, स्वरूपे, अने गुणे सरखाज छो, तो अमारांथी त्रण जणनुं अपमान करी एक जणने आ कन्या केम अपाय? तेमाटे तमारे कांइपण खेद न करवो. केमके ए कुंवरी अग्निमां प्रवेश करी बली मरे छे, माटे तमो सर्व मली तेने वलवानी आज्ञा आपो. अथवा जेने कन्या उपर थाकर प्रेम होय अने जे मानी पुरुष होय, तो तेणे आ कन्यानी साथे अग्निमां प्रवेश करवो. तो अमो जाणीशुं जे तेनो ते कन्या साथे साचो स्नेह छे, अने बीजाउनो स्नेह छे ते खोटो छे.

एवुं सांजली सर्व राजकुंवर चिंतववा लाग्या के, अहो! केवुं आ प्रधाननुं बुद्धिबल छे? के अमने सन्मान्या पण खरा, अने विवाद पण टाल्यो. वली आ कन्याने पण आम करवुं ते युक्तज छे. एम सर्व राजकुमारो जेवामां चिंतवे छे, तेवामां तो ते राजकन्या न्हाइ धोइ सारा शृंगार पहेरी याचक जनने घणां दान देती आवी, अने आवीने तेणे काष्टनी चयमध्ये प्रवेश कर्यो. ते वखत चारेगम अग्निनी ज्वाला लागी गइ छे. एवे समये ललितांगकुमार शीघ्र, ते चयपासे आवी कहेवा लाग्यो के अरे! आः मारी अनाथ एवी प्रिया एकली केम बले छे? ए विना मारुं जीवित ते शुं? एम बोलतो बोलतो शीघ्र बलती चयमां जइने पड्यो, त्यारे सर्व राजकुमार विस्मय पाम्या. यतः— चुहियाणं जोयणमिव, राउ रमणीसु होइ कामीणं ॥ नेहो पुण विरलाणं, जो मरणे तेन निव्वुडइ ॥१॥ ललितांगकुमार चयमां पेठो, त्यारे उन्मादयंती कन्या कहे छे के, हे आर्यपुत्र! हुं निर्जागिणीने अर्थे एवुं साहास ते तमे श्या माटे कीधुं? जेहवुं तमारुं विज्ञान छे, तेहवो स्नेह पण छे. हवे प्रधाने कोइने खबर पड्या विना चयथी ते पोताना घरसुधी एक सुरंग खोदावी हती, ते तुरत पोताना सेवकने मोकली उघडावी नाखी. पछी ते कुंवर तथा कुंवरीने राजाना सेवको अखंडितपणे प्रधानने घेर लइ गया. बलनी ज्वालाथी विक

राल तथा धुंवाडाना गोटमगोटाथी सलंगमांथी वेहुजण गयां, तेने कोइयें जाण्यां नहीं. अने सहुये तो एमज जाण्युं जे चयना अग्निमां ते कुंवरी तथा कुंवर वेहु वली मूवां. पढी सर्व राजा तथा राजकुमार विस्मय पामीने जे जेम आव्या हता ते तेम पोतपोताने उतारे जवाने तैयार थइ गया. त्यारे प्रधाने राजाने कह्युं के,हे राजन्! अरे! आ ललितांगकुमारनुं आ केवुं मोटुं साहसिकपणुं? अरे! एनुं निश्चय धैर्य तो जुवो? आटलुं कही प्रधान ते राजकुमारोने कहे ढे के,हे राजकुवरो! तमे तो राजकुंयरीने एकली बलती मूकीने पोताना जीवितने वहालुं कीधुं, परंतु कदाचित् तेना साहसने लीधे अथवा तेना पुण्योदयने लीधे तथा कोइ देवताना सहायथी ए वे जीव जो कोइ ठेकाणे जीवता होय, तो ए वेहुनो पुनर्जन्म थयो, एम सर्वे जणे जाणवुं. अने ते कन्या पण फकत ते ललितांगकुमारनेज वरवा योग्य थाय, पण तमने कोइने वरवा योग्य थाय नही. आवां प्रधाननां वचन सांजलीने ते सर्व राजाउं तथा राजकुमारो कहेवा लाग्या के जो ए वेहु जण दैवयोगथी कदाचित् जीवतां होय तो ए कन्या ललितांग कुमारज परणे,ए वात अमने सहुने प्रमाण ढे. आवां वचन सांजलीने प्रधाने पोताना घरथकी लावी ते वेहु जणने प्रगट कीधां, ते वेहु जणने अखंम जीवतां देखीने सर्वे आश्चर्य तथा चमत्कार पाम्या. अने राजा पण आनंद पामी विवाहनां वधामणां करवा लाग्यो, अने बुद्धिमान् प्रधाननी अति प्रशंसा करवा लाग्यो. त्यार पढी राजाये महोटा महोत्सवे करी समकाले ते वेहु जणनो विवाह कीधो. हवे ललितांगकुमार पण ते कन्यानुं पाणिग्रहण करी, सज्जनोने आनंद उपजावतो अत्युल्लासथी पोताने नगरे आव्यो. बीजा सर्व राजा तथा राजकुमारो पोतपोताने स्थानके गया.

त्यार पढी ललितांग कुमरने महाजोगी तथा जाग्यवंत जाणीने तेना पिताये पोतानुं राज्य आप्युं, अने राजाये पोते पोतानुं आत्मसाधन कीधुं. हवे ललितांग राजा न्याये करी पोताना राज्यनुं पालन करवा लाग्यो, अने ते परणेली स्त्री साथे सांसारिक सुख जोगववा लाग्यो. ते समयने विषे एक दिवसे पोताना राज्य महेलने विषे सुखालीमां स्त्री सहित आनंदमां बेठो ढे, तेवामां शरद ऋतु होवाथी कमल विकस्वर थई रह्यां ढे, ते वखते पोताना नगरने तथा वनवाटिकाने निरखवा लाग्यो. एवे

समये आकाशे पंचवर्णिक एवो वादळनो समूह दीठो, अने ते पाछो जोता जोतामां वायुये हणाई विखराई गयो. त्यारे राजा राणीने कहे छे के, हे प्रि! आपणे प्रासादे बेठां बेठां आकाशलीला जोतां हतां, तेमां विधाताये विघ्न पाडयुं. एक क्षण मात्र दीठुं, एटलामां तो पाछुं सर्व लय थई गयुं. माटे हे प्राणप्रिये! शरद कालना मेघनुं केवुं चपलपणुं? जुओ आपणे प्रासादे बेठांथकां हजी क्षणमात्र न दीठुं, एटलामां तो सर्व लय पण थई गयुं. माटे हे राणी! ए वादल समूह अस्थिर छे, अने ते सर्व क्षणमात्रमां लय पामे एवां छे, ते आपणे जाणतां नथी. माटे हे प्रिये! आ धन छे, ते पण वादल समूहनी पेठे ते बंधनरूप छे, कारण के आ धनने उपार्जनायें दुःख, तेम उपार्ज्युं तो राखतां दुःख, अने एम करतां जो साचव्युं होय तोपण वायुनी पेठे ते चंचल धन पाछुं चाल्युं जायछे. कारण के रजना कणोनी पेठे ते अनित्य छे. वली हे कामिनी! आ जोबन छे, ते पण माहा जयंकर छे, सदा अरण्य उपमा सरखुं शून्य छे. अने आ काया ते स्वप्न प्राय छे, जोग ते रोगनी पेठे आर्त्तिना उपजावनारा छे. जे पदार्थ प्रजाते देखीयें छीये ते मध्यान्हे न देखीयें, अने जे मध्यान्हे देखीयें छियें, ते रात्रियें देखता नथी, अने जे रात्रियें देखीयें छीयें, ते प्रजाते पाछा देखता नथी. ज्यां जन्म, जरा, मरण, रोग, शोक, इष्ट, अनिष्ट, गमन, आगमनरूप शत्रुओ जीवनी पूठे निरंतर पड्याज छे. जाजुं शुं कहियें? ए असार संसारने विषे मृगतृष्णोपमान सुखमां अरेरे!!! आ आपणो मनरूप मृग, फोकट खेद पामे छे? समतारूप सरोवरने मूकीने मुधा मृगतृष्णापर दोडे छे? आवी रीते पोतानी स्त्रीने वैराग्यमय वात कहेतां राजाने वैराग्य उत्पन्न थयो. तेवे ज समये विमानोये संकुलित एवा आकाशमां तथा पृथ्वीपर वाजित्रना निर्घोष जे शब्द ते थवा लाग्या. ते शब्द सांजलीने राजा पोते अत्यंत कौतुकवंत थयो. एटवामां वनपालके तुरत आवी वधामणी दीधी, जे हे राजन्! आपना नगरनी बाहिर उद्यानमां सर्व वंदनीय, सर्वज्ञ, सर्वदर्शी, अरिहंत जगवंत, एवा श्रीतीर्थंकर आवी समोसस्या छे, तेथी त्यां सोनुं, रूपुं, अने रत्न, ए त्रणना त्रण गढनी रचना विगेरेथी देवतायें समवसरण बनाव्युं छे. जेनुं वर्णन मुखथी करी शकाय तेवुं नथी. एवां वचन सांजली राजानां साडीत्रण क्रोड रोम राय उल्लास पाम्यां, अने ते वधामणियाने राजायें

लाख सोनैया वधामणीना आप्या. पछी सर्व सामग्री परिवारथी जगवंतने वांदवा गयो. हवे त्यां समवसरण मध्ये जइ जगद्वंदनीय जिनजीने विधि थी वांदी स्तवना करी यथास्थाने बेसी तत्वामृत देशना सांजलतो हवो. देशना सांजली, संसारना स्वरूपने असार जाणी, मोहरूपीया शत्रुने डुर्निवार जाणी तथा वैराग्य पामी पुत्रने राज्य देइ राजायें पोतानी स्त्री साथे दीक्षा ग्रहण करी. पछी चारित्र निर्मल पाली समाधि मरणे मरी ते वेहु जणां बीजा ईशान देवलोकने विषे देव देवीपणे उपन्यां. तिहां देव संबंधी या जोग जोगवी पांच पल्योपमनुं आयुष्य जोगवी त्यांथी प्रथम, देवतानो जीव च्यवीने एहीज जंबुद्वीपना महाविदेह क्षेत्रे सुकछनामा विजयने विषे विश्वपुरी नगरीमां सुरतेज नामा राजा राज्य करे छे तेहनी राणी पुण्यावंती छे, तेनी कुखे पुत्रपणे उपन्यो. त्यार पछी ते राणीयें गर्जनी प्रतिपालना करवा मांमी. पछी पूर्णमासे शुजयोगें पुत्रनो जन्म थयो. त्यां पण तेनः माता पितायें जन्ममहोत्सव करी तेनुं देवसेनकुंवर एवुं नाम पाडयुं. पछी केटलेक काले यौवनावस्था पाम्यो तोपण तेने नारीना जोगनो विषयाजिलाप जरा पण थयो नहीं, अने ते गुणवंतनो संग करी विचरवा करे छे. हवे एवे समये उन्मादयंती एवी ए देवीनो जीव, तिहांथी चवीने तेहिज विजयने विषे वैताढ्यपर्वतनी दक्षिण श्रेणे सुरसुंदर नगरने विषे विद्याधरमांहे शिरोमणि एवो रविकिरण नामा राजा राज्य करे छे, तेहनी रविकांता नामा स्त्री छे, तेहनी कुखें पुत्रीपणे उपनो. पछी पूर्ण मासे शुजयोगे ते पुत्रीनो जन्म थयो. त्यां ते राजायें तेहनो जन्म महोत्सव करी तेनुं चंद्रकान्ता एवुं नाम पाडयुं. पछी ते महोटी थई यौवनावस्था पामी. पण पुरुषना विषयनो अजिलाप करे नहीं. त्यां सुरकुमार सरखा विद्याधर, राजाउना पुत्रोनां रूप, तेनां कांति, चातुर्य, गुण, वगेरे तेनी सखीयो वखाणे, परंतु ते चंद्रकान्ता तो तेनुं नाम मात्र पण सही शके नहीं; कारण के तेने विषयवार्ता बिलकुल रुचती नथी. एवुं कुंवरीनुं मन जाणी तेनां माता पिता मनरूपीया वनमां चिंतारूप अग्नियें करी बलवा लाग्यां. एवे समये ते चंद्रकान्ता पोतानी सखीयो साथे पहाड उपर क्रीडा करती विचरे छे, त्यां कोई एक किन्नरयुग्म ते देवसेनकुमारनुं ज्ञान, मान सहित गुणोत्कीर्तन प्राकटाक्षरें मधुरस्वरे गाय छे. चंद्रकान्ताने

ते देवसेनकुमारना गुणोत्कीर्तनरूप अमृतने श्रवण कचोलाथी पान करवे करी अमृतपानना पेरे तेना नामथी अत्यंत हर्ष प्राप्त थशे, कारण के पूर्व भवनी जे प्रीति ते दुःखे करी पण गोपी शकाय एवी नथी. यतः—नामंपि भवांतर वल्लहस्स निसुयं सुहावेइ ॥ जीवंति वि सुपसन्ना, निसुणंता गारुडं मंतं ॥ १ ॥ त्यारे कुमरीनो भाव जाणी तेनी प्रियंकरी नामा सखी किन्नर युग्मने पूछती हवी के, हे किन्नरयुग्म! जेना तमो गुण गान करो छो ते देवसेनकुमार ते कोण छे? एम सखीयें तेहने पूछ्युं त्यारे तेणे कह्युं के देव हो, अथवा नर हो, पण गुणवंतना गुणो गुणी होय ते एकाग्र चित्ते वर्णवे छे. पण गुणवंत पुरुष जे होय छे, ते घणा अवगुणोमांथी पण एकज गुण होय ते ग्रहण करे, अने मध्यम पुरुष जे होय छे, ते छता गुण न कहे. अने अधम जे होय छे, ते गुण ढांकी अवगुणज बोल्या करे. वली ते किन्नरयुग्म देवसेनकुमारनी वात कहेवा लाग्यो के अमे स्वेछायें विश्वने विषे पर्यटन करीयें छीयें, त्यां उद्यानने विषे देवसेनकुंवरने अमे स्वचक्षुथी साक्षात् दीठो. ते केहवो छे? तो के धनार्थीने धन आपे छे, मानीने मान आपे छे, मित्रने हर्ष उपजावे छे, वाणीरूप सुधारसे करी तुष्टि पुष्टिनो उपजावनारो छे, अने रूपे तो अनंग पण हारी जाय एवो छे, तेनी सौम्यता आगले चंद्र पण कलंकित थयो छे, वली जेना तेज आगले रविनुं तेज पण झांखुं पडे छे, जेनी बुद्धि आगल गुरु, शुक्र, बुध, ए सर्व दूर गया छे. तेनुं स्वरूप अमोये दीठुं छे, तेथी अमो तेना छता गुण गाइये छीयें. तेना गुणो चमत्कारथी अमारा गलामां गावाने माटे स्वतः आवे छे. एवे प्रमाणे ते देवसेनकुमारनी वात ते कुंवरीयें पण सांभली. त्यारपछी सखीयोये कुंवरीने कह्युं के, हे प्रियसखि! आपणने अहीं आवे घणीज वार थइ, तेथी माताजी आपणी वाट जोतां हशे; माटे पाछा आपणे स्थानके जइयें. एवुं सांभली दुःखित थती थकी चंद्रकान्ताकुंवरी पोताने घेर आवी. पछी सखीये कुंवरीनी बनेली सर्व वात माता आगल ते चंद्रकान्तानो भाइ विद्याधर सांभले छे, तेम कही. त्यारे ते कन्यानो भाइ पण विद्याधरपणाना अभिमानथी पोतानी भगिनी प्रत्ये कहेवा लाग्यो के, एवा भूचर मनुष्यनां वखाण ते अमारी पासे शुं करवा करो छो? अमारा जेवा ते नथी, कारण के अमो तो विद्याधर छैयें, अने सघली विद्याने वश करी स्वेच्छायें सर्वत्र

फरयाज करीये ठीयें. सर्वजनना मनोरथ सिद्ध करी दइये ठेयें, तथा मन माने तेवां रूप पण धारण करीये ठैयें. अर्थीजनोने मनोवांछित दान दइये ठैयें. वली अमारो प्रताप कोइ पण स्थले हणातो नथी. माटे जगतमां जे विद्याधरमां जन्म पामेलो होय, तेने धन्य ठे. कारण के भूचर तो खेचर पासे कीटकप्राय ठे. दीन तथा पराभवना स्थानरूप ते भूचर मनुष्यो ठे, तेना सर्वे मनोरथो विधाताये हणेला ठे. कारण के ते विचाराउथी नंदीश्वर प्रमुखनां चैत्यो पण वांदी शकातां नथी, तथा कर्मभूमिमां रह्या थका विचरता एवा तीर्थंकर जगवानने पण वांदी शकाता नथी. तेउनी देशना पण ते हतजाग्य एवा मनुष्यो सांजली शकता नथी. माटे ते भूचरनां बल, रूप विज्ञानोने कोण सुज्ञ पुरुष प्रमाण करे? वली भूचर जीवना हाथमां प्रत्यक्ष रहेला पदार्थने खेचरो लही जाय ठे, परंतु पंगुनी पेठे तेनुं कांइ पण चालतुं नथी. माटे तेवा पामर प्राणीयोनां वखाण सांजलतां अमोने लज्जा आवे ठे? आम पोताना जाइनी करेली ते ईर्ष्यायुक्त वात सांजली ने चंद्रकान्ता बोली के, हे जाइ! तमो आप वडाइ अने परनिन्दा करो ठो ते तमने घटे नहिं. अने सर्व भूचरोनी निंदा करो ठो, ते तमो ईर्ष्याथी अने द्वेषथी करो ठो, एम तमारी वाणीज स्पष्टरीते कही आपे ठे. जो मध्यस्थपणे जुवो, तो जन्म, जरा, मरण, वगेरेनां जे जय ठे, ते तो मनुष्य जन्म थीज टलशे. अने ते जन्म जरा मरणादिक तो भूचरने अने तमारे समानज ठे. अने तमो बेहु जणोमांथी जे वीतरागजाषित शुद्ध धर्मनुं आराधन करशे, तो ते कर्मोथी मूकाशे; माटे तेमां एकनी निंदा अने एकनी स्तुति करवी ते तमोने उचित नथी. अने तमो कहो ठो के अमो खेचर ठीये तेथी अमो उत्तम ठीये, तो खेचर तो पक्षीयो पण ठे, माटे ते शुं मनुष्यथी उत्तम गणाय? ना गणायज नहिं. अने तमो कहेशो के अमो रूपांतर करी शकीये ठैयें, तो नाटकीया लोको अनेक रूपो करे ठे, तेथी शुं ते उत्तम गणाय? ना गणायज नहिं. माटे तमो विद्या, तथा धनना मदथी व्यर्थ भूचर मनुष्योनी निंदा करो ठो. जुवो कोइएक जीव विद्याबले दुश्मनने जीते, तो कोइक प्राणी भुजबलथी अरिनो पराजय करे. एम मध्यस्थपणे विचार जो करीये तो विद्यावलवाला अने भुजबलवाला समानज ठे. माटे एमां कोण प्रशंसनीय अने कोण निंदनीय ठे? वली तमे कहेशो

के, विद्याधरनी जातिमांज उत्तम पुरुषो उत्पन्न थाय छे. तो अरिहंत, चक्रवर्त्ती, बलदेव, वासुदेव, ए उत्तम पुरुषो मांहेलो कयो पुरुष खेचरोमां उत्पन्न थयेलो छे? ते कहो. तेथी स्पष्ट रीते भूचर उत्तम जणाय छे के खेचर? अने भूचरोमांथी उत्पन्न थयेला चक्री, वासुदेव वगेरेये मदोद्धत तथा तमारी पेठे विद्याना मद करनाराउनो थोडाज वखतमां नाश कीधेलो छे. आ प्रमाणे सयुक्तिक वचनोथी पोताना सर्व भ्रातृवर्गने निरुत्तर करी दीधा. त्यारे ते कन्याना बोलवा उपरथी तेना पिताये अटकल बांधी जे ए जीव कोई देवसेनकुमारना पूर्वजन्मनो स्नेही दीसे छे, नहिं तो आटली बधी तेने माटे तेनी लागणी होयज नहिं. पछी ते चंद्रकान्ताना पिताये ते चंद्रकान्तानुं रूप चितारा पासे चित्रावी तेने देवसेनकुमार पासे मोकल्युं, ते चंद्रकान्ताना चित्रने देवसेनकुमारे हाथमां लईने जोयुं, तो तेज वखत अत्यंत राग उत्पन्न थयो.

हवे रविकिरण नामा विद्याधरराजाये पोतानी चंद्रकान्ताभिध कन्याने साथे लई, चांमाली विद्याये नाटक करवा माटे नाटकीयानुं रूप करी देवसेनकुमारना नगरमां जई घणी वार सुधी गीतगान करवा मांड्युं. पछी ते गीतगान सांभली तथा चांमालीनुं रूप धारण करनारी कन्याने जोई ते नाटक जोवा आवेला सर्व लोको तत्काल रडी पड्यां. अने देवसेनकुमार तो ते कन्यानुं स्वरूप जोइ मोह पामवाथी तेना गीतगानपर जरा पण राजी थयो नहिं. अने मनमां खेद पामीने कहेवा लाग्यो के, अहो नाटकीया! आ तारी पुत्रीमां बीजी कला शी छे? ते कहे. त्यारे ते नाटकीयो कहेवा लाग्यो के ए तो जातनी मातंगी छे, तो तेने बीजी कलानुं शुं काम छे? इछा होय तो तेना गीतगान सामुं सुनो. अने वली पण गवरावो. त्यारे देवसेनकुमारे पुनरपि गीतगान करवानी आज्ञा आपी. त्यारे सभासद लोकोये कह्युं के हे स्वामिन्! एने गीतगान करतां घणी वार थई गई; माटे ते प्रयासथी खेद पामती हशे. ते वचन सांभली कुमारे गीतगान बंध कराव्युं.

पछी नाटकीयानुं रूप धारण करनार ते रविकिरणराजा पोताना चित्तमां चिंतववा लाग्यो जे आ कन्या चांमालीनुं रूप धारण करनारी छे, तो पण अत्यंत मान पामी छे,अने वली आ देवसेनकुमार उपर अत्यंत रागिणी पण थई छे. एम तेनी अंगचेष्टा वगेरेथी स्पष्ट जणाय छे. माटे जो आवी चांमा

हीना रूपवाली कन्यानी साथे कुंवर लग्न करे तो महोटो लोकापवाद थाय. तथा वली आ कन्या रूप वगेरेथी जेवी मनोहर छे, तेवो आ कुमार पण छे. एम विचार करी ते रविकिरणविद्याधर कहेवा लाग्यो जे हे कुमार! निर्गुण एवा जे तमो ते तमारी पासे आ अमारी गायन विद्यामां करेली महेनत सर्व निष्फल थई. कारण के तमो गायन सांजली कांइ खुशी थया नहीं! एम कही ते विद्याधर पोतानी कन्याने लईने त्यांथी चाल्यो गयो. पछी पोते तथा कन्याये पोतानुं पूर्वनुं स्वछ रूप धारण कर्युं. अने ते देवसेनकुमारना नगरनी बाहेर महोटुं लश्कर लई विमानमां बेसीने ते विद्याधर आव्यो. आवीने एक आवास बनाव्यो. त्यां अनेक वाजिंत्रना निर्घोष थवा लाग्या अने सर्व आकाश विमाने गाही लीधुं. आ प्रकारे एकदम विमानथी आछादित थयेला सर्व व्योमने देखीने देवसेनकुमारनो पिता विस्मय पामी गयो. एवामां तो कोईएक खेचरे आवी ते राजाने नमन करी विनति करी के, हे विशुद्धापति! तमोने हुं वधामणी आपवा आव्यो छुं जे तमारा पुत्र देवसेनकुमार साथे पोतानी कन्यानुं लग्न करवा माटे मोटी ऋद्धियें युक्त रविकिरण नामा विद्याधर आपना नगर बाहेर आवेलो छे. आवा समाचार सांजली ते देवसेनकुमारनो पिता सुरतेजराजा अति आल्हादित मन थको नगर बाहेर उद्यानमां तेनी सामो आव्यो. पछी ते उद्यानमां ते बेहु राजा परस्पर मल्या, अने मांहोमांहे कहेवा लाग्या जे आपणां बेहु संताननो विवाह जे थवा धार्यो छे, ते यथोचितज छे. अने वली आपण बेहु ऋद्धिये करी पण समानज छैयें. माटे आपण बेहु संबंधी थाये, ते योग्यज छे. एम कही ते चंद्रकान्तानी साथे देवसेनकुमारनो विवाह कर्यो. पछी बेहु राजा जलां वस्त्र, आजरण, सारां चंदन, सुगंधयुक्त पुष्पनी मालाउ, इत्यादिक वस्तुउनुं लग्न महोत्सवमां बेहु राजा यथोचित दान दईने सर्व जनने रीजवे वे. तेथी बेहु वेवायो महोटा यशने प्राप्त थया.

हवे ते वरनुं अने कन्यानुं रूप जोइ तत्रत्य सर्व जननी दृष्टि तृप्त थाती नथी. अने ते सुरतेजराजानी अति जक्तियी तुष्टमान थयेलो रविकिरण विद्याधर, पुत्रीना वियोगथी मनमां दिलगीर थई, पोतानी पुत्रीनी राजा वगेरेने जलामण दई, तेनी आज्ञा लई पोते पोताना नगर प्रत्यें आव्यो. पछी सुरतेजराजायें उत्तम एवो सांसारिक जोग जोगवी, अने राज्यजार

वहन करवाने योग्य पोताना पुत्र देवसेनने जाणी असार एवा संसारथी
उद्वेग पामी पुत्रने राज्य गादीपर बेसारी सुगुरु पासे जइ दीक्षा लीधी. त
दनंतर देवसेन कुमार राजा थयो, अने तेमनी स्त्री जे चंद्रकान्ता हती, तें
पट्टराणी थइ. तेमने पेटे एक मनोहर पुत्र थयो. ते पुत्रनुं नाम शूरसेन ए
वुं पाडयुं. एवे ते पुत्रे करी राणी कहेवी शोभे छे! के जेवी सुर्य उगेथी पूर्व
दिशा शोभे तेवी ते शोभे छे. पछी रविकिरण राजाये राजकाजना व्याक्षिस
पणाये करी पुत्रीने परणाव्या पछी पुत्री माटे एकवार पण भोगांग सामग्री
तथा वस्त्राभरणादिक वगेरे कांइ पण मोकल्यां नहीं, तेना उद्वेगमां बेठी
छे तेवामां चंद्रकान्तानी दासी उवटणादि भोगांग सामग्री लइ आवी, त्यां
र चंद्रकान्ताने दीनवदना दीठी. तेवार दासीये पूछ्युं के बहेन! तमो दी
नवदना केम दीसो छो? त्यारे तेणीये कह्युं के मारा माता पिता मुजने पर-
णाव्या पछी बिलकुल संभारतांज नथी, अने कांइ वस्त्राभरणादिक पण मो
कलतां नथी. अरे! तेमणे मुने केम वीसारी मूकी हशे! कोइ कोपथी स्नेह
नो लोप थयो! ते दुःखनुं हृदयमां ध्यान करतां हुं करमाइ गइ छुं, ते केवी
पेठे? तोके जेम मालतीना फूलनी कली अग्निये दाजी होय अने करमाइ
जाय तेनी पेठे? अथवा कमलिनी हिमे पडी केवी थाय? तेवी रीते हुं तो
म्लानवदना थइ गइ छुं. त्यारे निपुण सखी तेने शिखामण देवा लागी के
हे राणी! जरा विचारतो करो, के अन्यनां दीधां जे वस्त्राभरणादिक, तेथी
ते सुख केटलुंक होय! तुमने मान्यां घरेणां पहेरवानुं जे सुख होय छे, ते सु
ख शा कामनुं छे! वली बहेन! आ जगतमां पौद्गलिक सुख जे छे, ते वि
प छे, माटे तेना लालची तथा अलाभथी रोष तथा तोष कांइपण करवोज
नहीं. तथा वली जे परनी आशा करवी ते नरने अने नारीने अपमाननुं
स्थानक छे. एवुं जाणीने उत्तम मनुष्य होय, ते संतोष धरे छे. वली हे रा-
णी! शरीर जे छे, ते तो केवुं छे? तो के जे शरीरने नीची वस्तु जे वस्त्रादि
क ते जो पहेरावीये, तो ते वस्त्रादिक पण जेना स्पर्शथी अल्प मुल्यवालां
थइ जाय छे! तथा सरस आहारे आ शरीरने पोषित कीधे, तथापि सरस
वस्तु जे छे, तेने आ शरीरनो संग थाय के तुरत ते मलमूत्ररूप दुर्गंधमय
थइ जाय छे. तेमाटे सुबुद्धि पुरुषो, आ देहने टकाववा अने राखवाने माटे
द्रव्य, क्षेत्र, काल, भावने अनुसारे भोगांग सामग्री राखे छे; परंतु तेमां

ममत्व बुद्धि धरता नथी, तथा नवी वस्तुनो अनिलाष पण करता नथी. त्यागजाव ए शरीरथी चेतनने न्यारो जावे छे, ए वस्त्राजरणादिक जीवे जे मेलव्यां छे, ते तो जे जेम ते तेमज रहेवानां छे, तेथी जीवने शुं लाज था-यानो छे! अने वली जीवे रतिवेदनां जे कर्मो बांध्यां हशे, तेना दुःखविपाक जरूर जोगववा पडशे! एवी रीतनां निपुण सखीये मधुर अने सयुक्तिक एवां वैराग्यमय वचन कह्यां, तेथी पुण्य पापना विपाक जाणीने ते चंद्रकान्ताने तत्काल वैराग्य उत्पन्न थयो, तथी तेने शांतिदशा प्राप्त थइ, अने दासीने कहेवा लागी के हे दासी! जे तें कह्युं, ते सर्व अक्षरशः सत्यज छे. जे अन्यजननी आशा करवी, ते महा दुःखनुं कारण छे. अने हे दासी! कामजोगादिकनां सुख तो जीवे घणी वार पाम्या, अने पामीने वली तेना सुखनो गर्व जीवे फोकट कीधो. वस्तुतः ते कामजोगादिक जे छे, ते आगामी दुःखज छे. वली ते मनोज्ञ गीत गानादिक पंचेंद्रियना सुखोने पण जीव जोगवीने पाछो छांडे छे तो पण ते जीव तृप्त थतो नथी. तो शा माटे जोगनां सुखनुं अनिमान करवुं? तेमाटे हवे मोहना विलासरूप ए उवटणादिकें करी मारे सर्युं! अने आ असत्य संसारथी पण मारे सर्युं! माटे हवे हुं तो प्रव्रज्या जे दीक्षा ते ग्रहण करीश, के जेथी सद्यः स्वाधीन एवां शाश्वतां सुख पामीयें! आ प्रमाणे दीक्षा ग्रहण करवानुं ज्यारे कह्युं, त्यारे पासे बेठेली दासीयो विचारवा लागियो के आपणे तो सेज्ञ ए। चंद्रकान्ताने एमना माता पिताये नहिं मोकलेलां वस्त्राजरणादिकना दुःखने मटाडवा आ संसारना पौजलिक सुखनुं असत्यपणुं कह्युं, ते मांथी तो तेने तीव्र वैराग्य उत्पन्न थयो? अने एकदम प्रव्रज्या ग्रहण करवा तत्पर थइ गइ? माटे हवे आपणे सांसारिक रीते सविनय सांसारिक विषयवासनानी वात कहियें? एम विचारीने नम्रतापूर्वक तेने पगे लागी ने कहेवा लागीयो जे हे राणी! अमोयें तो आपने कह्युं के पराधीनपणुं दुःखद छे, ते सर्व पण ते पराधीनपणुं आपने नथी.ए पराधीनपणुं तो अम जेवा पामर प्राणीनेज होय छे. आपने तो पृथ्वीपति राजा माथे स्वामी छे, तो आपने कोइ पदार्थनी खामीज नथी.अने पूर्वोक्त रीते अमें आपने वचन कह्यां, ते सर्व उपहासरूपीज कहेलां छे. ते उपहासनां वचन पर सत्यत्व मानी ते वचननी तमोने दृढ गांठ बांधी येमनुं. अने ते उपरथीज प्रव्रज्या ले-

यानी वात करवी ते घटे नहिं; माटे हे बहेन! आ अमारा लावेला अंग विलेपनादिकने कृपा करी अंगीकार करो. त्यारे चंद्रकान्ता राणीये कह्युं, के हे दासी! हवे आ शरीरनी शुश्रूषाथी सर्युं. अर्थात् हवे आ शरीरने सुख देवानी कांइ जरुर नथी. अने में आ संसारना सर्व सुखनो अनुभव करी लीधो. तेमां मारूं अद्यापि पर्यंत कांइं वल्युं नहीं. हे दासीयो! परमानंदना पामनारा जे मुनिराजा अनिर्वचनीय आत्मिक सुख अनुभवे छे, ते सुखथी तम जेवी अज्ञानी दासीयोये अद्यापिपर्यंत पौद्गलिक सुखमां आसक्ति धारी मुने वंची छे. अरे रे!!! हुं आ अनित्य एवा सांसारिक सुखमां रंगाणी! मुंजाणी! अरे प्रेम ते शुं! अने कोण कोने प्रिय छे! कोनो विरह! कोण विषय! वली जे अपूर्व आत्मिक सुख भोगवे छे, ते साध्वीने वारंवार नमो नमः जीवित पण ते स्त्रीनुंज धन्य छे, के जेना मासखमणादिक तपे करी तनपयेला देहने विषे दाह थवाना भयथी अनंग पण रहेवा आवतां भय पामे छे. अने जरा पण स्थान पामतो नथी. एम ते राणीने तीव्र वैराग्य उत्पन्न थयो. एवा समयमां प्रतिहारीये आवीने राणीने कह्युं, के हे महाराणी! आपने महाराजा तेडावे छे; माटे नाई, धोई, सर्व अंगविलेपन करी आभरण वस्त्रादिक पहेरी त्यां पधारो. हजी सुधी आपे कांइ अंगशुश्रूषा केम करी नथी? वली शामाटे अमो त्यां आवीये? एम जो आप कहेतां हो, तो असार अने अपार एवा संसारमांहे पडता प्राणीना हितार्थी, दुःखे पीडित एवा प्राणीयोने शरण दान देवाने दक्ष, इंद्र अने उपेंद्रादिके पण जेने जिताय नहिं, एवा मोहमल्लना जीतनारा, संपूर्ण केवलज्ञाने करी लोकालोकने प्रकाश करनारा, विजयनामा तीर्थंकरे आपणा उद्याननें विषे पाउ धार्या छे. तो ते प्रभुने वांदवा जवाने माटे महाराजा तेडे छे. एवुं प्रतिहारीनुं वचन सांभली आनंद पुष्पपुंज समं ॥ पटले राणीये स्नान करी सार शृंगार अंगे पहेर्या, पहेरीने राजा साथे जइने दिव्य जे समवसरण तेमां पेठां. जगतगुरुने वांदवा गया, त्यां जइ पंचाभिगमन साचवी, पंचांग प्रणाम करी यथास्थाने बेसी जिनवाणी सांभलवा लाग्यां, त्यारे प्रभुये पापनाशिनी देशना देवानो प्रारंभ कर्यो. ते जेम केः—नो भव्य लोको! विरामवी संसार अटवीने विषे

समता प्राणीने अनंत शाश्वत सदाकाल दुःखो घणां छे, अने सुख ते तुच्छ अशाश्वत थोडुं छे. नरक गते नारकी,पापना करनारा जीवो शीत अने उष्ण एवां पापनां जे वस्त्र, तेमां शीत जे शाल्मली वृक्ष तथा तप्त जे वालुकादि; क्षुधा, तृषादिक परमाधामीनी करी वेदनाने अनंतवार पाम्या. त्यार पछी तिर्यंच गतिये जीवो क्षुधा, तृषा तथा नार वहेवो इत्यादिक लाखो गमे दुःख जोगवे छे, ते आपणे दृष्टिये करी देखीये छीये, तथा मनुष्य जन्ममां पण जीव, पुनर्जन्म, मरण, जरा, दौस्थ्य, रोग, शोक वियोगथी थयेलां जे दुःखो तेथी तथा खराब स्वामीथी, पिशुन लोकोथी, थयेलां जे दुःखो तेणे करी वारंवार पराजव पामे छे. देवगतिमां पण आजियोगि कपणाना विषवाद, ईर्ष्या, क्रोध, लोजादिकनां जे दुःखो, तेने तथा विशेषे करी च्यवनकालनां जे दुःखो तेने जोगवे छे. माटे हे जव्यजनो! जन्म, जरा, मृत्यु रहित निराबाध अक्लेश, अविनाशि, अपुनर्जव एवां सुख पाम वानो योग तो अहियांज छे. तो ते सुख मेलववा माटे दुर्वासना मिथ्यात्व ने मूकी, ते मोक्षपदनो आपनार जे वीतराग जाषित आत्मधर्म तेनुं जव्य सवेत यत्ने समाचरण करो.

एम प्रमाणे जिनजाषित तत्त्वदेशना सांजली ने देवसेन राजा तथा तेनी राणीये संसार असार जाणी विषयथी विरमी सर्व परिग्रह त्याग करी जव भ्रमणथी जय पामी, जगवंतने प्रणाम करी घरे आवी, शूरसेन कुंवरने राज्य दइ; सात क्षेत्रनेविषे घणुं धन वावरी, दीन अने अनाथने दान देइ, महा महोत्सवे करी अरिहंत पासे दीक्षा लीधी. यतः–गलविषयविकार श्चारुचारित्रचारः, शमशरजितमारः शुद्धसिद्धांतसारः ॥ तपञ्च विकलंकं येन कृतमाप शंकं, मुनिरगमदशोकं पंचमं देव लोकम् ॥ १ ॥ अर्थः–गया छे विषय विकार जेना, निर्मल चारित्राचार पालन करनो, शमनारूप बाणे करी जीत्यो छे कंदर्प जेणे, शुद्ध सिद्धांत सारना अन्यास करवामां तत्पर छे, नियाणा रहित निष्कलंक तपनो करनार, शंका, कंखा रहित, निरतिचारपणे मुनि मार्ग आराधी अंते अणसण करी समाधिमरणे करी पांचमे देवलोके ते राजा राणी बेहु जीव देवपणुं पाम्यां. राजानो जे जीव हतो ते इंद्रपणुं पाम्यो अने राणीनो जे जीव हतो ते सामानिक देवतापणे उत्पन्न थयो. त्यां ते बेहु जणानी अत्यंत प्रीति होती हवी. त्यां दश सागरने आ-

हवे देव संबंधिया जोग जोगवी, इंद्रपणे थयेलो जे राजानो जीव हतो ते जीव त्यांथी च्यवी एज जरतक्षेत्रे कुरुदेशने विषे गजपुर नगरे जे श्रीवाहन राजा राज्य करे छे, तेनी लक्ष्मी नामे राणी छे तेनी कुखे चौद स्वप्न सूचित थको पुत्रपणे उपन्यो. हवे तेज नगरे ते राजाने बुद्धिसागर नामे प्रधान हतो, तेनी सुदत्ता नामे स्त्रीनी कुखे प्रथम सामानिक देवतापणे उत्पन्न थयलो जे राणीनो जीव, ते पुत्रपणे आवी उपन्यो. हवे राजाये पोताना पुत्रनुं प्रियंकर एवुं नाम पाड्युं, अने प्रधाने पोताना पुत्रनुं नाम मतिसागर एवुं पाड्युं. पछी आप आपणे पिताये ते बेहुनो जन्म महोत्सव कर्यो.

हवे ते बेहु बालको साथे रमे, अने परस्पर दृष्टि पडे त्यारे पूर्वजवना स्नेहथी मांहोमांहे अत्यंत हर्ष उत्पन्न थाय. अने एक एकनो घडी एक पण वियोग खमाय नही, अने एक एकने जो जरा वार न देखे तो रुदन करे. हवे ते बेहुनुं क्षुधा तृषाथी धावमाता प्रतिपालन करे छे, ते बेहु बालक परस्पर उद्याननें विषे क्रीडा पण करे छे, एकांगपणाथी विचरे छे, सुखे वधे छे. एम करतां बेहु जण महोटा थया अने सर्व पुरुषनी कला, कलाचार्य पासेथी शीख्या अने अनुक्रमे यौवनावस्था पाम्या. हवे राज्यकुलमांहे त्रिलकसमान एवा प्रियंकरकुमारने राजाये मोटे मंमाणे करी अति रूपवती एवी राजानी कुंवरीयो परणावी. अने प्रधानना पुत्र मतिसागरने पण प्रधानवंशनी उत्पन्न थयेली अने अति रूपवंती एवी कन्याउ परणावी.

एम ए बन्ने जण परण्या. पछी सांसारिक सुख जोगवता विचरे छे. एम करतां केटलेक काले श्रुतसागर नामा आचार्य ते गामनी बहार आवी समोसर्या. त्यां सर्व जनो वांदवा गया, त्यां वाणी सांजली श्रीवाहन राजाये संसार असार जाण्यो, कषायनां फल माठां जाण्यां, स्त्रीना जोग ते रोग समान जाण्या, अने विषयनां फल पण विरस जाणी घरे आवी पोताना प्रियंकर पुत्रने राज्य गादी आपीने ते श्रीवाहन राजाये दीक्षा लीधी: अने तेना बुद्धिसागर नामा प्रधाने पण पोताना पुत्र मतिसागरने प्रधानपणे स्थापी श्रीवाहन राजा साथे दीक्षा लीधी. त्यार पछी प्रियंकर राजाने राज्य पालतां पुण्योदये करी आयुधशालामां चक्ररत्न उपन्युं, ते चक्रे करी छये खंम जरतना साध्या. मुकुटबंध बत्रीश हजार राजा तेनी सेवा करवा

लाग्या, अने आज्ञा पण मानवा लाग्या. पछी चोशठ हजार स्त्रीयोना भोग तथा पुण्योदये करी चक्रीपदना भोग भोगवतां चोर्‍योतेर लाख पूर्व वर्ष गयां. हवे ते प्रियंकरचक्रीने बीजा घणा प्रधान छे तोपण मतिसागर समान बीजा कोई उपर प्रीति नथी ॥ यतः ॥ मातंगा नैव तुंगास्तुरग रथ वरा नैव सामंतयोधा, नांडागारं न रत्नान्यथ नवनिधयोनैव दारा उदाराः ॥ गीतं नृत्यं तथा नो ध्वनडुरुमरुजं नैव राज्यं न राष्ट्रं, हृष्टे रुष्टेपि दृष्टि सचिव इव तथा तस्य दृष्टिं विधत्ते ॥ १ ॥ अर्थः—हाथी, घोडा, रथ, सामंत, योधा, नंडार, रत्न, तथा नवनिधान उदार रूपवंती स्त्रीयो, गीत, नृत्य, मृदंगध्वनि राज्य, देश, ए कोइ वल्लन नथी, हर्षित तथा शोकवान् थया थका पण जो प्रधानपर दृष्टि पडे, तो तेने बीजुं जोवुंज गमे नहिं. अर्थात् तेमने जेवो मतिसागरप्रधान वल्लन छे, तेवुं बीजुं वल्लन कोइ नथी. हवे प्रियंकर राजानो ते मंत्री उपर देवगुरुनी पेठे स्नेह छे, जाइनी पेठे हितार्थपणुं छे, अने सर्व राज्यनुं अधिकारिपणुं ते मंत्रीने हाथे सोंपेलुं छे. ते पण राजा पोताना जीव समान एनेज जाणे छे. एम अत्यंत स्नेह छे. एकदा राजा तथा प्रधान हर्षवंत थया थका विचरे छे, तेवामां एक वातनी बेहु जणने चिंता उपनी, ते केवी रीते? के जे आपण बेहुने मांहोमांहे अत्यंत स्नेह छे, ते शुं पूर्व नवनो हशे! के आज नवनो! कारण के आ नवमां स्वामी सेवकनो स्नेह एवी रीते कोइनो जोयो नथी. एतो कोइ पाछला नवनी प्रीति दीसे छे, माटे कोइक ज्ञानी पुरुष मले तो आ वातनो संदेह टालीयें. एवो विचार करे छे एटलामां सुप्रजनामा तीर्थंकर तेज नगरीनी बाहार उद्यानमां आवी समोसर्‍या. तत्रस्थ बिराजमान, नामंमल केवल ज्ञाने करी टाल्या छे अंधकार जेणे एवा अने जेनी आगले धर्मचक्र चाले छे, सिंहासन, चामर, आत्र मांहाप्रातिहार्य सहित देव डुंदुनिने नादे करी जगद्गुरु नव कंचनना कमले करी विहार करता बहुमुनि परिवारशुं परिवर्‍या. दिव्य समोसरणे आवी समोसर्‍या. जव्य जीवने प्रतिबोध देता एवा प्रनु आव्यानी वधामणी उद्यापालके आवी, त्यारे ते वधामणीयाने वस्त्र आनूषण आपीने विसर्जन कर्‍यो. हवे राजा तथा प्रधान बेहु हर्षवंत थइ सार्थी थार क्रोड धननुं ठेकाणे ठेकाणे दान आपता सर्व परिवारशुं तथा चतुरंगी सेनासहित प्रनुने वांदवा गया. त्यां प्रनुनां प्रातिहार्य जोइने

राजा तथा प्रधान बेहु खुशी थया. राजा पछी राजचिन्होनो त्याग करी समवसरणमां जइ त्रण प्रदक्षिणा दइ हाथ जोडी उचित स्थानके धर्म सांभलवा बेठा. ते पछी त्रिलोकीबंधु, करुणासिंधु, त्रिजगत्स्वामी एवा प्रभु, सर्व भाषावाला जनोथी सनजी शकाय एवी अने सुधारस समान, योजनगामिनी वाणीये करी सर्वने समजाय एवी रीते शनैः शनैः देशनानो प्रारंभ करता हवा. ते जेम केः—जन्म, मृत्यु, जरा, ते रूप जेमां जल भरेलुं छे, अने दुःखरूप जेमां आवर्त्तो छे, तेवा अगाध समुद्रने विषे पडेला एवा हे जीवो! तमोने पुण्यरूप नावमां बेसवानो यत्न करवो युक्त छे वली आ असार संसारसमुद्रने विषे दैवरूप धीवरे नीर्माण करेली एवी दारुण दुःखदायक कालरूप माहाजाल, वखत विनानी आवी पडे छे. माटे ते जाल हजी सुधी आवी नथी, ते पहेलां जो नहीं चेतो तो तमो महादुःखने पामशो! वली आ संसारांबुधिमां विषयरूप विषना लोभने विषे समग्र मनुष्यरूप मीनगण पडेलो छे, तेने पूर्वोक्त दैवरूप धीवर, आरडता एवा जीवोने बाहेर काढीने कर्मरूप कुगारथी छेदी नाखे छे. वली जलजंतुने तो एम जाणवामां दुःखो थायज; कारणके तेनी स्थितिज जलमां छे. परंतु नवाइनी वात तो ए छे के गुणवान् तथा समुद्रमांथी तरी नीकलवाने समर्थ एवा पण आ संसारमां बूडी जाय छे. ते जेम केः—संपत्ति प्राप्त थवाने माटे यत्न करता एवा ज्ञानी प्राणीयो मनोरथ रूप वाहाण भांगवाथी ते संसारसमुद्रने विषे प्रत्युत दुःखीया थइ जाय छे. वली ते संसारसमुद्रने विषे केटलाएक कलावान् तरवामां पण प्रवहण जेवा प्राणीयो दुराग्रह जे एकांत पक्ष तेणे गलायेला छे अंग जेमनां एवा थका पाताल पर्यंत बूडी जाय छे, केटलाएक वली आ संसार समुद्रने तरीने कांठापर जाय छे, त्यांपण पाछा प्रमादरूप कचरामां मग्न थइ भांग्यां छे मन जेमनां एवायका हेठा पडी जाय छे. माटे हे भव्यजनो! प्रबोध पामो! प्रबोध पामो!! भयंकर भोगोथी मोह न पामो! आलस रहितपणाये पुरुषरूप पोते करी आ प्रकारना संसारसागरनुं उल्लंघन करी अत्यंत सुखोनो जेमां निवास छे, एवा मुक्ति नगरने तमो पामो. एवी रीतनी श्रीतीर्थंकर भगवाननी प्रकाशेली देशना सांभली संवेग पामी राजा तथा प्रधान ए बेहु प्रभुने कहेवा लाग्या के, हे स्वामिन्! धर्मनाव विना जे संसारसमुद्र तरवो, ते दुस्तर छे. शामाटे! जे पुन कम-

ग्रादिकना स्नेहबंधनथी बंधाणा एवा अस्मदादिक जेवा जडजनो, ज्ञानं धनी पेठे साक्षात् हिताहित जाणता नथी. माटे हे प्रनो! अमोये तो हा लमां आपना चरणप्रसादे करी कांइक यथार्थ स्वरूप जाण्युं ठे, तो पण वली पाछुं जाणवाने इछिये ठीये के अमारे बेने मांहोमांहे अत्यंत स्नेह ठे, ते स्नेह थवानुं कारण शुं हशे? त्यारे प्रजुजीये तेमना पूर्व नवनो संबंध धु रथी मांकीने तेमने कही संजलाववा मांड्यो. ते जेम केः—तमो सूडा सूडी पणे जिनपूजतां पुण्यफल उपार्ज्यां, जे पूजाथकी धर्मबीज आरोप्युं, तेना पुण्यनो तरु, वृद्धिने प्राप्त थयो, ते तमोने अंते अवश्य सिद्धिफलनो लान आपशे. हवे राजा तथा प्रधाने प्रजुना मुखथी एवी वाणी सांजली के तुरत पूर्वलो नव दीठो, तेथी माहा संवेग पामी माहाव्रत लेवाने उजमाल थइ नावचारित्रिया थाता हवा ॥ यतः—प्राज्यं राज्यं झटिति कुरजःपुंजवत् वर्ज यित्वा, बन्धुस्नेहं निगडसदृशं तंतुवत् त्रोडयित्वा ॥ त्यक्ता स्त्रैणं तृणमिव रुदह्लोचनं दीनवक्रं, श्रामण्यं प्राक् सुकृतकलितौ तौ च सम्यक् प्रपन्नौ ॥ अर्थः—प्राज्य एवुं जे राज्य तेने शीघ्र रजःपुंजनी पेठे ठांमीने, बंधुजननी जे निबिड स्नेहरूप बेडी तेने तंतुनी पेठे त्रोडीने, रूदन युक्त ठे नेत्रो जेमां तेथी दीन थयेलुं एवुं स्त्रीनुं जे मुख तेने त्रण समान त्याग करीने पूर्वकृत सुकृत कर्मे करी युक्त राजा अने प्रधान ए बेहु जणे माहामहोत्सवे दीक्षा ग्रहण करी अने अंते मुक्तिपदने पाम्या. ए रीते सुडा सुडीनी कथा संपूर्ण थइ. एम वस्तु तत्त्व अजाणते पण उघसंज्ञायें ड्रव्यथी आदरवी. अर्थात् जिनपूजा नडकनावे करवी. जुवो! ए बेहु जीवे ड्रव्यस्तव कर्यो, तेथी ते बेहु जीव सुखना हेतु थया. माटे जे ज्ञान पामी वीतरागनुं स्वरूप जाणी जे नावथी जिनपूजा करशे तेने इह लोके तथा परलोके सुखनां अ ने कल्याणनां कारण थाशे. ए कथा सांजली जेम दरिड्रीने धन पामवाथी हर्ष उपजे, तथा विद्याधर अन्यासी विद्या पामे अने तेने जेम हर्ष उपजे, अथवा शूरवीर पुरुष, शत्रु जीती जेम हर्ष पामे, तेटलोज हर्ष देवसिंह कुंवरने जिनवाणी सांजलवाथी उपन्यो. वली मोर जेम मेघनी गर्जना सां नली हर्ष पामे, वियोगी प्राणीने जेम पोतानो इष्ट प्राणी मले ने हर्ष प्राप्त थाय, एम देवसिंहकुमार नार्या सहित धर्म पामीने हर्ष धरता हवा. पठी त्यांथी मुनिराजने वांदी पोताने स्थानके गया. पठी केटलाएक दि॰

वस त्यां रहिने सदाकाल साधु सेवा, क्रिया, अनुष्ठानमांहे निपुण थातां हवा.

त्यारपछी एकदा ते देवसिंहकुमारने पोतानां मातापिता सांजरी आव्यां, तेथी पोते पोताना नगर जणी चाल्यो. ते वखत वाजिंत्रे करी आकाशने बधिर करतो, अने सैन्यरजे करी दिशाने धूसरी करतो ज्यारे चाल्यो, त्यारे तेमने वलाववा माटे ते नगरनां घणां लोक आव्यां. त्यारपछी ते सहु दान, मान, सुवाही दृष्टि, तेणे करी कुंवरने संतोष पमाडीने पाछा वल्या. परंतु तेउनी दृष्टि तो वारंवार ते कुंवरनी पछवाडेज लागी रही. एम करतां ज्यारे पोताना नगरनी सीममां आव्या, त्यारे पोतानी स्त्रीने ग्राम, पुर, आराम देखाडतां मार्गे मांडलिक राजाना घणा मानथी भेटणां लेतो, घणाक पालाना पल्लिपतियोनी पासे आणा मनावतो, पर्वत, नदी, वाव प्रमुखे क्रीडा करतो, ग्राम नगर उद्याने ज्यां जिननां चैत्य छे त्यां पूजा करतो, सर्व दुःखी प्राणीने दयाथी दान देतो, पोतानी मथुरा नामा नगरीये पहोंच्यो. त्यारे मेघरथ नामा पोताना पिताने वधामणी पहोंची के तमारो पुत्र देवसिंहकुंवर स्त्री तथा धनसहित नगर बाहर आवेलो छे. ते सांजली पिता घणा आडंबरथी सामो आव्यो. पछी माहा महोत्सवे करी सहुये नगरमां प्रवेश कीधो. पिता, पुत्र तथा कुटुंब सर्वे मल्यां, परम प्रमोद पाम्यां. पछी ते पूर्व जवनां उपार्ज्यां जे समग्र पुण्य तेना योगे करी स्वर्ग समान सुखजोगने जोगवतो दानादिक देतो थको विचरे छे. एवे समये मेघराजाये सुपुत्र देवसिंहने राज्ययोग्य जाणी तथा पोतानो पण वृद्धावस्थानो समय जाणी सर्व राज्य छोडी दई साधु पासे दीक्षा लेई सकल कर्म खपावी केवलज्ञान पामी मोक्ष नगरप्रत्ये गमन कर्युं.

हवे देवसिंहकुमारे पण संग्राम कीधा विना पोताना तेज पराक्रमने प्रतापे दुर्दंत जे भूपतियो हता,ते सर्वेने नमावी पोतानी आज्ञामां राख्या. अने ते देवसिंहराजा अत्यंत न्यायवान् थयो, तेणे करी त्यांनी प्रजाने ते राजा अत्यंत प्रिय लागतो हवो. एकदा राजा प्रजाते जाग्यो थको हृदयमां ये प्रकारे चिंतववा लाग्यो के, जे राजाउये राजलक्ष्मीने तृणवत् गंमीने प्रवर्ज्या लीधी, तेउने धन्य छे. अने हुं जाणुं छुं, ते छतां पण कांइ मतनो उद्यम करतो नथी अने प्रमादमांहे खुंचीज रह्यो छुं. मद्दा मोहने विलासे

वेठसतो एवो जे काल, तेने हुं निष्फल गमावुं छुं. अभिलाषारूप पिशा-चीये मुजने अत्यंत ग्रह्यो छे. अरहुं परहुं जमतुं मारुं मन, ते धतुरासमान ते विषयजोग तेमांहे रति मानी रह्युं छे. वली वक्र एवा कामरूप किराते मारा विवेकरूप रत्नन चोरी लीधुं छे. शुद्धजावना रूपिणी जे लक्ष्मी तेणे मारा इंद्रियरूपीया चोर लूंटी लीधेला छे. जिनोक्त वचनरूप पटह वाजे छे, तेथी घणाक प्रवीण प्राणीयो होय छे ते जागे छे. अहो!!! हुं अचेतन थइ मोहनिद्रामां सूइ रह्यो छुं, तेथी केमे करी जाग्रत थतो नथी! माहादुष्ट मोहरूपियो शत्रु महोटा प्रयासें प्राप्त थयेला मारा चारित्रने ग्रहण करे छे, अने पाछो ते मोहने केम जीतवो ते पण मंदबुद्धिवालो हुं कांइ जाणी शकतो नथी! अरे! असार संसारमां आसक्त एवा माराथी ए महाप्रबल मोह केम जीताशे! एम ते मनमां दुःख करे छे. त्यारपछी ते देवसिंहकुमार, निश्चयात्मिक बुद्धि करीने कहेछे के, हा! ते मोह जीतवानो उपाय तो पूर्वाचार्ये जावस्तवे तथा द्रव्यस्तवे कह्यो छे. एम निश्चय धारी प्रजातने विषे राजाये उत्तम जूमि शोधीने ते ठेकाणे केटलाएक प्रासाद करावत्राने अर्थे सूत्रधारो तेडाव्या. केटलांएक बिंब करावत्राने वास्ते शलाटकारीगरोने तेडाव्या, अने उतावलथी तेणे थोडा वखतमां जिनप्रासाद तैयार कराव्या. अने तेमां जिनबिंबनी स्थापना करावी. हवे ते जिनप्रासादनुं आंगणुं जे छे, ते नीलरत्ननी शिलायें करी बांध्युं छे. मणिने खंभे करी मंडित कीधुं छे, ते उपरथी आकाशज जाणे आंगणे आव्युं होय नहीं! एवी रचना कीधी. स्फटिकना थांजलापर मणिरत्ननी पुतलीयो कीधी छे, ते केवी छे? तो के आकाशथकी साक्षात् विद्याधरीयोज जाणे उतरीने आवीयो होय नहीं? स्फटिक स्तंज कुंजीयो सारी रीते जरावी छे, तेणे करी शोजायमान उंचां छे शिखर जेमनां एवा स्फटिकस्तंजो ते केवा शोजे छे के जाणे हिमाचलनी टुंकोज अहियां विश्राम लेवाने आवी होय नहीं! अने जाणे देवतानां विमानज इहां आव्यां होय नहि! एवां जिनप्रासाद कराव्यां. वली ते जिन प्रासादना शिखर उपर श्वेत ध्वजाना आटोप लटकता छे. तेवा प्रासादनी तुंगतानी चंगतानां आकर्ष्या लोको नित्य जिनप्रासादनेज जोइ रहे छे. एवी रीतनां जिनप्रासाद तथा जिनबिंबना करता एवा सत्राटोने सन्मान दानथी संतोष्या. हवे छत्र, सिंहासन, चामर, तेणे

। मणिमय, अरिहंतनां बिंब जराव्यां. तथा आचार्य पासे जिन बिंब
निष्ठा पण करावी. ते पछी ते देवसिंह राजा तथा तेनी राणी जिनपू-
कृत्य निरंतर करे ठे, अने तेथी पोताना पातकरूप पंकने पखाळे ठे.
बिंब पासे लज्जा त्याग करी नाचे ठे, वाजिंत्रना निर्घोष वजावे ठे, ते
लागे ठे के किन्नर तथा किन्नरीज जाणे रंगित गान प्रमुख करतां हो
दें! एम नर नारी जिन गुण गीत गाय ठे. त्यार पठी तेणे रथ यात्रा
ुन कार्य कीधां, स्नान महोत्सवादिक कार्य कीधां, उजमणादि
क्ति वगेरे शुज कार्य कस्यां. तदनंतर देवसिंह महा पूजा अर्चावे.
हे योगीन्द्रनी पेरे लयमान पामे, महोटां दान सुपात्रे आपे, शिव सं
नां लय पामे, वधते परिणामे जिनजक्ति अपर दानादि कार्ये धन खर
तेणे समकित सहित निर्मल कार्य कीधां, जक्ति प्रनावनाये युक्त थ
थको जिन साधुनी जिनालयनी परिपूर्ण जक्ति करनो हवो. तेम करतां
शमांहे पण घणा प्राणीयो जिन जक्तिवंत थाता हवा. एम श्रावक धर्म
। काल पर्यंत पालीने वृद्धावस्थाये ते देवसिंह राजा चिंतववा लाग्यो के
गृहस्थ धर्मनुं फलजूत जे साधुपणुं ठे, तेज आदरवुं मुने उचित ठे.
शो उपाय करुं? महारो पुत्र जे ठे ते बालक ठे, ते माटे राज्य तजी
क्षा तो लइ शकुं नहीं. परंतु हुं एने बालपणेज राज्ये तो स्थापुं, अने हुं
वे हलवे राज्य कारजारथी निर्व्यापार थाउं. अने ज्यां सुधी ए पुत्र
य कारजार वहनतुं सामर्थ्य पामे, त्यां सुधी जो मारुं शरीर सशक्त रहे
हुं दीक्षा ग्रहण करुं! अने आत्म साधन करुं! एम चिंतवी तुरत प्रधान
ुख तेडी पोताना नरसिंह कुंवरने तेडीने राज्यगादीपर स्थापन कीधो.
र पठी ते श्रावकना बार व्रतनी क्रियामां तत्पर थया. राजा पठी देश
रतिपणुं शुजजावे आराधे ठे. चारित्र लइ शक्या नहि, तोपण विविध
थान तपे करी काया शोषवी, जाव चारित्रपणुं जावतां अंतकाले एकमास
अणसण आराधी शुजदिने काल करी ते देवसिंह राजा, सातमे देवलो
सत्तर सागरना आयुष्यवाला देवतापणे जइ उपन्यो. त्यार पठी राणी
ण श्रावक धर्म आराधी तपे करी क्षीणदेह करी अणसण आराधी अंते
ध्याने काल करी सातमा देवलोके सत्तर सागरोपमना आयुष्यवाला
वतापणे जइ उपन्यां. यतः—एकत्र तत्र प्रवरे विमाने, तौ द्वौ च देवौ

परमर्द्धियुक्तौ ॥ जातौ मरुत्कोटिनतौ तदायुः, समाधिका वै दश सागराणि ॥ अर्थः—एकज उत्तम विमानमांहे ये देवतानुं परमर्द्धिपणुं पाम्यां, तिहां सुरकोडीनां पूजनीय थयां. एम देवसिंह राजा श्रमणोपासक धर्म आराधी स्वर्गे गया.

एम पृथ्वीचंद्रना चरित्रने विषे लब्धिअंक एवे नामे त्रीजो सर्ग संपूर्ण थयो ॥३॥ इति पृथ्वीचंद्र ने गुणसागरना पट्नवनो संबंध समाप्त थयो॥

॥ अथ ॥

॥ चतुर्थ सर्गस्य बालवबोधः प्रारज्यते ॥

हवे सानमा नवने विषे सातमा शुक्रदेवलोकमां सुखमय एवुं संपूर्ण आयुष्य नोगवी तिहांथी देवता थयेलो राजानो जे जीव, ते प्रथम च्यवीने ज्यां उपन्यो, तेनी यथार्थ कथा कहिये बेये. तेने एक चित्त राखीने हे नव्यजनो! तमो सांनलो.

एहिज जंबुद्वीपमां पूर्वमहाविदेहक्षेत्र बे. जे क्षेत्रने विषे संदेहना निवारक एवा तीर्थंकरो विचरे बे. ते विदेहने विषे सारा सुखरूप जे वृक्ष, तेहना फलसमान सुकच्छ नामा विजयंत बे, तेने विषे पूर्वे इंद्रपुरी समान अयोध्या नामा नगरी बे, तेमां मेघनीपेरे वरसे एहवा दातार, धर्मवंत, धनवंत, जयवंत, पंमित एवा घणाक लोको वसे बे. वली ज्यां जिनप्रासादने विषे नाटक पूजाने अवसरे वागतां एवां जे मृदंगो, तेना गर्जारवनो ध्वनि सांनलीने सुखीया थया जे श्रावकरूप मयूरो, ते सदा नाच कस्या करे बे. तथा वली जे नगरीने विषे राजकुमारो जे घोडा दोडावे बे, तेहनी रज आकाश पर्यंत उडे बे. जे नगरीना चतुष्कोने, जेना गंमस्थलमांथी मद ऊरे बे, एवा हस्तीउ पोताना मदथी सींचे बे. ते सुप्रशस्य एवी नगरीने विषे शुद्ध कर्पूर समान पोतानी कीर्त्तिये करी वासित कस्या बे देश जेणे एवो विमलकीर्त्ति नामा राजा राज्य करे बे. वली ते राजा केहवो बे? तोके यशोदा एवा वैरीने बंधन करवानुं सार बे जेने विषे, तथा सुदर्शन जे समकित दर्शन तेनो धारण करनारो बे, वली जेणे लक्ष्मी तो विष्णुनी पेरे वशज करेली बे. हवे ते राजाने प्रियमती नामे पट्टराणी बे, ते रूपे करी रंना जेवी बे. अर्थात् इंद्राणी सरखी बे. तेहनी कुखे देवसिंहराजानो जीव देव

तारणाथी च्यवीने जेम रोहणाचलपर्वतनी गुफामांथी महर्घ्य माणिक्य उत्पन्न थाय, तेम ते राणीने उदरे पुत्रपणे आवीने उपजतो हवो. जेवारे ते उदर आव्यो, तेवारे त्यां प्रियमतीराणीये सुतां थकां स्वप्नने विषे दिव्य मनोहर एवो देवतानो रथ दीठो, अने ते देवतानो रथ देखी जागीने पोताना भर्तारने स्वप्ननी वात सर्व कही, ते सांभली राजाये कह्युं के, हे स्त्रि! आपणने उत्तम पुत्रनी प्राप्ति थाशे. एवुं सांभली राणी हर्षवंत थइ थकी गर्भनुं प्रतिपालन करवा लागी. पछी पूर्ण मासे मध्यरात्रिने समये देवकुमार सरखा दीप्तिमान् पुत्रनो ते प्रियमतीराणीथकी प्रसव थयो. तेवारे दासीये राजाने वधामणी आपी, त्यारे घणां गीत गान गवराव्यां, नट्टुवा नचाव्या, घणां दान दीधां, स्वजनने घणां आदरमान दीधां. एम दस दिवस सुधी पुत्रजन्मनो महोत्सव कीधो. अगीआरमे दिवसे राणी पवित्र थइ. पछी बारमे दिवसे सर्व कुटुंब परिवारने जमाडी, सर्व वडेराउने आदरथी तेडी पूछीने राणीये जे स्वप्नमां देवतानो रथ दीठो हतो, तेने अनुसारे कुंवरनुं नाम देवरथ एहवुं पाड्युं.

हवे ते कुंवर पद्मकमलने विकस्वर करे, अने सूर्यनां पण तेजने हणे, एम निष्कलंक चंद्रमा समान कलाये करी वधतो हवो. पछी पोतानी इच्छाये नगरने विषे विचरतो, हस्तीनी पेठे शोभतो, अमान दानने देतो थको नगरनां लोकरूप जे भ्रमर तेणे करी सुशोभित छे. वली ते कुंवर कहेवो छे? तो के सौम्य, शीतल, सरल प्रकृतिवालो, निःकषाय, संतोषी, स्वजन वल्लभ तथा गुणी छे. जे कुंवर यौवनावस्था पाम्यो छे, ते छतां पण विषयथकी विरक्त अने संसारी वार्त्ता. कथा, विनोद, तेथी रहित छे. परोपकार करवाने विषे काह्यो छे. माता पिताने हर्ष उपजावे तेवो छे. यौवनावस्था पाम्यो छे तोपण तेनी तत्त्वदृष्टिथी धर्ममांज रुचि छे. हवे एहवे समये तेहिज विजयने विषे षट्दर्शनवाला जनोथी व्याप्त तथा पृथ्वीरूप स्त्रीना कपालमां तिलक समान एवुं सुप्रतिष्ठित नामे नगर छे, ते नगरमां कुलवान् तथा महोटा स्कंधवालो, रूडा कर्मनो उदय छे जेमने एवा कल्पवृक्ष जेवो रवितेज नामा राजा राज्य करे छे. त्यां अशोकवृक्षना पत्र सरखा हाथपगनां तलीयां छे जेमनां, वली जाणे के साक्षात् वसंत लक्ष्मीज होय नहीं? तेवी वसंतराणी नामे ते राजानी राणी छे. हवे ते देवसिंहनी स्त्रीनो

जीव, जे सातमा देवलोकमां देवता थयो हतो ते त्यांथी चवीने कर्मना वशथी ते वसंतदेवी राणीने कुखे पुत्रीपणे आवी उपन्यो. त्यारे राणीये रत्नमाला स्वप्नामां दीठी. पछी ते राणीये गर्भ प्रतिपालना करतां थकां पूर्णमासे शुभयोगे पुत्रीनो जन्म आप्यो, त्यारे पिताये जन्म स्थितिनो महोत्सव करी संपदानुसारे ते कन्यानुं रत्नावली एहवुं नाम पाड्युं. ते रत्नावली अनुक्रमे महोटी थइ ने चोशठ कलानी तथा बीजा घणा एक विज्ञाननी विज्ञात थइ. जेवारे यौवनावस्था पामी, तेवारे अति मनोहर थइ. ते विषे कवि उत्प्रेक्षा करे ठे ॥ यतः—वक्रं पूर्णशशी सुधाधरलता, दंता मणिश्रेणयः, कांतिःश्रीर्गमनं गजः परिमलस्ते पारिजातादयः ॥ वाणी कामदुघा कटाक्षविशिखास्ते कालकूटं विषं, तत्किं चंद्रमुखि त्वदर्थ ममरै रामंथि दुग्धोदधिः ॥ अर्थः—ते कन्यानुं पूर्णचंद्रवत् मुख, अमृत समान अधर, मणि श्रेणि तुल्य दांतो, लक्ष्मी सदृशकांति, ऐरावत हाथी समान गमन, शरीरनो परिमल पारिजात वृक्ष समान, वाणी कामदुघा सरखी, कटाक्षविशिखो कालकूट विष तुल्य ठे. माटे हे चंद्रमुखि! शुं तारे माटेज देवताउये आ दुग्धोदधि मंथन करेलो ठे? अर्थात् देवोने दुग्धोदधि मंथननुं कारण चौद रत्न उत्पन्न करवां तेज ठे, तो ते चउदे रत्न हे कन्ये! तारा शरीरमां ठे, माटे तारे माटेज देवोये दुग्धोदधिनुं मंथन करेलुं हशे शुं? ए कविनी उत्प्रेक्षा ठे.

हवे रवितेज राजाना शिक्षाव्रत नामा प्रधाननो विबुधनाभे पुत्र विमलकीर्ति राजाना पुत्र देवरथनुं वृत्तांत सांजली एकदम अयोध्यानगरीये आव्यो. त्यां राजदरबारमां जइ राजाने हाथ जोडी प्रणाम करी कहेवा लाग्यो के, हे विमलकीर्त्ति राजा! सुप्रतिष्ठ नगरना रवितेज नामा राजाये विनतिपूर्वक आपने कहेवराव्युं ठे जे आपनो देवरथ नामा कुमार ठे, ते साक्षात देवरथज ठे, तेनी अने देवना रथनी तुल्यता ठे. जेम देवरथ अव्याहत गति ठे तेम आपनो पुत्र पण अव्याहतगति ठे. जेम देवरथ, विगेरेये रेखाये करी युक्त ठे तेम तमारो पुत्र चक्ररेखा वगेरेना गुणोये करी युक्त ठे, देवरथ जेम गुण जे दोरडी तेणे करी युक्त ठे तेम कुमार पण सदा औदार्यादिक गुणोये करी सहित ठे, देवरथ जेम सुमन जे पुष्पो, तेथी आच्छादित ठे तेम कुमार पण सुमन जे रुडामन तेणे युक्त ठे. अर्थात् पंडित ठे.

माटे देवरथ एवुं जे तमारा पुत्रनुं नाम छे, ते वास्तविकज छे. हवे ते देवरथे जेम आपणे ध्वजा जोडीये तो ते शोभे. तेम आ तमारा देवरथ नामा कुमारने पण रवितेज नामक राजानी कन्यारूप ध्वजा जो जोडीये, तो ते पण अत्यंत शोभे. हवे कन्यानुं अने ध्वजानुं कवि सरखापणुं कहे छे. ते जेमकेः– हवे ते ध्वजा छे, ते चल छे, अने कुमारिका छे, ते अचल छे, एटलोज कुंवरीमां अने ध्वजामां फेर छे. वळी देवरथने ध्वजा, जळे वर्णे तथा जळे गुणे एटले सारा दोरडाथी बांधेली छे, तेम कन्या पण सारा वर्णे अने गुणे करी युक्त छे. माटे सर्व रीते सरखी एवी ते कन्या परणवी कोने न रुचे? वळी ते देवरथने कन्या आपवाथी तमारा बेहुनां एकचित्त थाशे, तथा तमो बेहु जण संबंधी थाशो, तो महोटी आश्चर्य जेवी वात थाशे.

हवे ते पूर्वोक्त कन्याने परणाववा माटे ते रवितेजराजाये महोटो स्वयंवरमंडप कराव्यो छे, त्यां महोटा महोटा राजवीरो आवनारा छे. कदाचित् जो तमारो देवरथपुत्र, कन्याने परवाने न इछतो होय, तोपण तेने त्यां आववुं मो उचितज छे. अने राजाये पण केवराव्युं छे के जो ए तमारा पुत्र देवरथ तुं अने मारी कन्यानु लग्न थाशे, तो आगल जातां आपण बेहुने महोटो आनंद थाशे! आवुं रवितेजराजानुं कहेलुं वचन, प्रधानना मुखथी सांभळी, बुद्धिमान् एवो विमलकीर्त्तिराजा पोताना विज्ञातपुत्र देवरथने एकांतमां बेसाडी कहे छे के. हे पुत्र! तुं त्यां स्वयंवर मंडपमां जा. कारण के तिहां घणा राजकुमारो मळवाना छे, तेउना पुण्यत्वापुण्यत्वना निर्णय करवा माटे रवितेजराजाये स्वयंवर मंडप रचाव्यो छे. वळी हे पुत्र! त्यां कन्यानी इछाथी वरेला वर विना बीजा राजकुमारो पण आव्या हशे, तेमनुं ते रवितेजराजा कांही पण अपमान करशे नहिं. अर्थात् ते कन्याने वरनारनुं तथा बीजा राजकुमारोनुं सरखुंज मान राखशे; माटे तैयारी करी हे वत्स! तमो ते नगर प्रत्ये जाउ.

परंतु पितानुं वचन सांभळी पितानी आज्ञायें चातुरंगी त्यां जवुं कबूल कर्युं. पछी तिहांथी बीजे दिवसे अति चपल चतुर घोडाउ तथा महोटा स्वच्छपणाथी नाचती एवी हस्तीओनी घटाउ, रथोना चित्कारथी संभ्रांत लोकोये देखाता सार रथो, विविध एवा आयुधोना संबंधथी उग्र अने भासता एवा पायदळो, तथा पोतने योग्य एवा वाजित्रोना शब्दो, ते सर्वनी

साथे देवरथ नामा कुमार, मदोन्मत्त हाथी उपर आरूढ थइ चाल्यो. जे वखत ते कुमार हाथीपर बेसी चाल्यो, ते वखत माथे छत्र धारण कर्युं, अने चामरो पण विंजावा मांड्यां. एम मद्दोटे मंमाणे अने शोनते सैन्यें ते कुंवर पोताना नगरथी बाहेर निकल्यो. पठी रस्तामां चालतां ग्राम, नगर, पुर, उद्यान, प्रमुख जे जे आव्यां, तेने उल्लंघतो थको एक वनमां आवी पहोंच्यो. त्यां वनमां चालतां छिन्नपक्ष पंखीनी पेठे जूमिमां पडेलो, तडफडियां मारतो, ऊठवा जाय ठे खरो, पण पाठो पडी जाय ठे तेवा, दीनवदनवाला युवावस्थावाला, रूपवाला, विद्यार्थी भ्रष्ट थयेला एवा कोईएक विद्याधरने दीठो. तेहवा विद्याधरने जोइ आगल आवी दयालु एवा देवरथ कुमारे तेने पूछ्युं के, हे महाजाग! आंहिं तुं क्यांथी आवेलो ठे? अने शा माटे आवा दुःखने प्राप्त थयो ठे? तेवां राजकुमारनां वचन सांजली विद्याधर कहे ठे के हे राजकुमार! तमो पांथिक ठो, तेथी आपने धारेला गामे जवाने त्वरित जिगमिषा हशे खरी? तोपण कृपा करी आप जो थोडीवार आंहिं मारी पासे उजा रहो, तो हुं माहारा वीतेला दुःखनी सर्वे वात तमोने कहुं, ते तमे सांजलो. एवां वचन सांजली दयाशील एवो कुमार तिहां उजो रह्यो, एटले विद्याधरे सर्व पोतानी वनेली वात कहेवा मांमी के हे कुंवर! वैताढ्य नामा पर्वतने विषे कुंमलनामे नगर ठे, तिहां श्रीध्वज नामा विद्याधरनो राजा राज्य करे ठे, तेहनो पुत्र हुं चंद्रगतिनामा विद्याधर हुं. पोतानी वंशपरंपराये पिताथी पाम्यो जे विद्या, तेणे करी स्वेछाये हुं क्रीडा करतो एकदा वैताढ्यनी मेखलाये गयो, त्यां में कोइएक नारीसमुदायनो हाहारव तथा कोलाहल शब्द सांजल्यो, ते सांजलतां वेंतज हुं त्यां गयो, त्यां जइ जोयुं, तेवामां तो घणी सखीयो जेने वस्त्रांचले करी समीर नांखे ठे, एवी सुरकन्या समान एक वालक स्त्री पोतानी आंख्यो मींची अचेतन थइ सूती पडेली हती ते में दीठी.

तेवारे मुने सर्वे सखियोये कह्युं के, हे उत्तम पुरुष! जलदी अत्रे आवो, कारण के ए गंधर्वराजानी वेटीने महान आशीविषे एटले सर्पे मशेली ठे, माटे दयालु एवा तमो तेने प्राणनुं दान आपो. ते सांजली में विचार्युं के हवे तेने हुं केवी रीते जीवाडुं? तेवामां मारी दृष्टि ते कन्याना मावा हाथपर पडी, त्यां तेना मावा हाथने विषे विंटी ठे ते जोइ, अने

त्यां जइने में विचार्युं जे ने वींटीमां मणि छे, माटे तेने जलमां नांखी ते जल जो छांटुं तथा ते जल सींचुं, तो तेथी आ कन्या जीवती थाय! एम विचारीने पूर्वोक्त रीते जल, मणीसाथे मेलवीने छांटयुं, तथा ते जल सर्प दंश उपर पण सींच्युं तेथी ते कन्या तुरत हुशीयार थइ बेठी थइ. ने मुने जोवा लागी. जोइने लज्जा आणी पोताना वस्त्र करी शरीर सर्व ढांकी निं सासो मूकी सखीयोने पूछवा लागी के हे सखीयो! तमो अश्रुयुक्त मुखवा ळीयो छतां केम हसो छो? तथा आ कामदेव समान पुरुष कोण छे? तेवारे सखीयोये कह्युं के, हे बेहेन! तमने तो सर्पदंश थयो हतो तेथी का-ष्टवत् थइ गयां हतां, तो ते सर्पनुं विष आ मदनावतार पुरुषे हस्तगत मुं-द्रिका रत्नजलना सिंचनथी नाश कर्युं अने तमोने जीवतां कर्यां! तो अ मो पण प्रथम तमोने सर्पदंश थयो तेथी तमारा जीववानी आशा छोडी दइने शोकाक्रांत थइ रुदन करतीयो हती, तेवामां आ परोपकारी पुरुषे आवी आपने जीवतां कर्यां तेनो हर्ष थवाथी अमो हसवा लागीयो छैये. अर्थात् तमो मरण शरण थयां एवुं जाणी अश्रुयुक्त मुखवाळीयो हतीयो अने पाछां तमो जीवतां थयां माटे हसितवदन अमीं थइयो छैये.

आ सर्व हकिगत सखीयोना मुखथी सांभळीने ते कन्या विस्मय पामी अने सरागदृष्टिथी मारी सामुं जोइने केहेवा लागी के, हे सखि! [illegible] मुद्रिका क्यां गइ? तेवारे सखियोये कह्युं के ते मुद्रिका आ पुरुष [illegible] हण करी तमोने जीवाडेलां छे. एवुं वचन सांभळी ते वखत [illegible] तथा प्रत्युपकारनी वांछाये करी लज्जायो कामरसेथी कोइक [illegible] चनीय रसने अनुभवती हवी.

तेवा अवसरने विषे चोपदारना मुखथी ते थयेलुं सर्व [illegible] ते कन्यानो पिता जे गांधर्व राजा ते त्यां आवीने चाकरना [illegible] ध्वज राजानो आ पुत्र छे, एम मानीने केहेवा लाग्यो के हे [illegible] पुत्रीने प्राणदान देवाथी तमो अमोने माननीय छो. [illegible] पण तमारो उपकार वाळवाने हुं समर्थ नथी. माटे [illegible] लेवाथी पूर्वे लग्नतो थइज रह्युं छे तथापि अमारा [illegible] तमो आ कन्यानुं पाणिग्रहण करो. तेवारे में कह्युं के [illegible] रो छो, ते करवुंज मने घटे छे.

ते पठी महोटा आमंवरथी में ते कन्यासाथे मारो विवाह कस्यो, अ
मे कांता साथे नोग नोगवतां मने घणोज काल व्यतीत थयो. हालमां
क्षिण समुद्र तटना उद्यानने विषे क्रीडा करीने निवृत्त थयेला एवा मनथ
रस्तामां चालतां मारी फइनो पुत्र सुमेधा नामा विद्याधर मने मह्यो, ते
ने स्त्रीसहित जोतावेंत अत्यंत क्रोधायमान थयो थको कहेवा लाग्यो जे,
दुष्ट चेष्ट! पापिष्ट!! मारे माटे मागेली एवी आ कन्याने लइने तुं मार
नजरे टकीश! हुं जोउं तारुं बल जोये केवुंक ठे? अने तेनुं फल हुं तुने
खाडुं तुं! एम कहीने स्पर्द्धाथी मारी सामो युद्ध करवा बद्धपरिकर थ
उनो रह्यो. में पण मारा सामार्थ्यपणे युद्ध करवा मांड्युं. परंतु दैवयोगे
री व्यग्रपणाथी विद्यानुं एक पद मुने विस्मृत थइ गयुं, तेथी हुं उपरथ
खसीने तत्काल नीचे पडी गयो. तेवामां तो पांगलानीज जाणे स्त्री लइ ज
य, तेम मारी स्त्रीनुं हरण करी कागडानी पेठे ते नाशी गयो. ए प्रमा
में मारी वार्त्ता सर्व कही संजलावी.

ते पठी दयालु तथा परदुःखे करी दुःखित अने उपकार करवा मा
व्याकुल एवा कुमारे विचार्युं के मारी शक्ति प्रमाणे एनो हुं उपकार करुं !
एम विचारीने तेणे विद्याधरने कह्युं के तमारा जेवानो उपकार करवाम
अमे ते शुं समर्थ थइये? अर्थात् तम जेवानो उपकार अमाराथी शुं बने
तोपण जो ते विद्याथी कल्प थाय, तो मारी पासे तमो बोलो. तारे चंद्रग
ती नामा विद्याधरे विचार्युं जे निश्चे आ महापुरुषथी मारी कार्यसिवि
थाशे. पठी ते विद्याधरे ध्यानमां लावी जेटली विद्या पोताने उपस्थित ह
ती तेटली नणी, त्यारे पदानुसारिणी लब्धि थकी ए देवरथकुमारे आ
लनुं विस्मृत थयेलुं जे पद हतुं ते तुरत कह्युं अने पूब्युं के शुं तमे जे वि
सरी गयेला हता ते आज पद हतुं ? तेवारे विद्याधरे कह्युं के हे राजन
आपे जे वाक्य कह्युं, तेज मने विस्मृत थयुं हतुं. हवे मुने आपना कहेव
थी याद आव्युं. तेवी रीते कुमारना प्रतापे करी विद्या प्राप्त थवाथी हर
श्रुना बिंदुथी नींजाइ गयां ठे, नेत्र जेनां एवो ते विद्याधर कहेतो हवो
निश्चे आप जेवा आर्यपुरुषना संगथी मारी कार्यसिद्धि थइ. तेथी हे मि
त्र! आपनां दर्शनथी अत्यंत हुं संतुष्ट थयो ठुं, पण हालमां आपनो का
लेप थाय ठे, ते सहन थइ शकतो नथी. तोपण हे मित्र! हुं तमारा गुण

नो उद्धिंगण शी रीते थाउं? माटे हे वयस्य! मारी पासेथी विद्या ल्यो अने
ते विद्या जणी मुने जेवारे संजारशो के तुरत हुं आवीश अने रूपांतर थाशे.
इछितवस्तु आपशे. एवी वैक्रियलब्धिनामा विद्या तमोने आपुं छुं ते ग्रहण
करो, अने मारी आपेली विद्याना मिषे करी संजारी दीधी छे विद्या जेने
एवो हुं पण कांइक आपी कृतार्थ थाउं. एम ए विद्याधरना मधुर आलापथी
देवरथकुमार विद्याने ग्रहण करतो हवो. पछी ते चंद्रगतिनामा विद्याधर पो
तानी स्त्री हरण करीने लइ गयेला सुमेधानामा विद्याधरनी पठवाडे दोड्यो.

हवे ते विद्याधरनी आपदाने मटाडवे करी हर्षित थयेलो देवरथकुमार,
आगल चालतां चालतां जेमां घणाक राजकुमारो आवेला छे, एवा सुप्रति-
ष्ठनामा पुरने विषे पहोंच्यो. पछी त्यां रवितेज राजाये बहु मान पुरःसर
सुंदर मंदिरने विषे ते देवरथ कुमारने उतारो आप्यो. त्यार पछी ते विविध
प्रकारना आश्चर्यनो छे आडंबर जेमां एवो अने उंचा एवा मणिस्तंभे करी
बनावेला प्रासादनी श्रेणीयोये करी सुशोभित, मोतीनी जेने कांधीयो छे
एवा मणिना तोरणोये करी शोभायमान, बांधेला छे रेशमी चंद्रवा जेने
विषे तथा अनेक आश्चर्यना जोवाथी व्यग्र अने उन्मुख छे लोकनो समूह
जेने विषे तथा नाचती एवी वारांगनाउये करी मनोहर, बोलता एवा नाना
प्रकारना यंत्रपक्षियोथी उत्पन्न थयुं छे आश्चर्य जेने विषे एवो स्वयंवरमंडप
रवितेजराजाना हुकमथी सारा कारीगरोये ते नगरने विषे बनाव्यो.

हवे ते पछी प्रजातने समये राजानी आज्ञायें करी कोटवाले पटह वग-
ड्यो जे परिवारसहित अहीं आवेला राजकुमारोये त्वरित स्वयंवरमंड-
पमां आववुं. ते सांजलीने कर्या छे शृंगार जेमणे अने सारां उत्तम वस्त्रोये
युतथका पोतपोताना परिवारसहित विविध देशना कुंवरो त्यां आववा
लाग्या. हवे देवरथकुमार मनमां विचारवा लाग्यो जे रूपण वगेरे छे ते
अरूप छे. कारण के पोताना पुण्य अने अपुण्यना हेतुये करी कन्यानुं
थाशे, परंतु कांइ रूपणादिथी थवानुं नथी. अने एमां हर्ष शोक
करवुं पण कांइ कारण नथी. कोइ पण एक पुण्य पुरुषने ते कन्यानो
थशे तेथी तेना पुण्यवतनी परीक्षा थाशे, अने जे पुण्यरहित जनो
छे तेनो तो पराजव थायज छे. तेमाटे मारा पुण्यना निर्णय माटे कांइक हुं

मारुं रूपांतर करुं! एम विचारीने पोताना मित्र विद्याधरे आपेली विद्याये, करी कांइक पोते कुरूपडो थइ हाथमां वीणा लइने पुरमां चालवा लाग्यो. चालतो चालतो स्वयंवरमंडपमां आव्यो. हवे त्यां स्वयंवरमंडप कहेवो छे? के तेमां प्रवेश करतां कोइक कुमारोने दरवाजे रोक्या, तेथी ते रुष्ट थइने पाछा जाय छे, तेने जोइने कोइक उपहास करे छे. वली ते स्वयंवर मंडपने विषे उपरना छजापर बेठेला वानरोये हरण कर्यां छे शिरोवस्त्र जेनां एवा पुरुषो ज्यारे अरहुं परहुं जुवे छे ने कोइ खरो वस्त्रहर्त्ता ओलखातो नथी तें वारे बीजा कुतूहली माणसो कोइक भलता माणसनुं नाम लइने उपहास करे छे. वली केटला एक तो त्यां स्वयंवरमंडपमां बांधेली स्फाटिक मणिनी पृथ्वीने विषे जालसहित 'आ हृद छे' तेवी भ्रांतिथी वस्त्रोने जीजावाना भयथी उंचां लइ चाले छे. एम विचित्र प्रकारो ते स्वयंवरमंडपमां थाय छे. हवे कन्या वरवाने उत्सुक एवा राजकुमारो, त्यां प्रतिहारे बतावेला एवा मांचा उपर यथोचित रीते बेसवा लाग्या.

ते पछी देवरथकुमार पण पोताना स्थानपर पोताना कोइ मित्रने बेसाडीने तेनी पासे वीणाने वगाडतो, विक्षेपरहित सुखे करी बेठो. एवा समयने विषे मनोज्ञ एवां गीत गानने विषे उद्यत एवी पोतानी सखीयोनां वृंदोयेसहित जाणे अप्सराउयेसहित रथमां बेठेली रंजा नामा अप्सरा होय नहिं! तेम ते राजकन्या स्वयंवरमंडपमां आवी. ते समयने विषे ते रत्नावली कन्याना विकसित एवा मुखकमलने विषे राजकुमारोना लोचन रूप भ्रमरो समकालेज पड्या, अने ते सर्वे राजकुमारो पोतपोतामां चिंतवा लाग्या. ते जेम केः—श्लोक ॥ नारत्या नैव रत्याः किम पि न हि ददे नैव गौर्या न लक्ष्म्याः, प्रच्छन्ना स्थापिता या त्रिजगति विधिनाऽगण्यलावण्यलक्ष्मीः ॥ साऽस्याएव प्रदत्ता विनयनयगुणैर्वर्जितेन प्रकामं, नार्यामुष्यां यदेतत्सदृशमिह नवे नांगचंगत्वमस्ति ॥ १ ॥ भावार्थः—जे त्रण जगतने विषे ब्रह्माये अगण्य एवी लावण्य शोभा, छानी राखी मूकी हशे ते विनय अने नीति तेना गुणोथी वर्जित एवा विधिये ते लावण्यशोभा, सरस्वतीने, कामदेवनी स्त्री रतिने, गौरीने अने लक्ष्मीने कांइ पण दीधी नहिं, अने ते लावण्यशोभा आ स्त्रीनेज यथेछित आपेली छे. कारण के जे अंग मनोहरत्व आ नारीमां छे, ते सरखुं आ संसारने विषे कोइमां देखातुं नथी.

एवी रीते ध्यान करता एवा कुमारोने पोताना कटाक्षबाणोये करी निंधत
एवी ते बाला, मंडपना मध्यभागमां आवी. पछी त्यां वेत्रवती एवी ज्ञाव
णीये अनुक्रमे राजाओनां नाम, गोत्र प्रकृतिनुं वर्णन करवा मांड्युं. जे कुमा
रनुं वर्णन धात्रीये कर्युं तेनी उपर ते कन्या प्रथम दृष्टि अने पछी पुंठ
देइने आगल चालती हवी; तेथी ते राजकुमारोने दृष्टिना दर्शनथी हर्ष,
तथा पृष्टदर्शनथी खेद, ए बेहु अनुक्रमे थवा लाग्या. एम ते कन्याये घणा
राजकुमारो दीठा, परंतु दावाग्निये बलेला वनने विषे तापथी बलेली को
किलानी पेठे ते कन्यानी दृष्टि कोइ राजकुमार उपर विराम पामी नहीं.
अने वरप्राप्तिने माटे तेने महोटो संदेह थवा लाग्यो. पछी जेवामां ते क-
न्याये ते स्वयंवर मंडपमां नीचे बेठेला देवरथकुमारने नजरे जोयो, तेवेज
समये पूर्वजन्मना स्नेहथी ते कन्यानुं मन, ते कुमारमांज लीन थइ गयुं.
अने ते कुमारे पण प्रेमना पूर्णपणाथी पोतानी दृष्टि तेनी उपर नाखी.
पछी ते कुमारनी दृष्टिनी तुष्टिथी एकदम आगल आवी कुमारना गलामां
स्वयंवर वरवानी वरमाला नाखी दीधी. ते पछी त्यां "घहु सारो वर वर्यो,"
एवी रीतनो एकदम मनोहर शब्द उत्पन्न थयो, अने अनेक प्रकारनां
मंगलतूर्योना शब्दोथी नगर सर्व पुराइ गयुं. अर्थात् आखा नगरमां
मंगलतूर्यना शब्दो संभलाया. पछी देवरथकुमारने जोइने रवितेजराजा
मनमां जरा खेद पाम्यो, जे अरे! आ मारी पुत्रीये आवा वीणाधर गाय
कने वर्यो? एम खेद पामीने वली मनमां विचारवा लाग्यो जे अरे! आ
वीणाधर गायकमां रूप, कुल, कला, वीर्य, प्रमाण, संपत्ति, तथा बीजी
तेरनो कोइ पण गुण तो छे नहि, तोपण आ मारी मूर्ख कन्याने ते वीणाधर
उपर प्रेम अत्यंत केम थयो हशे? वली उत्तम एवी आ कन्या सामान्य
पुरुषमां आसक्ति ते केम करे? जुवोने जे राज्यलक्ष्मी छे, ते कोइ काले पण
अ पुण्यवाला प्राणीने घांडे नहि; माटे आ नियमथी तो ते बेहुना ना.
ना योगेज आ वात बनवी घटे छे. बाकी बीजुं कांइ पण आमां विचार
जेवुं नथी. हवे तो आ मारी पुत्रीने जे वर वर्यो, तेज आपणे पण उ-
जाणवो! आवी रीते रविनेजराजाये विचार कर्यो.
एवा समयने विषे गांधर्वविवाहे देवरथकुमार ने कन्याये वर्यो, ते सां-
ईर्ष्यावाला राजाओ, पोतपोतानुं सैन्य तैयार करीने ते देवरथकुमारना

सरा रवितेज राजाने कहेवा लाग्या, जे अरे! अज्ञानपणाथी आ तमारी कन्याये कांइ पात्रापात्रत्व जाण्युं नहिं, अने अयोग्यवरने कंठे वरमाला रो पण करी, परंतु ते वात तमे केम कबूल करी? तमे कहेशो जे ते कन्यानी खुशी प्रमाणे कन्याये ते कर्युं, तेमां अमो शुं करीये? तो के, कोइ आंधला माणसोनी शुं कूवायकी, कांटायकी, अग्निथकी, दया आणीने रक्षा न करवी? तेम अज्ञानपणारूप अंधत्वथी युक्त एवी आ कन्यानुं कूपादिक सरखा आ वीणाधरथी दया आणी तमारे रक्षण करवुं उचित नथी शुं? ते माटे वीणाधर गायकने वरवारूप कदाग्रहमांथी कन्याने समजावी कोइ उत्तम राजकुमारने आपवी योग्य ले, के जेणे करी आ संग्राम करवा सन्नद्ध थयेला राजाओ पाला विराम पामे? अने वली अति क्लेशनो नाश पण थाय? अने जो तमारी तेवा वीणाधर गायकरूप पामर प्राणीनेज कन्या आपवानी इच्छा हती, तो आ अमारा जेवा राजाओने व्यर्थ अपमान करवा शामाटे आंहिं बोलाव्या? हे राजन्! अमारा जेवानुं जो तमे पाषाणना कटकाये करी नाक काप्युं हत, तो तेने अमो उत्तम मानत; परंतु आवी रीते अमोने बोलावीने अमारो पराजव कर्यो ते तमोये घणुंज खोटुं कर्युं. ते माटे हे राजन्! विचारीने तमारे समयोचितकार्य करवुं जोइये, जे करवाथी मानहानि तथा पराजव न थाय.

एवां राजकुमारोनां वचन सांजली पराक्रमवाला रवितेज राजाये कर्युं के, जो जो राजकुमारो! पोतानी मत्यनुसारे वरमालारोपण करी, यथेष्ठ वरने ते कन्याये वर्यो, तेमां वली तमारो पराजव अने अपमान शुं थयुं? पंच शब्दनां वाजां वागते जे हाथीये जेनीपर कलश ढोल्यो होय, अने जे पंचे कबूल करेलो होय, एवो कोइ मनुष्य राजगादीपर बेसे, अथवा कोइ कन्या कदाचित् तेवा पुरुषने वरे, तो बीजाओने तेमां रीष करवानुं शुं कारण ले? कांहिंज नहिं. तथापि जो तमारा शरीरमां अजीर्णथी थयेलो कोप ज्वर बलवान् थयो होय, तो आ वैद्य एवा अमो तमोने युद्धरूप लंघन करावीये? तेवामां तो देवरथ कुमारनो मित्र बोल्यो के जो जो राजकुमारो! वृथाजिमाने करी तमो पोतेज पोताने सकलंक न कहो. कारण आ कुमार जे ले, ते पण राजकुमारज ले; परंतु ते पामर प्राणी नथी. आ कुमार तो के हवो ले? तो के सर्वोत्तमगुणोये करी युक्त ले, मुक्ताफलनी पेठे स्वच्छ अने

स्थूलाकार छे, तथा मुक्ताफलना हारनी पेठे गुणनुं स्थानक छे. आंहिं मुं
फलनो हार. गुण एटले दोरानुं स्थानक छे. तेम आ कुमार पण गुणोनुं आ
लय छे. वली विद्याधरनी पेठे सारी विद्यावालो छे, चंद्रमानी पेठे उत्त
कलावान् छे, तापे करी सुर्यसमान छे, गांभीर्ये करी पर्वपर्वने विषे समुद्रस
मान छे, दाने करी सुरतरुतुल्य छे, माटे अमारा स्वामीने ते माननीय छे.
अने आ वीणाधरना लक्षे करी सर्वत्र महोटो आनंद थाशे; माटे तमारे
अमारी पर क्रोध करवो योग्य नथी. ज्यारे पुण्योदय सारो होय त्यारे तेवी
कन्या वरे छे, अन्यथा तेमां कांइ कोइनो उपाय चालतो नथी. एम करतां
जो आ कुमार साथे तमो विरोध करशो, तो ते विरोध तमारे आगल जातां
अत्यंत दुःसह थाशे. वली तमोने विरोध केवो थाशे? तो के कापेला नाक
पर द्वार जरजरावा जेवो थाशे? आ प्रकारनां देवरथ कुमारना मित्रनां
कानने अति कटुक लागे एवां वाक्यो सांभली राजाउ सर्वे एकदम लडवा
तैयार थइ गया, ते देखी रवितेज राजा पण ते राजाउनी सामो लडवा तै-
यार थयो. ते वखत देवरथ कुमारे कह्युं के हे सुनटो! जुवो, आ रणनुं कौ-
तुक हमणां हुं तमोने देखाडुं छुं! एम कहेतो थको रथमां बेसी युद्ध कर
वा लाग्यो. अने दुशमनोनी सामे बाणो नांखतो थको तीक्ष्ण एवा शत्रुनां
धनुष्योने कापी नाखे छे तथा तेमना रथनी ध्वजाउ तथा छत्रोने पाडी ना-
खे छे तथा बकतरोने पण तोडे छे. कोइनी दाढी अने मुंछो तेने मुंके छे. ए
वी रीते सेनामां युद्ध करतां देवरथकुमारे प्रबल शत्रुउना हाथी, घोडा,
पायदल वगेरेनो बाणोथी करी घाण वाली दीधो. एम शत्रुनी सेनानुं भं-
गाण पडयुं, तेवारे शत्रुउ विचारवा लाग्या जे आ एकले देवरथकुमारे आप
णी सर्व सेना हणी नाखी? एम विचारी लज्जा पामेला एवा शत्रुउ संग्राम
ने मुकता नथी? ते वखते ते शत्रुउने कुमारे वैक्रियविद्याथी नागपाशे करी
युगपत्काले बांधी लीधा, तेथी ते सर्वे दुशमनो पृथ्वीपर सूइ गया. तेवुं ते
देवरथकुमारनुं चरित्र जोइने रवितेज राजा अति आश्चर्य पामी तेना मुख
सामुं जोइ कहेवा लाग्यो के अरे! आ महा पराक्रमी पुरुष कोण छे? तेवा
मां ते कुमारनो मित्र बोल्यो के हे नृप! अमने आंहीं लावनार, आवा
वीयोने मारनार, एवो आ विमलकीर्त्ति राजानो पुत्र देवरथनामा कुमार
कोइ एक कारणने लीधे मने पोताना नामथी निर्माण करेला आसन

उपर बेसाडी पोताना रूपनुं परावर्त्तन करी आवुं वीणाधर गायकनुं रूप लइने ते बेठेलो हतो. आ प्रकारनां वचन सांजलीने अति हर्षायमान थयेलो राजा, देवरथकुमार प्रत्ये कहे छे के अहो पराक्रमी देवरथकुमार! तमोये तमारा शूरवीरपणारूप सूर्यथी स्वकुलरूप व्योमने प्रकाशित कर्युं? वली अमारुं अंधारुं पण तमोये दूर टाली नाख्युं? एम कहीने ते राजाये वाजिंत्रो सर्व वगडाववा मांड्यां, अने बंदी लोकोनां वृंदो पासे बिरुदावली बोलाववा मांमी. ते वखते देवरथकुमारे राजकुमारोने नागपाश बंधनथी मुक्त कर्या अने पोताना स्वस्वरूपनुं प्रगटपणुं कर्युं. ते पछी सघला राजकुमारो विनयवंत थया थका देवरथकुमारने प्रशंसवा लाग्या अने कहेवा लाग्या जे आ रत्नावली कन्याये अहो! आ गा स्वामीने वर्यो, ते घणुंज सारुं कर्युं! एम कहीने ते कुमार पासे क्षमा मागी. सघा प्रणाम करी हृष्टांतःकरणयुक्त थया थका पोतपोताना नगरप्रत्ये जाता हवा.

हवे ते रत्नावली पण पूर्वजन्मना संबंधथी अद्भुतरसने अनुजवे छे. पछी अनुक्रमे देवरथकुमारे योग्य सुसमये शास्त्रविधि प्रमाणे ते कन्यानुं पाणिग्रहण कर्युं, तेथी रीते ते कुमार रतिसमान कन्या साथे उछाह करी अत्यंत आनंद पामतो हवो. पछी ते कुमारनो पिता विमलकीर्त्ति राजा पण 'पोतानो कुमार रत्नावली कन्याने परण्यो' ते वात दूतना मुखथी सांजली सुधार्थी पण अधिक अमंद आनंदना समूहने धारण करतो हवो. ते देवरथकुमार अने रत्नावली ए बेहुनुं उछारित जोडुं जोइने सहु कोइ कहेवा लाग्यां जे आ कुमार जेम अत्युत्तम छे, तेम आ कन्या पण तेना सरखीज अतिकमनीय छे. आ बेहु जण धन्य छे, अने शुज छे, आ बेहुजणे साथेज सोनाना कल्पवृक्ष नामक तप, पूर्वजन्मे कर्युं हशे? अथवा सुं सुन्दर एवुं सर्वांगसुंदरनामक तप कर्युं हशे? एम स्पर्द्धाने देखाय छे. नहिं तो ए बेहु जण सरखां स्वरूपवान् थइने दंपतीपणाने क्यांथी पामे?

हवे ते पछी देवरथकुमार केटलाएक दिवस श्वसुरकुलने विषे रहिने पोताना नगरप्रत्ये जावा तैयार थतो हवो. पोतानी प्रिया रत्नावलीने सहने ते वखते पोताना नगर प्रत्ये कुमार चाल्यो, तेवारे ते रत्नावली वारंवार पोताना पितानी नगरीने जोवा लागी रही, अने तेना पिता वगेर पांड

दूर आवी कन्याने सारी शिखामण आपी पाछां वल्यां. ज्यारे सहु पियरीयां पाछां वल्यां, त्यारे जेनी आंखमां आंसु आवी गयां छे एवो रत्नावलीनुं मुख जोइने देवरथकुमार रस्तामां वनने विषे जेवा जेवा विनोद देखवामां आवे तेवा तेवा विनोदोये करी आनंद करे छे. ते जेम केः—हे प्रिये! जो. आ स्नेहयुक्त एवो मृग, रोषयुक्त थइ पोताना शिंगडाये करी स्वकीय बालकने मारवा माटे आवता एवा वाघने वेगे करी हणे छे. वली हे दयिते! विनोदने माटे वगाडवा लीधेला मृदंगने लइने रस्तामां चालता एवा भिल्ल लोको थाकी जवाथी ते मृदंगने झाडनी शाखामां बांधी पाछा विसरी जइ सुइ गयेला छे, तेवामां वानरो आवी ते मृदंगने वगाडी तेना शब्दथी ते सूतेला भिल्ललोकोने भय उपजावे छे. इत्यादि वनने विषे वननी लीलाउने पोतानी स्त्रीने देखाडतो, वनवनने विषे, सरोवरने विषे क्रीडा करतो, बहुमान पामतो,पुरपुरने विषे कौतुकोने जोतो, दीन अने अनाथने रूडी रीते दानादिकथी प्रसन्न करतो एवो ते देवरथकुमार, कांता सहित पोताना नगर प्रत्ये आव्यो, पछी ते पोतानी पुरी स्वतः अति मनोहर तो हतीज, परंतु ते कुमारना आववाथी अत्यंत मनोहर थती हवी. ते समग्र पुरीने विषे मट्टोटो उत्सव थवा लाग्यो. पछी समान रूपवाली स्त्रीये युक्त, पोताना चरणमां प्रणाम करता एवा देवरथ कुमारने जोइ मातापितानुं चित्त तो चंदनोदकथीज जाणे सींच्युं होय नहिं! एवी रीतनुं शीतल थइ गयुं. पछी पिताये कुमारने आकाशपर्यंत ऊंचो तथा स्फटिक मणिसमान शुभ्र एवो रहेवा माटे प्रासाद करावी आप्यो. तदनंतर शृंगार सारने जाणवावालो कुंवर, इंद्रियोनां सुख भोगववा तत्पर थयो. त्यार पछी पोताना देवरथ नामा पुत्रना मित्रे तेना विवाहना सर्व समाचार कह्या, ते विमलकिर्त्ति राजा सांभली आनंद अने विस्मय तेथी भरपूर थइ गयो. पछी घणा कालपर्यंत पोतानी स्त्रीयो साथे भोग भोगवतो हवा. एम करतां त्यां एक दिवस बाहार वनने विषे, क्रोधरूप योद्धाउने निवारण करनार एवा धर्मवसुनामक धर्माचार्य गुरु आवी समोसर्या. पछी देवरथकुमार गुरुनुं आगमन सांभली मेघना आववाथी जेम मयूर हर्ष पामी नृत्य करे, तेम हर्ष पामी नाचतो होय नहिं! एम शोभतो हवो. ते पछी विमलकीर्त्ति राजा पोताना सर्व

परिवार तथा पुत्रे सहित गजेंद्र पर बेसीने धर्मवसु गुरुने वांदवाने आवतो हवो. पठी पांच अनिगमने साचवता एवा ते राजाये ठत्र, चामरादिक राज्य चिन्होने गेडीने त्यां समवसरणने विषे आवी गुरुनी स्तुति करवा मांमी. ते जेम केः—मोक्षरूप मार्गने विषे कल्याणकारी रथसमान तथा विषयकषायरूप ताप शमाववाने चंदनसमान, एवा हे मुनीश्वर! हुं आपने नमस्कार करुं बुं. एम स्तुति तथा नमस्कार करी बीजा राजाउं अने पुरजनोनी संघाते स्वस्थाने विमलकीर्त्ति राजा बेठो. पठी पापसंतापने नाशकारक एवी देशना देवानो आरंज धर्मवसुगुरु करवा लाग्या. ते जेम केः—हे नव्यजनो! आ संसार ठे, ते स्मशान समान ठे, एम जाणजो. तेमां नाश पाम्युं ठे ज्ञान जेनुं एवा प्राणीयो मृतकनी पेठे दौस्थ्य, दौर्जाग्य अने कुःखो ते रूप चितामिथी बळे ठे. वळी तेमां चित्तचिंताकुलत्वरूप धूमनी धूसरता व्याघात करे ठे. जे संसार स्मशानमां अपराधी जनोने कषायरूप शूलीपर चडावेला ठे. जेमां केटलाएक प्राणीयो, कुमतिरूप वृक्षने विषे कुराशारूप रज्जुना पाशे करी बांध्या ठे. तथा केटलाएक जीवोने विषय सुखरूप विषनुं पान करावीने चोराशी लाख योनिरूप वंशजालने विषे नाखी दीधेला ठे. जे संसाररूप स्मशानने विषे पाखंमीरूप मांसाशी निह्लोको फत्कार करे ठे, अने जेमां सकल स्त्रीयो ठे, ते शाकिनीसमान वर्त्ते ठे. जेमां सर्व प्रकारना रागो रूप शियालीयां फत्कार करे ठे. ते संसाररूप स्मशानमां राजकथा, स्त्रीकथा, नक्तकथा, देशकथारूप महाविद्यामणी स्त्रीयो रहे ठे. माटे ए संसारस्मशानमां रहेनार प्राणी पूर्वोक्त उपडवथी परानव पामे ठे. माटे एवा संसारस्मशानमां जो कोइ पण जीव साहसिक सिद्धिने वांठनार एवी चारित्ररूप महाविद्याने साधे ठे, तेने दैवयोगथी जो ज्ञान चेतना प्राप्त थाय, तो ते पूर्वोक्त कुःखदायक संसारस्मशानमां पण सिद्धिने प्राप्त थाय ठे. अने चारित्र माहाविद्यारहित पूर्वोक्त सर्व जीवो तो, तेवी कदर्थनाने प्राप्त थाय ठे. अने सिद्धिने प्राप्त थयेलो जीव, शिवपुरीने विषे सुखने पामे ठे. अने ते ज्ञानचेतना तो जीवने ज्ञानथी प्राप्त थाय ठे. अने ज्ञान जे ठे, ते आप्तजननां वचनोथी प्राप्त थाय ठे. अने ते आप्तजनो तो राग, द्वेष, अज्ञानादि रहित सर्व जीव उपर दयावंत होय ते जा

णवा, अने ते परमार्थथी जो जोइये, तो तीर्थंकरज छे. कारण के राग, द्वेष अने अज्ञान, तेनो क्षय तो ते तीर्थंकरोयेज करेलो छे; माटे ते तीर्थंकरना वचनने विषे रहेवुं. वली ते तीर्थंकरने दीठा छे परंतु जे प्राणीये चक्तिरहितपणाथी प्रभुपदे उंलख्या नथी, तेणे दीठा छे पण न दीठा जेवा जाणवा. ते माटे हे जव्यजनो! पंचपरमेष्ठीनुं निरंतर स्मरण करवुं. एमना संस्तवने विषे अवश्य यत्न कस्या करवो. ते अरिहंतना दर्शनथी निरंतर परम निर्मल एवी कल्याणमाला प्राप्त थाय छे. हे राजन्! आ ठेकाणे हुं एक दृष्टांत कहुं छुं, ते सर्व कोइ तमो सांजलो. ते सांजली राजा कहे छे, के हे महाराज! आ महोटो महारा उपर आपे अनुग्रह कस्यो. एम राजाये कह्युं. ते सांजली मुनि कहेवा लाग्या के हे राजन्! आ जंबुद्वीपना जरतक्षेत्रने विषे सद्ग्राम नामक एक ग्राम छे, त्यां जडकपणाना गुणयुक्त संगतनामे कोइ एक पामर रहे छे. एक दिवस सांजे ते गामने विषे साधुउ आव्या, ते धुउने रात्रि व्यतीत करवा माटे ते संगत नामा पामरे उपाश्रय दीधो. अने तेमनी सवा पण कीधी. त्यारे ते संगतने सुधारस समान मधुर, तथा अधर्मने नाश करनारी, पापरूप संतापने टालनारी, धर्मनी देशना दीधी: ते जेम के ॥ यतः—मातंगाः शैलतुंगामदजलकलिता वायुवेगास्तुरंगाः, सामंता श्चाऽनुमंता वरसचिवगणोतःपुरं तारहारं॥ देशैर्ग्रामैः पुरैर्वा युतमवनितलं स्वर्णरत्नादिकोशा, गीतं नृत्यं च जोगा धवलगृहममी धर्मलभ्याः पदार्थाः ॥१॥ अर्थः—पर्वतनी समान उंचा मदजल जेने गंडस्थलमांथी फ्याज करे छे एवा हाथीयो, वायुना वेगसमान वेगवाला अश्वो, अत्यंत प्रणाम करता एवा सामंतो, उत्तम एवो सचिवनो गण, आकाशमां उगता तारा ना जेवा मोतीना हारवाली एवी स्त्रीयो, देश, ग्राम, पुर, तेणे युक्त एवुं पृथ्वीतल, स्वर्णरत्नादिक कोषो, गीत, नृत्य अने जोग, धवल एवुं घर, ए सर्व पदार्थो धर्मे करी उपलब्ध थाय छे. ए प्रमाणे धर्मनुं फल जाणी, तमे धर्म आदरो. एम परलोकने विषे सुख थाय, एवो धर्मोपदेश कही साधु विराम पामे छते श्रद्धावान् एवो संगत जिल्ल कहेवा लाग्यो जे महाराज! तमो मारे विषे अत्यंत कृपा करनारा छो. परम अनार्य देशमां वसतो एवो हुं अधर्मी तथा अज्ञानी छुं. तोपण हुं शाथी कृतार्थ थाउं? ते माटे हे जगवान्! एह रूपने सुख देवावालो अने मारे आचरवा योग्य एवो धर्म कहो. तेवारे मुनि

ये कह्युं के हे संगत! तारे पंचपरमेष्ठीनुं स्मरण करवुं. प्रातःकाल, मध्यान्ह काल अने सायंकाल, ए त्रणे कालने विषे त्रणवार, पांचवार, अथवा आठ वार, पंचपरमेष्ठीनुं स्मरण करवुं. भोजनकालने विषे तथा शयनकालने विषे पवित्र थइने आ पंचपरमेष्ठी नामक महा मंत्रनुं स्मरण करवुं अने ते मंत्र ने विषे भाव न छोडवो. ए प्रकारे उपदेश करीने सर्व साधुउये त्यांथी विहार कर्यो. तदनंतर ते सुगत भिल्ल पण ते मुनिना वचन प्रमाणे श्रीपंच परमेष्ठीनुं स्मरण करतो थको घणो काल जीवतो रह्यो. पछी अंते विशुद्ध एवा ध्यानथी मरीने श्रीपंचपरमेष्ठीना स्मरणना पुण्यथी संदर्जदेशनी नूमिरूप स्त्रीना जालस्थलने विषे तिलकजूत एवा नंदिपुर गामने विषे पद्मानन राजानो कुमुदिनी नामनी राणीना गर्जने विषे निरुपम एवो पुत्र थइने अवतर्यो. ते गर्जमां आववाथी राणीये स्वप्नमां रत्ननो राशि दीठो, तेथी ते पुत्रनुं "रत्नशिख" एवुं नाम पाड्युं. ते वयथी अने कलाथी वधतो थको यौवनपणाने पाम्यो. सुकृतथी खेंचाइ आवेली लक्ष्मीनी पेठे तेना गुणोये करी रंजित, अने स्वयंवरथी प्राप्त थयेली एवी कोशल देशना अधिपतिनी कोशला नामनी कन्याने रत्नशिख नामा कुमार परणतो हवो. एक दिवस कुमुदिनी नामा देवीये पद्मानन राजाना मस्तकपरथी एक धोलो केश चुंटीने ते राजाने देखाड्यो, ते केशने जोइने तत्काल उत्पन्न थयो छे वैराग्य जेने एवा पद्मानन नामा राजाये पोताना रत्नशिख नामना पुत्रने राज्य आपीने जार्याये सहित वैराग्य पामीने वनप्रत्ये गमन कर्युं. तदनंतर पूर्णिमाना चंद्रमानी पेठे अखंड मंडलोये करी अलंकृत, मंत्री अने सामंतराजा वगेरेनी पंक्तिये करी आश्रित एवो, रत्नशिख कुमार पण महोटो राजा थयो.

नविन नविन कथाना विनोदवालो ते रत्नशिखराजा छे, तेथी कोइ पण नविन नविन कथा कहे तेउने वृत्ति बांधी आपे छे, अने अनेक पुरुषोनां चरित्र सांजली ते अति संतुष्ट थइ जाय छे. एवामां कोइ एक कथाकारे आवी वीरांगद अने सुमित्रनी कथा कहेवानो प्रारंज कर्यो. ते जेम केः—समुद्र जेम लक्ष्मीवान् छे, तेम लक्ष्मीथी जरपूर विजयपुरनामा नगर छे. ते नगरने विषे सुरांगदनामा नरेंद्रनो गुणवान् एवो वीरांगद नामे पुत्र छे. ते याचकोने मनोवांछित पूर्ण करवामां चिंतामणि रत्न समान छे, अने शरणागत जीवने तो लोढाना पांजरा सरखो छे: न्याय

येनमां मुख्य गणना करवा योग्य छे, दुःखी अने दीन जनोनी उपर वात्स ल्यने करनारो छे. तेनो सुमित्र नामा प्रधाननो पुत्र परम मित्र छे. तेनी साथे एक दिवस ते वीरांगद वनक्रीडा करतो हतो. क्रीडा करतां करतां तेणे पोताना मित्रने पूछ्युं के, हे मित्र! आपण बेहु जण पोत पोताना पुण्य नी परीक्षा करवा माटे दूर देशांतर जइये! अने अनेक कौतुकोये करी युक्त एवी पृथ्वीने पण जोइये! अने हे मित्र! देशांतर फरवाथी विशेष करी सुजन दुर्जनो पण जाणवामां आवे छे. कह्युं छे केः–॥ गाथा ॥ अच्छी जसो अ कित्ती. विज्जा विन्नाणयं पुरिसकारो ॥ पावणं पानिज्जइ, पुरिसेण य अन्न देसम्मि ॥ वळी पण कहेलुं छे के ॥ श्लोक ॥ देशाटनं पंडितमित्रता च, पण्यांगना राजसभाप्रवेशः ॥ अनेकशास्त्रार्थविलोकनं च, चातुर्यमूलानि भवंति पंच ॥ २ ॥ अर्थः–धर्म, द्रव्य अने कीर्त्ति, विद्या, विज्ञान, पुरुषार्थ, ए सर्व पुरुषने परदेशाटन करवाथी प्राप्त थाय छे ॥ १ ॥ देशाटन, पंडितनुं मित्रपणुं, पण्यांगनानो मेळाप, राज्यसभामां गमन, अनेक शास्त्रार्थोनुं अवलोकन, ए पांच वानां चातुर्यनां मूळ छे ॥ २ ॥ ते वात सांभळी प्रधाननो पुत्र कहेवा लाग्यो जे, हे मित्र! तमोये जे कह्युं, ते यो ग्यज छे. परंतु एकेक वस्तुना विलासी जनने चातुर्य क्यांथी होय? एक देश, एकज सभा, एक स्त्री अने एकज शास्त्र एवी एकेक जे वस्तु तेना विलासी पुरुषने चातुर्य क्यांथी होय? ना होयज नहिं. माटे अनेक नगर मां जावुं, अनेक ज्ञानोने शिखवां, अने अनेक राजाने सेववा, कारण के भाग्यनो उदय वा अनुदय ते अनेक पदार्थना अभ्यासथी थाय छे. ते वात सांभळी कुमारे कह्युं के, हे मित्र! तमे ते सर्व सत्य कह्युं, परंतु मातापिता ने छोडीने देशांतर जवुं ए घणुंज कठिन काम छे. कदाचित् जो आपणे छाना जाइये, तो ते मातापिताने मोहोटी अधीरता थाय, अने दुःख थाय, अने जो तेमने कहीने जाइये, तो ते जवानी आज्ञा आपे नहीं. एम पर देश जवा विषे बेहु मित्र विचार करे छे, अने वनमां क्रीडा करे छे, तेवामां "मारुं रक्षण करो, मारुं रक्षण करो." एम बोलतो एवो कोइ वध्य पुरुष आवी रत्नशिखकुमारना चरणमां पड्यो, तेवामां हाथमां दंड अने पाशने धारण करनार एवा ते वीरांगदना पिता सुरांगदराजाना सीपाइयो ते वध्य पुरुषनी पछवाडे दोडता आवी कहेवा लाग्या, जे हे राजपुत्र! आ आपत्ता

चरणमां जे पडेलो ढे ते अतिडुष्ट चोर ढे, ते सुदत्तश्रेष्टीना घरमां खात पाडी चोरी करी खातर पाडेला मार्गमांथी नीकली जागी जतो हतो, स ते तुरत अमारी नजरे पडवाथी तेने पकडी लीधो हतो, अने राजानी आ ज्ञाथी तेने बांधीने वधजूमिमां शूलिपर चडाववा आणेलो हतो, त्यांथी ते अमारी नजर चूकावी एकदम जागीने तमारा चरणमां आवी पडेलो ढे तें माटे तेनो आप त्याग करो, के जेथी अमो आपना पिता पद्माननराजानी आज्ञा प्रमाणे तेने जलदी शूलिपर चडावी दश्ये. एवी रीतनां ते अनुचरोनां वचन सांजली वीरांगदकुमारे चिंतव्युं जे शरणमां आवेला प्राणीने पाढो मारवा माटे आपवो ते योग्य नहि, अने चोरनी रक्षा करवी ते पण योग्य नथी, तोपण शरणमां आवेला जीवनो त्याग करवो, ते अस्मादृश शरणद पुरुषने तो घटेज नहीं? एम विचारीने कुंवर बोल्यो के जेना आदेशथी तमो तेने शूलिये देवा लई जार्ज ढो, तेज मारा पिता राजाने जईने कहो के तमारा पुत्र वीरांगदे कह्युं ढे जे आ वध्य पुरुषने तमो त्वरित ढोडी मूको अने वली पण कहेजो जे तमारा पुत्रने शरणे थवाथी तेमणे वध करवानो निषेध कस्यो ढे. त्यारे अनुचरो कहे ढे के आपना कहेवा प्रमाणे जो राजाने कहेशुं, तो राजा रोषाक्रांत थाशे! तेवारे कुमारे कह्युं के, सांजलो ॥ यतः ॥ कोकिरकुलाजिमाणो, माहप्पा पोरिसं च किं तस्स ॥ सरणा गर्ज जस्स मर्ज, व नो जमइ सच्छंदं ॥ अर्थः—उत्तम कुलमां उत्पन्न थयेला अजिमानी महात्मा पुरुष, शरणमां आवेला जीवनुं रक्षण न करे, तो तेनुं वीजुं पुरुषार्थ होय ते शुं कामनुं? कांईज नहिं. जुवो. चंद्रमाने शरण गयेलो जे मृग ढे, ते अद्यापि पर्यंत तेनी साथेज स्वछंदताथी आकाशमां फस्या करे ढे; माटे जो पिताजी रीष करशे तोपण हुं शरणागत प्राणीने ढोडवानो नथी. एवुं वचन सांजली सर्व सिपाईयोये मनमां जाण्युं जे आ कुमार ते वध्य पुरुषनो त्याग करे तेम जासतुं नथी. माटे तेमनो कहेलो आदेश आपणे राजाने कहीये. एम जाणीने ते कुंवरनो कहेली सविस्तर हकिकत तूर्णताथी आवी राजानी पासे कही. ते सांजली राजा एकदम रुष्ट थइने कहेवा लाग्यो जे जार्ज. ते कुमरने कहो के स्वछंदपणे वर्त्तनारा एवा पुत्रनुं मारे कामज नथी! माटे तारे मारी राज्यजूमिमां कोइ पण ठेकाणे रहेवुंज नहिं! ने जलदीथी बाहेर निकल जा. जो तुं अमारी

भूमथी बाहेर नहिं जाय, तो पूर्ण शिक्षाने पात्र थईश! ए प्रमाणनी राजानी जे आज्ञा थई ते कुमारने कही. ते सांभळी कुमारने तो परदेश जवानो विचार हतोज, तेवामां वळी राजानी आज्ञा थई तेथी अत्यंत खुशी थयो अने चोरने तेने घेर पोहोचाडी पोतानो मित्र प्रधान पुत्र जे सुमित्र हतो, तेनी साथे शीघ्रताथी परदेश जवा माटे निकळ्यो. तेवामां मार्गे चालतां ते बेहु जणने पुण्योदयने सुचना करनारां अने अत्यंत प्रशस्य एवां शकुनो थयां. कह्युं छे के कन्या, गाय, शंख, भेरी, दधि, नविन पुष्प, देदीप्यमान पावक, मदोन्मत्त हस्ती, वृद्ध अश्व, नृपति, पूर्ण कुंभ, ध्वजा, मरण पामेला बे मत्स्यो, रांधेलुं अन्न, वेश्या, सार्द्रमांस. एटलां वानां प्रस्थान करनारा प्राणीने जो सामां मळे, तो ते शुभसूचक छे. वळी पण कहेलुं छे के, श्रमण, अश्व, राजा, मयूर, कुंजर, वृष, ते छ पदार्थ, प्रस्थानमां तथा प्रवेशमां सिद्धिना देनारां छे. ते सर्व शकुनो कुंवरने थयां. एवां शुभ शकुनोथी प्रोत्साहित थयेलो ते कुमार, पोताना मित्रे सहवर्त्तमान अनुक्रमे घणोएक मार्ग उल्लंघन करीने महाटवीमां आव्यो. पछी कुमार थाकी जवाथी महोटा एवा वड वृक्षनी छाया नीचे सुतो, त्यारे तेनो मित्र सुमित्र जे हतो, तेणे कुंवरना प्रयासने मटाडवा माटे पगचंपी करवा मांडी. हवे ते वडने विषे एक भासुरप्रभ नामा यक्ष रहेतो हतो, ते आ कुमरनुं तथा सुमित्रनुं स्वरूप जोइने तुष्टमान थइ अवधिज्ञाने ते बेहु पुरुषोने उमत्त वृत्तांत पण जाणी प्रत्यक्ष थइने सुमित्र प्रत्ये कहेवा लाग्यो, के हे वत्स! तमो बेहु जण अत्युत्तम अतिथि छो, तो तमारुं आतिथ्य हुं शुं करुं? त्यारे सुमित्रे कह्युं जे हे देव! दुष्प्राप्य एवा आ तमारा दर्शनथकी अमोने सर्व प्राप्त थयुं.॥ यतः ॥ तप्पंति तव मणेगे, जवंति मंते तहा सुविज्जाओ ॥ वियरंति दंसणं पुण, देवा धन्नाण विरलाणं ॥ १ ॥ अर्थः—तमारा दर्शन माटे केटलांएक मनुष्य तप करे छे तथा केटलांएक मनुष्यो मंत्र साधे छे, तथा केटलांएक रुडी विद्याने साधे छे, परंतु कोइ एक भाग्यवान् विरला मनुष्यनेज तमारां दर्शन थाय छे. ते सांभळी यक्ष कहे छे के सज्ञान पुरुषो, दुःखित माणस पासेथी कांहि पण माग्या विना ते दुःखित जीवने दुःखमांथी पोतानी शक्त्यनुसार काढे छे. वळी अमारा सरखा देवताओनुं दर्शन तो निष्फळ होतुंज नथी, तेमां पण वळी तमारा जेवा अत्यु

तम अतिथिने अस्मादृशनुं दर्शन वृथा थायज केम! कहेलुं ठे केः—॥ अमोघा वासरे विद्यु, दमोघं निशि गर्जितम् ॥ अमोघा चोत्तमा वाणी, अमोघं देवदर्शनम् ॥ अर्थः—दिवसने विषे थयेली विजली खोटी थाती नथी. अर्थात् दिवसमां विजली थवाथी वरसाद निश्चे वरसे ठे, अने रात्रिने विषे मेघनी गर्जना वितथ थाती नथी. कारण के रात्रे गर्जना करेलो मेघ निश्चे वरसे ठे. तेम उत्तम पुरुषोनी वाणी जे ठे, ते खोटी थती नथी अने देवतानुं दर्शन जे ठे, ते पण खोटुं थतुं नथी; माटे हुं तमारा बेहु जणनां सदाचरण तथा रूप जोइ प्रसन्न थइने मारी पासे बे मणि ठे, ते हुं अर्पण करूं ठुं. ते ग्रहण करो. तेमां प्रथम जे नीलमणि ठे, ते पूजन कस्यो थको त्रण उपवासना अंतने विषे मनोहर राज्यने देनारो थाय ठे. अने बीजो आ रक्तमणि ठे, ते "ॐ ह्रीं" ए मंत्र करी जप्यो थको मनोवांठितने आपे ठे. तेमां पूर्वोक्त जे नीलमणि ठे, ते आ तमारा राजकुमारने योग्य ठे, अने बीजो जे रक्तमणि ठे, ते तमारे योग्य ठे. ते वात सांजली विस्मय पामेला सुमित्रे ते देवना आपेला बेहु मणि पोताना हाथमां लइने तेने प्रणाम कस्यो. अने विचारवा लाग्यो के अहो! ॥ गाथा ॥ पहरइय पुरंठं, होइ सहायं वणे वसंतेणं ॥ अइसुत्तस्स विजग्गइ, नरस्स पुव्वज्जियं पुन्नं ॥ १ ॥ अर्थः—पुरने विषे तथा वनने विषे रहेता एवा पुण्यशाली जीवने पूर्व जन्मार्जित पुण्य जे ठे ते सहाय करे ठे. माटे आ कुमार ठे, ते महा जाग्यशाली ठे. जेनुं वनने विषे पण देवता सहाय करवा आव्यो? एम कुमारनो मित्र सुमित्र विचार करे ठे, तेवामां यक्ष जे हतो, ते अंतर्ध्यान थइ गयो. अने कुमार तुरत जागी गयो. पठी ते बेहु जण त्यांथी चाल्या. त्यां वनने विषे फलित वृक्षो आववाथी कुमार फल जक्षण करवा तत्पर थयो, तेवामां कुमारने सुमित्रे कह्युं जे महाराज! आप फल जक्षण करशो नहिं! एम ज्यारे फल खावा तैयार थाय, त्यारे सुमित्र ना कहे. तेवी रीते त्रण उपवास कुमार पासे कराव्या. एम करतां महाशाल नामा पुरना उपवनमां बेहु जण पहोंच्या. त्यां सुमित्रे राजकुमारने यक्ष प्रदत्त जे नीलमणि हतो ते आप्यो अने कह्युं के हे मित्र! आ मारा आपेला मणिनुं तुं पूजन कर. तेम करवाथी तुं कोइ पण गामनो राजा थाईश? ते सांजली विस्मय पामेला कुमरे कह्युं के हे मित्र! आ मणि

तुने क्यांथी उपलब्ध थयो? त्यारे सुमित्रे कह्युं जे तमारा पुण्यथी मलेलो छे. बाकीनी सर्व हकिकत आपने राज्य प्राप्त थया पछी हुं कहीश. ते सां भली हर्षायमान थयेला वीरांगदकुमारे पण ते नीलमणिनी पूजा करी अने पछी उपहासथी कहेवा मांड्युं के केम हवे क्यांथी राज्यनो लाभ थाशे? एम विस्मय युक्त उपहास करतो थको एक आम्रवृक्षनी नीचे जइ बेठो अने कुमारनो मित्र सुमित्र जे हतो, तेणे वल्लीमंडपमां जइ ते यक्षना आपेला रक्तचिंतामणिनुं पुष्पादिकथी अर्चन कर्युं अने ते चिंतामणि पासे यक्षना कहेवा प्रमाणे शरीर स्थितिना उपभोगनी प्रार्थना करी, तो तेज क्षणमां ते मणिना प्रभावथी दिव्य वस्तुओ प्रगट थइ. प्रथम तो त्यां दिव्य पुरुषो प्रगट थया, तेमणे बेहु जणनुं अंगमर्दन कर्युं. ते पछी कमल समान कोमल जेनां चरण छे एवी दिव्य स्त्रीओ प्रगट थइ, तेमणे सुगंध द्रव्यथी ते बेहु जणने उवटण कर्युं. पछी मणि, रत्न, तेणे जडित अने उल्लोच जेने विषे बांध्या छे, एवा स्नानमंडपने विषे स्वर्णसिंहासनमां बेसीने रत्नजडित महोटी झारीओथी झरता एवा जलथी विधिपूर्वक तेओए स्नान कर्युं. पछी दिव्य एवा शृंगार, वस्त्र, पुष्प, विलेपन, तेणे करी शरीरने सुशोभित कर्यां. तदनंतर सोनाना थालने विषे खाद्य, पेयादिकनुं भोजन कर्युं, ते पछी हाथ तथा मुख धोयां, तदनंतर महा मूल्य एवा तांबूलनुं भक्षण कर्युं, एम सर्व सामग्रियोनो उपभोग थयो, ते पछी ते सर्व सामग्रि इंद्रजालनी पेठे अदृश्य थइ गइ. तेवारे कुमारे कह्युं के, हे सुमित्र! आ, जे आपणने अलौकिक सामग्रिना सुखनी प्राप्ति थइ, ते सर्व मने आपेला नीलमणिनो प्रताप छे? त्यारे सुमित्रे कह्युं जे ना, तेम कांइ कहेवुं नहिं. ज्यारे ते कहेवानो वखत आवशे, त्यारे तेनुं सविस्तर वृत्तांत हुं आपने कहीश. एम परस्पर बेहु मित्र सुखे करी वार्त्ता करे छे, तेवामां तेज नगरनो राजा अपुत्रीयो मरण पामेलो छे, तेथी तेमना प्रधानवर्गे विचार कर्यो के हवे आपणे राज्यासनपर कोने बेसारीये? कारण के राज्य कांइ रेढुं रहे नहिं. त्यारे सहुये मली विचार कर्यो, के आपणो पट्ट हस्ती छे, तेनी शुंढमां जल भरेलो सुवर्ण कलश आपवो, अने तेने स्वतंत्र रीते चालवा देवो. चालतां चालतां जे पुरुष उपर ते कलश ढोले, अने जे पुरुषने पोताना शुंढामंडथी लहीने गर्जना करी पोताना

स्कंध उपर चडावे, तेने आ नगरनुं राज्य देवुं. एम निश्चय करी पंच शब्द वाजां वगडावा मांड्यां. पछी पंचशब्द वाजां वागते शणगारेलो हाथी चाल्यो, अने ते हाथीनी पठवाडे राजाना प्रधान वगेरे चाल्या. पछी हस्ती चालतो चालतो जे स्थले गामनी बाहेर उपवनने विषे सुमित्रनामा मित्रसहित वीरांगदकुमार बेठेलो छे, त्यां आवी गर्जना करी ते हाथीये कुमारनीपर जलनो जरेलो कनककलश जे हतो तेणे करी अनिषेक कस्यो, अने ते पछी तुरत ते कुमारने शुंढाग्रे करी लइने पोताना स्कंध उपर चडावी दीधो. तेवामां तो तुरत मंत्रीजनना हुकमथी तेने राजा ठेराव्यो. छत्र, तथा चोतरफ विंफाता चामरोये करी सुशोजित थयो. आनंद युक्त एवा अनेक वंदिजनोना वृंदोये करी जय जय शब्दो ते समयने विषे थवा लाग्या. पछी ते कुमरने गाममां प्रवेश करवा माटे सचिवादिक सर्व नमन करी कहेवा लाग्या के, माहाराज! आ आपना गाममां आप पधारो. तेवामां ते कुमारना सुमित्र नामा मित्रे विचार्यु जे मारो सखा वीरांगदकुमार तो उत्तम एवा राज्यने प्राप्त थयो, ते घणुंज उत्तम कार्य थयुं. हवे हुं पण मारा मित्रनुं सुख जोतो थको स्वेछाये करी प्रछनरीते कोइ पण गामे जइने रहुं. एम विचारीने त्यांथी गयो, ते बीजा नगरने विषे प्रवेश करीने प्रछन्न रीते रह्यो. तदनंतर राज्य तो प्राप्त थयुं, परंतु पोताना मित्रथी जुदा पडवाये करी वीरांगदकुमार अत्यंत व्यग्रचित्त थइ गयो. त्यारे मंत्रिये विनयपूर्वक पूछ्युं के, महाराज! आप आम अपशोपमां केम छो? अने शुं आपने अपेक्षा छे? ते कहो. तेवारे ते राजा थयेला कुमरे कह्युं के मारो प्राणप्रिय एक मित्र मारी साथे आंहिं आवेलो हतो, तेने हाल हुं देखतो नथी, तेथी मुने अत्यंत हृदयमां दुःख थाय छे. माटे जो तेने कोइ पण ठेकाणेथी शोधी लावे, तो मुने आनंद थाय. तेवां वचन सांजली सर्व सुजटो सर्वत्र दोड्या अने चोतरफ सुमित्रनो तपास कस्यो, परंतु कोइ स्थलमां तेने दीठो नहिं, त्यारे निराश थइ गयेला सुजटोये आवी कह्युं के, महाराज! ते पुरुष तो तपास करतां कोइ ठेकाणे अमोने मल्यो नहीं. ते सांजली सशोक थयेला कुमारे कह्युं के, हुं गाममां प्रवेश करीश नहिं. त्यारे तो सर्व मंत्रीवगेरेये अत्यंत आग्रह पूर्वक प्रार्थना करीने महोटा उत्सवे करी ते राजाने पुरमां प्रवेश कराव्यो अने

तेज गामना मरण पामेला राजानी आठ कन्याउं हती, तेनुं पोते पाणिग्रहण कर्युं. पछी ते देवतानी स्त्री समान आठ स्त्रीयो साथे सुख विलास करतो थको अखंड शासनवाला राज्यने उत्तम राजानी पेठे पालन करतो हतो. परंतु पोताना सुमित्र नामा मित्रने हृदयथी क्षणमात्र पण विस्मृत करतो नथी. हवे सुमित्र पण पोतानी इच्छाथी जे नगरमां पोते गयो, ते नगरमां भमतो हतो, भमतां भमतां त्यांनी रहेनारी अने नरनी वैरिणी एवी कोइ रतिसेना नामनी वेश्याये तेने दीठो. अने स्नेहयुक्त तेनी सामुं अवलोकन कर्युं. अने पोतानी रतिसमान कन्या साथे समागम करावी द्रव्य हरण करवानी इच्छाथी गौरवपणे तेने बोलाव्यो अने विचार्युं जे आ पुरुषनी आकृति घणीज सरस छे, माटे जरूर आ द्रव्यवान् थशे! एम विचारीने ते सुमित्रने उपर बोलावी रूडे आसने बेसारी तेनी उत्तम संभावना करी तथा तेने तांबूलादिक आपी खुशी कर्यो. पछी रतिसेनानी पुत्रीना कटाक्षोथी विंधायुं छे हृदय जेनुं एवो ते सुमित्र, तेनी साथे विषयसुखने जोगवतो थको पोतानी मेळे मनमां विचार करवा लाग्यो के, गणिकाउं जे छे, ते द्रव्यथी रंजन थाय छे. परंतु गुणवानना गुणोथी राजी थाती नथी. जेम मक्षिका जे छे. ते दुर्गंधवाली विष्टापर बेसे छे,परंतु चंदननी उपर बेसती नथी. वली गणिका धनने माटे चांमालनो पण संग करे, तथा कुष्टी जननो पण संग करे. कह्युं छे के ॥ श्लोक ॥ जात्यंधाय च दुर्मुखाय च जराजीर्णाखिलांगाय च, ग्रामीणाय च दुष्कुलाय च गलत्कुष्टाभिभूताय च ॥ यछंती च मनोहरं निजवपुर्लक्ष्मीलवश्रद्धया, पण्यस्त्रीषु विवेककल्पलतिकांसु स्त्रीषु कोरज्यते ॥१॥ वेश्यासौ दहनज्वाला, रूपेंधनसमन्विता॥ कामिभिर्यत्र हूयंते, यौवनानि धनानि च ॥ २ ॥ अर्थः—जातिथी अंधने, तथा खराब मुखवालाने, जराथी जीर्ण थयेला अंगवालाने, ग्रामीणने तथा खराब कुलमां उत्पन्न थयेलाने अने गलत्कोढीयाने, लक्ष्मीनी लालचथी मनोहर एवा पोताना कलेवरने वेश्या जे छे, ते स्वछंदपणे अर्पण करे छे. माटे विवेकनी कल्पलता एवी पण्यस्त्रीने विषे कयो सुज्ञजन आनंद पामे? ॥ १ ॥ वली आ वेश्या जे छे, ते अग्निनी ज्वाला छे, ते पोताना स्वरूपरूप इंधनोथी युक्त छे, ते अग्निज्वालाने विषे कामी पुरुषो, यौवन, तथा धनने होमी दीये छे. आ प्रमाणे सुमित्र विचार करे छे, तो पण

स्नेहामृतथी तथा हाव नाव, कटाक्षोथी वश करेला एवा ते सुमित्रे विचार्युं जे आंहींज रही केटलाएक दिवस हुं निर्गमन करीश? एम विचार करीने केटलाएक दिवस ते रतिसेना वेश्याने त्यांज रहेतो हवो. पढी ते सुमित्रनी साथे रहेवाथी कुट्टिनी अत्यंत प्रसन्न थइ. परंतु धननी अतिलालसाथी केटलुंएक द्रव्य सुमित्र पासेथी तेने मल्युं ढे, तो पण ते वेश्याये जाएयुं जे एनी पासे कांहीं पण हाल देखातुं नथी माटे हुं मागुं तो खरी, जो मागवाथी ना कहेशे तो तेने हुं विसर्जन करीश? एम धारी नूपणादिकनी इछाथी नूपणोज मागवा लागी. त्यारे सुमित्रे विचार्युं जे आ वेश्या कांही थोडे द्रव्ये तृप्ति पामशे नहीं माटे तेने घणुं द्रव्य हुं आपुं, एम विचारी एकांत स्थलमां जइ सुरमणिनी याचना करवा लाग्यो; तेथी घणुंक द्रव्य प्राप्त थयुं. ते सर्व द्रव्य ते रतिसेना पएयांगनाने आपी दीधुं. ते लीधाथी फरी पण द्रव्य माग्युं, अने कुमारे दीधुं. एम जेटली वार जेटलुं ए रतिसेना वेश्याये द्रव्य माग्युं तेटली वार तेटलुं द्रव्य सुमित्रे तेने आप्युं. तेम घणुं द्रव्य सुमित्र पासेथी वारंवार मलवाथी ते वेश्याये विचार्युं जे आ पुरुष पासे चिंतामणिज ढे, कारण के जेटलुं द्रव्य हुं मागुं ढुं, के तुरत तेटलुं द्रव्य लावीने मुने आपे ढे. माटे हवे तेनी पासेथी जेम तेम उपाय करी ते चिंतामणि लइ लेवो! एम धारीने ते चिंतामणिने चोरी लेवानी युक्तियो वारंवार शोधे ढे, परंतु कोइ युक्ति तेने मलती नथी.

हवे एक दिवस ते सुमित्र हतो, ते पोतानां पहेरेलां वस्त्र उतारीने स्नान करवाने माटे प्रवृत्त थयो, तेवा वखतमां ते कुट्टिनी एवी रतिसेनाये बल करी ते सुमित्रनां पडेलां वस्त्रो शोधवा मांड्यां, तेमां सुमित्रना उत्तरीय वस्त्रने ढेडे ते यक्षप्रदत्त जे चिंतामणी हतो, ते बांधेलो हतो, तेने वेश्याये ढोडी लीधो. तदनंतर ते सुमित्रे स्नान करी पोतानां सर्व वस्त्रो पहेरी लीधां. थोडी वार पढी पाढुं ते वेश्याये सुमित्र पासे द्रव्य माग्युं, तेवारे तेणे हा कही, अने एकांतस्थलमां जइ जे वस्त्रने ढेडे गांठवाली मणि बांधेलो हतो, ते वस्त्रनो ढेडो जोवा मांड्यो, तो त्यां ते मणिज दीठो नहिं अने कोइये चोरी लीधो एम तेने मालम पड्युं, त्यारे अति चिंतातुर थइ तत्रत्य सर्व जनोने पूढवा मांड्युं, अने कह्युं के तमे कोइये मारा वस्त्रने ढेडेथी मणि लीधो ढे? तेवारे अति कपट घटनामां प्रवीण एवी ते कुट्टिनी

रतिसेना दूती, ते सामो अत्यंत विलाप करवा लागी अने कहेवा लागी के, हे दुष्ट! तारे जो हवे द्रव्य न आपवुं होय तो सखुं अने अमारे जोतुं पण नथी, परंतु अमारे माथे खोटी चोरी खबडदार जो नाखी तो? तेनां वचन ते वेश्यानां सांजली सुमित्रे विचार्युं जे जरुर आ पापणी अने विश्वासघात करनारीये मारो मणि चोरी लीधेलो छे. एमां कांइ पण संशय नथी. माटे हवे मारे आ वेश्यानी साथे रहेवुं पण उचित नथी. अने वली मारा मणिनी चोरी थइ छे ते माटे आ वेश्याने कांही न कहेतां राजा पासे जइ फरीयाद करवी तेज वात योग्य छे. माटे फरीयाद पण करुं. एम विचारी सलज्ज थइने राजा पासे फरीयाद करवा माटे देशांतर तरफ चाल्यो अने मार्गमां चालतो चालतो विचार करवा लाग्यो जे, अरे धिक्कार छे अज्ञानने! जे अज्ञानथी लोजणी एवी ते वेश्याये जेम जेम मारी पासे जेटलुं जेटलुं द्रव्य माग्युं, तेम तेम तेटलुं तेटलुं में द्रव्य तेने आप्युं, तो पण ते पापणीनी तृष्णा वृद्धिंगत थातीज गइ. ते तृष्णाथी विश्वासी जनना द्रोहने करनारी पापणीये मने वंच्यो? तेणे मनेज वंच्यो एम नथी, परंतु पोताना आत्माने पण तेणे वंच्यो छे. कारण के ते वेश्याये एम जाण्युं जे आ चिंतामणि तेनी पासे छे, ते जेटलुं जोइये, तेटलुं द्रव्य तेने मले छे, तेथी ते मणि जो हुं चोरी लहुं, तो मुने पण तेनी पेठे अनर्गल द्रव्यनी प्राप्ति थाय. पण तेने एम खबर नथी के मणिनो विधि तथा मंत्र जाण्या विना ते फलदायक थाय नहिं, माटे तेणे मणि मारी पासेथी चोरी लीधो पण तेथी तेने कांही वांछित फल प्राप्त थवानुं नथी अने तेनी पासे ते मणि छे, ते पथ्थर समान फलदायक छे. माटे ते मणिथी थतो लाज न होवाथी तेणीये पोताना आत्माने पण वंच्यो छे. अर्थात् चोरी पोताना स्वार्थ माटे करी तो पण तेनो स्वार्थ न सख्यो, अने आकरुं चोरीनुं पाप कर्म बांध्युं. हवे एवो ते कयो प्रकार छे के जेणे करी ते वेश्यानुं नूरुं थाय अने मारुं पोतानुं माहात्म्य देखाडीने ते मारा महामणिने हुं तेनी पासेथी पाछो लहुं!! कहेवुं छे के ॥यतः॥ उपकारिण्युपकारं, वैरनिर्यातनं रिपोः ॥ कर्तुं नैव समर्था ये, तेषां धिक् पुरुषार्थता ॥ १ ॥ अर्थः—उपकार करनारनो प्रत्युपकार, शत्रुनुं वैर लेवुं, ते बेहु वानां करवाने जे अशक्त होय छे, तेना पुरुषार्थने धिक्कार छे. एम संकल्प विकल्पना कल्लोलथी व्याकुल छे

स्नेहामृतथी तथा हाव जाव, कटाक्षोथी वश करेला एवा ते सुमित्रे विचा र्यु जे श्राहींज रही केटलाएक दिवस हुं निर्गमन करीश? एम विचार करीने केटलाएक दिवस ते रतिसेना वेश्याने त्यांज रहेतो हवो. पठी ते सुमित्रनी साथे रहेवाथी कुट्टिनी अत्यंत प्रसन्न थइ. परंतु धननी अतिला लसाथी केटलुंएक ड्रव्य सुमित्र पासेथी तेने मल्युं ठे, तो पण ते वेश्याये जाएयुं जे एनी पासे कांहीं पण हाल देखातुं नथी माटे हुं मागुं तो खरी, जो मागवाथी ना कहेशे तो तेने हुं विसर्जन करीश? एम धारी जूषणादि कनी इछाथी जूषणोज मागवा लागी. त्यारे सुमित्रे विचार्युं जे आ वेश्या कांही थोडे ड्रव्ये तृप्ति पामशे नहीं माटे तेने घणुं ड्रव्य हुं आपुं, एम वि- चारी एकांत स्थलमां जइ सुरमणिनी याचना करवा लाग्यो; तेथी घणुंक ड्रव्य प्राप्त थयुं. ते सर्व ड्रव्य ते रतिसेना पण्यांगनाने आपी दीधुं. ते ली धाथी फरी पण ड्रव्य माग्युं, अने कुमारे दीधुं. एम जेटली वार जेटलुं ए रतिसेना वेश्याये ड्रव्य माग्युं तेटली वार तेटलुं ड्रव्य सुमित्रे तेने आप्युं. तेम घणुं ड्रव्य सुमित्र पासेथी वारंवार मलवाथी ते वेश्याये विचार्युं जे आ पुरुष पासे चिंतामणिज ठे, कारण के जेटलुं ड्रव्य हुं मागुं डुं, के तुरत तेटलुं ड्रव्य लावीने मुने आपे ठे. माटे हवे तेना पासेथी जेम तेम उपाय करी ते चिंतामणि लइ लेवो! एम धारीने ते चिंतामणिने चोरी लेवानी यु क्तियो वारंवार शोधे ठे, परंतु कोइ युक्ति तेने मलती नथी.

हवे एक दिवस ते सुमित्र हतो, ते पोतानां पहेरेलां वस्त्र उतारीने स्नान करवाने माटे प्रवृत्त थयो, तेवा वखतमां ते कुट्टिनी एवी रतिसेना ये ठल करी ते सुमित्रनां पडेलां वस्त्रो शोधवा मांड्यां, तेमां सुमित्रना उत्तरीय वस्त्रने ठेडे ते यक्षप्रदत्त जे चिंतामणी हतो, ते बांधेलो हतो, तेने वेश्याये ठोडी लीधो. तदनंतर ते सुमित्रे स्नान करी पोतानां सर्व व- स्त्रो पहेरी लीधां. थोडी वार पठी पाठुं ते वेश्याये सुमित्र पासे ड्रव्य माग्युं, तेवारे तेणे हा कही, अने एकांतस्थलमां जइ जे वस्त्रने ठेडे गांठवाली मणि बांधेलो हतो, ते वस्त्रनो ठेडो जोवा मांड्यो, तो त्यां ते मणिज दीठो नाहिं अने कोइये चोरी लीधो एम तेने मालम पड्युं, त्यारे अति चिंतातुर थइ तत्रत्य सर्व जनोने पूठवा मांड्युं, अने कह्युं के तमे कोइये मारा वस्त्रने ठेडे थी मणि लीधो ठे? तेवारे अति कपट घटनामां प्रवीण एवी ते कुट्टिनी

रतिसेना हती, ते सामो अत्यंत विलाप करवा लागी अने कहेवा लागी के, हे दुष्ट! तारे जो हवे द्रव्य न आपवुं होय तो सखुं अने अमारे जोतुं पण नथी, परंतु अमारे माथे खोटी चोरी खबडदार जो नाखी तो? तेनां वचन ते वेश्यानां सांजली सुमित्रे विचार्युं जे जरुर आ पापणी अने विश्वासघात करनारीये मारो मणि चोरी लीधेलो छे. एमां कांइ पण संशय नथी. माटे हवे मारे आ वेश्यानी साथे रहेवुं पण उचित नथी. अने वली मारा मणिनी चोरी थइ छे ते माटे आ वेश्याने कांही न कहेतां राजा पासे जइ फरीयाद करवी तेज वात योग्य छे. माटे फरीयाद पण करुं. एम विचारी सलज्ज थइने राजा पासे फरीयाद करवा माटे देशांतर तरफ चाल्यो अने मार्गमां चालतो चालतो विचार करवा लाग्यो जे, अरे धिक्कार छे अज्ञानने! जे अज्ञाननथी लोजणी एवी ते वेश्याये जेम जेम मारी पासे जेटलुं जेटलुं द्रव्य माग्युं, तेम तेम तेटलुं तेटलुं में द्रव्य तेने आप्युं, तो पण ते पापणीनी तृष्णा वृद्धिगत थातीज गइ. ते तृष्णाथी विश्वासी जनना द्रोहने करनारी पापणीये मने वंच्यो? तेणे मनेज वंच्यो एम नथी, परंतु पोताना आत्माने पण तेणे वंच्यो छे. कारण के ते वेश्याये एम जाण्युं जे आ चिंतामणि तेनी पासे छे, ते जेटलुं जोइये. तेटलुं द्रव्य तेने मले छे, तेथी ते मणि जो हुं चोरी लउं, तो मुने पण तेनी पेठे अनर्गल द्रव्यनी प्राप्ति थाय. पण तेने एम खबर नथी के मणिनो विधि तथा मंत्र जाण्या विना ते फलदायक थाय नहिं, माटे तेणे मणि मारी पासेथी चोरी लीधो पण तेथी तेने कांही वांछित फल प्राप्त थवानुं नथी अने तेनी पासे ते मणि छे, ते पथ्थर समान फलदायक छे. माटे ते मणिथी थतो लाभ न होवाथी तेणीये पोताना आत्माने पण वंच्यो छे. अर्थात् चोरी पोताना स्वार्थ माटे करी तो पण तेनो स्वार्थ न सर्यो, अने आकरुं चोरीनुं पाप कर्म बांध्युं. हवे एवो ते कयो प्रकार छे के जेणे करी ते वेश्यानुं भूंडुं थाय अने मारुं पोतानुं माहात्म्य देखाडीने ते मारा महामणिने हुं तेनी पासेथी पाछो लउं!! कहेलुं छे के ॥यतः॥ उपकारिण्युपकारं, वैरनिर्यातनं रिपोः॥ कर्तुं नेव समर्था ये, तेषां धिक् पुरुषार्थता ॥ १ ॥ अर्थः—उपकार करनार नो प्रत्युपकार, शत्रुनुं वैर लेवुं, ते बेहु वातो करवाने जे अशक्त होय छे, तेना पुरुषार्थने धिक्कार छे. एम संकल्प विकल्पना कल्लोलथी व्याकुल थ

चित्त जेनुं एवो ए सुमित्र, क्रमे करी जमतो जमतो जाजां जेमां प्रासाद छे, अने जाजां जेमां उद्यानो छे, जेमां कोइ मनुष्य तो रहेतुंज नथी एवुं कोइ एक नगरने देखतो हवो. पछी तेवा नगरने दूरथी जोइ विस्मय पामीने तेणे ते नगरनी अंदर प्रवेश कस्यो. अनुक्रमे सर्व नगरने जोतो थको ते नगरना राजमंदिरमां आवी पहोंच्यो, त्यां पण सर्व स्थल निर्जन जोइ ते राजमंदिरनी सप्तम जूमिपर चडी गयो. त्यां कर्पूरथी जरेलां छे मस्तक जेनां तथा पुष्पनी मालाथी सुशोजित छे ग्रीवाउ जेनी अने सांकलथी बांधेला छे पग जेना एवी बे हाथणीयो दीठी. पछी संभ्रम युक्त अरहुं परहुं जोतो थको विचार करवा लाग्यो के, अरे! हुं आंहिं क्यां चडी आव्यो! अने बे हाथणीयो आहिं कोणे बांधी हशे? एम कहीने वली घडीक विराम पाम्यो. पाछो वली संभ्रमथी गांजानी पेठे आम तेम जोवा लाग्यो, त्यां गवाक्षने विषे पडेली श्वेत अने कृष्ण एवा अंजननी जरेली बे शींशीयो नजरे पडी, अने ते शींशीनी पासे एक आंखमां अंजन करवानी शलाका पण दृष्टिगोचर थइ. ते सर्व जोइने सुमित्रने संभ्रम मटी शांति थइ अने तेणे जाण्युं जे जरूर आ योगांजननीज शींशीयो छे, कारण के आ बे हाथणीयोनी पांपणो धोली छे, कारण के तेनी पांपणोमां धोली शींशीमां पडेला उसड जेवुं उसड आंजेलुं छे. माटे हुं जाणुं छुं जे आ बे हाथणीयो छे, परंतु ते बे हाथणीयो नथी, पण ते बे स्त्रीयोज छे. अने ते बे स्त्रीयोने कोइ एक योगी पुरुषे, आ श्वेतयोगांजन आंजी हाथणीयो करी दीधी छे. वली कदाचित् जो आ कृष्णांजन जे शींशीमां पडेलुं छे तेथी पाछी पूर्व रूपनी स्त्रीयो थाय तो थाय. जे जावी हशे ते थाशे अने ए कृष्णांजन आंजवाथी कांइ आपणने अडचण पडवानी नथी. जो स्त्रीयो नहीं थाय, अने हाल जेम बेहु हाथणीयो छे, तेमज रहेशे, तो पण कांइ फिकर जेवुं नथी. एम विचारीने ते सुमित्रे शींशीमांथी कृष्णांजन लइ ते बेहु हाथणीनी चक्षुमां आंजी दीधुं. तेथी तुरत ते हाथणीयो बे उत्तम कामिनीयो थइ गइ. अने सुमित्रे ते बेहु जणीयोने कुशलप्रश्न पूछ्युं. त्यारे ते बेहु स्त्रीयो ये कह्युं के आपना समागमथी हवे अमारुं कुशल थयुं! त्यारे सुमित्रे कह्युं के, हे उत्तम जामिनीयो! मारा चित्तने आश्चर्य उत्पन्न करनारुं तमारुं वृ-

त मने सविस्तर कहो. ते सांजली वेहु महिलाउं कहेवा लागीयो के हे जाग्यशाली पुरुष! अमारुं वृत्तांत अमे जे कहीये, ते सांजलो. गंगानदी थी उत्तर दीशामां जद्रक नामनुं एक नगर छे, तेमां गंगादित्य नामा श्रेष्ठी वसे छे, तेनी वसुधारा नामा एक स्त्री छे, तेने आठ पुत्रो छे, तेनी उपर अमो जया अने विजया नामनी बे कन्याउं थयेलीयो छैये. ते हाल यौवनावस्थाने प्राप्त थयेयो छैये.

हवे ते गंगानदीना कांठा उपर उद्याननेविषे क्रियावान्, शौचधर्मतत्पर, पुराणव्याख्यानने वांचनार, वैदिक अने ज्योतिषनिमित्तने पण जाणनार, देखवामां सरल अने अंतःकरणमां क्रूरपरिणामी शर्मक नामनो कोइएक परिव्राजक रहेतो हतो. तेने अमारा पिताये गुरुजावथी जोजन करवा माटे घेर बोलाव्यो, अने घणाज मानथी स्वस्थ आसनपर बेसाड्यो. त्यार पछी तेने अमारा पिताये शाल, दाल वगेरे उत्तम जोजन, एक थालीमां पीरस्यां, त्यारे ते जमवा लाग्यो. ते वखत अमो बेहु बेनो गुरुजावथी तेने पंखाथी पवन नांखवा लागी. तेवामां तो तेने अमारुं बेहुजणीयोनुं अति रमणीय रूप जोतां अंगमां अनंग उत्पन्न थयो, तेथी आर्त्त थयो थको अशनध्यान छोडी चित्तमां चिंतववा लाग्यो के अरे! रंजा नामक अप्सरा सरखी आ बे स्त्रीयोथी में जोग न जोगव्या, तो मारुं तपथी पण शुं वखवानुं छे? अने क्रियाथी पण शुं वखवानुं छे. फाजुं शुं कहुं. परंतु तेउंनी साथे जोग जोगव्या विना मारुं जे जीवित छे, ते वृथाज छे. वली पण विचारवा लाग्यो जे संसारमां वस्तुतः सार जो जोइये, तो तो सारंगपक्षी समान लोचनवाली ललनाज छे ॥ यतः ॥ प्रियादर्शनमेवास्तु, किमन्यैर्दर्शनांतरैः ॥ प्राप्यते येन निर्वाणः, सरागेणापि चक्षुषा ॥ १ ॥ क्षीरसागरकल्लोल, लोललोचनयाऽनया ॥ असारोऽपि च संसारः, सारवानिव लक्ष्यते ॥२॥ अर्थः—मने तो प्राणथी वाहाली एवी स्त्रीनुं दर्शनज हो. कारण के बीजाउंना दर्शनथी शुं वखवानुं छे? जेना दर्शनथी निर्वाण पण सराग चक्षुथी याचना थाय छे॥१॥ क्षीरसागरना कल्लोल समान चपल नेत्रवाली आ स्त्रीयोथी असार एवो पण संसार, सारजूत जेवो देखाय छे. वली पण ते विचारवा लाग्यो के, एक हुंज आ स्त्रीयोथी क्षोज पाम्यो छुं, एम नथी. परंतु ब्रह्मा जे हता, ते पण अप्सराउंथी क्षोज पाम्या छे, अने गौरी तथा गंगाथी माहादेव मन्मथवश

थया छे.गोपांगनाथी गोविंद पण पुष्पबाणना पासमां पडेला छे.तो हुं जेवानो तो एमां व्रतनो मद क्यांथीज रहे? एवी रीते अनित्य अने तुछ विचारथी कल्पना करखो छे अमारा बेहु जणीनो समागम जेणे एवो ते परिव्राजक, संब्रांत थयेला मनने ठेकाणे लावतो कांइक अमारुं ध्यान करतो थको चूप थइ बेठो, अने ते ध्यानथी जोजन करतो अटकी गयो. त्यारे तेवी रीतना बनेला ते परिव्राजकने जोइने अमारो पिता संब्रांत चित्त थइ गयो, अने कहेवा लाग्यो के महाराज! तमो जमता जमता बंध केम पड्या? जमो, जमो. शुं तत्त्व चिंताये करीने हाल आ शीतान्न आपने जावतुं नथी? एम वारंवार, जोजन करवा माटे तेनी प्रार्थना करी. त्यारे तेणे कह्युं के आ प्रकारना दुःखथी दग्ध थयेलो ते जोजन केवी रीते करी शके! एम कहीने तेणे जावरहित केटलाएक ग्रासो लीधा. पछी जोजनानंतर अमारा पिताये तेने पूछ्युं के हे तापस! आपने दुःख ते शुं छे? त्यारे तेणे कह्युं के त्याग कर्यो छे सर्वनो संग जेणे एवा मुने तमारा सरखानो संग जे छे, तेज दुःख छे. कारण के एकांतजक्त एवा तम सरखा सुजनजनोना दुःखने जोवाने हुं समर्थ थतो नथी. जो हुं तमारे त्यां न आव्यो हत, तो मने दुःख था तज नही. अने ते दुःख हुं पछीथी कहीश पण हाल नहि कहुं. एम कहीने ते तापस पोताना स्थानप्रत्ये गयो. ते पछी अमारा पिता पण तेना वचनथी सशंक थयो छतो तेनी पछवाडे गयो, अने त्यां जइने एकांत स्थल मां बेठेला ते परिव्राजकने पूछवा लाग्यो के महाराज! आप शामाटे ते वखत विचारमां पड्या हता? ते कहो. त्यारे तापसे कह्युं के अरे! मारे तो नदीनो अने वाघनो न्याय थयो छे, एटले जो आ तरफ जाय तो पूरमां आवेली नदीमां बूडे, अने जो बीजी तरफ जाय तो व्याघ्र खाइ जाय, माटे मारे पण तेमज थयुं छे. जो तमो पूछो छो, ते न कहुं तो तमने दुःख लागे छे, अने जो कहुं छुं, तो आ मारो तपस्वीनो धर्म जाय छे. तथापि तमे अमारा एकांत जक्त छो माटे हे श्रेष्ठि! हुं तमने कहुं छुं, ते सांजलो. हुं जे वखते जमवा बेठो हतो, ते वखते तमारी बे पुत्रीयो मुने पंखाथी पवन नांखती हती, त्यां में जमतां जमतां तेनां अंगलक्षण जोयां, तो मने एम मालम पडयुं जे आ बेहु कन्या छे ते कुलक्षणोथी जरपूर छे अने आ नाथी ते शेठना कुलनो थोडा वखतमां नाश थशे! तेवी रीतना जाति

कुलक्षयने जाणी तत्काल मारा हृदयमां महा खेद उत्पन्न थयो. ते व
जे तमोये पीरसेलुं अन्न सरस हतुं, ते सर्व नीरस थइ गयुं. तो पण तमे
ज्यारे मने वारंवार "जोजन करो, जोजन करो" एम कह्युं, त्यारे मे यहि
चित् जावरहित जोजन कर्युं.

ते सांजली अमारो पिता कहेवा लाग्यो जे महाराज! मारा कुलनो क्षय
न थाय तेवो कांइ उपाय छे? जो होय तो कहो. त्यारे तपस्वी बोल्यो के जे
वो घटे तेवो उपाय जो तमो करशो, तो थाशे. पण ते करवो घणो डुष्कर
छे? ते सांजली श्रेष्ठी बोल्यो के कुलरक्षाने माटे डुष्कर कार्य हशे, ते पण
करशुं. त्यारे ते परिव्राजक बोल्यो के प्राणथी पण वल्लज होय परंतु मिर्ले
क्षण तथा जेथी आपणुं सर्व बगडी जतुं होय, तेवी वस्तुनो ज्ञाता पुरुषे
जलदीथी त्यागज करवो. कारण के तेवी वस्तुनो त्याग करवाथीज श्रेय
थाय छे; माटे मारुं तो ए कहेवुं छे के ए तमारी बेहु प्रिय पुत्रियोने सारीरीते
नवरावी, चंदनागरु लिंपी, सद्रूपणोथी अलंकृत करी, शांतिकर्म करावीने
एकांतमां जइने मंजूषामां नांखो ते मंजूषा गंगामां तरती मूको. एम कर
वाथी तमारा वंशने सुख उत्पन्न थाशे? ए वाक्य सांजली मूढ जेनुं मन छे,
एवो ते अमारो पिता, तेनुं कहेलुं सर्व अंगिकार करी घेर आव्यो.

तदनंतर अमारा पिताये उत्तम एवी मंजूषा करावी, तेनां छिद्रो सर्व
मीणथी पूरावी कांइ पण बोल्याविना अमने बेहुने अंदर नांखी, अने कोइ
पूछे तो कहे के जेनो विवाह करवो छे एवी आ कन्याउने मंजूषामां बेसारी
गंगामां वहेवराववी जोइये अने गंगाने जोवराववी जोइये. कारण के अमा
रा कुलनी एवी परंपराज छे. आ प्रमाणे कहेतो थको परिव्राजकनी साथे पे
टी उपडावी गंगा तरफ चाल्यो, त्यां आवी ते पेटीने रहःस्थलमां स्थापन
करीने गंगाना कांठा उपर शांतिकर्म करीने प्रातःकालने विषे ते पेटीने जलमां
मूकी दीधी. पछी विषादयुक्त थइ घेर आवी तेणे सर्व शोकनुं कृत्य कर्युं.

हवे ते डुष्ट परिव्राजक पण पोताना मठमां जइ पोतानी धारेली इछा
पार पडवाना सबबथी हर्षायमान थइ स्वशिष्यवर्गने उतावलथी कहेवा
लाग्यो के हे शिष्यो! गंगादेवीये मारा मंत्रनी सिद्धिने माटे पूजोपकरणे
करी युक्त एवी एक मंजुषा कृपा करी हाल आपेली छे; तेमाटे तमो
त्यां जइने गंगामां तरती आवती ते पेटीने त्वरित लइ आवो. पण ते

पेटी उघाडशो नहिं हो. कारण के जो तमो उघाडशो, तो मारे मंत्रसाधनमां विघ्न थाशे? एवुं सांजली विस्मय पामेला ते सर्वे शिष्यो गंगाना कांठापर गंगाना प्रवाहने जोता जोता चार कोश पर्यंत चाल्या गया. परंतु ते मंजूषा तेउने दृष्टिगत थइ नहिं. हवे ते पेटी दृष्टिगत तेने न थइ, तेनुं कारण कहे ठे. के एज गामनो सुजूम नामा राजा हतो, ते गंगाना कांठापर क्रीडा करतो हतो, तेणे गंगाना प्रवाहमां तरती आवती ते पेटी नजरे दीठी, के तुरत लइ लीधी. ने उघाडीने जोवा लाग्यो, तो तेमां अद्भुत रमणीय स्वरूपवालीयो अमने जोइ, अने जोतांवेंत कामार्त्त थयो अने पोतानां मंत्रीने कहेवा लाग्यो, के अहो आ आश्चर्य तो जुवो ॥ यतः ॥ किन्नारी किमु किन्नरी किममरो विद्याधरी वाऽथ वा, किं नागानुचरी किमंबरचरी किं वांबरी किन्नरी ॥ किं गौरीहरि सुंदरी किमथ किं, किं चेह वागीश्वरी, तारुण्यद्रुममंजरी स्मरपुरी साक्षात् किमेषा जुवि ॥ १ ॥ पातालकन्ये किं विद्या, धर्यो स्ववंागने च किं ॥ किं वा नृपसुते एते, जो जो ब्रूत युवां च के ॥ २ ॥ अर्थः–अरे आ ते शुं नारी हशे! के किन्नरी हशे! के विद्याधरी हशे! के नागनी दासी हशे! आकाशचरा हशे! के किन्नरी हशे! के शुं गौरी हशे! के विष्णुपत्नी लक्ष्मी हशे! के वली सरस्वती हशे! के तारुण्यवृक्षनी मंजरी हशे! के आ ते रतिपतिने रहेवानी साक्षात् नगरी हशे! के कोण हशे!!! तेम विचारीने अमने बेहुने पूछवा लाग्यो के, हे कामलतिकाउ! तमो बेहु जणीयो पातालकन्या गो, के विद्याधरी ठो, के राजकन्या ठो, के कोण गो? ते मुने यथातथ्य रीते कहो. ते प्रमाणे रागार्द्रवचनथी राजाये अमोने पुछ्युं तो पण अति दुःखदुःखित एवी अमोये कांही पण जवाब दीधो नहिं. एवा समयमां राजानो अभिप्राय जाणीने तेनो मंत्री कहेवा लाग्यो के हे राजन्! आप विचार करो. कोइ पण प्रबल कारण विना सर्व अंगे शणगारेली अति कमनीय, तथा तारुण्यने प्राप्त थयेली एवी आ कन्याउने केम त्याग करे? ते माटे कोइये पण पोताना स्वार्थ साधवा माटे आ बेहु कन्याउने पेटीमां पूरी गंगामां वहेती मूकी लागे ठे. माटे मारो मत तो एम ठे के, आ ए बेहुने काढी लइ बीजी बे कन्याउ आज मंजूषामां पूरी गंगामां वहेती मूकिये? ते वाक्य सांजली बीजो कोइ शाणो माणस बोल्यो के मारो तो ए मत ठे जे आपणने आं-

हिं गंगाना कांठा पर बीजी बे कन्याओ उपलब्ध थावी, ते घणुं दुस्तर
छे; माटे कन्याओज पाछी पेटीमां मूकवी, एवी कांइ जरुर जासती नथी.
माटे वनमां फरतो बे वानरीयो अंदर मूकी दइये. ते वचन सांजली
राजा खुशी थइ गयो अने कहेवा लाग्यो के तमारो विचार छे, ते सुने
सुंदर लागे छे; माटे तमे जे कहो छो तेमज करवु आपणने उचित छे.
एम कहीने अमने बेहुने पेटीमांथी लइने ते पेटीमां बे वानरीयो मूकी
दीधी अने पाछी जेम हती तेमज पेटी बंध करी पाणीमां वहेती मूकी
हर्षसहित ते राजा आंहिं आव्यो.

हवे ते परिव्राजकना शिष्यो जे हता, ते विचार करवा लाग्या के गुरु-
ना कहेवा प्रमाणे हजी सुधी ते पेटी तो आवी नहीं. परंतु आपणा गुरु
लोढुं तो कदी बोलेज नहिं, माटे आपणे मुंजाइने कार्यसिद्ध थया विना
गढुं जावुं ते ठीक नहीं. एम घणी वार सुधी विचार करता करता चाल्या
गाय छे, तेवामां तो सुभूम राजाये जेमां बे विकट वानरीयो पूरी छे, तेवी
प पेटी गंगाना प्रवाहमां तरती तरती आवती दूरथी शिष्योये दीठी. त्यां
तो ते नजीक आवी पहोंची अने तेने सर्वे जणे खेंची लीधी. लइने एमने
एम ते पापी परिव्राजकने आपी दीधी.

पछी ज्यारे सूर्य अस्त थयो, त्यारे ते गुरुये पोताना शिष्योने कह्युं के, हे
शिष्यो! हुं तो आ पेटी लइने मारुं मंत्राराधन करवा आ मठमां बेसुं
छुं, अने आ पेटी लइने मठनी अंदर जाउं छुं. तमारे तो हमणांज आ
मठने द्वारे बहारथी तालुं दइने दूर जइने बेसवुं.आ मठनी अंदर कोइनो
कांइ करुण शब्द थाय अथवा कोइ तमोने बोलावे, तो पण तमारे सांभली
बेसी रहेवुं, परंतु आ मठनी आगल पण आववुं नहीं, अने तालुं पण उघा
डवुं नहीं. कारण के तेम तमो जो आवो, तो मारे मंत्रसिद्धिमां विघ्न
थाय! ते सांजली सर्व शिष्योये तेनी कहेली सर्व वात कबूल करी. पछी
ते पापी परिव्राजक पोताना मठमां पेटी लइ हर्ष सहित मठनुं द्वार दइने
अंदर पेठो अने सर्व शिष्यो तेनां कहेवा प्रमाणे मठना द्वारने बहारथी
तालुं दइने दूर जइ बेठा.

हवे ते परिव्राजक पेटीनी समीप जइने कहेवा लाग्यो के, हे भद्रे! तमा
रीपर तुष्टायमान थयेलां गंगादेवीये कृपाये करी देवस्वरूप एवो हुं रूप कर

तमोने आप्यो छे, तेने स्वीकार करो. एम करतां हुं पण तमारी पासे याचना करुं छुं जे रतिसमान रूपवती तमे मुने पतिरूवे अंगीकार करो. हुं तमारो किंकर छुं, माटे दया करी मुनेज स्वामी करी कृतार्थ करो. एम कही जेवामां ते पेटी उघाडी अंदर हाथ नांखे छे, तेवामां तो स्वनावथी अतिचंचल, पेटीनी अंदर घणी वार पूरवाथी घणीज क्रोधायमान थयेली, घणा वखतनी नूखथी सूकाइ गयेला उदरवाली, एवी बे वानरीयोये तेनो हाथ पकड्यो. पकडीने एकदम ठेकडो मारी पेटीथी बहार नीकली पोताना दांतोये करी ते तपस्वीना कान, नाक, होठ, कपाल, गाल, करडी खाधां, तथा हाथ, पग वगेरे सर्व बीजा अंगोने तीक्ष्ण नखोये करी वतरडी लोहीलाण करी मूक्यो. ते वखत परिव्राजकथी मठने बहार तालुं दीधुं होवाथी कमाड नांगी बाहेर पण जवायुं नही, अने अत्यंत कुःखी थयो. त्यारे महोटी राड्यो नांखी पोकार करवा लाग्यो के, हे शिष्यो! जलदी धोडो धोडो!! अरे आ कुष्ट वानरीयो मारुं नक्षण करी जाय छे!!! आ प्रमाणे विलाप करतो करतो नूतलने विषे नमरी खाइ पडी गयो. हवे शिष्यो जे हता, ते पोते गुरुनो विलाप सांजले छे, परंतु गुरुये पुर्वे कह्युं छे, के "कोइ करुणशब्द करे, के बोलावे, तो पण तमारे मठ नजीक आववुंज नही अने तालुं पण उघाडवुं नही." जो आवशो तो मारी मंत्रसिद्धिमां विघ्न थाशे? ते संनारी सर्व शिष्यमांहेलो कोइ पण शिष्य, त्यां गयो नहिं. पठी तेना सर्व अंगोने क्षुधातुर एवी बे वानरीयोये चार पहोर पर्यंत खूब चूण्यां, तेथी ते परिव्राजक प्राणमुक्त थयो; परंतु अज्ञानतपथी ते मरण पामीने राक्षसपणे उत्पन्न थयो. अने विनंगज्ञाने करी राक्षसावतारमां पण तेणे एवुं जाण्युं जे पूर्वजन्मे कामातुरपणाथी में वरवा इछेली अने युक्तिये करी पेटीमां नखावी गंगामां वहेती मूकावेली एवी बे कन्यानुं सुनूमराजाये हरण करयुं छे, अने सुचाइथी तेने बदले बे वानरीयोने पेटीमां मूकी मारा प्राण लेवराव्या छे, एम वारंवार ते सुनूमराजानुं वेर संनारी ते सुनूमराजाने मारी नांख्यो, अने तेना आ सर्व नगरने उजड करयुं. अने पूर्व जन्मनो अमारी साथे अपूर्व प्रेम होवाथी अमारो बचाव कस्यो. वली हे चतुर पुरुष! आ एक शीशीमां कालुं अने एक शीशीमां धोलुं, ए बे जात अंजन छे, ते पण ते राक्षसनुंज करेलुं छे. ज्यारे ते राक्षस बाहेर जाय छे,

त्यारे अमो बेहु जणीयोने श्वेत अंजन आंजे छे, तेथी अमो बेहु हाथण-
यो थइ जइये छैये. अने पाछो ज्यारे फरीने आवे छे, त्यारे पाछुं आ कृष्ण
अंजन आंजे छे, तेथी पाछी अमो बेहु स्त्रीयो थइ जइये छैये.

आ प्रमाणे अमारुं वृत्तांत तो आप सुज्ञ जन पासे अमोये सविस्तर क-
ह्युं. हवे अमारा अंतःकरणनो जे विचार छे, ते अमो आपने कहीये छैये के,
हे सज्जन! आप सावकाशथी श्रवण करो. शून्य घरमां रहीने अत्यंत
दुःखित एवी अमोने आ यमराज सरखा राक्षसथकी दया करी छोडावो.
तेवां ते कन्याओनां वचनथी कारुण्ययुक्त, तथा प्रार्थनाना भंगथी भयवा-
ळो एवो ते सुमित्र, कहेवा लाग्यो के हे स्त्रीयो! ते राक्षस, केटले दिवसे
आंहिं आवे छे? अने ते क्यां जाय छे? त्यारे ते स्त्रीयोये कह्युं के ते राक्षस,
राक्षसद्वीपमां जइने बे त्रण दिवसे पाछो जलदी आंहिं आवे छे. अने
आंहिं तो एक पक्ष अथवा मास पर्यंत रहे छे. अने आजनी राते तो ते
जरूर आववानोज छे. माटे हे भाग्यशालिन्! तमो हेठळ भोंयरामां
प्रछन्नरीते रहो. प्रभातमां पाछो ते पूर्वोक्त स्थाने जातो रहेशे. ते पछी
आपणे यथेष्ठ अने यथोचित कार्य करशुं. पछी सुमित्र पण ते सर्व वृत्तांत
सांभळीने स्त्रीयोना कहेवा प्रमाणे पाछुं अंजन आंजी पूर्ववत् हाथणीयो
करीने त्यांथी नीचे उतरी ते राजमहेलना भोंयरामां संताइ बेठो.

संध्यासमय ज्यारे थयो, त्यारे ते राक्षस पण तूर्णताथी त्यां आव्यो. आवीने
नित्यनी पेठे अंजन आंजी तेने स्त्रीयो करीने कहेवा लाग्यो, के अरे! आंहिं
कोइ पण मनुष्यनो गंध आवे छे? ए सांभळी ते बेहु जणीयो कहेवा लागीयो
के आंहिं कोण मनुष्य छे? अमे बे मनुष्य छैये, बीजो कोइ मनुष्य आंहिं
छेज नहीं. एवी रीते कहीने ते बेहु जणीयोये राक्षसने विश्वास पमाड्यो.
पछी रात्रि रही ने सवारमां पाछो राक्षस, राक्षसद्वीपमां जवा तैयार थयो,
त्यारे ते बेहु जणीयो कहेवा लागी, के अमो आंहीं बीये छैये, माटे तमो
पाछा जलदी आवजो. ए प्रमाणे स्त्रीयोनां सानुराग वचन सांभळी खुशी
थइ पाछुं बेहु जणीयोने अंजन आंजी हाथणीयो बनावी चाल्यो गयो.
सुमित्रे राक्षसनुं निर्गमन थयुं ते जाण्युं, तेथी तुरत पाछो महेलनी उपर
चडी गयो. अने त्यां अंजनना योगथी ते बेहुजणीयोने हाथणीयो मटाडी,

अंजननी बेहु शीशीयो लइ,ते राक्षसे संग्रह करेलां रत्नोनो नरेलो महोटो कुंज लइ ते बेहुने स्त्रीरूपे उपरथी नीचे उतारी, तेमां एक जणीने उष्ट्री बनावी अने बीजी स्त्रीसाथे ते उष्ट्री उपर चडी बेठो, अने त्यांथी तुरत ज्यां पोतानो मित्र राज्यने प्राप्त थयेलो ठे, ते शालपुर तरफ जवा माटे निकल्यो. पठी सुमित्र केटलाएक दिवसोये कोइएक मंत्रसिद्ध पुरुषने मल्यो, अने तेने पोतानुं बनेलुं सर्व वृत्तांत सविस्तर कही दीधुं. जाएयुं ठे सर्व वृत्तांत जेणे एवा ते सिद्धपुरुषे तेनुं अत्यंत आश्वासन कर्युं अने कह्युं के हे मित्र! तुं निर्नय रहेजे. तारे राक्षसनो कोइ पण तरेहनो नय राखवो नहिं.

हवे ते राक्षस पाठो पोताने स्थानके आवीने जुवे ठे, त्यां पोतानी बे हाथणीयोरूप स्त्रीयो तथा रत्ननो नरेलो कुंज, तथा श्वेत, कृष्ण एवी अंजननी बे शिशियो, ए सर्व दीठुं नहिं. त्यारे तो राक्षस, अत्यंत क्रोधांध थइ गयो, अने उष्ट्रीना पगलाने अनुसारे एकदम त्यांथी चाल्यो. ते चालतां चालतां जे ठेकाणे सुमित्र सिद्ध पुरुषने मलीने रह्यो ठे, ते स्थान पासे आव्यो. त्यां अत्यंत रुद्र जेनी आकृति ठे, अने महादुष्ट, कू, कू, एवो मुखमांथी शब्द करता, त्रण लोकने कंपावता, सुमित्रनी पठवाडे आवेला एवा ते राक्षसने बलवान् सिद्धपुरुषे दीठो. अने देखतावेंतज थांनलानी पेठे, स्थिर करी मूक्यो, जेथी ते हाली पण न शके अने चाली पण न शके. पठी ते राक्षस तेनुं माहात्म्य न जाणीने चमत्कार पाम्यो थको कहेवा लाग्यो के, अहो! राक्षसथकी पण सिद्धपुरुषो मंत्र शास्त्रमां अति प्रवीण होय ठे, ते वात सांनली हती खरी, पण हे सिद्धपुरुष! तमोये ते वात प्रत्यक्ष अमोने देखाडी. माटे हे दयालु सिद्धजन! तमोये स्तंन समान तथा जड तुल्य मने करी नांख्यो ठे, माटे ठोडी मूको, अने किंकरीनूत थयेला मने कांइक आज्ञा फरमावो. आवां तेनां वचन सांनली सिद्धपुरुषे कह्युं के, हे पापिष्ट! दुष्ट! दुरात्मन्! धिक् पडो तारा अवतारमां? जा, हुं तुने आज्ञा तो एटली ज करुं ठुं. के मठरणागत थयेला आ सुमित्रनी साथे तुं वेर राखीश नहिं. खबरदार! जो जरा पण वेर राख्युं ठे तो?

ते सांनली राक्षसे कह्युं के, हे घृणालु पुरुष! तमारा कहेवा प्रमाणे हुं निश्चे करीश. परंतु महेरबानी करी आ प्राणथकी, पण वह्लन एवी मारी

पण ये स्त्रीयो मने पाछी सोंपावो. एवां वचन सांजली ते पलादने सिद्धपु रुपे प्रतिबोध देवा मांम्यो, के हे पुरुपाद! जे स्त्रीयो माटे तुं पूर्वजन्मने विषे तपोजंग पाम्यो, तथा वानरीना हाथथी जूंके हाले मरण पाम्यो, अने वली मिथ्या कष्टक्रिया करी देवदुर्गतिने (राक्षसपणाने) प्राप्त थयो, तो पण हजी तुं नरकगतिनुं कारणभूत एवुं जे परस्त्रीगमन तेने छोडवाने इछ तो नथी? एवी रीते सिद्धपुरुपे अत्यंत तेने धिक्कारी दीधो; तेथी ते राक्षस प्रतिबोध पामीने पोतानो सुमित्रे आपेलो रत्ननो कुंभ, तथा बे स्त्रीयो ते सुमित्रने सोंपी वेर त्याग करी पोताना करेला सर्व अपराधने खमावी स्व-स्थान प्रत्ये गयो. राक्षस गया पछी अत्यंत हर्षभरे करी प्रफुल्लित छे देह जेनो एवो सुमित्र, ते कृतोपकारी सिद्धपुरुपनी स्तुति करवा लाग्यो. के हे सिद्धजन! परोपकारिन्! हे दयालो! हे सत्त्ववान्! साहसिक, धीर, ते आखा जगतमां आपज छो. कारण के आपे दुष्ट, पापिष्ट, एवा ए राक्षसने पण प्रतिबोध पमाड्यो. वली मारुं पण स्त्रीयो सहित आपे रक्षण कर्युं, माटे आपनो गुण उशिंगण हुं क्यारे थइश! एम ते सिद्धपुरुपनी स्तुति करी, त्यारे ते सिद्ध पण सुमित्रनी प्रशंसा करी कहेवा लाग्यो के, हे सु-मित्र! साहसिक जनमां अने धर्मिष्ट जनमां तो तमेज श्रेष्ठ देखाओ छो. कारण के मंत्रविद्यादिथी वर्जित एवा पण तमोये आ प्रकारनुं महोटुं साहस कर्युं. माटे तमोने पण धन्यवाद छे. परंतु साहस करवाथीज कार्यनी सिद्धि थाय छे ॥ यतः ॥ विजेतव्या लंका चरणतरणीयो जलनिधि, र्विपक्षः पौलस्त्यो रणभुवि सहायाश्च कपयः ॥ तथाप्याजौ रामः सकलमवधी-द्राक्षसकुलं, क्रियासिद्धिः सत्त्वे वसति महतां नोपकरणे ॥ १ ॥ रथस्यैकं चक्रं भुजगयमिताः सप्त तुरगा, निरालंबोमार्गश्चरणविकलः सारथिरपि ॥ रविः पारं याति प्रतिदिनमपारस्य नभसः, क्रियासिद्धिः सत्त्वे वसति महतां नोपकरणे ॥ २ ॥ अर्थः—जे श्री रामचंद्रने समुद्र जे छे, ते तो पगथी उतरवो छे, जो शत्रु जोइये तो रावण छे, अने रणसंग्राममां सहायकारक जो जोइये तो वनचर वांदराओ छे, तथापि ते श्री रामचंद्रे साहसपणाथी आखा राक्षसना कुलनो संहार करी नांख्यो, माटे महोटा पुरुपने कार्य सिद्धि जे छे, ते पोताना पराक्रममांज छे, परंतु बीजा उपकरणोमां नथी ॥ १ ॥ जे सूर्यना रथने एकज पैडुं छे, अने तेने रथे जोडेला जे सात घोडा

ठे ठे, ते तो सर्पोथी बंधायेला ठे, चालवानो मार्ग ठे, ते अवलंबन विनानो ठे एटले आकाश ठे, अने रथनो सारथि जे अरुण ठे ते पगरहित ठे तथापि ते रवि, साहसथी प्रतिदिन अपार एवा आकाशना मार्गने कापे ठे. माटे कार्यसिद्धि जे ठे, ते सत्वमां रहेली ठे, पण बीजा उपकरणोमां रहेली नथी. ए प्रमाणे सुमित्रनी प्रकृष्ट प्रशंसा करी ते सिद्ध पुरुष चाल्यो गयो.

हवे सुमित्र पण चालतो चालतो ज्यां पोतानो मित्र वीरांगद कुमार राज्यगादीपर बेठो ठे, ते महाशाल नगरप्रत्ये आव्यो, त्यां आवी ज्ञाडे एक घर लइने रह्यो. पठी गंगा अने उमा साथे जेम शिवजी रमे, तेम पोतानी बे स्त्रीयो साथें रमतां कालक्षेप करवा लाग्यो.

हवे जे रतिसेना वेश्या हती तेनुं शुं थयुं? ते कहे ठे. के ते रतिसेना वेश्या ज्यारे सुमित्रनो मणि चोरावाथी सुमित्र पोतानी पासेथी निकल्यो, त्यार पठी ते चोरेला मणिथी कांही पण न मलवाथी पस्तावा लागी. वली ड्रव्यनो व्यय थवा लाग्यो अने घणुं ड्रव्य मलतुं हतुं ते बंध थयुं. एम जाणी तेणे त्रण उपवास कस्या अने पठी पोतानी पुत्रीने कहेवा लागी के पुत्रि! हवे बीजा कोइ धनवानननी साथे तुं क्रीडा कर, अने तेनी पासेथी ड्रव्य कमाइ मधुर मधुर ज्ञोजन कर, कारण के आपणो स्वामी तो केवल धनज ठे, तेथी आपणुं नाम वारांगना पडयुं ठे? आवुं वचन सांज्ञली जेने सुमित्रने विषेज दृढ आग्रह ठे तेवी तेनी पुत्री केहवा लागी के, हे मात! जेम समुड्र जे ठे, ते कोइ दिवस, नदियोनां पाणी घणांज अंदर आववाथी पण तृप्ति पामतो नथी, वली जेम घणां काष्ट नांखवाथी हुताशन तृप्त थातो नथी, तेम हे पापिणि! तुं पण मारा कांत एवा सुमित्रे आपेला ड्रव्यथी तृप्त थइ नहिं. हुं कदाचित् अग्निमां पडी बलीने ज्ञस्मीज्ञूत थइ जावुं कबूल करीश, पण ते सुमित्र विना आ कलेवरथी उत्तममां उत्तम कोइ पण धनवान् पुरुषनो संग हुं करनार नथी! आ प्रकारनो पोतानी पुत्रीनो खरो आग्रहपूर्वक निश्चय जाणीने तेने केटलीएक गाल्यो दीधी ने त्रीजे उपवासे पारणुं करी पाठी सुमित्रने तेज गाममां शोधवा माटे निकली. एम प्रतिदिन ते आखा गाममां शोधवा लागी, पण ते मल्यो नहिं. पठी सात ड्रव्य मलवुं पण बंध थइ गयुं तेथी ते चिंताग्रस्त थइ गइ. एम करतां केटलाएक दिवस पठी उत्तम अलंकार अने सुशोज्ञित वस्त्रो जेणे

धारण कर्यां छे, एवा ते सुमित्रने रस्तामां चालतो ते कुट्टिनीये दीठो. अने तेनी पासे आवी अत्यंत आग्रह करी पगे लागी ने पोताने घेर तेडी लावी. अने कपटथी कहेवा लागी के हे सुजग! स्नेहे करी मुने कह्या विना तम जेवा सुज्ञपुरुषने प्रवास करवो, ते उचित छे? आ गरिब अने निर्दोष एवी मारी सुतानो तमोये केम त्याग कर्यो? अहो प्राणप्रिय! दुःसह एवा तमारा विरहथी मारा प्राण रहेवानो पण मुने संदेह थयो हतो, ते मांड मांड हुं जीवती रही छुं. वळी मारा परिवारे सहित में आपने बहुज शोध्या, पण कोइ ठेकाणे आपनो पत्तोज लाग्यो नहिं. माराथी आपने शोध्या विनानुं कोइ चैत्य, के मार्ग, के आंगणुं, के वन, के कोइ पण स्थल रह्युंज नथी. आटलो बधो स्नेह राखतां छतां पण आपने अमे हिसाबमां ज आवतां नथी माटे आपनुं हृदय, उपरथी पतंगरंग जेवुं सुशोभित छे अने अंदरथी पाषाण समान कठिन लागे छे; कारण के निरपराधी अने अंगीकृत एवां अमोने आपे दर्शन दीधुंज नहीं. आ प्रकारनां ते वृद्धकुट्टिनीनां वचन सांभळी सुमित्रे विचार्युं जे अहो अद्यापिपर्यंत आ पोतानुं पाप छोडती नथी. अने केवां मीठां वचनथी मुने मोह करे छे! अने मारुं चिंतामणि रत्न जे चोरी गइ छे, तेनी तो वात कहेती पण नथी. परंतु ते एणे मने ठग्यो छे, तो हुं पण एने ठगुं. कह्युं छे के 'शठं प्रति शाठ्यं कुर्यात्' एटले शठजननी साथे शाठ्यज करवुं जोइये, ते विना ते मानेज नहि. एम विचारी सुमित्र ते वृद्धा प्रत्ये कहेवा लाग्यो के, हुं कार्यना उत्सुकपणाथी दूर देश गयेलो हतो, त्यांथी वेपार माटे घणुं करियाणुं लावी हमणांज आ गाममां आव्यो छुं, तमारी पासे मारे अहीं आव्यो ने तुरतज आववुं हतुं, पण झाझुं करियाणुं हतुं तेथी तेनी उतारवानी ने मूकवानी खटपटमां हुं आवी शक्यो नहीं, ते माफ करजो. अने दूरदेशांतर हुं गयो हतो त्यां पण तमोने तथा तमारी दीकरीने घडीएक में विसारेलां नथी. खातां, पीतां, दिवसमां, रातमां, तमोने हुं भूल्योज नथी. जो हुं खोटुं बोलतो हउं तो मने तमाराज शपथ छे?

आ प्रकारनुं सुमित्रनुं वाक्य सांभळी ते कुट्टिनीये विचार्युं जे आ मारुं कहेलुं वचन खोटुं जाणतो नथी. पाछो वळी पूर्वनी पेठे द्रव्य आपशे? परंतु हुं तेनो चोरी लीधेलो चिंतामणि तो पाछो आपीश;

हती एम करी आप, नहिं तो हुं जेवी कोइ भूंडी नथी! त्यारे सुमित्र बो-
ल्यो के आ तो तारी दीकरीनेज हायणी करी छे, पण मारी दाज तो क्यारे
ठलाय, के ज्यारे हुं तुनेज महोटा पेटवाली गधेडी बनावीने उकरडामांथी
विष्टा चरावुं, मूत्र पीवरावुं. अने मारा म्हापणनी पण त्यारेज तुने मालम
पडे. ते विना मालम पडे नहिं. हवे पेलो तें चोरी लीधेलो मारो मणि तो
पाछो आप. ते सांभलीने राजा कहेवा लाग्यो के, वली मणि केवो? त्यारे
सुमित्र कहे छे के, महाराज! जेना प्रतापथी आपणने आ गामनी बाहेर उ
पवनमां सर्व शरीरनुं सुख साधन प्रगट थयुं हतुं. तेज मारो मणि, आ पां
पणीये चोरी लीधेलो छे. ते सांभली क्रोधायमान थयेलो ते वीरांगदराजा
कुट्टणीने नोरथी कहेवा लाग्यो के, अरे दुष्टा! धृष्टा! प्रत्यक्ष तस्करी! मारा
प्यारा सुहृद् मित्रने पण तें ठग्यो? त्यारे ते वृद्धा जयभीत थइ थर थर
धूजती धूजती सुमित्रना पगमां पडी, मोढामां आंगली दइने कहेवा लागी
के, हवे मारुं रक्षण करो. रक्षण करो. "शरणमां आवेला दुश्मननी
पण रक्षा करवी ते उत्तम जनने उचित छे," ते सांभली ज्ञानवान् एवा
सुमित्रे राजानी विनति करी ते डोशीपर चडेलो क्रोध उतरावी दीधो.
ते वखते तुरत तेणे चोरेलो जे मणि हतो तेने घरथी मगावी सुमित्रने हाथ
मां आपी दीधो. त्यारे सुमित्रे तेनी दीकरीने पाछी हायणी मटाडी स्त्री
बनावी दीधी. पछी पोतानी मातानुं आवुं दुष्ट चरित्र जाणी ते रतिसेना
नी पुत्रीनो प्रेम सुमित्रपर पूर्वे हतो तेथी वधारे थयो. हवे ते कुट्टणी
पण पोतानी दीकरीने लइने पोताने घेर आवी, अने ते सुमित्र पण रा-
जानी आज्ञा लइने रतिसेनानी पुत्रीने पोताने वश करी. पछी हृष्ट थये-
लो वीरांगद राजा सुमित्र प्रत्ये कहेवा लाग्यो, के हे भाइ! तो मने कथा
विनाज जुदा पडी जइने तुरत तमो क्यां गया? अने शुं थयुं? अने क्यां
रह्या? शुं सुख मल्युं? अने शुं दुःख प्राप्त थयुं? ए सर्व कुतूहल, हुं सांभ
लवाने इच्छुं छुं. माटे मने कहो. त्यारे सुमित्र पण मणि प्राप्त थयो त्यांथी
आरंभीने पोते पाछो वीरांगद पासे आव्यो, त्यां सुधीनुं सर्व वृत्तांत कहेतो
हवो. ते सर्व वृत्तांत सांभली चमत्कार पामेलो वीरांगद राजा सुमित्रने क-
हे छे, के हे मित्र! चम्पाहार थकी जेम नीरोगतना प्राप्त थाय छे, तथा पु-

ल्थी जेम स्वर्ग अने मोक्ष प्राप्त थाय छे, तेम व्यापारथी लक्ष्मी यथेष्ट प्राप्त थाय छे. ते सांजली सुमित्रे कहुं के हे प्रजो! कोदराना ढगलानी पेठे पुण्यविना व्यापार वगेरे सर्व व्यर्थ थइ जाय छे. परम पदार्थो तो प्रा चीन पुण्योथीज प्राप्त थाय छे.

यतः ॥ लक्ष्मीर्दानमयी वपुः सुखमयं श्रद्धामयं, मानसं धर्मः शीलदयामयः सुचरितः श्रेणीमयं जीवितम् ॥ बुद्धिः शास्त्रमयी सुधारसमयं वाग्वैजवोर्जितं व्यापारश्च परार्थसाधनपटुः पुण्यैर्विना नाप्यते ॥१॥ यद्दुर्लजं दुर्गम दूरसंस्थितं, वशे यदन्यस्य च दुर्जनाश्रितम् ॥ सुखं जवेत्तत्किल लीलया वरं, पुण्यं कृतं प्राग् यदि जीव पीवरम् ॥ २ ॥ अर्थः—दानमां देवाय एवी लक्ष्मी, नीरोगी एवुं शरीर, श्रद्धायुक्त मन, सारी रीते आचरण करेलो एवो दयामय धर्म, लांबुं आयुष्य, शास्त्रप्रचुरबुद्धि, अमृतरस समान वाणीनो वैजव, द्रव्य मलवामां योग्य एवो व्यापार, ए सर्व चीज, पूर्व जन्म कृत पुण्यविना प्राप्त थती नथी ॥ १ ॥ दुर्लज, दुर्गम, दूर रहेली, बीजाने वश पडेली, दुर्जन पासे रहेली, एवी सुखमय जे वस्तु छे, ते हे जीव! तें जो पूर्वजन्में अत्यंत पुण्य कर्युं हशे, तो तुने निश्चे रमतमात्रमां प्रयास विना प्राप्त थाशे. माटे हे स्वामी! आपने जे राज्यलक्ष्मी, प्रयास विनां एनीज मेले मली छे, ते केवल पुण्यनोज महिमा छे. वली जुवो, मने पण मणि मल्यो, स्त्रीयो मली, तथा रस्तामां सिद्ध मल्यो, राक्षसनो पराजय थयो, पाछा जुदा पडेला आपणे मल्या, तथा सर्व बीजां सुख जे कांइ मल्यां, ते सर्व पुण्यनोज प्रताप छे.

हवे जो आप जरा ध्यान आपो, तो ते राक्षसे करेलुं उजड गाम आपणे वसावीये? अने जे राक्षस रहेतो हतो ते, ते स्थानक मूकी बीजे स्थाने गयो छे. ए वात सांजली वीरांगद कुमार प्रसन्न थयो. पछी शुरूवर्णवाला दूध, अने जलनी पेठे बेहु जण परस्पर प्रीति राखी घणो एक काल सुखमां निर्गमन करवा लाग्या. एकदिवस वीरांगद राजा पोताना मित्रना कहेवा प्रमाणे ते राक्षसे उजड करेला महानगरमां जइ नगर वसाव्युं अने त्यां पोतानी आज्ञा वरतावी अने पाछो पोताने जेवुं राज्य मल्युं छे ते शालनगर प्रत्ये आव्यो. पछी त्यां सुखरूप समुद्रमां मग्न थइ, राज्यने यथान्याये पालवा मांड्युं. हवे आ प्रमाणनी सर्व नवीन नवीन कथा कहेनारो कोइ नह

ते रत्नशिखराजाने कहे छे के, हे राजन्! आ में सर्व वीरांगदकुमार तथ सुमित्र मित्रनुं वृत्तांत कह्युं, ते वितथ जाणशो नहीं. माटे हे नृप! आं इ तिहासथी आपणे शुं समजवुं जाइये के पुण्य विना व्यवसाय सर्व खोटो छे. ॥ यतः ॥ यत्र तत्रैव वा यांतु, करोतु व्यवसायकं ॥ सुकृती लभते सौख्यं, सुवीरांगदराजवत् ॥ अर्थः—आहीं जाय, वली वीजे जाय, व्यवसाय एटले व्यापार पण भले तेवो करे, परंतु सुकृती जे जीव छे, ते वीरांगदकुमारनी पेठे सुखने पामे छे अने वीजाने सुख मलतुंज नथी.

आ प्रकारनी जहनी कथा सांभलीने रत्नशिखराजा विचारवा लाग्यो के, अहो आवां सुधारस समान धीर पुरुषोनां जे चरित्र छे, तेने सांभलतां मने तृप्तिज थती नथी. यतः ॥ उत्तमानां च कोमानः, श्रिया वंशक्रमोत्थया ॥ श्वानोपि जठरमश्नाति, संतुष्टः स्वामिनार्पितम् ॥१॥ पंचाननोरभूरेकां, प्रकटं पुरुषार्थताम् ॥ लब्धोमृगेंद्रशब्दोत्र, येनैव निजविक्रमात् ॥ २ ॥ अर्थः—उत्तम पुरुषने वंश परंपराये प्राप्त थयेली लक्ष्मीये करी अभिमान शुं करवुं? करवुंज नहिं. कारण के पोताना स्वामीये आपेला जठरने संतुष्ट थइने श्वान पण खाय छे, अर्थात् वंशपरंपराथी आवेली लक्ष्मीथी उत्तम पुरुषने अभिमान आणवुं उचित नथी. वली सिंह जे छे, ते एक पोतानाज पुरुषार्थने प्रकट करे छे. जुवो के जेणे पोताना पुरुषार्थथी मृगेंद्र एवो शब्द उपलब्ध करेलो छे. ते माटे हुं पण देशांतर जइने महाभाग पुरुषनी परीक्षा करीश. आवी रीते मनमां निश्चय करीने पोताना बुद्धिमान् एवा सुमतिनामा प्रधानने सर्व अभिप्राय कह्यो. ते सांभली प्रधाने कह्युं के, हे देव! आपनी जे इच्छा थइ, तेने कोण हणी शके? तो पण आपने किंचित् हुं विज्ञापन करुं छुं. के हे विभो! परदेश ते ते दुःखे करी जवाय तेवा छे, रस्ता पण घणाज दुःखदायक छे, तेमां मनुष्यो मरण पण पामे छे, तेमां वैरीयो पण छल करतनी इच्छा करनारा होय छे. तेम वली आपनुं शरीर घणुंज सुकोमल छे; माटे परदेश जवालायक आप नथी. वली आपने राज्य पण प्राप्त थयेलुंज छे. तो हे स्वामिन्! ते प्राचिन पुण्यनुंज फल छे. माटे बीजा फलनी वांछा करीने आपने शुं करवानुं छे? एम मंत्रीये रत्नशिख राजाने घणुं समजाव्यो, तो पण तेणे ते मंत्रीनुं वचन मान्युं नहिं, अने पछी पोताना

अभिप्राय कोइने पण कह्या विना पाछली राते उठी हाथमां एक खड्ग लइने नगरथी एकदम बाहेर निकली गयो, अने सारा शकुन जोइ उत्तर दिशा तरफ चालवा लाग्यो. हवे मनोरथरूप रथमां बेठेलो, अने पुण्यरूप सैन्ये सहित, संतोषरूप मंत्रिवर्गयुक्त थको ग्राम, आकर, खेट, खर्वट, पर्वत, नदी, तलाव प्रमुखने विषे नवां नवां कौतुकोने जोतो तथा मनोहरनेत्रवाली स्त्रीयोये पग पगने विषे जोवातो, क्षमाने धारण करतो, सुशीलवान क्षुधा तृषाने सहन करतो, भूमिमां शयन करतो, संतुष्ट मनयुक्त, मुनि मार्गस्थ, कोइ पण स्थलने विषे प्रतिबंधने न पामतो, अर्थात् सर्व स्थलमां निर्भयपणाथी चालतो, एवो ते रत्नशिख राजा, क्रमे करी विषम अटवीने विषे आव्यो. त्यां थोडी एक भूमि आगल चाले छे, तेवामां तो जेणे गलां मां सोनानी माला पहेरली छे अने शंखमालाथी सुशोभित छे कान जेना, महोटो शब्द करतो मनोहर एवी घंटाउनी मालाये करी शोभायमान छे ग्रीवा जेनी, एवा एक आश्चर्यने करावनार मदोन्मत्त हाथीने दीठो. ते जो इने विचारवा लाग्यो के अरे! आवा निर्जनवनमां आवो मदोन्मत्त हाथी क्यांथी आव्यो हशे? एम विचारी सिंहनी पेठे निर्भय थइने ऊभो छे, तेवामां तो तुरत ते रत्नशिख राजाने हाथीये नजरे जोयो, के तुरत क्रोधे करी रक्त नेत्रयुक्त थइने पोताना शुंढादंडने ऊंचो उलाली एकदम तेनी पासे आव्यो. ते वखत ते रत्नशिखे पण ते हस्तीने थोडीवार रमाडीने जे-वामां पोताने वश करी लीधो, तेवामां तो आकाशमांथी सुगंधमय, अने जेनो सुगंध लेवा माटे गुंजारव करता भ्रमराउ पछवाडे फरयाज करे छे. ए वी पुष्पनी माला, ते रत्नशिख राजाना गलामां अचानक आवीने पडी, ते जोइने विस्मय पामता एवा ते राजाये ज्यां ऊंचुं आकाश सामुं जोयुं, त्यां तो आकाशमां चालती एवी कमलसमान नेत्रवाली स्त्रीयोने दीठी. अने तेनुं भाषण पण सांभल्युं के अहो "बहु सारो वर वर्यो." पछी रत्नशिख राजा पण मंद हसतो थको विस्मय पामी पोते वश करेला प्रौढ हाथीपर बेसी स्थिरासन थइ पुष्पनी मालाथी शोभायमान छे स्कंध जेनुं एवो थको उत्तरदिशा प्रत्ये चाल्यो. तेवामां तो तेने थोडीक जलनी तृषा लागी, तेथी ते विचारवा लाग्यो जे आंहिं क्यांही जो जलाशय होय तो हुं जल पीउं! एम विचारे छे त्यां तो पक्षियोथी संकुलित, शोभायमान छे जलकुर्कुट जे-

मां, उत्तम जलवालुं अने कुमराजिथी विराजित तटवालुं एवुं एक सरोवर नजरे पड्युं. त्यांतो ते सरोवरने विषे हाथी स्वतः गयो. जइने जलपान करी तेमां जलक्रीडा करवा लाग्यो. राजा पण ते गजथी उतरीने सरोवरमां पडी मत्स्यनी पेठे तरतो तरतो ते तलावना कांठा पर आव्यो, तेवामां तो तेना कांठा पर रहेली एक स्त्रीये तेने सुंदर डुकूलो तेजस्वी अने मनोहर एवा विभूषणोये करी विभूषित कर्यो. तथा पुष्प, विलेपन, तांबूलोये क- री तेनो सत्कार कर्यो. अने मधुर भाषणे करी कहेवा लागी के, हे अपूर्व देव! आपना आगमनथी हुं घणीज खुशी थइ छुं. ते वचन सांजलीने रत्नशिख राजा कहेवा लाग्यो के, हे मानिनि! तमे मने अपूर्वदेव कह्यो, ते अपूर्वदेवपणुं मारामां शुं दीठुं? त्यारे स्त्रीये कह्युं के, हे महाराज! देव- ताओ पण परस्त्री सेवन करवाथी निवृत्तिने पामे छे तथा नथी पण आप- ना? अने आरे तो ते निवृत्ति मारी सखीने दर्शन मात्रमांज आपी दीधी, माटे आप अपूर्वदेव केम नहिं? ते सांजली रत्नशिख बोल्यो के, हे सुभ्रु! ते तमारी सखी क्यां छे? अने तेणे मने क्यारे जोयो? आ उक्ति सांजली ने ते स्त्री बोली के, हे स्वामी! हुं तमने कहुं, ते सांजलो.

आंहियी उत्तरदिशामां रजताढ्यनामा एक श्रेष्ठ पर्वत छे. पूर्व पश्चिम- ना समुद्रने विषे अवगाहन करीने रहेलो छे. ते केवो देखाय छे? के जाणे पृथ्वीने मापवानो दंम्ज होय नहिं? तेनी उपर सुरसंगीतनामा एक नगर छे, ते नगरने विषे सकल जननी आशा पूर्ण करनार अने रिपुजनने नाश करनार सुरण नामक एक विद्याधरेश्वर रहे छे. तेने स्वयंप्रन अने महाप्रन नामा वे स्त्रीयो छे, अने शशिवेग ने सुरवेगनामा वे पुत्रो छे, ते वि द्याये करी आश्चर्यकारक छे. हवे सुरण विद्याधर जे हतो, तेणे तीव्र वैराग्य उत्पन्न थवाथी शशिवेगनामा पोतानो जे प्रथम पुत्र हतो तेने राज्य सों- पीने रविनेज चारणर्षिनी पासे जइ दीक्षा ग्रहण करी. हवे शशिवेग राजा राज्यनार चलावे छे. तदनंतर तेनो सुरवेगनामा नानो जाइ हतो, ते पोताना जाइने मलेला राज्यने ग्रहण करवाने इच्छतो हतो, पण पिताये आप्युं नहीं तेथी तेना जाइने जीतवा माटे प्रबल सैन्यनी सहायने माटे सुवेगनामा पोताना मामाने मली तेनी पासेथी सैन्य ग्रहण करी तत्काल पोताना जाइना पुरने वींटी लेतो हवो. त्यारे ते शशिवेग पण लडवा ते-

थार थयो. ते वखत तेना मंत्रीयो कहेवा लाग्या के तमारे नाना जाइनी साथे युद्ध करवुं ए उचित नथी; माटे तेने आ राज्यासन सोंपी दीयो. एवुं वचन सांजली तुरत पोतानुं राज्यासन छोडी सर्व परिकर लइ आपणे ज्यां हाल बेठां छेये, तेज महाटवीमां सुगिरिनामा पर्वतने विषे नविन नगर वसावी पोताना सैन्य सहित आवी रह्यो. हवे ते शशिवेगने चंद्रप्रजा नामनी एक कन्या छे, तेने एकदिवस नैमित्तिके जोइने कह्युं के हे राजन्! आ तमारी कन्याने जे परणशे, ते पुरुषनी सहाय थकी तमने पाछुं राज्य प्राप्त थाशे. ते सांजली शशिवेग राजाये ते नैमित्तिकने पूछ्युं के महाराज! केवा पराक्रमे युक्त हशे, ते मारी कन्याने वरशे? त्यारे नैमित्तिक बोल्यो के सुग्रीवपुरना राजानो मदोन्मत्त हाथी तोफान करी, आलानस्तंज जांगीने आ गामनी अटवीमां आवशे, ने ए स्वेछाथी फरशे, ते हस्तीने जे वश करशे, ते तमारी सुतानो जर्त्तार थाशे? ते तमे निश्चे जाणजो. तेमां कांइ पण संशय राखशो नहिं. पछी ते वातनी वाट जोइने शशिवेग राजा बेठो हतो, तेवामां तो तेना कहेवाज प्रमाणे सुग्रीव पुरना राजानो पट्ट हाथी तोफान करी आ अटवीमां आव्यो. तेनी शशिवेग राजाने खबर पडवाथी पोतानी कन्याने कह्युं के बेहेन! तमारे सखीयोये सहित आकाशने विषे वैमानमां बेसी फरवुं अने जोया करवुं जे आ सुग्रीवपुरना राजानो मदोन्मत्त हाथी हाल अटवीमां फरया करे छे, तेने कोण वश करे छे? अने जे वश करे, तेना गलामां तमारे तुरत वरमाला आरोपण करवी. पछी ते राजाना कहेवा मुजब अमो सर्वे आकाशमार्गे वैमानमां बेसी हाथीने जोती जोती फरतीयो हती, तेवामां तो आपे आवी ते हस्तीने वश कर्यो, ते अमोये दीठो, तेवारे अमारी स्वामिनी एवी आ शशिवेग राजानी कन्याये आपना गलामां त्वरित वरमाला आरोपण करी आकाशमार्गे गमन कर्युं. अने तेणे चालतां चालतां प्रीति पूर्वक अमोने कह्युं के वस्त्राजरणादिक लइने तमोमांथी एक जणी जाओ, अने ते पुरुषने अलंकृत करो. तेनी आज्ञाये करी आंहिं आवी आ वस्त्र आजूषणथी आपने में अलंकृत करेला छे. एम ज्यां ते खेचरी रत्नशिख राजाने कहे छे, तेवामां तो सुग्रीवपुरना राजा वसुतेजनी अश्वारूढ पुरुषोये युक्त ए सेना आवी, त्यां तो ने अटवीमां बेठेला, अने आम तेम जोता थका ते रत्नशिख राजाने जोइ

सर्व सेना विचारवा लागी के शुं श्राज श्रापणा राजाये कहेलो पुरुष हशे? एम विचारीने एक मनुष्य श्रश्व उपरथी हेठो उतरी नमस्कार करी कहेवा लाग्यो के हे देव! जे मनुष्य अटवीमां फरता सुग्रीवपुरपतिना मत्त हाथी पर बेसीने श्रांही श्राव्यो हतो, ते क्यां गयो? जला ते तो ठीक, पण एक बीजुं पण पूछवानुं छे के तेना शरीरने कांइ हस्तिकृत इजा तो थइ नथी? तेवामां तो त्यां बेठेली किन्नरी हसीने बोली के शुं ते पुरुष हाथीने चोरी ने श्रांहिं तो श्राव्यो नथी? त्यां वली पाछो असवार बोल्यो के श्ररे! श्राम बोलवुं तमने घटे नहिं, श्रमे तो ते पुरुषना मत्तहस्तिवशीकरण रूप पराक्रमथी प्रसन्न थयेला छैये. माटे ते श्रमारो स्वामी क्यां छे? तेने श्राप बोलावो, श्रमो तेना दर्शननी श्रजिलाषा करीये छैये. गंजीर श्रने उदारचरित्रना सत्वने कोण जाणी शके छे? कोइ नहिं. माटे प्रसन्न थइ हालने हाल कहो के ते क्यां छे? श्रने ते पुरुषना दर्शनविना श्रमारा स्वामी वसुतेज राजाने पण कांइ चेनज पडतुं नथी. तेवारे ते खेचरी कहेवा लागी के जाइ! श्रा बेठेला देवपुरुषेज तमो कहो छो, ते हाथीने स्वपराक्रमे करी वशीजूत करेलो छे. श्रने ते तमारो स्वामी श्रांहींज तमारी सन्मुख बेठेलो छे, ते तमे पूर्ण दृष्टिथी जुवो. ते सांजली असवार एकदम त्यांथी उठी थइ श्रश्वउपर बेसीने पोताना स्वामी वसुतेज राजापासे श्रावीने कहेवा लाग्यो के महाराज! श्रापना छुटेला हाथीने वश करी बांधनारो पुरुष एक सरोवरना कांठा उपरथी श्रमने मली श्राव्यो छे, माटे श्राप त्यां पधारो. ते सांजली सुग्रीवपुरपति वसुतेज राजाये विचार कर्यो के जरूर कोइ पुण्यवान् पुरुष श्राव्यो, श्रने हस्तीने वश कर्यो. हवे तेने हुं श्रापणा नगरमां तेडी लावुं? एम विचारीने ते राजा तेने तेडवा माटे श्राव्यो. ते वखत जे किन्नरी बेठी हती, ते त्यांथी गुपचूप चाली गइ. पछी बुद्धिमान् एवो ते रत्नशिख राजा तलावमां पडेला मत्तहस्तीने पाछो लावी तेनी उपर पोते बेठो, श्रने तेने वसुतेज राजा पोताने नगर तेडी लाव्यो. पछी सजामां बेसीने तेने कहेवा लाग्यो के हे देवपुरुष! श्रा मारी श्राठ कन्याउं छे, तेने तमे वरो. श्रने श्रा मारुं राज्य छ, तेने पण ग्रहण करो. कारण के हुं एक दिवस सुमंगल केवलीनी देशना सांजलवा गयेलो हतो, तेथी श्रा श्रसार संसारना स्वरूपने में जाएयुं, तेमाटे राज्यनो त्याग करवानी में इछा जणावी,

अने गुरुजीने पूछ्युं के, महाराज! महारे आ संसारमां रहेवुं नथी, प[ण] मारे पुत्र नथी तथा कुंवारी कन्याओ आठ छे तो आ आठ कन्याओ त[था] आ मारुं राज्य मारे कोने आपवुं? त्यारे ते गुरुजीये कह्युं के, आ तारो ह[ाथी म]स्ती मदोन्मत्त थइने ज्यारे सांकल वगेरे तोडी तोफान करीने वनने वि[षे] जाशे, त्यारे त्यां जे पुरुष ते हाथीने वश करे, तेने तुं तारी आठ कन्याओ परणावजे तथा राज्य पण तेनेज आपजे. पछी तुं दीक्षा ग्रहण करजे. आ प्रमाणेनां केवलीनां वचन सांभली संसारथी वैराग्य पामेलो हुं तेनी वाट जोतो हतो के आ मारो हाथी तोफान करी क्यारे अटवीमां जाय, अने क्यारे ते हाथीने कोइ पुरुष वश करे? तेवामां ते हाथी तोफान करी अटवीमां चाल्यो गयो अने तेने वश करनार पुरुषने जोवा माटे मारा अनुचरोने ते हस्तीनी पछवाडे सैन्यसहित फरवानो में हुकम कीधो, के ज्यां आ मदोन्मत्त हाथी जाय, तेनी पछवाडे तमो जाजो. अने जे वश करे, तेनुं नाम ठाम पूछीने मने कहेजो. त्यां तो तमोयेज आवी गजराज वश कर्यो, अने मारा अनुचरे आवीने ते हस्तीने वश करवानी वात मने कही. ते सांभली हुं आंहीं आव्यो छुं. केवली भगवाननी कहेली वात प्रमाणे सर्व वात पण मली रही छे, तो हवे तमे आ राज्यने ग्रहण करो. अने आ मारी अष्ट कन्याओनुं पाणिग्रहण पण करो. एज मारी विनंति छे. तेवारे रत्नशिख राजाये कह्युं के, जेम आपनी इच्छा. पछे सुरतेजराजाये महोटा मानथी पोतानी आठ कन्याओ परणावी. तथा राज्य पण सोप्युं. अने वली तेने शिखामण दीधी के, हे कुमार! आ राज्यने विषे रहीने शास्त्र विरुद्ध कर्मनो त्याग करवो. कारण के प्रजानुं सारी रीते पुत्रवत् राजा पालन जो करे छे, तो ते राजा सुखी थाय छे. वली जो राजा प्रजाने राजी करे छे, तो प्रजाना पुण्यनो छठ्ठो भाग ते राजाने मले छे. जो राजा पुत्रपठे प्रजानुं रक्षण करतो नथी, तो ते प्रजानो करेलो अधर्मनो छठ्ठो भाग राजाने भोगववो पडे छे. अने हे राजन्! प्रजानुं सारी रीते जे पालन करवुं, तेज राजानो अलंकार छे. वली शठ लोकोनुं दमन करवुं, सारा लोकोनुं पालन करवुं, जे आश्रय करीने रहेला होय, तेनुं पोषण करवुं, ते सर्व उत्तम राजानां चिन्हो छे. न्याय, धर्म, रुडुं दर्शन, तीर्थ, सुखसंपत्ति, ए सर्व जेने आधारे वर्ते छे, तेज पृथ्वीपति उत्तम जाणवो. जे राज्यनो राजा धार्मिक न होय, तो

राज्य नरकदायक जाणवुं. अने जे राज्यनो राजा धार्मिक होय, तेने आ लोकमां अने परलोकमां सुख प्राप्त थाय छे. ॥ यतः ॥ जितेंद्रियत्वं विनयस्य कारणं, गुणप्रकर्षोविनयादवाप्यते ॥ गुणाधिके पुंसि जनोऽनुरज्यते, जनानुरागप्रजवाहि संपदः ॥ १ ॥ अर्थः—नम्रतानुं कारण जितेंद्रियपणुं जाणवुं, अने गुण प्रकर्ष पण नम्रताथीज उत्पन्न थाय छे. अने गुणप्रकर्षवाला जनने विषे जनमात्र खुशी थाय छे. अने सर्व संपत्तियो जे छे, ते पण जनमात्रनी खुशीथी उत्पन्न थाय छे. ते माटे हे राजन्! जेम तमने प्रजा सर्व संज्ञास्या करे, तेम तमारे वर्तवुं. ए प्रमाणे रत्नशिखने शिखामण आपी ने वसुतेजराजा सद्गुरु पासे संयम लेवा जवानी अनुमति मागवा लाग्यो. अने कहेवा लाग्यो के मने तमो संयम लेवाने माटे शीघ्रताथी संमति आपो; के जेथी हुं मारा हृदयनुं इच्छित कार्य करुं. रत्नशिखराजाये पण तेमनो संसार विषे तीव्र वैराग्य जाणीने संयम लेवानी तूर्णताथी आज्ञा आपी. तदनंतर विचारवा लाग्यो के, अहो! आ वसुतेजराजाये जीर्ण रज्जुनी पेठे राज्यने छोडी दीधुं. पण हा! ते वात तेने घटेज छे. कारण के विरक्तचित्तवाला जनोने आ संसारना जोगोनो तृणनी पेठे त्याग करतां विलंब लागतो नथी. जुवो. जे रोगीजन होय, कदाचित् तेणे मिष्टान्न जो खाधुं होय तो तेने ते वमन करी नांखे छे. ए प्रमाणे प्रशंसा करीने तेमनो दीक्षामहोत्सव कस्यो, अने पछी ते वसुतेजराजाये सद्गुरुनी पासे जइ दीक्षा ग्रहण करी. अने रत्नशिखराजा पण गुरुनी पासेथी सम्यक्त्व ग्रहण करीने राज्यने पोताना ससराना कह्या मुजब पालवा लाग्यो.

हवे ते शशिवेगराजाये पण रत्नशिखराजानुं वृत्तांत, पोतानी कन्यानी दासी पासेथी सांजळ्युं. पछी पोते ते रत्नशिख पासे जइ, जेना विवाहनो योग प्रथम नैमित्तिके कह्यो हतो, ते पोतानी चंद्रजानामा कन्याने रत्नशिखराजा साथे परणावी दीधी. अने साधनसहित सहस्र परिमित यद्धविद्यार्ठ पण तेने आनंदथी अर्पण करी दीधी.

हवे ते सर्व वृत्तांतने पूर्वोक्त सुरवेगनो, सुवेग नामा जे मामो हतो, ते सांजळी क्रोधथी हस्तीनुं रूप करी, ते रत्नशिखराजाना पुरना उपवनमां आव्यो, ते वातनी खबर रत्नशिखने पडवाथी ते पण ते हाथीने ग्रहण करवामाटे थोडोक परिछद साथे लइने गयो, अने अनेक रीते ते हस्तीने

घणी वार रमाडी मंदजोर करी, जेवामां गलापर चडी गयो, तेवामां तो तेणे पोतानी शुंढ तेने पकडवा माटे ऊंची करी, परंतु ते शुंढनां पोते न आवीने तुरत वज्रसमान कठिन एवा मुष्टिदंडे करी तेनीपर प्रहार कर्यो. ते वखत "नमोऽर्हद्भ्यः" एवो शब्द कही जमरी खाइ पृथ्वीपर पडी गयो. परंतु मरती वखते नमोऽर्हद्भ्यः एवो शब्द कह्यो, ते सांजली रत्नशिख राजा कहेवा लाग्यो के हा हा ! ! ! में कोइ साधर्मिकने मार्यो ? अरे! में पापीये अतिदुष्ट कार्य कर्युं ? जेनुं मारे रक्षण करवुं जोइये,तेनोज में नाश कर्यो? एम खेद पामी तेने शीतजले करी तथा शीतपवने करी सावधान कर्यो. अने कह्युं के अहो जाग्यशाली पुरुष ! तुने धन्य ठे ? तुं दृढसम्यक्त्व तत्त्वनो जाणनार गे, कारण के आवा मरण समयमां जे तुं नमस्कारनुं स्मरण करे ठे ? माटे हे जाइ! तुं मारो साधर्मिक जाइ गे. अरे ! में तुने दुर्बुद्धिथी पीडा करी, तेनो अपराध तुं मारी पर कृपा करी क्षमा करजे. एवुं वचन सांजली शांत मन राखी सुवेगनामा विद्याधर बोल्यो, के हे राजन् ! तमारो जरा पण दोष नथी. जेवुं में आ देहथी कर्म कर्युं, तेवुंज फल मने तुरत आ लोकमांज प्राप्त थयुं ? पण हे सुजन ! ते ठीकज थयुं ठे. कारण के हवे ए मारे पापुं जोगववुंज पडशे नहि ? कारण के कर्म जोगव्या विना तो जीवने बुटकोज नथी ? एम जाणीने पण अज्ञानी प्राणी, पापो करे ठे. केनी पेठे केजेम मिष्ट पयने पान करतो एवो मिंदडो पोतापर लाकडीनो प्रहार थाशे ? ते जाणतो नथी. माटे तेमां हे राजन् ! तमारो कांइ दोष नथी. तमो कांइ पश्चात्ताप करो नहिं. वली हुं मारी कथा कहुं ते सांजलो. आ वैताढ्य पर्वतपर चक्रपुर नामा नगर ठे, तेनो सुवेग विद्याधर नामा हुं राजा हुं. मारी बेननो पुत्र सुरवेग नामा ठे, ते नानो होवाथी तेने तेना पिताये राज्य आप्युं नही ने महोटा शशिवेग नामा पुत्रने राज्य आप्युं. तो ते सुरवेग मारी पासे आवी कहेवा लाग्यो जे मारा मोटा जाइने मारा पिताये राज्य आप्युं, अने मुने न आप्युं, माटे ते राज्य मने मलवुं जोइये ? तेम कहेवाथी में तेनी सहायता करी शशिवेग कुमारने तेना पिताना आपेला राज्यथी भ्रष्ट कर्यो, अने ते राज्य में मारा जाणेजने अपाव्युं, त्यां में सांजल्युं जे " शशिवेग राजानुं जे राज्य तेना नानाजाइये मामानी सहायताथी लइ लीधुं ठे, ते राज्यनी पर, शशिवेग राजा, हाल

थयेला रत्नशिख नामा पोताना जमाइनी सहायताथी पाछो प्राप्त थाशे' ते सांजली वली पण मारा सुवेग नामा जाणेजना राज्य रक्षण माटे में हाथीनुं रूप लइ, तमनेज मारवानो दृढविचार कर्यो के ते शशिवेग राजाना जमाइनेज हुं गजरूप धारण करीने मारी नाखुं तो मारा जागिनेय पुत्रो अविचल राज्य प्राप्त थाय ? तेम विचार करी ईर्ष्याथी हुं तमने मारवा माटे आंहिं आ गामनाज उपवनमां आव्यो, त्यां तो हे महाशय! तमोये मने मारीने पाछो अनिर्वचनीय अत्युत्तम धर्ममय बोध कर्यो. कडवां अने तीखां एवां औषधो पाइने वैद्य जेम रोगीनो रोग मटाडे छे, तेम तमे पण मारो अज्ञानरूप रोग मटाड्यो. हवे हुं निर्मल एवा संयमने पाळीश! अने आ मारुं जे राज्य छे, तेने तमे अंगीकार करो. जेणे करी हुं पण मारुं इच्छित साधन करुं? तेम कहे छे, तेवामां तेज सुवेगविद्याधराधिपना घणाएक विद्याधरो आव्या, अने शशिवेगराजा पण सैन्यसहित त्यां आव्यो, ते वखत प्रशमरसना कल्लोले आर्द्रित चित्तवाळा सुवेग विद्याधरे कह्युं के, हे राजन्! आ मारुं राज्य तमे ग्रहण करो, अने तेनी ना कही मुने धर्मकरणीमां कांइ पण विघ्न करशो नहिं. ते सांजली शशिवेगराजाये युक्त रत्नशिखराजाये कह्युं के, हे साहसिक शिरोमणे! कुलपरंपराथी प्राप्त थयेला राज्यने हाल जोगवो. पछी ज्यारे वयःपरिपकता थाय, त्यारे संयम धर्मने विषे यत्न करजो. कारण के आ इंद्रियग्राम छे, ते दुर्जय छे, तथा परिसहो जे छे, ते पण अतिदुःसह छे, अने मन जे छे, ते पवनथी उडता ध्वजाना अग्रनाग जेवुं चंचल छे, ते कदापि पण स्थिर रहे तेवुं नथी. अने प्रथम चारित्रव्रत लइने पाछो तेनो त्याग करवो, ते महा अनर्थ बांधवो छे. ए प्रकारे सुवेगविद्याधरने शशिवेग तथा रत्नशिखे समजाव्यो, तोपण वैराग्यशूर एवा ते सुवेगराजाये मनोहर एवा चारित्रने अंगीकार कर्युं.

पछी शशिवेग अने रत्नशिख ए बेहु जण ते सुग्रीवपुरथी अनुक्रमे सुवेग विद्याधरना वैताढ्यपर्वतपर रहेला चक्रपुरनगरप्रत्ये आव्या. त्यां रत्नशिखराजा विद्याधरनी श्रेणिनो स्वामी थयो.

हवे शशिवेगराजानो नाइ सुरवेग विद्याधर पोताना मातुल जे सुवेग विद्याधर तेनुं सर्व वृत्तांत जाणी पोताना मद्योटा नाइ शशिवेगे घणो समजाव्यो, तो पण तीव्र वैराग्यने वश थइने पोताना मामा सुवेग विद्याधर

पासेथी मुक्तिमार्गरूप चारित्रने अंगीकार कर्युं. पछी संपूर्ण पोतानां इ-
च्छाने कृतार्थ माननार अने सुख समुद्रने जोगवनार, सम्यक्त्ववान् एवो
रत्नशिखराजा सर्वत्र जिन चैत्योनुं वंदन करे छे, अने सर्व साधुओने नम
करे छे. साधर्मिक जाइयोने संतोष पमाडे छे, दीनजनोनो उद्धार करे छे
पोताना संतानोनी पेठे प्रजानुं पालन करे छे, श्रीमज्जैनगृहमां, जिनप्रति
मास्थापनमां, जिनमंदिर कराववामां, श्रीजिननी स्नात्रपूजामां, दिनार्च-
नविधिमां, चतुर्विधसंघपूजादिकमां, श्रीजैनशास्त्र लेखनमां, तीर्थयात्रा-
दिकमां, घणुंक धन खर्चीने सम्यक्त्वने निर्मल करे छे. एम अनेक ला-
ख वर्षो, ते रत्नशिखराजाये निर्गमन कर्यां.

हवे एक दिवस, सांकेतपुरना उद्यानने विषे सुयशनामा तीर्थंकर सम
वसर्या, ते वात रत्नशिख राजाये जाणी, महोटा आडंबरे त्यां जइ, ते ती
र्थंकरने यथायोग्य प्रणाम करीने हर्षथी तेमनी स्तुति करवा लाग्यो.
॥ यथा ॥ जय जुवनत्रयवत्सल, उग्रजलधरपवन वनजसमनयन ॥
नयनवजिनमतवर्द्धन, धनतृणसुखदुःखसमहृदय ॥ १ ॥ अर्थः—हे त्रण
जुवनना वत्सल ! उग्र कपटरूप जे मेघ, तेने विषे हे पवनसमान ! हे
कमलसमान नयन वाला ! हे नवनययुक्त जिनमतने वृद्धि करनार !
धन, तृण, सुख, दुःख, तेमां समान छे हृदय जेनुं एवा हे तीर्थंकर !
तमो उत्कृष्टपणाथी जय पामो ॥ १ ॥ आ प्रकारे तीर्थंकर जगवाननी
स्तुति करीने जक्तिथी निर्जर एवो ते रत्नशिखराजा, तेमने नमस्कार करी
ने तदनुयायी जे मुनिवृंद हतुं, तेने पण वंदन करतो हवो. पछी पोताने
घटे तेवा आसनपर बेशी मस्तकपर बे हाथ लगाडी एटले बे हाथ जोडी
श्रीतीर्थंकरनी देशना सांजलवा लाग्यो. जगवाने पण मेघना सरखी गंनी
रवाणीये करी धर्मनी देशना देवानो प्रारंज करयो. ते जेम केः—हे निव्य
जनो! अपार एवा संसारने विषे फरता अने कर्मवश थयेला प्राणीयो नीच
अने उंच स्थानकोने विषे उत्पन्न थाय छे. ते एवी रीते केः—क्यारेक नरक-
मां, क्यारेक स्वर्ग लोकमां, क्यारेक मनुष्यपणामां, क्यारेक तिर्यंचपणामां
उत्पन्न थाय छे. वली पृथिवी, अप्, अग्नि, वायु, तेने विषे, वनने विषे,
द्वींद्रियादिकने विषे पण उत्पन्न थाय छे. पाछा वली तेज जीवो राजा, रंक,
बुध, मूर्ख, निर्धन, सधन, धार्मिष्ट, अधर्मिष्ट, सुजाग्य, दौर्जाग्य, जोगी,

कृपण, सुखी, दुःखी, पुण्यवान्, अपुण्यवान्, सुरूप, कुरूप, खल, सज्जन, सुस्वर, दुःस्वर, कीर्तिमान्, अपकीर्तिमान्, ब्राह्मण, चांमाल, मूक, अंध, बधीर, पंगुल, ठुंठा, कुष्टी, वगेरेमां पोताना सारा नरसा कर्मने अनुसारे उत्पन्न थाय ठे. एम जीवो विविध प्रकारे संसारमां पर्यटन करे ठे. तेमां पण केटलाएक डुर्बोधथी दिङ्मूढ एवा थका कुमतरूप डुर्दशामां फस्या करे ठे. केटला एक जीवोने तो धूर्तलोको कुयोनिरूप कुंमर्मां पाडी दीये ठे. परंतु जवननने विषे मोक्षमार्गना उपदेशको ज्ञानीगुरु तो पुण्यना योगथीज मले ठे, तेमाटे ते सद्गुरुना लाजने माटे सर्व सुज्ञ जव्य प्राणीयोये यत्न कख्याज करवो.

आ प्रकारनी श्री तीर्थंकरनी देशना सांजली ते रत्नशिख राजाये कह्युं के महाराज! में ते शुं पूर्वजन्ममां सुकृत कर्युं हशे? के जे कांइ सुख ठे, ते प्रयास कस्या विना अणधार्युं पोतानी मेलेज प्राप्त थाय ठे? त्यारे तीर्थंकरे कह्युं के हे जड्कजन! पूर्व जवने विषे तें पंचपरमेष्टीना नमस्कारनुं स्मरण कर्युं हतुं, तेना प्रजावथी तुं आ सर्व महासुखनो जोक्ता थयो ठे. हे जाइ! पंच परमेष्ठीना नमस्कारथकी तथा तेना जपथकी सम्यक्तज्ञान प्राप्त थाय ठे, अने सम्यक्तथी विरति थाय ठे, अने विरतिथकी मोक्ष प्राप्त थाय ठे. मोक्षथकी अक्षय सुख प्राप्त थायठे. वली संसारने विषे जे अत्युत्तम फल वे, ते पंच परमेष्टिना नमस्कारनुं अल्पमां अल्प फल जाणवुं, वस्तुततस्तु चिदानंदसुखप्राप्तिरूप जे फल, ते पंच परमेष्टीना नमस्कारनुंज फल जाणवुं. आ प्रकारे श्री तीर्थंकरे कहेलो पोतानो पूर्वजन्म सांजली ते रत्नशिख राजानां तुरत रोमांच जनां थयां, अने अत्यंत खुशी थयो. एवी रीते बोध पामेला एवा ते रत्नशिख राजाये, पोताना पुत्रने राज्य सोंपी, तीर्थंकरनी समीप आवी जावे करी चारित्रने ग्रहण कर्युं. पठी क्षपक श्रेणिपर चढी, केवलज्ञान उत्पन्न करी घणो काल पृथिवीने विषे विहार करी, क्रमे करी मोक्षसुखने प्राप्त थयो. आ प्रकारनो पंच परमेष्टीना स्मरणफल विषे रत्नशिख राजानो इतिहास सांजली, धर्माराधनने विषे रसिक, एवो देवरथ कुमारनो पिता जे विमलकीर्ति राजा, ते पोताना देवरथ कुमारने राज्य सोंपी समस्त जिन चैत्यने विषे अष्टाह्निक महोत्सव करी मोहोटा वैराग्ययुक्त थयो थको गुरुनी समीप जइ चारित्रने ग्रहण करतो हवो.

हवे ते देवरथ कुमार राजगादीपर बेसवाथी जेम कोइ देव शोभे, तेम शोभवा लाग्यो. तदनंतर कृतज्ञपणाथी ते विचारवा लाग्यो के, संतुष्ट थयेला एवा मारा पिताये मने समग्र लक्ष्मी सोंपी छे, तो मारे पण कोइ एक उत्तम पात्र जोइने ते लक्ष्मी आपी देवी जोइये? आ प्रमाणे गइ छे संसारमांथी प्रीति जेने अने सम्यक्त्ववान्, अणुव्रत, गुणव्रत, शिक्षाव्रत, तेणे युक्त एवो ते देवरथ राजा, रत्नावलीनामा पोतानी स्त्रीये सहित त्रणे वर्गने एटले धर्म, अर्थ अने काम, तेने सारी रीते साधतो, जिनमतने विषे अत्यंत प्रीति धरतो थको उत्तम राज्यने करवा लाग्यो. पछी तेणे अनेक जिनप्रासाद कराव्यां, अने जिनजीनी प्रतिमाउ पण अनेक निर्माण करावी. दर्शननी विशुद्धिने माटे घणी रथयात्रा करावी. पछी चतुर्विध संघे युक्त एवा ते देवरथ राजाये घणीक तीर्थयात्रा करी, अनेक साधर्मीयोनो समुद्धार कर्यो अने जिनशासनना कुशमनोनो पराजय कर्यो, पोताना देश मांथी सात व्यसनो कढावी नांख्यां. ए प्रकारे राज्य पालता अने सद्धर्ममां चालता एवा देवरथराजाने क्रमे करी रत्नावली स्त्रीना उदरथकी धवल नामा एक पुत्र प्रगट थयो. ते ज्यारे उन्मर लायक थयो, त्यारे तेने राज्य सोंपी वीर्यांतराय कर्मथी चारित्र ग्रहण करवाने असमर्थ होवाथी चतुर्विध संघनुं पूजन करतो, पोषध अने आवश्यक क्रियामां ते निरत थयो. ॥यतः॥ तपःशुष्कदेहो मृतोमंदमोहो, वरोऽजूत्सुरश्चानते देवलोके ॥ सुरत्नावली श्राविका चारु मृत्वा, प्रधानोऽजवन्निर्जर स्तद्विमाने॥ १ ॥ समराएयुषितो तत्र, संपूर्णैकोनविंशतिः॥दिव्यजोगर्द्धि संयुक्तौ, सुप्रीतौ सुहृदौ सुरौ ॥२॥ अर्थः—तपे करी शुष्क जेनुं शरीर छे, मंद थइ गयो छे मोह जेनो, एवो ते देवरथ राजा. अनशन व्रतथी मरण पामी अनतनामा देवलोकने विषे श्रेष्ठदेव थयो. तथा तेनी स्त्री रत्नावली नामा श्राविका पण उत्तम अनशन व्रतथी मरण पामी, तेज देवलोकने विषे उत्तम देवता थइ. त्यां बेहु देवता, दिव्य ऋद्धिने जोगवनार अत्यंत परस्पर प्रीतिवाला थइ, मित्रपणे रही ते ओ संपूर्ण ओगणीश सागरनुं आयु जोगव्युं. ए पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरनां चरित्रने विषे रत्नशिख कथान्वित देवरथ नृपतिश्राद्धधर्मपालनरूप चतुर्थ सर्ग समाप्त थयो ॥४॥ इति आंहि पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना आठ जवनो संबंध संपूर्ण थयो ॥ ८ ॥

॥ अथ ॥

॥ पंचम सर्गस्य बालावबोधः प्रारभ्यते ॥

हवे आ जंबुद्वीपने विषे महाविदेह नामा क्षेत्रमां पुष्कलाविध सा
विजयने विषे प्रशस्त वस्तुये करी युक्त अने उत्तम, एवी शिवानामा न
छे. जे नगरीने विषे त्यांना रहेवासी जनोना घरना आंगणामां जडेला
कांत मणियो, रात्रिने विषे पडता चंद्रकिरणना योगे करी उष्णकालने
कालनी समान करे छे. अने शीत कालने विषे त्यांना रहेवासी ज
घरना आंगणामां जडेला अर्कमणियो दिवसमां पडता सूर्य किरणना
गे करी शीतकालने उष्णकाल समान करे छे. ते नगरीने विषे पोता
तापे करी नाश कर्युं छे रिपुसैन्य जेणे एवो सिंहासेन नामा महिपति
करे छे. तेमनी उत्तम गुणयुक्त शोभायमान प्रियंगुमंजरी नामा पट्टराण
हवे पूर्वोक्त देवरथ कुमारनो जीव जे आनत देवलोकमां देवता थयो
ते त्यांथी च्यवी, सिंहसेन राजानी प्रियंगुमंजरीना गर्भने विषे पुत्रप
करी उत्पन्न थयो. ज्यारे ते गर्भे रह्यो, त्यारे ते प्रियंगुमंजरीये स्वप्नमां
चंद्रने दीठो के तुरत ते जागी गइ, अने तेमना स्वामी पासे आवी ते
नी वात कही. ते सांभली सिंहसेन राजाये कह्युं के, हे प्रिये! तमोने
चंद्रमा समान उत्तम पुत्र उत्पन्न थाशे? ते सांभळीने राणी हर्षायमा
इ. पछी राजाये तथा राणीये ते गर्भनुं पोषण करवा मांड्युं. प्रशस्त
करी तथा उत्तम दोहदोये करी युक्त एवा पुत्रने ते राणीये प्रशंसनीय
यने विषे उत्पन्न कर्यो. त्यारे राजाये घणुंक द्रव्य वावरीने पुत्रजन्मनो
होत्सव कर्यो. कारागृहमांथी केदीयोने छोडाव्या, अने पोताना घरनुं शो
पण कराव्युं. पछी बारमे दिवसे, गर्भ रह्यानी वखते स्वप्नमां जोयेला च
ना अनुसारे सकल स्वजननी समक्ष, ते पुत्रनुं 'पूर्णचंद्र' एवुं नाम पा
अनुक्रमे ते पुत्र धात्रमाताये पालन करेलो, तथा लाडलडाव्यो थको क
ना समूहथी युक्त, तारुण्यरूपसमुद्रने उदित चंद्र जेवो थयो. एटले चं
जोइ समुद्र जेम आल्हादित थाय, तेम पूर्णचंद्रने जोइ तारुण्य समुद्र
ल्हादित थयो. हवे ते चंद्रमा जड छे, अने आ पूर्णचंद्र पुत्र तो जड न
एटलुं ए पुत्रमां आश्चर्य छे. वली कलाभ्यासनो व्यसनी, प्रश्नोत्तरा

क्रीडानो करनार, लौकिक क्रीडानो त्यागी, उत्तम प्रस्तावोये करी आनंदी, मृगयामां, द्यूतक्रियामां, तथा वारांगनाउनां गीत गान श्रवण करवामां तृषावान्, मद्यमांसादिकना तो नामने पण न सहन करनार, सज्जन पुरुषनो संगी, दुर्जनजननो त्यागी, माता पितानी भक्तिने करनार, चंद्रनी समान शीत गुण युक्त, सूर्यसमान प्रतापी, राजनीतिमां विद्वान्, सुखांबुधिने विषे मग्न, एवो ते पूर्णचंद्रकुमार, सुखे करी रहे छे.

हवे ते पूर्वोक्त देवरथकुमारनी स्त्री रत्नावलीनो जीव, ते आनत देवलोकमांथी च्यवीने जेमां देवरथकुमारनो जीव पूर्णचंद्र कुमार नामे प्रगट थयो छे, तेज नगरने विषे प्रियंगुमंजरीना भाइ विशालाक्ष सामंतनी जया नामनी स्त्रीना उदरने विषे पुत्रीपणाये उत्पन्न थयो. ते कन्या ज्यारे गर्भमां रही, त्यारे तेनी माताये स्वप्नमां पुष्पनी माला दीठी हती, तेथी तेनुं नाम पुष्पसुंदरी एवुं पाड्युं. हवे अनुक्रमे ते महोटी थवा लागी, त्यारे कामीने क्रीडा करवाने वनरूप एवुं यौवन प्राप्त थयुं. ते जेम केः—श्लोक ॥ वक्त्रं चंद्रविडंबि पंकजपरीहासक्षमे लोचने, वर्णः स्वर्णमपाकरिष्णुरलिनी जिष्णुः कचानां चयः ॥ वक्षोजाविभकुंभविभ्रमधरौ, गुर्वी नितंबस्थली, वाचां हारि च मार्दवं युवतिषु स्वाभाविकं मंडनम् ॥ १ ॥ अगेपणा च सरला, मृदंगी सत्रपा स्थिरा ॥ कलासु कुशला बाला, विनीता च विवेकिनी ॥ २ ॥ अर्थः—जेने जोइने चंद्रनो पण उपहास करवो पडे, एवुं मुख, जेने जोइने कमलनो परिहास करवो पडे, तेवां बे नेत्रो, सुवर्णना वर्णने पण जीते, तेवो शरीरनो वर्ण अने भ्रमराउनी पंक्तिने पण तिरस्कार करे जीते, तेवो केशपाश, हस्तीना कुंभस्थलनो पण विभ्रम थाय, एवा बे पयोधर, महोटो एवो नितंबभाग, मनने हरण करे एवी मृदुल वाणी, ए सर्व, उत्तम युवतीजनने विषे स्वाभाविक भूषणो छे ॥ १ ॥ वली पण कहे छे के, उत्तम युवती स्त्री, गर्व रहित, सरल, लज्जायुक्त, मृदुअंगवाली, स्थिर, कलाउमां कुशल, विनीत, अने विवेकी होय छे ॥ २ ॥ हवे एक दिवसने विषे ते पुष्पमंजरी कन्या, वसंतऋतु आववाथी पोताना पितानी आज्ञा लइने, सखीवर्गोये युक्त मनोहर एवा पुष्पोद्यानने विषे क्रीडा करवा माटे गइ. ते उद्यानने विषे पुष्प अने फलोये करी युक्त एवा आम्रवृक्षो अने

त शोन्ने छे ॥ यतः ॥ सकुसुमसहकाराः पुष्पिताशोक नागा, विकसि
वनमाला माधवीदिव्यगंधः ॥ जनयति मदरागं कोकिलाशब्दितं
प्रवरपुरुपसेव्यो वर्त्तते श्रीवसंतः ॥ अर्थः—जे वसंतऋतुमां सहकारनां
ते कुसुमयुक्त थाय छे, अशोकवृक्ष अने नागवृक्ष पुष्पित थाय छे, सर्व
नी पंक्तियो विकसित थइ जाय छे, अने मोघरानो दिव्य गंध प्र
सराज करे छे, कोकिलना शब्दो मद अने रागने वधारे छे; माटे
वसंतऋतु प्रवरपुरुषोने सेवनकरवा योग्य छे. हवे त्यां शृंगारयुक्त था
करी ते पुष्पमंजरीने पोतानी सखीयो वसंतनी शोज्ञा बतावे छे. ते
केः—हे सखि! जो. वसंतऋतुरूप पतिने प्राप्त थइने आ वनराजिरूप
यो केवी शोन्ने छे? जो. पुन्नागना वृक्ष साथे आ वींटाइ गयेली एवी
गवल्ली केवी शोन्ने छे? तेम पुन्नाग वृक्षरूप नागवल्लीने मलवाथी
शोन्ने छे? तेम हे सखि! नर, अने नारी पण परस्पर मलेथीज शोन्ने.
री रीतनी सखीनी वाणीथी पण शृंगारवृत्तिथी विरहित एवी ते, वहि
ये करी वननी शोन्नाने जोतीथकी मोघरानी वेलना मंडपने विषे वीण
विनोदनो प्रारंन करवा लागी. तेवामां एज अवसरने विषे एज उद्यान
मित्रोये परिवृत एवो पूर्णचंद्रकुमार पण क्रीडा करवाने आव्यो. ते त्यां
णाविनोद करती एवी राज्यकन्या जे पुष्पसुंदरी तेनी दृष्टिये पड्यो. त्यारे
वमन कामदेवनो मित्र जे वसंतऋतु तेनो समय होवाथी, पोतानी यु
स्थाना अतिविशमपणाथी, अने पूर्णचंद्रकुमारना अत्यंत स्वरूपथी त
पूर्वजन्मना अति स्नेहथी, ते पुष्पसुंदरीना मनरूप मर्मस्थानने विषे प
नी पेठे अकुंठित एवो ते कुमार लाग्यो, के तुरत स्वेदयुक्त अंगवाली
या मिलिननेत्रयुक्त थइ विचेतन जेवी थइ गइ. ते जोइने तरत सखी
पवनथी तथा शीतोपचारथी तेने सावधान करी, त्यारे ते सखीयोने पुष्पसुंद
पूछवा लागी के, हे सखि! लावण्यामृत सागर, युवान, जे पुरुष देखाय
ते कोण छे? शुं कामदेव छे? के सूर्य छे? सुर छे? के कोइ विद्याधर छे
त्यारे सखीयोये कह्युं के, हे सखि! तें कामदेव अटकल्यो पण ए कामदे
तो छेज नहि. कारण के कामदेव जे छे, ते तो अंगरहित छे, तेथी ते
लोको अनंग कहे छे, अने आ तो अंगवालो छे. वली तें एने सूर्य अट
ल्यो, परंतु ते सूर्य पण नथी. कारण के सूर्य तो तपनशील छे; अने

पुरुष तो सौम्यगुण युक्त छे. एटले शीतल देखाय छे. वली एने सुर अटक
ल्यो तो ते सुर नथी. कारण के सुर तो निमेषोन्मेष रहित चक्षुवाळा शून्य
होय छे, अने आ तो चंचल नेत्रवाळो तथा विचक्षण छे. वळी तें एने विद्या
धर अटकल्यो, परंतु ते विद्याधर पण नथी. कारण के विद्याधर जे छे, ते तो
आकाशमां गमन करे छे, अने आ पुरुष तो पृथ्वीमांज ऊभो रह्यो छे. ते के
यो छे, ने कोण छे, ते हुं कहुं छुं. सांभळ ॥ यतः ॥ सौम्यत्वं शशिनो गंभी
रिमगुणं वार्द्धेः प्रतापं रवे, स्त्यागं वित्तपतेः प्रभुत्वममराधीशात् स्वरूपं स्म
रात्॥ माधुर्यं त्वमृतात् बलं मृगपतेर्लात्वा वृहच्चातुरी, धैर्यं मेरुगिरेः किमेष
विहितः सन्मेधसा वेधसा॥१॥ अर्थः—चंद्रमाथकी गांभीर्य, सूर्यथकी प्रताप,
कुबेर थकी द्रव्यत्याग, इंद्रथकी प्रभुता, कामदेवथकी स्वरूप, अमृतथकी
माधुर्य, सिंह थकी बल, तथा मोहोटुं चातुर्य, मेरुपर्वतथकी धैर्य, ते सर्वने
ग्रहण करीने बुद्धिमान् एवा विधाताये शुं आ पुरुष निर्माण कर्यो हशे?
अर्थात् पूर्वोक्त सर्वे गुणो आ पुरुषमां देखाय छे ॥१॥ माटे कांइं शुं कहियें,
परंतु हे सखि! शिवा नगरीने विषे सिंहसेन नामा राजा छे, तेना कुलरूप
अंबरने प्रकाश करनार चंद्रसमान आ पूर्णचंद्रनामा पुत्र छे, ते तमारी कहेलो
पुत्र थाय छे. ते वचन सांभळीने तुरत अत्यंत उत्सुक थयेली पुष्पसुंदरी क
हेवा लागी के, हे सखि! तारुं कहेवुं खरुं छे. मुक्तासमान बीजा पुरुषोमां आ
पुरुष, रत्नसमान देखाय छे. आ पुरुषना गुणो पासे अन्यजनना सर्व गुणो क
लंकित थइ गयेला छे. एम कह्युं. तेवामां तो तेनी अशोकनामा सखी हसीने
कहेवा लागी के हा, निश्चे आ पुरुष गुणमय छे. कारण के हमणांज आ प्रिय
सखी जे पुष्पसुंदरी तेणे पोताना कटाक्षोये करी तेनां सर्व अंगोने देखी ली
धां. ते सांभळी पुष्पसुंदरीये विचार्युं जे मारो अभिप्राय आ सर्व सखीयोये जा
णी लीधो देखाय छे? एम विचारी लज्जायुक्त थइने सखियोने कहेवा ला
गी के, हे सखियो! हवे सर्व वात जावा द्यो. विलंब लगाडो मां. क्रीडानो
त्याग करीने आपणे जलदी घेर जइये? कारण के माताजी आपणी वाट
जोतां हशे! त्यारे सुदता नामा कन्याये कह्युं के, हे सखि! चालो. पण
आ पूर्णचंद्रकुमार तो आपणी मनीस्नांज ऊभा छे. माटे तेने बोलावीने
कुशलवार्त्ताथी तेनो सत्कार करियें. पछी जइये, नहिं तो आपण सर्वने ते अ
नयी जाणशे? एवां सुदता सखीनां यथायोग्य वचनो सांभळी लज्जायुक्त

थश्ने ते पुष्पसुंदरीये मंदस्वरथी कह्युं के त्यारे तमोने जे योग्य जा
करो. पठी ते सखीये विनये करी धीरस्वरथी पूर्णचंड्ने बोलाव्या,
त ते त्यां आवी तेज स्थलने विषे बेठा. अने दृष्टिये करी कामकद
थी ते कन्याने जोश्ने कुमार घणोज विषयथी विरक्त ठे, तो पण
थइ गयो. ते वखत त्यां रहेला सहुने ते कन्या तथा कुमार प्रीतिने
करतां हवां. हवे पुष्पसुंदरीये हाथमां वीणा लीधी ठे, तेथी पूर्णचंड
मारे जाण्युं जे अहो! आ सुंदरी वीणावाद्यमां कुशल देखाय ठे
म जाणी विद्यानो विनोदी ते कुमार, कहेवा लाग्यो के, हे सुंदरि! अ
मनना विनोदने माटे जरा ए वीणा तो वगाडो? ते वचन सांजली सु
सखी कहेवा लागी के, हे कुमार! तमारा दर्शनथी क्षोज पामेली ते
न्याने वगाडवानी लज्जा आवे ठे, माटे ते वगाडवाने उद्युक्त थाती
तेथी ते वीणाने आपज वजावो. जेथी अत्रत्य सहु विनोद पामे? एम
ने सुदताये पुष्पसुंदरीना हाथमांथी वीणा लइ पूर्णचंड कुमारना
आपी. ते विणाने हाथमां लइ, स्नेह सहित तेनो स्पर्श करतां कुमारने
शोकनामा बीजी सखी कहेवा लागी, के अहो कुमार! सरल, सुगुण
रू, वांसडामांथी उत्पन्न थयेली, मधुर स्वरवाली, प्रवर एवी आ
आपना कराग्रमांज शोजे ठे. आ वचनथी ते सखीये अन्योक्तिथी स
ठ्युं के पुष्पसुंदरी तमारी पासे ठे ते पूर्वोक्त सर्व गुण संपन्न ठे.एम अ
सखिये कहेली अन्योक्ति सांजली मस्तक धुणावी, पूर्णचंडकुमारे ते
वगाडीने तत्रत्य सर्व कन्याउनां तथा मनुष्यना चित्तने आकर्षण करी
धां. एवो प्रसंग ज्यां चाले ठे, तेवा समयमां तो ते पुष्पसुंदरीनी धाव
ते कन्याने तेडवा आवी. अने ज्यां जुवे ठे, त्यां तो समान वयवाला
सर्व गुणसंपन्न ते राजकुमारने कन्या पासे वीणा वगाडतो जोयो, तेथ
धावमाताये कह्युं के, हे कुमार! आ सर्व प्रसंग थाय ठे, ते तो घणोज
त्तम थाय ठे, कारण के बेहु तमे वयथी अने गुणोथी योग्यज ठो? तेम
मारने कहीने पाठी कुंवरीने कहेवा लागी के, हे वत्से! तमाराविना तम
माता जोजन करतां नथी, माटे जलदी चालो. एम कहीने ते पुष्पसुं
ने केवल शरीरथी घेर तेडी लावी, परंतु तेनो जीव तो ते पूर्णचंडमांज
इ रह्यो. कारण के घेर आवी तेणे जोजन पण बराबर कर्युं नही. त्यारे ते

मातीये सखीयोने पूछ्युं के, आ पुष्पसुंदरी आम विकलमनवाली केम थइ गइ छे? त्यारे सखीयोये उद्यानगत सर्व वार्त्ता कही देखाडी. पछी ते राणीये तेना मननी विश्रामभू एवी एक प्रियंवदा नामा सखी हती तेने कुंवरीनी आश्वासना तथा उपशांति करवा माटे मोकली. ते पण कुंवरी पासे जइने आ प्रमाणे कहेवा लागी के, हे प्रियसखि! चंद्रनी एक कलाथी मनुष्य मात्रने शांति थाय छे, तो तुने पूर्णचंद्रथी पण केम सुख नथी थातुं? अर्थात् अन्योक्तिथी कहे छे, के तमने पूर्णचंद्र कुमार मल्यो, तो पण शांति केम थाती नथी? ते कहो. त्यारे पुष्पसुंदरीये कह्युं के, मारुं मन जेम योगिणीना योगे भ्रमित थाय, तेम थइ गयुं छे. माटे तुं मारा मननी अधिष्ठायिका सखी छो, तेथी कांइक उपाय कहे, के जेणे करी महारा मनने निवृत्ति थाय? ते सांभलीने प्रियंवदा सखी कहेवा लागी के, जे में वृत्तांत सांभल्युं छे, ते हुं कहुं छुं, ते सांभलो. आपणने जे समये पिताजीये वसंत जोवा जवानी रजा आपी, अने त्यां वली पाछा पूर्णचंद्र कुमार आव्या, तेमां तो एक सुखदायक वृत्तांत बन्युं छे, ते सांभलो. गइ काले सवारे तमारो पिता विशाल जे छे, ते तेनी बहेन प्रियंगुमंजरी पासे आवीने कहेवा लाग्यो. के हे बेहन! आ तमारो पूर्णचंद्र कुमार अने मारी पुष्पसुंदरी ए बेहुनो विवाह जो थाय, तो घणुंज योग्य थाय. मुकुटने मणिये जडीये ने जेम शोभा आपे, तेम ते बेहुनां लग्न शोभे? परंतु एक मोहोटुं दुःख छे, के ए बेहुने परस्पर राग विकार कांइज देखातो नथी अने तेनी पासे जो तेना विवाहनी वात आपणे करीये छैये, तो तेने ते वात पण बिलकुल रुचती नथी. हास्य, विनोद, के शृंगारकेली तेने गमती नथी. तेम कोइनी काम क्रीडाथी ते प्रसन्न थातां नथी. तथा शृंगाररसमां पण राजी थातां नथी. एटलुंज नहिं परंतु ते सामी शृंगारनी निंदा करे छे. माटे हे बेहेन! ते बेहु जणनी परस्पर प्रीति विना आपणी इच्छाथी जो विवाह करीये तो ते, पछी हृदयमां शल्यनी पेठे खटक्याज करे? वली कदाचित् बेहुनी सरखी प्रकृति छे, माटे बेहुने परस्पर प्रेम थाय तो थाय पण खरो, तेथी मारो मत तो एम छे के, आपणे तेने परस्पर मुखदर्शन करावीये? आवां वचन पोताना भाइ वि[illegible] [illegible] तेनी बेन कहेवा लागी के, हे भाइ! तमारुं जेवुं [illegible] पण विशालज छे. अर्थात् जेवुं तमारुं नाम छे,

तेवांज तमारामां गुण पण दीठामां आवे ठे.

हे सखि ! एम कहीने पठी तमारा पिताये तमने तथा प्रियंगुमंजरीये तेमना पुत्र पूर्णचंद्रने परिवार सहित वसंत ऋतुनी शोजा जोवाना मिषे उपवनमां मोकल्यां हतां, तेथी तमारी बेहु जणनी परस्पर मनोवृत्तिने जाणी लीधी. तेमां धारेला मनोरथ पार पडवाथी तमारां तथा पुर्णचंद्रनां माता पिताने अत्यंत हर्ष उत्पन्न थयो ठे. तेम तमो अने पूर्णचंद्र पण अत्युत्सा हित थयेलां देखाउ गे. ए प्रमाणे सखिये सर्व वात कही. हवे जे प्रमाणे ते सखीये हकिगत पुष्पसुंदरीने कही, तेज प्रमाणे पूर्णचंद्रना सखाये पुष्पसुंदरीथी मोहित थइ दुःखित थयेला ते पूर्णचंद्रने सर्व हकिकत कही संजलावी. तेथी बेहु जण मनमां संतोष पामी सुस्थिर थइने परस्पर एक बीजाना ज्ञान जोवाने तत्पर रहेतां थकां दिवस निर्गमन करवा लाग्यां. पठी विशालसामंते प्रशस्त दिवस तथा वार जोइने पोतानी बहेन प्रियंगु मंजरीना पुत्र पूर्णचंद्र साथे पोतानी पुष्पसुंदरी नामा कन्यानुं वेसवाल कर्युं.

सिंहसेन राजाये पण गीत, वाजित्र, दान, सन्मान पूर्वक पोताना पुत्रनां पुष्पसुंदरी साथे लग्न कर्यां. तेने जोइने आखा नगरनां लोको कहेवा लाग्यां के, अहो ! विवाह घणोज उत्तम थयो. वरवधूनुं जोडुं पण जेवुं जोइये तेवुंज उत्तम मल्युं. एम विवाह थया पठी पोतानी स्त्री पुष्पसुंदरी साथे स्वर्गविमान समान घरने विषे रही सुख जोगवतो ते पूर्णचंद्र कुमार दिवस निर्गमन करवा लाग्यो. एम करतां एकदिवस सजा जरीने पूर्णचंद्रनो पिता सिंहसेन राजा बेठो हतो, तेवामां कोइक वनपालके आवी नमन करी कह्युं के, हे राजन् ! हालमां पुष्पशाल वनने विषे घणा गुणोये युक्त, रूपवानने विषे पण अति रूपवान्, घणा लावण्य गुणवाला, सौंदर्ययुक्त, जाणे मूर्तिमान् धर्मज होय नहिं ? एवा, मुनिवृंदना इंद्र श्रुतसुंदर नामा सूरींद्र पधारेला ठे. ए वचन सांजलतांज हर्षोत्कर्षथी प्रफुल्लित ठे रोम कूप जेना एवा ते सिंहसेन राजाये वनपालकने वधामणीमां घणुंक द्रव्य आप्युं. पठी पुत्र दारादिक सर्वने साथे लइने महोटा आडंबरथी गुरुपासे जइने यथाविधि प्रणाम करी हर्ष करी ते गुरुनी देशना सांजलवा माटे गुरुनी समीपमां बेठो. गुरुजीये पण तेमनी योग्यताने जाणी देशना देवानो आरंज कर्यो.

हे भव्यजनो ! जन्म, जरा, मृत्यु, तेना भये करी व्याप्त अने दुर्गति
करी भयंकर एवा आ संसारने विषे अनंतकाल पर्यंत स्वकृत पापोये तमो
महा दुःखने प्राप्त थाओ छो, तो पण हजी सुधी तमोने कांइ वैराग्यज
थतो नथी. अने धर्मने विषे निरुद्यमी थया थकाज रहो छो. माटे महेन्
त लइने पण तमो आ उत्तम आर्हत धर्मने विषे उद्योगी थाओ. बीजा
सर्व कार्यमां प्रमाद करो ते तो ठीक, पण धर्ममां प्रमाद करवो, ते उचि
त नहिं. कारण के प्रमादसमान जगत्मां कोइ शत्रु नथी ॥ यतः ॥ मज्जं
विसय कसाया, निद्दा विगहा य पंचमी भणिया ॥ ए ए पंच पमाया,
जीवं पाडंति संसारे ॥ १ ॥ अर्थः— एक मद्य, बीजो विषय, त्रीजो कषा
य, चोथी निद्रा, अने पांचमी विकथा कहेली छे. ते पांच प्रमादो,
जीवने संसारमां पाडी नाखे छे. अने हे भव्यजनो ! धर्मसमान आ जग
त्मां बीजो कोइ मित्र नथी ॥ यतः ॥ धर्मो मंगलमुत्तमं नरसुरश्रीभुक्ति मु-
क्तिप्रदो, धर्मः स्निह्यति बंधुवद्दिशति या कल्पद्रुवद्वांछितम् ॥ धर्मः सद्गुण
संगमे गुरुरिव स्वामीव राज्यप्रदो, धर्मः पाति पितेव वत्सलतया मातेव पु
ष्णाति च ॥१॥ अर्थः—धर्म जे छे, ते उत्तम एवा मंगलने, तथा ते धर्म नरत्व,
सुरत्व, श्री, भुक्ति, अने मुक्ति, तेने देवावालो छे. वली धर्म जे छे, ते सगा
मनुष्यनी पेठे स्नेहने आपे छे, तथा कल्पद्रुमनी पेठे वांछित फलने पण आपे
छे. वली ते धर्म, सद्गुणना संगमने विषे गुरुसमान छे, अने राज्य देवाने
विषे स्वामी सरखो छे, अने पितानी पेठे रक्षण करे छे. ते धर्म, बालपणथी
जेम पुत्रनुं रक्षण माता करे, तेम जीवनुं रक्षण करे छे. माटे जीवे धर्मा
राधन जरुर करवुं. अने सेवन करेलो प्रमाद जेम जीवने अत्यंत दुःख आपे
छे, तेम सेवन करेलो धर्म, जीवने चिंतामणि अने कल्पवृक्ष समान सुख
ने देनारो थाय छे. जेम कोइ प्रमादी जन, बलता घरने विषे तथा अगाध
पाणीने विषे प्रमाद करी सुइ रहे छे, तथा घरमांथी सर्व वस्तुनी चोरी
थाय छे, ते जाणे छे, तो पण सुइ रहे छे. पोतानुं अरिमंडल पोता
पर प्रहार करे छे, तो पण विश्वास पामी उभो रहे छे, तेमज जे पुरुष
संसारावर्त्तनां पल्पो थको धर्ममां प्रमाद करे छे, एम जाणवुं. वली जे प
र्ममां प्रमाद करे छे, ते प्राणीना पुरुषार्थो सर्व तैयार थयेला हेवाना:हे

य, तो पण ते तेमज नाश थइ जाय ठे. अने धर्मवान् पुरुषना नहि धारे
ला पुरुषार्थो, प्रयास विना स्वतः सिद्ध थइ जाय ठे ॥ यतः ॥ तारं किंक
णिहारनूपुरजरैरंतःपुरं लभ्यते, सीत्कारैर्विकटाघटा करटिनां हेषारवा ह्या
हयाः ॥ एकं ठत्रमिहोत्कटोरुकटकं राज्यं च निष्कंटकं, यस्मात्सत्रिदिवं
शिवं जजत जोस्तं धर्ममत्यादरात् ॥१॥ अर्थः-हे जव्यजनो ! जे धर्मना
प्रतापथी किंकणी युक्त कटिमेखला तथा मुक्ताना हारो तथा शब्दाय
मान नेपूरो, तेणे करी स्वछ एवी स्त्रीयो, सीत्कारोये करी जयंकर एवी
हस्तीयोनी घटाउं, हेषारव करता एवा अश्वो, जेने विषे मदोन्मत्त अने
महोटा सैन्यो ठे, एवुं एक ठत्र अने निष्कंटक राज्य, स्वर्ग अने मोक्ष, ते
सर्व प्राप्त थाय ठे. तेवा धर्मनुं तमो अति आदरे करी आराधन करो. हे
जव्यजीवो ! आ संसारने विषे धर्म करवानी सामग्री मलवी घणीज
डुर्लन ठे. ते जेम केः– प्रथम तो मनुष्यपणुं डुर्लन ठे, तेमां पण वली
आर्यदेश मलवुं डुर्लन ठे. तेमां पण पावुं विशुद्ध कुल मलवुं डुर्लन ठे.
तेमां पण वली शुद्ध जाति मलवी डुर्लन ठे. तेमां वली दीर्घ आयुष्य
प्राप्त थावुं डुर्लन ठे. तेमां पण रोग रहितता थवी डुर्लन ठे. तेमां वली
आचार्यनो संयोग थवो डुर्लन ठे. तेमां पण सुबुद्धि थवी डुर्लन ठे. तेमां
पण तत्वनुं जे श्रद्धान थावुं, ते डुर्लन ठे. तेमां पाठी विरति थवी, ते
डुर्लन ठे. तेमाटे हे जव्यजनो ! तमो धर्मनो उद्यम करो. आ प्रकारनी
सुधाबिंडु समान गुरुनी देशना सांजलीने आचार्यना रूपथी व्याक्षिप्त जेनुं
चित्त ठे एवो ते पूर्णचंद्र कुमार, आचार्यने विनति करी पूछे ठे, के हे जग
वन् ! आपनी शरीरनी कांति महोटा राजाना देहने तथा मोहोटा धन
वानना देहनी सूचना करे एवी देखाय ठे ? तो वली आपने आवा यो
वन वयमां पण मनादिकल्प कष्टने देनारुं वैराग्य थवानुं कारण शुं ठे? त्यारे
गुरु कहेवा लाग्या के, हे कुमार! तुं आ संसारमां पगले पगले प्रत्यक्ष वैरा
ग्यज देखे ठे, तो पण वैराग्य थवानां कारण मने शामाटे पूछे ठे ? यतः ॥
चुंजिरन् राज्यलक्ष्मीः कति कति मुनिनः केपि सर्वर्द्धियुक्ताः, सेवां कुर्वंति
केचित् सतनरवना ह्यज व्याजान्ये ॥ केचित्कडपद्धकढ्यात्रिगणदनिमताः
क्षोदरापूरिणोऽन्ये, केचिन्मोनाप्यजाजो धरनविहीनाः केऽपि दौर्नाग्य

दग्धाः ॥ १ ॥ यस्मिन् जन्मजराविपत्तिमरणाधिव्याधिशोकाः सदा, स्वे
निष्टवियोगयोगसहनं रोधश्च कारागृहे ॥ तिर्यग्नारकसंभवानि च भवे
खान्यसंख्यानि चेच्छ्रूयंते विषये मनो न कुरुते कश्चित्तदेकक्षणम् ॥ २
अर्थः—केटलाएक सुखीया पुरुषो, राज्य लक्ष्मीने जोगवे छे. केटलाएक
सर्व ऋद्धिवाला होय छे. बीजा केटलाएक पुरुषो ते पुर्वोक्त सर्व समृद्धि
वान् जनोना वशपणाथी रज्जुये बांधेलानी पेठे सेवाने करे छे. केटलाएक
जनो कल्पद्रुमनी पेठे त्रण जगतना सर्व मनोरथने पूरे छे. अने केटला
एक जनो मात्र पोतानुं उदर पूरणज करे छे. केटलाएक श्रेष्ठ तरुणीये
वींट्या थका सौजाग्य जोगवे छे. अने वली केटलाएक पुरुषो दौर्जाग्यथी
दग्ध थाय छे ॥ १ ॥ जे संसारने विषे निरंतर जन्म, जरा, विपत्ति,
मरण, आधि, व्याधि, शोक, इष्ट अने अनिष्टना योग वियोगनुं सहन
पणुं, कारागृहने विषे संरोध, तिर्यंच, नारकीनो छे संजव जेने विषे एवां
असंख्य दुःखो जोगवे छे. ते दुःखो जो सांजल्यां होय, तो विषयने विषे
एक क्षण पण मन आपवानी इच्छा थाय नहिं. तो पण हे पूर्णचंद्र कुमार!
मारे विशेष वैराग्य थवानुं जे कारण बन्युं, ते हुं कहुं छुं, ते सांजलो. एम
ज्यारे सूरिये कह्युं त्यारे तो सर्व जव्यजनो सोत्कंठित थइ गयां. त्यार पछी
मुनीश्वरे कहेवा मांड्युं केः—

आज विजयने विषे रत्नपुर नामा नगर छे. त्यां एक सुधन नामा श्रेष्ठी
वसे छे. तेनुं जेवुं नाम छे, तेवाज तेना गुण छे. अर्थात् सुधन एटले घणो द्र-
व्यपात्र श्रेष्ठी छे. तेनी लक्ष्मी समान लक्षणवाली लक्ष्मीनामा एक स्त्री छे,
तेनो सुंदर नामा हुं पुत्र हतो. हुं ज्यारे यौवन युक्त थयो, त्यारे मारा
पिताये मुने उत्तम कुलनी बत्रीश कन्याउं परणावी. उत्पन्न थयेला प्राणी
जरूर मरणने तो पामे छे, तेज प्रमाणे कालना नियमथी मारां माता पिता
मरण पाम्यां, तेना मरण दुःखरूप अनलथी तप्त थयेलो हुं गृहव्या
पारनी चिंतामां निरत थयो ॥ यतः ॥ प्रियस्य विरहे कोपि, प्रव्रजेत् म्रि-
यते न च ॥ शुष्यत्येवास्य हृदयं, प्रत्यहं पंकपिंकवत् ॥ १ ॥ अर्थः—पो-
ताना प्रियनो विरह थवाथी कोइएक प्रव्रज्या ग्रहण करे, अथवा मरण पा
मे. नहिं तो तेनुं हृदय, कचरानो पिंड जेम तपता अग्निमां प्रतिदिवस पा

करतो जाय छे, तेम पाके छे. एम अत्यंत रागवान् हतो, तो पण हुं काले क री निःशोक थयो. पछी मारी स्त्रीयो व्यभिचार कर्म करशे? एवा वेहेम-थी ईर्ष्यायुक्त एवो हुं ते मारी स्त्रीयोने कोइनी साथे बोलवा दउं नहिं, अ ने तेना पिताने घेर पण जावा दउं नहिं. अने मारे घेर सारा माणसोने आववानो पण में निषेध कस्यो. काजुं शुं कहुं, मारे ज्यारे बाहार जावानुं कांइक कार्य आवे. त्यारे हुं घरने दरवाजे तालुं दइने बाहेर जाउं?. त्यां पण घणा दुर्विचारथी काजी वार खोटी थाउं नही? तेम करवाथी भिक्षुकोये तथा विशेष करी जैन साधुउये मारा घरनो साव त्यागज क-स्यो. एक दिवस कोइक कार्यने माटे उत्सुक थयो थको हुं द्वारे तालुं दीधा विना एमने एमज उतावलथी बाहिर, गामना चोकमां गयो, ते-वामां दैवयोगथी कोइक जैनमुनि मारे घेर वहोरवा माटे आव्या. तेने जो इने हर्षथी मारी स्त्रीयो कहेवा लागीयो के, अहो! आज अमारो भा-ग्यकल्पद्रुम अंकुरित थयो? एम कहीने तेणे प्रणाम कस्यो. आसन अने परिग्रहने माटे मुनिने विनति करी. तेवारे मुनिये जाण्युं जे मारे आस न लेवुं कल्पे नहिं, तो पण भावि लाजने जाणनारा एवा ते मुनि, स्त्रीयोना लावी आपेला आसनपर बेठा, अने तेमणे धर्मनी देशना देवानो आरंभ क स्यो. तेवामां हुं पण मारे घेर आव्यो, अने दूरथी जोउं त्यां तो मारी स्त्रीयोये परिवृत तथा रूपवान् एवा मुनिने जोया. जोइने मारा घरना द्वार पासे आवी छानो मानो उभो रह्यो. अने पछी विकल्परूप सर्प करीने गे कल्परूप राक्षसे ग्रहण करेलो, दुर्बुद्धिरूप शाकिणीये पीडित, एवो हुं चिं तवा लाग्यो के, अहो! आ मुनि केवो अधर्मी छे! वली दुष्ट केवो छे! मारी स्त्रीयोनी साथे एकांतमां बेठेलो छे! माटे तेना आठे अंगोने विषे पांच पांच लाकडीयोनो हुं प्रहार करुं! जेथी करी मारो कोप पण सफल थाय! पण जरा हुं सांभलुं तो खरो जे मारी स्त्रीयोनी साथे ते शुं विचार करे छे! तेथी मने विचार करीने छानो मानो ज्यां हुं सांभल वाने उभो हतो त्यां तो ते साधु धर्मोपदेश देवा लाग्या के, हे धर्मशिलाउं! तमो यत्न करी सावधान थइ सांभलो. सर्व एवा जीवोने जिन भगवाने धर्म नुं मूल दयाज कहेली छे. ते माटे ते दयाने विषेज माया पुरुषोये यत्न कर वुं. वली जुओ. प्रथमो ते प्रेमना पाखंडीना भेदो छे, परंतु तेमां कोइ पण दया

धर्मनी निंदा करता नथी. माटे ज्यां दया त्यांज धर्म छे. जेमां दयानुं आराधन थाय, तेज दान, तेज तप, तेज ध्यान, अने तेज पूजा, तेज क्रिया, ने विना सर्व व्यर्थज जाणवुं. ने दयाथीज धर्म चिरायु थाय छे. वली संपत्ति, आरोग्य, सौजाग्य, जोगसंगम, कीर्ति, सुगति, धृति, नक्ति, ए सर्व दयारूप कल्पवेलीनां फलो छे ॥ यतः ॥ दया स्वर्गस्य सोपानं, दया मोक्षस्य वर्त्तिनी ॥ दया च दुर्गतिद्वारे, पिधानं मुनिना कृतं ॥ १ ॥ अर्थः–दया छे ते स्वर्गमां जवानुं सोपान छे, ते दया मोक्षमां पोहोंचाडनारी छे, अने दया जे छे, ते दुर्गतिना द्वारने ढांकवानुं कमाड छे. ए मुनिये करेलुं छे. तेमज वली जीवोने हिंसा छे, ते कडवा फलनी देवावाली छे. एम ज्ञानी पुरुषोये कहेलुं छे. कारण के हिंसक प्राणीयो जे छे, ते सर्व विपत्ति अने अनर्थ तेने संपादन करवामां समर्थ छे. हिंसक प्राणीयो गर्जस्थ, जातमात्र, बालयौवनशाली थकाज मरण पामे छे. ते हिंसक जोगी होय तो पण स्वल्पजीवी होय छे. वली ते जीवघातक प्राणीयो मूक, अंध, बधिर, पंगु, कुब्ज, कुष्टी, जड, रोगी, शोकी, जयाक्रांत, क्षुधार्त्त, दुर्जाग, दुःस्वर थाय छे. जाजुं शुं कहिये. परंतु जे हिंसाथकी निवृत्ति पामता नथी, ते दुःखना नाजनज थाय छे, अने जे हिंसानो त्याग करे छे, ते पवित्र थाय छे. अने जे हिंसाथी निवृत्त थया नथी, ते पोताना बापने पण मारी नाखे छे, पण तेने दया आवती नथी. अने ते प्रत्येक जवमां नरकमां जाय छे. ते केनी पेठे? तो के शत्रुंजयराजाना शूरकुमारनी पेठे. तेवारे ते स्त्रीयोये पूछ्युं के, महाराज! ते शत्रुंजयराजा कोण हतो? अने तेनो पुत्र शूर कोण हतो? ते सर्व वृत्तांत सविस्तर कहो. तेवारे मुनिये कहेवा मांड्युं.

आज विजयने विषे विजयपुरनामा नगर हतुं, त्यां शत्रुंजय नामक राजा राज्य करतो हतो. तेने शूर अने चंद्र नामा बे पुत्र हता, तेमां ज्येष्ट पुत्रने राजाये युवराजनुं पद दीधुं. अने तेथी लघु जे चंद्रकुमार हतो, तेने प्रीतिना अजावथी शत्रुंजयराजाये कांही पण आप्युं नही. माटे ते चंद्रकुमारे जाण्युं जे मान छे, तेज धन छे. एम जाणी एकदम देशांतर गयो. अने त्यां कौतुकाकुल पृथ्वीने जोतो थको अनुक्रमे रत्नपुर नामा नगरमां आव्यो. त्यां सुदर्शनाजिधमुनि बाहेर उद्यानमां समोसस्या हता, तेमने हर्ष करी नमस्कार कस्यो. मुनिये पण आ पुरुष योग्य छे, ए जाणी देशना

देवा मांमी. ते जेम केः–कल्लाण कोडि जणणी, डुरंत डुरिआरि वग्गनिठ्ठवणी ॥ संसार जलहितरणी, इक्का चिय कोइ जीवदया ॥ १ ॥ विउलं रज्जं रोगे, हि वज्जियं रूवमाउयं दीहं ॥ अन्नंपि तं सुखं जं, जीव दयाउ नहू सम्मं ॥ अर्थः–कोटि कल्याणने उत्पन्न करनारी, डुरंत, डुरित अने अरिवर्ग तेने नाश करनारी तथा संसाररूप जलधिने विषे तरणिरूप, एवी एक जीवदया जाणवी. विपुल राज्य, रोग वर्जित एवुं रूप, दीर्घ आयुष्य, बीजुं पण सुख जीवदयाथी प्राप्त थाय छे. जे जीवदयाथी सुख थाय छे, ते बीजाथी थातुं नथी. वली हे कुमार! यतः ॥ कृपानदीमहातीरे, सर्वे धर्मा स्तृणांकुराः ॥ तस्यां शोपमुपेतायां, कियन्नंदंति ते चिरम् ॥२॥ अर्थः–जीवकृपारूप नदीने विषे सर्वे धर्मो छे, ते तृणांकुर समान छे. ते नदी ज्यारे शोषित थाय, त्यारे सर्व धर्मरूप तृणांकुरो घणो काल केटलो आनंद पामे? आ प्रकारनी देशना सांजली चंद्रकुमार बोध पाम्यो, तेथी गुरुनी पासे संग्रामादिक कार्य विना स्थूल प्राणातिपातादिक मारे करवुं नहिं. अर्थात् मुनि पासे स्थूल प्राणातिपातविरमण नामा व्रत अंगीकार कर्युं. पठी तेज नगरने विषे तेना राजा जयसेन नामा हतो, तेनी सेवा करवामां ते चंद्रकुमार रह्यो. तेम करतां ते प्रीतिपात्र थयो. एक दिवस ते जयसेनराजाये कह्युं के आपणो कुंज नामक सामंत छे, ते घणोज प्रचंम छे, माटे त्यां जइ तेने तु ठानी रीते मारी नांख. त्यारे चंद्रकुमारे कह्युं जे में तो सुदर्शनमुनि पासे ठानो मारवानो नियम लीधो छे. ते वचन सांजली राजा अत्यंत खुशी थइने तेने पोतानो अंगरक्षक बनाव्यो. तेने पुत्रपणे राख्यो, अने सामंतनी कन्याउं पण तेने परणावी. सर्व राज्यकार्यमां तेनी योजना करी.हवे ते पठी एक दिवस सैन्यसहित चंद्रकुमार सामंत एवा ते कुंजराजाने संग्राममां जीती तेना नगरना किल्लाने नांगी कुंजराजाने बांधी, पोताना स्वामी जयसेन राजाने स्वाधीन कर्यो. शरण थयेला कुंजराजाने सन्मानपूर्वक जयसेनराजाये ठोडी मूक्यो. पठी चंद्रकुमार मनोहर चंद्रसरखा निस्तंद्रयशथी शोजवा लाग्यो.

हवे ते चंद्रकुमारनो ज्येष्ठ ज्राता शूरकुमार, पोताने युवराजपद पिताये आप्युं छे, तोपण असंतुष्ट चित्तवको पोताना बापने मारवा माटे उद्युक्त थयो. कारण के तेणे विचार कर्यो के, मारा पिताने जो हुं मरण शरण करुं, तो तेमनुं मने स्वतंत्र राज्य मले. तेम विचार करी पहेरेदारोने ठेतरी

शयनगृहमां पेशी खड्गना कर्कश एवा प्रहारोये करी पोताना बापने मारवा लाग्यो, ते वखत त्यां राणी हती तेणे म्होटो बुंबारव करवा मांड्यो. तेवामां त्यां राजाना पहेरावाला हता, तेणे आवीने तत्काल तेने बांध्यो. बांधीने ते नो न्याय करवा माटे रात्रिये तो तेज ठेकाणे राख्यो. प्रातःकालने विषे ज्यां जुवे, त्यां तो शूरकुमार छे. पछी राजापासे जइ निवेदन कर्युं जे महाराज! आतो आपने मारनारो आपनो पुत्र शूरकुमारज छे? ते सांजली शत्रुंजय राजाये पण पुत्रमारण अपवादना जयथकी मारया विना तेनुं सर्वधन वगेरे लूंटी लइने हुकम कर्यो के मारा राज्यमां तारे कोइ ठेकाणे रहेवुं नहिं? एम कही पुरथी बाहेर काढी मूक्यो. पछी पोताना बाहार फरता हतो थकी ते चंद्रकुमारनुं सर्व वृत्तांत जाणीने आमात्यो पासे कागल लखाव्यो के, "हे चंद्र! तमारा चाइने, तमारा पिताये मारवाना सबबथी काढी मूकेलो छे, तेमाटे तमे जलदी आंहीं आवजो." एवी हकीगतनो लखेलो कागल आपी माणसोने हाथी पर बेसाडी चंद्रकुमार पासे रत्नपुरमां मोकल्या. तेमाणसो ये पण त्यां जइने ते कागल चंद्रकुमारना हाथमां दीधो, चंद्रकुमारपण तेमां लखेलो सर्व लेख वांची तेनो सर्व सार जाणी, ते सर्वविनानी जयसेन राजा ने विज्ञप्ति करीने हुकम लइ अश्वारूढ थइ तूर्णताथी पोताने गाम आव्यो.

हवे शूर अने चंद्रकुमारनो पिता जे शत्रुंजय राजा ते शूर कुमारना मारेला घाथकी वेदनार्त्त थयो थको शूर कुमारने विषे मत्सरयुक्त थइ केटले एक दिवसे मरण पामी कोइएक वनने विषे हाथी थयो. पितृवधना पाप रूप कलंकित कर्मे करी जीविकानो करनार, एवो ते शूर कुमार पण देवयोगे तेज वनमां क्रीडा करवा माटे गयो, त्यां हस्ती थयेला एवा पोताना पिताये पूर्वजन्मना वेर करी तेने मारी नांख्यो. ते मरीने त्यांज कोइएक जिल्ल हतो, तेनो पुत्र थइ अवतर्यो. ते जिल्लनो पुत्र थयेलो शूर मृगया माटे गयो, त्यां पण फरीने तेज हाथीये तेने मारी नांख्यो. अने ते हाथीने बीजा किरातोये मारी नांख्यो, एम ते बन्नु जण मरीने महाटवीने विषे एक हाथी अने बीजो वाराह एम बे जण थया. त्यां ते जन्मने विषे पण पूर्व जन्मना वेरथकी क्रोधांधथका परस्पर युद्ध करवा लाग्या, तेवामां कोइएक व्याधे आवी तेने मारी नांख्या. ते पाछा विंध्याचलनी अवटीने विषे हाथीना बच्चा थया. त्यां पण पूर्व वेरना स्मरणे करी हस्तीना यूथथकी

बेहु जुदा थइ गया अने पूर्वनी पठे युद्ध करवा लाग्या. तेवामां त्यां तत्रत्य जिल्ल लोकोये दीठा, के तुरत पाशमां नांखी ग्रहण कस्या, अने परंपराना रिवाज प्रमाणे तेने राजाने सोंप्या, त्यां पण परस्पर, पूर्व प्रमाणे युद्ध करवा लाग्या. युद्ध करता एवा ते बेहुने जोइने राजाये महोटा कष्टे करी जुदा पाड्या. एवा समयमां त्यां केवली जगवान् समोसस्या, त्यारे तो ते नगरनो जयसेन नामा राजा वंदन करवामाटे गयो, अने गुरुना मुखथकी देशना सांजली. पठी अवसर जोइने राजाये आश्चर्यथकी पोताने त्यां लडता एवा ते बे हाथीना बच्चाना पूर्व जन्मनो व्यतिकर पूछ्यो. त्यारे केवली जगवाने तेना पूर्वजन्मनुं सर्व वृत्तांत कही बताव्युं. ते सांजली राजाने वैराग्य उत्पन्न थयो, तेथी पोताना पुत्रने राज्यगादीपर बेसारी केवली पासे जइ चारित्र ग्रहण कर्युं. पठी शुद्धचारित्र पालीने ते राजा स्वर्गमां गयो, अने बेहु हस्तीपोत मरण पामीने प्रथम नरकने विषे नारकी थया, त्यां परमाधामी देवताउंनी करेली अत्यंत वेदनाउंने अनुजवीने पाठी कुयोनिने विषे परिज्रमण करशे. माटे हिंसा थकी अनेक दोषो थाय ठे, अने दयाथकी अनेक गुणो थाय ठे, तेथी हिंसानो सर्वदा त्यागज करवो. आ प्रमाणे करेला उपदेशथी बोध पामेली ते सर्व स्त्रीयोये प्रथम दयाव्रतरूप अणुव्रत अंगीकार कर्युं. हे पूर्णचंद्र कुमार! ते समय में विचार कस्यो, के आ मुनिये बहु सारुं कर्युं, कारण के आ स्त्रीयोथी मारुं वैरूप्य वगेरे कांइ पण थाशे नहिं, तेथी प्रथम में आ मुनिना एकेक अंग मां पांच पांच प्रहार करवा धारेला ठे, ते विचार बंध राखी हवे ते मुनिने लाकडीना एकेक अंगमां चार चार प्रहार करीश? एम ज्यां हुं विचार करुं ठुं, तेवामां तो पाठी फरीने मुनिये देशना देवानो प्रारंज कस्यो. ते जेमकेः- हे श्राविकाउं! सत्यवाणी जे ठे, ते धर्म, अर्थ अने काम, ए त्रणे पदार्थने देवावाली ठे, तथा स्वर्ग मोक्षने पण देवावाली ठे. कारण के सत्यवादी मनुष्य सर्वजनने प्रिय होय ठे अने ते वली विश्वासनुं पात्र थाय ठे. देव, दानव वगेरे सर्व ते प्राणीनी आज्ञाने अंगीकार करे ठे, तो माणसो तेनी आज्ञा पाले, तेमां तो शुंज आश्चर्य ठे? सत्यवादी जननो जल, वायु, वगेरे सर्व दिव्य वस्तुउं जे ठे, ते पण कोइ दिवस अपकार करती नथी. सहु कोइ जनो तेना निर्मल एवा यशने विस्तारे ठे, अने हे

श्राविकाउं! जे अनृतवादी जनो छे, ते जगतने विषे जुगुप्सनीय एटले
दानांज पात्र थाय छे. असत्यवक्ता पुरुष, जाइ, बाप, मित्र, प्रभृति कोइ
जनने विश्वासास्पद थातोज नथी, तो बीजा जनने तो क्यांथीज थाय?
ली असत्यवादी जीवो, बीजा जन्ममां खराब मुखवाला, नथी ग्रहण थ
वायोग्य वचन जेनां एवा थाय छे. मुंगापणानां तथा गुंगापणानां दुःखो
जोगवे छे. असत्यवादी जन, जिव्हाछेदन दुःखना जोक्ता थाय छे. असत्य
वक्ता अने खल लोको सर्पसमान होय छे. ॥ यतः ॥ कुटिला जीषणा
छिद्रा, न्वेषिणोरुशनप्रियाः ॥ द्विजिव्हा मारयंत्यन्यान्पयःपानेन पालि-
ताः ॥ अर्थः—कुटिल, जयंकर, छिद्रो गोतवामां तत्पर, अने जीवने रुस-
वामां उत्सुक एवा सर्पो होय छे, ते पयःपाने करी पालन कर्या थका प-
ण सर्वना प्राण ले छे. तेम खल पण तेवी रीते कुटिल, जयंकर, मनुष्यनां
खोटां छिद्र गोतवामां तत्पर, जीवने कुवाक्यरूप रुसण करवामां उत्सु
क, पयःपानरूप तेनो उपकार कर्यो होय, तो पण तेनुं भूंडुं करनार होय
छे. ते माटे हे विवेकी श्राविकाउं! क्रोध, लोज, हास्य, तेणे करी पण अ-
लिक वचन बोलवुंज नहिं. जुउं सत्यवचनना बोलनारा सरल प्राणी, धन्यनी
पेठे कोइथी पण छेतराय नहिं. अने असत्य बोलनारा प्राणी, धरणनी पेठे
पोते पोतानेज छेतरे छे. त्यारे ते स्त्रीयोये पूछ्युं के, हे जगवनन्! ते धन्य अने
धरण ए बे पुरुषो कोण हता? अने तेमां एक छेतरायो अने बीजो न छेत
रायो, ते केवी रीते? ते वचन सांजलीने मुनि कहेवा लाग्या के, हे श्रावि
काउं! सांजलो. आज विजयने विषे सुनंदनामा नगर छे, त्यां सुदत्तनामा
श्रेष्ठी वसे छे, तेने बे पुत्रो छे. तेमां पहेलानुं नाम धन्य छे अने बीजानुं
नाम धरण छे. तेमां धन्य छे, ते सज्जन, सौम्य अने सत्यवादी, प्रियंवद छे.
अने बीजो धरण छे, ते पूर्वोक्त गुणोथी विपरीत छे. तो पण ते बेहु सुज
नने अने दुष्टने परस्पर घणीज प्रीति छे. एक दिवस धरणे विचार्युं जे
आ मारो मोहोटो जाइ धन्य ज्यां सुधी जीवशे, त्यां सुधी तेना गुणो पासे
मारुं मान थाशेज नहिं? एवो विचार करी कपटथी धन्यने एकांत स्थलमां
तेडी जइने आ प्रमाणे कहेवा लाग्यो के, हे धन्य! हे जाइ! तारा प्राणथी पण
वल्लज एवो जे हुं, ते मारो एक मनोरथ छे, तेने तुं पूरीश? त्यारे धन्ये क
ह्युं के, हे धरण जाइ! तारो शो मनोरथ छे? ते कहे. त्यारे धरण बोल्यो

जे आपणे बेहु जण परदेश जइयें, अने त्यांथी आपणा हाथे करीज धन उपार्जन करीये! कारण के स्वहस्तोपार्जित लक्ष्मी विना आपणी लोकोमां कीर्ति थवानी नथी अने परदेशगमन शिवाय ते लक्ष्मी मलवानी पण नथी ॥ यतः ॥ जीवंतो मृतकाः पंच, श्रूयंते किल नारते ॥ दरिद्रो व्याधिवान् मूर्खः, प्रवासी नित्यसेवकः ॥१॥ वरं वनं व्याघ्रगजेंद्रसेवितं, द्रुमालयैः पत्र फलैश्च नोजनम् ॥ तृणैश्च शय्या वसनं च वल्कलं, न बंधुमध्ये धनहीन जीवनम् ॥२॥ अर्थः–दरिद्री, व्याधिवान, मूर्ख, प्रवासी, निरंतर पारकी चाकरी करनार, एवा पांच प्रकारना मनुष्य. जीवता थका पण मुवा जेवाज जाणवा, एम महा नारतने विषे लखेलुं छे. वली व्याघ्र तथा गजेंद्र तेणे सेवन करेला वनमां रहेवुं, फाडपर थयेलां पत्र अने फल, तेथी नोजन करवुं, तथा तृणनी शय्या पाथरी सूवुं, अने वल्कल वस्त्र पेहेरवां, ते सर्वे सारां छे, परंतु बंधुजनी मध्ये धनहीनपणाथी जीववुं, ते घणुंज खराब छे. माटे हे नाइ! आपणे परदेश जइने धन उपार्जन करीये ? कारण के आ सर्व जगत् छे, ते द्रव्यमूलक छे. अर्थात् सर्व जगतने धनविना पलमात्र पण चालतुं नथी. मरण पामेलामां अने निर्धनमां कांही पण फेर हुं जाणतो नथी. अर्थात् निर्धन मनुष्य मृतक प्रायज जाणवो. केमके मृतक शवनी पेठे तेनी सामुं कोइ पण जोतुं नथी ॥ यतः ॥ निर्द्रव्यो ह्रियमेति ह्रीमपगतः प्रभ्रश्यते तेजसो, निस्तेजाः परिनूयते परिनवान्निर्वेदमागच्छति ॥ निर्विण्णः शुचमेति शोकसहितोबुद्धेः परिभ्रश्यते, निर्बुद्धिः क्षयमेत्यहो निधनता सर्वापदामास्पदम् ॥ १ ॥ अर्थः–निर्द्रव्य मनुष्य, निर्लज थाय छे, अने निर्लज जन, तेजथी भ्रष्ट थाय छे. निस्तेज जन, घणाक परानवने अनुनवीने दुःखने पामे छे, दुःखी जन, शोकने पामे छे अने शोके सहित पुरुष, बुद्धिथकी भ्रष्ट थाय छे, अने निर्बुद्धि जीव, क्षयने प्राप्त थाय छे. माटे हे नाइ! सर्व आपत्तिनुं कारण तो एक निर्धनपणुंज छे. एम स्पष्ट जणाय छे. एवां वचन सांनलीने धन्य केहेवा लाग्यो के, हे बंधो! धन विनानुं धन ते आपणे केवी रीते उपार्जन करशुं ? ए सांनली धरण केहेवा लाग्यो के, नाइ! कोइकना कान त्रोडीने, कोइकनी गानी मानी गांठे छोडीने, वली खातर पाडीने, बंदीखानामां पडवा जता चोरोने मलीने अने बीजा केटलाएक चोरीना प्रकारथी आपणे घणुंक धन मे-

खवी लेखुं? ते वचन सांभली एकदम ससंभ्रम थइ धन्य कहेवा लाग्यो के, अरे पापी! आ तुं शुं बोले छे? अरे विचार तो कर, परजनने छेतरवानुं केटलुं मोटोटुं पाप छे? तें कह्युं एवुं जो बोलीये, चिंतवन करिये, सांभलिये, ना पण पाप लागे. तो आपणे ते काम करिये, तो तो पापनो पारज रहे शेनो? माटे हे धरण! तुं तेवुं वाक्य हास बोल्यो, तो तेना प्रायश्चित्तरूप देवगुरुनुं स्मरण कर, के जेथी तुं ते वाचककर्मथी मुक्त था?-ते वां वचन धन्यनां सांभली धरण विचारवा लाग्यो के आ कांइ मारुं कह्युं करशे नहिं? एम विचारी, तेने सारूं लगाडवा, दुष्टवाक्य बोलवारूप पापने उपरथी खोटी रीते आलोवतो थको कहे छे, के हे भ्रातः! आपनुं कहेवुं खरुं छे, अधर्मोपार्जित द्रव्य कांइ कामनुंज नहिं. अने आ जे में पापवाक्यो आपनी पासे कह्यां, ते आपना चित्तनी परीक्षा माटेज कहेलां छे, परंतु आपणे परदेश जइने में कह्युं तेम करशुं नहिं, अने आपणे को इक धनवाननुं सेवन करीने घणुंक धन उपार्जन करशुं? आवां धरणनां व चनथी धन्य विश्वास पाम्यो अने बेहु जणे परदेश जवानो निश्चय कर्यो. ते पछी बेहु जाइयो पोताना माता पिताने पूछया विना छाना माना पाछली राते नगरथी, एकदम बाहेर निकली गया. ते मार्गमां चालतां चालतां नानो भाइ जे दुष्ट धरण हतो, ते विचारवा लाग्यो के आ मारा महोटा भाइ धन्यने युक्ति लगावीने में मांम मांम नगर बाहार काढ्योछे. हवे वली जो पाछो जाशे, तो मारुं धारेलुं काम पार पडशे नहिं? एम विचारी ते धन्य पाछो घेर न जाय, तेवो उपाय मनमां शोधि, धरण कहेवा लाग्यो के, हे बांधव! जन जे छे, ते धर्मथी सुखी थाय छे के अधर्मथी? त्यारे धन्य बोल्यो के, तेमां ते तें शुं पूछ्युं? ते वात तो सहु मानेज छे, जे धर्मथी जय थाय छे अने अधर्मथी क्षय थाय छे. तेम हुं पण मानुं छुं? त्यारे धरण कहेवा लाग्यो के तमे जगतना पण बोलवा परथीज कहो छो, के धर्मथी जय अने पापथी क्षय. परंतु तमारा मनमां तमें कांहि समजता नथी. जुओ, हालमां जय तो पापथकी थतो देखाय छे, पण धर्मथी थतो तो क्यांहि देखातो नथी? एप्रमाणे बेहु भाइने ज्यारे परस्पर विवाद थयो, त्यारे धरण बोल्यो के हाल तमे चूप रहो, आगल एक गाम आवे छे, तेमां आपणे जइ तेनो निर्णय पूछीये. तेमां जेनो वाद मिथ्या ठरे, तेनुं एकलोचन फोडी नांखवुं, एवी

प्रतिज्ञा करीये. ए सांजली धन्ये विचार कर्यो के मारो पक्ष तो सत्यज छे, माटे तेम थाय तो पण मारे फिकर नथी, अने धरण जरूर तेनी चक्षु खो-शे? एम जाणी धन्ये कह्युं के ठीक छे, तमो कहो छो, तेम जेनो पक्ष खोटो ठरे, तेनी एक आंख फोडी नांखवी,ते मारे कबूल छे. तदनंतर चालतां चालतां एक गाम आव्युं, ते गाममां बेहु जण गया. जइने त्यांनां मनुष्योने पूछ्युं के नाइयो! धर्मथी जय थाय छे, के पापथी? त्यारे ते गामना रहेनारां सर्वे जन ग्राम्य अने पशुसमान हतां, तेथी कहेवा लाग्यां जे जय तो पापथकीज थाय. धर्मथी ते कोइ दिवस जय होय? एवां वचन सांजली धरण अत्यंत मनमां खुशी थइ कहेवा लाग्यो के नाइ! जे हुं कहुं छुं, तेज खरुं थयुं के केम? माटे तमो एक चक्षु हारी गया. हवे वली पण मारी प्रतिज्ञा छे, के चालतां चालतां आगल आवता गाममां जइने तमारुं कहेलुं त्यांना पण लोको जो खोटुं कहे, तो तमारी बीजी आंख फोडवी, नहिंतो मारी एक आंख फोडी नांखवी. ते वात पण पाछी धर्मोमहि जडचाववाला धन्ये कबूल करी, केमके तेणे जाण्युं जे सर्वे जन कांइ एवा मूर्ख हशे? पछी पाछा बीजे दिवसे त्यांथी बेहु जण चाल्या, ते चालतां चालतां एक गाम आव्युं, त्यां गया. त्यां जइने ते ग्रामनिवासी मनुष्योने पूछ्युं जे धर्मथी जय थाय छे, के पापथी? त्यारे त्यांनां पण निर्विवेकी ग्रामीण तथा पशु समान लोको कहेवा लाग्यां जे एमां ते शुं पूछो छो? पापथीज जय थाय छे, एम प्रत्यक्ष देखायज छे? जुओ. धर्मी लोको दुःखी थाय छे, अने पापी लोको मोज माणे छे. वली विद्वज्जन दुःखी थाय छे, अने मूर्ख, मनमानी मोज माणे छे. सज्जन पुरुष सीदाय छे अने दुर्जनो अनेक प्रकारनी लीला लहेर करे छे. दाता ते निर्धन देखाय छे अने कृपण धनवान् होय छे. ते सांजली सत्यवक्ता एवो धन्य कहेवा लाग्यो के, हे नाइ धरण! हुं तो चक्षुनुं तारी पासे पण करीने बेहु चक्षु हारी गयो, माटे हवे आ बे मारां नेत्र तो तारे आधीनज थयेलां छे, वास्ते जेम तुने रुचे, तेम कर. पछी पापी एवा धरणे थोरतथा आकडानुं दूध नेत्रोमां नांखी तेनां बे नेत्रोने अंध करी दीधां, तेथी ते बीचारो नेत्रहीन थयो. तेने जोइने धरण कपटथी महोटो विलाप करवा लाग्यो जे, अरे! आ केवुं मारुं मूढपणुं! अने केवी मारी अविवेकता! अरे! केवी मारी खोटी अनर्थकारी वस्तुता! अहो!

में हास्यथी जे कार्य करवा धार्युं हतुं, ते कार्य मने महोटा शोकनुं देवावाळुं थयुं ! माटे धिक्कार छे मुने जे परिणाम जोया विना सहसात्कारथी आ तुं दुष्ट कार्य कर्युं. अरे ! आ में घणुंज अकृत कार्य कर्युं? जे माणस परिणाम जाण्याविना कार्यकारक थाय छे, ते दुःखीज थाय छे. कह्युं छे॥सहसा विदधीत न क्रियामविवेकः परमापदां पदम्॥वृणुते हि विमृश्यकारिणं गुणलुब्धाः स्वयमेव संपदः ॥१॥ अर्थः—सहसा कांइ पण कार्य करवुं नहिं. कारण के अविवेक छे, ते परम आपत्तिनुं स्थानक छे, अने विचारीने कार्य करनार प्राणीने गुणोथी लोभाइ गयेलीयो सर्व संपत्तियो पण पोतानी मेलेंज आवीने वरे छे. अर्थात् जे समजीने कार्य करे छे, ते सुखी थाय छे, अने जे साहसथी कार्य करे छे, ते अत्यंत दुःखी थाय छे. एम खोटो उपरनो विलाप करीने धन्यने कहे छे के, हे जाइ ! तमारो एमां कांइ पण वांक नथी, परंतु मेंज मुग्धजावे करी आ काम कर्युं छे. हवे हुं शुं करुं ! क्यां पोकार करुं ! ! अरे ! हुं हवे सगांवहालांने मुख केम देखाडी सकीश ! ! ! इत्यादि कपटथी कहेवा लाग्यो. ते जोइने दयाशील धन्य, प्रेमें करी पोतापरना स्नेहजावनी सर्व वात मानीने आश्वासना करी कहे छे के, हे प्रियभ्रात ! तुं कांइ पण खेद कर नहिं, आमां तारो कांहिं दोष नथी. सर्व जीवो छे, ते पोत पोताना कर्मने वश थयेला छे. जेवां जेनां कर्मो होय, तेवी तेने बुद्धि उत्पन्न थाय छे, अने कर्मो पण तेवांज ते जोगवे छे. माटे तुं कांइ पण खेद कर मां. एवी रीते परस्पर कहेतां कहेतां केटलो एक मार्ग कापी आघा गया. त्यां एकदम धरण जे हतो, ते त्यांथी दोडी जइ कपटथी खोटो पोकार करी कहेवा लाग्यो के, अरे ! आ सिंह, आपणने मारवा आवे छे. हा ! ! ! हवे शुं थाशे ? त्यारे धर्मिष्ठ धन्य, स्नेहथी कहेवा लाग्यो के हे वत्स ! तुं गजरा मां अने जलदी घेर जा अने आपणा पिताना वंशनुं रक्षण कर. कारण के आपण बेहु सिंहना मुखमां आवी जाशुं, तो आपणा पितानो वंश उछेद थइ जाशे ? एम ते धरणने घेर जवानी रजा आपी. पछी खराब जेनुं चरित्र छे तथा दुष्ट भुजंग समान एवो ते धरण, पोताना आत्माने कृतकृत्य मानतो थको, ते बीचारा अंध एवा एकला धन्यने उजड वनमांज पडतो मूकीने घर तरफ नाशी आव्यो. हवे धन्य जे हतो, ते इतस्ततः परिभ्रमण करतो थको सांप

काले, अटकले अटकले एक मोहोटा वडवृक्षनी नीचे गयो, त्यां जइने रात्रिये विलाप करवा लाग्यो, के अरे! मारो भाइ एकलो निराधार वनने विषे क्यां गयो हशे!!! एम विलाप करे छे, त्यां तो तेज वननी वनदेवता हती ते विलाप करता धन्यनी प्रौढानुभावता अवधिज्ञाने करी जाणीने दया आणी कहेवा लागी के, हे धन्य! ते दुर्जन शिरोमणि अने अतिद्रोही एवा तारा भाइ धरणनी चिंता करवाथी हवे सरधुं? अर्थात् ते दुष्टनी चिंता तुं शामाटे कस्या करे छे? हे वत्स! आ नेत्ररोगने नाश करनारी एक गुटिका मारी पासे छे, ते तुं ग्रहण कर. एम कहीने पोतानी पासे जे गुटिका हती, ते तेना हाथमां आपीने वनदेवी पोताना स्थानक प्रत्ये गइ. पछी धन्ये पण ते देवीनी दीधेली गुटिका लइने तेनुं पोतानी आंखमां अंजन करयुं, के तुरत तेनां दिव्य नेत्रो थइ गयां, तेथी ते वनदेवीनो भक्त थयो.

प्रभाते त्यांथी चालवा लाग्यो, ते चालतो चालतो हलवे हलवे सुभद्रा नामना नगरमां आवी पहोंच्यो. त्यां तेज गाममां ते राजानी एकज एक खोटनी कन्या हती, तेने चक्षुमां कांइक रोग थवाथी अंध थइ गइ हती. तेनी चक्षु सारी थवा माटे तेणे घणाक वैद्योनां उसड कस्यां, पण कोइना उसडथी आराम थयो नही, त्यारे मुंझाइने ते राजाये ठेराव कस्यो के जे वैद्य आ मारी कन्यानी आंखो सारी करी तेनुं अंधपणुं मटाडे, तेने आ मारी कन्या परणावुं तथा मारुं अर्धुं राज्य पण आपी दउं? एवो ठेराव करी गाममां पटह वगडाव्यो. तेवामां तो ते गाममां आवेला धन्य कुमारे पटहनो शब्द सांभल्यो अने तुरत कहेवा लाग्यो जे, हुं राजकन्याने देखती करुं? त्यारे राजाये ते वात कबूल करी अने ते धन्यने पोतानी कन्या पासे लेडी गयो. धन्यकुमारे वनदेवताये आपेली अंजनगुटिका लइने राजकन्यानी आंखोमां आंजी दीधी, तेथी त्वरित ते दिव्यनेत्रवाली थइ गइ, ने कहेवा लागी के, अहो! आ औषधथी तो मारां जे प्रथम नेत्र हतां, तेथी पण घणांज सारां थइ गयां? ते सांभली राजाये मोहोटे मंडाणे पोतानी कन्याने धन्य साथे परणावी दीधी. तथा अर्धुं राज्य पण आपी पोता सरखो करी गादी पर बेसास्यो.

एम करतां एक दिवस, ते धन्य पोते राजमंदिरथी नीचे उतरी मार्गमां जतो हतो, तेवामां कोइ एक ब्राह्मणे आवी आशीर्वाद दइ याचना करी.

के, हे गौब्राह्मणप्रतिपाल ! हजी हमणांज आपना पिताना सुनंदनपुरथी आवेला मुज नवीन ब्राह्मणने पहेरवा माटे बे धोतीयां अने दक्षणा आपो. ए वचन सांभलीने धन्यकुमार, ते ब्राह्मणने पोताना पिताने गामथी आव्यो जाणीने घेर तेडी लाव्यो, अने पोताना माता पितानुं सर्व कुशल पूछ्युं. त्यारे ते ब्राह्मणे कह्युं के, हे भाइ ! सहु खुशी आनंदमां छे, पण तमोने अने धरणने रस्तामां वाघ मारवा दोड्यो, ते वात त्यां धरणे कहि, ते सांभली तमारां माता पिता बहुज क्लेश करे छे. के धरण तो आहीं आव्यो, पण धन्यनुं शुं थयुं हशे ? त्यारे धन्ये पूछ्युं के बीजुं कांइ धरण बोल्यो ? त्यारे कहे छे. धरण तो वाघना मेलाप शिवाय बीजुं कांइ पण बोल्योज नथी. त्यारे धन्ये कह्युं के ए तो ठीक, पण मारो लघु भाइ बीचारो ते धरण खुशीथी त्यां पोहोंच्यो छे ? कारण के ते वनमां निःसहाय एकाकी मारी पासेथी गयो हतो ! त्यारे ब्राह्मण कहे छे,के तेनी कांइ चिंता करशो नहिं, ते तो नीरोगी खुशीमां छे. ते सांभली खुशी थयेला धन्ये ते ब्राह्मणने लाडु जमाडी उत्तम बे वस्त्रो तथा दक्षणा, पोतानी नामांकित मुद्रिका, अने एक पत्र लखी आपीने कह्युं के, आ पत्र मारा पिताने आपजो. एम कही तेने रजा आपी. हवे ते ब्राह्मण पण सुनंदनपुरमां गयो, अने तेना माता पितानी आगल जइ ते धन्यनां आपेलां वस्त्र, दक्षणा अने नामांकित मुद्रिका, तेने देखाडीने धन्यनो लखेलो पत्र हतो, ते आप्यो, ते पत्र लीधो. पछी तेवीरीतना पोताना पुत्रना शुभ समाचार लावनारा ते ब्राह्मणनो सुदत्तश्रेष्ठीये घणोज सत्कार कर्यो, अने ते धन्यना लखेला कागलमां पोताना भाइ धरणना करेला कर्म विना बीजी लखेली सर्व हकिगत वांची सहु कोइ अत्यंत खुशी थयां अने सुदत्तश्रेष्ठीये वधाइ वगडावी.

हवे ब्राह्मणे आणेला धन्यकुमारना सर्व समाचार जाणीने धरणे विचारवा मांड्युं के, अरे! आंधलो करेलो ते धन्य, एवुं मोहोटुं निर्जनवन ते केम उतर्यो हशे ? अरे! वली एने आवी उत्तम राज्यलक्ष्मी तथा स्त्री ते क्यांथी मली हशे ? हवे ए राज्यलक्ष्मीने प्राप्त थयो छे, अने में तेनी आंख्यो फोडी छे, तेथी रूप राखी जरूर मारुं कांही पण जलदी प्रतिकूल करशे, एम करतां जो ए आंहि आवे, तो तो हुं तेनो कोइ पण उपाये तुरत नाशज करुं ? परंतु सुखमां पडेलो ते आंहीं आवेज शामाटे? हवे

ए सर्व विचार ठोडी दइने तेथी हुं पोतेज त्यां जइने एवो कोइ उपाय करं के जे उपाये करी त्वरित ते नाश पामे? एम विचारीने पोताना मात पिताने कहे ठे के, हे माता पिता! मारा धन्य ज्ञाइने में घणा दिवसथ दीठो नथी, तेथी मारुं मन तो त्यांने त्यांज वलगी रह्युं ठे, ने मने ते विन गमतुं पण नथी, ते माटे हुं तो ज्ञाइ पासे जाउं हुं? एम कही ते धरण त्यांथी एकदम धन्यकुमार जे गाममां रहेलो ठे, ते सुजद्र नगरम आव्यो. आवीने तुरत धन्य पासे गयो. धन्यकुमार तो तेने जोइने म नमां अत्यंत हर्ष पाम्यो. अने धरण तो मनमां खेद पामी विचारव लाग्यो के अरे! आ धन्ये कह्युं हतुं, के धर्मे करी जय ठे, ते वात तो अ जोतां खरीज लागे ठे? वली पण पाठो विचार करे ठे, के फिकर नहिं. ते धनवान् तथा राज्यलक्ष्मीवान् थयो, तो पण शुं थयुं? तेने हुं कोइ पण प्रकारथी डुःखजालमां नांखी दीधा विना रहीश नहिं, अने मारो धारेलो मनोरथ पूर्ण कस्या विना पण रहीश नहीं? एम विचार करीने त्यां रह्यो. धन्यने राज्य प्राप्त थयुं ठे, तो पण सरलपणाथी पोतानी समान ते धरणनी आसना वासना राखे ठे, अने ते राजा पण 'आ धरण धन्य नो ज्ञाइ ठे,' एम जाणी धन्यकुमारथी पण वधारे मान आपे ठे, चा करो पण ते वेहु राजा करतां तेनी सेवा चाकरी वधारे करे ठे. परंतु कृत घ्नपणाये तथा निर्लज्जपणाये ते धरणे शुं कस्युं? के एक दिवस, ते, रा जा पासे एकांतमां गयो, त्यां जइने कहेवा लाग्यो के, हे राजन्! तमो तथा तमारुं चाकरमंमल, ते सर्व सहस्र चक्षुवाला ठो, तो पण तमने आ धन्ये केवा ठेतरी नांख्या ठे? ते सांजली राजा ससंज्रम थइ पूठवा लाग्यो के, हे ज्ञाइ! तुं शुं वोल्यो? फरीने कहे. त्यारे पाठुं पण तेणे तेज वाक्य कह्युं. तेथी राजा वोल्यो के केम, शुं ए धन्ये अमोने ठेतस्या ठे? धरणे कह्युं के हा. पण जो मारुं नाम प्रसिद्ध न करो, तो हुंज तमोने सर्व हकीगत कही वतावुं. कदाचित् जो मारुं नाम तमे कहो तो ए दान वरूप धन्य मुने मास्याविना मूके नहिं. त्यारे राजाये कह्युं के, तमो निश्चित रहो. अमो तमारुं कोइ पण रीते नाम नहिं लहियें? त्यारे धरण वोल्यो के, हे राजन्! अमारा गाममां एक चांमाल हतो, ते अत्यंत अना चारी होवाथी अमारा राजाये तेने पोताना देशथी वाहिर काढी मूक्यो

छे, तेज आ धन्य छे. अने हुं पण, आंहिं फरतो फरतो आवी चढ्यो अने ते जे मल्यो, त्यां तो तेणे जाण्युं जे, अरे! आतो मारा गामनो छे, ते वली आंहीं क्यांथी आव्यो हशे? हवे जो हुं तेने मारा हाथथी छुटो पाडीश तो मारुं गुप्त चरित्र सर्व कही देशे? एम जाणीने मने आ बंदीखानामां नाख्यानी पेठे रोकी राख्यो छे, अने मारी शरजरा पण घणीज करे छे. माटे महेरवानी करी मुने आंहींथी कोइ उपाये छोडावो, के जेथी हुं तेना स्पर्शथी थयेली अशुद्धिने मटाडवा माटे तीर्थाटन करी शुरू थाउं? आ आपने जे में गुप्तवात करी छे, ते आप समर्थ छो, माटे करी छे. हवे राजा तेनी खोटी करेली वातने सत्य मानी क्रोधाक्रांत थइ गयो ने धरणने कहेवा लाग्यो के, हे नडक जन! आ रीत जोतां तो ते धन्यकुमार, डुष्ट, धृष्ट अने महा धूर्त देखाय छे? जाइ! तुं आ वात हवे कोइने कहीश नहिं हो? कारण के जो ते वात प्रसिद्ध थाय, तो मारी महोटी मूर्खाइ ठरे, ने फजेती पण थाय? केम के ते डुष्ट धन्यने में मारी दीकरी आपेली छे? जो. आजथी हुं पण हवे एवो यत्न करीश, के जेथी तुं तारे गाम सुखे जइ शको अने ते धन्यनुं मूल पण निकले? ते वचन सांजली अति खुशी थयेलो धरण पोताना स्थान प्रत्ये गयो.

संध्यासमयने विषे राजाये प्रछन्नपणे ते गामना चांकालोने तेडाव्या, अने तेओने कह्युं के आ जे धन्यकुमार छे, ते प्रातःकालमां ज्यारे शौच करवाने पायखानमां आवे, त्यारे तमें त्यां पायखाना फरता छाना माना उजा रहीने तेने जलदी तरवारथी मारी नांखजो. तेम करवाथी हुं तमने घणाज खुशी करीश? ते सांजली चांकालोये ते काम करवानी हा कही. पछी सवारना प्रहरमां चांकालोये आवी तरत ते पायखानाने प्रछन्नरीते पटले पोते न देखाय तेवी रीते घेरी लीधुं. सवारमां धन्यकुमारने पायखानामां जइ नाही धोइ सजामां जवानो वखत थयो, तेज वखतमां अचानक धन्यकुमारनुं माथुं डुःखवा आव्युं, त्यारे तेणे विचार्युं जे हाल्ल कांहिं माराथी राजसजामां जवाशे नही, माटे मारां वस्त्र पहेरावीने मारा जाइ धरणनेज राजसजामां मोकलुं? एम विचार करी धरणने बोलावीने कह्युं के जाइ! तुं मारो वेष पहेरी, सजामां जइ जे आसनपर हुं बेसुं छुं, त्यां जइ ते आसनपर तुं बेस. अने जो त्यां तुने कोइ पूछे, तो कहेजे, जे धन्यने शि

रोव्यथी घवाथी ते सुतो छे. ते सांजलीने खुशी थयेला धरणे पोताना जाइ धन्यनां सर्व वस्त्र पहेर्यां अने पहेरीने ज्यां राजसजामां बेसवा जाय, त्यां तेने शौच जवानी इछा थइ, तेथी ते धन्यकुमारनो वेष पेर्यां ने पेर्यांज पायखानामां गयो. तेवामां तो ते चांमालोये धन्यकुमार जेवां वस्त्र पहेरवाथी आ धन्यकुमार आव्यो, एम जाणी तरवारथी तरत तेने गुपचूप मारीज नांख्यो. तेणे तरवारना मारना दुःखथी घणा पोकार पाड्या, पण पायखाना पासे थता पोकारो कोण सांजले? तेथी कोइये सांजल्याज नही, अने मरण पाम्यो. थोडीवार पछी तेनो तपास करावतां राजाने ते धरणज पायखानाना पासे मारी नांखेलो जणायो? राजा पोताना मनमां, पोतानुं करेलुं अवलुं थयुं जाणी मनमां ने मनमां ते दुष्कार्यनो पश्चात्ताप करी कांहिं पण बोल्या विना बेसी रह्यो. पछी धन्ये त्यां आवी घणुं रुदन करी तेनुं और्ध्वदेहिक कर्म कर्युं अने तेना मारनारनो तपास कराव्यो. परंतु ते धरणने मारनारा पोते राजाज होवाथी कांइ पण मारनारनो पत्तो लाग्यो नहिं. पछी तेना मरण शोकथी धन्यकुमारे तो जोजननो सार त्यागज करी दीधो. ते वात कोइये आवी राजाने कही, के धरण मरी जवाथी धन्यकुमार शोकाक्रांत थइ जोजन पण करतो नथी, अने तेने घणुं समजावीये छेये, तो पण ते समजतो नथी. ते सांजली राजाये विचार्युं जे, अरे! आ धन्यकुमार तो सरल, महापुरुष, सुकुलोत्पन्नज छे, कारण के ते धरणना मरण शोकथी ताढ रही अन्न पण लेतो नथी. माटे आ रीत जोतां तो स्पष्टरीते एम लागे छे, के ते धरणज दुष्ट हतो. अरे! ते केवुं मुने अवलुं सवलुं समजावी गयो हतो? हा, खरी वात छे. तेनी मुखमुद्राज क्रूर कर्म करनारी देखाती हती? 'जे खोदे, ते पडे' ते कहेवत प्रमाणे ते पोतेज पोताने पापे नाश पाम्यो? एम विचार करी राजा धन्यकुमारनी पासे आव्या, आवीने संसारनी अनित्यता विषे केटलांएक दृष्टांत दइ तेने समजाव्यो, अने ते धरणनी कहेली सर्व दुष्टचेष्टा पण कही संजलावी जोजन करवा बेसाड्यो. धन्ये, आवो हेत लाग सगा जाइने मारी ठग केम हशे? तेवो विचार करतां थकां केटलोएक काल निर्गमन कर्यो. हवे एवा समयमां तेज गामना उद्यानमां [illegible] नामा मुनिराज समोसर्या, ते सांजली राजा अंतःपुर सर्व वांदवा माटे गया. त्यां मुनिराजे देशना देवा मांडी, ते सर्व के इये गां.

जली. पछी अवसर पामीने केवली जगवानने, धन्यकुमोर पूछ्युं के, महाराज! धरण नामा एक मारो नानो जाइ जे हतो, ते मारी उपर वृथा घणोज द्वेष राखतो हतो, तेनुं शुं कारण हशे? अने ते मरीने क्यां गयो हशे? ए आप कृपा करीने मने कहो. त्यारे केवलज्ञानी जगवान् बोल्या के, हे धन्य! तुं जेम नामथी धन्य छो तेम अर्थथी पण धन्यज छो. अर्थात् तारुं नाम धन्य छे, तेवाज तारामां गुणो छे. हे जाइ! तुं सत्यवक्ता तथा जनमान्य छो. हवे तारो जाइ धरण जे ताराथी विपरीतकार्यकारी तथा तारो द्वेषी हतो, ते पूर्वजन्मना कारणथी हतो. अने हाल ते धरण मरीने क्य गयो हशे? ए जे पूछ्युं ते सांजल. हे धन्य! ते धरण प्रथम तो आंहिं चांमालना हाथथी मरण पामी चांमालनी कन्यापणे उपन्यो. ते ज्यारे जुवान थइ, त्यारे चांमालने आपी, तेने त्यां सर्प करडवाथी मरण पामीने हाल ते धोबीने घेर पुत्रीपणे उत्पन्न थयो छे. ते कन्या कुरूप, खराब मुखवाली, डुर्गंध, डुःस्वर, मूगी, बहेरी थयेली छे. हाल ते आज नगरमां वसे छे. आ प्रमाणे केवली जगवाननां वचन सांजली देशना सांजलवा बेठेली सर्व सजा एकदम चमत्कार पामी गइ. अने धन्यकुमारे तो ते सांजली वैराग्य पामी पोतानो जे पुत्र हतो, तेने पोतानी राजगादीपर बेसारीने तेज केवली पासे दीक्षा ग्रहण करी.क्रमे करी ते धन्यकुमार देवलोके गयो, अने परंपराये ते मोक्षने पण पामशे. वली जे धरणकुमार छे, ते डुःख जोगवतो थको जवाटवीमां भ्रमण करशे? माटे हे धर्मशीला श्राविकार्ज! सत्य बोलनारने तथा असत्य बोलनारने जे फल मले छे, ते फल में धन्यना अने धरणना दृष्टांतथी सविस्तर कह्युं. माटे सत्यज बोलवुं. परंतु प्राण जाय, त्यां पर्यंत असत्य तो बोलवुंज नहिं.

आ प्रमाणे मुनिनो कहेलो धर्म सांजली तुरत ते श्राविकार्जये अलिक वाक्य निवृत्तिरूप मुनि पासे व्रत लीधुं. त्यारे श्रुतसुंदर सूरि कहे छे, के में चिंतव्युं जे आ उपदेशथी तो ठीक थयुं. केमके हवे मुने आ स्त्रीयो कोइ पण दिवसे खोटुं बोलीने छेतरशे नहिं. माटे एटलो आ मुनिये मारो उपकार कर्यो छे, तो ते मुनिना प्रत्येक अंगमां आगल में चार चार प्रहार मारवा धार्या छे, ते विचार मोकुफ राखी तेना प्रत्येक अंगमां त्रण त्रणज खा-

कंडीना प्रहारो मारीश. आवी रीते में बे प्रहार तो वर्जी दीधा. वली पाछो हुं श्रवणोत्सुक तथा निश्चल थइने सांजलवा तत्पर थयो, तेवामां तो पाछा पण मुनि, देशना देवा लाग्या के, हे श्राविकाउं! अदत्तवस्तु पण धर्मज्ञजनोये ग्रहण करवी उचित नथी. कारण के ते अदत्तनुं ग्रहण जे छे, ते वीतरागे पापनुं मूलज कहेलुं छे. कोइ प्राणी जीवोने मारे ने ते जीवोने जेवुं डुःख उत्पन्न थाय छे, तेवुंज डुःख जेनुं ड्रव्य चोरी लइये, तेने उत्पन्न थाय छे. माटे परस्वहरणनो पण प्रयासे करीने त्यागज करवो. जुवो. परड्रव्यहरण करनारा एटले चोरी करनारा मनुष्यो आ लोकमां पण प्रत्यक्ष हाथ, पग, वगेरे छेदन जेदन, शूलि परोवाना तथा बंदिखाना वगेरेनां डुःखोने जोगवे छे अने मृत्यु पाम्या पछी पण पाछा परजवने विषे दासपणाने, दरिड्रिपणाने, प्रेष्यपणाने, वाहनपणाने प्राप्त थाय छे. चोरी करनार प्राणी घणा कालपर्यंत नरकमांज पचे छे. अने हे श्राविकाउं! जे परड्रव्यपराङ्मुख प्राणी होय छे, ते आ लोकने विषे विश्वासास्पद थाय छे. आ जन्ममां सुख कीर्तिने पामे छे, कोइ पण दिवस धननी हानिने पामता नथी, तेनुं धारेलुं काम पार पडे छे, अने परलोकने विषे पण तेने समप्रलाज्ञ थाय छे. कोइ तरेहनी चिंता प्राप्त थाती नथी. जेणे अदत्त परड्रव्य ग्रहण करवानुं पच्चरकाण लीधुं छे, ते जन तो सिद्धदत्तनी पेठे सुखीज थाय छे, अने जेणे ते चोरी करवानुं सरु राख्युं छे, ते कपीलनी पेठे डुःखी थाय छे. आ वचन ज्यारे गुरुये कह्युं, त्यारे हे कुमार! मारी स्त्रीयोये ते मुनिराजने पुज्युं के, हे जगवन्! ते सिद्धदत्त अने कपील कोण हता? अने तेनुं केम थयुं? ते अमोने कृपा करी सविस्तर कहो. त्यारे अमृतसमान वाणीये करी मुनि वली पण कहेवा लाग्या केः—

हे श्राविकाउं! आज विजयने विषे विशालनामा एक नगर छे, तेमां तुष्ट वैजववाला मातृदत्त अने वसुदत्त नामक बे वाणीया रहेता हता. परस्पर ते मित्र हता, तेथी ते बेहु जण व्यापार पण साथेज करता हता. तेमां मातृदत्ते तो स्थूलादत्त ग्रहणनुं प्रत्याख्यान लीधेलुं हतुं, अने वसुदत्त तो अधर्मी होवाथी कूट तोल अने कूट मानथी धमधोकार धंधो करतो हतो. परंतु ते वसुदत्तनी पापिष्ठ वृत्तिथी तेने धननी वृद्धि थाती न हती ॥ यतः॥ मूल्येन किंचिल्लकलया च किंचित्, माप्येन किंचित्तुलया च किंचित्॥ किंचिच्च किंचिच्च

सजातसमर्घ, तथापि लोकेऽस्ति वणिग्घि साधुः ॥ १ ॥ श्रुत्वा दुर्वाक्यमुच्चैर्हसति सुपति च स्वीयमानेन लोकं, स्फूर्जं रहाति पण्यं बहुकमिति वदन्नर्जमेव प्रदत्ते॥स्वीयाऽन्यायेऽपि पूर्वं व्रजति नृपगृहं लेख्यके कूटकारी, मध्ये सिंहप्रतापी प्रकटमृगमुखः स्याद्वणिक्कूटपृष्ठः ॥ २ ॥ अर्थः–कांइक मूल्य घी, कांइक कलाथी, कांइक मापथी, कांइक तोलवाथी, कांइक सजानी समदा डव्यने लूंटी लीये छे, तोपण लोकमां वैश्य सारो माणस कहेवाय छे ॥ १ ॥ वली वैश्य छे, ते कोइ दुर्वाक्य कहे, तो ते वाक्य सांजली उंचां स्वरथी खड खड हसी काढे छे, अने पोतानी पासे राखेलां तोलांथी लोकोने छेतरे छे. वली वस्तुनुं मूल्य घमणुं लीये, अने आ में तमने घणुंज आप्युं छे, एम स्पष्ट रीते कहीने अर्जुंज आपे छे. अने खोटुं नामुं लखी पोतानो अन्याय छतां पण ग्राहकने कहे के तारो अन्याय छे? एम कही पागे पोतेज ते ग्राहक पहेलां न्यायस्थानमां जाय छे. कांइ वस्तु लीधी अथवा दीधी होय तो तेनी वच्चे सिंहसमान प्रतापी होय छे, अने प्रत्यक्ष जो आपणे जोइये तो मृगसमान देखाय, अने आपणा अजाणमां तो ते निंद्य कार्य करनार होय छे.

हवे ते बेहु जण व्यापार माटे स्वल्प मूल्यवालुं करियाणुं लावीने पुंरुपुर नामक एक महोटुं गाम हतुं त्यां गया. ते गाममां वसुतेजा नामा राजा राज्य करे छे. ते राजाने डव्यनो जंमार साचवे एवो कोइ विश्वासपात्र पोताना गाममां जंमारी मलतो न हतो; माटे ते जंमार साचववामां साची दानतवालो कोइ पण परदेशी मनुष्यनी परीक्षा माटे एक रत्नजडित कुंमल, गामनी बाहिर रस्तामां नांखी दीधुं हतुं. अने ते कुंमल, बाहेर गामनो कोण लीये छे, अने कोण नथी लेतो? ते जोवा माटे फाडनी छेथे कोइ न देखे तेवी रीते माणसो राख्यां हतां, तेमां कोइ पण जो तेज गामनुं माणस रस्तामां चालतां चालतां रत्नकुंमल ग्रहण करे छे, तो तेने सुजटो फाडनी छेथेथी बाहार आवी हाकल मारी पाछुं मूकवानुं कहे छे, अने दंम करावे छे. तेथी ते सुजटना जयनी तत्रत्य जनने खबर पडवाथी तद्गामस्थ माणस तो रत्नकुंमलने कोइ पण ग्रहण करता नथी. हवे ते वामां मातृदत्त अने वसुदत्त ए बेहु मित्रो तेज रस्ते निकल्या, त्यां रस्तामां पडेलुं रत्नजडित कुंमल बेहु जणे दीठुं. तेमां मातृदत्ते दीठुं, पण

मनमां समज्यो जे, ते अदत्त ले, माटे लेवायज नहिं. एम समजी एम
एम गुपचुप चाल्यो गयो, अने पठवाडे चाल्यो आवतो वसुदत्त ते रस्ताम
पडेला कुंमलने जोइने एकदम खुशी थइने लेवा दोड्यो. त्यारे मातृद
कह्युं के, न्नाइ! ए कुंमल नथी पण विप ठे, माटे ते तुं लइश नहिं. त्या
तेनी देखतां तो तेणे ते कुंमल पडतुं मूक्युं, अने पाठा त्यांथी चाल्या. चा
लतां चालतां तेने वोध थवा माटे मातृदत्ते एक दृष्टांत कहेवा मांम्यो के
कोइ एक नगरने विषे देव अने यश नामना वे वैश्य रहेता हता, ते पण
आपणी पेठे बेहु मित्र हता, अने व्यापार पण बेहु सरखोज करता हता
तेमां देव नामनो श्रावक हतो ते अदत्त वस्तुथी पराङ्मुख हतो, अने
बीजो यश जे हतो, ते देवथी विपरीत हतो. हवे एक दिवस ते बेहु जण
शौच जवा गया, अने त्यांथी ज्यारे पाठा वळ्या, त्यारे तेने मार्गमां पडे
एक कुंमल नजरे पडयुं. तेमां देवश्राद्धे ते कुंमल जोयुं, तो पण जेम न जोयु
होय, तेवीज रीते रस्ते चाल्यो गयो. अने यश जे हतो, ते, ते कुंमलने
लेवा दोड्यो, त्यारे देवश्राद्धे कह्युं के, न्नाइ! ते आपणुं नथी, माटे ते
लेवाथी अदत्तादान थाय, अने अदत्तादाननुं शास्त्रमां मोहोटुं पाप लखेलुं
ठे; तेथी तारे ते लेवुं योग्य नथी. ते सांन्नली ते वखत तो तेणे पण लज्जा
थी लीधुं नहिं अने पठी तुरत ते देखे नहि, एवे बीजे आके रस्ते जइ
ज्यां कुंमल पडयुं हतुं त्यां पाठो आव्यो, आवीने तेणे ते कुंमल लइ लीधुं.
पण विचार करवा लाग्यो के, धन्य ठे देवश्राद्धने के जेणे आ कुंमलने जोयुं,
पण निर्लोन्न थइ लीधुं नहिं. परंतु फिकर नहिं तेने पण हुं ठोडीश नहिं.
एटले तेने पण हुं कुंमलनो न्नोगीयो करीश, तेथी ते पण मारा पापनो न्ना
गीयो थाशे? एम विचारीने ते कुंमल देवथी ठानुं राख्युं. पठी बेहु जण
बीजा नगरमां गया, अने ते देवथी ठाना माना चोरी लीधेला कुंमलना द्र
व्यथी तथा पोताना द्रव्यथी घणुंज करियाणुं बेहु जणे मळीने लीधुं अने
पठी पोताने स्थानके आव्या. हवे पोताना द्रव्यथी जेटलुं करियाणुं आववुं
घटे, तेथी घणुंज वधारे आवेलुं जोइने देवश्राद्धे पूठयुं के, हे यश! आपणुं
द्रव्य तो थोडुं हतुं अने आ करियाणुं केम घणुंज आव्युं देखाय ठे? त्या
रे तेणे कुंमल वेचवानां द्रव्यथी करियाणुं लेवानी ठानी वात जे हती, ते स्प
ष्टरीते कही देखाडी. ते सांन्नली त्रास पामी देवश्राद्धे तेनो हिसाब करयो

अने कुंकुमना द्रव्यनुं जेटलुं करियाणुं लीधुं हतुं, ते सर्व तेने आप्युं. अने पोताना भागना द्रव्यनुं जेटलुं करियाणुं आव्युं हतुं, ते विभाग करी पोते राख्युं. तेम करवाथी पोताना भागमां आवेलुं घणुंज करियाणुं जोइ यश, मनमां अत्यंत खुशी थयो अने तेणे भाडे राखेला करियाणा भरवाना उरडामां ते सर्व भर्युं. पछी तेज रात्रिने विषे यश जेमां करियाणुं भरेलुं हतुं, ते घर, रात्रिये चोरोये फाडीने सर्व चोरी लीधुं. अने ज्यारे सवारनो प्रहर थयो, त्यारे त्यां जइ जोयुं, तो घर फाडी सर्व करियाणुं चोराइ गयेलुं छे ? ते जोइने अत्यंत क्लेश पामी तुरत ते देवश्राद्ध पासे आव्यो अने रुदन करी कहेवा लाग्यो के भाइ ! तमाराथी जुदो पडी में मारुं करियाणुं भाडे राखेला एक महोटा उरडामां भर्युं हतुं, तेमांथी तो रात्रिये चोरोये आवी सर्व चोरी लीधुं ? अरे ! हवे हुं ते शुं करुं ? ते सांभली पुण्यवान् एवो देवश्राद्ध बोल्यो के, हे मित्र ! अन्याय करवाथी तो महोटा अनर्थज थाय छे. ते माटेज सुज्ञजनो कोइ पण प्रकारनो अनर्थ करता नथी. जुउ. तमे हजी हालज अनर्थ कर्यो, तेनुं फल तमने प्रत्यक्ष हमणांज मली आव्युं. तेथी हजी पण हुं कहुं छुं के, तमे अदत्तादाननुं व्रत ग्रहण करो. ते सांभली उद्बोध पामेला यशे ते व्रत अंगीकार कर्युं. हवे बीजे दिवसे ते गाममां दूर देशथी वेपारी आव्या, तेने केटलीएक हाटनी वस्तुउ वेचाती आपी, तेथी यशने घणो लाभ थयो. त्यारे तेणे अदत्तादानना व्रतनुं प्रत्यक्ष पारखुं जोइने सुश्रावकपणुं स्वीकार्युं.

हवे मातृदत्त कहे छे के, हे वसुदत्त! न्यायोपार्जित द्रव्यथीज जीवनुं कल्याण थाय छे. माटे तारे हवे, दुष्टपरिणामदायक चोरीथी लीधेला द्रव्ये करी विरामज पामवुं उचित छे. एवी रीते वसुदत्तने घणो उपदेश करी ते कामथी निवृत्त थवा कह्युं, तो पण ते पाछो मातृदत्तथी छानोमानो त्यां जइने कुंकुम लइ आव्यो. हवे मातृदत्ते एक तो रस्तामां पडेलुं कुंकुम लीधुं नहिं अने बीजुं लेवाने इच्छा करता वसुदत्तने उपदेश आपी अटकाव्यो. एम बेहु रीते तेनी नीति जोइ लीधी. अने वसुदत्ते कुंकुम लीधुं, ते पण जोयुं. तेथी राजसुभटोये आवी वसुदत्तने तुरत पकडी लीधो, अने तेना मालनां भरेलां गाडां कबज कर्यां. अने पछी मातृदत्तने पकड्यो. तेथी ते तो विचारमां पडी कहेवा लाग्यो जे भाइयो ! मारो शुं अपराध छे ! ते तमो मने पकडो छो ? त्यारे

सिपाइयो बोल्या के, हे माहा सात्विक! तुं जरा पण मनमां खेद करीश
हिं. तारां नीतिनां आचरणथी आ गामनो राजा अत्यंत संतुष्ट थइने तु
कांइक अलन्य लान आपशे ? ते सांजली मातृदत्त कहे ठे, के मदेरवान
करी आ मारां करियाणानां गाभां तमे जपत करो, परंतु आ वसुदत्तने तथा
सुदत्तनां गामांउने ठोडी मूको. होय, वालसजावत्राला नरनी जूलथी थयेल
एक अपराधनी तो तमारे क्षमा करवीज जोइये? वली हे जाइयो! जो आ
मनुष्यने तमो ठोडी देशो, तो हुं जाणीश के एज मारी पर आपना राजा
मोहोटो उपकार कस्यो ? अने हे सुजटो ! अमारे ग्राम्यजनने राजाना द
न कस्यानुं शुं प्रयोजन ठे ? कारण के अमो राजरीतमां तो कांहि समजत
ज नथी ? ते सांजली सुजटो कहे ठे के हे महासत्त्व ! तमारा कहेवाथी ल्ये
आ अमे तेने ठोडी मूक्यो. पण तमो तो जलदी अमारा राजानी पासे म
रवानी करी पधारो ? एम कहीने मातृदत्तने राजानी पासे तेडी लाव्या
कुंमलमहणनी जे कांइ वीना बनी हती, ते सर्व राजानी पासे कही वता
वी. ते सांजली विस्मय पामेलो राजा कहेवा लाग्यो के, हे जाइ! तें,
रस्तामां पडेला कुंमलने लेवामां जरा पण मन न कर्खुं तेनुं शुं कारण? ज
ने, रस्तामां पडेला पदार्थने तुं विना बीजो कोण न लीये? अर्थात् सहु को
लेज. त्यारे मातृदत्त वोल्यो के, महाराज! में मारा गुरुपासे एवुं व्रत लीधुं ठे
के कोइ वस्तुने ते वस्तुना स्वामीना दीधा विना लेवी नाहिं. माटे दीधा वि
ना कांइ पण हुं ग्रहण करतो नथी. ते सांजली खुशी थयेला राजाये तेनी मो
होटी आजीविका ठेरावीने पोताना ड्व्यनंमार साचववानी चाकरी पर र
ख्यो, तेथी ते सुखी थयो. सर्व ठेकाणे मानने प्राप्त थयो. काले करी सुसम
धिथी मरण पामी, आज पुरने विषे चंड्रान्ना नगरीने विषे उत्तम वणिकना
कुलमां पुरंदर सतीनामा स्त्रीथकी पुत्रपणे उपन्यो. तेना पिताये तेनुं सिद्ध
दत्त एवुं नाम पाडयुं. पठी अनुक्रमे सर्व कलामां कुशल थयो. अने वन, उप
वन, राजरस्ता प्रमुखमां विविध प्रकारनी कलाउनां कुतूलोने करवा लाग्यो.

हवे वसुदत्त जे हतो ते कुकर्मथी पोतानी आजीविका चलावीने केटले
एक काले करी मरण पामीने कर्मना विचित्रपणाथी ब्राह्मणना कुलने विषे
कपिल नामा पुत्र थइने अवतस्यो. ते निर्धन एवा ब्राह्मण कुलमां अवतरवा
थी तेना पिताये पोताथी पण हीन कुलवालानी याचना करीने एक कन्या

पणाथी आपी. तेनी साथे विषयसुख जोगवतां तेने घणांक छोकरां थयां. छोकरां घणां थवाथी तथा निर्धनपणाथी ते घणोज दुःखी थवा लाग्यो ॥ यतः ॥ कुर्कुटीणामजानां च, सूकरीणां सुताघनाः ॥ यथा निःस्वगृहे स्त्रिनाः पापाः स्युर्यद्धयस्तथा ॥१॥ अर्थः—कूकडीने, बकरीने अने सूकरीने, ए त्रणे जातिने जेम संतानो घणांज होय छे, तेम पूर्वे पापकर्म करनारा एवा धास को, निर्धन पुरुषनी स्त्रीने पण घणांज थाय छे. हवे ते कपिल ब्राह्मणनां जे माता पिता हतां, ते कोइ पण ठेकाणेथी लावी कपिलनुं तथा कपिलना कुटुंबनुं पोषण करतां हतां. दैवयोगथी ते पण मरण पाम्यां. त्यारे तो पछी निराधार थवाथी दारिद्र्ये करी पीडाता एवा ते कपिलने पोतानी स्त्रीये अत्यंत धिक्कारी काढ्यो. तेथी ते बाहिर देशावर प्रत्ये द्रव्य उपार्जन करवा माटे निकल्यो. परंतु पूर्वजन्मना कुकर्मथी बहुज क्लेश पामवा लाग्यो अने पापोदयने लीधे कोइ पण ठेकाणेथी तेने कांइ पण द्रव्य मल्युं नहि; तेथी महा कष्ट करी दिवस निर्गमन करवा लाग्यो ॥ यतः ॥ कुग्रामवासः कुनरेंद्रसेवा, कुजोजनं क्रोधमुखी च जार्या ॥ कन्याबहुत्वं च दरिद्रता च, षट् जीवलोके नरका जवंति ॥ १ ॥ अर्थः— एक तो कुग्राममां वसवुं, बीजुं दुष्ट राजानी सेवा करवी, त्रीजुं रात दिवस दग्धदोषादिक युक्त अन्ननुं जोजन करवुं, चोथुं घरमां स्त्री क्रोधांध होय, पांचमुं फाजी कन्यायो उत्पन्न थइ होय, छठुं घरमां अति निर्धनपणुं होय. ते छ वानां आ लोकने विषे प्रत्यक्ष नरकज जाणवां. हवे ते कपिलने एक दिवसे फरतां फरतां कापडीनो वेष धारण करनारो कोइ एक योगी मल्यो, तेनी साथे तेणे मित्रता करी अने पोताना सर्व दुःखनी वात पण कही आपी. ते सांजली कापडीये कह्युं के हे मूर्ख! तुं वृथा द्रव्यनो प्रयास न कर. अने एम करतां जो तुं धननो अर्थी हो, तो चंद्राजा नामा पुरीमां जलदी जा. त्यां आशापुरी नामनी देवी छे, ते देवीमां जेवुं नाम छे, तेवाज गुणो छे. माटे ते देवीनुं आराधन कर, जेथी ते देवी तारी आशा पूर्ण करशे? ए सांजली कपिल ब्राह्मण चंद्राजानगरीये गयो, त्यां नाइ धोइ पवित्र थइने पुष्पादिकोये करी ते देवीनुं अर्चन करी स्तुति करी ध्यान धरी मौन राखी, उपवास करी कुशनुं आस्तरण नांखीने बे दिवस पर्यंत बेठो. त्रीजे दिवसे रात्रिने विषे आशापुरी देवी बोली के, हे ब्राह्मण! तुं शा माटे तपस्वी थइ क्षुधा वगेरे दुःख सहन

करी मारी पर बेठो छे? त्यारे कपिल बोल्यो के, हे देवि! मारे तो ड्रव्य जो इये छेये, बीजुं कांइ जोइतुं नथी. माटे ड्रव्य आपो? त्यारे देवी बोली के, शुं तुं आंहिं कांइ तारा बापनी थापण मूकी गयो गे, ते लेवा आव्यो गे? त्यारे कपिल कहे छे के, तमो देवी गे माटे सर्व जाणोज गो. मने शा माटे अमथो हेरान करो गो? हवे तो मुने ड्रारिद्रपणाने लीधे जीववानो पण कंटालो आवे छे. आ जीववा करतां तो हुं जो तमारी पासे तमारा बलिदानरूप थइ जाउं, तो घणुंज सारुं थाय? आ प्रकारनां वचनथी ते कपिलना मननो दृढ निश्चय जाणीने देवी बोली के, आ एक श्लोकना पद नुं लखेलुं पुस्तक हुं तुने आपुं छुं, ते ग्रहण कस्य. अने जे तुने पांचसो रुपेया आपे, तेने आ पुस्तक तुं आपजे. परंतु ड्रव्य लीधा विना कोइने आपीश नहिं, अने तेनी पांचशोथी वधारे ड्रव्यनी पण प्रार्थना करीश नहिं. एम कही पुस्तक दइने देवी तो अंतर्ध्यान थइ गयां. तदनंतर ते कपिल, देवीना आपेला ते पुस्तकने लइने त्यांथी वेचवा माटे चाल्यो. ते गाममां आवी आखा गाममां फस्यो, पण तेनो एक पेसो पण कोइये आप्यो नहिं. एम करतां करतां अनुक्रमे ते पूर्वजन्मना मित्र सिद्धदत्त पासे आव्यो, अने तेने ते पुस्तक देखाड्युं, त्यारे सिद्धदत्ते पूछ्युं के, महाराज! आ पुस्तकनी शुं किम्मत ल्यो गो? त्यारे तेणे कह्युं के पांचसो रूपेया? ते वखत सिद्धदत्ते विचार कस्यो जे हुं एमां जोउं तो खरो, के एमां शुं लखेलुं छे? पछी ते कपिलना हाथमांथी पुस्तक लइने अंदर ज्यां जोवे, त्यां तो तेमांथी "प्राप्तव्यमर्थं लजने मनुष्यः" ए श्लोकनुं एकज पद निकल्युं. ते पदमां अर्थ ए हतो के, मनुष्यने पूर्व जन्मना योगथी जेट लुं मलवानुं होय, तेटलुंज मले छे. वधारे कांइ पण मलतुं नथी. एवो अर्थ मनमां विचारी निश्चय करीने ते ब्राह्मणने हर्ष करी पांचशो रूपेया आप्या. पछी ते कपिल, ड्रव्य प्राप्त थवाथी हर्षित थइने पोताना घर तरफ चाल्यो. ज्यां रस्तामां चाल्यो जाय छे, त्यां त्रिण लुंटारा मल्या, अने तेणे तेने लुंटी लीधो अने ड्रव्य आपवानी हा ना कहेवाथी खूब मास्यो. पछी उल्लास रहित तथा निराश थइ जेवो गयो हतो तेवोज पाछो घेर आव्यो.

हवे सिद्धदत्तनो पिता, सिद्धदत्तने प्रतिदिन, सायंकाले पूछीने घर खरच

रोजमेळमां लखावे छे, अने मेळनी पुरांत पोतेज गणे छे. जे दिवसे सिद्ध दत्ते पांचसो रूपैया आपी पुस्तक लीधुं, ते रूपैया चोपडामां लख्या न हता, तेथी पुरांत गणतां ते रूपैया खूटी पड्या अने मेळ मळ्यो नहिं. त्यारे सिद्दत्तने पूछ्युं के भाइ! आजनी पुरांनमां पांचशें रूपैया केम घटे छे? त्यारे तेणे ते पांचसो रूपैयाने ठेकाणे ब्राह्मण पासेथी वेचातुं लीधेलुं पुस्तक बता व्युं अने कह्युं के, पिताजी! आ पुस्तक, में पांचशो रूपैयानुं लीधुं छे, पण तेना रूपैया चोपडामां लख्या नथी, माटे पुरांतमां घटे छे? ते लखवाना तो हता खरा, पण आपने पूछीने लखवाना हता, तेथी में लख्या नथी. आवुं वचन सिद्धदत्तनुं सांभळतांज तेने अत्यंत कोप चड्यो. पछी तुरत सिद्धदत्तने खूब मारीने कह्युं के, अरे दुष्टपुत्र! आवो नकामो खोटो व्यय करी मारूं द्रव्य तुं लुंटावी दे छो, तेथी तुं ते शुं कमाइने खावानो छो? माटे जा. निकळ मारा घरमांथी? जेटला रूपैया पुस्तक लीधामां व्यर्थ तें गमाव्या छे, तेटलाज रूपैया कमाइने लाव्या विना खबरदार जो मारा घरमां पेठो छो तो!! ते सांभळी सिद्धदत्ते धीर रही कह्युं के हे पिताजी! तमो तो मने पांचसोज रूपैया कमाइ आववानुं कहो छो, परंतु हुं तो पांच हजार रूपैया कमाया शिवाय तमारा घरमां आवनार नथी? एम कही ते वेचातुं लीधेलुं पुस्तक लइने पोताना बापना घरथी एमने एम एकदम निकळी गयो. परंतु ते वखत रात्रि होवाथी नगरना दरवाजा बंध थइ गया हता, तेथी ते दरवाजानी पासे एक जीर्ण देवमंदिर हतुं, तेमां जइ पुस्तकने हाथमां राखी स्वस्थपणाथी सुइ रह्यो. हवे तेवा समयमां शुं बन्युं? ते कहे छे.

एक कन्या ते गामना राजानी, बीजी कन्या सचिवनी, त्रीजी कन्या ग्रामशेठनी, अने चोथी कन्या गामना पुरोहितनी. ए चार कन्याओ त्यां रहे छे, तेने बाल्यावस्थाथी परस्पर घणोज स्नेह छे. एक दिवस चारे जणीयो एकठी थइने गाढस्नेहे करी परस्पर कहेवा लागीयो के, हे बेनो! आपणे जन्मथी भेगीयोज रहीये छैये अने एक बीजीनो परस्पर वियोग सहन करी शकतीयो नथी, तो हवे आपणने यौवनावस्था प्राप्त थवानी तैयारी छे, ते जोवनमां देवरूप वायु आपणने जुदी जुदी करी मूकशे," ते आपणथी केम सहन थाशे? त्यारे तेमांथी प्रथम राजकन्या जे हती ते बोली के, हे प्रियसखियो! ज्यां सुधी आपणने आपणा पिताये जुदा जुदा

वरनी साथे वरावीयो नथी, ते पहेलांज आपण चारे जणीयो पोतानी मेले ज एक वर शोधीने ते एकज वरसाथे परणीये तो केवुं सारुं के, जेथी आपणने कोइ दिवस जुदुंज पडवुं पडे नहिं ? ते राजकन्यानी वात अनुकूल लागवाथी सर्व कन्याउंये स्वीकार करी. हवे ते पछी थोडा दिवसमां त्यां कोइ देशांतरथी उत्तम कुलवालो, शुद्ध आचारवालो, अने स्वरूपवान् एवो कोइएक राजसेवक आव्यो, तेने ते कन्याउंये राजमार्गमां चाल्यो जातो गवाक्षमांथी जायो. अने जोइने एकदम माणस मोकली तेने तेडावी लीधो. पछी राजकन्याये प्रछन्न रीते कह्युं के तुं अमारुं चारे जणीयोनुं छानुं मानुं पाणिग्रहण करीश? ते सांजलीने राजसेवक बोल्यो जे ए वात माराथी बन वानी नथी. त्यारे राजकन्या कहे छे के जो तुं अमोने वरवानुं नहिं कबूल राख, तो हुं तुने मारा अनुचरो पासे जीवतोज मारी नखावीश. ते सांज ली तेणे राजकन्यानुं वचन, मरवाना जयथी ते वखत तो स्वीकारी लीधुं अने कह्युं के जाउं हुं जरूर तमने चारे जणीयोने वरीश? पण हुं क्यां आवुं अने केम करुं ? ते कहो. त्यारे वली पण राजकन्याज बोली के अमारा गामना दरवाजा पासे एक जीर्ण देवमंदिर छे, तेमां तमारे आजनी रात्रे आवीने सुइ रहेवुं, अने अमो त्यां चारे जणीयो एकेक प्रहरने आंतरे आवशुं. तेमां जरा पण संदेह राखशो नहिं. अने तमे आव्या विना रहेशो नहिं ? ते वात राजसेवक अंगीकार करी, त्यांथी रजा लइ चाल्यो, अने पोताने स्थानके आव्यो. अने पछी विचार करवा लाग्यो के ए स्त्रीयो सर्व, राक्षसीयो जेवीज छे, तो तेना पासमां मारे ते शीद पडवुं जोइये! वली एकने जो परणवुं होय तो तो जाणे ठीकज छे, परंतु आ तो चारे स्त्रीयोने परणवुं? वली चारने जे परणे, ते केवी रीते सुखी रहे! तेमां पण वली तेना बोलवा परथी लागे छे, के ते तो पिशाची जेवी छल करनारीयो छे! ज्यारे आपणे परण्या, त्यार पछी तो तेने छोडायज केम! जुउं. काने पकडेली जे व्याघ्री छे, ते बलवानथी पण पछी छोडाती नथी, कारण के जो ते छोडे, तो ते व्याघ्री बलवाननाज प्राण लीये! माटे तेउंनी साथे न परणवुं तेज सारुं छे, अने परण्या पछी तो मारो कोइ उपायज नहिं. अहो! जुवो तो खरा मुने ए राजपुत्रीये केवो छल्यो !!!

एवी रीते चिंतासमुद्रना मध्यमां रहीने तेणे आखो दहाडो तेज वि-

चार कर्या कर्यो. पछी सांयकाल थयो त्यारे वली पण विचारवा लाग्यो के ए क्षुद्र स्त्रीयोने परणीने एक तो मारा निर्मल एवा कुलने कलंक लगाडवुं, अने बीजुं आ गामनो जे राजा तेनी साथे गुप्तरीते विवाह करी द्रोह करवो! माटे ए काम कुलवान् पुरुषने करवुं तो उचितज नथी! एम विचारी प्रदोषने समये ते नगरमांथी बाहिर जइ कोइक ठेकाणे रह्यो.

हवे राजसुता वगेरे चारे जणीयोये एकत्र थइने ठेराव कर्यो के आपणे अनुक्रमे एकेक जणीये एकेक प्रहरने आंतरे रातमां आपणा संकेत करेला देवमंदिरमां जवुं. ते ठेराव परस्पर कबूल करीने प्रथम प्रहरमां सर्व वैवाहिक उपकरण ग्रहने राजकन्या सखि सहित सांकेतिक देव मंदिरमां पेठी, अने अंदर जइ ज्यां जोवे छे, त्यां तो सिद्धदत्त सुतेलो छे. तेने जोइने तेणे जाण्युं जे अहो ते राजपुरुष अमारी पहेलांज मारा कहेवा प्रमाणे आवीने सूतो छे! तेथी ते माणस घणोज हुंशीयार लागे छे, अने तेने परणवाथी अमो घणां सुखी थाशुं? एम विचार करी ज्यां निकट आवी जुवे, त्यां तो पुस्तक हाथमां लइने सिद्धदत्तने निद्रा करतो दीठो, त्यारे राजकन्या विचारवा लागी के, अहो! ते राजपुरुष बुद्धिमान् तथा साहसिक पण लागे छे, परंतु निद्रालु छे, कारण के ते धमधोकार निद्राज कर्या करे छे! एम विचारी तेनी पासे गइ. अने कहेवा लागी के, हे स्वामीनाथ! निश्चिंत थइने केम सूता छो? जलदी उठो. जे लग्ननो अवसर जाय छे, ते न तपासतां आलसु थइ सुवुं, ते ठीक कहेवाय? 'आवा उत्साहना कार्यमां निद्रा ते केम आवे छे? एम बोलतां बोलतां प्रेम निर्भरपणाये तेने उठाड्यो अने अंधारे ने अंधारे ते राजकन्याये पोतानो हथेवालो तेना दक्षिण हाथमां मेलवी आप्यो अने हाथने विषे कंकण बांधी गांधर्व विवाह करी लीधो. पछी नथी जाण्यो राजकन्या वगेरेनो संकेत जेणे एवा सिद्धदत्तने सांकेतिक राजपुरुष जाणी राजकन्या कहेवा लागी के, हे वल्लभ! आपे आपनो वेसवानो रथ क्यां छोड्यो छे? ज्यां छोड्यो होय, त्यां जइ तेने घोडा जोडीने जलदी तैयार राखजो. कारण के आपण सर्वने ते रथमां बेसी सवारमां एकदम पलायन करवुं पडशे. माटे तेनी तैयारी राखो? ते सांभलीने सिद्धदत्त बोल्यो के सर्व सारुंज थाशे. परंतु हाल तो हुं निद्रामां छुं माटे मने तेमां अंतराय करो नहिं, अने सुवा आपो. एम कही कपटनिद्राथी

पाछो तेननें तेम सुइ गयो. तेवामां तो राजकन्या ते पुरुषनो शब्द सांजल
मनमां शंका तथा त्रास पामी विचारवा लागी जे, अरे! अमोये संकेत क
री जे पुरुषने आ देवालयमां सुवानुं कह्युं हतुं, ते तो जातनो नथी आ
आ तो बीजो कोइ नवीनज पुरुष जासे छे? एम विचार करी संपुटमां के
ला दीवाने संपुटमांथी उघाडो करी तेनी सामो कह्यो अने ज्यां जोवे, त
तो सारा वर्णवाला, सुकुमार अंगयुक्त, कामदेवना रूपने पण जीती जा
एवा रूपवाला, ते सिद्धदत्तने जोयो. जोइने जेवामां तेने कांइक कहेव
जाय तेवामां तो तेना मस्तकनी पासे हाथमां राखेला पुस्तकने जोयुं, अ
तरत तेमां लखेलुं श्लोकनुं एक पद वांच्युं. ते जेम केः "प्राप्तव्यमर्थं ल
भते मनुष्यः" एटले मनुष्यने दैवयोगे जेटलुं मलवानुं छे, तेटलुंज मले छे
ते वांची राजकन्याये तुरत पोतानी आंखमांथी अंजन काढी घासनी सळी
ये करी ते पुस्तकमां एक बीजुं पद लख्युं केः "देवोपि तं लंघयितुं न श
क्तः" एटले प्रारब्धथी बनेला कार्यने देव पण उल्लंघन करवाने समर्थ थ
तो नथी, तो मनुष्यनी तो शीज गति? एम ए श्लोकमां बीजुं नवुं पद ल
खी, राजकन्या पोताने घेर चाली आवी. पछी बीजो प्रहर थयो, तो ते
बीजा प्रहरने विषे पूर्वोक्त संकेत प्रमाणे मंत्रीनी पुत्री आवी अने पूर्वोक्त
राजकन्यानी रीते तेनुं पण बन्युं, तो तेणे पण ते श्लोकमां त्रीजुं पद नवुं
करी राजकन्यानी पेठे पोतानी आंखमांथी अंजन काढी सळाये करी ल
ख्युं के, "तस्मान्न शोचे न च विस्मयो मे" एटले ते दैवनुंज करेलुं थाय
छे, ते माटे हुं कांहि शोक करती नथी. तथा मनमां विस्मय पण पामती
नथी. आ प्रमाणे त्रीजुं पद लखीने ते पण पोताने घेर आवी. ते पछी तृ
तीय प्रहरने विषे श्रेष्ठीनी पुत्री आवी, तेनुं पण पूर्वोक्त रीते बन्युं अने
तेणे पण तेज श्लोकनुं एक नवीन चतुर्थ पद बनावीने लख्युं जे "यदस्म-
दीयं नहि तत्परेषां" एटले जे आपणुं छे, ते कोइ दहाडो बीजानुं थइज
शकतुं नथी. एम लखीने ते पण पोताने घेर चाली गइ. पछी चतुर्थ प्रहर
पुरोहितनी पुत्री आवी, तेनुं पण त्रण कन्यानी प्रमाणे बन्युं. त्यारे तेणे
तो एक नवीन श्लोकज बनाव्यो, ते जेम केः—व्यवसायं दधत्यन्यः, फल-
मन्येन भुज्यते ॥ पर्याप्त व्यवसायेन, प्रमाणविधिरेव नः ॥ १ ॥ अर्थः—
व्यवसाय कोइक करे छे, अने तेनुं फल कोइ बीजोज जोगवे छे. पूर्ण

व्यवसाय कर्या छतां पण जे अमने फल मल्युं, तेमां अमारुं कर्मज कारण छे. बीजुं कोइ नथी.

पछी प्रभातना समयने विषे ते चारे कन्याउनी सखीयोये विचार्युं जे आ कन्याउनां लग्ननी वात तेमनी माताउने आपणे कहिये? अने ते तेना पिताउने कहेशे, जो आपणे नहिं कहेशुं तो तेमनां माता पिता आपणने अपराधी गणशे, के तमो जाणती हती ते छतां अमने कह्युं केम नहिं? एम विचारी चारे कन्यानी सखीयोये तेनी प्रत्येक माताउने रात्रिमां बनेला लग्ननी सर्व हकीगत कही संभलावी अने ते वात पाछी कन्याउनी माताउये पोतपोताना स्वामीने कही दीधी. ते सांभली खुशी थइ राजाये प्रधानोने तेडाव्या अने कह्युं के, हे बुद्धिमान् मंत्रीयो! आपणा गामना दर्वाजा पासे जीर्ण थयेलुं एक देवमंदिर छे, तेमां पुण्यशाली एवो अमारो जामाता सूतेलो छे, तेने महोटा आडंबरथी तथा धामधूमथी तेडी लावो. एवुं वचन सांभली ते मंत्रीयोये त्यां जइने प्रथम तो तूर्यना घोषे करी सिद्धदत्तने जगाड्यो. पछी प्रौढ एवा गजराजनी उपर बेसाड्यो अने बंदी लोकोना वृंदोये जेनी स्तुती करी छे एवा ते सिद्धदत्तने राजाना मंदिरमां आण्यो. त्यां लोको तेने जोइने कहेवा लाग्यां के, अहो! आतो आ गामना रहेवासी पुरंदर शेठनो पुत्र सिद्धदत्त छे? ते सांभली राजा अत्यंत हर्षायमान थयो.

हवे ते सिद्धदत्तनो पिता पुरंदर जे हतो, तेणे मारीने पोताने घेरथी ते सिद्धदत्तने काढी मूक्यो हतो, परंतु पोते पिता छे तेथी मनमां दया आणी तेने मारवानो पश्चात्ताप करी गामना दरवाजा बंध थया छे, तेथी ते गाम मांज हशे? एम जाणी ते गामनीज गली कुंचीयो शोधतो हतो, अने शोधतां शोधतां सवार थइ पडी, परंतु तेने ते मल्यो नहिं, त्यारे ते निराश थइ घेर आवी ज्यां निराश बेठो. त्यां तो ते सिद्धदत्तनी सर्व लग्न वगेरेनी हकिगतने तथा सिद्धदत्त परणवा माटे हस्तीपर बेसीने राजमंदिरमां आव्यो ते सर्वने गामना माणसोना मुखथी सांभली पुरंदरश्रेष्ठी हर्षित थइ एकदम त्यां आव्यो अने जोइने अत्यंत खुशी थयो. पछी ते कन्यानां माता पिता वगेरेने खबर पडी के अमारी दीकरीयोये पण तेज पुरुषने वर्यो छे. तेम जाणी ते पण सहु त्यां आव्यां. पछी ते चारे कन्यानां माता पिता, कामस

मान सरूपवान् एवा पोतानी कन्याना वर सिद्धदत्तने जोइ अत्यंत खुशी थयां, अने कन्याउं पण खुशी थइ विचारवा लागीयो के अहो ! प्रथमना सांकेतिक राजपुरुष करतां तो आ वर आपणने हजारगणो सारो मळ्यो? पछी ते मतिमान् एवा राजा, तथा मंत्री प्रमुखे महोटी धामधुमथी पोतानी कन्याउंना विवाह कस्या. तेमां राजाये पाणिग्रहणने समये कन्यादानमां पंचाशी गाम आप्यां, तेम सचिव, श्रेष्ठी अने पुरोहित, तेणे पण पोत पोतानी कन्याना पाणिग्रहण समये, स्वस्वशक्त्यनुसारे हर्षथी आजरण तथा धन वगेरे आप्यां.

सिद्धदत्त, राजाये आपेला उत्तम धवलगृहमां नवोढा एवी चार स्त्रीयोनी साथे स्वर्गमां जेम देव काल निर्गमन करे, तेम काल निर्गमन करवा लाग्यो. एम करतां एक दिवस ते नगरना उद्यानमां गुणशेखरसूरि नामा मुनि घणाक शिष्यो सहित समोसस्या. ते सांजली राजा प्रमुख वांदवा माटे गया, त्यां सिद्धदत्त पण चार स्त्रीयोये सहित गुरुने वांदवा माटे आव्यो. गुरु पण सहुने यथायोग्य स्वस्थानपर बेठा जोइ करुणारसयुक्त देशना देवा लाग्या. ते जेम केः—॥ दुष्प्राप्यं प्राप्य मानुष्यं, तत्किंचिज्जन्म नाऽमुना ॥ ध्रुवमासाद्यते येन, शुद्धजन्मांतरं पुनः ॥ १ ॥ त्यज दुर्जनसंसर्गं, जज साधुसमागमम् ॥ कुरु पुण्यमहोरात्रं, स्मर नित्यमनित्यताम् ॥ २ ॥ निंदां मुंच शमामृतेन हृदयं स्वं सिंचितं च कृथाः, संतोषं जज लोजमुत्सृज जनेष्वात्मप्रशंसां त्यज ॥ मायां वर्जय कर्म तर्जय यशः साधर्मिकेष्वर्जय, श्रेयोधारय हंत वारय मदं स्वं संसृतेस्तारय ॥३॥ अर्थः—दुष्प्राप्य एवा मनुष्यना जन्मे करी कांइक जो सुकृत संपादन थाय छे, तो ए सुकृतथी वली पाछो शुद्धजन्म थाय छे, अने तेथीज पाछी सद्गति थाय छे ॥१॥ वली हे जव्य जीव! तमो दुर्जनना संगनो त्याग करो, अने साधुनो संग करो. अहोरात्र पुण्य करो. नित्य संसारना अनित्यपणानी जावना करो. निंदानो त्याग करो. शमरूप अमृतथी पोताना हृदयने सिंचित करो. संतोपने जजो. लोजनो त्याग करो. मनुष्यो पासे आत्मश्लाघा न करो. मायानुं तर्जन करो. दुष्टकर्मोथी त्रास पामो. साधर्मिकोने विषे यशनुं संपादन करो. श्रेयने धारण करो. मदने वारो अने तमारा जीवने संसार समुद्रथी तारो. इत्यादिक गुरुना मुखथी देशना सांजली सिद्धदत्ते पूछ्युं के, महा-

राज ! हुं पूर्वजन्मे कोण हतो ? त्यारे गुरुये तेनो सर्व पूर्व जन्म कह्यो. ते
सूरिना मुखथकी सांजळी संसारथकी विरक्त थइ तेज गुरु पासे दीक्षा
लइ, घणा काल पर्यंत मनोहर चारित्र पाली, स्वर्गमां गयो. अने अनुक्रमे
सुकृते करी मोक्षने पण पामशे. माटे हे धर्मकरणी करनारी श्राविकाउं !
आ दृष्टांतथी अदत्तादानना गुण अने दोषो तमारा चित्तने विषे तमो जा
णी ल्यो. ए प्रकारनां साधुनां वचन सांजळीने हे पूर्णचंद्रकुमार ! बोध पा
मेली एवी मारी स्त्रीयोये कह्युं के हे प्रत्नो ! आजथी चोरीथी कोइनुं द्रव्य
अमारे यावज्जन्म लेवुं नहिं. वली लेवुं नहिं एटलुंज नहिं, परंतु अमारा
घरमां पडेलुं द्रव्य पण अमारा पतिनी आज्ञा विना ठेतरीने लेवुं नहिं.
हे गुरो ! आपनी साक्षीथी उत्तम एवुं ए त्रीजुं व्रत पण अमोये अंगी-
कार कर्युं. ते सांजळी अत्यंत खुशी थइने में चितव्युं जे आ तो घणुं सारुं
थयुं. हवे आ स्त्रीयो मने वंचीने कोइ दिवस धननुं हरण तो करशेज न
हिं. ते पण आ साधुयेज मारो उपकार कर्यो. माटे तेना अंगमां लाकडीना
त्रण प्रहार करवानो जे विचार कर्यो हतो, ते बंध राखी हवे हुं तेने येज
प्रहार करीश ? एम ज्यां विचार करुं छुं, त्यां तो पाठी वली मुनिये देशना
देवा मांकी के, हे जडकस्त्रियो ! सर्वव्रतमां शिरोमणि परम उत्तमोत्तम,
कल्याणकारक, मंगलकारि, श्रेयस्कर एवुं शीलव्रत पण छे. ते कुलवती स्त्रीने
विवाहथी आरंजीने आ व्रत कहेलुं छे. ते जेम केः—कुलवती स्त्रीने मनथी
पण परपुरुषनो अजिलाप कोइ पण वखत करवो नहिं. तथा सराग दृष्टि-
थी कोइ पुरुषनी सामुं जोवुं नहिं. अने एवा शुरूव्रतने पालनारी सतीस्त्री
ने मनुष्य तो शुं ? पण वैरी, जल, विष, व्याघ्र, सर्प, वैताल, अग्नि, तेनी
पण विपत्ति कोइ दिवस आवती नथी. अने ते स्त्री सर्वत्र माननीय तथा
तीव्र तेजस्वी थाय छे. तेनी महोटप जगतमां प्रसरे छे. ते सतीनुं चंद्रपर्यंत
शुभ्र यश प्रकाशमान थाय छे, ते सती स्त्रीने सौजाग्य, सुख, संपत्ति, पुत्र
प्राप्ति, चित्तनिवृत्ति वगेरे सुख प्राप्त थाय छे अने परलोकमां पण स्वर्ग
अपवर्गनी प्राप्ति थाय छे. हे श्राविकाउं ! जे शीलभ्रष्ट प्राणी छे, ते प्रा-
णी, नासिका, उंष्ठ, हाथ, पग, तेना तथा इंद्रियना छेदन जेदनने पामे
. तेमज वली वध, बंधन, क्षय, तेने पण प्राप्त थाय छे. अने जे कुशीला
ी छे, ते तो परजवने विषे कुरूपपणाना कुगर्जपणाना, वंध्यत्वना, जंग-

दर रोगथी दुःखितपणाना, रंमा कुरंमा तथा वंध्यपणाना जन्मने पामे छे
वली ते आ जन्मने विषे निर्लांछन, तिर्यंगति, वध, बंधन, ताडन, तर्जन
भारारोपण, क्षुधा तृषानुं सहन करवुं, इत्यादिक महादुःखोने जोगवे
अने मरीने पाछो नरकगतिमां जाय छे. त्यां पण तेने परमाधामी देवत
वज्र उपर तथा अग्नि उपर नाखीने विविध प्रकारनां दुःखो जोगवावे
तेमां दुराचारी पुरुषने तपावेला लोढानी पूतली साथे, अने असती स्त्री
तपावेला लोढाना पुरुष साथे आलिंगन करावे छे. हवे जुर्ज. ते शील
महिमा? के एक शीलसुंदरी जे हती ते शीले करी साम्राज्यपणाने पाम
अने तेनी पर मोह पामेला दुर्ललित एवा कोइ चार पुरुषो हता, ते दुः
लपणाये करी महोटा दुःखमां आवी पड्या. ते सांजली हे पूर्णचंद्रकुमार
ते स्त्रीयोये मुनिने पूछ्युं के, हे जगवन्! ते शीलसुंदरी ते कोण हती, अ
तेने शीलव्रतथी केवी रीते साम्राज्य सुख मल्युं? तथा ते चार दुर्लल
पुरुषो पण कोण हता? अने तेर्जने केवी रीते दुःख प्राप्त थयुं? ते कृ
करी सविस्तर कहो. त्यारे मुनि कहे छे, के हे श्राविकार्ज! ते वृत्तांत क
हुं, ते सांजलो.

आज विजयने विषे विजयवर्द्धननामा नगर हतुं, तेमां कोइ वसुपा
नामक श्रेष्ठी रहेतो हतो, तेनी सुमाला नामा स्त्री हती, तेने एक सुंदर अ
कारवाली तथा जिनागममां प्रवीण एवी सुंदरी नामा कन्या हती, ते स
कलामां कुशल तथा धर्मकार्यमां अग्रेसर हती. हवे ते कन्या अनुक्रमे
वनवयने पामी ॥यतः॥ स्मितं किंचिद्वक्त्रं सरलतरलोदृष्टिविजवः, परि
होवाचामजिनवरसोक्तिः सरजसम् ॥ गतीनामारंजः किसलयितलीला प
करः, स्पृशंत्यास्तारुण्यं किमिव नहि रम्यं मृगदृशः ॥१॥ अर्थः—युवावस्था
स्पर्श करती एवी मृगसमान नेत्रवाली स्त्रीनुं कयुं अंग रमणीय नथी थ
अर्थात् सर्व अंग रमणीय थाय छे. ते जेम के, ते स्त्रीनुं मुख कांईक स्मि
तयुक्त थाय छे, सरल अने चंचल एवो दृष्टिनो वैजव थाय छे, नविन
विन रसनी छे उक्ति जेमां एवो वाणीनो परिस्पंद थाय छे, गमननो अ
रंज उतावलथी थाय छे, ते तो जाणे नवांकुरनी लीलानो परिकरज हो
नहीं? तेवो थाय छे. हवे एवी रीते युवावस्थाना प्रादुर्जावने प्राप्त थयेल
ते कन्याने तेनां माता पिताये समानरूपवाला पुरुषनी साथे न परणावी

परंतु श्रावकना सर्व गुणोये परिपूर्ण एवा सुजद्र नामा श्रावकनी साथे परणावी. तेथी जे मध्यस्थ लोको हता, ते तो ते विवाहने वखाणवा लाग्या, अने ते कन्याना जे अर्थी हता, ते शोक करवा लाग्या.

एज अवसरने विषे तेज नगरमां ब्राह्मणना कोइक बे पुत्रो अने बे कोइ वाणीयाना पुत्रो रहेता हता. ते चारे जण समानचित्त, समानवय अने समानगुणवाला मित्र हता. तेउ ते शिलसुंदरीना गुण तथा रूप सांजली तेना संगम करवामां अत्यंत उत्सुक थया, तेथी ते चारे जणोये अद्भुत एवा शृंगार पहेर्या अने ज्यां ते शीलसुंदरी गवाक्षमां नित्य बेसे ले, तेनी नीचे राजरस्तामां तेने मोह करवाने माटे अनेक कुचेष्टाउ करवा लाग्या. ते जेम केः–क्यारेक पोतानां अद्भुत स्वरूपो बनावी देखाडे ले. क्यारेक त्यां जइने ते सुंदरीना मंदिरनी नीचे वीणाउ वगाडे ले. क्यारेक काव्य, श्लोक, पद्‌पदीने अन्योक्तिये करीने संजलावे ले. तेवी रीतनी ते चारे जणनी चेष्टा जोइने शीलसुंदरीये मनमां विचार्युं जे धिक्कार ले, धिक्कार ले, आवा अज्ञ जनना विलासने! अने धिक्कार ले, आवी असार संसारनी वासनाने! अने धिक्कार ले, आवी कामचेष्टाउने! के जे कामचेष्टाथी जीव सदसद्विचारथी आ चार दुष्ट जनोनी पेठे रहित थइ जाय ले! अने वली नीच आचारने अंगीकार करवो पडे ले ॥ यतः ॥ संपूर्णेपि तडाके, काकः कुंजोदकं पिबति ॥ स्वाधीनेऽपि कलत्रे, नीचः परदार लंपटोजवति ॥ अर्थः–जेमां जलपान करवानी कोइ नाज कहेलुं नथी, तेवा संपूर्ण जलथी जरेला तलाव वगेरे जलाशयने लोडी कागडो जे ले, ते जल जरीने आवती स्त्रीना माथापर रहेला कुंजमां पोतानी चांच घालीने जल पीये ले. तेमज नीच पुरुष जे ले, ते पोताने स्वाधीन स्त्री बतां पण परस्त्रीने विषे लंपट थाय ले. एम विचारीने शीलसुंदरीये ते चारे दुर्ललित पुरुषोने आंखना कटाक्ष मात्रथी पण आश्वासन कर्या नहिं. पली ते पुरुषोये घणाक द्रव्यनो व्यय करी कोइएक परिव्राजिकानो मेलाप कर्यो, अने ते परिव्राजिकाने पोतानी अजिलषित वातनी सूचना करी. एटले तेने कह्युं के तमारे एवुं कार्य करवुं के ते जेथी शीलसुंदरी अमने तुरत सुख आपे. पली दुष्ट एवी ते परिव्राजिका तेना कहेवा प्रमाणे शीलसुंदरीने समजावा माटे त्यां गइ, त्यां तो ते परिव्राजिकानी मुखमुद्राथी तथा तेना गमनथीज सुशीलाये मनमां जाण्युं के आ

परिव्राजिकानो वेष लइ जगतमां सुशील जनोने फसावनारी कुट्टिनी छे, अने ते चार दुर्लक्षित पुरुषोनी मोकलेली छे. एम जाणी पोताने घेर आवे-ली परिव्राजकाने शीलसुंदरीये नमन मात्र पण कर्युं नहिं, तथा तेनी स्तुति पण करी नहिं. तो पण ते तेनी सन्मुख आवीने पोतानुं कार्य साधवा माटे मान विनानी थइने बेठी. अने काकु उक्तियी कहेवा लागी के, हे वत्से! दयाधर्म तो सर्व जीवने संमतज छे, तेमां पण श्रावकने तो ते सर्व जीवनी पर दया राखवायी विशेषपणे सम्मत छे? माटे ते दुःखीयाउना प्राणनुं तुं रक्षण कर. ते सांजली शीलसुंदरी बोली के, हे सखि! आ तुं जे बोले छे, ते करवानुं महा पाप छे, अने ते कुलीन स्त्रीने तो सर्वथा करवा योग्यज नथी. माटे ते वात करतां तुने लाज नथी आवती? वली हे सखि! जेणे मन अंगीकार करयां छे, एवी तुं सरखी परिव्राजिकाने तो एवुं पाप वचन बोलवानुं पण महा पाप छे. ॥ यतः ॥ प्राणिनः पापबुद्धिं ये, ददते परिनित्यते ॥ आत्मानं च परं चैव, दुर्गतौ पातयंति ते॥ १ ॥ अर्थः- जे प्राणी बीजा मनुष्योने पापबुद्धि आपे छे, ते प्राणीयो पोताना आत्माने तथा बीजाउने दुर्गतिमां नांखे छे. आ प्रकारनां न्याययुक्त वचन सांजली ते परिव्राजिकाये मनमां धार्युं जे आ स्त्री तो निश्चे साचीज सती छे. पछी त्यांथी गुप चुप उठीने पोताना स्थानक प्रत्ये आवी. अने ते चार पुरुषो पासे जइ कहेवा लागी के, हे पुरुषो! जो तमो तुमने जीववानी इच्छा करता हो, तो ते स्त्रीना संगमरूप दुराग्रहने छोडी द्यो. कारण के तमारा कार्य माटे में त्यां जइने कपटथी घणां वाक्य कह्यां, पण ते दुष्टाये पोतानो दुराग्रह जरा पण छोड्यो नहिं. अने सामो मुने उपदेश देवा लागी? एवां वचन तेनां सांजली जे कांइ नगरेलुं द्रव्य हतुं, ते परिव्राजिकाने आपी ने विसर्जन करी. पछी वली ते चार जण विचार करवा लाग्या के हवे तो आपणे, ते सांख्ने कोइ वाते छोडवीज नहिं. माटे कोइ मंत्रसिद्धने मलीने मंत्रविद्याथी तेने तेडावी तेनी साथे रतिसुख लेवुं? एम विचारी कोइ एक मंत्रसिद्ध पुरुषने मल्या अने ते मंत्रसिद्धने पोतानुं सर्व मनी-तिन करी वनाव्युं. त्यारे ते मंत्रसिद्धे चारे जणने तेमनुं धारेलुं काम पार पाडवा माटे कार्युं. गउदजने दिवसे रात्रिने विषे एक निर्जन वनमां आवरानुं कर्युं, अने ते त्यां आव्यो. पछी मंत्रसिद्ध पुरुष, भूमिने पवित्र करी

तेने विषे मंडळ लखी तेनुं पूजन करी, ते मंडळनी वच्चे बेसी विधिपूर्वक देवीनो मंत्र आराधवा लाग्यो. ए मंत्रना आराधनथी मंत्रदेवीने प्रसन्न करी. त्यां तो प्रसन्न थयेली ते देवी सन्मुख आवी ऊभी रही, त्यारे ते देवीने सिद्धपुरुषे कह्युं के, हे देवि! शीलसुंदरी नामा एक अतिसरूपवान स्त्री छे, तेने, तमो जइने जलदी लावो. ते सांभळी अचिंत्य महिमावाळा मंत्रना प्रभावथी वशीभूत थयेली देवी, आकाशमार्गे गई. ज्यां एकली ब्रह्मचारिणी पौषधयुक्त ते शीलसुंदरी घरमां सूती हती, त्यां आवी तेने एकदम त्यांथी उपाडीने आकाशमार्गे सिद्धपुरुष पासे आणी मूकी. हवे त्यां तेने आणी तो खरी, पण शीलसुंदरीना तेजने सहन न करी शकवाथी देवी कहेवा लागी के, अरे पापी! तें आवा निंद्यकर्ममां मुने क्यां नांखी? जा. हुं तारुं धारेलुं काम करीश नही. एम कहीने क्रोधायमान थइ मंत्राधिष्ठायिका देवी पोताने स्थानके गइ. पछी सिद्धपुरुषे तुरत ते चारे जणने बोलाव्या अने कह्युं के अरे दुर्ललित पुरुषो! तमो अहिं आवो, अने जे स्त्री तमारा मनोमंदिरमां निवास करी बेठेली हती ते आ प्रत्यक्ष आवी छे, ते जुओ, के ते एज छे के बीजी? ते सांभळी सर्व त्यां आव्या, अने तेने जोइ के तुरत अत्यंतात्यंत प्रसन्न थइ कहेवा लाग्या के हा!!! अमारा मनने हरण करी हस्तगत न थाती हती ते आज छे? पछी मंत्रसिद्धपुरुषे कह्युं के हवे तमने जेम रुचे तेम करो. ते सांभळी चारे जणे संकेत कर्यो के जे प्रथम दोडी, ते स्त्रीनो स्पर्श करे, ते पुरुष तेनी साथे प्रथम रतिसुख भोगवे. एम संकेत करी उद्यमयुक्त थइने सर्वे दोड्या अने ज्यां ते शीलसुंदरीनी नजिक आवे छे, तेवामां तो ते चारे जणने एकदम देवीये काष्टनी पेठे विचेतन करी मूक्या, के जेथी ते चाली, हाली, अने बोली पण न शके? जेम चित्रामणमां आलेखी लीधा होय, तेवा थइ गया. तेने जोइने सिद्धपुरुषतो थर थर कंपायमान थयो थको शीलसुंदरीना चरणने विषे पड्यो, अने प्रणाम करी कहेवा लाग्यो के, हे भगवति! हे परम योगिनि! तमारुं आ प्रकारनुं अचिंत्य माहात्म्य में पूर्वे जाण्युं न हतुं, तेथी आवो में दुष्ट व्यवसाय कर्यो? हवे पगे लागी कहुंछुं के एक मारो करेलो आ अपराध क्षमा करजो. अने आजदिवस पछी कोइ दहाडो हुं आवुं काम करीश नहिं. तमारा चरणमां पडेला दीन कंगाल एवा मुने अ-

नयदान आपो. एम पगमां पडी कालावाला करे छे, तेवामां तो प्रजात थइ गयो. तो पण शीलसुंदरीये ते सिद्धपुरुषने कांइ पण प्रत्युत्तर आप्यो नहिं, अने ते सर्व वात आखा नगरमां प्रसरी. ते सांजली ने गामनो शूर राजा तथा बीजा माणसो विस्मय पामी ते कौतुक जोवाने त्यां आव्यां, अने त्यां आवी ज्यां जोवे, त्यां तो चारे जणने जडीजूत थयेला दीठा. राजाये ते सर्वने जोइ प्रधान पासे पूछाव्युं, के तमे पूछो जे ए चारे जण कोण छे? ने आ सर्व वृत्तांत केवा कारणथी बन्युं छे? त्यारे मंत्रीये पूछ्युं के, हे डुराचारियो! आ तमोने शुं थइ गयुं छे, ते बोलता पण नथी? एम घणुं कह्युं पण ते देवीये जडीजूत करेला होवाथी कांइ बोलीज शक्या नाहिं, त्यारे त्यां बेठेली शीलसुंदरीने पूछ्युं के, हे बेन! आ पुरुषो, आम केम थइ गया छे? अने तमे कोण छो? त्यारे ते शीलसुंदरी लज्जा पामी नीचुं मुख करी कहे छे, के हुं कांइ पण जाणती नथी? तेवामां तो ते सिद्धपुरुष बोल्यो के मारो गुनो जो आप माफ करो, तो हुं कहुं. ते सांजली राजाये कह्युं के जा, तारो जासे तेवो गुनो हशे, तो पण अमो माफ करशुं. त्यारे बनेली सर्व वात यथास्थित तेणे कही, के तुरत पछी देवीये तेने छोडी मूक्यो. छूटा थयेला एवा ते चार जणाउये पण तेवीज रीते सर्व वात कही देखाडी. ते सांजली अत्यंत कोपायमान थयेला राजाये कह्युं के, तमारे मारा गाममां रहेवुं नहिं अने कोइ ठेकाणे जइने पण आवुं काम करवुं नहिं. एम तेने कही सीपाइयोने स्वाधीन करी दीधा. अने वली पण कह्युं के, हे पापिष्टो! आ मारा गाममां हुं राखुं तो तमे आ प्रमाणे मारी पण स्त्रीयोनुं हरण करो के? पछी ते सर्वनो धारा प्रमाणे दंरु लइ निर्जूठीने पोताना देश थकी बाहिर कढावी मूक्या. पछी पुरजननी साथे शूरराजा ते शीलसुंदरीने पगे लाग्यो. शीलसुंदरीनो पिता वसुपाल श्रेष्ठी पण त्यां आव्यो, त्यारे शीलसुंदरीये तेना पिताने नमस्कार कर्यो. राजाये ते श्रेष्ठीनी प्रशंसा करीने कह्युं के, हे श्रेष्ठिन्! तमोने धन्य छे, के जेनी पुत्री आवी उत्तम सती छे? त्यारे वसुपाल श्रेष्ठीये कह्यं के, आपने धन्य छे, जे आपना राज्यछायानी अवनीमां आवी सतीयो वसे छे? पछी प्रसन्न थयेला शूरराजाये ते शीलसुंदरीना पिताने तथा तेना पतिने पोताना राजभेरामांथी मुक्त कर्या, अने ते शीलसुंदरीने सर्व शृंगार, तथा मोटां मूल्यवालां वस्त्रो आप्यां. पछी

महोटा आडंबरे तेनो गाममां प्रवेश कराव्यो. अने ते दिवसथी आ पृथ्वीने विषे ते शीलसुंदरी एवे नामे प्रसिद्धपणाने पामी. शीले करी उज्ज्वल एवी ते शीलसुंदरी शीलमाहात्म्यथी स्वर्ग प्रत्ये गइ. अने अनुक्रमे मोक्षने पण पामशे. जेनुं द्रव्य राजाये लूंटी लीधुं छे एवा ते सुलक्षित पुरुषो घणा दिवस पर्यंत बंदीखानुं जोगवी मरण पामी प्रथम नरकमां जाशे. पछी पण घणा काल पर्यंत दुर्गतिमां जन्म्याज करशे. माटे हे सुश्राविकाउ ! आ प्रकारे शीलना अने अशीलना गुण दोषो तमोने में कह्या. आवी रीतनो मुनिना मुखथी उपदेश सांजली सर्व स्त्रियोये तुरत परपुरुषनो संग करवानो नियम ग्रहण कर्यो. हवे मुनि कहे छे, के हे पूर्णचंद्रकुमार ! ते जोइ में मारा मनमां चिंतव्युं जे आ तो ठीक थयुं. कारण के हवे आ स्त्रीयो परपुरुषनुं गमन कोइ दिवस करशेज नही ? एम जाणी मारा मनमां आ स्त्रीयो व्यजिचार करशे ! तेवो चिंताग्नि जे हतो ते उपशांत थइ गयो अने तेथी मारा मनमां परम निवृत्ति थइ गइ. त्यारे में चिंतव्युं जे मुनिये तो मारो महोटो उपकार कर्यो, जे मारी स्त्रीयोने व्यजिचार कर्मनुं पण व्रत खवराव्युं ! हवे ए में धार्युं के प्रथम जे में तेमने बे प्रहार लाकडीना करवा धार्या छे, ते बंध राखी हवे हुं एकज प्रहार करीश ! एम ज्यां हुं विचार करुं छुं, त्यां तो पाछा निर्मल मनवाला मुनि बोलवा लाग्या के, हे निर्मल शीलवती श्राविकाउ ! मारा वचनथी तमो परिग्रहना परिमाणनुं पण व्रत ग्रहण करो. कारण के ते व्रत करनारा प्राणीने दुःखनुं पण परिमाण थाय छे. ते जेम के: जेने एक स्त्री होय, तेने स्वल्प चिंता होय छे, तेथी जेम वधारे वधारे होय, तेम चिंता पण वधारे वधारेज थाती जाय छे.तेमज वली हाथी, तुरग, द्रव्य, रथ, गृह, हाट, शय्या, अशनादिकने पण वधारे वधारे राखवाथी वधारे वधारे चिंता थाय छे. ते जेम के एक राखवाथी एक गुणी अने बे राखवाथी द्विगुणी, एम अनुक्रमें जेटलीगुणी वस्तु तेटलीगुणी चिंता थाय छे ॥ यतः॥ यथा यथा महत्त्वं च, विस्तरश्च यथा यथा ॥ तथा तथा महद्दुःखं, सुखं च न तथा तथा ॥ १ ॥ यथा यथा भूरिपरिग्रहाशा, तथा तथारंजपरः प्रसंगः ॥ आरंजतोऽदुःखशतोपलंजः, स्वल्पं प्रकल्पेत परिग्रहं तत् ॥ २ ॥ उपार्जयेत्कष्टशतानि कृत्वा, जगज्जनं दासयितुं धनं यत् ॥ सदैव तद्रीक्षणरक्षणाद्यै, स्तस्यैव दासः स्वयमेव स स्यात् ॥ ३ ॥ अर्थः—जेम

जेम महत्त्व राखे, अने जेम जेम परिग्रहनो विस्तार राखे, तेम तेम मोहो टुं डुःख होय. परंतु सुख न होय. जेम जाजा परिग्रहनी आशा होय, तेम तेम जीवहिंसानो प्रसंग स्वतःज आवे, अने ज्यारे जीवहिंसा थाय, त्यारे तो सहस्रमात्रथि डुःखनी प्राप्ति थाय छे. माटे बुद्धिमान् मनुष्य, परिग्रह तो स्वल्पज राखे ॥ २ ॥ ड्रव्यने उपार्जन करवामां हजारो कष्ट, जीव जोगवे छे, तेथी ते ड्रव्य, आखा जगतने दास करनारुं छे. वळी ते धननो निरंतर तपास राखवाथी तथा तेना रक्षण वगेरेथी, तेने उपार्जन करनारो प्राणीज निरंतर तेनो दास थइने रहे छे. माटे हे धर्मशीलाउं ! परिग्रहनो त्याग करी संतोष पोषयी जे सुख मळे छे, ते सुखना रसने तो साधुउंज जाणे छे. परंतु बीजो कोइ पण जाणतो नथी. जुउं. परिग्रहवृद्धिने इच्छा लोनी प्राणी, कांइ पण कार्याकार्यने जाणता नथी अने घणांक डुःखकार्य करे छे. वळी लोनी जीवो, आ संसारने विषे जेना तेना धिक्कारने तथा अपमानने सहन करे छे, अने ते मरण पामीने पण नरक तिर्यग्योनिने विषे तीक्ष्ण एवां अनंत डुःखोने प्राप्त थाय छे. माटे पापनरथी जय पामता जे प्राणीयो होय तेणे परिग्रहपरिमाण व्रतने धारण करवुं. अने हे स्त्रियो ! जे परिग्रहपरिमाण करनारा प्राणी छे, ते गुणाकरनी पेठे सुखी थाय छे, अने जे ते व्रतनो त्याग करे छे, ते गुणधरनी पेठे डुःखी थाय छे. ते सांजळी, हे कुमार ! मारी स्त्रीयोये पूछ्युं के, महाराज ! ए गुणाकर कोण हतो, अने ते केवी रीते परिग्रह परिमाण व्रत पाळी सुखी थयो ? तथा ए गुणधर वणिक पण कोण हतो, जे ते व्रतनो त्याग करी डुःखी थयो? ए सर्व कृपा करी सविस्तर कहो. ते सांजळी मुनि कहेवा लाग्या के, हे धर्मरसास्वाद करनारी स्त्रीयो ! तमो सावधान थइने सांजळो.

आज विजयने विषे जयस्थल नामा नगर हतुं, तेमां विष्णु, अने सुविष्णु नामना बे वैश्य हता, ते बन्नु जाइयो हता. तेमां जे विष्णु हतो, ते ड्रव्य संचय करवामांज तत्पर हतो, तेथी ते व्यवहारमां कांइनुं देवुं लेवुं, कोइनो उपकार, मित्रवर्ग माटे ड्रव्य खरचीने कांइ मान, सज्जनपर अनुकंपा, डुःखीया जीवनो उपकार, धार्मिकोने कोइ दिवस जोजन, पोते सारुं अन्न, अंगजोग, ते कांइ पण करे नहिं. वळी याचक लोकोने तो घरमां पण पेसवा दे नहिं. अने धन मेळववाने माटे अहोरात्र ते ठगाइज कर्या

फरे. तेना मागणवाला तेने घेर उघराणी करवा नित्य आवे, पण ज्यारे ते नुं लेणुं न मले, त्यारे ते लोको तेनी अत्यंत गर्हना करे. वली तेनां सगां व- हालां आवी तेनी अपकीर्त्ति जोइने शोक करे छे. अने धनाढ्यजनो तेनो धि कार करे छे. काहा पुरुषो तेने जोइने हसीने कहे छे के, अरे! आ केवो कदरी माणस छे, के ते छते पैसे पोतानो सर्व समय, महा दुःखमांज गुजारे छे?

हवे बीजो तेनो भाइ सुविष्टु नामा जे छे, ते महासंतोषी, सत्पात्रने दान देवामां रुचिवालो, सदाचारी, प्रियवाणी बोलनारो, विवेकवान, सज्ज ननो संग करनारो छे. अने प्रतिदिवस अर्थीना पण मनोरथने पूरे छे. एक दिवस ते सुविष्टुने घेर कोइ एक महात्मा साधु आव्या, तेने तेणे मिष्टान्न करी पडिलाभ्या, तेथी तेणे भोगाढ्य एवुं मनुष्यायु बांध्युं. हवे ते साधुने सुविष्टुये मिष्टान्न पडिलाभ्युं ते जोइने त्यां बेठेलो तेनो कदरी भाइ जे विष्टु हतो, ते हसीने कहेवा लाग्यो के अरे! आवा साधु थइने जे फरे छे, ते तो व्यवसाय करवामां अति आलसुज होय छे तेथी ते कोइनुं काम के काज कांइ करताज नथी, तेम मजुरी पण करता नथी, अने हरामनुं खावामांज तत्परज रहे छे. आवा साधुना वेशरूप दंभे करीने पारका घरमांथी जे धूती जाय छे, तेवा दंभी जनोने ते आपे शुं थाय? पण जगतमां भोलाजनो तो कांइ समजताज नथी. अने आवा मुंडाउने मफतनुं आपी दीये छे? आ प्र माणे अल्पज्ञ अने अज्ञानी एवा विष्टुये तेज वखत आवां कटु वाक्य कही ने निकाचित नीचगोत्र अंतराय कर्म बांध्युं. हवे एक दिवस ते विष्टुने धन माटे खाण खोदनारा खोजी माणसो मल्या, तेणे तेने लोभीयो जाणीने छा नामाना एकांतमां लइ जइने कह्युं के, हे विष्टु! आहिं एक पर्वत छे, तेनी नीचे घणुंक धन छे, परंतु अमारी पासे तेनी कांइ पण पूजा वगेरे करवानी सामग्री नथी, तेथी तमने सामग्रीवाला तथा काहा जाणीने अमो तमारी पासे आव्या छैये. ते सांभली विष्टु अत्यंत खुशी थइ खड खड हसीने कहे वा लाग्यो जे अरे! एमां ते शुं छे? हुं तमोने सर्व धन संपादन करी आपुं? ते धन काढवाने माटे सर्व पूजा सामग्री मारी पासे तैयारज छे. ते सांभली ते लोको कहेवा लाग्या, के जो ते द्रव्य तमे काढी आपो, तो तमोने अमे ते द्रव्यनो अर्धो भाग आपशुं? पण जुओ. आ गुह्य वात छे माटे कोइने कहशो नहि. एम निश्चय करी उत्तम तिथि, लग्न जोइ पूजादिक सामग्री तैय्यार

करी पोताना कुटुंबने ठानीरीते सर्व वात कही विष्टु ते लोकोनी साथे रात्रि मां जेनी नीचे धन ठे ते पर्वत पासे आव्यो. त्यां पर्वत नीचे खाखरानुं एक काड हतुं, तेनी शाखा हेठल पग मूकतां ते लोकोनो पग ऊंमो उतरी गयो, तेने जोइने विष्टुये कह्युं के, हे जाइयो ! शास्त्रनुं एवुं वाक्य ठे, के "ध्रुवं बिल्वपलाशयोः" एटले बीलिना तथा पलाशना काडनी नीचे निश्चे धन होय ठे. माटे तमोने द्रव्य मल्युं के नहिं? त्यारे ते बोल्या के हा धन मल्युं होय, एम लागे ठे खरुं, पण उपरनुं ढांकणुं घणुं कठिन ठे? ते सांजली विष्टु बोल्यो के त्यां तमो ऊट खोदवा मांमो, कारण के द्रव्य तो त्यांज ठे. पठी सर्वे जणे खोदीने जोयुं तो त्यांथी प्रथम रक्त रत्नो निकल्यां, त्यारे विष्टुने कह्युं के था हींथी रत्नो निकल्यां, पठी तेनी विष्टुये बलि पूजा करी. पठी तेमांथी धन सर्व बाहार काढी लावी विष्टुनी सांनिध्यमां मूक्युं. पठी सर्वे जणाउं विष्टुने कहेवा लाग्या के तमो जलदी गाममां जाउ, अने आ सर्व धन लइ जव. माटे एक गाडी लइ आवो. ते सांजली खुशी थइने विष्टु कहे ठे, के ठीक तमो बेसो. आ घडीयेज हुं गाडी लईने आवुं ठुं. तमो आंहींथी क्यांहिं पण जाशो नहिं. एम कहीने जेवामां ते पोताने घेर आव्यो, तेवामां ते खाडो खोदनारा पुरुषो परस्पर विचार करवा लाग्या के ते विष्टु हजी ज्यां गयो ठे, त्यांज आपणे आंहिंथी पसार थइ जाइये? एम विचारी ते सर्व द्रव्य लइने त्यांथी सहु जागी गया. हवे विष्टु पण एकदम गाडी लइने ते पर्वत नीचे आव्यो, अने आवीने ज्यां जुवे ठे, त्यां तो द्रव्य पण न मले, अने तेना खोदनारा पण न मले? तेथी तेने एकदम धेसत लागवाथी मूर्छा खाइने ते जूमिपर पडि गयो. थोडी वारे ज्यारे मूर्छा वली, त्यारे दुःखाकुल थइ शोक करतो करतो निराश थइ सवारे पोताने घेर आव्यो. हवे ते विष्टु रात्रिये गयो अने पाठो सवारे आव्यो, ते जोइने पडोशमां रहेला कोई चाडिया माणसे जाण्युं जे आज रात्रे ते क्यां गयो हशे ? जरूर तेनो तपास करवो. कारण के ते अनर्थकारी ठे ? अने तपास करतां पण मालम पडयुं जे ते धन मेलववा माटे एक पर्वत नीचे गयो हतो. पठी तेणे त्यां जईने ज्यां जोयुं त्यां तो खोदेलो खाडो जोयो. पठी ते चाडिये पोते जोयेली सर्व बिना त्यांना राजाने कही. त्यारे राजाये तुरत तेने बोलावीने पूछ्युं के, हे विष्टु ! ए पर्वतनी नीचे तें खाडो केम खोयो ? त्यारे जय पामीने जेवी वात

बनी हती तेवी सर्व कही देखाडी. पछी राजाये न्यायकर्त्ताउने पुछ्युं के आ ने शुं शिक्षा करवी? त्यारे न्यायकर्त्ताये कह्युं के॥श्लोक॥ चोरश्चौरार्पकोमंत्री, जेदज्ञः काणकः क्रयी॥ अन्नदः स्थानदश्चैव, चौरः सप्तविधः स्मृतः॥ १॥ अर्थः चोरी करनार, चोरीनुं धन राखनार, चोरीनो जेद कहेनार, चोरीनी वात करी शीखवनार, चोरीनो माल वेची देनार, चोरने अन्न आपनार, चोरने स्थान आपनार, ए साते प्रकारना शास्त्रमां चोरज कहेला छे. ते सांजली राजाये तेने चोर मानी, तेनां घरबार, धन, सर्व लूंटी लीधां अने तेने नगरथी बाहेर काढी मूक्यो. पछी एकदम द्रव्यनो नाश थवाथी तेने उन्माद रोग थयो, तेथी महा दुःखी थयो॥ यतः॥ अदत्तादानतोदौस्थ्यं. दौस्थ्यतः पापकल्पनम्॥ पापेन नरकं घोरं, प्रयाति च पुनः पुनः॥१॥ अर्थः—अदत्त दानथकी अर्थात् चोरीथी दुःस्थिति थाय छे, दुःस्थितिथी प्रतिदिन पापनी कल्पना थाय छे, अने पापे करी वारंवार घोर एवा नरकमां जाय छे.

हवे ते विष्णु काले करी मरण पामीने पोतानाज घर आगल श्वान थइने अवतर्यो, अने ते घर फरतो फेरा खाय, पण कोइ खावा आपे नहि, ने सहु कोइ तेने मारवाज करे. पछी ते मारथी मरण पामी पाछो पण पोतानाज घरमां मिंदडो थइ अवतर्यो, अने ते घरना रसोडामांज प्रतिदिन फरवा लाग्यो. त्यां पण तेने रसोयाये मार्यो, तेथी मरण पामीने पाछो दरिद्री चांमाल थइने अवतर्यो. त्यां पण हिंसादिक पापकर्म करीने मरण पामी प्रथम नरकने विषे नारकी थइने अवतर्यो. त्यां पण परमाधामी देव ताडेनी करेली वेदनाने अने ते क्षेत्रनी वेदनाने सहन करवा लाग्यो.

हवे तेनो जाइ सुविष्णु जे हतो, ते न्यायथी मेलवेला वित्तथी धर्म, अर्थ, अने काम, ए त्रणे वर्गने, साधतो थको मरण पामी 'उत्तरकुरुने विषे जुगलीयो थइने अवतर्यो, त्यां, जे जोग दश कल्पवृक्षोथी पूरा पडे, तेटला जोगना संकल्पने पुरा पाडे छे. तेवी रीतना जोग जोगवतो थको त्रण पल्यो पमनुं आयु जोगवी त्यांथी प्रथम स्वर्गने विषे महाद्युतिमान् एवो देव थइने अवतर्यो. त्यां देवांगना साथे जोग जोगवतो तथा नृत्यगीत, तेने विषे निरंतर आसक्त थयो थको ते देवनाना लोकने विषे एक पल्योपमनुं आयु जोगवी, त्यांथी च्यवीने आज विजयने विषे जयस्थल नामा नगरने विषे पद्मदेव शेठनी जया नामनी जार्या थकी गुणाकरनामा पुत्र थइने अवत-

स्यो, अने सुखमां वृद्धि पाम्यो. पछी अनुक्रमे तेने रमणीना नयनने आनंद संपादन करनार एवुं यौवनवय प्राप्त थयुं.

हवे नरकमांथी निकलेलो ते विष्णुनो जीव, धनंजय नामा पुरुष अने जया नामनी स्त्री ते थकी उत्पन्न थयो, तेनुं नाम गणधर एवुं पाड्युं. ते पण अनुक्रमे यौवनवयने प्राप्त थयो. पूर्व ज्ञवना योगथी तेउने परस्पर मैत्री थइ. पछी ते बेहु मित्र नविन द्रव्य उपार्जन करवानी आसक्तिमां को इक वनने विषे गया, त्यां श्री धर्मदेवनामा मुनि समवसस्या हता. ते मुनिने जोइने नमस्कार करीने तेमने गुणाकर पुछवा लाग्यो के, हे मुनिराज! अमने बेहु जणने निष्फल न थाय. एवो कोइक द्रव्य उपार्जन करवानो उपाय कृपा करी आप बतावो? त्यारे मुनिये कह्युं के जो तमने बेहुने धननीज इछा होय, तो निःशंकरीते जैनधर्मनुं आराधान करो. ते धर्माराधनथी निर्मल अंतःकरणवाला थइने आ लोकमां तथा परलोकमां आपत्तिरहिततत्वने अने संपत्तिने पामशो ॥यतः॥ नित्यं पुष्णंति पात्राण्यपि मरणगतानंधपंग्वादिदीनान्, दुःस्थान् मित्राणि शत्रून् नृपसचिवमुखान् मार्गणान् सेवकान् ये ॥ शृंगार स्फारसाराशनवसनधनैर्जुंजते ज्ञव्यज्ञोगान्, दुःखं नो याति तेषां तत सुकृत ज्ञुपःसंपदस्तास्तत्रापि ॥१॥ अर्थः—हे तात! जे पुरुषो, पात्रोने, तथा मरणोन्मुखने, अंधने, पांगलाउने, स्थानरहितने, मित्रोने, शत्रुने, राजाने, सचिवप्रमुखने, मागणोने, सेवकोने पोषे छे, ते पुरुषो घणा शृंगार, मनोहर एवां ज्ञोजन, वसन अने धन, तेणे करी दिव्य एवा ज्ञोगोने ज्ञोगवे छे. अने ते पुरुषोने कोइ दिवस दुःख तो आवतुंज नथी. वली बीजा जन्ममां पण ते सुकृतीने तेज प्रमाणे पुर्वोक्त सर्व संपत्तियो स्वतः मले छे. अर्थात् तेने जन्म जन्मने संपत्तिनो नाश थातो नथी. अने जे पाप करनारा प्राणी होय छे, तेने कोइ पण ठेकाणे संपत्ति प्राप्त थयानो संज्ञवज नथी ॥ यतः ॥ लोकाः केपि खनंति रोहणज्ञुवं, ध्मांतीह धातून् परे, केचिद्वारिधिमुत्तरंति कतिचिद्भक्तया ज्ञजंते नृपम् ॥ कांतारं प्रविशंति वा विदधते मंत्रामराराधनं, पापाः काणकपर्दिकामपि तथा नैवाप्नुवंति कचित् ॥ २ ॥ अर्थः—धन माटे केटलाएक लोको रोहणाचल पर्वतनी ज्ञूमिने खोदे छे, वली बीजा केटलाएक मनुष्यो प्रवास जइ धातुउने धमे छे, केटलाएक लोको महोटा समुद्रने उतरीने परदेश जाय छे, केटलाएक तो देवताना मंत्र आराधन

करे छे. तोपण जो ते पापी होय छे, तो तेने कोइ स्थलेथी फुटेली एक को-
डी पण मलती नथी. माटे लोभरूप समुद्रमां बूडेलो प्राणी, राजाधिराज
कदाचित् होय, तोपण ते दुःखीज जाणवो. अने संतोषी जे छे, ते धनवा-
नना मस्तकपर पग दइने सुखे करी सुइ रहे छे. जुओ. जो लोभी जीव जे
छे, ते कदाचित् कोटिपति होय तोपण ते दरिद्रीज जाणवो. केमके तेना
थी दान अने भोग ए बे वानां थइ शकतां नथी. अने संतोषरूप अमृत-
रसनो पीनारो प्राणी निर्धन अने तुच्छ होय छे, तो पण कोटिध्वज समान
छे. अने जे द्रव्यवान् थइने अभिमानथी कोइ सामुं न जोतां केवल ऊंचुं
जोया करे छे, ते दरिद्री थाय छे. अने नीची दृष्टिथी विनयवान् थइने नि-
रभिमानपणाथी सहु सामुं जोवे छे, ते गरीब छे, तो पण ते ईश्वर थाय छे.
लोभी पुरुषने कोइएक वस्तु सो जोजन दूर होय छे, तो पण ते दूर देखा-
ती नथी. अने संतोषी जे छे, तेने हस्त प्राप्य जेवी वस्तु होय, ते पण सो
जोजन दूर जेवी थाय छे. ते माटे हे भद्रक जनो! सर्वथा परिग्रह त्याग
करवाने जो शक्तिमान् न थवाय, तो पण विशेषे करी तमारे इच्छा परिमाण
परिग्रह राखवानी तो जरूरज छे. जे पोतानी इच्छाने रोधी न शके ते लोभे
करी व्याकुलांतःकरणयुक्तथको द्रव्यवानने घेर श्वाननी पेठे दोड्याज करे
छे. अने घणा क्लेशोने अने छेवट मरणने पामे छे. आ प्रकारनो मुनिना मु-
खथी उपदेश सांभलीने गुणाकर जे हतो तेणे तो सम्यक्त्वप्रतिपत्ति पुरःसर
स्वेच्छाप्रमाणे परिग्रह परिमाण व्रत, हर्षे करी अंगीकार कर्युं, अने भद्रकहि
त एवो तेनो मित्र जे गणधर हतो तेणे व्रत वगेरे सर्व खोटुं मानी परिग्रह
परिमाण प्रमुख कांइ पण स्वीकार्युंज नहीं. ने वली विचारवा लाग्यो के,
जे माणस पोतानी इच्छाने कोइ पण कार्यमां रोकी राखे छे अने निवृत्ति पर
त्व करे छे, तेने दैव, कांइपण अधिक आपतुं नथी. कारण के तेणे कर्मज
वेच्युं छे! आ मारो मित्र मूर्ख कहेवो छे, के एवा मुंडाना खोटा प्रलापथी
थेच्छ, परिग्रहपरिमाणनुं व्रत लइ बेठो? हवे ते पछी भावथी ए गुणाकरे
ने अभावथी गुणधरे मुनिनुं वंदन कर्युं. अने तुरत पोतपोताने घेर आव्या.
बीजे दिवसे पोताना मित्र गुणाकरने कह्या विना एकलोज ते गणधर
रियाणां भरीने व्यापार करवा माटे चाल्यो, अने परदेशमां वेपार करवा
तेने घणोज लाभ थयो. परंतु संतोष न होवाथी मलेला द्रव्यथी पण

जोज ठे. पठी एकदम कोपायमान थइने ते राजकुमार बोल्यो के, रे डुष्ट! पापिष्ट! निर्घृण! आ बिचारा गरीबने अग्निमां केम नांखे ठे? एम कही उत्तम काष्ठथी विंटेलो रक्त थोर तेने माथे मूकी ते परिव्राजकनेज कुंममां नांखी दीधो. त्यां तो ते एक घडीमां सुवर्णमय पुरुष थइने निकल्यो. तेने संतोष पामेला राजकुमारे लइ सेवकोने कही एकांतमां रखावी मूक्यो. पठी थोडुं घणुं ज्ञातुं आपीने गणधरने त्यांथी विदाय कस्यो. हवे गणधरे जाएयुं जे मारुं मोत तो आव्युंज हतुं पण ते राजकुमारे जरा पण मने मारवा दीधो नहिं? एम विचार करतो करतो पोताना गाम तरफ चाल्यो. मार्गमां चालतां चालतां तेने कोइएक पाथिक मंत्रवादी मल्यो, तेनी साथे चाल्यो. अने ते मंत्रवादीने पोतानी सर्व हकीगत कही संजलावी. पठी ते बेहु जण, कोइएक नगर हतुं, त्यां आव्या. त्यां ज्यारे जोजनवेला थइ, त्यारे गणधरने मंत्रवादीये कह्युं के, हे गणधरशेठ! कांइ तमारे जोजन करवानी इछा ठे? त्यारे तेणे कह्युं के हा, घणा दिवस थया मारा मनने खुशी करे एवा में मोतीचूरना अने केसरीया लाडु खाधा नथी, पण ए आंहीं क्यांथी मले? जो ए मले, तो हुं पेट जरी जोजन करुं. ते सांजली सिद्धपुरुषे ध्यान करी मंत्रसाधनथी तेणे कह्या तेवाज मोदको उत्पन्न करी आप्या, ते जोइने गणधर शेठने तथा बीजा पण केटलाएक पांथजनोने विस्मय थयो, अने पठी ते सर्वे लाडु जमीने तृप्त थया. तदनंतर ते मंत्रवादी पोते जम्यो. पाठा वली सायंकाले पण मंत्रसिद्धिथी घृतपूर्ण अन्नें करी घणाकने जमाड्या अने पठी पोते जम्यो. पाठा सवारे पण डूधपाके करी सहु कोइने जमाड्या. वली पण सायंकाले ते बेहुजणे खजूर खाधो अने पठी त्यांथी चाल्या. चालतां चालतां ते सिद्धपुरुषनो आवो मंत्रसिद्ध चमत्कार जोइ गणधर पूठवा लाग्यो के, हे महाराज! आवी महासिद्धविद्या आपने क्यांथी प्राप्त थइ ठे? के जे विद्याथी धारो ठे, ते पदार्थ प्राप्त थाय ठे? त्यारे तेणे कह्युं के ज्ञाइ! हुं माहादारिद्र्यथी पीडा पामतो हतो, तेथी दारिद्र मटाडवा माटे हुं घणाक देशोमां जम्यो. जमतां जमतां, प्रत्यक्ष जाणे मंत्रमूर्त्तिज होय नहिं? एवा कोइएक कापालिकने दीठो. तेनी में घणीक सेवा करी. त्यारे मारी पर तुष्टमान थयेला कापालिके मने अद्भुत एवो वेतालनो मंत्र आप्यो, अने ते मंत्र में साहसपणेथी साध्यो. हे ज्ञाइ! आ सर्व माहात्म्य ते सा

पेला मंत्रनुंज छे? अने दारिद्यना दुःखथी घेरथी हुं निकल्यो छुं, ते
हजी पाछो घेर पण गयो नथी. हवे आ मंत्रसिद्धि मुने मली छे, तेथी
घेर जइश अने सर्व वस्तु मंत्रसिद्धिथी संपादन करीश? एम वातो करतां
बेहुजण केटलोएक रस्तो कापता चाल्या, त्यां तो ते बेहु जणने पोत पो-
ताने गाम जावानो मार्ग जुदो जुदो फंटाणो. त्यारे सिद्धपुरुषे कह्युं के, हे
सखे! तमारो देश तो आ निकट आव्यो, ते काचाद्राथ तरफज छे तेथी
तमारे हवे ते तरफ जावुं पडशे, ने मारे दक्षिण तरफने मार्गे जावुं पडशे.
कारण के मारुं गाम दक्षिण तरफ छे. परंतु आपण बेहुने हवे वियोग था-
शे? माटे हे मित्र! तमे मारा मित्र छो, तेथी जे कहो ते आपुं? तमो मा-
गो तो हुं तमने कोटि द्रव्यनुं दान देवाने पण समर्थ छुं? त्यारे ते गणधर
विचारवा लाग्यो के कोटि द्रव्यनो लाभ मले, ते शुं कामनो! परंतु जो
मंत्र मले, तो दरिद्र जाय. तेम मानी असंतुष्ट एवो गणधर ते सिद्धपुरुष
पासे वेतालदत्त मंत्रनी याचना करवा लाग्यो. त्यारे सिद्धपुरुषे कह्युं के ए
मंत्र तो हुं तमने आपुं, परंतु ते मंत्र, धर्मिष्ट पुरुषने साध्य छे, तेने जो कोइ
अधर्मी साधे छे. तो तेना प्राणनो नाश थइ जाय छे. एम समजाव्यो, तो
पण ते ज्यारे पोताना कदाग्रहथी निवृत्त थयो नहिं, त्यारे दाक्षिण्यनिधि
एवा ते सिद्धपुरुषे वेतालमंत्र आप्यो अने ते मंत्र साधवानो विधि पण क
ह्यो. पछी ते पोताना स्थानकप्रत्ये गयो. हवे गणधर शेठ, पोताना देशपासे
सुसीम नामा नगरमां पोतानो मामो ज्यां रहे छे, त्यां आवी ते मामाने घेर
गयो. केटलाएक दिवस त्यां सुखेथी रह्यो.

एक दिवस पोताना मामानी आगल ते वेतालमंत्र साधवानी सर्व
वात कहि बतावी अने तेमनी रजा लइने कालिचतुर्दशीने दिवसे रात्रे
स्मशानमां गयो. त्यां जइ कुंड बनावी, तेमां होमवा योग्य आहुतियो वि
धिथी होमवा तथा ते मंत्रनो जाप करवा जेवामां लाग्यो, तेवामां तो त्यां
ना प्रकारनी नयकारक चेष्टाओ थवा लागी, तो पण ज्यारे ते नय नं
म्यो, त्यारे तो ज्यां ते बेठो हतो, तेज सर्व नूचक्र फरवा लाग्युं अने ए-
म नयंकर शब्द थयो, तेथी तेनुं चित्त कंपायमान थइ गयुं, अने तेथी
ते मंत्रनुं एक पद पण विस्मृत थइ गयुं. त्यां तो मंत्राधिष्ठाता वेताल
हतो ते, तेने मंत्रभ्रष्ट थयेलो जोइने कहेवा लाग्यो के, अरे दुष्ट! आवा

पराक्रमें करी मने साधवानी इच्छा करे ठे? एम कहीने लाकडीना प्रहारे मूर्छित करी तेने स्मशानमांयी बाहेर काढी नाख्यो. पठी सवार थइ गइ तो पण ज्यारे ते आव्यो नहि, त्यारे तेना मामाये विचार्युं जे सवार तो पडी गइ, पण गणधर केम आव्यो नहिं? चाल, हुं स्मशानमां जइ तपास तो करूं? एम विचारी त्यां आवी तपास करी ज्यां जुवे, त्यां तो स्मशानथी बाहेर पडेला ते गणधरने जोयो अने दया आणी स्वस्थ करीने घेर आण्यो अने ठसड वेसड करी साजो करी तेनुं जयशेखरनामा जे गाम हतुं त्यां मोकल्यो. पठी तेणे घेर आवी पोतानी सर्व विना कही बतावी. ते वात सांजलनाराउये तेनी समक्ष तो तेनुं आश्वासन कर्युं पण पठीथी तेनुं "निर्जाग्यशेखर" एवुं नाम पाड्युं. अने सहु कोइ ते नाम थीज बोलावा लाग्या. तेथी अत्यंत लज्जा पामी ज्यां त्यां पोतानी निंदाने सहन न करतो थको गलाफांसो खाइ दुर्ध्यानथी मरण पाम्यो. मरीने नरकमां उत्पन्न थयो. त्यांथी निकलीने तिर्यग्योनिने विषे ज्रमण करशे. त्यां पण घणा प्रकारनां दुःखोने सहन करशे.

गुणाकर तो रत्नाकरनी पेठे श्रीमान् पोतानी धर्ममर्यादाने अनुसरी धनने वापरतो, पुत्रादिक संततिथी युक्त थको अत्यंत शोजवा लाग्यो. हवे पोताना मित्रनुं आवी रीते गलाफांसाथी मरण थयुं सांजली पोते वैराग्यवान् थइ पांचमा अणुव्रतने निरतिचार रीते पाली समाधिमरण करीने स्वर्गमां गयो. अने अनुक्रमे मोक्षने पण पामशे. माटे हे श्राविकाउ! आ इतिहासथी पंचमअणुव्रतना गुण तथा दोषोने समजी विवेक लावीने परिग्रह परिमाणव्रतने अंगीकार करो. ते उपदेशथी बोध पामेली एवी मारी स्त्रीयोये मुनिनी पासे ते पांचमुं परिग्रहपरिमाण व्रत स्वीकार्युं. त्यार पठी में विचार्युं जे आवा सारा गुणना देनारा धर्ममूर्त्ति एवा गुरुने विषे में जे वारंवार प्रहार करवानो विचार कर्यो, ते घणुंज दुष्ट कर्म कर्युं, माटे ते अपराधने मटाडवा माटे तेना चरणमांज मारे पडवुं जोइये? एम विचार करी एकदम ते मुनिना चरणमां हुं पडी गयो अने मारो चिंतवन करेलो सर्व अपराध में कही दीधो. पठी ते अपराध खमावीने, हुं विज्ञापन करवा लाग्यो के, हे जगवन्! हाल जे गणधर अहंने नरकमां गयो, तेनो पूर्वांतर विष्णु हतो, तेणे पोताना मित्र मुविष्णुने त्यां वहोरवा आवेला मु-

निने उपहासथी क्रूरवचन कह्यां, तेथी तेने दारुण फल मल्युं. तो ते महा
राज! हुं पण प्रद्वेषथी दूषित छुं, तो मारो ते केवी रीते निस्तार थाशे? त्या
रे मुनिये कह्युं के, त्रण जगतना जनने मानवा योग्य, ब्रह्मचारी, सौम्य गुण
युक्त एवा साधुउने विषे जे दुर्ध्यान करवुं, ते महोटुं पाप छे. ते पापनुं जे
मटाडवुं, ते तो गुरुपासे आलोइने अथवा मुनिपणुं आचरीने थाय छे, ते
शिवाय बीजी कोइ रीते थातुं नथी, अने गुरुनी जे गर्हा छे, ते तो गुरुनी
नक्ति विना मटती नथी. वली हे महाभाग! तुं तारा मनने विषे आ संसार
ी असारताने नाव, अने मनने विषे वैराग्य लाव, कारण के आ काम
भोगवुं जे सुख छे, ते तो दुर्गतिनेज देवावालुं छे. अने आ देहादिक सर्व
संयोग जे छे, ते अनित्य छे. अने मृत्यु जे छे, ते तो 'अमुक दिवसे मर-
शुं.' एवा निर्धार न होवाथी आशाजरेला प्राणीने अचानक लइ जाय
छे? एम चिंतवन कर. सांसारिक सुखने तुच्छ जाणी तेनो त्याग करी सुख
दायक एवा संयमने ग्रहण कर. अने हे भाइ! पारकी निंदाने छोडी दे,
मायानो त्याग कर, कामनी तर्जना कर, मदने वार, आलसने छोडी दे,
भक्ष एवा संयमने भज, कारण के संयमथकी कर्मरूप पांजराथी मुकाइ ज-
वाय छे. आवां सुधासमान मुनिनां वचन सांभलीने हे पूर्णचंद्रकुमार! मारा
शरीरगत जे मोहविष हतुं ते नाश पामी गयुं अने विवेकथी मारुं मन विक
सित थयुं. त्यारे में चिंतव्युं जे ॥ यतः ॥ अद्याऽचिंत्यमहाफलेन फलितोमा
नुष्य कल्पद्रुमः, संसारांबुधिमज्जनात्तु कलितं सद्यानपात्रं मया ॥ विद्यावां
बरगामिनी शिवपुरे गंतुं च लब्धा मया, सत्साधुर्यदयं तपःकृशवपुः प्राप्तो
मदीये गृहे ॥ १ ॥ अर्थः—तपे करी कृश छे शरीर जेनुं एवा आ रूडा साधु-
ये मारे घेर पधार्या, तेथी हाल मारे मानुष्यरूप कल्पवृक्ष महा फले
री फल्यो! संसारांबुधिमां बूडता एवा मने गुरुरूप वाहाण हाल उपल-
ब्ध थयुं, अने शिवनगरप्रत्ये जवानी आकाशगामिनी विद्या पण मने
ली? ए प्रकारे प्रमोदने प्राप्त थयेला में, आ संसारने असार जाणी
री सर्व स्त्रीयोने बोध कर्यो, तेथी वैराग्य पामेली एवी सर्व स्त्रीयोसहित
क द्रव्य हतुं ते सात क्षेत्रमां वावरी, मुनियोना गुरु एवा श्री सिंह
नामा सूरिनी पासे जइ, दीक्षा ग्रहण करी. अने ते गुरुचरणना
प्रसादथी आ गुणरूप-लक्ष्मीने प्राप्त थयो छुं ॥ यतः ॥ दोग्धु ब्र-

टलटलंतो, अहियं विन्नाण नाण निलएण ॥ देवुं व वंदणिज्जो, कर्ठ म्हि गु रु सुत्तहारेण ॥ १ ॥ अर्थः– पाषाणनी पेठे रखडता एवा मने अधिक एवा ज्ञान अने विज्ञानना स्थानमय गुरुरूप सूत्रधारे देवनी पेठे पूजनीय कर्यो, एटले जेम पाषाण होय, ते प्रथम रखडतो होय, ने पछी तेने सला ट घडे त्यारे प्रतिमा थाय, अने पछी ते पूजन करवा लायक थाय, तेम हुं पण प्रथम मूर्खज हतो, त्यारे पाषाण समान हतो. पछी गुरुरूप सलाटे धर्मोपदेश देइ घड्यो, त्यारे हुं प्रतिमा समान पूजनीय थयो. हे पूर्णचं द्रकुमार! आ प्रमाणे मुने विशेष वैराग्य थवानुं कारण में सविस्तर क हुं. आवी रीते सूरिनुं सर्व चरित्र श्रवण करी बोध पामेलो ते पूर्णचंद्र कुमारनो पिता सिंहसेन राजा, ते मुनिपतिने कहे छे के, हे नगवन्! तमे धन्य छो, पुण्यवान् छो, त्यागी जनोमां पण अग्रगण्य छो, कारण के जे तमोये अगण्यलक्ष्मीने तथा सुंदर श्यामाउने तथा पृथ्वीना राज्यने पण तृणनी पेठे त्याग कर्यो छे? हे माहाराज! म्हारा जेवा क्लीब एट ले निःसत्व संसारासक्त, असारसंसारथी जरा पण विराम पामता नथी. अने हे महाराज! आ देहथी शब्द, स्पर्श, रूप, रस, गंध, एवा पांच प्रकारना नोग नोगवणज करे छे. केनी पेठे? के जेम कोइ जीव, धनवा नने घेर अवतार लइने घणो वखत दारिद्र्यनेज नोगवे? माटे हे मुनिपते! हुं आपनी सन्मुख निरवद्य एवी तत्त्वविद्याने सद्य पामीने निर्बंध्य अने हर्षदायक एवी संयमश्रीने स्वीकारीश? एम कही नगरमां जइ पोताना पुत्र पूर्णचंद्र कुमारने महामहोत्सवे करी सर्व सामंत, प्रधान, सेनापतिनी समक्ष, राजगादी पर बेसाड्यो. पछी पूर्णचंद्रकुमारे दीक्षामहोत्सव जेनो कर्यो छे एवो ते सिंहसेन राजा, सूरिनी पासे जइ दीक्षा ग्रहण करतो हवो. हवे ते राजा दिक्षा ग्रहण करी शांत, दांत, महाव्रतने विषे आसक्त षष्ठ अष्टादिक तपने तपतो थको महामुनि थयो. पूर्णचंद्रराजा पण शुद्ध धर्मना धुरने धारण करतो तथा पर्वतनी पेठे स्थिरताने ग्रहण करतो थको सर्व राजसंपत्तिने योग्यरीते नोगववा लाग्यो. अर्थात् राजसंपत्ति प्राप्त थवाथी अधर्माचरण तथा मद तेथी रहित वर्त्तवा लाग्यो. न्यायमार्गे प्रवर्त्त तो, कर्पूरना पूर समान शुभ्र यशने प्रसारतो एवो ते राज्यश्रीने नोगववा प्रवर्त्त थयो अने अणुव्रतनी स्थितिने दृढ करवा लाग्यो. वली ते कुमार,

ज्ञान दर्शनना रक्षण माटे पोता पासे रहेनारा सुजटो पण सदाचारवाला, समिति गुणयुक्त, क्षमायुक्त एवा ते इछे छे, परंतु बीजा अन्यधर्मीने इछतो नथी. पछी मनोहर अश्व, तथा हस्तीनी उपर बेसवाने चतुर, प्रजा रक्षणमां प्रचुर, पुण्यमनोरथने धारण करनार, गुणशिक्षासक्त, दीनजनोने दुःखथी मुक्त करनार, सदा पोताना शासनने उद्योत करनार, परशासनने वारनार, विविध पदार्थोनो संग्रह करनार, अंतःपुरनो विचार राखनार एवो ते पूर्णचंद्र, धर्मराज संगे करी सर्व रिपुचक्रने वश करतो हवो. हवे पोतानी पुष्पसुंदरी स्त्रीनी साथे जोगने विषे नीति राखतां राखतां केटलो एक काल व्यतीत थइ गयो, त्यारे तेने एक "वीरोत्तर" नामा पुत्र थयो, अने पछी तेने युवराजपदने विषे स्थापन कर्यो. पुष्पसुंदरी राणी पण सम्यक्त्वपूर्वक पांच अणुव्रतने धारण करती थकी शुरू जेनो जाव छे, एवी परम श्राविका थइ. एक दिवस बाहिरना सर्व वृत्तांतना कहेनारा पुरुष पासेथी पोताना पिता मुक्तिये गया, एवुं सांजली, परम विषादयुक्त थइ ते पूर्णचंद्रराजा जावना जाववा लाग्यो के. धन्य छे महानुजाव महारा पिताने के जेणे पोताना कोमल अंगे करी डुष्कर एवुं कार्य साधी लीधुं! महापापमां आसक्त, अल्पसत्त्व एवो हुं तो जराने प्राप्त थयो, तोपण विषयमांज लोलुप थइ रह्यो छुं. वली आ देहादिकने विषे अनित्यता जोउं छुं, तोपण हजी धर्ममांज प्रमाद करी बेसी रह्यो छुं! आ प्रमाणे विचार करतां प्रतिदिन सचिंतज रहे छे. एम एक दिवस, सचिंत थयेला ते पूर्णचंद्राजाने जोइ पोतानी प्रिया पुष्पसुंदरी कहेवा लागी के, हे नाथ! नकामो खेद शामाटे करो छो? तेवा खेद कर्याथी शुं वलवानुं छे? माटे खेद छोडी कांइक उद्यम करो. कारण के शोकने तो जे निःसत्त्व एवी स्त्रीयो होय छे, तेज करे छे. माटे शोक छोडी द्यो अने हवेथी ब्रह्मचर्यव्रत जावजीव पालो. ज्यांसुधीमां आलस्यविरहित एवा सुरसुंदरसूरि आंहिं पाउ धारे, त्यांसुधी पूर्वोक्तरीते आप वर्त्तो. अने ज्यारे ते गुरु पधारे, त्यारे आपना जे मनोरथ होय, ते साधजो. आवां वचन सांजली पूर्णचंद्र राजा कहेवा लाग्यो के, हे प्रिये! तुं घणी चतुर छो, कारण के मारा मनमां जे बाबतनो मुने क्लेश हतो, ते बाबत, तें सर्व कही देखाडी. ते बहुज सारुं कर्युं. एम ते पुष्पसुंदरीनी स्तुति करीने राज्यनी सर्व चिंता पोताना पुत्रपर

टसटलतो, अहियं विन्नाण नाण निन्नएण ॥ देवुं व वंदणिज्जो, कर्ठ हि गुरु सुत्तहारेण ॥ १ ॥ अर्थः– पाषाणनी पेठे रखडता एवा मने अधिक एवा ज्ञान अने विज्ञानना स्थानमय गुरुरूप सूत्रधारे देवनी पेठे पूजनीय कर्यो, एटले जेम पाषाण होय, ते प्रथम रखडतो होय, ने पढी तेने सलाट घडे त्यारे प्रतिमा थाय, अने पढी ते पूजन करवा लायक थाय, तेम हुं पण प्रथम मूर्ख ज हतो, त्यारे पाषाण समान हतो. पढी गुरुरूप सलाटे धर्मोपदेश देइ घड्यो, त्यारे हुं प्रतिमा समान पूजनीय थयो. हे पूर्णचंद्रकुमार ! आ प्रमाणे मुने विशेष वैराग्य थवानुं कारण में सविस्तर कह्युं. आवी रीते सूरिनुं सर्व चरित्र श्रवण करी बोध पामेलो ते पूर्णचंद्रकुमारनो पिता सिंहसेन राजा, ते मुनिपतिने कहे ठे के, हे जगवन्! तमे धन्य ठो, पुण्यवान् ठो, त्यागी जनोमां पण अग्रगण्य ठो, कारण के जे तमोए अगएयसद्गुणीने तथा सुंदर श्यामाउने तथा पृथ्वीना राज्यने पण तृणनी पेठे त्याग कर्यो ठे ? हे माहाराज ! महारा जेवा क्लीव एटले निःसत्त्व संसारासक्त, असारसंसारथी जरा पण विराम पामता नथी. अने हे महाराज ! आ देहथी शब्द, स्पर्श, रूप, रस, गंध, एवा पांच प्रकारना जोग जोगववाज करे ठे. केनी पेठे ? के जेम कोइ जीव, धनवानने घेर अवतार लइने घणो वखत दारिद्र्यनेज जोगवे ? माटे हे मुनिपते ! हुं आपनी सन्मुख निश्चय एवी तत्वविचाले सद्य पामीने निर्मध्य अने हर्षदायक एवी संयमश्रीने स्वीकारीश ? एम कही नगरमां जइ पोताना पुत्र पूर्णचंद्र कुमारने महामहोत्सवे करी सर्व सामंत, प्रधान, सेनापतिनी समक्ष, राजगादी पर बेसाड्यो. पढी पूर्णचंद्रकुमारे दीक्षामहोत्सव जेनो कर्यो ठे एवो ते सिंहसेन राजा, सूरिनी पासे जइ दीक्षा ग्रहण करतो हवो. हवे ते राजा दिक्षा ग्रहण करी शांत, दांत, महाव्रतने विषे आसक्त थइ अष्टादिक तपने तपतो थको महामुनि थयो. पूर्णचंद्रराजा पण शुद्ध धर्मना धुरने धारण करतो तथा पर्वतनी पेठे स्थिरताने ग्रहण करतो थको सर्व राजसंपत्तिने योग्यरीते जोगववा लाग्यो. अर्थात् राजसंपत्ति प्राप्त थवाथी अधर्माचरण तथा मद तेथी रहित वर्त्तवा लाग्यो. न्यायमार्गे प्रवर्त्ततो, कर्पूरना पूर समान शुभ्र यशने प्रसारतो एवो ते राज्यश्रीने जोगववा प्रवर्त्त थयो अने अणुव्रतनी स्थितिने दृढ करवा लाग्यो. पढी ते कुमार,

ज्ञान दर्शनना रक्षण माटे पोता पासे रहेनारा सुजटो पण सदाचारवाला, समिति गुणयुक्त, क्षमायुक्त एवा ते इच्छे ले, परंतु बीजा अन्यधर्मीने इच्छतो नथी. पछी मनोहर अश्व, तथा हस्तीनी उपर बेसवाने चतुर, प्रजा रक्षणमां प्रचुर, पुण्यमनोरथने धारण करनार, गुणशिक्षासक्त, दीनजनोने दुःखथी मुक्त करनार, सदा पोताना शासनने उद्योत करनार, परशासनने वारनार, विविध पदार्थोनो संग्रह करनार, अंतःपुरनो विचार राखनार एवो ते पूर्णचंद्र, धर्मनाज संगे करी सर्व रिपुचक्रने वश करतो हवो. हवे पोतानी पुष्पसुंदरी स्त्रीनी साथे जोगने विषे प्रीति राखतां राखतां केटलो एक काल व्यतीत थइ गयो, त्यारे तेने एक "वीरोत्तर" नामा पुत्र थयो, अने पछी तेने युवराजपदने विषे स्थापन कर्यो. पुष्पसुंदरी राणी पण सम्यक्त्वपूर्वक पांच अणुव्रतने धारण करती थकी शुद्ध जैनो जाव ले, एवी परम श्राविका थइ. एक दिवस बाहिरना सर्व वृत्तांतना कहेनारा पुरुष पासेथी पोताना पिता मुक्तिये गया, एवुं सांजली, परम विषाद युक्त थइ ते पूर्णचंद्रराजा जावना जाववा लाग्यो के. धन्य ले महानुजाव मारा पिताने के जेणे पोताना कोमल अंगे करी डुष्कर एवुं कार्य साधी लीधुं! महापापमां आसक्त, अल्पसत्त्व एवो हुं तो जराने प्राप्त थयो, तोपण विषयमांज लोलुप थइ रह्यो छुं. वली आ देहादिकने विषे अनित्यता जोउं छुं, तोपण हजी धर्ममांज प्रमाद करी बेसी रह्यो छुं! आ प्रमाणे विचार करतां प्रतिदिन सचिंतज रहे ले. एम एक दिवस, सचिंत थयेला ते पूर्णचंद्रराजाने जोइ पोतानी प्रिया पुष्पसुंदरी कहेवा लागी के, हे नाथ! नकामो खेद शामाटे करो लो? तेवा खेद करवाथी शुं वलवानुं ले? माटे खेद लोडी कांइक उद्यम करो. कारण के शोकने तो जे निःसत्त्व एवी स्त्रीयो होय ले, तेज करे ले. माटे शोक लोडी द्यो अने हवेथी ब्रह्मचर्यव्रत जावजीव पालो. ज्यांसुधीमां आलस्यविरहित एवा सुरसुंदरसूरि आंहिं पाछा धारे, त्यांसुधी पूर्वोक्तरीते आप वर्तो. अने ज्यारे ते गुरु पधारे, त्यारे आपना जे मनोरथ होय, ते साधजो. आवां वचन सांजली पूर्णचंद्र राजा कहेवा लाग्यो के, हे प्रिये! तुं घणी चतुर लो, कारण के मारा मनमां जे बाबतनो मुने क्लेश हतो, ते बाबत, तें सर्व कही देखाडी. ते बहुज सारुं कर्युं. एम ते पुष्पसुंदरीनी स्तुति करीने राज्यनी सर्व चिंता पोताना पुत्रपर

नांखी, सर्व व्यापार रहित थइने अहोनिश जिनेंद्रपूजा तथा सामायकने ग्रहण करवा लाग्यो. अने क्रियारत थइने अखंम पौषधव्रतने करे छे. सत्ववान् एवो ते राजा, चित्तने विषे निर्ममत्वने जावे छे. अने राणी पण तप करी कृशांगी थइ गइ.

हवे ते दंपती; सुरसुंदरसूरिना आगमननी वाट जोइ बेठां छे, तेवामां तो शुं थयुं ? तो के अकस्मात् प्रचंम एवा अतिसारनी उग्रवेदनाथी पूर्णचंड राजा अर्दित थइ गयो. त्यारे पूर्वे तेने वैराग तो हतोज, तेमां वली शरीरमां रोग आव्यो तेथी देह गेहने विषे निरीह थयो थको सूरिनी जावना जाववा लाग्यो के, अहो ! जे ठेकाणे सूरि विहरता हशे, ते देश, पुर, ग्राम, तेने धन्य छे ? जे मुनियो ते सुरसुंदरसूरिना चरणद्वयनी उपासना करता हशे, ते मुनियोने पण धन्य छे ? अरे! ए दिवस ते हुं क्यारे देखीश के जे दिवसमां गुरु पादांबुजने सेवीश, तथा गुणोथी श्रेष्ठ एवा साधुउनी सेवा पण करीश ? वली पूर्ण अमृतरस समान श्रीगुरुना मुख थकी निकलता आगमामृतनुं पान करीश ? संसाररूप अटवीमां विहार करवाथी जय पामेलो तथा सदा शमरूप आरामने विषे निवास कर्युं छे चित्त जेनुं एवो हुं तृणमां अने मणिमां तुल्य मन करीने रूडा साधु साथे क्यारे वार्त्ता करीश ? कारण के ते साधु पुरुषनी साथे जे वार्त्ता छे, ते आ लोकने विषे संतापसमूहने नाश करनारी, चोतरफना पापरूपपंकने प्रक्षालन करनारी अने सुधा सिंधुसमान छे ? वली ते साधु संघाते धर्मवार्त्ता छे, ते पुरुषने परम निवृत्तिने आपे छे ? ए प्रकारे धर्मध्याननी जावनाने जाववा लाग्यो. त्यां तो ते राजाने निदानरहित प्रबल रोगनी व्यथा वधी, तेने सहन करी, माननो तथा क्रोध कषायनो त्याग करी अने सन्मृत्युथी तेणे पोताना देहनो त्याग कर्यो. पछी ते पूर्णचंड कुमार, राज्यसुख जोगववानां गृह वगेरे साधन जेमां छे एवा अग्यारमा आरणदेवलोके महर्द्धिक देवपणाने प्राप्त थयो.

पछी शास्त्रोक्त तपथी कृश शरीरवाली, श्रीमत् अरिहंतपदमां भ्रमरीसमान ते पुष्पसुंदरी राणी पण समाधियोगथी आराधन करी गृहस्थजावथीज मरीने अगाधसुखथी जरपूर एवा तेज अग्यारमा आरणदेवलोकने विषे महर्द्धिक देवता थइने अवतरी ॥ श्लोक ॥ तत्रैकस्मिन्

तयोर्वै विमाने, चंचत्कांत्योर्देवयोर्नासमाने ॥ आसीदायुर्विंशतीसागराणि, स्फूर्जद्दध्धीरेकयुक् सागराणि ॥ १ ॥ अर्थः—प्रकाशमान एवा ते एकज आरणविमानने विषे बेहु देवता मित्र थया, अने त्यां सुंदर वीश सागर आयुने ज्ञोगवता हवा.

ए प्रमाणे पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना चरित्रने विषे पूर्णचंद्रराजाधिकारनामा पांचमो सर्ग संपूर्ण थयो ॥ ५ ॥ आदिं पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरनो दशनवनो संबंध समाप्त थयो ॥ १० ॥

॥ अथ ॥

॥ षष्ठसर्गस्य बालावबोधः प्रारभ्यते ॥

पुण्यानुबंधि पुण्येन, सुस्थितौ सुचिरं च तौ ॥ उषित्वा च ततश्च्युत्वा, यत्रासौ तन्निशम्यताम् ॥ १ ॥ अर्थः—पुण्यानुबंधि पुण्ये करी घणोक काल ते बेहु जण, देवतापणे सारी स्थितिमां रही त्यांथी च्यवीने जे स्थले प्राप्त थया, ते कवि कहे बे के, हे जव्यजनो! हुं कहुं बुं, ते सांजलो. श्री जंबुद्वीपना जरतखंकमां दक्षिणजरतार्द्धने विषे विदेहनामा जनपद बे, तेमां मिथिला नामा नगरी बे, जे नगरीनी बाहार तथा अंदर, उत्तम मनोहर बायावाला अने पुष्पफलथी जरपूर एवा पुन्नागना वृक्षोथी तथा बीजा पण वृक्षोथी सुशोजित आरामो बे. तेमां नरसिंह नामा राजा राज्य करे बे. ते सिंह समान एवा नरसिंहराजानुं नाम सांजली शत्रुनृपरूप गजो त्रास पामे बे. शील अने लीलाना विलासवाली, दोषसमूहथी विरहित, सर्व कलाकलापथी मनोहर एवी तेनी गुणमाला नामा पट्टराणी बे, तेनी साथे अत्युत्तम जोग जोगवतां ते राजाने घणोज काल व्यतीत थयो.

हवे एक दिवस ते राजाये एकांतमां बेगं बेगं, विचार कर्यो के जगत्मां मारी कीर्त्ति थाय बे के अपकीर्त्ति! तेनी हुं तपास तो करावुं! एम विचारी तेना तपास माटे मोकलेला पोताना अनुचरे आवीने कह्युं के, हे राजन्! आपना कहेवा प्रमाणे हुं तपास करतो हतो. त्यां में रस्तामां चालतां कोइएक स्त्रीयोनो शब्द सांजल्यो के ॥ श्लोक ॥ नरसिंहनृपोजीयात्, फाल्गुके प्रगल्नया ॥ अन्याह नरसिंहेन, किंत्वयं नरजंबुकः ॥१॥ अर्थः—कोइएक प्रगल्न स्त्रीये कह्युं के, हे बेन! आ गामनो नरसिंहराजा घणां वर्ष

जीवतो रह्यो, कारण के तेमां पोताना नाम प्रमाणेज गुणो छे. ते सांजळी बीजी स्त्री कहेवा लागी के, हे बेन! तुं खोटुं बोले छे, ते नरसिंहराजा नामथीज नरसिंह छे, पण गुणोथी नथी. गुणोथी ते तो जंबुक सरखो छे. कारण के जे पुत्र न छतां पण निश्चित थइ सुइ रहे छे! तथा जोजन पण करे छे. वळी तेमां सर्व प्रकारनुं सामर्थ्य छते पण ते पुत्रप्राप्ति माटे मंत्र, योग, कळा, तथा विद्यानी सामग्री मेळववामां निरुद्यमीज रहे छे. माटे तेने तुं गुणथी नरसिंह कहे, पण हुं केम कहुं? यतः ॥ पुत्रं विना कुलं कीदृक्, मंत्रहीनाश्च काः क्रियाः ॥ नेत्रहीनं तु किं रूपं, शीलहीनं च किं तपः ॥ १ ॥ अर्थः—पुत्र विनानुं कुळ शा कामनुं? तथा मंत्र विनानी क्रियाउ पण शा कामनी? नेत्र विनानुं रूप शा कामनुं? अने शीळ विनानुं तप पण शा कामनुं? ॥ १ ॥ हे बहेन! पितादिक सर्व पण सत्पुत्रे करी सुखी थाय छे ॥ यतः ॥ आनंदं जनकोबिजर्त्ति हृदये, स्वास्थ्यं जनन्यद्भुतं, तृप्तिं पूर्वजपूरुषाः स्वसुहृदोहर्षं विषादं द्विषः ॥ प्रत्याशां च पितृश्वसापि गुरवो देवाश्च पूजां परां, स्तोत्याः स्युः स्वगुणा हि तत्सुतजनिः कल्पद्रुमेज्योऽधिकाः ॥ १ ॥ अर्थः—हे सखि! पुत्र जन्मथी पिता जे छे, ते हृदयने विषे आनंदने धारण करे छे, जननी पण आश्चर्यकारक स्वास्थ्यने पामे छे. पूर्वज पुरुषो तृप्तिने प्राप्त थाय छे, पोतानां सगांवहालां जे छे, ते हर्षने प्राप्त थाय छे, विद्वेषी जनो विषादने पामे छे, पितृश्वसा जे फइ, ते पाछी द्रव्य वगेरे लेवानी आशाने प्राप्त थाय छे, अने गुरु तथा देवताउ पूजाउने प्राप्त थाय छे. पिताना जे गुणो होय ते तेना मरणथी नाश पाम्या होय, पण पुत्र थवाथी पाछा स्तुति करवायोग्य थाय छे. ते माटे पुत्रनो जन्म छे, ते कल्पद्रुमथी पण अधिक गुणवाळो छे ॥ यतः ॥ नेपथ्यैर्विविधैरसैर्बहुविधैरुल्लापनैः क्रीडनै,र्नामस्थापनचूलिकादिकरणैरालिंगनैर्वाहनैः ॥ विद्याध्यापनकर्मकौशलगुणारोपैश्च ये नंदनं, स्वस्मादप्यधिकं करोति च पिता, केर्नाम न श्लाघ्यते ॥ १ ॥ अर्थः—अनेक प्रकारनां वस्त्र वगेरे पहेराववाथी, विविध प्रकारना रसोथी, घणा प्रकारना लाड लडाववाथी, बहु प्रकारनी क्रीडाउथी, नामस्थापन, चूडाकर्मना करवाथी, ते पुत्रना आलिंगनथी, तेने तेडवाथी, विद्याना अध्यापनथी तथा कर्मकुशळपणाना अने गुणोना आरोपणथी जे पोताना नंदनने पोताथी पण अधिक राखे छे. माटे ते पिता, केम वखणाय

नहीं? अर्थात् पुत्रवालो प्राणी सुखने तथा यशने केम न पामे? ए प्रकारनां वचन माणसना मुखथकी सांभली पोताना हृदयने विषे ते सर्व साची वात मानी तुरत मंत्रीने बोलाव्यो, अने पुत्रप्राप्तिने माटे नरसिंहराजा मंत्रीने पुत्र थवानो उपाय पूछवा लाग्यो. त्यारे मंत्रीये कह्युं के, हे स्वामिन्! में सांभळ्युं छे के विचित्र प्रकारना आडंबरने धारण करतो केटलाएक देशोमां फरतो फरतो कोइएक योगींद्र पुरुष, आंहिं आपणा गामनी बाहेरना वनमां आवेलो छे. ते योगी सर्व सामर्थ्यवालो छे, माटे तेनी पासे आप पुत्र मागो. कारण के तेना सरखो बीजो कोइ प्रौढकार्यकारक पुरुष आ आखा जरतखंडमां देखवामां आवतो नथी. ते सांभली नरसिंह राजाये माणस मोकली ते योगींद्रने सविनय तेडाव्यो, त्यारे ते योगी कुलता हाथीनी पेठे विद्यामदथी जरपूर थको त्यां आव्यो. पछी तेने प्रौढ आसन नांखी आप्युं त्यारे तेनी पर बेठो. पछी तेनो सत्कार करी नमन करी राजाये कह्युं के, हे योगींद्र! आपनी केटलीक शक्ति छे? त्यारे योगीये कह्युं के तमारे पूछवानुं शुं काम छे? जले दुष्करकार्य होय अने तेनी पण जो तमारा मनमां इच्छा होय तो ते पण कहो? जो तमे कहेता हो, तो नागकन्याने पण हुं आंहि बेठांज लावी आपुं, अथवा तमे कहो, तो तमारा रिपुसमूहने तमारा चरणमां नमावी दउं? अने तमारा मनमां धारेला अने जे घणाज दूर होय, ते गज अश्वादिकने पण हरण करी आंहिं सहु देखे एम आणी आपुं! ते सांभली विस्मित थयेला राजाये कह्युं के ज्यारे एटलुं बधुं कहो छो, त्यारे ए सर्व वात तो रहेवा दो,पण हाल एक नागकन्यानेज लावी आपो जोइये? त्यारे ते योगीये हृदयमां एक क्षणवार ध्यान धर्युं, त्यां तो रत्नाजरण जूषित एवी एक नागकन्या आवी उजी रही अने कहेवा लागी के, हे योगींद्र! मुने आपे केम तेडावी छे? जे इच्छा होय, ते फरमावो. एम कहीने उजी रही. त्यारे योगीये कह्युं के,हे जद्रे! जेम आ राजा कहे तेम तुं कर. त्यारे ते नागांगना राजा पासे जइ हाथ जोडीने कहेवा लागी के हे स्वामिन्! मने केम बोलावी छे? जे आज्ञा होय, ते फरमावो.त्यारे राजाये कह्युं के, हे स्त्रि! तुं केम आवी छो, अने कोण छो? त्यारे ते बोली के महाराज! हुं नागेंद्रनी स्त्री छुं. अने आ योगींद्रना बोलावथकी नागलोकथी आवेली छुं. ते पछी राजाये कह्युं के ते तो ठीक. पण तुं शुं करवा आवेली छो? त्यारे ते बोली

के ते कांही हुं जाणती नथी. पछी राजाये ते योगीने एवो चमत्कारिक जाणी नागेंद्रकन्याने नमस्कार करी जावानी रजा आपी अने पछी योगींद्रने कहेवा लाग्यो के, हे योगींद्र! अहो आप आवा महोटा सामर्थ्यवान् छो, ते तो मने हाल प्रत्यक्षमांज देखायुं ? एम कहीने ते महायोगीने एकांत स्थलमां बोलावीने पोताना पुत्ररूप स्वार्थने पूछवा लाग्यो. त्यारे योगीये कह्युं के बस, एटलुंज काम छे ना? अरे हे राजन्! मारा महिमारूप अंबुधि पासे एवी अणुसमान वातमां ते शुं करवुं छे? जेणे समुद्र तरी लीधो तेने जले जरेला गायनी खरीना खाडानो ते शो हिसाब छे? कांहिज नहिं. माटे हे राजन्! हुं तुने कहुं, तेम कर के जो, तुं कालीचौदशने दिवसे हाथमां उघाडुं खड्ग लइने मध्यरात्रे स्मशानमां आवजे. त्यां ज्वालिनी देवीपासे हुं तुने पुत्र अपावीश? वली बीजुं पण तुने जे कांइ अजीष्ट हशे, ते अपावीश? तथा तारी सहायता पण ते देवीना अनुग्रहथी थाशे? ते वचन सांजली अत्यंत खुशी थयेलो राजा कहेवा लाग्यो के, महाराज! आप कहो छो, तेम हुं जरूर करीश. एम कही ते योगींद्रने विसर्जन कर्यो.

त्यार पछी माह्या एवा मंत्रीयो जेला थइ नरसिंह राजाने कहेवा लाग्या के महाराज! ए योगीना बोलवा पर विश्वास करशो नहिं हो? कारण के जगत्मां मनुष्यो जे छे, ते कर्मे करी जिन्न जिन्न स्वजाववालां होय छे. तेमां पण आवा योगीयोनो तो विश्वास करवोज नहिं ॥यतः॥ कृतघ्नो निर्दयः पापी, परद्रोही विघातकः ॥ रौद्रध्याननरोयोगी, न विश्वासास्पदं सदा ॥१॥ अर्थः—कृतघ्न, पापी, परद्रोह करनार, रौद्रध्यानी एवो योगी नर, निरंतर विश्वास करवायोग्य होतो नथी. राजाये ते वात सांजली कह्युं के ठीक छे, तमे कहो छो, तेमज करीश.

हवे जे कालिचउदशनो दिवस योगीये कह्यो हतो ते दिवसे राजा मध्यरात्रिये हाथमां उघाडी तरवार लइने स्मशानमां गयो, अने ते योगी पण आव्यो. पछी त्यां ए बेहु जण जेगा थया, अने शुद्धजूमि करी दीवो करी मंडल काढयुं. पछी योगीये नरसिंह राजाने कह्युं के हे राजन्! दक्षिण दिशामां एक वड छे, ते वडनी शाखामां एक शब बांधेलुं छे, तेने तुं जलदी जइने लइ आव्य. जो कदाचित् ते शब बोले, तो पण तेने तारे कांइ पण प्र-

रयुत्तर देवो नहिं. एमने एम बोल्याविनाज चाल्युं आववुं, अने कोइथी पी तुं पण नहिं. ते सांजली राजा एकदम दक्षिण दिशामां वडपासे जइ ते वड नी शाखापर चडी शबने ठोडी लइ ने त्यांथी चालवा लाग्यो, त्यां तो जे सब हतुं ते राजापासेथी जेम हतुं तेमज वडनी डाले आवीपाछुं बंधाइ गयुं. त्यारे राजा विचार करवा लाग्यो के,अरे ! मारी पासे शब हतुं ते क्यां गयुं? एम विचारी ज्यां आछुं पाछुं जोवे ठे, त्यां तो शबने वडनो डालपर पूर्ववत् बंधायेलुं दीठुं. पाछो वली बीजी वार राजा वडपर चडी ते शबने ठोडी लइ चालवा लाग्यो, तेवामां शबमां रहेलो व्यंतर बोल्यो के अहो नूपाल! ताहं नाम जे नरसिंह ठे, ते खोटुंज ठे, कारण के तुं शृगाल समान ठो. केम के तुं सधर्मने ठोडी कुकर्मने करे ठे ! अरे तुं तारा मनोहर अने उत्तम एवा स्थानकने मूकीने जेमां जइने स्नान करवुं पडे, एवा आवा नयंकर स्मशानमां आव्यो ? तथा वली आ अपवित्र शबने अड्यो ? वली हे राजन् ! हुं तुने कहुं छुं के जो तुं मने आंहिं मूकीने पाछो नहिं जा, तो हुं तारा झीणा झीणा कटका करीने तेनुं स्मशानस्थ सर्व नूतोने बलिदान करी दइश ? इत्यादिक नयकारक वाक्य कहीने ते व्यंतरे नया नक आकारवालां हजारो रूप देखाड्यां, तो पण राजा ज्यारे क्षोन न पा म्यो त्यारे राजाना निर्जयपणारूप साहसने जोइने तुष्टायमान थयेला ते व्यंतरे कह्युं के, हे राजन् ! जे कार्यने तुं सिद्ध करवा थयो ठो, ते कार्यमां तुं निश्चल ठो. अर्थात् ते धारेला कार्यमां कदाचित् नय उत्पन्न थाय ठे, तो प ए ते कार्यथकी तुं पाछो पग करतो नथी ? ते माटे तारा आवा पराक्रम थी हुं तुष्टायमान थयेलो छुं तेथी एक तुने सत्यवचन कहुं छुं, ते सांजल. हे राजन् ! तुं तो सरल ठो तथा सुआर्थी ठो, परंतु आ योगी जे ठे, ते तो ठग ठे अने तुने ठगवा इछे ठे. तेनुं करेलुं आ सघुं खोटुं ठे, तुने जे नागेंद्र नी स्त्री देखाडी, ते पण ऐंद्रजालिक विद्याथी बतावी ठे, तेथी हे नाह ! तुं विश्वास पाम्यो. परंतु वस्तुतः ते सर्व असत्यज ठे. ते योगी तारा शरीरनुं बलिदान दइने मनोने साधवा इछे ठे, माटे दुर्जनशिरोमणि एवा ते योगी उने तारे दूरथीज त्याग करवो जोइये ॥ यतः ॥ दुर्जनानां कंटकानां, समा शक्तिर्निरंतरदा ॥ उपानन्मुखनंगो वा, दूरतो वा विसर्जनम् ॥ १ ॥ मृगमीन- सज्जनानां. तृणजलसंतोषविहितवृत्तीनाम् ॥ लुब्धकधीवरपिशुना, नि.

ष्कारणवैरिणोजगति ॥ २ ॥ क्षुद्राः स्वल्पाय कार्याय, महतां व्यसनैषिणः॥ मक्षिकाणामजावाय, कुष्ठी सूर्यास्तमीहते ॥ ३ ॥ नीचेषु जंतुषु प्रायो, रंज्य ते स्वामिनां मनः ॥ यादृग् तैलेन तेजस्वी, दीपस्ता दृग न सर्पिषा ॥ ४ ॥ अर्थः—डुर्जनोनो अने कांटानो स्वजाव सरखोज होय ठे, माटे ते बेहुनो उपाने करी मुखजंग करवो. अथवा तेनो दूरथी त्याग करवो ॥ १ ॥ मृग, मीन अने सुजन, ए त्रणे जण तृण, जल, अने संतोष, तेणे करी निवृत्ति पामेला ठे, तो पण ते त्रणमां एकनो वैरी लुब्धक, बीजानो वैरी धीवर, अने त्रीजानो वैरी चाडीयो. आ त्रण जण ते त्रणना जगतने विषे निष्कारणज वैरी थाय ठे ॥ २ ॥ वली क्षुद्र प्राणी ठे, ते पोताना स्वल्प कार्य थावा माटे महोटा जनने डुःख देवानी इठा करे ठे. केनी पेठे? तो के, जेम पोताना सडेला अंगो पर माखीयो न बेसे, ते माटे कुष्ठी पुरुष, सूर्यना अस्तपणाने इछे ठे? एटले जे कुष्ठी होय ठे ते एम विचारे ठे, के जो सूर्य आथमी जाय, तो मारा अंगोपर माखीयो आवती बंध थाय ॥ ३ ॥ नीच एवा मनुष्यने विषे तेना अधिकारीयोनुं मन राजी थाय ठे, केनी पेठे? के दीपक, जेवो तेलथी प्रकाश करे ठे, तेवो घृतथी करतो नथी ॥ ४ ॥ माटे हे राजन्! ते खल एवा योगीश्वरनो तुं विश्वास करीशज नहिं. अने पुत्रने माटे जे तुं प्रयत्न करे ठे, ते पण हवे करीश नहिं. अने जा. हुं तुने एक वचन आपुं छुं, के आजथी सातमे दिवसे तारी स्त्रीने सूर्यनुं स्वप्न आवशे, अने ए एंधाणीथी तुं जाणजे जे तारे कुलदीपक पुत्र जरूर थाशे, तेम ठतां पण कदाचित तुं आ शब लइ जावा वगेरेना प्रयत्नने ठोडव नहि अने योगी पासे आ शबने लइ जा. तो पण आटलुं तो ध्यानमांज राखजे के जो ते योगींद्र तारी पासे तारी तरवार मागे, तो तेने सर्वथा आपवी नहिं. जो तारा हाथमां तरवार हशे, तो मारी सहायताथी ते योगीने तुं जरूर जीतीश? ए प्रकारनां शबगत व्यंतरनां वचन सांजली ते वचन ध्यानमां राखी, शबने लइ ते योगीपासे आव्यो. पठी ते शबने योगीये बतावेला स्थलमां मूकी रक्तचंदन तथा राती कणेरनां पुष्पोथी तेनुं पूजन करी मंमलमां मूक्युं. पठी ते योगी नरसिंह राजाने कहे ठे के, हे राजन्! तारा हाथमां जे आ तरवार ठे, ते मारा हाथमां आप. त्यारे राजा पेला व्यंतरनुं वचन संजारीने विचारवा लाग्यो

जे मने व्यंतरे तेना हाथमां तरवार देवानी ना कही छे. माटे ते आपवी नही ! एम विचारी योगींद्रने कहेवा लाग्यो के, हे योगींद्रनाथ ! सुभट जनने पोतानो हथीयार तो कोइने आपवोज नहिं. कारण के तेने अचानक कांइक जो आफत आवे, तो ते हथीयारथीज मटे छे? माटे आ तरवार हुं आपने आपीश नही. ते सांभली योगींद्र बोल्यो के,हे राजन्! ज्ञाजुं बोल वुं मूकी दे अने ते तरवार मुने आप. कारण के तुंतो ते तरवारनोज स्वामी छो, पण हुं तो तारो पण स्वामी छुं, अने हुं ज्यारे तारुं रक्षण करवा बेठो छुं, त्यारे तारे कोनी बीक छे? ते कहे. अने मारे तो मंत्र साधवाने माटे लोढाना हथीयारनी अपेक्षाज छे, अने तारे कांइ तेनी जरूर नथी. ए व-चन सांभली राजा कहे छे के, हे तपस्वी महाराज! हुं आ तरवार लइ ज्यारे आंहिं उभो रहेलो छुं, त्यारे तो देव पण मारी पर अने तमारी पर कोप करवाने समर्थ नथी. तो बीचारा क्षुद्र व्यंतरो तो शुंज करवाना छे? माटे आप खुशीथी मंत्रसाधना साधो. आम कहेवाथी ते योगीनो स्वार्थ सिद्ध न थयो तेथी तेणे तेने घणी रीते समजाव्यो, पण ते व्यंतरनुं वाक्य याद राखी राजाये ते योगीनुं एक पण वाक्य मान्युं नहिं अने छेवट पोता नी तरवार नज आपी. त्यारे तो जेम दुग्ध पान करावी उछेरेलो सर्प पोता ना स्वामीने करडवा तैयार थाय, तेम अत्यंत क्रोधांध थयेलो ते दुष्ट योगीं द्र कहेवा लाग्यो के,हे क्रूरराजा ! आवी रीतनी महोटी महेनत मारी पासे करावी अने जराक जेटलुं आ तरवार देवारूप मारुं वचन छे ते पण मानतो नथी ? एवी रीते बकतो थको पोतानी पासे एक खड्ग हतुं, ते लइने योगी राजानी सामो दोड्यो. पछी तेने पोतानी सामो आवतो जोइने राजा कहे छे के, हे योगींद्र ! तुं मने मारवा आव्यो, ते जाण्युं, पण तुने हुं प्रार्थना करी कहुं छुं के तुं मारी दृष्टिथी आघो जा. कारण के कषायवस्त्र पहेरी योगीना वेषने धारण करनार एवा तारी पर माराथी घा थाय तेम नथी ? अर्थात् तुं लिंगधारी योगी छो, माटे हुं लाचार छुं. कदाचित् जो अन्यवेषधारी हत तो तो हुं सर्व तारुं जोर बतावी आपत ? माटे तारा जीवित सामुं जोइने जे रस्ते मारी सामो आव्यो, तेज रस्ते पाछो तारे ठेकाणे जइ बेस. अने हे धूर्त ! आवो योगीनो वेश धारण करी हुं जेवा धर्मीजनने ठगीने तुं केटला क काल जीववानो छो? हुं तो तुने हालज यमराजाना घरनो अतिथि करवा

ने सावधान तुं, पण धर्मवेष धारण करनार थइ बेठो ठो, माटे निरुपाय ठो. हे पापी! मारा शरीरबीज ते वेतालने प्रसन्न करी तुं वेतालमंत्र सिद्धिनी इच्छा करे ठे! तेथी एक समजाय ठे के तुं आ लोकना अने परलोकना पुण्य पापनी शैलीने पण जोतोज नथी? आवां राजानां वाक्य सांजली योगी विचार करवा लाग्यो के, अरे! आ मारी हृजत वात राजाये केवी रीते जाणी? वली पण विचारवा लाग्यो के जे कार्य माटे में लिंगीनो वेष धारण कस्यो, ते कार्य तो मारुं जरा पण पार पड्युं नहिं! एम विचारी ते लज्जायुक्त थयो थको पश्चात्ताप पामी पोताना हाथथी खड्ग दूर फेंकी दइने हाथ जोडी नरसिंहराजाने कहेवा लाग्यो के, हे शूरवीर! आ प्रकारनां तारां वचनथी मारा हृदयमां जे अज्ञान हतुं ते सर्व नाश थइ गयुं. अने ज्ञानद्वार उघडी मने सत्याऽसत्य पदार्थ सर्व देखवामां आव्या, अने एटला दिवस हुं खराब जनोनी संगतिथी जटक्यो, हाल हवे तमारी कृपाथी मने विवेकमार्ग उपलब्ध थयो? ते माटे गुरु पासे जइ तमने ठगवाना पापनुं प्रायश्चित्त ग्रहण करी परजव साधवाने माटे यत्न करीश? अने हे राजन्! में तमारो महोटो अपराध कस्यो, ते क्षमा करजो. अने एक हुं तमने कहुंछुं, ते सांजलो. के गुरु परंपराये आवेलो व्रणसंरोहण नामनो आ एक मारी पासे मणि ठे, तेने डुष्टकर्मथी निवृत्त करवाना उपदेशदायक एवा तमने हुं आपुं छुं. ए सांजली राजा कहे ठे के, हे योगींड! तमारा सरखा विवेकी जनने तो जेम तमे कहो ठो, तेमज करवुं घटे ठे, अने माराथी जे कांइ आपने डुर्वाक्य कहेवाणां होय, ते माफ करवां. एम कही तेणे मणिनी पूजा वगेरेनो विधि पूछी लीधो अने ते मणि पण लीधो. पठी प्रातःकालने विषे परस्पर घणुंज क्षमापन करी परमार्थ साधवामां जेनां चित्त बंधाइ गयां ठे, एवा बेहु जण पोत पोताने स्थानके गया. पठी राजाये घेर आवी ते बनेली वात मंत्री वगेरेने कही, ते सांजली सहु कोइ खुशी थया. अने नगरीने विषे महोटो उत्सव थयो. नगरस्थ सर्व लोक अत्यंत उत्साहित थयां.

हवे अग्यारमा अरण देवलोकमां पूर्णचंड्राजा जे देवता थयो हतो, ते त्यांथी च्यवीने आ नरसिंह राजानी स्त्री गुणमाला नामा जे राणी हती, तेना उदरसरोवरने विषे वेतालने मस्या पठीना सातमा दिवसनी रात्रे आवी पुत्रपणाये अवतस्यो. त्यारे ते गुणमाला राणीये स्वप्नने विषे निर्मल एवो

सूर्य दीठो, के तुरत जागी अने प्रजातने विषे ते स्वप्ननी वात राजाने कहेवरावी. ते सांजली राजाये पण स्मशानमां कहेला व्यंतरना वचनने अनुसारे कह्युं के, हे प्रिये ! तारे नयनने आनंद देनार एवो एक उत्तम पुत्र प्रगट थाशे ! ते सांजली नवीन मेघना समागमे करी जेम मयूर हर्षायमान थाय, तेम ते राणी परम हर्षने प्राप्त थइ, अने पोताना गर्जने प्रयत्ने करी पालन करवा लागी. तेम करतां सातमा मासमां पाठो राणीने एवो दोहद उत्पन्न थयो के हुं समग्र सैन्यसमूहे सहवर्त्तमान राजलीला करुं ? अने सेनासहित वनक्रीडा पण करुं ? ते वात राजाये जाणीने सामंत, मंत्री, सेनापतिये सहित पोतानी सर्व सेनाने एकठी करी, अने तेना नायकपणामां पोतानी स्त्री गुणमाला राणीनी योजना करी. राजा पण पोते सामंतपणाने अंगीकार करी सुहृद् लोकोये समन्वित थको राणीनी पासे आव्यो. जुर्ज. स्नेहयुक्त पुरुषने सर्व कांहि करवुं पडे ठे ॥ यतः ॥ कासावाज्ञा यत्र कार्ये विचार्यं, तत्किं दानं यत्र वेलाविलंबः ॥ का सा प्रीति र्यत्र काप्यप्रतीति, स्तत्किं सौख्यं यत्र कोऽप्यंतरायः ॥ १ ॥ अर्थः—जे आज्ञा करवा पठी ते आज्ञाना कार्यमां विचार करवो पडे, ते आज्ञा शेनी ? अने जे दानमां ते दान आपतां विलंब थाय, अथवा एम कहेवाय के हा, हुं आपीश, हाल नथी, ते दान शेनुं ? जे प्रीतिमां कोइ पण प्रकारनी प्रतीति आवे नहिं, ते प्रीति पण शा कामनी ? अने जे सुखमां कोइ पण प्रकारनो अंतराय आवे, ते सुख शा कामनुं ?

हवे प्रौढ अने मदोन्मत्त हाथीपर बेठेली, घणाक आमात्योये परिवृत, [t]ीमाडीया राजाउये सेवन करेली, तरुणीना गणोये प्रार्थना करायेली, अनं[त] दानने देती, बंदिजनोना वृंदोये स्तुति करायेली, परम प्रमोदने पामेली, [ए]वी ते गुणमाला राणी, गामना सीमडाना अरण्यमां गइ, अने त्यां यथेष्ठ [व]नक्रीडा करवा लागी. एवामां कोइएक रमणीनुं करुणशब्दयुक्त रुदन [सां]जली ते राणी पोताना स्वामी नरसिंह राजाने कहेवा लागी के, हे स्वा[मि]न् ! आ शब्दथी हुं जाणुं छुं जे कोइक वियापरीविलाप करी रुदन कर[ती] हशे. माटे तेनी पासे जइ तेनो कांइक उपकार आपणे करिये तो सारुं? [यतः] ॥शास्त्रं बोधाय दानाय, धनं धर्माय जीवनम् ॥वपुः परोपकाराय, धार[यं]ति मनीषिणः ॥ १॥ अर्थः—मतिमान् पुरुषो जे ठे, ते शास्त्रने बोध माटे,

धनने दान माटे, जीवनने धर्म माटे अने शरीरने परोपकार माटे धारण करे छे ॥ १ ॥ एम परस्पर कहेतां कहेतां ते बेहु स्त्री पुरुष, ज्यां करुणशब्दथी रुदन थातुं हतुं, तेने अनुसारे त्यां गयां. त्यां जइ जोवे, त्यां तो कोइ एक शत्रुना करेला प्रहारोथी विकल एवा विद्याधरने दीठो. अने तेनी पासे दीन जेनुं मुख छे तथा रुदन करती एवी एक विद्याधरीने दीठी. ते बेहुने जोइने नरसिंह राजाये दुःखित एवा ते विद्याधनुं योगींद्रना आपेला मणिना जलथी प्रक्षालन कर्युं. त्यां तो ते विद्याधर चैतन्ययुक्त थइ जइ हर्षायमान थयो थको विस्मय पामी ते राजाने कहेवा लाग्यो, के अहो! हालमां तो अमारो महोटो पुण्योदय थयो लागे छे? नहिं तो आप सरखा सुजन पुरुषोनो आवा जंगलने विषे समागमज क्यांथी थाय? ते सांजली राजा कहे छे के, अरे जाइ! तमारा जेवा सुज्ञ पुरुषो तो विधाताये पुण्यना अणुउथीज बनावेला छे. अर्थात् पुण्यरूप शरीरवालाज बनाव्या छे. ते छतां पण तमोने आवुं दुःख ते क्यांथी थयुं? वली पण कहे छे के, हे सुज्ञ! दुःख पण होय? केमके संपत्ति अने विपत्ति ए बे वानां महान् पुरुषोने आव्याज करे छे. ते कांइ हीनजनने आवतां नथी. जुउ. क्षय तथा वृद्धि, ए बेहु वानां चंद्रमानेज होय छे, अने बीजा ताराउ तो घणा छे, परंतु तेने कांही होतां नथी. तोपण हे जाइ! आपना दुःखनी वात तो सविस्तर मने कहो. त्यारे विद्याधर कहेवा लाग्यो के, हे सज्जन! सांजलो.

देवतउये युक्त एवा वैताढ्य नामा पर्वत उपर ते पर्वतनी उत्तरश्रेणिये रत्नधर्म नामक एक पुर छे, तेमां जयंत नामा राजा राज्य करे छे, तेनो जयवेग नामा हुं पुत्र छुं. विद्या तथा पितृबल तेणे करी हुं उद्धत छुं. हवे तेज वैताढ्य पर्वत उपरनी उत्तर श्रेणीमां वली बीजुं अपूर्व, कुंजपुरनामा एक पुर छे. तेमां दर्पधर नामक राजा राज्य करे छे, तेने मदारा पिताये महारी रवि नामनी बहेन आपी. त्यार पछी कोइ निमित्तियाये आवीने कह्युं के, तमे दर्पधर राजाने कन्या तो आपी, पण तेनुं आयुष्य अल्प छे, माटे तमारी कन्याने थोडाज दिवसमां वैधव्य आवशे? ते सांजली वहेममां पडेला मारा पिताये ते कन्या बीजा अचलपुरना राजा अनंगवेग नामा विद्याधरने आपी. ते वात सांजली कोपायमान थयेलो दर्पधर राजा, मारा पिता सामो लडवा माटे तैयार थयो. पछी त्यां तेनी साथे महोटो

संग्राम थयो. तेमां मारा पिताये तत्काल ते दर्पधर राजाने यम राजानी सेवा करवा पहोंचाडी दीधो. तदनंतर पोताना पितानुं वैर लेवाने इच्छतो एवो तेनो पुत्र, मने दुशमननो पुत्र जाणी मनेज मारवानुं छिद्र शोधतो थको सर्वत्र घणा दहाडा आडो अवलो परिभ्रमण करवा लाग्यो. हवे एक दिवस हुं आ मारी स्त्रीये सहवर्त्तमान आपना नगर आगलना वनने विषे क्रीडा करवा आव्यो. प्रमत्त थइ क्रीडा करतो मुने जोइने त्यां छिद्र पामी आकरा प्रहारोये करी मुने आवी रीते मारीने ते नाशी गयो. आ प्रमाणे मार पडवाथी हुं आंहिं निश्चेष्ट थइ पडेलो हतो, अने आ मारी स्त्री मने आवी दशामां जोइ दुःख पामी रुदन करे छे. ते वात सांभली राजा बोल्या के, अरे! सारा माणसने प्रमत्तपणामां पडेला जीव पर जे घा करवो, ते उचितज नहिं. हवे जयवेग विद्याधर कहे छे के, हे राजन्! आवी आपत्तिमां पण आप जेवा सुज्ञ जननो मुने समागम थयो? तेथी मुने आनंद थयो छे. पछी राजाये तेनो सत्कार कर्यो, तथा तेनी स्त्री विद्याधरी पण आवी रीते पोताना स्वामीने स्वस्थ करवा रूप चमत्कार जोइने विस्मय पामी. पछी ते बेहुजणने साथे लइ राजा पोतानी स्त्रीनो दोहद पूरो करी घेर आव्यो अने केटलाएक दिवस तेने राख्यां. त्यारे विद्याधरे कह्युं के, महाराज! हवे अमोने अमारा स्थानपर जवानी आज्ञा आपो. त्यारे राजाये तेने रजा आपी. पछी विद्याधर तथा तेनी स्त्री ए बेहुजण पोताना स्थान प्रत्ये गयां.

हवे ते राणीये समय पुर्ण थये छते एटले नवमास पूर्ण थये थके सु
दिवसमां सारा प्रकाशमान तथा सुशोभित एवा पुत्रने प्रसव्यो. ते प्रजा
ा भरे करी युक्त, मनोहर, कमलनी पांखडी समान नेत्रवाला एवा पुत्रने
ोइने राणीने, कांइ पण प्रसववेदना जणाणी नहिं. पछी पुत्र उत्पन्न थवा
ी सुमुखा नामा दासीये आवी राजा पासे वधामणी लाधी. राजाये ए
धामणी सांभली एक माथाना मुकुट शिवाय स्वांगगत जे कांइ आभर
हतां, ते सर्व तेने आपी दीधां. ते वखत याचक जनने मोहोटां दानो
ाव्यां, बंदीखानेथी बंदीवानोने छोडी मूक्या, आखा गाममां वधाइ
ावी. हवे प्रथम ज्यारे पुत्र गर्भमां रह्यो हतो त्यारे राणीये स्वप्नमां सूर्य

जोयो हतो, तथा सातमे महीने सेना सहित राजलीला तथा वनक्रीडा करवानो दोहद उत्पन्न थयो हतो, तेथी ते पुत्रनुं नाम स्वजनोनी समक्ष "सूरसेन" एवुं पाड्युं. नरसिंह राजाने पुत्र थयो सांभली ते समयने विषे प्रहार पामी पडेला जे विद्याधरनुं रक्षण करेलुं हतुं ते जयवेग नामा विद्याधर, रविकांता नामा पोतानी स्त्रीये सहित त्यां आव्यो. आवीने ते राजाना अद्भुत कुमारने जोइने अत्यंत हर्षायमान थयो. अने पोताना भूषणोये करी तेने सर्वांग भूषित कर्यो. विद्याधरी पण राणी पासे आवी पुत्रनो हर्ष करी कहेवा लागी के, हे सखि ! मुने पण हाल गर्भ छे, ते जोइने एक नैमित्तिके कहेलुं छे, के जो तमारे कन्या आवे, तो ते कन्या तमे नरसिंह राजाना सूरसेन नामा पुत्रने आपजो. माटे हे बहेन ! जो मारे कन्या आवशे तो ते कन्या हुं तमारा सूरसेन पुत्रनेज आपीश, एमां संशय राखशो नहिं. अने जो पुत्र आवशे तो तो कांइ उपाय नथी. ए सांभली राणी कहेवा लागी के, हे प्रियसखि ! आपणे बेहु एकज छैये. मात्र शरीरथीज जुदां छैये. माटे जेम तमने रुचे छे, तेम मने पण रुचे छे. एमां कांहि पण विचारणीय नथी. एम कहीने राणीये तेने खान, पान, दान अने मानथी अत्यंत सत्कार कर्यो. तेम नरसिंह राजाये पण ते विद्याधरनो सारी रीते सत्कार कर्यो. पछी राणी अने राजा, विद्याधरी अने विद्याधर, ए चारे जण परस्पर अमृते जाणे सींच्यां होय नहि ? एवी प्रीतिलताने अधिक वधारवा लाग्यां ॥ यतः ॥ ददाति प्रतिगृह्णाति, गुह्यमाख्याति पृच्छति ॥ भुंक्ते भोजयते चापि, षड्विधं प्रीतिलक्षणम् ॥ अर्थः-ग्रहण करे अने पाछुं आपे, गुह्य वात कहे अने वली पूछे, जमे तथा जमाडे, ए छ प्रकारे प्रीतिनुं लक्षण होय छे. एवी रीते प्रीतिमां वधारो करी विद्याधर अने तेनी स्त्री ए बेहु जण पोताना वैताढ्य पर्वत प्रत्ये गयां. अने त्यां सुखे करी पोताना राज्यभोगने भोगववा लाग्यां.

हवे पूर्वभवे जे पूर्णचंद्रनी स्त्रीनो जीव अग्यारमा आरण देवलोकमां पूर्णचंद्रनी साथे देवता थयो हतो, ते त्यांथी चवीने जयवेगविद्याधरनी स्त्री जे रविकांता विद्याधरी छे, तेना उदरने विषे पुत्रीरूप थइने उत्पन्न थयो. हवे ज्यारे ते गर्भ उदरमां आव्यो, त्यारे तेनी माताये स्वप्नने विषे उत्तम जलबिंदुनी समान छे मोती जेमां, अने पोतानी कांतिये करी प्रकाश करी छे

दिशाउं जेणे, वली प्रत्येक मोतीनी साथे एकेक मणि रहेलो ठे जेमां, एव
एक मोतीना हारने दीठो. ते जोइ पोताना स्वामीने कह्युं अने गर्भनुं पोषण
करवा लागी. एम पोषण करतां करतां दश मास पूरा होवाथी तेने एक
उत्तम कन्या प्रगट थइ. रक्तकमल सरखा हस्तपादवाली, कमल सरखां
नेत्रवाली, पूर्णचंद्र समान मुखवाली ते एवी कन्याने जोइ माता पिता अ-
त्यंत हर्षायमान थयां, अने तेना पिताये जेम पुत्र प्रसव थाय, ने जन्मम-
होत्सव करावे, तेम पोताना गाममां महोत्सव कराव्यो. हवे ज्यारे ते क-
न्या गर्भमां रहि हती, त्यारे रविकांताये स्वप्नमां मुक्तानो हार जोयो ह
तो, तेथी ते कन्यानुं नाम पण 'मुक्तावली' पाडयुं. पठी सूरसेन कुमार
तथा मुक्तावली कन्या ए बेहु बालक पोत पोताना माता पिताने त्यां धाव
माताये पोषण कर्यां ठतां, कालानुक्रमे युवावस्थाने प्राप्त थयां. साधुना अ
ने श्रावकना भक्त, सर्व जनने आनंद देनार, एवां ते बेहु जण थयां. हवे
पोतानी रविकांता स्त्रीये प्रथम नरसिंहराजानी स्त्रीने कह्युं हतुं के मारे जो
कन्या प्रगट थाशे, तो हुं तमारा सूरसेन पुत्रने आपीश. तो ते प्रमाणे वा-
ग्दानथी तथा प्रीतिथी बंधायेलो होवाथी ते जयवेग विद्याधर, शोभाय
मान धारण कर्यां ठे केयूर कुंडल अने मुकटो जेणे एवा केटलाएक विद्या
धरोने साथे लइने पोतानी मुक्तावली नामा कन्याने सूरसेन कुमार साथे
परणाववा माटे आकाशमार्गे चाल्यो, तेथी आकाश सर्व वैमानोथी आछा
दित थइ गयुं. अने अनुक्रमे ते मिथिलानगरीमां आव्यो. नरसिंह राजाये
पण पोताना पुत्रनी साथे कन्या परणाववा माटे सैन्यसहित आवेला ते
जयवेग विद्याधरने महोटा उतारा आप्या. अने पोतानी मिथिला नामा
नगरीने पण शणगारी दीधी, तेथी जाणे ते स्वर्गपुरीज होय नहि? तेवी
शोभवा लागी. ते वखत ए गाममां जे वाणियाउं रहेता हता, तेउंये पोता
नां हाटो शणगार्यां, अने नर्तकीयो नाचवा लागी, गायको गावा लाग्या,
विविध प्रकारनां वाद्यो वागवा लाग्यां, भूचरी अने खेचरी गावा लागीयो.
आ प्रमाणे ते नगरमां महोटो महोत्सव थवा लाग्यो अने त्यां लग्नमंडप
पण सुशोभित बनाव्यो. हवे तेम करतां ज्यारे लग्नसमय आव्यो, त्यारे
महोटी ऋद्धिना विस्तारे करी पोतानी मुक्तावली कन्यानो विवाह जयवेग
विद्याधरे सूरसेनकुमार साथे कर्यो. तेना पाणिग्रहण वखते एटले कन्या-

दानना समयमां कोटि सुवर्ण अने कोटि रत्न आप्यां. एवी रीते प्राणस मान वल्लन एवी पोतानी कन्याने परणावी पोतानी स्त्रीये सहवर्त्तमान ते विद्याधर, अत्यंत प्रसन्न थइ पोताना नगरप्रत्ये आव्यो. सूरसेन कुमोर पण पूर्वजन्मना प्रेमथी मुक्तावली नामा पत्नीने तेना माता पिताथी जुदा पडवाना दुःखथी दुःखित थयेली जाणीने गीत, नृत्य, पत्रछेदादिक अनेक कलाउंना विज्ञानोये करी ते दुःखथी मुक्त करी.

हवे एक दिवस मुक्तावलीये सूरसेन कुमारने कह्युं के, हे स्वामिनाथ! मारा मनना विनोदने माटे कांइक नविन प्रश्नो पूढो? ते सांजली कुमार कहे ठे के ठीक ल्यो, हुं प्रश्न करूं ॥ श्लोक ॥ किं विश्वजीवनं प्रोक्तं, सामर्थ्ये चास्ति किं पदं ॥ उपमानं किमत्रास्ति, कांते किं ते मुखस्य च ॥ १॥ अर्थः—विश्वनुं जीवन ते कोने कहेलुं ठे? सामर्थ्यने विषे पूर्णवाचक पद कोने कहे ठे? अने हे कांते! तमारा मुखनुं उपमान कयुं ठे? ए त्रणेना उत्तर मुने एवी रीते आपो के ते त्रणेना प्रत्युत्तरना पदमां ठेल्लो अक्षर लकार आवे? ते सांजली रत्नावली बोली के, स्वामीनाथ! सांजलो. प्रथम प्रश्ननो उत्तर तो 'जलं' एटले जल, अर्थात् ए जलथीज जगतना जीवो जीवे ठे. जुर्ज. ते जलपदमां आपना पूठवा मुजब ठेल्लो अक्षर लकारज आवेलो ठे. हवे बीजा प्रश्नना उत्तरमां 'अलं' एटले परिपूर्ण. अर्थात् त्यां कांई बाकी सामर्थ्य रह्युं नहि. अने अलं ए पदमां पण आपना पूठवा मुजब ठेल्लो अक्षर लकारज आवेलो ठे. वली त्रीजा प्रश्नना उत्तरमां कहुं ठुं के 'कमलं' एटले कमल. अर्थात् मारा मुखने कमलनी उपमा देवाय ठे. जुर्ज ते कमलपदमां पण आपना पूठवा मुजब ठेल्लो अक्षर लकारज आवेलो ठे. आ प्रमाणे कुमारना करेला त्रणे प्रश्नना उत्तर दइने वली पण पाठुं कुमारने कहे ठे के हे प्राणनाथ! हजी पण बीजा प्रश्नो आप करो, जेथी मारा मनने आनंद थाय? त्यारे वली पण कुमारे पूठ्युं के ॥ श्लोक॥ काएका जायते शुक्ति,संपुटे स्वातिवारितः ॥ कएकोऽपि रिपून् हंति, का जूषा हृदयस्य मे ॥ १ ॥ अर्थः—स्वातिनामना नक्षत्रमां वरसता वरसादना जलथी शुक्तिसंपुटमां शुं उत्पन्न थाय ठे? तथा कयो पुरुष शत्रुर्जनो नाश करे ठे? अने मारा हृदयनी शोन्ना शाथी थाय ठे? आ प्रमाणे करेला त्रणे प्रश्ननो उत्तर, एवी रीते आपो के प्रथम अने बीजा प्रश्ननो उत्तर बबे अक्षरथी अने त्री

जो उत्तर तो पूर्वोक्त बेहु प्रश्नना बच्चे अक्षरोये आपेला उत्तरनाज चार अक्षरोथी आपो.

हवे राणी उत्तर आपे ठे के, आपना प्रथम प्रश्ननो उत्तर तो 'मुक्ता' एटले मोती. अर्थात् स्वातिनक्षत्रमां वरसता वरसादना जलथी ठीपसंपुटमां मुक्ता थाय ठे. बीजा प्रश्ननो उत्तर 'वली' एटले बलवान् अर्थात् बलवान् पुरुष शत्रुने हणे ठे, कारण के सामर्थ्यरहित पुरुषथी शत्रुनो नाश थायज नही. आ वली तथा मुक्ता पदमां पण आपना कह्या मुजब बेज अक्षरो ठे. हवे त्रीजा प्रश्ननो उत्तर "मुक्तावली" एटले मोतीनी मालाज थाय ठे. अर्थात् ते मुक्तावली आपना हृदयने शोभावे ठे, तथा मुक्तावली एवुं मारूं नाम ठे, तो हुं पण अहोनिश स्मरण करी आपना हृदयथी जातीज नथी, तो माराथी पण आपनुं हृदय शोभे ठे जुठ. आ त्रीजा प्रश्नना उत्तरमां कहेला मुक्तावली ए पदमां पण आपना पूछ्या मुजब पहेला अने बीजा प्रश्नना उत्तरमां कहेला बे बे अक्षरो ठे, तेज चार अक्षरोनुं पद बनावीने उत्तर कहेलो ठे.

हवे बीजा प्रश्नना उत्तरमां वली एवुं पद कहेलुं ठे, तेथी त्रीजा प्रश्नना उत्तरमां "मुक्तावली" एम थावुं जोइये अने ते उत्तरमां तो मुक्तावली एम आवे, तोज खरो उत्तर कहेवाय ठे? तो त्यां कहे ठे के व्याकरणना नियमथी बनुं अने वनुं ऐक्यज ठे, तेथी कोइ ठेकाणे उच्चारमां वने ठेकाणे बनो करीये तो कांइ पूर्वोक्त दोष आव्यो कहेवाय नहिं. माटे वली अने वलीनो दोष नथी.

आ प्रमाणे रत्नावलीये ज्यारे त्रणे उत्तर आप्या, त्यार वली सूरसेनकुमार कहेवा लाग्यो के, हे वरांगि! हवे तमो कांइक मने पण प्रश्न करो. जुठं तो खरां के मने पण तमारी मुजब प्रश्नोना उत्तर आपतां आवडे ठे के नहिं? त्यारे रत्नावलीये पूछ्युं के ॥ श्लोक ॥ हरिः का जलधेर्जज्ञे, किंहगन्नं न पुष्पिदम् ॥ प्राणेशस्योपमानं किं, हस्तयोः पादयोरपि ॥ १ ॥ अर्थः—हरि जे विष्णु ते जलधियकी कइ वस्तुने प्राप्त थया? तथा पुष्पिने न आपे, तेवुं अन्न कयुं ठे? प्राणेश जे आप ते आपना हाथ अने पगने केनी उपमा देवाय ठे? हवे आ त्रणे प्रश्नमां पहेला प्रश्ननो उत्तर एक अक्षरथी, बीजा प्रश्ननो उत्तर त्रण अक्षरथी अने त्रीजानो उत्तर तो ते पूर्वोक्त कहेला बेहु प्रश्नना

मली जे चार अक्षरो थया छे, तेथी आपो. ए सांजली कुमार कहे छे के, हे स्त्रि! सांजलो. तमारा प्रथम प्रश्ननो उत्तर तो 'ते' छे, एटले प्रथम हरि छे, ते जलधियकी ते जगत् प्रसिद्ध एवी लक्ष्मीने पामे छे. ते पहेला प्रश्ननो उत्तर आपना पूछवा मुजब एक अक्षरथी आप्यो छे. वली बीजा प्रश्ननो उत्तर 'अरस' एटले रसरहित. अर्थात् जे अन्न रसरहित होय, ते पुष्टि देनारुं होतुं नथी. तेनो उत्तर पण आपना कहेवा मुजब त्रण अक्षरथीज कह्यो छे. हवे त्रीजा प्रश्ननो उत्तर 'तामरस' एटले रक्त कमल. अर्थात् रक्तकमलनी उपमा तमारा हाथ तथा पगने अपाय छे. आमां पण तमारा पूछवा मुजब पेहेला तथा बीजा प्रश्नना जे चार अक्षरो थया, ते चार अक्षरथीज उत्तर दीधो छे. वली पाछी मुक्तावलीराणी राजाने पूछे छे के॥ श्लोक॥ कंदर्पः किल कीदृक्, आधारो जगतां च कः॥ कः पद्मिन्याः प्रियः प्रोक्तो, मन्मनो मोहनो पि कः॥ १॥ अर्थः—प्रथम, कंदर्प जे कामदेव ते केवी सरखो छे? बीजो, जगतनो आधार कोण छे? त्रीजो, पद्मिनीने वल्लन्न कोण कहेलो छे? अने चोथो, माहारा मनने मोह करनारो कोण छे? आ प्रमाणे चारे प्रश्नो जे छे तेना उत्तर एकज पदथी आप कहो. त्यारे कुमार जरा हसीने कहे छे के, हे स्त्री! चारे प्रश्ननो उत्तर जो कहीये छैये तो 'सूरः' एटले सूर थाय छे. अर्थात् सूरसेन तो हुं छुं, माटे हे प्रिये! तें आ चार प्रश्नोथी तो मारुंज स्मरण कर्युं लागे छे? प्रथम प्रश्ननो उत्तर 'सूर' एटले कंदर्प छे. कंदर्प केवो छे तो के सूर जेवो छे. अर्थात् कंदर्प समान हुं छुं ने मारुं नाम सूर छे. वली बीजा प्रश्ननो उत्तर पण 'सूर' एटले सूर्य. अर्थात् जगत्नो आधार सूर्य छे, तेमां पण मारुं नाम आव्युं. अने त्रीजा प्रश्ननो उत्तर 'सूर' एटले त्यां पण सूरपदे करीने हुंज आव्यो. वली चोथा प्रश्ननो उत्तर पण 'सूरः' एटले सूर. अर्थात् त्यां सुस्त्रीने मन्मोहन तो पोतानो पतिज होय छे, तो तमारो मन्मोहन हुं सूर छुं. माटे आ प्रमाणे चारे प्रश्नमां हे प्रिये! तमे मनेज संजार्यो छे. एम मनोहर उक्तिरूप सुधाना स्वादने विषे रंजित एवा ते बेहु जणने घणोक काल पण क्षणसमान चाल्यो गयो.

हवे एक दिवस ते सूरसेनकुमारनो पिता नरसिंहराजा स्नान करी अलंकार धारण करी, हर्षोत्कर्षथी स्वदेहनी शोन्नाना निरीक्षण माटे पोताना कांचना बंगलामां गयो, त्यां जइ . काचमां पोतानुं स्वरूप जोइने

मनमां ग्लानि पामी विरक्त थइ गयो. अने पछी पोताना चित्तमां चिंतववा लाग्यो के, अरे ! यौवनकालमां भ्रमरसमूहनी समान तथा काजलनी समान जे मारा केशो देखाता हता, ते हाल वृद्धावस्था थवाथी कार्पासना फुल जेवा श्वेत थइ गया देखाय छे. अरे ! युवावस्थामां अष्टमीना चंद्रमा जेवुं तेजस्वी मारुं भाल देखातुं हतुं, ते आ जरा आववाथी खजुरीना पाका पान जेवुं देखाय छे ! वली युवावस्थामां विकसित कमलसमान जे मारां नेत्रो देखातां हतां, ते हाल जराना प्रादुर्भावथी मलिन पाणीना पर्पोटा जेवां देखाय छे. यौवनावस्थामां रत्नना आदर्श समान मांसल जे मारा गाल देखाता हता, ते आ जरा दोषे करी अग्निज्वालाथी तपावेला कढेला जेवा देखाय छे ! तरुणावस्थामां मारा मुखमां कुंदसमान मिश्रसरखा जे दांतो हता, ते हाल जरामां रणांगणने विषे दुष्ट सेवकनी पेठे विरल अने शिथिल थइ गयेला देखाय छे. जे युवावस्थामां मारा भुज, नगरना गोपुरनी परिघ जेवा देखाता हता, ते हाल जराना पापथी धोइने निचोइ नांखेला वस्त्रनी पेठे वलिकलित थइ गया देखाय छे ! तरुणावस्थामां मारुं उदर जे मत्स्यना उदर समान देखातुं हतुं, ते वृद्धावस्थाना आववाथी जाणे चःमेज वलगेलुं होय तेवुं देखाय छे ! प्रथमवयमां जे हाथीनी शुंड समान मारी जंघाउ देखाती हती, ते हाल जराये करेला जर्जरितपणाथी काकनी जंघा समान देखावा लागी छे. झाझुं शुं कहुं, घणाज यत्नेथी लालन करेलुं आ कलेवर, धनक्षय थवाथी जेम कुमित्र देखाय, तेम जाणे कोइ दिवस लालन पालन कर्युंज नथी ! तेवुं देखावा लाग्युं छे ॥ यतः ॥ वलिभिर्मुखमाक्रांतं, पलितैरंकितं शिरः ॥ गात्राणि शिथिलायंते, तृष्णैका तरुणायते ॥ अर्थः– मारुं मुख जे छे, ते करकचलीयोथी आक्रांत थइ गयुं छे, मारुं मस्तक पलियोये करी व्याप्त थइ गयुं छे, अने मारां गात्र सर्व शिथिल थइ गयां छे, परंतु एक आ तृष्णा छे ते दहाडे दहाडे तरुण थाती जाय छे ? अहो ! अज्ञानी एवा में असार एवा आ देहने माटे घणाज काल क्लेशो जोगव्या, परंतु मारा आत्मानुं हित तो कांइ कर्युंज नहिं? ॥ यतः ॥ नाराद्धं निजपूज्यपादकमलं सम्यग् न धर्मः श्रुतः, सत्वं नो विहितं न चेंद्रियदमो नो ते कषाया जिताः ॥ न ध्यानं न कृपा न दानतपसी नान्योपकारः, कृतस्तीर्थे न द्रविणव्ययो मम मुधा गछंति वै वासराः ॥१॥ अर्थः–अरे ! आज दिवस

सुधी में महारा पूज्य एवा गुरुना पदकमलनुं पूजन कर्युं नहिं ! तथा सारी रीते धर्म सांजळ्यो नहिं ! कोइ धर्म तत्त्व पण आचर्युं नहिं ! इंद्रियदमन कर्युं नहिं ! अने तेम कषायो पण जित्या नहिं ! अरिहंत जगवाननुं ध्यान पण कर्युं नहि ! कोइनी पर दया करी नहिं ! दान अने तप पण कर्यां नहिं ! तेम बीजा कोइनो उपकार पण कर्यो नहिं ! माटे मारा आज दिवस सुधी दिवसो सर्वे व्यर्थज गया ! एम ध्यान करतां ते नरसिंह राजाने उपशमज्ञान एटले केवलज्ञान उत्पन्न थयुं, तेथी ते केवलज्ञानी थयो. पछी ते सिंहनी पेठे महापराक्रमी थयो थको पांच मुष्टिनो लोच करी संयम ग्रहण करी देवताये अर्पण कर्यो छे मुनिवेष जेने एवो थको गृहरूप गहरमांथी निकलीने एकाकी, निर्जय, स्वस्थ थइने जरतक्षेत्रना सर्व क्षेत्रोने विषे फरवा लाग्यो. हवे सूरसेन कुमार, पोताना पिताये चारित्र लीधुं, एम जाणी मनने विषे ज्यारे अत्यंत खेद करवा लाग्यो, त्यारे तेना मंत्रीवर्गे ज्ञानोपदेश दइ तेने शोकथी निवृत्त कर्यो. अने पछी तेनुं युवराज पद छोडावी तेने महाराज्याजिषिक्त कर्यो. तेथी ते सूरसेन, राजा थयो ॥ यतः ॥ कीर्त्या चंद्रायमानो निजयुवति मुखाब्जेच हंसायमानो, धाम्ना सूर्यायमानः स्वजनहितकृतावेशतातायमानः ॥ स्फूर्त्या सिंहायमानो,ऽजिमतवितरणे कामकुंजायमानो, राज्ये लीलाय मानोऽप्यकुरुत सुचिरं मार्गणैर्गीयमानः ॥१॥ अर्थः—कीर्त्तिथी चंद्रमा समान अने युवतीना मुखरुप कमलमां हंस समान, तेजथी सूर्य समान, स्वजन हित करवामां पिता समान, स्फूर्त्तिथी सिंह समान, स्वेछितदान देवामां कामकुंज समान, एवो ते सूरसेनराजा, मागणोये गान कर्यो थको लीलामात्रथी घणाक कालपर्यंत राज्य करतो हवो.

हवे एम मुक्तावली स्त्री साथे जोग जोगवतां ते राजा सूरसेनने ज्यारे घणो काल व्यतीत थयो,त्यारे तेने मुक्तावलीथकी एक चंद्रसेन नामा पुत्र उत्पन्न थयो. ते दिन दिन प्रत्ये वृद्धि पामवा लाग्यो, अने सर्वे कलाउ पण शीख्यो. अनुक्रमे लदमीथी पालन थयो थको ज्यारे योवन वयने प्राप्त थयो. त्यारे तेने मनोहर एवी आठ कन्याउ परणावी दीधी. पछी तेनी साथे जोग जोगववा लाग्यो. तेवामां शरदऋतु आवी. हवे ते शरदऋतुनुं वर्णन करे छे ॥ यतः ॥ निष्पन्नधान्यजरपूरितचित्ततोपाः, संपन्नचंद्रकिरणोज्ज्वलचारुदोपाः ॥ प्रायोजनाः प्रमुदिता दिवि देवदेवाः, क्रीडंति यत्र च वनेपु गृहे

गना वा ॥ १ ॥ अर्थः—जे शरदऋतुने विषे प्राणीयो पाकेला धान्यना समूह्थी पूर्ण थयो छे विचित्र संतोष जेने एवा थाय छे. वली जेमां परिपूर्ण चंद्रनां किरणोये उज्ज्वलपणाथी मनोहर रात्रियो थाय छे. जे ऋतुने विषे प्रायः मनुष्यो हर्षायमान थइने स्वर्गमां देवेंद्रोनी पेठे वनोने विषे क्रीडाउं करे छे, अने तेमनी स्त्रीयो पोताना घरने विषे क्रीडा करे छे ॥ १ ॥

हवे तेवा समयने विषे ते सूरसेनराजानो बंधु जीवनामा एक प्रधान छे, तेणे आवीने कह्युं के, महाराज! दूरदेशना रहेनारा कोइएक घोडाउंना वेचनाराउं वेचवा माटे घोडाउं लइने आंहिं आपनी पासे आवेला छे, माटे ते घोडाउंनी परिक्षा करीने जे उत्तम अश्वो होय, ते लइने तेने रजा आपो. ते सांजली सूरसेनराजा पोताना घोडापर बेसीने जे घोडाना वेचनाराउं हता तेने बोलावी तेना अनेक अश्वोपर बेसी खेलावी तेनी परीक्षा करी तापथी तप्त थयो थको एक सालडना ऊाडनी नीचे जइ बेठो. तेवा समयने विषे तेणे स्वस्थ छे चित्त जेनुं अने लांबा हस्तवाला, नासाग्रनीपर राख्यां छे नयनयुगल जेणे, शांत मूर्त्तिमान्, सूर्याभिमुख तपने तपता एवा कोइ एक मुनिवर्यने जोया. जोइने एकदम त्यां गयो, अने त्यां जइ ते मुनिने जक्तिथी नमस्कार करी तेनुं रूप अने लावण्य जोइने मोह पामेलो एवो सूरसेन राजा तेमनी स्तुति करवा लाग्यो ॥ यतः ॥ त्वं धन्योसि मुने येन, मदनो डुर्जयोजितः ॥ प्राप्तोऽस्माद्दशाडुःप्रापा, निःसीमाः शमसंपदः ॥१॥ रत्नत्रयोपार्जनसावधानो, जितेंद्रियोमोहजयैकतानः ॥ सुपर्वणामप्यभिवंदनीयो, नतोस्मि ते पादयुगं मुनीश ॥२॥ अर्थः—हे मुने! जेणे डुर्जय एवा अनंगने जीत्यो, तथा जे आप अमसरखाने डुष्प्राप्य एवी सीमाविनानी शम रूप संपत्तियोने प्राप्त थयेला छो ॥१॥ माटे आप धन्य छो. ज्ञान, दर्शन, चारित्रने उपार्जन करवामां सावधान, जितेंद्रिय, मोहने जय करवामां एकतान, देवोने पण अभिवंदनीय एवा आप छो, माटे आपनां चरणारविंदमां हुं वारंवार नमस्कार करुं हुं ॥२॥ आ प्रकारे मुनिनी स्तुति करीने ते मुनिनी जक्तिथी आनंदने प्राप्त थयेलो, तथा स्वपरिवारसहित, मुनिसेवापरायण एवो ते सूरसेन जूपति, तेमनी पासे हाथ जोडीने बेठो. पछी मुनिये पण पोतानुं ध्यान पूर्ण करीने धर्मनी देशना देवानो प्रारंज कर्यो. ते जेम केः—

हे राजन्! जेमणे पोताना कानथी शास्त्रोक्त नरकनां डुःखो सांजल्यां बे,

तेवा सुश्रवण जनो, रोगोनी पेठे जोगोमां मति करता नथी. कारण के ते जाणे ठे, जे इंद्रियोना जोगो जे ठे, ते असार, अस्थिर, अपवित्र, अतृतिकारक, वियोग कालने विषे डुःखदायक होय ठे. अर्थात् ते जोगो मरणानंतर डुःखदायक होय ठे. वली ते विषयो, जोगकालमां तो मधुर जणाय ठे, परंतु विपाककालने विषे अति कटुफलदायक होय ठे. माटेज ते पूर्वोक्त विवेकिजनो तेनुं सेवन करता नथी. कहेलुं ठे के:—॥ आदौ माधुर्यरूपा परिणतिकटुका ये च किंपाकतुल्याः, कंकूकंडूयनाजाः क्षणिकसुखकरा डुःखसंयोजिनोऽते॥ मध्यान्हे वेणतृष्णावदवृतमतिदा निःफलायासमूलं, प्रत्का दद्युः कुयोनिभ्रमणमपि महावैरिणस्तेत्र जोगाः ॥ १ ॥ अर्थः—आरंजमां मधुर गुणयुक्त अने परिणामे किंपाकना फल जेवा कडवा एटले किंपाकनां फल जेम जोवामां सारां, लालरंगवालां होय ठे, पण खावामां अत्यंत कडवां ठे तेवा, अने जेम खुजली थइ होय अने तेने खजवालीये ने जेवुं सुख आवे. तेवा सुखने देनारा, तथा क्षणिकानंद दायक अने अंतसमयमां डुःखने देवावाला, मध्यान्हकालने विषे कारजूमिमां देखाता मृगतृष्णाना जलनी पेठे मतिने आवरण करनारा, जेमां प्रयास करनारने ते प्रयासनुं कांही पण फलज मलतुं नथी. महा वैरी समान, एवा आ पंचेंद्रियना जोगो ठे, ते जोगो जोगवे थके जीवने कुयोनि वगेरेमां भ्रमण करवुंज पडे ठे, भ्रमण करता ते जीवो जो नारकीमां जाय ठे, तो तेमां नारकिपणाने जोगवी अति डुःखित थाय ठे, कारणके त्यां कांइ पण तेने जोगसामग्री उपलब्ध थाती नथी. वली ते जीवो जो पशुपणामां जाय ठे, तो त्यां विवेकहीनताने प्राप्त थाय ठे, अने त्यां पण जोगसामग्री तेने मलती नथी. हवे वली ते जीवो जो नरजन्ममां जाय ठे, तो त्यां स्वजननो वियोग, रोग वगेरेथी डुःखितपणाने ते प्राप्त थाय ठे, ते जीवो जो देवजन्ममां जाय ठे, तो तेने ज्यारे देवलोकना जोगनो वियोग थाय ठे, त्यारे महोटुं डुःख उत्पन्न थाय ठे. कारण के ते जीवो कांइ शाश्वत देवपणामांज रही शकता नथी. ते माटे ते विषयजोगोमां माह्या पुरुषनुं मन ते केम राजी थाय? ना थायज नहिं. वली ते जोगोने तुच्छ सत्व जीवोये अत्यंत सुखरूप मानेला ठे.

आ प्रकारनी मुनिनी वाणी सांजलीने जोगोथी वैराग्य पाम्यो एवो ते सूरतेन राजा ते मुनिने प्रणाम करीने पोताने घेर आव्यो. अने ते मुनि

ना जे प्रत्यक्ष सर्व गुणो दीठा हता, तेने स्मरण करतो थको रात्रे सुतो. ते पछी तेने क्षण निद्रा आवी ने पाछो ते गुरुनुंज स्मरण होवाथी तुरत जागी गयो. तेवामां तो तेणे आकाशमां वागता देवताओना दुंदुभिनो शब्द सांभल्यो. ते सांभली मनमां चिंतववा लाग्यो के, अहो! जे मुनिये मने दिवसमां उपदेश आप्यो हतो, तेज मुनिने हाल केवलज्ञान उत्पन्न थयुं होय, एम लागे छे? एम चिंतवन करी सूइ रह्यो. सवारना प्रहरमां पोतानी मुक्तावली नामा राणीनी साथे महोटा आडंबरथी पाछो ते मुनिनी पासे गयो. त्यां जइने ज्यां जोवे, त्यां तो देवताओये कर्यो छे महोत्सव जेनो एवा ते साधुने जोया. अने जोइने अत्यंत हर्षायमान थइने मुनिवर्यने नमस्कार करी स्तुति करीने तेमना मुखना वचनामृतना पान करवा माटे पवित्र भूमिपर बेठो. तेवामां तो तेजे करीने सूर्य समान, देदीप्यमान कुंडलवालो, मंदहास्ये करी प्रसन्न छे मुखारविंद जेनुं अने जय जय शब्द करतो एवो कोइएक पुरुष ते केवलीना चरण कमलने विषे एकदम पडीने स्तुति करवा तत्पर थयो. ते चरणमां पडेला पुरुषने जोइने विस्मय पामेला सूरसेनराजाये केवलीभगवानने पूछ्युं के, हे भगवन्! आ कोण पुरुष छे? अने आपने विषे अत्यंत भक्तिमान् केम छे? त्यारे केवलीभगवाने कह्युं के, हे राजन्! शुद्धसम्यक्त्वज्ञान थवाथी जीव, तीव्रभक्तिमान् थाय छे. वली बीजुं पण कारण भक्ति थवामां थयुं छे, ते पण हुं कहुं छुं, ते सांभल.

पूर्वे पद्मखंड नामा पुरमां धने करी कुबेर समान एवा ईश्वर अने धनेश्वर नामना बे वैश्य रहेता हता, तेमां ईश्वर जे हतो, ते जैनधर्ममां सावधान हतो अने धनेश्वर जे हतो, ते मिथ्यात्ववासनावासित हतो. ते बेहु निकटसंबंधी तथा यत्किंचित् परस्पर स्नेहयुक्त हता. हवे जैनधर्मी एवो जे ईश्वर छे, ते दिवसना आठमा भागमां एटले रात्रिभोजन दोषना परिहार माटे सूर्यास्तनी पहेलांज प्रतिदिन भोजन करी लीये छे. तेने जोइने कदाग्रही एवो तेनो मित्र धनेश्वर तेनी निंदा करवा लाग्यो के, अहो! आ तमारुं जैनोनुं अज्ञान तो जुओ. के जे तमो निरंतर दिवसमां बे वखतज भोजन कर्या करो छो? अर्थात् सदा पवित्र एवुं नक्तभोजन तो कोइपण दिवस करताज नथी? ते सांभली ईश्वरश्रावके कह्युं के, हे मित्र! तुं खोटो आग्रह राखी मिथ्या भाषण करी निबिड पापोने शा माटे बांधे छे? ॥ यतः ॥ विडुपा

सुच्यते कार्यं, गुण दोष विचारतः ॥ प्रवृत्तिश्च निवृत्तिश्च, स्वीकृता स्वेष्टसिद्धये ॥ १ ॥ अर्थः—विद्वान् पुरुषो, गुण अने दोषोनो विचार करीने कार्य करे ले, अने प्रवृत्तिनो अने निवृत्तिनो स्वीकार, पोतानी इष्टसिद्धिने माटे करे ले. तेमां पण जेमां अल्प दोष होय, तेने ग्रहण करे ले अने जेमां घणा दोषो होय, तेनो त्याग करे ले. अर्थात् एक अल्पदोषी अने बीजुं बहुदोषी एम बेडु देखातां होय, तो तेमांथी विद्वान् माणस अल्पदोषीनेज ग्रहण करे ने अने बहुदोषीनो त्याग करे ले. ते जेमकेः—देहनिर्वाहने माटे नोजन तो सड़ु कोइने करवुंज जोइये लैये, एटले तेनो तो साव त्याग थायज नही. तो हवे जे नोजनना समयमां बहुदोषी समय देखातो होय, ते समयनो त्याग करवो. वली जेम परस्त्रीगमन, परधनहरण करवुं, ते बहुदोषी ले, तो तेनो त्याग करवो अने स्वस्त्रीगमन, स्वद्रव्योपनोग ते अल्पदोषी ले, तेनुं ग्रहण करवुं. तेमज कुंथु, कांटो, काष्ठनुं जीणुं ढोडियुं, अस्थि, माखी, कीडी वगेरे पदार्थो जेवा दिवसमां सारी रीते देखाय ले, तेवा रात्रिने विषे देखाता नथी; माटे रात्रिना समयमां नोजन करवानो रीवाज ले, ते खराब ले तथा बहुदोषी ले. अने दिवसना समयमां नोजन करतां पूर्वोक्त पदार्थ जो पड्या होय, तो ते सर्व सुखन रीते देखाय ले. माटे दिवसना समयनुं नोजन ले. ते अल्पदोषी एम प्रत्यक्ष रीते सड़ु कोइने देखायज ले. अने जो कदाचित् तमे कहेशो के ते दिवसनोजनमां मनुष्यने तृप्ति थती नथी? तो जो दिवसना नोजनमां तृप्ति जेने न थाय, तो तेने रात्रिना नोजनथी पण तृप्ति शुं थवानी ले? माटे निर्दोष एवा दिवसनोजनने गोडीने जे रात्रिनोजन करे ले, अने कहे ले, के अमे नक्तनोजन करुं ले, तो तेउनुं ते महोटुं स्पष्ट रीते अज्ञानज जणाय ले. अने वली नक्तनोजननो जे मार्ग ले, ते पण ध्वनजननोज ले. कारण के रविना किरणे करी जे अदृश्य ले, ते केवल सदोषज होय ले. वली सर्व कर्मनो अधिकार पण मनुष्यने सूर्योदय थयेथीज थाय ले, एम हुंज नथी कहेतो, परंतु तमारा दर्शनीयो पण कहे ले. माटे हे धनेश्वर! जे रात्रिमां नथीज जमता, तेने तो जेम कोइ जीवना जीवितनो अर्द्धनाग नरथयांमां जाय ले, ते तेने जेवुं पुण्य थाय ले, तेटलुंज पुण्य थाय ले. अने जे रात्रिनोजन करे ले, तेनुं तो आयुष्य तिर्यंचजीवोनी पेठे व्यर्थज चाल्युं जाय ले ॥ यतः ॥ ये रात्रौ सर्वदा ऽहारं, वर्जयंति सुमे-

धसः ॥ तेषां पक्षोपवासस्य, फलं मासेन जायते ॥ १ ॥ भानोः करै
स्पृष्ट, मुच्छिष्टं प्रेतसंचरात् ॥ सूक्ष्मजीवाकुलं चापि, निशिभोज्यं न युज्यते
२ ॥ चत्वारो नरकद्वाराः, प्रथम रात्रिभोजनं ॥ परस्त्रीगमनं चैव, संधा
नतकायके ॥३॥ परशास्त्रेपि ॥ नोदकं चापि पीतव्यं, रात्रावत्र युधिष्ठिर
तपस्विना विशेषेण, गृहिणा तुं विवेकिना ॥ ४ ॥ मृते स्वजनमात्रेऽपि, सू
तकं जायते किल ॥ अस्तं गते दिवानाथे. भोजनं क्रियते कथम् ॥५॥ रक्ती
भवंति तोयानि, अन्नानि पिशितानि च ॥ रात्रिभोजनसक्तस्य, मासे तन्मां
सभक्षम् ॥ ६ ॥ चत्वारि खलु कर्माणि, संध्याकाले विवर्जयेत् ॥ आहारं
मैथुनं निद्रा, स्वाध्यायं च विशेषतः ॥ ७ ॥ आहाराज्जायते व्याधिः, क्रूरग
र्भश्च मैथुनात् ॥ निद्रातो धननाशः स्यात्, स्वाध्याये मरणं भवेत् ॥ ८ ॥
नक्तं मत्वा न भोक्तव्यं, रात्रौ पुंसा सुमेधसा ॥ क्षेमं शौचं दयाधर्मं, स्वर्गं
मोक्षं च वांछता ॥ किं च ॥ गाथा ॥ संपातिम सुहुम तसा, तीरंति न वारि
उं तहिं जेण ॥ पच्चक्ख दंसिणो विहु, तेण निसाए न भुंजंति ॥१०॥ इंदिय
ऋविजउ आरं, भवज्जणं तायणाइ परिसुद्धी ॥ पच्चुमावपरिघाइ ॥ दिणभुत्ती
ए गुणा हुंति ॥ २ ॥ अर्थः—जे बुद्धिमान मनुष्यो, रात्रिने विषे मासपर्यंत
जो सर्व प्रकारथी आहारनो त्याग करे छे, ते जीवोने पक्षोपवास जेटलुं फ-
ख प्राप्त थाय छे ॥ १ ॥ रविना किरणोथी जेनो स्पर्श थयो नथी, तथा प्रे-
तना स्पर्शथी, तेना संसर्गीना संसर्गथी, उच्छिष्टथी, सूक्ष्मजीवथी व्याप्त,
एवा अन्नना भोजननो, तथा रात्रिभोजननो बुद्धिमाने त्याग करवो ॥ २ ॥
वळी नरकनां द्वार चार कहेलां छे. तेमां प्रथम रात्रिभोजन, बीजुं परस्त्रीग
मन, त्रीजुं परद्रव्यहरण, अने चोथुं आपणने पगे लागता जीवपर थाण व
गेरे हथियारनुं अनुसंधान करवुं ॥३॥ वळी परदर्शनीना शास्त्रोमां पण कहे
लुं छे के ॥ हे युधिष्ठिर! रात्रिने विषे जल पण पीवुं नहिं, तेमां तपस्वी
पुरुषोए तो विशेष करीने पीवुंज नहिं, अने विवेकी एवा गृहस्थाश्रमी पु-
रुषे पण पीवुं नहिं ॥ ४ ॥ कदाचित् कोइ संबंधी ज्यारे मरण पामे, त्यारे
तो सूतक लागे, तो दिवानाथ एटले दिवसना पति एवा सूर्यनारायण ज्या
रे अस्त थाय त्यारे, भोजन केम थाय? ॥ ५ ॥ रात्रिने विषे जल जे छे, ते
रुधिरसमान थाय छे, अने अन्न जे छे, ते मांससदृश थाय छे. अने वळी रा
त्रिमां अन्ननो मास सेनार जनने मांसभोजन जेवो दोष लागे छे ॥ ६ ॥

चार कार्योनो संध्याकालने विषे त्याग करवो. ते कयां चार कार्य? तो के आहार, मैथुन, निद्रा अने विशेषे करी स्वाध्याय. एटलां वानानो त्याग करवो ॥ ७ ॥ कारण के संध्याकालमां आहार करवाथी व्याधि थाय छे, अने मैथुन करवाथी कूरगर्न थाय छे, तथा निद्राथी धननो नाश थाय छे, अने स्वाध्याय करवाथी मरण उत्पन्न थाय छे ॥ ८ ॥ क्षेम, दया, शौच, धर्म, स्वर्ग अने मोक्ष, तेने वांबता एवा बुद्धिमान् पुरुषे रात्रिनोजनने नरकनोजन मानीने नोजन करवुंज नहिं ॥ ए ॥ वली पण कह्युं छे के, सूक्ष्म, त्रस, एवा जीवोनो रात्रिनोजन करनारना नोजनपात्रमां संपात थाय छे. अर्थात् रात्रिनोजन करनारना नोजनमां सूक्ष्म, त्रस जीवो आवी पडे छे. कारण के ते जीवो हाथे करी वारिये, पण पड्या शिवाय रहेताज नथी. केम के ते जीवोने रात्रिमां दृष्टिनो अनाव होय छे? माटे तेमां प्रत्यक्ष दोष मानी ते रात्रिनोजन करवुंज नहिं॥ १० ॥ इंद्रियोनो विजय, तथा जीवनी हिंसाना त्याग वगेरेथी जीवनी परिशुद्धि थाय छे, तथा पशुनाव परित्याग रूप गुण पण थाय छे ॥ ११ ॥ ते कारण माटे हे धनेश्वर! तमे दोष अने गुणोने जाणी प्रवृत्ति अने निवृत्ति करो. अने माम्यपुत्रनी पेठे कदाग्रह करी अनर्थने शा माटे करो छो? ते जेम के:—एक गामने विषे कोइएक मामीण मनुष्य रहेतो हतो, ते मरण पाम्यो, तेथी तेनी नार्या, पोताना स्वामीनुं स्मरण करीने अत्यंत रुदन करवा लागी. त्यारे तेनो एक पुत्र हतो, तेणे कह्युं के, हे मातः! तमे शामाटे शोक करो छो? हुं तमारो पुत्र वुं माटे अनुचरनी पेठे हुं तमारी सेवा करीश, अने गृहकार्य पण करीश. माटे आवो महोटो शोक करवानुं शुं कारण? त्यारे ते स्त्री बोली के, हे पुत्र! तारा पिता जे कार्य हाथमां लेता हता, ते कोइकाले मूकताज नहोता, अने तुं तो निश्चिंत जेवो देखाय छो,तथा बालक छो, तेथी हाथमां लीधेला कार्य करवामां शिथिल छो. माटे मने महोटो शोक उत्पन्न थाय छे? त्यारे ते पुत्र बोल्यो के, हे माता! जुउ. आजथी आरंनीने हवे हुं गृहकार्यमां सावित्त रहीश, अने मारा हाथथी कालेलुं कार्य हुं घणा दुःखथी पाडा तोपण मूकीश नहिं. एम कहीने पोतानी माताने स्थिर करी. पछी एक दिवस राजरस्ते पोते निकल्यो, तेवामां तेज रस्तामां कोइएक चोरीनो गधेडो पोताना घरथी बंधन तोडी दोडयो जतो हतो. अने तेनी पछवाडे तेने पक-

हवा तेनो स्वामी रजक दोडतो हतो, पण ते रासभ हाथ आव्यो नही, त्यारे ते धोबीये महोटा सादथी रस्तामां चाल्या जता ते ग्रामीण छोकराने कह्युं के, हे जाइ! आ मारो गधेडो तोडावी दोड्यो जाय छे, ते तारी पासे आव्यो छे, माटे तुं तेने पकडी लेजे. ते सांजली तेणे ते गधेडानुं पूछडुं पकडी लीधुं, त्यां तो क्रोधायमान थयेला ते गधेडाये पोतानुं पूछडुं पकडयुं जाणुं के तुरत तेने पाछला बे पगनी लातो मारवा लाग्यो. तेथी ते ग्रामीण पुत्रनुं मस्तक तथा हृदय ए बेहु फूटी गयां, तोपण तेणे रासभनुं पूछडुं छोड्युं नहिं, त्यारे गाममां चालनारां लोको कहेवा लाग्यां के, हे मूर्ख! तुं आ गधेडानुं पूछडुं छोडी दे, नहिं तो तुने पादप्रहारथी मारी नाखशे? त्यारे ते छोकरो बोल्यो के मारी माताये मने छोडवानी ना कही छे, के हाथमां लीधेलुं कोइपण कार्य तारा बापनी पेठे तुं छोडीश नहिं, माटे मारी माताना कहेवाथी उलटुं हुं केम करुं? तेवां ते ग्रामीणनां वचनो सांजली सर्व माणस उपहास करवा लाग्यां. परंतु तेणे ते पूछडुं छोड्युं नहिं, ने महोटा दुःखने प्राप्त थयो. एम हे मित्र! तमे पण जो गुण दोषनुं विवेचन न करी कदाग्रह पकडशो, तो ते ग्रामीणनी पेठे दुर्गतिरूप दुःखने प्राप्त थाशो? ए प्रकारे घणी रीते उपदेश कर्यो, तोपण ते रात्रि-जोजनथकी निवृत्ति पाम्याज नहिं, अने आर्त्तध्याने करी दुःखित अने तृप्तिरहित थकोज मरण पामीने वागुल थयो. वली सम्यक्त्वनी निंदा करवाथी तेणे तिर्यग् नामकर्म बांध्युं, तेथी ते पांचे वार वागुलनाज जवने पाम्यो. त्यांथी मरण पामी बे वार चिमाचोडनो अवतार पाम्यो, त्यांथी मरी बे वार घूडनो जव पाम्यो. पाछो त्यांथी मरण पामी बे वार शीयालीयो थयो. त्यांथी मरण पामी विशालापुरीमां देवगुप्त नामा ब्राह्मणनी नंदा नामनी जार्याने विषे पुत्रपणे उत्पन्न थयो. ते बाल्यपणाथीज व्याधिवान् थयो. तेनो एक रोग ज्यां तेनी माता औषध करी मटाडे छे, त्यां बीजा नवा बे त्रण रोगो उत्पन्न थाय छे. एम करतां तेनी माता पण मरण पामी. पछी तेनो पिता बीजी स्त्री परण्यो. त्यारे तेनी ते उरमान माता होवाथी ते रोगीनी कांइ पण आश्वासना करे नही, अने तेनी आगल पण जाय नहीं. हवे ते पुत्र अत्यंत रोगी रहेवा लाग्यो तेथी लोकोये तेनुं

रुग्नदृ एवुं नाम पाड्युं, अने जेम विष्टामां कीडो महोटो थाय, तेम रोगमां ने रोगमां वधवा लाग्यो.

हवे तेनो मित्र ईश्वर श्रेष्ठी जे हतो, ते तो धर्म जागरणने विषे अत्यंत उद्युक्तज हतो. ते माटे धन, पुत्र, दाराथी विरक्त थइ तेणे श्री धर्मेश्वर नामा गुरु पासे जइ चारित्रने ग्रहण कर्युं. पछी मुक्तिस्त्रीमां रसिक, तथा शमतामृतपानमां तृपित, एवा ते मुनि विहार करता हता. हवे ते मुनि, एक दिवस जेमां रुग्नदृ रहेछे, ते विशाला नगरीने विषे पक्षक्षमणने पारणे आहार वहोरवाने माटे गोचरीये निकल्या, ते रोगीना पिता देवगुप्त नामा ब्राह्मणने घेर आव्या. ते मुनिनां दर्शन करीने खुशी थयेलो ते ब्राह्मण,मुनिने प्रणाम करी विनति करवा लाग्यो के, हे भगवन्! आप करुणाना आकर छो, तेथी एक मारी विनति छे, ते सांभलो. त्यारे गुरुये आज्ञा करी के हे द्विज! तारे जे कहेवुं होय, ते कहे. त्यां ते कहेवा लाग्यो के,हे महाराज! आ एक मारो पुत्र छे, ते अवतर्यो त्यांथीज रोगी छे, अने तेना रोगने मटाडवा माटे में घणाक उपायो कर्या, परंतु कोइ पण रीते तेना रोगो मटता ज नथी. माटे आप कांइक उपाय कहो, तो आ बीचारो रोगोथी मुक्त थाय? ते सांभली मुनि बोल्या के, हे ब्राह्मण! अमोने यतिलोकने तो ज्यारे गोचरीये निकलीये, त्यारे कोइनी साथे वातो करवी कल्पेज नहिं. ए शास्त्रोक्त मार्ग छे, तोपण तारा पुत्रोना रोगो जोइ मने दया आवे छे, तेथी हुं कहुं छुं, ते सांभल. हे द्विज! आ तारा पुत्रने बीजा कोइ पण औषधो लागु पडशे नहिं, माटे तेने तो धर्मौषध करवुंज उचित छे. एम कही ते मुनि, त्यांथी निर्दोष भक्तपाणी पात्रा वहोरी उद्यानमां चाल्या गया.

हवे ते ब्राह्मण पण जलदी भोजन करी पोताना रोगी पुत्रने लइ एकदम ते मुनिनी पासे आव्यो, अने नमस्कार करी ते मुनिने पुत्र माटे धर्मौषध पूछ्युं. त्यारे भाववेदी एवा मुनि बोल्या के, हे विप्र! जेथी रोगो उत्पन्न थाय छे, ते रोगनुं निदान कहेवाय छे, माटे प्रथम रोगनुं निदान जाणी ते निदाननो ज्यारे त्याग करीये, त्यारेज तेनुं औषध थाय छे. अने ते औषध पण त्यारेज लागु पडे छे. जो कदाचित् निदान जाण्या विना कोइ एमने एम उपचार करेछे, तो ते औषधनो गुण थातो नथी. परंतु मातो ते रोगनो वधारो थाय छे? हवे ते रोगोनां निदानो क्यां क्यां ते? के प्रथम तो प्राणीयोनी हिंसा

करवी ते. बीजुं असत्यभाषण, त्रीजुं चोरी, चोथुं परस्त्रीगमन, पांचमुं प-
रिग्रहासक्ति. ए पांचे रोग थवानां निदान छे. कारण के ते पांचे आचरण
करवां पछी रोगना कारणभूत थाय छे. हवे ते पूर्वोक्त पांचे निदानथी थये
ला रोगो कया औषधथी नाश पामे छे? तो के प्रथम तो परमेष्ठीना स्मरण
करवाथी, बीजा चार कषाय अने इंद्रियोनो जय करवाथी, त्रीजा यथाश
क्ति पात्रोमां दान देवाथी, चोथा पापनी गर्हा करवाथी. ए चार प्रकारना
औषधोथी पूर्वोक्त निदानथी थयेला रोगो नाश पामे छे. माटे आ मारा क
ह्या प्रमाणे निदानने जाणी, ते निदाननो त्याग करी धर्मौषधने ग्रहण करी
जे प्राणी निरंतर वर्ते छे, ते प्राणीने कोइ दिवस रोगो थताज नथी, अने
रोग थया विना पण जे आ प्रमाणना धर्मौषधने सेवाज करे छे, तेने आ-
रोग्य पण सदाज करे छे? एम कही ते ब्राह्मणने गुरुये एकेक व्रतनुं माहा-
त्म्य सविस्तर कह्युं, ते सांभळी पिताने अने ते रोगी पुत्रने मिथ्यात्व नाश
थइ गयुं, तेथी ते पिता ते पुत्रने सम्यक्त्व प्राप्त थयुं. अने पछी तेउ रोग
मटाडवाना बीजा सर्व उपायोनो त्याग करी निश्चल शुद्ध श्रावक थया
अने रोगो थवानुं मूल कारण तो दुष्कर्मज छे, एम जाणवा लाग्या.

हवे एक दिवस सिंहासन पर बेठेला सौधर्मेंद्रे सुधर्मा सभामां तमाम
देवताओनी समक्ष ते पिता पुत्रनुं धर्मदार्ढ्य वखाण्युं, तेने ते सभामां बेठे
ला बे देवो जुठुं मानीने कहेवा लाग्या के, जो तेनी अमे अमारी जातेज प
रीक्षा लइये, तोज ते वात अमे साची कहीये? त्यारे सौधर्मेंद्रदेवे कह्युं के
तमोने ज्यारे अमारा बोलवा पर भरोसो नथी आवतो, त्यारे तमो तमारी
जातेज जइ परीक्षा ल्यो. ए वाक्य सांभळी ते बेहु देवो, वैद्यनुं रूप धारण
रीने ज्यां रोगी ब्राह्मण रहे छे, ते विशालानगरीमां आवी ते ब्राह्मणने घेर
या. अने ते रोगीब्राह्मणने कहेवा लाग्या के, हे रोगी! अमे वैद्य छैये, ते तुने
रीब माणसने मांदो सांभळी दया आणी तारुं ओसड करवा आवेला छैये.
टे तारा माता पिता वगेरेनी समक्ष अमे जेम कहीये तेम निःशंकरीते
अमारुं औषध ले, तथा पथ्य पण पाळे, तो तारा रोगो, थोडाज दिवस
नाश थइ जाय. ते सांभळी तेना माता पिता वगेरेये कह्युं के तेने के-
रीततुं औषध केवी रीते लेवुं? ते आप कहो. त्यारे ते वैद्यो कहे छे, के
प्रथम तो आ रोगीये आखा दिवसमां तथा रात्रिमां शुं खावुं जोइये?

ते कहिये छैये. के आ रोगीये दिवसना प्रथम प्रहरने विषे मधुर एवा मधनुं जक्षण करवुं. पछी वली ज्यारे दिवसनो बीजो प्रहर थाय, त्यारे उष्ण एवा मदिरानुं पान करवुं. पछी पाछी रात्रि ज्यारे पडे, त्यारे मांखण, चोखा, जलचर, स्थलचर, खेचर, एवा प्राणीयोनुं मांस लावी तेनुं जक्षण करवुं. हवे अमारुं औषध केवी रीते खावुं ? ते कहिये छैये. के, आ रोगीये अमे जे औषध आपीये, तेने प्रतिदिवस सवारमां पूर्वोक्त प्राणीयोनुं मांस लावी तेनी साथे मेलवीने खावुं. तेम सात दिवसपर्यंत अमे जूडुं जूडुं औषध आपशुं, तेने पण ते प्रथम कहेला मांसनाज अनुपान साथे लेवुं. तेथी सात दिवसमां आ ब्राह्मणना सर्व रोगो निर्मूल थइ जाशे ! तेमां कांही पण संशय नथी. ए सांजली ते रोगी ब्राह्मण बोल्यो के, अरे वैद्यो ! आ ते बोलो छो शुं ? आ प्रकारना तमारा कहेला आरंजकारक उंसड खाइने मारे शुं करवानुं छे ? आवा उंसडथी मारा रोगो जो मटता होय, तो ते रोगो मारे मटाडवाज नथी. कारण के आवुं तमारुं उंसड खाइने हुं जवोजव नरक वेदनाने जोगववा तैय्यार थाउं केम ? माटे आज बोल्या ते तो बोल्या, पण हवेथी एवुं कोइ दिवस बोलशोज नही. जुउ. प्रथम तो तमोये मने दिवसथी ते रात्रिपर्यंत मध वगेरे खावानुं कह्युं, तो तेमां प्रथम मध वगेरे चारे विगयनुं तो में जाव जीव पच्चरकाण लीधेलुं छे. माटे तमारा कहेवा प्रमाणे मध तथा माखण वगेरे तो में खवायज नहिं. वली रात्रिजोजननो पण में जावजीव पर्यंत त्याग कर्यो छे, तेथी रात्रिमां हुं जैनशास्त्र विहित अन्न पण लेतो नथी, तो तमारुं कहेलुं महापापकारी मांस वगेरे तो शेनुंज लहुं ? अने वली तमें मने उंसड खावानुं कह्युं, तेमां पण अनर्थकारि मांस मेलवीने खावानुं कह्युं, माटे ते उंसड पण माराथी खवाय एम नथी ? ते सांजली देव वैद्यो बोल्या के, हे ब्राह्मण ! आ ते तुं शुं बोले छे ? एकदम धर्ममां कां गली जाय छो, तुं विचार तो कर के आ शरीर जो हशे तो बधां वानां थाशे, अने शरीर ज्यारे नहिं होय, त्यारे एकला धर्मने तुं शुं करीश ? अने धर्म पण शेणे करी पालीश ? माटे देहमां ज्यारे कोइ पण रोग थाय, त्यारे कर्त्तव्याकर्त्तव्यनो कांइ पण विचार, डाह्या माणसे करवोज नहिं. अने एम धर्मविरुद्ध उंसड खावाथी कदाचित् पाप लागे, तो पछी

ज्यारे साजा थइने तेनुं प्रायश्चित्त करीये, तेथी ते दोष सर्व निवृत्ति पामे, माटे आ अमोये कह्युं, तेम करी शरीरनुं रक्षण करव. अने धर्मनुं पण रक्षण करव. एम ते रोगी ब्राह्मणने कहीने ते वैद्यो तेनां माता पिता वगेरेने कहेवा लाग्या के, हे भाइयो! आ रोगी तो कांइ पण समजतो नथी, माटे अणसमजु, रोगी अने गरीब एवा आ माणसनी तमारे उपेक्षा करवी घटती नथी. तेथी तेने समजावी कहो, जे अमारा कहेवा मुजब ते उंसड खाय? अने तेम करवाथी तमोने पण पुण्य अने यश प्राप्त थाशे? ते सांजली तेना सहु संबंधी जनो कहेवा लाग्यां के, हे वत्स! आ वे वैद्यो बिचारा परोपकारी देखाय छे, केम के तारा जेवा निर्धन माणसनो रोग मटाडवा माटे उंसड देवा पोते पोतानी मेलेज बोलाव्या विना आवी उ ना रह्या छे, तथा ते उंसडनुं कांइ द्रव्य पण मागता नथी? माटे आ द यालु वैद्यो जेम कहे छे, ते प्रमाणे उंसड ग्रहण करवाथी तारो जो बचाव थाशे तो अमो पण राजी थाशुं? अने हे भाइ! ते उंसड खावाथी जो तुने पाप थाशे, तो ते पाप कोइ पण उग्र एवा तपे करी तुं मटाडी सकीश? एम घणुंज कह्युं, तो पण ते रुग्नट्टे मान्युं नहिं. त्यारे ते वैद्यो, एज गा- मना राजा पासे आव्या अने ते राजाने कहेवा लाग्या के, महाराज! आ ...ना आ गाममां एक जन्मनो रोगी ब्राह्मण रहे छे, तेथी तेनुं नाम ...ण रुग्नट्टज छे. हवे अमोये कोइएक माणसना कहेवाथी सांजल्युं ...े विशालानगरीमां गरीब, जन्मनो रोगी अने घणोज दुःखी, कोइ एक ...ाह्मण रहे छे, तेना रोगो घणा उपायो करवाथी मटताज नथी, ते सांजली ...नमां दया लावी अमो तेनी पासे आव्या, अने आवीने अमोये तेने उंसड ...वानुं कह्युं, तोपण ज्यारे तेणे न मान्युं, त्यारे पाछुं तेना संबंधीजनो पासे ...सड खावाने माटे घणुंज समजावी कहेवराव्युं, तो पण ते मानतोज नथी. ...तु अमारा मनमां तेनी पर दया आवे छे, के तेने रोगथी मुक्त करवो. ते ...टे आप तेने अहिं बोलावी अमारा कहेवा मुजब उंसड खावानो तथा ...प पालवानो हुकम करो. अने हे राजन्! अमो प्रतिज्ञापूर्वक कहिये छे ...के अमारा उंसड खावाथी तेने जरूर सारूंज थाशे? अने जो ते नहिं ...र तो ते थोडाज दिवसमां मरण शरण थइ जाशे? ते सांजळी राजाये ...एकदम तेडाव्यो अने घणीज रीते समजाव्यो, तो पण ते समज्यो न

हिं, अने तत्रत्य सहु सांजले तेम सामो उपदेश करवा लाग्यो के, हे राजन्! तमो विचार तो करो, के आ अशुचिपदार्थयुक्त, असत्य एवा देहने माटे शास्त्रविरुद्ध अने जवभ्रमण दायक एवा जैनशास्त्र विरुद्ध पदार्थने हुं केम स्वीकारूं? तथा जावजीव ग्रहण करेला व्रतने पण हुं केम गेडुं? वली एवो ते कोण मूर्ख होय के जस्मने माटे बावना चंदनने बाले? तथा सोनाना कुंजमां जरेली जे लाख होय, ते लाखने माटे सोनाना कुंजने जांगी तुकडा करी नाखे? वली देहने विषे ममत्व राखनारा जनो, ते देहना रक्षण माटे जेम ऊव्यनो त्याग करे ठे, तेम ज्ञानी पुरुषो धर्मने माटे देहनो त्याग करे ठे. एम घणीक युक्तिथी त्यां बेठेला सहु कोइ जनोने बोध पमाड्या. त्यारे ते वैद्यो कहेवा लाग्या के, हे ब्राह्मण! तें जिनधर्मनुं तत्त्व घणुंज सारी रीते जाएयुं ठे? एम कही तेने नीरोगी करी, पोतानुं देवरूप देखाडी, तेनी स्तुति करीने ते देवो स्वर्गप्रत्ये गया. पठी ते दिवसथी ते ब्राह्मणनुं नाम रुग्नट्ट हतुं, ते मटी अरुग्जट्ट थयुं, अने धर्मौषधथी रोग मटवे करी प्रथम करतां पण ते वधारे धर्मसक्त थयो. अने ते घणा काल पर्यंत जिनधर्मनुं आराधन करी समाधिमरणे मरण पामी सौधर्मदेवलोकने विषे देवता थयो. त्यां अवधिज्ञानथी जाएयुं जे पूर्वजवमां हुं जन्मथीज महारोगी हतो, त्यारे जे मुनिये मने धर्मौषध आपी सारो कस्यो हतो अने ते धर्मना प्रतापथी आ देवलोकने विषे हुं देवता थयो ठुं. वली ते मुनिने हाल केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ठे? एम जाणी ते एकदम आंहि आवी हर्षायमान थइ नृत्य करवा लाग्यो ठे. आ प्रमाणे ईश्वर केवलीना करेला धर्मोपदेशथी घणाक जनोये रात्रिजोजननो त्याग कस्यो.

हवे तीव्र संवेगे रंगित एवो सूरसेन राजा, ते केवली जगवानने हाथ जोडीने कहेवा लाग्यो के, हे जगवन्! महा मिथ्यात्विपणाथी रोगी थयेला ते रुग्जटने धर्मौषध आपी आपे देवता कस्यो, माटे आपने धन्य ठे. अने ते हालमां देवता थयेला धनेश्वरने पण धन्य ठे, के जे पूर्व जन्ममां धर्मौषधरूप उपकार करनारा आपने उपकारी तथा धर्माचार्य मानी आंहिं वांदवा माटे आव्यो, अने वली तेणे मनोहर अने दृढ एवी जक्ति पण राखी? आवी रीते केवलीनी स्तुति करीने तेमनी विनति करी के,हे जगवन्!

आपना कहेवाथकी में साधुनुं तथा श्रावकनुं माहात्म्य यथास्थितरीते जा- एयुं, तेमां पण मुने एवो निश्चय थयो के जे साधुनो धर्म छे, ते एकांत मोक्ष- सुखनो देनारो छे. हवे जो आपने मारी चारित्र लेवानी योग्यता जासती होय, तो संयमश्रीने विषे उत्कंठित मनवाला एवा मुने संयम आपो. त्यारे केवलीभगवाने कह्युं के, हे राजन्! तमारी संयम लेवानी तो योग्यताज छे, माटे जलदी घेर जइ सर्व राज्यप्रतिबंधने छोडी, पाछा आंहिं आवी संयम- श्रीने स्वीकारो. ते सांजली हर्षभरथी प्रफुल्लित मनवालो एवो सूरसेनरा- जा, ते मुनिने नमस्कार करी शीघ्रताथी घेर आवी आमात्यो तथा पोतानी स्त्री वगेरेने वैराग्ययुक्त थइ कहेवा लाग्यो के, हे सुहृज्जनो! में तो उद्यानमां पधारेला केवलीना उपदेशथी जाएयुं के आ आयुष्य छे, ते जलना परपोटा जेवुं चंचल छे, आ संसार जोगनुं जे सुख छे, ते फोतरानी मुठिसमान छे अने संसारमां जे प्रियजनोनो संयोग थाय छे, तेनो वियोग पण थया विना रहेतोज नथी. अने जे द्रव्य छे, ते पण अनर्थनुं मूल छे. कारण के ॥ यतः ॥ अर्थानामर्जने दुःखं, मर्जितानां च रक्षणे ॥ आये दुःखं व्यये दुःखं, धिगर्थोऽनर्थभाजनम् ॥ १ ॥ अर्थः—प्रथम तो द्रव्यने उपार्जन करवामां महोटुं दुःख जोगववुं पडे छे, तेवुंज पाछुं तेना रक्षणमां पण दुःख थाय छे; माटे जेना रक्षणमां पण दुःख तथा उपार्जनमां पण दुःख तेवा अनर्थना पात्रभूत एवा द्रव्यने धिक्कार हजो. तथा वली जे काल (मृत्यु) छे, ते आप- णने छोडावीज करे छे, कर्म योगे आवी लइ जाय छे ॥ यतः ॥ कैवर्त्तकर्कश- करग्रहणच्युतोऽपि, जाले पुनर्निपतितः शफरो वराकः ॥ जालादपि प्रगलि- तोगलितो बकेन, वामे विधौ वत कुतोव्यसनान्निवृत्तिः ॥ १ ॥ अर्थः—कोइ एक नानो मत्स्य हतो, ते जलमांथी कोइएक मत्स्य मारनारना कर्कश एवा हाथमां आव्यो, परंतु ते मत्स्य अत्यंत सुंवालो होवाथी तेना हाथमांथी सरी गयो, ते पाछो जलमां पाथरेली जालमां आवी पड्यो, त्यांथी पण पोते थोडा नानो होवाथी ते जालना छिद्रमांथी निकली गयो, ते पाछो जलमां पड्यो, त्यां पण तेने कोइएक बगलो हतो, ते गली गयो. माटे जीवनो ज्यारे कर्मयोगे काल आवे छे, त्यारे कोइपण उपायथी ते जीवने मोक्षीने लइन जाय छे. वली आ संसारमां एक बीजानो स्नेह छे, ते पण निश्चल- ना पुंज समान छे. अने जरा अने रोगो तो जीवोनी पछवाडे धनधोकार

रहेला ईश्वर नामा केवलीनी पासे आव्यो. त्यां आवी गुरुने नमस्कार करी बेठो. ते पठी साथे आवेला सहु कोइ मनुष्यो पण यथायोग्य स्थाने बेठा. हवे बे हाथ जोडी ते सूरसेन राजाये विनति करी के, हे जग वन्! आ मारी साथे दीक्षा ग्रहणमां उत्सुक थइ आवेला एवा मारा आमात्यादिकोने तथा मने, आप कृपा करी संसारसमुद्रने निस्तार करना र एवी दीक्षा आपो. ते सांजली ईश्वर केवलीये जेने दीक्षानी इछा हती तेने दीक्षा आपी.

हवे मुक्तावली राणीये पण पोतानी साथे दीक्षा ग्रहण करवामां उत्सुक थइ आवेली एवी आमात्य वगेरेनी स्त्रीयोयेसहित, श्रीचंद्राजा नामा आर्या नी पासे दीक्षा ग्रहण करी. पठी गुरुने विषे विनीत तथा चारित्रीयां एवां ते स्त्री पुरुषे, अग्यार अंगोनुं अध्ययन कर्युं. अने निरतिचारपणे चारित्र पाली पोताना आत्माने सम्यग्नावे करी नावन कर्यो. अने तपरूप अग्निना तापथी संतप्त एवा पोताना अंतःकरणरूप सुवर्णने शोधी लीधुं ॥ यतः ॥ छिन्नोमिथ्यात्ववृक्षः जिनमतविहितौ त्रोटितौ द्वौ च बंधौ, द्वौ डुष्टध्यानचौरौ चरणधनहरौ निर्जितौ डुर्जयौ तौ ॥ शल्यानां संयमांगे श्रुत कवचवृते सुष्टु नग्नः प्रवेशो, त्रिध्वस्तं गारवारित्रिकमति विकटं निर्ममास्त्रे ण ताज्यां ॥ १ ॥ दंडाश्चंमजटाहि खंमितमदाः संज्ञाविषण्णाइव, क्रोधा द्याश्चिरवैरिणोपि विधिना मंदप्रतापाः कृताः ॥ माहात्म्यं कुसुमायुधस्य नि हतं ऊुणाः प्रमादादय, आसन्नीकृतमेव निर्वृतिपदं ताज्यां नुजाज्यां ततः ॥ २ ॥ एवं चरित्रं विमलं चरित्वा, संलेखनां मासनवां च कृत्वा ॥ लावण्य नूतामहमिंद्रदेवौ, ग्रैवेयके च प्रथमे समृद्धौ ॥३ ॥ अर्थः—जिनमतने जाण नारां एवां ए बेहु जणाये मिथ्यात्वरूप जे वृक्ष हतो,तेने छेदी नांख्यो. जिन मतोक्त राग अने द्वेष, ते रूप बंधनने त्रोडी नांख्यां. चारित्ररूप धनने हर ण करनार, एवा आर्त्त अने रौद्र ए बे ध्यानरूप डुर्जय डुष्टचोरो जे हताते जीती लीधा. श्रुतरूप बकतरथी आवृत एवा संयमरूप अंगने विषे शल्योनो प्रवेश सारी रीते बंध कर्यो. अने अति विकट एवा गारवरूप त्रणे शत्रुने निर्ममत्वरूप शस्त्रे करी नाश करी नांख्या॥१॥ वली आत्माना घणाक काल ना वैरी जे मोहराजाना चंम एवा त्रण दंमरूप सुजटो हता, तेना मदनुं खंमन कर्युं. अने संज्ञाओ जे हती ते तो खेद पामी तेनी पासेथी चाली ग

गयो. घणाक कालना वेरी एवा जे क्रोधादिक हता, तेने शमतादिक गुण विधिये करी मंद प्रतापवाला करी नांख्या. एटले वेहु मुनिवर मंदकषायी थया. कंदर्पनो जे दर्प हतो, ते पण हणी नांख्यो. प्रमादादिक दोषो जे हता, ते एक क्षणमां क्षीण करी नांख्या. एटले बलरहित कर्या. अने ते वेहु जणे पोतानी तप अने संयमरूप भुजाउंये करी मोक्षपद जे हतुं, तेने निकटवर्त्ति कर्युं. ए प्रकारे निर्मल चारित्रने आचरण करीने अंतसमये एक मासपर्यंत संलेषणा संथारे अणशण व्रत ग्रहण करी ते सूरसेन तथा तेनी स्त्री मुक्तावली, ए वेहु सर्व समृद्धिये युक्त एवा प्रथम ग्रैवेयकने विषे अहमिंद्रनामे देवपणे थयां ॥ यतः ॥ अचुंक्त ताभ्यां विशदद्युतिभ्यां, पवित्रचारित्रजशुद्धिजाग्भ्यां ॥ सुखं च तस्मिन् कमनीयमीयत्, न्यूनं त्रयोविंशतिसागराणि ॥१॥ अर्थः—ते प्रथम ग्रैवेयकने विषे निर्मल छे कांति जेनी अने पवित्र एवा चारित्रथकी उत्पन्न थयेली जे रुद्धि तेने जोगवता, एवा ते वेहु देवता, मनोहर सुखने कांइक न्यून एवा त्रेवीशसागर आयुप्रमाण जोगवता हवा.

ए पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना चरित्रने विषे ईश्वरकेवलिदीक्षित श्री सूरसेन मुक्तावलीना गुणगणवर्णननामा छठो सर्ग संपूर्ण थयो ॥ ६ ॥ ब्यांहिं पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना चार जव समाप्त थया ॥ १२ ॥

॥ अथ ॥

॥ सप्तमसर्गस्य बालावबोध प्रारंजः ॥

हवे देवरूप थयेलो सूरसेनराजा तथा तेनी स्त्री मुक्तावली, ते प्रथम ग्रैवेयकथकी चवी, क्यां समुत्पन्न थयां? ते कहे छे.

आ जंबुद्वीपने विषे जरतक्षेत्रमां मध्यखंडे उत्तरदिशाने विषे स्वर्गना जनोने तर्जन करनार, घणाक जेमां सज्जनो रहे छे, एवुं अने सुखने आपनारुं, क्रोधविरहित मनुष्योये प्राप्य, बलवान् एवा दुश्मनोथी जेमां आवी ज शकातुं नथी, सुरसमान विबुधगणोये अलंकृत, एवुं एक गर्जनपुर नामा नगर हतुं. तेमां पोताना नाम समान गुणवालो एक सुरपति नामा राजा राज्य करतो हतो. जेणे जूभृत जे दुश्मन राजाउं तेनो पक्ष छेदी नांख्यो छे, एटले जेम सुरपति जे इंद्र तेणे जेम जूभृत जे पर्वतो तेनी पांखो छेदी

नांखी ठे, तेम आ सुरपतिराजाये पण शत्रुनो पक्ष ठेदी नांख्यो ठे. हवे ते राजानी नामथी अने गुणोथी विख्यात, सती एवे नामे पट्टराणी हती. ते पण एवी हती के जे पापनी वात तो कानथी पण सांजलती न हती. अर्थात् जे, पापनी वात न सांजले, ते पाप करेज केम? हवे ते राणीनी साथे सुख जोगवी राज्य करतो एवो ते सुरपति राजा, वेदधर्मने विषे अति प्रीतिमान् होवाथी उत्तम एवा वेदिक ब्राह्मणोने अत्यंत मानतो हतो, अने तेउने विशेषे करी वस्त्रादिकोनुं दान पण आपतो हतो. तथा अहोनिश तेनुं पूजन अने घणुंज मान करतो हतो. ज्यारे ते राजाज एम मानतो हतो. त्यारे ते गामना रहेवाशी सर्वे जनो पण ते राजानी पेठे अत्यंत ब्राह्मणोने मानता हता. कह्युं ठे के, "यथा राजा तथा प्रजाः" एटले जेवो राजा वर्ते, तेम प्रजा पण वर्त्ते ठे. हवे राजाना अने प्रजाना मानथी मदोन्मत्त थयेला धिक्कारवा योग्य ब्राह्मणोये ते नगरमांथी वीजा पाखंम धर्मवाला जंगम अने जोगी वगेरेने वहार कढावी मूक्या.

तेवा अवसरने विषे देव थयेलो एवो ते सूरसेनराजा, प्रथम ग्रैवेयकथकी चवीने हंसनी पेठे सतीनामा राणीना उदररूप सरोवरने विषे आव्यो, त्यारे तेज रात्रिने विषे ते राणीये स्वप्नामां मनोहर जलथी परिपूर्ण, अने हंसादिक पक्षीयोये करी विराजित, पद्माकरेयुक्त एवुं एक सरोवर दीतुं. ते देखीने पद्मलोचना एवी ते राणी एकदम जाग्रत थइ, अने तुरत राजा पासे आवी पोताने थयेला स्वप्नानी वात राजाने कही बतावी. ते सांजली स्वप्नना कारणने जाणता एवा ते सुरपतिराजाये राणीने कह्युं के, हे प्रिये! तमोने आवेला स्वप्नना अनुसारथी तमारे उत्तम पुत्र उत्पन्न थाशे? ते सांजली अमंद आनंदने प्राप्त थयेली ते राणीये पोताना शुज गर्जनुं पालन करवा मांम्युं. पठी राणीने दान देवा वगेरेना जे कांइ दोहद उत्पन्न थया, ते राजाये सर्वे पूर्ण कस्या. अने साडा नव मास ज्यारे पुरा थया, त्यारे ते राणीये शुज लग्नने विषे सर्व अवयवोये करी सुंदर अने सुज्ञजनोने आनंद देनार एवा पुत्रने, जूमि जेम कल्पवृक्षने उत्पन्न करे, तेम उत्पन्न कस्यो. पठी राणीये राजा पासे वधामणी देवा माटे एक दासीने मोकली. ते दासीये जइने राजाने वधामणी दीधी के, महाराज! आपने त्यां हाल उत्तमोत्तम पुत्र प्रगट थयो? ते सांजली राजाये ते दासीने कोटि सुवर्णनुं

दान आप्युं, अने पढी पुत्रजन्म महोत्सव कराव्यो. ते जेम के ॥ श्लोक ॥ ॥ उल्लसच्चारकं चिंतितद्वारकं, नृत्यकृद्वारकं चापदां दारकं ॥ सारशृंगारकं भूरिशृंगारकं, वित्तविस्तारकं दौस्थ्यनिस्तारकम् ॥ १ ॥ अर्थः—आनंद पामी दोडता दासोये करी युक्त, चिंतित पदार्थनुं द्वाररूप, पुत्रोत्पन्नथी आनंदित थइ नृत्य करता एवा छे दरवाण जेमां, आपत्तिने नाश करनार, जेमां जलनी भरेली झारीयो मूकी छे, जेमां घणा शृंगारो पहेराय छे, घणुं द्रव्य जेमां खरचाय छे, जेमां दुःखीयाजनोनो निस्तार थाय छे, एवुं पुत्र वर्धापन कराव्युं. अर्थात् ते राजाये महोटा आडंबरथी पुत्रजन्म महोत्सव कराव्यो. तदनंतर ते पुत्र ज्यारे राणीने गर्भमां रह्यो, त्यारे राणीये स्वप्नने विषे पद्मसरोवर दीठुं हतुं, ते स्वप्नना अनुसारे पुत्रनुं नाम "पद्मोत्तर" पाड्युं. हवे पांच धात्र्यमाताये पालन कर्यो थको ते पुत्र, प्रतिदिन अनुक्रमे वधवा लाग्यो, अने ते कलाकुशल, दयादाक्षिण्य, ज्ञानवान्, सौम्यमूर्त्ति, सज्ज्ञानप्रिय, शांत अने दांत थयो. वली ते कुमारने मद्य, मांस, परस्त्रीगमन, द्यूत अने चोरी, ते पांच महोटां व्यसनोनी तो वात पण गमती नथी. हवे तेनो पिता जे छे, ते वैदिककर्म निष्ठावान् छे, तेथी ते प्रतिदिन ब्राह्मणोने बोलावी, तेउने पोतानी पासे मानपुरःसर वेसारी वेदधर्मनी वातो करावे छे. आ प्रमाणे पोतानो पिता मिथ्यात्वी छे, एम जाणी तेनी पासे कुमारने जवुं पण गमतुं नथी. परंतु ते विचार करे छे के, जो हुं मारा पिता पासे नहिं जाउं, तो तेने दुःख लागशे? एम जाणी तेनी पासे जाय छे अने त्यां धिकृत जन्मवाला ब्राह्मणोनी करेली परमार्थ शून्य, जूनां कल्पितशास्त्रोनी कथाउथी उद्वेग पामी मनमां विचार करे छे के, अरे! आ मारो पिता साव मिथ्यात्व महग्रहीत थइ गयो छे, तेने हुं ते मिथ्यात्वथी केवी रीते मुक्त करुं? हा, एक उपाय छे खरो, के हाल जो तेने सद्गुरु सामग्रि मले, तो ते जिनधर्मने पामे? केम के कोइ खाडा खडियाओ मणि होय, तो ते मणि, मणिकारना करेला संस्कार विना बीजा कोइ पण उपाये निर्मल थातो नथी.

हवे ते सूरसेन राजानी स्त्री मुक्तावलीनो जीव जे प्रथम ग्रैवेयके देवता थयो हतो, ते क्यां अवतर्यो? ते कहे छे. के वैताढ्य पर्वतमां दक्षिण श्रेणिने विषे सार्वभौमपुर नामा एक नगर छे, ते नगरनो प्रताप करी सूर्य स-

मान, उत्तम एवा विद्याधरना कुलने विषे उत्पन्न थयेलो तरवेग नामा राजा छे. तेनी कमलसमान सुकोमल, कलाकलापे करी संपन्न, देवनी स्त्री समान, कमलमाला नामनी एक राणी छे. तेनी कुक्षिरूप गुहाने विषे सुसेननी स्त्री मुक्तावली राणीनो जीव जे प्रथम ग्रैवेयकमां देव थयो हतो, ते त्यांथी चवीने केसरीना बच्चानी पेठे आव्यो. ज्यारे ते गर्भमां आव्यो, त्यारे ते राणीये स्वप्नने विषे सिंहना बच्चाने जोयो, ते जोइने तुरत जागी गइ, अने ते स्वप्ननी वात पोताना स्वामीने कही बतावी. ते सांजली तेनो स्वामी कहेवा लाग्यो के, हे प्रिये! तमे स्वप्नामां सिंहनो शिशु जोयो छे. तेथी तमारे सिंहना शिशु जेवो प्रतापी पुत्र उत्पन्न थाशे? ते सांजली मुदितमन थइ थकी राणी गर्भनुं पोषण करवा लागी. पछी ते राणीये संपूर्णरीते सुशोजित दिवसमां शुज एवा नक्षत्र मुहूर्त्त वेलाने विषे महोटा तेजे करी प्रकाशित एवा पुत्रने, प्राची दिशा जेम सूर्यने उत्पन्न करे, तेम उत्पन्न कर्यो. त्यारे तरवेग राजाये पुत्रनो महोटो जन्ममहोत्सव कराव्यो. अने ते पुत्र गर्भमां रह्या वखते तेमनी माताये स्वप्नमां सिंहनो शिशु जोयो हतो, तदनुसारे सुहृज्जननी साक्षीये तेनुं "हरिवेग" नाम पाड्युं. ते पुत्र त्यांनी खेचरीयोये रमाड्यो थको महोटो थयो, तेम ते पुत्रे सिद्धियानो अन्यास पण कर्यो. पछी ते, मानिनीना मनने रंजन करनार एवा यौवनारंजने प्राप्त थयो.

एवा अवसरने विषे मथुरा नगरीमां कोइ एक चंद्रध्वज नामा राजा राज्य करे छे. तेने बे स्त्रीयो छे. तेमां एकनुं नाम चंद्रमती अने बीजीनुं नाम सूर्यमती छे. ते बेहु जणीयोने एकेक पुत्री थइ छे. तेमां एकनुं नाम शशिलेखा अने बीजीनुं नाम सूर्यलेखा छे. ते बेहु कन्याने यौवनश्री अने धनश्री अनुरूप एवा वरनी प्राप्तिने माटे तेना पिताये स्वयंवरमंमप रचाव्यो, अने ते स्वयंवर वास्ते देशांतरना राजाउना पुत्रोने बोलाववा माटे जुदे जुदे ठेकाणे दूतो मोकल्या. ते सर्व दूतोमां कोइएक मुखप्रिय नामा दूत हतो, तेने गजनपुरमां मोकल्यो. ते त्यां आवी पद्मोत्तर कुमारना पिता सुरपति राजाने प्रणाम करी योग्य समय जोइने विनति करी कहेवा लाग्यो के, हे देव! मथुरा नगरीनो चंद्रध्वज एवे नामे राजा छे, तेणे मारी साथे कहेवराव्युं छे के, "मारे त्यां शशिलेखा अने सूर्यलेखानामा बे कन्याउ छे,

तेने माटे में स्वयंवर मंडप करेलो छे, तो तेमां में महोटा महोटा राजकुंव रोने तेडवा माटे दूतो मोकलेला छे. तेथी ते सर्वराजकुमारो आवशे. माटे तमारा पुत्रने पण मोकलो. कारण के तमारो जे पुत्र छे, तेनां रूप तथा गुण समूहनां गीतो, सर्वत्र गुणीजनो गायाज करे छे. ते सांजली ए दूतने में तेडवा माटे मोकलेलो छे. माटे ते जाग्यशाली पुत्र, आंहिं आवी पोताना सौजाग्यरूप वज्रे करी बीजा प्रौढ राजाना महोटा गर्वरूप पर्वतने छेदी मारी बेहु कन्याने वरे. अने तेम थवाथी मने पण घणोज हर्ष उत्पन्न थाशे? वली आ स्वयंवर मंडपमां रूप तथा पराक्रमज जोवाशे एटलुंज नथी, परंतु तेमां ते राजकुमारना जाग्यनी पण परीक्षा थाशे? जेम के रणने विषे शौर्यथकी तथा स्वयंवर मंडपने विषे पराक्रमे करी कन्योपलब्धिथी क्षत्रिय पुरुषना पुण्यनी परीक्षा थाय छे. तेमाटे हे प्रजो! आंहीं लग्नने दिवसे जलदी तमारा पुत्रने मोकलो." आ प्रमाणे चंद्रध्वज राजाये मारी साथे कहेवरायुं छे. ते वाक्य सांजली प्रफुल्लित जेनुं मुख थयुं छे एवा राजाये ते वात कबूल करी.

पछी पोताना पद्मोत्तर नामा पुत्रने बोलावीने तेने चंद्रध्वज राजाना दूतना मुखथी जे वात सांजली हती ते सर्व कही बतावी, ते सांजली पद्मोत्तरकुमार, उत्तम दिवसने विषे त्यांथी प्रयाण करी चाल्यो. पोतानी सेनाना चालवाथी उडती एवी रजोये करी आकाशने ढांकतो, वनवनने विषे विश्राम लेतो, प्रति सरोवरे क्रीडा करतो, एवो ते पद्मोत्तरकुमार, गामगामने विषे मान पामतो पर्वत पर्वतने विषे चडतो, अनुक्रमे पोताना देशनुं उल्लंघन करी महोदय नामक एक तापसाश्रम हतो, त्यां आव्यो. त्यां नालियेरी, खजूरी, डाक्नां मंडपो, नागवल्ली, नारंगीनां वृक्ष, सोपारीनां वृक्ष अने आम्रनां वृक्ष, तेणे करी शोजायमान एवा स्थलने तथा तत्रत्य लोकोये अग्निमां होमेला सर्वथकी उत्पन्न थयेला धूमथी धूसरित आकाशने जोइने ते कुमार पूछवा लाग्यो के, अहो तपस्वीयो! आ तमो रहो छो, ते आश्रमनुं नाम शुं छे? त्यारे ते तपस्वीयोये कह्युं के, आ अमारुं तपस्विजनोनुं तपोवन छे, अने महोदय एवुं नाम छे. आंहिं सर्व जीवपर दयावान्, ब्रह्मचर्यव्रतथकी उत्तम, महानुजाववाला, आरंजपरिग्रहथकीरहित, शस्त्रधारण कर्म व्यापार वगेरे कार्यथी मुक्त, कंद अने फल तेनुंज जोजन

करनारा, अति कारुणिक एवा तपस्वीयो रहे छे. ए सांजली कुमार, पोताना सैन्यना माणसोने कहे छे के, हे सैनिको! तमो आ सर्व महर्षियोने कोइ रीते उपद्रव न थाय, तेवी रीते अश्व वगेरे वाहनोने बांधी यथावकाश निवास करो. अने हुं तो आ तपोधन एवा तपस्वीजनोना चरणनुं पूजन करी पाप तापने टालवा इहुं हुं. पछी सैन्यना जनोये कुमारना कहेवा प्रमाणे त्यां निवास कस्यो. त्यारपछी कृतकृत्य एवो ते कुमार, ते तपस्वीना आश्रममां गयो. त्यां केटलाएक माथापर जटाने धारण करनारा, वल्कल वस्त्रने पहेरनारा, सूर्यसामा बे हाथ करी उजा रहेला एवा वृद्ध तपस्वीयो बेठा हता, तेनां दर्शन कस्यां. तथा पद्मासनथी बेठेला, सूका काष्ठोथी देदीप्यमान, अग्निने तृप्त करता, वृक्षोना क्यारामां जलने वालता एवा कुमार तापसोनां पण दर्शन कस्यां. पछी अनुक्रमे घासना कुथामां दर्जना आसनपर बेठेला, निर्मल मुखवाला, परमशांतमूर्त्तिमान् एवा ते तपस्वीना कुलपतिनां दर्शन कस्यां. ते करीने कुमारे तेने नमस्कार कस्यो. त्यारे कुलपतिये पण धर्माशिष आपीने ते पद्मोत्तरकुमारने पोतानी पासे बेसास्यो. अने तेनां नाम, गोत्र वगेरे पूछ्यां. त्यारे कुमारे तेने पोतानां नाम, गोत्र, वगेरे सर्व कही आप्यां. ते सांजली कुलपति कहे छे के, आप उत्तम एवा राजकुलमां उत्पन्न थयेला होवाथी मोहोटा माणस छो? माटे अम लोकोने आतिथ्य तथा अर्घदान करवा योग्य छो. एम कहीने पोतानी पर्णकूटीमांथी एक अत्यंत स्वरूपवाली कन्याने बोलावी, अने तेने ते कुमारनी आगल उजी राखी. वली ते राजकुमारने योग्य एवां वस्त्राजरणादिको पण पर्णकूटीमांथी मगावी कुमारनी आगल मूक्यां, अने कह्युं के, हे चतुराश्रमी जीवोना गुरु! तमो अमारा अतिथि छो, तेथी तमारुं आतिथ्य करवा माटे अमारा प्राणथी पण वल्लन अने राजाधिराजने योग्य एवी आ कन्याने, तथा तमारी पासे मूकेलां वस्त्राजरणादिकोने पण अंगीकार करी अमारा मनने आल्हाद करो. अने तमो सुकुलीन तथा गुरुजक्त छो, तेथी अस्मद्वर्गनी प्रार्थना जंगमां जीरुज हशो? तेथी अमोये आपना धारेली कन्यानो तथा वस्त्र मुकुट वगेरेनो स्वीकार करो.

हवे कुमारे ते सर्व वात तो सांजली, पण ते कन्याने जोइने विस्मय पामी गयो. अने विचारवा लाग्यो के, अरे! आ ते शुं नारी हशे? के आते

शुं मूर्त्तिमती चंद्रचंद्रिकाज हशे! के आ ते शुं चांचल्य ओडी ऊनी थइ रहेली लक्ष्मी हशे! के शुं सुरेंद्रना शापथकी नूमिपर आवेली कोइ देवांगना हशे! के आ ते शुं पातालथकी निकलेली नागकन्या हशे? अहो! आवी अत्यंत रूपवती कन्या ते कोण हशे? कदाचित् हाल में उत्प्रेक्षा करेली स्त्रीयोमांथी जो आ कन्या न होय, तो सर्व जनोनो त्याग करी एकांतवनमां पर्णकूटी करी रहेला आ तपस्वीमुनि पासे ते क्यांथी होय?

एवी रीते चित्तमां चिंतवीने कुमार कहे ठे के, हे जगवन्! सर्वथा सर्वना संगने त्याग करनारा, ब्रह्मचारी, वनमां रहेनार, एवा आपनी पासे आवी अतिरूपवती कन्या क्यांथी आवी? कारण के आ में कह्यां एवां कारणोथी तो आपनी पासे आवी कन्या होवानो सर्वथा संजव नथी. तेथी आ अघटित घटना थइ ठे. ते जोइने मारा मनने महोटुं आश्चर्य उत्पन्न थाय ठे? माटे कृपा करी आ कन्या आपनी पासे क्यांथी आवी? ते सर्व हकीगत कही संजलावो. ते सांजली तापसकुलपति ते कन्यानी उत्पत्ति वगेरेनी सर्व विगत कहेवा लाग्या के, हे राजकुमार! जे कार्य, अनेक युक्तियो करवे करी जीवथी नथी बनतुं, ते कार्य कोइक कर्मयोगे प्रयास विना एनीज मेले बनी जाय ठे. जुउ. के जेनो आपणे सदा संयोग इछिये ठैये, तो तेनो आपणचो वियोग थइ थाय ठे. तथा वली जेनो आपणे वियोग इछिये ठैये, तो तेनो कर्मयोगथी संयोग थइ जाय ठे. माटे कर्मयोगमां कोइनुं काइपण चालतुं नथी. ॥ यतः ॥ ठित्वा पाशमपास्य कूटरचनां जंक्त्वा बलाद्वागुरां, पर्यंताग्निशिखाकलापजटिलान्निर्गत्य दूरं वनात् ॥ व्याधानां शरगोचरादतिजवेनोत्प्लुत्य धावन्मृगः, कूपांतः पतितः करोति विमुखे किं वा विधौ पौरुषम् ॥ १ ॥ अर्थः—कोइएक मृग हतो, ते प्रथम तो पाराधिना करेला पाशमां पड्यो, त्यांथी ते पाशलाने ठेदीने नीकली गयो. त्यां पाठो कोइएक बीजा पाराधिनो करेलो कूटरचनामां आवी पड्यो, तेमांथी पण कांइक युक्ति करी नीकलीने नाग्यो, त्यां अकस्मात् मृग बांधनाराउंये करेली जालमां आवी फस्यो, तेमांथी पण बल करी महाप्रयासे नीकली एकदम नागी वनमां आव्यो, त्यां ते वनमां दावाग्नि लागवाथी दुःखित थइ पलायन थयो, त्यां पण मृगोने मारवा माटे ऊना रहेला पाराधियोनां बाणो ढुटवा लाग्यां, तो तेमांथी पण महत्कष्टे करी जीव लइने नाग्यो. तो ते

मृग, कर्मना योगथी अचानक एक ऊंमा कूवामां पडी मरण पाम्यो. माटे ज्यारे जे जीवनुं दैवज प्रतिकूल होय ठे, त्यारे तेमां तेनो तथा कोइनो कांई उपाय चालतोज नथी. तोपण हे राजकुमार! आ कन्या क्यांथी मारी पासे आवी? ए जे पूछ्युं, तेनुं वृत्तांत हुं कहुं, ते सांजलो.

उत्तरापंथने विषे द्रव्यना उंघे करी सुगंधमय सुरजिपुरनामा एक नगर ठे. तेमां प्रजारूप लतापर वसंत समान वसंतराजा राज्य करे ठे. ते राजाने शीलरूप सुगंधोये करी सुवासित पुष्पमाला नामा राणी जेमां मुख्य ठे एवी घणीक स्त्रीयो ठे. ते राजा अनेक मांमलिकराजाउने जीतीने पोताना प्रौढ प्रतापे करी राज्य करे ठे. ते राजाने पांच पुत्रनी उपर, रूपे करी मनोहर तथा गुणयुक्त एवी गुणमाला नामा एक कन्या ठे, ते कन्या तेनां माता पिताने एकज एक होवाथी घणी वल्लज ठे. हवे ते ज्यारे युवावस्थाने प्राप्त थइ, त्यारे तेनो विवाह करवाने माटे माता पिता उद्युक्त थयां, परंतु ते प्राणवल्लज एवी ते कन्याना विरहने सहन करवाने अशक्त होवाथी विवाह करवानो विचार करी वेशी रहे ठे. हवे लावण्यगुणयुक्त ते गुणमालाकन्याने तेनी सखीयो विवाह माटे वारंवार उपदेश कस्या करे ठे, तथापि ते पण गुरुजक्तिमां प्रीतिमती होवाथी विवाहने इछतीज नथी. वली मकरंदने विषे लुब्ध एवा भ्रमराउ जेम केतकीवनमां आवे, तेम ते कन्याने वरवा माटे घणाक राजाउ त्यां आवे ठे, पण ते वसंतराजा, कोइने परणावतो नथी. एकदा त्यां बहु सैन्येयुक्त, गुणवान् अने रूपवान् एवो चंपापुरीना राजानो शुककुमार नामा पुत्र आव्यो. तेने वसंतराजाये घणुं मान आप्युं.

पठी त्यां यौवनावस्थाने प्राप्त थइ एवी ते गुणमाला कुंवरीने जोइने वसंतराजाना मंत्री साथे ते शुककुमारे जक्तिथी तथा युक्तिथी ते वसंतराजाने कहेवराव्युं के, "हे स्वामिन्! सुंदर, मिष्ट अने प्राणरक्षक, एवुं जे रांधेलुं अन्न होय, तेने माह्यो पुरुष, घरमां केटलाक दिवस राखे? एम करतां जो जाजा दिवस राखे, तो ते अंते दुर्गंध मारी जाय अने पठी तेने रस्तामां फेंकी देवुं पडे. तेम ए कन्या तमने घणीज वहाली ठे तथा ते चतुर ठे, वली तेनो विरह तमाराथी घडी एक खमाय तेम नथी, तोपण तेने युवावस्था प्राप्त थइ ठे, माटे तेने परणाव्या विना राखवी, ए योग्य नथी. जो तमे ते कन्याने घणो वखत परणाव्या विनाज राखशो, तो चंद्रकिरण स-

मान तमारा उज्ज्वल कुलने जरूर कलंकित करशो. वली पुत्री उपरना स्नेहनुं फल शुं छे? के, सुंदर ते पुत्रीने अने योग्य एवा वरने आपवी, तेज छे. माटे जो तमारो ते कन्याने कोइनी पण साथे परणाववानो विचार होय, तो चंपापुरी पतिनो पुत्र शुककुमार नामा हुं हाल तमारा नगरमां आवेलो छुं, तो ते कन्या मने आपवी उचित छे. कारण के हुं जेवो तमने रूपथी, धनथी, प्रतापथी, अने कुलथी समान, उत्तम वर मलशे नहिं." आ प्रकारनां ते शुककुमारे कहेवरावेला नीतियुक्त संदेशाथी ते शुद्ध स्वभाववालो राजा समजीने कहेवा लाग्यो के, हे प्रधान! तेणे कहेवरावेली वात वधी खरी छे, तेथी तमो तेने जइने कहो के, "हे शुककुमार! घणा राजाओ, आ मारी कन्याने वरवा माटे आव्या हता, पण तमारा पुण्ये प्रेरेला एवा में कोइने आज दिवस सुधी आपीज नहिं. अने ते सर्वे राजाओ निराश थइ जेवा आव्या हता तेवाज पाछा गया छे. जेम कोइ कृपण पुरुष, पोतानी लक्ष्मीने कोइक पुण्यशाली जीवमाटे राखी मूके छे, तेम में पण तमारी माटेज आ मनोहर कन्या राखी मूकी होय! एम लागे छे. माटे दूरथी आवेला, अति स्नेहवाला, एवा तमने ते कन्या अमो आपशुं. तेथी हाल पुण्यथी उपलब्ध थयेली आ कन्याने वरो. परंतु तमारी साथे प्रथमथी अमे एटली बोली करीये छेये के, ज्यां पर्यंत आ अमारी कन्याने संतान न थाय, त्यां पर्यंत तमारे तथा अमारी कन्याने अमारे घेरज रहेवुं पडशे!" ए सर्व वात मंत्रीये जइने शुककुमारने कही. ते सर्व वात कबूल करी. वली ज्यां पर्यंत संतान न थाय, त्यां पर्यंत आंहिंज रहेवुं, ते पण कन्याना रूपथी मोह पामेला शुककुमारे कबूल कर्युं. पछी वसंतराजाये शुभलग्न जोवरावी ते कन्याने शुककुमार साथे परणावी दीधी.

पछी लग्न करवा पहेलां बोलीथी बंधायेला ते कुमारने, पोताना ससरानेज घेर मनोहर हवेलीमां ते गुणमाला स्त्री साथे क्रीडा करतां केटलोक काल व्यतीत थइ गयो. हवे चंद्रमामां जेम कलंकरूप दूषण छे, तथा समुद्रमां जेम लवणरूप दूषण छे, तेमज स्थैर्य, गांभीर्य, दाक्षिण्यादिक गुणोथी युक्त एवा ते शुककुमारमां महापापकारी एक मृगया रमवानुं महोटुं दूषण हतुं, तेथी ते व्यसनमाटे प्रतिदिन दूर वनमां जाय छे, अने त्यां जइने वाराह, शश, शंवर वगेरे अनेक पंचेंद्रिय जीवोनी हिंसा करे छे. एम

वसंतराजाये दुष्टकर्मासक्त थयेला ते शुककुमारने जोइ उपदेश देवा माटे वाक्पटुतामां निपुण एवा एक सुमुख नामा चट्टने मोकल्यो. ते निपुण चट्ट तेनी पासे आवीने अवकाश जोइने कहेवा लाग्यो के, हे स्वामिन्! आ आप मृगया रमवाना मिषथी जे जीवहिंसा करो बो, ते ठीक करता नथी. कारण के ते हिंसासमान वीजुं लज्जास्पद कोइपण कर्म नथी. वली वीचारा दीन, प्रमत्त, जयथी जागता एवा जीवोने जे मारवा, ते कांइ क्षत्रिय जनो आचार छे? ॥ यतः ॥ यत्पृष्ठिं ददतां सदैव वदने, दिनं तृणं धरतां, आत्मीयं शरणं स्वयं श्रितवतां शस्त्रं न वा बिभ्रताम् ॥ जंतूनां क्रियतेऽप्ययो बहुविधैरप्यायुधैर्निर्दयं, कोयं क्षत्रियवंशधर्म इहजो स्वामिन् त्वया पाल्य ते ॥ १ ॥ अर्थः—जे पोतानो पृष्ठ जाग देखाडी जयथी जागता, जे निरंतर मुखपर म्लानिने, तथा मुखमां तृणने धारण करता, आपणाज शरणने श्र ता, शस्त्र धारण रहित, एवा प्राणीयोने, आयुधोये करी निर्दय एवा हिंस कजननी पेठे जे तमे हणो छो, तो तेमां ते क्षत्रियवंशनो धर्म कयो पालो छो? अर्थात् तेवा कर्मथी तो क्षत्रियवंशनो धर्म उच्छेद थइ जाय छे. वली हे स्वामिन्! परप्राणने पीडा करनार, तथा तेना प्राणो लेनार प्राणीने, अनेक प्रकारना व्याधिनी वेदनाओ, तथा वारंवार अकालमरण, प्रियजनना विरहाग्निथी दाहपणुं, गर्जमां आवी उत्पन्ने महिने ते गर्जनुं पातपणुं, बालपणमांज नाशपणुं, जवोजव नसंतानपणा वगेरे दुःखने प्राप्त थाय छे. अने हे कुमार! आप जुओ तो खरा, के जेने मारे ते प्राणीनो तो प्राण जाय छे, अने ते मारनार धणी खुशी थाय छे, तो तेवी रीते खुशी थनार प्राणी केवो मूर्ख कहेवाय? जेम कोइ एक मनुष्यनी रात्रे दाढी बली, तो हवे ते दाढी बलनार मनुष्यनी साथे रहेनारो एक मूर्ख हतो, ते विचारवा लाग्यो के आ तो ठीक थयुं, केम के? मारे घरमांथी अंधारुं मटाडवा दीवो करवो हतो, ते न करवो पडतां अजवालुं थयुं, माटे आ प्रमाणे जो रात्रे सहु कोइनी दाढीयोज सलगती होय, तो हुं जेवा माणसने थोडीवार दीवो करवानी तो खटपट मटे? तेम जीवहिंसा करी खुशी थाय छे, ते पूर्वोक्त मूर्खजन जेवाज जाणवा. अने वली मृग वगेरे पशुओने मारनारा जे व्याध लोको छे, ते हे कुमार! आ लोकने विषे पण भूख, तृषा, टाढ, तडको, तेने सहन करनारा, विवस्त्र, जांगी गया छे गूडा जेना,

અને ઘાસની અણીયોયે ત્રોપાઇ ગયાં છે અંગો જેનાં એવા દુઃખી થયા થકા વનને વિષે પ્રતિદિન ત્રમ્યાજ કરે છે, તોપણ તેની પરિપૂર્ણ રીતે ઉદરપૂર્તિ પણ થાતી નથી. અને તે પાછા પણ તેવી તેવીજ દુર્ગતિને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે. એ માટે બુદ્ધિમાન્ એવા હે શુકકુમાર! તમારે કૌતુકથી પણ પાપની પેટીરૂપ મૃગયા તો રમવીજ નહિં? વલી એવો તે કોણ મૂર્ખ હોય કે કૌતુકી પણ આપત્તિની પેટી સમાન મૃગયા રમવામાં આસક્ત થાય? આ પ્રકારે તે ત્રટ્ટનો કહેલો ઉપદેશ સાંત્રલીને તેણે જાણ્યું જે તે ત્રટ્ટે કહ્યું તે સર્વ ઓડુંજ કેમ કહે છે, ને મૃગયા રમવામાં કાંઇ ક્ષત્રિયને દોષજ નથી. પણ હું આંહિં જ્યાંસુધી રહીશ, ત્યાંસુધી મૃગયા નહિં રમું! કારણ કે મારા સસરાને દુઃખ લાગે છે! અને આંહિંથી નિકલ્યા પછી તો મૃગયા રમું, તો મને કોણ કહે એમ છે! તથા દુઃખ પણ કોને લાગે એમ છે! માટે આંહિંથી બાહાર જઇને મૃગયા રમીશ! એમ વિચારી તે શુકકુમારે ઉપદેશક ત્રટ્ટને તથા પોતાના સસરા વસંતરાજાને સારૂં લગાડવા માટે ઉપરથી દેખાડવા માત્ર મૃગયા રમવી છોડી દીધી. એવા સમયમાં શું બન્યું? કે ત્યાં તે શુકકુમારને જ બોલાવા માટે તેના પિતાયે મોકલેલાં માણસો આવ્યાં, અને તેઓયે કહ્યું કે આપને આંહિં ઘણા દિવસ થયા, માટે આપના પિતાયે જલદી બોલાવેલા છે. તે સાંત્રલી શુકકુમાર પોતાના સસરા વસંતરાજા પાસે આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો કે, હવે મુને આંહિં આપના નગરમાં આવ્યાં ઘણા દિવસ થઇ ગયા છે, તેથી મારા પિતાયે તેડવા માટે માણસો મોકલેલાં છે, તે માટે મને આંહિંથી સસ્ત્રીક જવા માટે આજ્ઞા આપો. તે સાંત્રલી રાજાયે વિચાર્યું જે આપણે આ જામાતા સાથે વેરાત્ર કરેલો છે, જે અમારી દીકરીને કાંઇ પણ સંતાન જ્યારે થાય, ત્યારે તમને વેહુને તમારે ગામ જવાની રજા આપવી, તો તેને હજી કાંઇ સંતાન તો થયું નથી માટે કેમ રજા અપાય? પણ હું તપાસ તો કરૂં જે તે કન્યાને હાલ ગર્ત્ર તો નથી, જો ગર્ત્ર હોય, તો રજા આપિયે. એમ વિચાર કરી તેનો તપાસ કરાવતાં માલમ પડ્યું જે પોતાની દીકરી હાલમાં સગર્ત્રા છે. એમ જાણી તે દંપતીને જવાની રજા આપી.

પછી ઉત્તમ એવા મુહૂર્તને વિષે તે શુકકુમાર પોતાના તથા સસરાયે આપેલા મહોટા સૈન્યસહિત જ્યારે ત્યાંથી ચાલ્યો, ત્યારે થોડેક દૂર તેના સ-

सरा वगेरे सर्व वसावा आव्यां. पठी अनुक्रमे आ अमारा आश्रमपर्यंत आवी, आंहिंथी जरा दूर फेरा नांखीने रह्यो. तेवामां तो तेणे स्वछंदतापी फरता एवा अनेक प्रकारना वनेचर पशुउने दीठा, ते जोइने तेणे विचार्युं जे अहो! आंहिं केवा मजानां वनेचर पशुउं ठे? अने आंहिं कोइ ना कहे तेम पण नथी. वली एटला दिवस तो एम बीक हती के जो हुं मृगया रमीश, तो मारा ससराने दुःख लागशे, ते पण हाल नथी, तो हवे आंहिं स्वेछा प्रमाणे मृगया रमशुं? एम विचारी मृगयाना छंदमां पडेलो ते कुमार जीवोने मारवा तत्पर थयो ॥ यतः ॥ द्यूतं द्यूतकरः सुरां प्रियसुरः कामातुरः कामिनीं, मांसाशी पिशितं खगोपि कुणपं शून्यं धनं तस्करः ॥ कांतारं च वनेचरान् विचरतो दृष्ट्वा तु पापर्द्धिमा, नान्मान च वशीकरोति भुवि कथा-स्यंतमुत्कंठितः ॥ १ ॥ अर्थः–जुगारीजन जुगारने, सुरापान करनार मनुष्य मदिराने, कामातुर पुरुष कामिनीने, मांसाशी नर मांसने, मांसाशी पक्षी पण मांसने, तस्कर प्राणी शून्य धनने, अने मृगयासक्त एवो पापिष्ट जीव वनने विषे स्वछंदतायी फरता वनेचरने जोइने उत्कंठित एवा थका आ पृथ्वीने विषे पोताना मनने वश करी शकता नथी. कवि कहे ठे के, जे कार्यमां जेने प्रीति होय अने वली पातुं ते कार्यनुं तेने ज्यारे साहित्य मले, त्यारे ते केम खुशी थाय नहिं? ना थायज. माटे तेने त्यां मृगया रमवानी सामग्री मलवाथी ते खुशी थयो. अने वली पण जाण्युं जे आ स्थलमां हुं हवे घणाक दिवस रहिश? कारण के आवी मृगया रमवानी सामग्री मने बीजे ठेकाणे मलवी दुर्लन ठे? एम जाणी प्रथम जे पोताना फेरा नांख्या हता, तेने पाठा मजबूत नांखीने तेणे त्यां शांतवृत्तिथी रहेवा ठराव कर्यो.

पठी ऊंचा अने महोटा एवा एक अश्वपर बेसी पापर्द्धिक एवो ते कुमार, मृग वगेरेने मारवा माटे अत्युत्सुक थइ चाल्यो. ते अरण्यमां आव्यो, त्यां प्रथम दूरथी तेणे विश्वसित चित्तवाला, निरपराधी, निर्जय तथा स्वस्थमनथी उनेला सुकरोने जोया. जोइने मनमां विचारवा लाग्यो के, हवे हुं जलदी ते बधा सूकरोने मारी नांखुं? हाल जो हुं बीजुं ग्राहुं अवलुं कांइपण काम करीश तो ते सर्व सूकरो जागी जाशे, तो मारुं सर्व मृगयानुं सुख चाल्युं जाशे? एम विचारी पोताना घोडाने वेगथी एकदम दोडाव्यो, त्यां दोडतां

दोडतां रस्तामां तृणोथी आछादित थयेलो एक ऊंडो खाडो आव्यो, ते खाडामां घणीज झडपथी दोडतो एवो ते कुमारनो घोडो अचानक पडी गयो. तेमां पडतांज ते घोडानी साथे पडेला शुककुमारने त्यां पेटमां एक अणीदार लाकडानो खांपो हतो, ते पेसी गयो. ते एवो पेठो के ते तेनुं पेट फोडीने पडखे चार आंगल बाहार निकल्यो. त्यां तो तेनी पडखे धीरे धीरे घोडापर बेसी चाल्या आवता एवा तेना अनुचरोये ते शुककुमारने घोडा सहित खाडामां पडतां जोयो. जोइने ते सहु दुःखथी एकदम बोली उठ्या के, हाय हाय!!! चूरंचूर थयुं. कुंवर, घोडासहित ऊंडा खाडामां पडी गया. हवे तेनो केम बचाव थाशे! तेम विचारी ते सर्वे तूर्णताथी त्यां आव्या, अने जलदी ते कुंवरने खाडामांथी बाहार काढ्यो अने काढीने ज्यां जुवे छे, त्यां तो लाकडानो अणीदार खांपो वागवाथी जेनुं पेट फुटी गयुं छे तथा जेना पेटमांथी आंतरडां पण निकली गयां छे एवा ते कुमारने जोयो. पछी तेने एमने एम एक पालखीमां नांखीने तंबूमां आण्यो. त्यां घणीज वेदनाने प्राप्त थयो. ते जोइने तेना सुज्ञ एवा माणसोये विचार कर्यो के, अरे! आ राजकुमरनां माता पिता तो घणांज दूर छे, तेथी ते कांइ बोला व्यां जलदी आंहिं आवी शके एम नथी, परंतु तेना ससरानुं गाम आंहिं नजीकमां छे, माटे तेना सासु ससराने आपणे बोलावी लइये, तो ठीक क हेवाय! एम विचार करीने तेमनां सासु ससराने तेडवा माटे कोइक माणसने मोकल्यो, तेणे एकदम त्यां आवीने कुंवरने वागवा वगेरे जे कांइ हकिगत बनी हती, ते सर्व कही बतावी. ते सांभली अत्यंत खेद पामी रुदन करतां तथा क्लेश करतां तेनां सासु अने ससरो घणांक माणसोने लइ त्यां आव्यां. अने आवीने ज्यां जुवे छे, त्यां तो महावेदना ग्रस्त अति दुःखित एवा पोताना जमाइने दीठो, अने बोलावा मांड्यो पण ते वेदनान हो वाथी कांइ पण बोलीज शक्यो नहिं. पछी बे त्रण दिवससुधी महोटी मांदगी भोगवीने ते मरणशरण थइ गयो. त्यारे तो तेनां सासु, ससरो तथा ते कुमारनां माणसो वगेरे सर्व कालो कल्पांत करवा लाग्यां. अने ते शुककुमारना शबने बालवा माटे काष्ठनी चिता करी तेमां तेने सुवाड्युं. ते जोइ मारनी स्त्री जे गुणमाला हती, ते पोताना पति साथे सती थइ बलवा तैयार थइ, त्यारे अत्यंत दुःखे करी रुदन करतां ते गुणमालानां माता·

पिताये तेने पकडी राखी, उपदेश देवा मांड्यो के, हे बेहेन! जो
श्लोक ॥ आत्मघातसमं पापं, न भूतं न भविष्यति ॥ तस्मान्न हि स
कार्यं, कष्टमज्ञानसंभवम् ॥ १ ॥ अर्थः—आत्महत्या समान बीजुं कोइ प
थयुं नथी, अने थाशे पण नहिं? ते माटे तहारे ते चितामां बली आत्मघ
रूप पाप करवुं योग्य नथी. अने अग्निमां बली मरवुं, ते समजण तो अ
नी जनोनीज छे, तेथी ते काम ज्ञानी मनुष्यने तो करवालायक छेज नह
कोइ पण बुद्धिमती सती स्त्री, हजुसूधी पोताना स्वामीनी साथे चिता
बली नथी. ते जेम के, प्रथम तो रामचंद्रजीनी साथे सती सीता, बी
रावणनी साथे सती मंदोदरी, त्रीजी दुर्योधननी साथे भानुमती सत
चोथी श्रीकृष्णनी साथे तेनी स्त्रीयो, पांचमी तेना भाइनी साथे तेनी स्त्री
बली नथी. माटे हे पुत्रि! पोताना स्वामी साथे चितामां पडी बली मर
ते हालनी स्त्रीयोयेज उत्पन्न कर्युं छे. अने वली हे बहेन! प्राचीन इति
स पुराणोमां पण सती स्त्रीने पोताना पुरुष साथे चितामां बली मरवा
निषेध करेलो छे. ते सांभली गुणमाला एकदम निराश थइने घणुं
रुदन करवा लागी के, हा वल्लभ! हा प्राणनाथ!! मने मूकीने आ
क्यां जता रह्या!!! अरे! आ महाघोर अरण्यमां एकली अनाथ ए
मने छोडीने आप क्यां गया छो? अरे! गुणवान् एवा आप विना
विधवा थयेली हुं हवे मारी सहवासी सखीयोने शुं मुख देखाडीश
आ प्रकारे अत्यंत छाती फाटे तेवी रीते रोती अने पोताना मस्तकने अ
हृदयने कूटती एवी ते गुणमालाने जोइने माता पिता घणांज खेद पा
म्यां, अने रुदन करवा लाग्यां. पछी ते कन्याने खेद मटवा माटे घणी
समजावी, तो पण ज्यारे ते जरा पण समजी नहिं, त्यारे हे पद्मोत्तरकु
मार! तेना माता पिताये जाण्युं जे अत्यंत दुःखमां पडेली आ पुत्री आ
णुं कह्युं मानशे नहिं. माटे आंहिं निकट रहेला एवा कोइ एक तपस्वी
पासे लइ जाइये, अने ते तेने कांइक समजावशे, तो तेना जीवने शांति
थाशे? एम जाणी तेनां माता पिता तेने तेडी आंहिं आव्यां, अने वनेवी
सर्व हकिगत कही आपी. ते सांभली ते त्रणे जणने दुःखीयां जाणी ते
वसंतराजाना उद्देशे उपदेश देवा मांड्यो के, हे राजन्! भयानक एवा आ

संसारने विषे रहेनारा जीवोने मृत्युनो भय तो सर्वदा मटतोज नथी, अने सगां वहालांनो जे संयोग छे, ते पण जोतां जोतांमां नाश पामी जाय छे अने तेनो वियोग थया विना रहेतोज नथी. कारण के कर्मने वश पडेला प्राणीयो पोताना कर्मानुसारे अवतरे छे, तथा मरण पण पामे छे. तेमां पण जगतमां जेनां उपर आपणने घणोज स्नेह होय, ते आपणी साथेज जो मरता होय, तो तो दुःख नहिं. पण तेम तो कर्मरूप जलप्रवाहमां पडेला जीवोनुं बनतुंज नथी,माटे संसारमां पडेला जीवोना स्नेहनो तो त्याग करवोज उचित छे. वली आ संसारमां पंचेंद्रियना जे जोगो छे, ते पण कानी अणी पर रहेला जलबिंदुनी समान अस्थिर छे. अने वली रोग अने शोक रात्रि दिवस मनुष्यने बाल्याज करे छे. माटे ज्ञानीजने तो आवा दुःखदायक संसारमां आसक्त थावुं योग्यज नथी. हा! आ संसारमां रहीने जे जीव, पुण्योपार्जन करे, तथा स्वजन जननो स्नेह छोडी तपोलक्ष्मी साथे पोताना देहनी योजना करे अने सांसारिक सकल आयासने छोडी वनमां वास करे, तेज जीव उत्तम कहेवाय.

आ प्रकारनो कुलपतिनो करेलो उपदेश सांभलीने राजा तथा राणी बेहु जण वैराग्य पामी तापसी दीक्षा लेवाने तत्पर थयां, परंतु तेउने दीन, दुःखित अने विधवा एवी पोतानी पुत्रीने छोडवानो महोटो विचार थइ पड्यो? हवे त्यां तो शोकथकी जराक विराम पामेली एवी तेनी पुत्री गुणमाला ये विनति करी के, हे महाराज! आपने जो मने दीक्षा देवी योग्य जणाती होय, तो आपो? ते सांभली कुलपतिये कह्युं के दीक्षा जे लेवी, ते तो सहुने योग्यज छे, तेमां तम जेवां संसारमां महादुःखी जीवने तो विशेषे करी लेवी जोइये छेये ॥ यतः ॥ पीडितानां पराभूत्या, ताडितानां तथापदा ॥ दुःस्थितानां नवस्थानां, शरणं तापसव्रतम् ॥ १ ॥ अर्थः—पराभवथी पीडित अने आपत्तिथी ताडित, संसारने विषे अत्यंत दुःखित एवा जनने तो तापसव्रत जे छे, तेज शरण छे. ते सांभली पुष्पमाला राणी बोली के, हे गुरो! आ मारी पुत्री सगर्भा छे, माटे सगर्भा एवी स्त्रीये दीक्षा लेवाय के केम? त्यारे कुलपतिये कह्युं के ते स्त्री जो सुखमां होय, तो तो लेवी घटे नहिं, परंतु जो ते दुःखित होय, तो लेवी घटेज छे. माटे आ स्त्रीने दुःखनुं विस्मरण करवा माटे दीक्षा लेवी योग्यज छे. अने वली दुःखनुं

विस्मरण करनार दीक्षा जेवुं बीजुं कोइ उत्तम आचरण छेज नहिं? ते म
आ तमारी पुत्रीने तो दीक्षा लेवानी जरूरज छे, अने तेम करवामां म
संमति छे. ते सांजलीने तत्रत्य सहु कोइ खुशी थयां. पछी वसंतराजा
आवी पोताना ज्येष्ठ पुत्रने राज सोंपी सामंतादिकनी रजा लइने पोत
स्त्री, तथा विधवा पुत्री, तेणे सहित तेणे तापसी दीक्षा लीधी, अने
छी ते त्रणे जण तापसी क्रिया करवामां प्रवृत्त तथा शुद्ध ध्यानने
तत्पर रहेवा लाग्यां.

हवे ते गुणमालाने पण पूरा दिवस थयेथी आमारी पर्णकूटीमां एक
त्री अवतरी. परंतु ते गुणमाला तो सुवावडमांथीज दारुण रोग थवा
तथा प्रतिदिन ज्वर आववाथी, योनिशूलनी वेदनाथी केटलेक दहाडे
ण पामी. त्यारे तेना दुःखे करी दुःखित एवी तेनी माता पुष्पमाला, अ
त दुःख पामी रुदन करवा लागी, त्यारे त्यांनी रहेनारी तापसी स्त्रीय
तेने वैराग्यकारक वातोये करी बोध दइ, शांति पमाडी.

पछी स्नेह करी उत्पन्न थयेला पोताना स्तनना दूधथकी ते कन्या
मानी मा पुष्पमालाये धवरावी उछेरवा मांडी. तेथी ते वनमां ने वनम
महोटी थइ, तेथी तेनुं नाम वनमाला पाड्युं, अनुक्रमे ते कन्या सर्व त
सीयोना मनने आल्हादकारक एवा यौवनवयने प्राप्त थइ. हवे ते कु
ति, पोताना शिष्य थयेला वसंतमुनिने पोताना पाट पर बेसारी योगम
साधी स्वर्गमां गया, अने पुष्पमाला पण दैवयोगे मरण पामी गइ.
हे पद्मोत्तर कुमार! हाल में कह्युं के वसंतमुनिने पाटे बेसाड्यो. ते व
मुनि पंके हुंज छों. ते कन्यानां माता, पिता, तथा मानी मा, ए सर्व म
पामेलां होवाथी ते कन्या अत्यंत दुःखी थइ रुदन करवा लागी. तेने
हने महामोहथकी मोहित थयेलो हुं चिंताक्रांत थयो थको ए कन्यानुं
लन पोषण करवा लाग्यो, ते अद्यापि पर्यंत तेनुं पालन पोषण करवाज
रुं छुं. अने तेना विवाह माटे तेने योग्य एवा वरनी पण शोध करवाज
छुं. तथा वळी ते विषे महारा गुरु मने कहि गया छे के आ वनमाला
न्या साथे जेनो विवाह थाशे, ते महोटो राजा थाशे. हे कुमार! ते कन
आ आपनी पासे उनी रहेली छे, तेज छे. आ प्रमाण मने पूछवाथी
हारी वात हती, ते में कही आपी. हे कुमार! बीजुं तो ठीक, पण म

संगत्यागी एवा मने दैवयोगथी तेनी साथे पुत्रीवत् स्नेह लागेलो छे, तेथी जो तमे तेनुं दया करीने पाणिग्रहण करो, तो हुं ते स्नेहरूप पाशथी छूटुं ? ते सांजली पद्मोत्तर कुमारे खुशी थइने तेनुं वचन स्वीकार कर्युं. पछी ते वसंतकुलपतिये विवाहनी सर्व सामग्री एकठी करीने ते कन्याने त्यांज पद्मोत्तर कुमार साथे परणावी आपी. पछी ते कन्यानी मानी मानां तथा ते कन्यानी मानी मानां जे कांही वस्त्र आजूषण वगेरे राखी मूक्यां हतां ते, अने बीजां पण केटलांएक नवां करावेलां आजूषण वस्त्रो, वनमालाने कन्यादानमां आपी दीधां. अने वसंत मुनिये पोतानी पासे जे सिद्धवेताल नामा विद्या हती ते पण ते कुमारने आपी दीधी. हवे पद्मोत्तर कुमार पण नवोढा एवी ते वनमाला साथे केटलाएक देवस त्यां रहीने पछी ते वसंत मुनिनी रजा लइने त्यांथी चाल्यो, अने पोताना मातामहना वियोग थवाना दुःखे दुःखित एवी पोतानी प्रियस्त्रीने केटलीएक विनोदनी वार्त्ताउंये करी आनंद पमाडतो थको क्रमे करी ते मथुरा नगरीमां आव्यो, अने त्यां आवी मथुराधिपतिये आपेला आवासमां सैन्य सहित उतारो कर्यो.

हवे त्यां बीजा पण केटलाएक राजकुमारो आव्या. पछी ज्यारे स्वयंवरनो उत्तम दिवस आव्यो, त्यारे धारण कर्यां छे सूर्यसमान प्रकाशित मुकुट वगेरे आजरणो जेणे, अने ते कन्याउंने परणवा माटे अत्युत्कंठित एवा ते देश देशना राजकुमारो, पूर्वोक्त स्वयंवरमंरूपमां मणि अने रत्नो, तेणे जडित उंचा तथा नीचा एवा मांचडाउंने विषे यथायोग्यरीते सुरकुमारोनी पेठे आवी बेठा. पछी दीव्यवेषने धारण करनारा एवा ते कुमारो, पोतपोतानी जेवी जेवी जोग सामग्री, अने पोतपोतानां जेवां जेवां ज्ञान प्रमुख हतां तेमने एक बीजानी स्पर्द्धाथी उगंउला थइने बतावबा लाग्या. एटले ते राजकुमारो एम जाणे छे के, अमारां जे कांहिं संपत्ति वगेरे छे, ते जो आ बेहु कन्याउंने बतावीये, तो ते कन्याउ तेथी लोजाइ जइ अमोनेज वरे! हवे एवे समये धन्य, अने शुन एवी लीलाये करी सुशोजित, विवाहने योग्य एवां वस्त्र तथा आजूषणोये करी मनोहर, जाणे स्वर्गमांथी आवेली रंजा अने तिलोत्तमा नामा अप्सराज होय नाहिं ? एवी ते चंद्रलेखा अने सूर्यलेखा नामा बेहु राजकन्याउ पोताना हाथमां उत्तम एवी वरमालाने

धारण करीने एक रथमां वेसीने ते सुशोभित एवा स्वयंवरमंरूप पासे आवीयो. अने पठी रथथी नीचे उतरी स्वयंवरमंरूपमां चालीयो. चालतां चालतां ते कन्याउनी पासे, त्यां वेठेला राजकुमारोना गुण कुल वगेरे कहेवा माटे राखेली जाटणीये, जे जे कुमार पासे ते कन्याउ आवे, ते ते राजकुमारना गुणग्रामनुं वर्णन करवा मांरूयुं. अने तेवी रीते आखो स्वयंवरमंरूप फरीने पाठी ते कन्याउ स्वस्थाने आवीयो, परंतु तेना मनमां तथा नजरमां कोइ पण राजकुमार आव्यो नहिं. त्यारे वली ते बीजीवार पाठी स्वयंवरमंरूपमां वरमाला लइ चालीयो, अने चालतां चालतां देवकुमार समान ज्यां पद्मोत्तरकुमार वेठेलो ठे, त्यां आवीयो. अने तेनीपर वेहु कन्यानी एकज समये दृष्टि पडी के, तुरत तेउनुं मन, ते कुमारमांज चोंटी गयुं; तेथी एकदम ते वेहु कन्याये पद्मोत्तरकुमारना गलामांज वरमालानुं आरोपण कर्युं. ते वखत जय जय शब्द थवा लाग्यो तथा अनेक वाद्यो पण वागवा लाग्यां, अने त्यां वेठेला राजकुमारो शिवाय सहु कोइ जनो अत्यंत प्रसन्न थइने एक साथेज कहेवा लाग्यां के, "अहो! आ वेहु कन्याये घणोज उत्तम तथा मनोहर, पोताने योग्य, एवोज वर वर्यो." हवे ते वेहु कन्याये ते पद्मोत्तरकुमार वर्यो, ते जोइने कृतांतनी पेठे कोपायमान थयेलो एवो कोइ एक सांकेतपुरनो विडुर नामा राजा, तत्रस्थ सर्व राजकुमार मंरूलने कहेवा लाग्यो के, हे राजकुमारो! आ अल्पज्ञ, मूर्ख, एवा पद्मोत्तरकुमारे हाल आ वेहु कन्याउने जे वरी ठे ते, ते पापीये आपणुं सर्वनुं नाकज काप्युं ठे. माटे तेने आंहीथी जीवतो जवा देशो नहिं हो. अने जो जो ते जागी जाशे, माटे तमे कट पकडो! पकडो! ए डुष्टना मदने तमो कोइ जो नहिं उतारो, तो पण हुं तो तेनो मद एक हाणमांज उतारी दइश! ते सांजली सामर्थ थयेला राजकुमारो तुरत हथियार लइने लडवा माटे सन्नरू थइ गया. पठी ते पद्मोत्तरकुमारना ससरा चंद्रध्वजराजाये जाएयुं जे आ मारो जमाइ एकलो ठे, अने ए राजकुमार तो घणा ठे, तेथी तेनी हुं सहाय करुं? नहिं तो ए पद्मोत्तरे मारी वेहु कन्याने वरी ठे, तेथी मने महोटुं डुःख आवी पडशे? तेम जाणी पोते तेने आश्रय देवा वास्ते सैन्य तैयार करी लडवा बहार पड्यो. ते जोइने विडुर राजाये जाएयुं जे, तेनो ससरो तेनी सहाय माटे मल्यो, ते माटे हवे हुं ते वेहु जणने जीती सकीश नहिं. तेथी एक आ-

चाल दूतने मोकली साम, दान, विभिन्नेदथी समजावीये, अने एम समजाव्याथी कोइ रीते ते बे कन्यामांथी मने एक पण कन्या जोइये आपे छे ? जो आपे तो तो ठीक थाय, नहिं तो पछी छेवट लडवुं तो छेज? एम विचारी एक वाचाल दूतने ते चंद्रध्वजराजा पासे मोकल्यो. ते दूते आवीने ते चंद्रध्वजराजाने कह्युं के, हे राजन्! मने साकेतपुरना विडुरराजाये मोकलेलो छे, अने तेणे कहेवराव्युं छे के, "आंहिं आवेला कोइ पण राजकुमारने एक कन्या तमारे आपवीज जोइये. कारण के आप्या विना आ अमारो राजकुमारोनो कोप शांत थाशे नहीं! तथा तमने सहुने सुख शाता पण रहेशे नहिं अने महोटो उत्पात थाशे? वली हे नृप! तमे सर्व राजकुमारोने आमंत्रण करी तेडावीने एकज जणने बेहु कन्याउ आपी दीधी, ते तमोये अमारूं सहुनुं मोहोटुं अपमान कर्युं छे अने नाक काप्युं छे? माटे अमारा कहेवा प्रमाणे एक पण कन्या जो नहिं आपो, तो तमारा जमाइने ए बेहु कन्याने परणी पोताने घेर जावुं बहुज कठिन थइ पडशे? काउं शुं कहिये, पण ते पद्मोत्तरनो नाशज थाशे?" ए वाक्य सांजली मथुरापति एवो चंद्रध्वजराजा बोल्यो के, हे दूत! तुं आवां कटु वाक्य म बोल. अने तुं तारा स्वामीनुं हित करवा आव्यो छो खरो, परंतु कांइ युक्तायुक्त समजतोज नथी. कारण के जे संदेशाथी वृथा महोटो क्लेश उत्पन्न थाय, तेवो संदेशो देतां जरा पण नर केम खातो नथी? त्यारे ते दूत बोल्यो के, हे राजन! आप कहो छो, एमज हुं मारा स्वामीनो भक्त छों, एम तो सहु कोइ जाणेज छे, परंतु जो विचार करशो, तो आपनो पण हुं हितेपी छों. केमके आपनी बे कन्याउमांथी एक कन्या आपवारूप संदेशो कहिने आपना तथा आपना जामाताना अने सर्व सैन्यना जीवोने बचाववा इछुं छों. कदाचित् अमो बलवान् छेये, तो अमारो तारा स्वामी विडुरराजा वगेरेथी पराजय कोइ दहाडो थाय एमज नथी! एम जो आप जाणता हो, तो ते आपनी महोटी भूल छे. कारण के एक कोइ महोटो बलवान् हस्ती होय, तो तेने काका जण जो दमन करे छे, तो तेनुं दमन थाय छे, अने तेथी पछी ते बीचाराना शरीरने कीडीयो जेवा हलका जीवोने खावानो प्रसंग आवे छे. वली जुउ. आवो अति प्रकाशमान् सूर्य छे, ते पण जो काका वाद-

त्यांथी घेराइ जाय ठे, तो ते निस्तेज थइ जाय ठे. तेमज एक जण कदा चित् शूरवीर होय, तोपण ज्यारे तेने जाजा सुन्नटो वींटी लीये ठे, त्यारे तेनो पराजव थया विना रहेतोज नथी. हवे आ प्रकारनी सर्व वात, त्यां नजीक उन्नेला पद्मोत्तरकुमारे सांजली के तुरत ते बोली उठ्यो के, हे दूत! तुं अवलां तथा रजोगुण न्नरेलां वचन केम वके ठे? अने तुं कहे ठे के हुं मारा स्वामीनो न्नक्त वुं, ते पण खोटी वात ठे. कारण के जो तुं स्वामिन्नक्त हो, तो तारा स्वामीनो तथा तदनुयायीनो जेथी नाश थाय तेवां कटु वचनरूप संदेशो शामाटे कहे? वली तुं मूर्खशिरोमणि पण ठो, केम के तें जे हस्ती वगेरेना दृष्टांत आप्या, ते पण समज्या विनाज आप्या ठे. जो. एक गंधहस्ती जे होय ठे, ते बीजा हस्तीयोने मारी नांखे ठे, अने ते हस्तीने वली एकलो सिंहज मारी नांखे ठे, अने ते सिंहने वली एकलो शरन्ननामा पक्षी मारी नांखे ठे, एम तारतम्यपणाथी एकथी एकनुं बल वधारेज होय ने. वली तें कह्युं के, एकला शूरवीरने सुन्नटो मारी नांखे, पण अति बलवान् सुन्नट, न्नले एकलोज होय, तोपण ते, तेथी अल्पबल वाला सुन्नटोने मारीज नांखे ठे. तेथी तारा कहेला पूर्वोक्त सर्व दृष्टांत अनु पयुक्त जेवा देखाय ठे. माटे सिंह समान पराक्रमवाला जे अमो ठैयें, ते शृंगाल तथा श्वान समान तारा स्वामी विडुरराजा प्रमुख राजकुमारोथी कोइ दहाडो जय पामनाराज नथी. अने श्वानो जे ठे, ते बहुज न्नष्या करे ठे, परंतु ते कोइने करडी शकता नथी. अने हे दूत! हवे जो जाजुं कहे- वरावतो हो, तो जे शूरवीर न ठतां मानन्नंगन्नीरु होय, तेउये तो आ स्व यंवरमंमपमां आववुंज उचित नथी. वली आंहिं आवनारा अमोने राजकु- मारोने तो प्रथम जाणवुंज जोइये के, स्वयंवरमंमपमां जे कन्या हशे, ते तो कोइपण एक वरनेज वरशे? तेम जाणतां ठतां ज्यारे पोताना डुर्न्नाग्यथीज पोताने ते कन्या न वरे, त्यारे तेमां तेनुं मानन्नंग ते शेनुं थयुं कहेवाय? ना नज कहेवाय. माटे तारो स्वामी विडुरराजा जे ठे, ते चित्तने विषे मफत- नो खोटो पराजव माने ठे? तेथी तो स्पष्ट रीते एम जणाय ठे के, ते पंगे काची बुद्धिवालो माणस ठे. तेमज वली तेणे पोताना हितचिंतक एवा मा हा मंत्रियो पण राख्या नथी. वली हे दूत! तारा स्वामी विडुरराजानुं ..फ तो ज्यांथी मारा गलामां आ कन्याउये वरमाला आरोपण करी, त्यां

थीज कपाइ गयुं छे, तो वली पाछो ते कापेला नाकपर तारी साथे मोकले-
ला संदेशाथी हार जजरावानी शामाटे इछा करे छे? आ प्रकारनां कुमार
नां वचन सांजली क्रोधायमान थयेलो ते दूत, एकदम बोली उठ्यो के, हे
मेथ्याजिमानी कुमार! आ तारा बोलवारूप पांखिये तो तुं जरूर हाल ते
विडुरराजा वगेरे राजकुमारोये यमराजाना पग चांपवा मोकली दीधेलो हो,
एम जणाय छे. हे वृथाजिमानी! सांजल. सर्प जे छे, ते दशन करी सहुना
प्राण ले छे एवो प्रबल छे, परंतु तेने सर्व पक्षीयो एकठां थइ पोतानी चांच
थी विंखी नांखे छे, तेम तुं रूप जे सर्प छो, तेने पक्षीरूप राजकुमारो घ
डी एकमां बाणरूप चांचे करी वींखी नांखशे, तेमां जरा पण संशय
राखीश नहिं. एवां वचन सांजली कोपायमान थयेला चंद्रध्वजराजाये
पोताना पहेरापर रहेला चाकरोने हुकम कर्यो के, हे अनुचरो! आ
डुष्ट दूतने एकदम गले पकडी बाहार काढो. ते सांजली तुरत ते अनु-
चरोये ते दूतने गले पकडी बाहार काढ्यो.

हवे दूत पण घणोज मनमां क्रोध पामी शीघ्रताथी पोताना स्वामी पासे
आव्यो, अने त्यां आवी बनेली सर्व वात कही देखाडी. ते सांजली कृतां
त समान कोपायमान थयेला विडुर राजाये तुरत रणतूर वगडाव्यां. अने
हाथी तथा घोडाउ पाखर्या, अने सैन्य सहित लडवा माटे तैय्यार थयो.
ते जोइने बीजा राजकुमारो पण पोत पोतानुं सैन्य तैय्यार करी लडवा
तत्पर थया. अने तेउये पण रणतूर वगडाव्यां. पछी ते सर्वने लडवा तैय्या
र थयेला जोइने चंद्रध्वज राजा पोताना सैन्यने तैय्यार करी लडवा तत्पर
थयो, अने तेणे पण रणतूर वगडाववा मांड्यां. आ प्रमाणे चंद्रध्वज राजा
ने लडवा तत्पर थयेलो जोइने पद्मोत्तर कुमार कहेवा लाग्यो के, हे
प्रजो! आवा कीटकसमान तुछ राजकुमारोनी साथे तमारा जेवा महो-
टा योद्धाउने शामाटे लडवा जावुं जोइये? अने आपे लडवा माटे
आवडुं मोटुं जे सैन्य तैय्यार कर्युं, तो ते सैन्यनुं पण आवा अल्प युद्ध
मां शुं काम छे? त्यां तो हुं एकलोज जाइश. कारण के ते पण सर्वे बाल-
कोज छे? माटे हुंज रथमां बेसी जाउं छुं. तमो जुउ तो खरा, के हुं एक
लोज ते सर्वेनो पराजय, केटली वारमां करुं छुं! एम कही ते चंद्रध्वज
राजाने तथा तेनी सेनाने अने पोतानी सेनाने शपथ दइने पाछां वाली.

अने पोते एकलोज रथमां वेसी सिंहनी पेठे युद्धभूमिमां गयो. त्यां तेने जोइने सामर्थ्यवान् एवा विदुरादिक राजाओ बोल्या के, हे मंदमते! तें ज्यारे तारा पराक्रमना अभिमानथी सर्व सैन्यने काढी मूक्युं, त्यारे तुं पण आ रणभूमिथी जलदी नागी जा. कारण के अमे बालक एवा तारा एकला साथे युद्ध नहिं करीये? त्यारे लीलाये करी लसित एवो पद्मोत्तरकुमार बोल्यो के, आवी खल समान वाणी बोलवानुं तमारे शुं प्रयोजन छे? हुं प्रगटरीते तमारी सर्वनी सामो उभोज छुं. माटे तमारामां जेटलुं जोर होय, तेटलुं देखाडो. वृथा बकवाद शामाटे करो छो? ए वचन सांजली क्रोधायमान थयेला राजकुमारो एकदम प्रहार करवा तत्पर थइ गया. ते जोइने, ते वसंत कुलपतिनी आपेली वेतालविद्या जे हती, तेनुं कुमारे स्मरण कर्युं के ते विद्याना प्रजावथी वैरीउये जे जे शस्त्रो तथा अस्त्रो कुंवर पर नांख्यां हतां ते तेज शस्त्रोये करी वेतालमंत्रथी साध्य थयेला पिशाचो, निर्दयपणे ते राजकुमारोनेज मारवा लाग्या. तेथी ते सर्व राजकुमारो अति प्रहारथी दीनवदन थइ, जीववाने विषे पण निराश थइ गया. पछी पद्मोत्तर कुमारनुं आवुं अत्यंत डुरत्यय पराक्रम जोइने कंपायमान छे शरीर जेनुं एवो, अने युद्ध करवा आवेला सर्व राजकुमारोनो अग्रेसर विदुर राजा, गर्वपर्वतथी नीचे उतरीने अर्थात् हारी जइ नम्र थइने एकदम कुमारना बेहु चरणमां आवी पड्यो. अने कहेवा लाग्यो के, हे कुमार! महा अपराधी एवा जे अमे ते अमारुं रक्षण करो, रक्षण करो! तेवां दीन वचन सांजलीने ते कुमारे तुरत वेताल विद्यानो उपसंहार करी लीधो. पछी युद्ध करवा आवी पराजय पामेला एवा सर्व राजकुमारोये कुमार पासे क्षमा मागी अने सहु कोइ दाससमान थइ रह्या. कुमारना सैन्यमां तथा चंद्रध्वज राजाना नगरमां वधाइ वागवा लागी. पछी ते चंद्रध्वज राजाये अत्यंत अपमान पामेला एवा ते विदुरादिक राजकुमारोने सन्मान करी पोत पोताने गाम जवा आज्ञा आपी. एम पद्मोत्तर कुमारना प्रजावथी सर्व क्लेश नाश पाम्यो. पछी स्वयंवरमां वरमाला आरोपी वरेली पोतानी बेहु कन्याने चंद्रध्वज राजाये ते पद्मोत्तर कुमार साथे परणावी दीधी. विश्वने वल्लन एवो ते कुमार, केटलाएक दिवस त्यां रहीने पछी पोताना ससरानी आज्ञा लइ मोटामोटा सैन्ये पृथ्वीने आच्छादित करतो थको उत्साहित एवी त्रणे स्त्रीयोये

सहीत स्वनगरमां आव्यो, त्यारे तेनां मातापिताये घणोज आनंद पामी माहा महोत्सवथी वधूसहित ते मनोहर पुत्रनो प्रवेश कराव्यो. पछी ते पोताना पुत्रने मंत्री, सामंत, प्रमुखनी सम्मतिथी युवराजपदउपर प्राप्त कर्यो. अने ते कुमारपण पोताना पूर्वकृत पुण्यना प्रजावथी विषयसुखने जोगववा लाग्यो.

हवे जे मुक्तावलीनो जीव देवपणामांथी हरिवेग नामा विद्याधर थइने अवतर्यो छे. तेना उल्लाहनुं वृत्तांत कहे छे के, वैताढ्य पर्वतपर विद्याधरोना राज्यनी दक्षिण अने उत्तर श्रेणि छे, तेमां उत्तरश्रेणिने विषे ते श्रेणिनुं शृंगारजूत गगनवल्लन नामा एक नगर छे. तेनुं विद्याधर शिरोमणि एवो कनककेतु नामा विद्याधर राज्य करे छे. तेने बे स्त्रीयो छे. तेमां एकनुं नाम कनकवती अने बीजीनुं नाम रत्नावली छे. ते बेहुने एकेक कन्या थइ छे. तेमां एक कन्यानुं नाम कनकावली अने बीजी कन्यानुं नाम रत्नावली छे. ते बेहु कन्याना जन्म दिवसने विषे कोइएक नैमित्तिके आवीने कह्युं के, जे कोइ जाग्यवान् पुरुष, ए बेहु कन्यामांथी एक कन्याने वरशे, ते जावी काले आ वैताढ्य पर्वतनी एक श्रेणीनो अधिपति थाशे, अने जे जाग्यशाली पुरुष बेहु कन्यानुं पाणिग्रहण करशे, ते आ वैताढ्य पर्वतनी उत्तर अने दक्षिण, ए बेहु श्रेणियोनो जावीकाले जोक्ता थाशे. हवे यौवनावस्था प्राप्त थवाथी ते बेहु कन्यानुं सर्वांग सौंदर्य जोइने तेना पिताये स्वयंवर करवानो प्रारंज कर्यो. त्यारे ते कन्याना पिता विद्याधरना तेडाव्याथी कलाकलापोथी संपन्न, विद्याये उन्नत्त, महारूपवान्, एवा केटलाएक विद्याधरो आव्या. एम घणाएक विद्याधरो एकठा थया. तेमां पूर्वोक्त हरिवेग विद्याधर पण आव्यो, त्यारे ते बेहु कन्या सहु कुमारोनो त्याग करी ते हरिवेगनेज वरी. ते वखत ते कन्याना पिता कनककेतु राजाये ते कन्याना लग्ननो महोटो समारंज कर्यो.

हवे केटलाएक दिवस ते हरिवेग, पोतानी बेहु स्त्रीयोये सहित त्यां रहिने पछी ससरानी आज्ञा लइ त्यांथी स्त्रीयो सहित अनुक्रमे पोताने गाम आव्यो. हवे ते कुमारनो पिता तरवेग विद्याधर, मनमां खुशी थइ विचारवा लाग्यो के, अहो! आ मनुष्यना जवमां प्रथम विद्याधरनो जव आवो तेज महा पुण्ये करी थाय छे. तो तेमां आ मारा पुत्रनो जन्म थयो छे, तेमां पण वली आ मारो पुत्र बीजा विद्याधरो करतां जाग्यशाली देखाय छे.

कारण के जेम कोइएक सुकृती पुरुष, श्रीने अने कीर्त्तिने वरे, तेम आ मारो पुत्र हरिवेग, उत्तम एवा कनककेतु राजानी बेहु कन्याने वर्यो छे. नहिं तो आवा मदोटा पराक्रमी एवा लक्षावधि विद्याधरोनी उपेक्षा करीने ते कन्याउं आ मारा हरिवेगपुत्रनेज केम वरे? वळी ज्ञानीनुं वचन छे, के जे कन्याउने हाल आ मारो पुत्र हरिवेग वर्यो, ते कन्याउने जे पुरुष वरशे, ते वैताढ्य पर्वतनी उत्तर दक्षिण श्रेणीनो राजा थाशे. तो ते ज्ञानीनुं वचन कांइ कोइ दहाडो खोटुं पडे? ना, पडेज नहिं. तेथी ते राज्य पण जरूर माहारा पुत्रनेज मळशे माटे आ हरिवेगे ते पूर्वजन्मे शुं पुण्य कर्युं हशे? ते वात केवळी विना बीजो कोइ जाणे नहिं. माटे पास कोइ ठेकाणे केवळी भगवान् होय, तो त्यां जइ तेमने पूछी जोउं? एम विचार ज्यां करे छे, त्यां तो ज्ञानभानु, विश्वना मनने हरण करनार, एवा श्रीतेजनामा केवळी तेज गामना उद्यानने विषे समोसर्या. ते सांभळी हर्षभरे प्रफुल्लित छे गात्रो जेनां, एवो भरवेग राजा, पोतानो हरिवेग पुत्र, अनेक सामंत, मंत्रीश्वर, चतुरंगी सेना, तेणे युक्त थको ते केवळी भगवानने वांदवा माटे आव्यो. त्यां आवी केवळीने नमन करी सहु कोइ जनो यथोचित स्थानपर बेठा. त्यारे पोते पण बेठो. पछी केवळीभगवाने देशना देवानो प्रारंभ कर्यो. ते देशना सर्व सांभळीने समय जोइने भरवेग राजाये पूछ्युं के, हे भगवन्! आ हरिवेग नामा मारो पुत्र पूर्वजन्मे कोण हतो, अने तेणे शुं सुकृत कर्युं हशे? के जेने अनायासे सर्व सुख प्राप्त थयुं छे? ते सांभळी केवळीभगवाने प्रथम पहेला शंखराजा अने कलावती राणीना भवथी आरंभीने आंहिं सुधी बेहु जणना बार भव थया, तेनी सर्व कथा कही बतावी. अने हालमां तेरमे भवे, ए हरिवेग कुमार थयो छे, ते कह्युं. तथा तेउना प्रत्येक भवमां निर्मळ चढता धर्मना भावो, तथा धर्मसेवन करी जे पुण्यानुबंधी पुण्य, वृद्धिगत थयुं ते, तथा हालमां पण ते पुण्यना मार्गे करी बेहुने सुख प्राप्त थयेलुं छे ते सर्व, कही बताव्युं.

ए सर्व सविस्तर चरित्र सांभळीने उत्तम परिणामवाळो एवो भरवेग राजा, पोताना पुत्र हरिवेगने राज्यासन पर बेसारीने केवळी भगवान् पासे मनोहर एवा चारित्रने अंगीकार करतो हवो. अने हरिवेग पण पोताना पूर्वना बार भव सांभळी जिनमतने विषे अत्यंत प्रीतिमान् थइ श्रावकना

धर्मने अंगीकार करतो हवो. पछी पूर्वजन्मना प्रेमे करी ते हरिवेग केवली गुरुने पूछवा लाग्यो के, हे भगवन्! ते अग्यारमा भवमां थयेलो सूरसेन कुमारनो जीव बारमा भवमां देव थयो हतो, ते त्यांथी च्यवीने हाल तेरमे भवे क्यांहि अवतरेलो छे के नहिं? अने ते अवतर्यो छे, तो तेनुं शुं नाम छे? अने ते सुलभबोधी के दुर्लभबोधी? तथा ते जिनधर्मने प्राप्त थयेलो छे, के मिथ्यात्वी छे? ते सर्व कहो. ते सांभळी केवली भगवान् बोल्या के, हे पुण्यात्मन्! सांभळ. हाल ते सूरसेनकुमारनो जीव तो देवपणाथी च्यवीने दक्षिण भरतार्द्धना मध्यखंडने विषे गर्जनपुरना राजानो पद्मोत्तर नामा पुत्र थइ अवतरेलो छे. परंतु ते हजी जिनधर्मने प्राप्त थयेलो नथी. पामवाने योग्य छे. अर्थात् ते सुलभबोधी छे. अने हे कुमार! कोइ जीव, धर्म पामवाने योग्य होय, तोपण गुरु सामग्रीना अभावथी ते जीव, धर्मने प्राप्त थइ शकतो नथी ॥ यतः ॥ जोगावि धम्मरयण, स्स पाणिणो नहि हवंति संयोर्हि ॥ सुविसुद्ध धम्माचरियं, धम्मायरियं अयाविंता ॥ १ ॥ सुद्धे वि दले पडिमा, न होइ तणु सुत्तहार विरहेण ॥ सुद्धेवि जीव दवे, न गुणप्पत्ती गुरुविरहे ॥ २ ॥ अर्थः—प्राणीयोने धर्म रत्नना योगो होय, तो पण तेने सुविशुद्ध धर्मनुं आचरण करनारा एवा धर्माचार्यना योग विना धर्मनी प्राप्ति थती नथी ॥ १ ॥ जेम के शुद्ध विदल पाषाण होय, पण ते पाषाणनी प्रतिमा सूत्रधारना योग विना कदापि बनती नथी ॥ २ ॥ हे राजन्! पूर्वे ब्राह्मणोना भयथी मुनियो विहार करता अटक्या हता, तेथी गुरु सामग्रीना अभावथी ते पद्मोत्तरकुमार, सम्यक्त्वने प्राप्त थयो नथी. तेम वळी ब्राह्मणो पण ते सुलभबोधी होवाथी तेने शैवधर्मवासित करी शक्या नथी. हाल तो ते काचमणियोनी मध्ये जेवो अविद्ध मरकतमणि होय, तेवो थइ रहेलो छे. परंतु हे भाइ! ते पद्मोत्तरकुमार, तमाराथीज जिनधर्मने पामशे, अने पछी सम्यक्त्वने प्राप्त थाशे. ए प्रमाणे सर्व वृत्तांत हरिवेग विद्याधर सांभळीने अत्यंत हर्षायमान थयो थको भगवानने नमस्कार करीने पोताना स्थानक प्रत्ये आव्यो. त्यां महोटी ऋद्धिवाळो थइ, पूर्वोक्त ज्ञानीना कहेवा मुजब वैताढ्यपर्वतनी उत्तर तथा दक्षिण श्रेणीना विद्याधरराजाओथे अर्चित, अने अतुल तेजे करी प्रदीप्त थको अनुक्रमे तत्रस्थ सर्व विद्याधरोनो चक्री थयो.

हवे एक दिवसे केवलीनुं वचन याद राखीने ते पद्मोतरकुमारने जिन धर्मनो बोध देवा माटे पोताना राज्यपर मंत्रीने बेसारी, ते हरिवेगे काजल ना समूह समान, कालो, पीली अने वर्तुलाकार एवी चक्षुवालो, कोडीयो ना हारथी अलंकृत, मोहोटी ग्रीवा तथा कपालयुक्त, विशाल उदरवालो, मनोहर हाथ पगवालो, स्थूल देहयुक्त, शब्दायमान थती घुघरमालो तथा सोहानी सांकलोये करी सहित एवो एक वैक्रिय विद्याथी मिंदडो बनाव्यो. अने पछी ते मिंदडाना गलामां बांधेली सांकलने हाथमां लइने अत्यंत उत्सुक थयो थको ते हरिवेग, पोताना मित्र पद्मोत्तरकुमारना गंजनपुरना चोकमां आवी ऊभो रह्यो. त्यां तो ते नगरनां लोको तथा त्यांना रहेवासी कौटपालक ब्राह्मणो वगेरे एकठा थया अने तेनी पासे एवो महोटो उत्तम मिंदडो जोइने ते सर्व हरिवेगने पूछवा लाग्या के, हे पांथजन! आ मार्जार गमे मूल्य लइने अमने आपशो? त्यारे हरिवेग बोल्यो के, तेना मूल्यनी कांइ तमने खबर छे? त्यारे ते लोकोये पूछ्युं के, तेनुं शुं मूल्य छे? त्यारे ते बोल्यो के, तेनुं मूल्य तो एक लाख दिनार थाय छे? ते सांभली नागरिकजनो हसीने कहेवा लाग्यां के, आ ते तमे बोलो छो शुं? कोइ ठेकाणे आवा मार्जारनुं आटलुं बधुं मूल्य होय? जो तमे विचारी बोलशो तो कोइ पण लेशे? त्यारे ते बोल्यो के, हे लोको! गुणोनुं मूल्य छे, पण कांइ वस्तुनुं मूल्य नथी. मनोहर गुणवालुं काष्ट छे, ते लक्षपरिमित द्रव्यना मूल्यवालुं थाय छे, तथा पाषाण पण गुणे करी कोटि द्रव्यना मूल्यवालो थाय छे. अने जे गुणहीन होय छे, ते कोइ पण ठेकाणे मूल्य पामतो नथी. कह्युं छे के ॥ श्लोक ॥ गुरुदेवब्राह्मणर्षि, हयगजवृषनारमनाम् ॥ वस्त्रादीनां विशेषोस्ति, गुणागुणतयोन्तरात् ॥ १ ॥ अर्थः—गुरु, देव, ब्राह्मण, ऋषि, हय, हस्ती, बैल, पथ्थर अने वस्त्रादिक, तेमना गुणवणाथी अने गुणरहितपणाथी महोटो फेर होय छे. तेमज मार्जार मार्जारमां पण महोटो भेद होय छे. वली सांभलो. ॥ यतः ॥ वाजिवारणलोहानां, काष्ठपाषाणवाससाम् ॥ नारीपुरुषतोयानां, अंतरं बहुधांतरं ॥ १ ॥ तथा ॥ देवालय धम्मालय, समणाण य संजयाण गुरुदम्मि ॥ अछिविसेसो गरुओ, नडाइ नयरं व्व विसेसेइ ॥ २ ॥ अर्थः—अश्व अश्वमां, हाथी हाथीमां, काष्ट काष्टमां, पाषाण पाषाणमां, वस्त्र वस्त्रमां,

स्त्री स्त्रीमां, पुरुष पुरुषमां, जल जलमां, घणोज फेरफार होय छे ॥ १ ॥ वली देव देवमां, धर्म धर्ममां, श्रमण श्रमणमां, ब्राह्मण ब्राह्मणमां, भुवन भुवनमां पण निश्चे महोटो फेरफार होय छे ॥ २ ॥ ए वचन सांजली ते नगरना रहेवाशी ब्राह्मणो बोल्या के, ए तो तमो ठीक कहो छो, पण आ तमारा बिल्लाडामां एवा क्या गुणो छे? के जेथी तमो आवडी मोहोटी किम्मत करो छो? माटे तेमना गुणो तो कहो? ते सांजली हरिवेग बोल्यो के, आ अमारा मिंदडामां कोट्यवधि गुणो छे. ते गुणो कांहीं तमारी पासे कहेवाना नथी. तेना गुणो तो आ गामना राजा पासे कहेशुं के, जेथी ते सांजली अमारा कहेवा प्रमाणे तेनी किम्मत ते राजा आपी शके? ने अमारी महेनत पण सार्थक थाय? तमारा जेवा जीखारी पासे तेना गुणो केहवेथी शुं लाज थाय? अने एवी लाज विनानी वृथा माथाकूट कोण करे? ॥ यतः ॥ तुंबिका नारिकेलाणां, नार्दंति क्षुधिता ढिकाः ॥ निष्फलः शक्तिमुक्तानां, रत्नग्रहमनोरथः ॥ १ ॥ अर्थः—क्षुधित एवा तथा कादव खानारा देडकांठ, कोइ दिवस नालियेरनी तथा खजुरनी तुंबो खातां नथी, अने शक्तिरहित जनोने रत्न ग्रहण करवानो मनोरथ निष्फलज थइ जाय छे ॥ १ ॥ वली हे ब्राह्मणो! आ वाणिया जे छे, ते तो कोडी कोडीनो हिसाब चोपडामां लख्याज करे छे, तेम तमो ब्राह्मणो छो, ते जन्मना जिक्षुकज छो, माटे ते वाणीया पासेथी तथा तमारी पासेथी आ अतिमूल्यवान् मार्जारनुं मने शुं मूल्य मले? वली कदाचित् आवा घणा गुणवाला मार्जारने तम जेवा दरिद्रीने थोडा मूल्यथी हुं आपुं, तो मारुं दारिद्र पण केवी रीते जाय? एम कहेतो थको ते हरिवेग पद्मोत्तरकुमारना राजमहेलनी नीचे आवी उनो रह्यो, त्यारे तेनी पठवाडे कौतुक जोवाना मिषथी ते ब्राह्मणो पण चाल्या आव्या.

हवे पद्मोत्तर कुमारे त्यां महेलनी नीचे मार्जारने लइने आवो उना रहेला हरिवेग विद्याधरने दूरथी जोयो, के तुरत तेने पूर्वजन्मना स्नेहथी पोतानी आगल बोलाव्यो. अने नम्रताथी कह्युं के, हे जाइ! आवो, आवो अने आ आसनपर बेसो! एम कही सारा आसनपर बेसाड्यो. पछी तेनी पासे रहेला मार्जारने जोइ विचार करी पूछ्युं के, हे जड्क ! आवो महोटो मार्जार आपने क्यांथी मल्यो ? त्यारे हरिवेग बोल्यो के, आ मार्जार, अत्यं

त भक्तिथी रंजित करेला एवा देवे मने आपेलो छे. तेथी रत्नसमान आ मिंदडानुं कांइ मूल्यज नथी. अर्थात् आ मिंदडो जे छे, ते अमूल्यवस्तु छे. तेथी ते कोइ पण ठेकाणे मले तेम नथी. परंतु हुं निर्धन छों, तेथी निरुपायपणाथी एक लाख दीनार मूल्य लइने तेने वेचवा इछुं छुं. त्यारे तेवी कोतुक सरखी वात सांभली पद्मोत्तर कुमार बोल्यो के, हे भद्रक! आ तमारा मार्जारमां केवा केवा गुणो छे, के जेनी तमे आवडी महोटी किम्मत करो छो? त्यारे हरिवेग बोल्यो के जुओ. आ मार्जारमां पहेलो तो ए गुण छे, के घणोज महोटो अने जाडो छे. बीजो ए गुण छे, के अपर सामान्य मार्जारो तेने मारी शकता नथी. त्रीजो ए गुण छे, के ते जे स्थलमां रात्रिये वसे छे, तेथी फरती बार योजन भूमिमां कोइ उंदर आवी शकतो नथी. आ प्रकारना महोटा त्रण गुणो तो प्रत्यक्ष देखाय छे. बीजा अभ्यंतरना तो घणाज गुणो छे, ते हाल, कहेतां पार आवे तेम नथी. आ प्रमाणे तेनुं मूल्य तथा गुणो कह्या. वली हे राजन्! हुं आपने राजा जाणी तेने अांहिं वेचवा माटे आव्यो छुं, तेथी आ मार्जार आप ल्यो, अने आपना राजमां मान पामेला आ ब्राह्मणोने आ मिंदडो सर्व रीते सारो छे के केम छे? तेनी परीक्षा तथा तपास करवानी आज्ञा आपो. ने पछी जो लेवा योग्य भासतो होय, तो लइने मने तेनुं मूल्य आपो, के जेथी हुं सत्वरमां जलदी मारे घेर जाउं? त्यारे पद्मोत्तर कुमारे ते हरिवेग पर पूर्वजन्मना योगे अत्यंत स्नेह आववाथी ते मिंदडो लेवानो निश्चय कर्यो. अने पछी ते मिंदडो सर्वांगे सारो छे के केम छे? तेनी परीक्षा तथा तपास करवा माटे तत्र स्थ ब्राह्मणोने आज्ञा आपी, त्यारे ते ब्राह्मणो ते मिंदडानां सर्व अंगो जोवा लाग्या. जोतां जोतां तेनो मायो कान खंडित थयेलो जोयो, त्यारे ते ब्राह्मणोये हरिवेगने पुछ्युं के, आ मिंदडानो मायो कान केम खंडित थइ गयो छे? ते सांभली हरिवेग बोल्यो के, सांभलो. हुं आ मिंदडाने वेचवा माटे दूर देशथी आवुं छुं. ते हुं चालतां चालतां थाकी जवाथी रस्तामां आवेला एक जीर्ण देवमंदिरमां उतर्यो अने रात्रे सूतो. त्यां चालवाना श्रमथी मने तथा माग आ मार्जारने निद्रा आवी गइ. तेवामां एक उंदर आव्यो, तेणे आ मिंदडानो मायो कान करडी खाधो. तेथी तेनो कान खंडित गइ गयेलो छे. बीजुं कांइ दूषण नथी. ते सां-

वली ब्राह्मणो एकदम खडखड हसीने कहेवा लाग्या के, अरे जाइ! आ
तमारा मिंदडाना त्रण गुणो तो तमे प्रत्यक्ष हजी हमणांज गणाव्या हता,
तेमां त्रीजो गुण एम गणाव्यो हतो, के आ मार्जार जे जूमिमां वास करी
रहेतो होय, ते जूमिनी आसपास वार योजन पर्यंत उंदर आवी न शके?
अने हाल कहो ठो, के तेनो कान रातमां आवी उंदर खाइ गयो. माटे
तमारो कहेलो एनो त्रीजो गुण क्यां जतो रह्यो? अने तेनो आ कावो कान
करडावाथी ते दूषित ठे. ते सांजली हरिवेग बोल्यो के, सांजलो. हे ज-
ऊकजनो! आवा महोटा रत्नमां एक दूषण आववाथी शुं ते दूषित कहे-
वाय? ना नज कहेवाय. अने ते जो एक अल्पदोषथी दूषित ठे, तो
तमारा देवमां घणाक दोषो ठे, ते ठतां तेने तमे देव केम मानो ठो? वली
आ बीचारा मार्जारमां एक दोष होवाथी कहो ठो, के आ मिंदडो तो दू-
षित ठे. आ बोलवुं तमारुं केवी मोहोटी जूलजरेलुं ठे? ए सांजली ब्रा-
ह्मणो क्रोधायमान थइ बोल्या के, हे मूर्ख! अमारा देवमां ते कांइ दो-
ष होय? अमारा देव तो निर्दोषज ठे? त्यारे हरिवेग कहे ठे के, हे ज-
द्रो! सांजलो. ज्यारे तमे कहो ठो, के अमारा देव निर्दोष ठे, त्यारे एक
वात हुं पूढुं ढुं, तेनो तमो खुलासो करो. के ब्राह्मणने, बालकने, स्त्रीने,
गायने जे हणे, तेने केवो कहेवो जोइये? त्यारे जद्रो बोल्या के, ते डुष्ट
कर्म करनारने तो महा पापिष्टज कहेवो जोइये? तथा तेनुं मुख पण जोवुं
न जोइये? त्यारे हरिवेग बोल्यो के जे वैश्वानर एवो अग्नि ठे, ते प्रज्व-
लित कर्यो थको पूर्वोक्त सर्वने बाली जस्मसात् करी नाखे ठे, परंतु तेमां
कोइने पण जीवतो मूकतो नथी. तो ते अग्निने तमे देव बुद्धिथी केम पूजो
ठो? वली तमो कहेशो के ते अग्नि ठे,ते तो तेत्रीश करोड देवताउनुं मुख ठे,
कारण के देवताउनी तृप्ति तो ते वैश्वानर अग्निद्वारायेज थाय ठे. माटे ते-
ने देव मानी मधु घृतादिक हविथी पूजीये ठेये? तो त्यां हुं कहुं ढुं के, ज्या-
रे ते अग्नि, तेत्रीश कोटि देवतानुं मुख ठे, तेथीज ते देव ठे, तो ते देव थइ-
ने अनिष्ट,तथा मृतकनुं कलेवर अने बीजी पण अंदर होमेली खराब वस्तु-
ने केम जक्षण करी जाय ठे? माटे अपवित्र पदार्थनुं जोजन करनारा देवनुं
पूजन करनारा जे तमो ते तमो पण अपवित्रज ठर्या. एमज वली जलने
पण कहो ठो के, "जल ठे, ते विष्णुनी मूर्त्ति ठे." एम कहीने पात्र तेज

जलथी गुदानुं तथा पग वगेरे अपवित्र अंगनुं प्रक्षालन करो ठो? माटे जुर्ड. तमे जेने देव मानो ठो, तेनी साथे विरुद्ध व्यवहार करनारा नथी शुं? ना ठेज. कदाचित् तमे एम कहेशो के जल ठे, ते विश्वनुं जीवन ठे, कारण के ते जल विना विश्व जीवीज शकतुं नथी, माटे ते जगतनो उपकार करे ठे. तेथी तेने देव मानिये ठेये? त्यारे हुं कहुं ठुं के, जो तेवा हिसाबथीज जलने देव मानिये, तो कुंनारने पण देव मानवो जो इये, कारण के ते पण जगडुपकारी कुंज प्रमुख कार्य करे ठे. वली पण तमे कहो ठो के, बोकडाना अने गायना मूत्रने घरमां ढांट्या विना अमारा घरमांथी मृतक सूतक जातुं नथी, अने जलविना देहमांथी सूतक जातुं नथी? तो तमारा घरने तथा देहने पवित्र करनारुं पूर्वोक्त बोकडानुं मूत्र, तथा जल होवाथी ते पण तमारा देव ठर्या? वली हे जाइ! विचार करो, के तमारा मतमां पण सर्वत्र जल अने अग्निने जगतना सुख माटे विधाताये कुंनारादिकोनी पेठे उत्पन्न करेला ठे, माटे तमारा मतथी पण जलनुं अने अग्निनुं उपकारीपणुं सिद्ध थाय ठे. परंतु तेथी देवपणुं सिद्ध थातुं नथी. माटे जलमां अने अग्निमां तथा बोकडाना मूत्रमां जे देवपणानी कल्पना करवी, ते अयोग्यज ठे. वली पण विचार करी जुर्ड, के कोइ माणस, कोइएकने इष्ट देव मानी अने तेनी पासे पोताना शरीरनी सेवा तथा गृहकार्य करावे, तो ते कर्म करावनार माणस दोषवान् न थाय शुं? ना थायज. तेम तमे जलने अने अग्निने इष्टदेव मानी जलथी गुदप्रक्षालन प्रमुख, तथा अग्निथी रसोइ वगेरे कार्य करावो ठो, तेथी तमो शुं दोषवान् न थार्ड? ना थार्डज. अने वली एम करवाथी जलनुं अने अग्निनुं देवपणुं रहे शुं? ना नज रहे. अने तमारुं सेवकपणुं पण रहे? ना नज रहे. माटे ते देवत्वरहितने तमे देव मानो ठो, ते तमारी महोटी जूल ठे? अर्थात् घणा दोषवाला अग्निने अने जलने देव मानी तमो दूषित कहेता नथी अने देव मानो ठो, अने आ विचार मारा मार्जारने जरा खंमित कर्ण पणाना दोषथी दूषित कहो ठो, तो ते तमारी केवी अज्ञानता ठे? तेमज वली गंगा अने गौरी तेने विषे आसक्त एवा शिवजीने तमो निर्दोष देव कहो ठो, अने आ बिचारा मिंदडानो एक मात्र कान उंदरना करडवाथी जरा खंडित थइ गयेलो ठे, तो तेने तमे दूषित कहो ठो, ए पण तमारुं

मौर्ख्य छे ? आवां सयौक्तिक अने सप्रमाण वाक्यो हरिवेगनां सां-
ीने ब्राह्मणो तो सर्व निरुत्तर, निश्चेष्ट अने चित्रामणमां आलेख्या
ज थइ गया. अने पद्मोत्तरकुमार पोते सुलज्जबोधी होवाथी प्रथम ब्रा-
ह्मतमां निरादर तो हतोज, परंतु पोतानो पिता ते मतमां होवाथी जरा
: राखतो हतो, पण आ प्रकारनां ते हरिवेगनां वाक्य सांजलीने तु-
ाह्मणोना कहेला मतने विषे सात्र मंदजाववालो थइ गयो. अने
विचारवा लाग्यो के, अहो! आ पुरुष कांइ मिंदडो वेचनार माणस
परंतु कोइ महान् पुरुष छे, माटे धर्मनुं स्वरूप आ महात्मा पुरुषनेज
पुछुं के, जेने समजवाथी मारुं कल्याण थाय? अरे! आटला दिवससुधी
आवा पाखंडी ब्राह्मण लोकोये मने छग्यो, अने मारुं आयुष्य निरर्थकज खो
वराव्युं! एम विचार करीने ते कुमार, रूपांतरधारी हरिवेगने पूछवा लाग्यो
के, हे मित्र! जेम राजहंस, कमलवनमां क्रीडा करे, तेम आप क्या देव,
क्या गुरु अने क्या धर्मरूप वनने विषे क्रिडा करो छो? अने आप क्यां
रहो छो? त्यारे हरिवेग बोल्यो के, हे जाइ! सर्व दर्शनोनां शास्त्र हुं सारी
रीते जाणुं छुं, परंतु मुने कोइ पण ठेकाणे एक जिनदर्शन विना शुद्ध अने
सविवेक, मोक्षदायक बीजुं कोइ पण दर्शन जोवामां आव्युं नहिं. कारण
के सर्वे दर्शनवाला हिंसा न करवी, खोटुं न बोलवुं, चोरी न करवी, पर-
स्त्रीगमन न करवुं, निष्किंचन रहेवुं, एम कहे छे खरा, परंतु तेम ते पालता
नथी. अर्थात् ते केवल मुखथीज बोले छे पण तेमांथी कांहिं पण पालता
नथी. जुओ, के केटलाएक दर्शनवाला, परिग्रहधारी होइने क्रय विक्रय
एटले अनेक प्रकारना जे व्यापारो, तेने करे छे, तेमां कीडी प्रमुख जीवोने
मारे मरावे छे. तेम पचन पाचन वगेरेना आरंजोने पण करे करावे छे. वली
केटलाएक दर्शनवाला कंद, मूल, फल, तेना आहार करवारूप खोटां तप
करी शुष्क शरीरवाला थाय छे अने दयाधर्मनो प्रलाप करे छे. अने ते पूर्वो
क्त कंद, मूल, फलने विषे जीवपणुं जाणताज नथी.. केटलाएक जड पुरु-
षो तो धर्मने माटे यज्ञना कुंममां निरपराधी एवा बीचारा अजा वगेरे पशु
ओने होमी दीये छे, अने आपण जेवो कोइ पण तेने जइ पूछे छे के, आवा
निरपराधी बीचारा जीवोने आ यज्ञकुंममां शामाटे होमी दीयो छो? अने
तेनुं हिंसारूप पाप शा माटे बांधो छो? त्यारे ते कहे छे के, आ यज्ञकुंममां

जे पशु होमवा अने तेनो नाश करवो, ते कांई हिंसा कहेवाती नथी. कारण के याज्ञिकी जे हिंसा ते हिंसाज कहेवाय नहिं, तेथी यज्ञमां हिंसा करवारूप पाप जे छे ते पाप अमने लागे नहीं. वली कहे छे के, आ जे पशुउने यज्ञ कुंडमां अमो होमिये छैये, तेथी ते पशुउने देखवामां तो नाश जणाय छे खरो, परंतु तेनो अमे नाश नथी करता, पण उपकार करीये छैये. केमके? ते कुंममां होमेला पशुउ स्वर्गमां जाय छे. हवे त्यारे तेने आपणे एम पूछीये के ज्यारे तमे ते पशुउने कुंममां होमी स्वर्गमां मोकली तेनो उपकार करो छो, त्यारे तमारा माता पिता वगेरेने कुंममां होमी तेने स्वर्गमां मोकलवारूप उपकार केम करता नथी? एम करवाथी तो तमने मोहोटुं पुण्य थाय? माटे हे राजन्! कहेवानुं कारण एटलुंज छे के, ते लोको मुखथी मात्र कहे छे के, अमे धर्म पालीये छैये, परंतु प्रत्यक्ष ते हिंसाज करे छे. माटे ते दर्शनवाला जेम वाफेला अडद अने कलुषित अन्न वगेरेनुं नोजन करे छे, तेम धर्म अने अधर्मनां कर्मोये करी कलुषित एवा धर्मने पण पाले छे. वली हे राजन्! तेवां बीजां घणांज दर्शनो छे के, जेमां केवल दोषोज नरेला छे. अने निर्दोष मत जो जोइये तो, तो एक जिन मतज छे. कारण के जेम जे छे, ते घर्षणथी, तापमां तपाववाथी, कापणीये करी कापवाथी परीक्षा करेला सुवर्णने शुद्ध सुवर्ण कहे छे, तेम सुज्ञजनो पण हवे कहेशुं एवां कारणोथी परीक्षा करी शुद्ध थयेला जिनमतने शुद्ध करी कहे छे, हवे ते कारणो कहुं छुं. के प्रथम तो जिनमतने विषे देव जे मानेला छे. ते १ दानांतराय, २ लाजांतराय, ३ वीर्यांतराय, ४ नोगांतराय, ५ उपनोगांतराय, ६ हास्य, ७ रति, ८ अरति, ९ नय, १० हर्ष, जुगुप्सा एटले निंदा ११ शोक, १२ काम, १३ मिथ्यात्व, १४ अज्ञान, १५ निद्रा, १६ अविरति, १७ रोग अने १८ दोष. ए अढार दोषोथी रहित छे. वली आ जिन मतमां जे गुरु मानेला छे, ते पण महाव्रतने धारण करेला मानेला छे. एटले हिंसा, असत्य, अचौर्य, ब्रह्मचर्य अने अकिंचनत्व. ए पांच समितियेयुक्त तथा मनोगुप्ति, कायगुप्ति अने वचनगुप्ति, ए त्रण गुप्तिउये युक्त, षट्जीवनिकायना रक्षक माटे निरीह, निःस्पृह कहेला छे. वली जिनदर्शनमां धर्म पण तेनेज कहेलो छे के, जे दुर्गतिमां पडता जीवोने धारण करी राखे छे, अने सम्यक्त्व ज्ञान जे छे ते धर्मनुं सारनूत कहेलुं छे. जेम

के कोइ एक महोटा वनमां अनेक वृक्षो छे खरां, परंतु जे वृक्षने सुगंधित पुष्पो लागेलां होय छे, तो ते वृक्षथीज ते वन सुगंधित कहेवाय छे. तेम जिनमतरूप महावनने विषे पुण्यकारक बीजी क्रियारूप वृक्षो तो घणां छे, परंतु एक सम्यक्त्वरूप जे कुसुमित वृक्ष छे, ते वृक्ष सारभूत छे. वली आ जिनमतना शास्त्रमां तत्वश्रद्धान तो एटलुंज कहेलुं छे, के कोइ पण प्राणीने क्यारे पण हणवो हणाववो नहिं. माटे हे मित्र! आ जिनधर्म छे, ते पूर्वोक्त सर्वरीतथी मोक्षदायकज छे. एम तमारे निश्चे करी जाणवुं. आ प्रकारे रूपांतरधारी हरिवेगना मुखथी गुरू एवा अर्हन्मतना गुणोनी स्तुति सांजली पयोतर कुमार तो परम आनंदने प्राप्त थयो. त्यारे वली रूपांतरधारी हरिवेग कहेवा लाग्यो के, हे कुमार ! जे धर्मना प्रजावथी गया जवमां आपणे वेहुये प्रथम ग्रैवेयकमां देवता थइ त्यांनुं सुख जोगव्युं हतुं, ते तमने सांजरे छे, के भूली गया? वली त्यां आठसो प्रतिमाए युक्त, मणि अने रत्न, तेणे जडित, एक सिद्धायतन नामनुं वैमान आपने प्राप्त थयुं हतुं, अने तेमां बेसीने आपे आठसो प्रतिमानुं वंदन कर्युं हतुं, ते पण आपने सांजरतुं नथी शुं ? वली आ प्रकारना सुखदायक एवा धर्मने पूर्व जवोथी जाणो तो छो, परंतु आदरता शा माटे नथी ? आवां पोताना पूर्वजवना मित्र हरिवेगनां वचन सांजलीने उत्पन्न थयुं छे जातिस्मरण ज्ञान जेने एवो ते पयोतर कुमार, आह्लादित थइ कहेवा लाग्यो के, अहो! आ केवुं मनोहर ज्ञानदान ! अहो ! आ केवो वली मारी पर हटस्नेह ! अहो ! आ केवुं आपनुं परोपकारीपणुं ! अहो ! में पण हाल जाण्युं के, गया जन्ममां ज्यारे हुं सूरसेन कुमार हतो, त्यारे आप मुक्तावली नामा स्त्री हता. ते मुक्तावली थयेला आप मारी साथे ग्रैवेयक लोकने विषे अहमिंद्र देव थइ त्यांथी चवीने हाल हरिवेग नामा विद्याधर थया छो, अने वली मारी साथे पूर्वना घणाक जवोनी मित्रता होवाथी मायाए करी मा जार वेचनारा पुरुष जेवुं रूप लइने मने बोध देवा माटे आव्या छो ? तो हवे हे मित्र ! ते मायारूप स्वने छोडी दइने आपनुं खरुं स्वरूप मने बता वो. ते सांजली रूपांतरधारी हरिवेगे जे पोतानुं खरुं रूप हतुं ते प्रगट कर्युं. अने पछी अत्यंत प्रेम विह्वल थइने ते पयोतर कुमारनुं दृढ आलिंगन कर्युं. पछी पयोतर कुमारे कह्युं के, अहो ! मने आपनो मेलाप थयो, ते घणुं

ज सारुं थयुं ? एम कहीने ते हरिवेगने पोताना अर्द्धा आसन पर बेसार्यो. हवे हरिवेग कहे छे, के हे मित्र ! आपने मलवानो मने घणोज अभिलाष होवाथी आपना ध्यानने क्षण मात्र पण में मनथी उतार्युं नथी. ते जेम के ॥ श्लोक ॥ तत्वं ब्रह्म यथा स्मरंति मुनयो हंसा यथा मानसं, यद्वत्पल्लवसल्लकीवनयुतां ध्यायंति रेवां गजाः ॥ युष्मद्दर्शन लालसा अनुदिनं तद्वत्स्मरामो वयं, धन्यः संप्रति वासरोऽत्र भवतां जातश्च यत्संगमः ॥ १ ॥ अर्थः–मुनियो जेम ब्रह्म तत्वने संभारे छे, हंसो जेम मानसरोवरने संभारे छे, नवांकुरित एवा सल्लकी झाडना वनथी युक्त एवी रेवा नदीनुं जेम हाथीयो ध्यान करे छे, तेमज अमे पण आपना दर्शननुं प्रतिदिन स्मरण करता हता, माटे आजनो दिवस धन्य छे के जेमां हाल मने आपनो समागम थयो ? ते सांभली पद्मोत्तर कुमार कहे छे के, हे मित्र ! आवा आप सरखा सज्जन जनना सौजन्यने कोण वर्णवी शके ? अर्थात् आपना सौजन्यनो तो पारज नथी. अने अहो मित्र! आपनो मने मेलाप थवाथी आजनो दिवस छे, ते सुदिवस छे, अने आजनी वेला पण सुखदायकज छे. वली आपना मेलाप विनानो जे मारो आज दिवस पर्यंत काल गयो, ते सर्व निरर्थकज गयो छे ? हे भाइ ! आर्त्ति, शोक, भय, तेने नाश करनार, अने प्रीति तथा विश्वास तेनुं पात्र एवुं 'मित्र' एवा बे अक्षरवालुं रत्न, ते कोणे उत्पन्न कर्युं हशे वारुं ? कहुं छे ॥ श्लोक ॥ वरमसौ दिवसो न पुनर्निशा, ननु निशैव वरं न पुनर्दिवः ॥ उभयमप्यथ वा व्रजतु क्षयं, प्रियतमेन न यत्र समागमः ॥ १ ॥ भुंजउ जं वा तं वा, निवसिज्जउ पट्टणेव रणे वा ॥ इठ्ठजण जथ्थ जोगो, तं ठाणं चेव रमणीज्जं ॥ २ ॥ अर्थः–जे दिवसमां प्रियतम मित्रनो मेलाप थाय, ते दिवसज श्रेष्ट जाणवो, पण रात्रि नहिं ? अने जे रात्रिमां प्रियतर मित्रनो समागम थाय, ते निशा पण उत्तमज जाणवी, पण दिवस नहिं ? तेमां पण जे रात्रिमां अने जे दिवसमां प्रिय मित्रनो समागम थायज नहिं, ते दिवस अने रात्रि बेहु क्षय पामो. अर्थात् बेहु कांहिं कामनांज नहिं ॥१ ॥कदाचित् खावानुं मले, अथवा न मले, कदाचित् नगरमां वास थाय वा अरण्यमां वास थाय, परंतु जे ठेकाणे इष्टजननो योग मले, ते स्थान रमणीय जाणवुं. अर्थात् महोटां दुःखे

कदाचित् प्राप्त थयां होय, तोपण तेमां जो आप जेवा इष्ट मित्रनो मेलाप थाय, तो ते दुःखो पण जणातां नथी. एम स्नेहरसयुक्त एवो पद्मोत्तरकुमार, विस्मय पामी हरिवेगनी सामुं जोइने पूछे छे के, हे मित्र! हवे आपना आ जपर्यंत जेटला भव थया, ते सर्व भवनी सविस्तर वात मने कहि आपो. त्यारे ते हरिवेगविद्याधरे शंखराजा अने कलावतीना भवथी मांडीने हालमां थयेला पद्मोत्तरकुमारना तथा पोताना हरिवेगविद्याधरना भव पर्यंतनी सर्व कथा कही बतावी. अने पद्मोत्तरकुमारे पण जातिस्मरणज्ञान होवाथी जाण्युं जे मारा मित्रे जे वात कही छे, ते सर्व बराबरज कही छे.

पछी पद्मोत्तर कुमारे पोताना सर्व देशमां सर्व स्थले उद्घोषणा करावी के, अमारा देशमां रहेनारा माणसे जैनधर्म शिवाय बीजो कोइ पण धर्म पालवो नहिं. अने एम करतां जो कोइ पालशे, तो तेने अमारा देशथी बाहार काढवामां आवशे! कारण के जिनधर्मसमान बीजो कोइ उत्तम धर्म नथी. हवे सुरपति राजा पोताना पुत्रनो हरिवेग साथे मेलाप थयो अने तेमां जैनधर्म विषे घणीज चर्चा चाली, ते सांजली बीजा धर्मोने मिथ्या मानी त्यांना रहेवासी सर्व ब्राह्मणो साथे जिनधर्मने विषे दृढरागी थयो.

हवे ग्रामग्रामने विषे विहार करता, केवलज्ञाने करी भास्कर समान, सुर, असुर, तेना निकरोये करी सेवन कर्यां छे चरणकमल जेनां, एवा श्री गुणसागर नामा केवलीये पोताना केवलज्ञानथी जाण्युं जे हाल हवे पद्मोत्तर कुमार तथा तेना देशमां रहेनारा सहु कोइ मनुष्य, जिनधर्मना दृढरागी थया छे, माटे हुं त्यां जाउं! तेम जाणी त्यां पद्मोत्तर कुमारना गामनी बाहेर आवी उपवनमां समोसर्या. ते सांजली हर्षायमान थयेला एवा सुरपतिराजा प्रमुख सर्व वांदवा गया. त्यां जइने सहु कोइ, केवली भगवानने नमस्कार करी धर्मदेशना सांजलवा यथोचित स्थान पर बेठा. अने भगवाने पण पापने नाश करनार एवी देशना देवानो प्रारंभ कर्यो. ते जेम केः—हे भव्यजनो! जन्म, जरा, अने मृत्यु, ते रूप तरंगोना भंगथी भयंकर एवा संसारसमुद्रने विषे नाना प्रकारनी आपत्तिरूप मकरोथी दुःख पामता एवा तमोने ते दुःखथी रक्षण करवाने एक सर्वज्ञोक्त धर्म शिवाय बीजो कोइ पण आधार नथी ॥ यतः ॥ चिंतामणेर्वा किम्र कल्पवृक्षात्, स्वर्धामधेनोरपि कामकुंभात्॥ एतदुरापं च ततो भवन्ति, यत्रैन कार्यं सुगृही

तमेतत् ॥ १ ॥ अर्थः—जे जिनधर्मतत्त्व चिंतामणिथी कल्पवृक्षथी, स्वर्गनी कामदुघाधेनुथी, कामकुंजथी पण प्राप्त थातुं नथी, ते जिनधर्मतत्त्वने तमे यत्ने करी ग्रहण करो. अर्थात् चिंतामणि वगेरे कोइ पण पदार्थथी जे नहिं मले, तेवा धर्मने तमो घणाक प्रयासथी पण ग्रहण करो. अरे! जेम कोइ मूर्ख होय, ते पोताने आंगणे उगेला कल्पवृक्षने कापी नांखीने ते स्थलपर धंतुरो वावे, वली पोताना हाथमां आवेला चिंतामणिने एम जाणे के आतो रस्तामां पडेला कांकरा जेवो काकरो छे, एम जाणी ते मणिथी कागडाने उडाडे, वली हाथमां आवेला अमृतने ढोली नांखीने हला हल झेर पीये, तेम जे अज्ञानी जीव छे, ते पूर्वोक्त कल्पवृक्षादि समान प्रत्यक्ष फलदायक जिनधर्मने छोडीने धत्तुर वृक्षादि समान बीजा धर्मने ग्रहण करे छे. अने हे भव्यो! ते जिनधर्म, गुरु सामग्री मल्या विना प्राप्त थाय नहिं. तो हवे ते गुरु पण केवा जोइये? के ॥ यतः ॥ अवद्यमुक्ते पथि यः प्रवर्त्तते, प्रवर्त्तयत्यन्यजनं तु निःस्पृहः ॥ सएव सेव्यः स्वहितै षिणा गुरुः, स्वयं तरन्तारयितुं क्षमः परम् ॥ १ ॥ अर्थः—आरंभ जे जीव हिंसा तेथी मुक्त, एवा मार्गने विषे जे प्रवर्त्ते छे, तथा बीजाउने पण तेवा ज मार्गमां प्रवर्त्तावे छे, एवा गुरुनुं स्वहितैषी पुरुषोये सेवन करवुं, कारण के तेवा गुरु पोते तरे छे, अने बीजाने पण तारे छे. जेम जल विना समुद्र न कहेवाय, जेम सूर्यविना दिवस न कहेवाय, तेम पूर्वोक्त गुण विना गुरु ज न कहेवाय. माटे एवा गुरु जोइये, अने तेवा गुरु विना स्वर्गापवर्ग दायक जिनधर्मनी प्राप्ति कोइ काले थाय नहिं. तो हे राजन्! हाल तेवी गुरु सामग्री पण तमोने प्राप्त थयेली छे, तेथी संसारना निस्तारने करनार, प्राचीन पुण्ये प्राप्त थवा योग्य, एवा दुर्लभ जिनधर्मने विषे प्रमादनो त्याग करी यत्न करो. ते सांभली विद्याधरनो चक्री एवो हरिवेग कुमार बोल्यो के, हे विभो! आप सत्यज कहो छो, आप जेवा गुरु विना धर्मनी प्राप्ति कोइ दिवस थायज नहिं. जुउ. आ पद्मोत्तर, घणोज चतुर तथा समजु छे, तो पण तेने शुद्ध गुरु विना मिथ्यात्वनी प्राप्ती थइ. एम ज्यां कहे छे, त्यां तो सुरपति राजा कहेवा लाग्यो के, हे भगवन्! में तो आपना हालमां कहेला उपदेशथी निश्चय कर्यो छे के, सर्व शिरोमणि एवा वीतराग परमात्मा ज छे, तेज देव छे. बीजा कोइ देव नथी. अने गुणगणना आधार, सदाचारने

प्रवर्त्तावनार, जे गुरु होय छे, तेज गुरु कहेवाय छे. बीजा गुरु ते गुरु नहिं. वली षड्निकायनुं जेमां कायक, वाचक अने मानसिक रीते रक्षण थाय छे, तेज धर्म कहेवाय छे, बीजो धर्म नहिं. परंतु हे माहाराज! एक हुं आपने पुछुं छुं, के आ प्रकारनो जगतमां उत्तम धर्म छे, ते छतां राजा लोको वगेरे केटलाएक जीवो, पाखंडी अने हिंसक एवा देवने, तथा तेवाज देवने मानवाना उपदेश करनारा मिथ्यात्वी गुरु प्रमुखने सेवन करी पोताना आत्माने मिथ्याक्रियाउये करी शामाटे क्लेश पमाडे छे? ते सांजली केवली जगवान् कहे छे के, हे राजन्! आ जगतमां मनुष्यो जे छे, ते कोइ पण प्रकारनो व्यवसाय, कांइ पण फल प्राप्तिनी आशाये करे छे, परंतु कोइ निरर्थक व्यवसाय करता नथी. जुउ, तेमां केटलाएक चक्रवर्त्ती राजाने, कोइक माहामांमलिक राजाने, केटलाएक खंमाधिपतिने, कोइक ग्रामाधिपतिने, कोइक शेठाधिपने, कोइक धिक्कार पामेली जातिवालाने, कोइएक नटने, कोइएक जटने, अने कोइएक जिक्षुकने पण सेवे छे. परंतु ते पूर्वोक्त चक्रवर्त्ती प्रमुख, पोतपोतानी शक्ति प्रमाणे तेने फल आपे छे. पण तेथी कांइ वधारे आपी शकता नथी. जेम कोइएक जिखारी होय तेनी सेवा करी प्रसन्न करीने तेनी पासे कदाचित् कोइ लक्ष सोनामहोर मागे, तो ते बिचारो क्यांथी आपी शके? तेम धर्मने विषे पण मनुष्य, जेवा जेवा गुणवाला देव, गुरु, धर्मनुं आराधन करे छे, तेने तेवां तेवां फलो ते देव, गुरु अने धर्म आपे छे. वली जगत्मां शुं बन्युं छे! तो के केटलाएक पाखंमी लोकोये पोतानो स्वार्थ पार पाडवा माटे पोताने सुख मले, तेवां कपोलकल्पित असंगत शास्त्रो बनावी ते शास्त्रोना उपदेश करी घणा लोकोने धर्मना प्रपंचथी फसावेला छे, ते फसाइ पडेला अविवेकी लोकोनी बुद्धि, स्वेच्छाथी स्नान, पान, कंदमूलादिकनुं जक्षण, रात्रिजोजन, कन्यादान, कूप, तलाव, वाव्य प्रमुखनुं करावबुं, इत्यादिक शरीर सुखदायक बालकनी लीला समान धर्मने जाणीने कठिन क्रियावाला जिनधर्मने विषे प्रीतियुक्त थती नथी. वली अति प्रयासे पाली शकाय एवा देव महाव्रतना जारने अंगीकार करवाने असमर्थ एवा ते पाखंमी धूर्त्तजनो विषयाजिलाषपणे विषे लुब्धपणा एक दुरवाधम धर्मनेज उत्तम धर्म कहे छे.

वली ते मूर्खजनो. तलाव, कूवा. नदी, इयां बे नदीयोनो संगम थानो

होय तेवुं स्थल, गंगा, यमुना, सरस्वती, त्रवेणी, नर्मदा, गोदावरी, सेतु, चंधरामेश्वरादिकने विषे स्नान करवाथी मोहोटुं पुण्य थाय ने, एम कहे ने. तेमज वली कोइएक हिंसक तो त्रिपुरा, तोतला, नवानी, व्याघ्रेश्वरी प्रमुख उग्र देवीयोना मंत्र जपथी तथा यजुर्वेदादिकना मंत्र जपथीज पुण्य थाय ने एम कहे ने. केटलाएक मतिमंदजनो तो तेज मंत्रोथी तिल वगेरेनो अग्निमां होम करवाथी पापोपशमन थाय ने, एम कहे ने. कोइक जडबुद्धिजनो तो, रस्तामां जाड वाववाथीज धर्म थाय ने, एम कहे ने. केटलाएक अज्ञानी जीवो, केवल आत्माना शून्य ध्यानथीज पापनो प्रलय थाय ने, एम कहे ने. कोइएक दुष्ट दिलवाला जनो, पोतानाज पूजन करवाथी धर्म थाय ने, तेम कहे ने. कोइएक बालबुद्धिवाला माणसो तो, जीव जे ने, तेज परमात्मा ने, तेथी ते जीवने एक क्षणवार पण दुःख देवुं नहिं. अने जे सुख नोगववानी पोताने इछा थाय, ते सुखने नोगवी पोतानी इछा पूर्ण करवी, तेज धर्म ने. एम कहे ने. माटे ते पूर्वोक्त मिथ्यात्वीजीवो तीर्थंकरप्रणीत शुद्ध धर्मने विषे केम यत्न करे? तथा प्रीतिमान् पण केम थाय? कारण के ते जनो पोताने जेमां सुख पडे, तेनेज धर्म कहेनारा ने. हवे पूर्वोक्त सर्व जे मिथ्यात्व ने, ते सर्व, दुःखने देवावालुं तथा वैरीसमान उत्कट हलाहल जेर समान ने, एम जाणवुं. ते माटे ते मिथ्यात्वनो तमारे त्याग करवो. कहेलुं ने के ॥ श्लोकः ॥ विषाहिरुग्वह्निरिपुव्रजेभ्यो, मिथ्यात्वमत्यंतदुरंतदुखम् ॥ एकत्र जन्मन्यहितं विषाद्यं, मिथ्यात्वमाहंति नृणामनंतम् ॥ १ ॥ अर्थः—मनुष्योने विष, सर्प, रोग, अग्नि अने रिपु, तेनां समूहथी पण मिथ्यात्व जे ने, ते अत्यंत दुःखदायक ने. केम के? ते विषादिक तो मनुष्यने आ जन्मने विषेज नाशनां करनारां ने. परंतु मिथ्यात्व जे ने, ते तो अनंत जन्म मरणादिक दुःखने आपनारुं ने.

आ प्रकारनां केवलीनां वचन सांजलतांज सुरपतिराजाने मिथ्यात्व मोहनीकर्मनो क्षय थइ गयो, तेथी ते शुद्ध सम्यक्त्वने पाम्यो. पनी अनुक्रमे तेने चारित्र परिणाम उत्पन्न थयाथी ते केवली नगवानने नमस्कार करी कहेवा लाग्यो के, हे नगवन्! जेम हाल आपे मने मिथ्यात्वरूप खाडामां थी कूचतो राख्यो, तेमज हवे दीक्षारूप पर्वतपर पण चडवानो अनुग्रह करो. एम नावयुक्त तेनां वचन सांजलीने ते सुरपतिराजाने तुरत दीक्षा

आपी. पछी ते सुरपतिसाधु, विशुद्धचारित्रने पालतो थको शुक्लध्याने क्षपक श्रेणि पर चढी केवलज्ञान अने दर्शनने उत्पन्न करी घणोक काल पृथिवी पर विहार करी जवोपग्राहि कर्मोने खपावी, परंपद जे मोक्ष पद, तेने प्राप्त थयो.

पछी श्रावकधर्म जेने प्राप्त थयो छे एवा ते पद्मोत्तर कुमारने हरिवेगा दिके, तेना पितानी राज्यगादी पर बेसाड्यो. अने ते माहामांडलिक राजा थयो. हवे हरिवेग विद्याधर, ते पद्मोत्तर राजाने वेमानमां बेसारी पोताना वैताढ्य पर्वत पर वसेला सुलोम नामा नगरप्रत्ये तेडी लाव्यो, अने त्यां घणुंज तेनुं सन्मान कर्युं. पछी कर्युं के, हे मित्र! आ मारा वैताढ्य पर्वतनी उत्तर तथा दक्षिण श्रेणिना राज्यने तथा आ मारी विद्याधरपणानी विद्याने आप ग्रहण करो. त्यारे पद्मोत्तर कुमार बोल्यो के, हे मित्र! मारामां अने तमारामां काईं अंतर छे? जे आपनुं राज्य छे, ते मारुंज छे, कारण के आपनाथी हुं कोइ रीते जुदो नथी. वली आपे मने दुर्लभ एवो जिनधर्म आपीने मोक्षरूप राज्य आप्युं, तो हवे आ लौकिक राज्य ते तेनी गणतीमां क्यां रह्युं? वली हे मित्र! आ जगतमां आप जेवा धर्मोपदेशना करनार पुरुषो तो घणाज थोडा छे ॥ यतः ॥ ये द्रव्यव्यय कारिणः शुभकृते ते संत्यहो कोटिशो, ये कष्टाजिनिविष्टदृष्टवपुषः स्तोका न तेऽप्योऽपि ते ॥ नानाशास्त्रविचक्षणा भुवि तु ये ते चापि नो दुर्लभा, ये जैन्युक्तिविधायिनः प्रशमिनो द्वित्राः पुनस्तेऽधुना ॥ १ ॥ अर्थः—सारां सांसारिक काम माटे द्रव्यनो व्यय करनारा पुरुषो तो कोटिशः मले छे. परंतु तेमांथी कष्टमां पडेला एवा दुःखी जनना दुःखने मटाडवाने द्रव्य व्यय करनारा तो थोडा पण मलता नथी. तेमज विविध प्रकारना शास्त्राभ्यासमां विचक्षण तो आ पृथ्वीने विषे घणाज छे. परंतु आप जेवा मोक्षकारक जैनधर्मना जाणनारा तो मांड बे त्रण मले, तो मले? एम ते हरिवेगनी प्रशंसा करीने वली कह्युं के, हे मित्र! मारी तो एवी मनीषा छे के हवे आपण बेहुने वियोग न थाय माटे आपणे एकत्रज रही आ वैताढ्यनी उत्तर दक्षिण श्रेणिनां राज्यो चलावीये. अने ते राज्य सुख जोगवीये. वली ते राज्यसुख पण क्यां सुधी जोगवीये, के ज्यां सुधी आपण बेहुने राज्यधुरने धारण करे, एवा बे पुत्रो उत्पन्न न थाय

त्यां सुधी ? अने ज्यारे आपणने राज्य वहन लायक पुत्रो थाय के, तुरत ते राज्यो पोत पोताना पुत्रोने सोंपी दीक्षा ग्रहण करिये ? ते सांजली अ त्यंत खुशी थयेलो, हरिवेग बोल्यो के, हे वयस्य ! मारा मनमां जे विचार में धारेलो हतो, तेज आपे पण कह्यो. एम कही वेहुजण त्यां साथेज रह्या. पढी अत्यंत स्नेहयुक्त ते वेहु मित्र प्रतिदिन हर्षायमान थका मनोहर वैमानमां वेसी महाविदेहक्षेत्रने विषे जिनप्रतिमाउने वांदवा माटे जाय डे. वली प्रतिदिन धर्मोपदेश सांजले डे. शाश्वत एवां जिनचैत्योनी ज्ञक्ति ज्ञावथी पूजा यात्रा पण करे डे. जगतने आह्लादकारक एवा ते वेहु मित्रो, जैनधर्मना प्रत्यनीक जनोनुं निवारण करी चैत्योनी तथा जैनसाधुउनी उत्तम प्रज्ञावना करे डे. साधर्मिकवात्सल्यने करवे करी तेउ केटलाएक श्रावकोने डुःखमांथी निवृत्त करे डे, अने पोतानी प्रजाने पण तेउ कर वगेरे डुःखोथी मुक्त करे डे. तेथी सर्वत्र महाआनंद वर्त्ते डे. वली तेउना राज्यमां ब्राह्मणो जे हता, ते पण जिनधर्मने विषे परम आदरवाला थयां. कहेवत डे के "यथा राजा तथा प्रजाः" एटले जेवा राजा होय, तेवीज प्रजा पण थाय ? आ प्रमाणे पोताना देशोमां रहेनारा सहुकोइ जनो जिनधर्मना रागी थया. अने बीजा लोको पण निकटबोधी होवाथी ते वेहु जणनी करेली धर्मनी अनुमोदनाये करी जिनधर्मने विषे निर्मत्सरी थया.

एम करतां राज्यज्ञारने चलावता एवा हरिवेग अने पद्मोत्तर कुमार, एक दिवस ध्वजा, पताका अने तोरण वगेरे उत्सवोये करी मनोहर एवा पद्मोत्तरना गर्जनपुरमां आव्या, त्यारे ते नगरना रहेवासी उत्तम श्रावको ये त्यांना जिनेंद्रप्रासादोने विषे मोहोटी ज्ञक्तिथी गीत, वाजिंत्र अने नाट्य, तेणे युक्त एवा परम महोत्सव करवानो प्रारंज कर्यो. विविधवर्ण वाली श्रीअरिहंत ज्ञगवाननी प्रतिमाउने आंगीनी रचना करी, तथा अ नेक प्रकारनी पूजाउ पण ज्ञणावी. तेथी त्यां सहु कोइने मोहोटो आ नंद थयो. पढी ते वेहु कुमारो जिनालयमां जइ त्यां ज्ञगवाननी पूजा करी दर्शन करी परम प्रमोद पामी ते अरिहंत ज्ञगवाननी पूजानी स्तु ति करवा लाग्या. ते जेम के ॥ श्लोक ॥ नेत्रानंदकरी ज्ञवोदधितरी श्रे यस्तरोर्मंजरी, श्रीमद्धर्ममहामहेंद्रनगरी व्यापल्लताधूमरी ॥ हर्षोत्कर्ष शुज्ञप्रज्ञावलहरी ज्ञावद्विषां जित्वरी, पूजा श्रीजिनपुंगवस्य ज्ञवतु

श्रेयस्करी देहिनाम् ॥ १ ॥ चेतः पुनाति घनकर्मचयं लुनाति, स्वर्गं
ददाति शिवसंपदमादधाति ॥ पुण्योदयं वितनुते तनुते सुसौख्यं, संजी
नपूजनमिदं किमु यन्न धत्ते ॥ २ ॥ अर्थः—नेत्रने आनंद करनारी, नवो
दधिने तारनारी, कल्याणरूपवृक्षनी मंजरी, सुशोजित धर्मरूप महारा-
जानी नगरी, महोटी आपत्तिरूप लताने विषे अग्नि सरखी, हर्षाधिक्य-
नी तथा शुजप्रजावनी लहरी, अने जावरूपी जे चतुःकषाय तेने जीत-
नारी एवी जे श्री जिनपतिनी पूजा, ते प्राणिमात्रने श्रेयस्कारक थाउ ॥
१ ॥ वली आ श्री जिनपतिनुं पूजन जे ठे, ते चित्तने पवित्र करे ठे, गाढा
एवा कर्मसमूहने नाश करे ठे, स्वर्गने आपे ठे, शिवसंपदाने पण आपे ठे,
पुण्योदयने विस्तारे ठे, रूडा एवा सौख्यने आपे ठे. माटे ते जिनपूजन शुं
नथी आपतुं? अर्थात् सर्व वस्तुने आपे ठे.

आ प्रकारे अरिहंत जगवाननी पूजानुं स्तवन करीने ते बेहु जण, पो-
ताना घर तरफ चाल्या, ते राजरस्तामां आव्या. त्यां तो ते बेहु जणे, ज
ेस, धूडथी जेनुं सर्व शरीर खरडायेलुं ठे, तांबूलना जक्षण करवाथी जे
ा होठ लाल थइ गया ठे, हाथ अने पग जेना खडीथी रंगेला ठे, केवल
गोटीज जेणे पहेरी ठे, जेना बेहु हाथो पाठलथी बांधेला ठे, आक्रोश
करता केटलाएक द्यूतकारोनी वच्चे ते द्यूतकारोथी लाकडी वगेरेये हणाता
एवा कोइएक जुगारीने जोयो. तेने जोवाथी एकदम खेद पामी पद्मोत्तर
राजा बोल्यो के, अरे दुष्टो! मारा राज्यमां आ प्राणीने आटली बधी पीडा
केम आपो ठो? वली तेने पीडा करीने पलायन पण केम करता नथी? अ
ने तेनी पठवाडे ने पठवाडे लागुज रह्या ठो? एम तेना मारनाराउने कही
ने ते जुगारीने पोतानी पासे बोलावी मंगाव्यो. त्यारे ते मारनारा जुगारी
यो बोल्या के, महाराज! आ उष्टमाणसपर आपने दया लाववा जेवुं न
थी. त्यारे पद्मोत्तरे कह्युं के ए ते बोलो ठो शुं? आवा निरापराधी गरीब मा
णसने तम जेवा मारे, ते तमोने अमारे मारतां अटकाववा न जोइये? तथा
आ बीचारापर दया पण न आवे? ते सांजली ते जुगारीयो बोल्या के, हे
राजन्! आ गाममां एक नव करोड द्रव्यनो स्वामी वरुणश्रेष्ठी नामा
रहे ठे, तेनो आ पुत्र ठे. ते घणोज जुगारनो व्यसनी ठे. तेनो माता
तां तेने जुगार रमवानी ना कहे ठे, तो पण ते जुगार रमवामां अत्यं-

सक्त होवाथी वीलकुल कोइनुं कह्युं मानतो नथी, अने पोताना पिताना घरमांथी सर्व मिलकत चोरी लइने जुगारमां हारी जाय छे. ते हवे पोताना बापनी सर्व मिलकत हारी गयो छे. अने तपास करतां तेना बापने ज्यारे पोतानी सर्व मिलकत जुगारमां हारी गयो एवी खबर पडी, त्यारे तेणे तेने पोताना घरमांथी काढी मूक्यो छे, तो पण हजी ते जुगार रमवाना व्यसनने छोडतो नथी. ज्यारे तेनी पासे जरा पण द्रव्य रह्युं नहिं, त्यारे तेणे जुगारमां एक 'पण' मूक्युं के, जे रमतमां हारे, ते हारनारना हाथ, पग वगेरे अंगोने जीतनार माणस, लाकडी वगेरेथी न्नासे तेम मारखा करे. तेवी रीते पण आ सात वार हारी जइ, अप्रमित मार खाधा. ते वातनी ज्यारे तेना पिताने खबर पडी, त्यारे पुत्रवात्सल्यथी तेने एक दम घेर बोलावी घणोज समजाव्यो, तो पण ते आ कामथी विराम पाम्यो नहिं. अने कदाचित् ते कांइ जो द्रव्य जीते छे, तो ते द्रव्यथी यथेछावें वेश्याउनी साथे विलास करे छे. परंतु तेनी पासे बीजा कोइनुं कांइ मागणुं होय छे; तो तेने देतो नथी. अने वली कोइनी पण हाथमां आवेली फुटल कोडी सुधां छोडतो नथी ॥ यतः ॥ प्रायोन्नवंति पंचामी, द्यूतस्य सहचारिणः ॥ चौर्यं वंचकतालीकं, दारिद्र्यं लाघवं तथा ॥ १ ॥ अर्थः- एक चोरी, बीजी वंचकता, त्रीजुं खोटुं बोलवुं, चोथुं दारिद्र्य, पांचमी हलकाइ. ए पांच वानां घणुं करी जुगारनां सहचारीज होय छे. वली ते जुगारथी जीतेली लक्ष्मी परोपकार माटे, के कीर्त्तिने माटे, के सुकृतने अर्थे, के सगां संबंधीना सुखने माटे काम आवती नथी. ते लक्ष्मी केवल पापवृद्धिनांज कार्यो माटे काम आवे छे. माटे हे राजन्! आ जुगारी अमारी साथे जुगार रमी एक लाख द्रव्य हारी जइ छटकीने नाशी गयो हतो, ते शोधतां हालज अमारे हाथ पड्यो छे. अने अमारुं मागणुं द्रव्य अमो मागीये छैये, तो पण ते आपतो नथी, तेथी अमने क्रोध आववाथी तेने लाकडी वगेरेथी मारीये छैये? माटे हे देव! आप महेरबानी करी कां तो ते अमारा देणदारने पाछो सोंपो, नहिं तो तेनी पासे अमारी मागणी एकलाख दीनारो छे, ते आपो. ए सर्व सांजली पद्मोत्तर राजा विचारवा लाग्यो के, अहो! आ केवो कर्मनो विचित्र परिणाम छे! अहो! आ केवी अज्ञाननी लीला छे? अहो! आ केवुं व्यसननुं दुःख छे! एम

विचारीने दयालु एवो ते राजा बोल्यो के, हे जुगारीयो! सांजलो. हमणां तो तेनी पासे तमारी मागणी जे लाख दीनारो छे, ते हुं आपुं छुं. पण हवे पछी आ जुगारीनी साथे कोइ पण जो जुगार रमशे, तो तेने हुं धारा प्रमाणे शिक्षा करीश! अने मारा देश बाहेर काढी मूकीश! एम कहीने ते मागणवाला जुगारीयोने तेनी मागणी लाख दीनारो पोते आपी, ते जुगारीने छोडावीने पोताने घेर आव्या.

हवे ते जुगारीने जोइने तीव्र वैराग्य पामेलो एवो पद्मोत्तरकुमार, पोताना मित्र हरिवेगने कहे छे के, अहो! आपणने रस्तामां मलेलो जुगारी जेम घणा दुःखोने प्राप्त थयो, तोपण तेणे जुगारने छोड्यो नहिं. तो हे जाइ! तेनो आपणे शुं शोक करीये? कारण के ते तो अज्ञाने करी अंध छे, तेथी ज ते तो ए काम करे छे, परंतु आपणे आ संसारनी असारता प्रत्यक्षरीते जाणीये छैयें, तोपण अशुचिरूप जोगो विषे प्रीति करी बेसी रहीये छैये, माटे प्रथम तो ते जुगारी पहेलां आपणेज शोक करवा लायक छैयें? जेम विद्वान जनोने द्यूत रमवुं, सदा निंदित छे, तेम तत्वज्ञ पुरुषोने विषयनुं सेवन करवुं पण सदा निंदितज छे. अने विषयो जे छे, ते विषथी पण वधारे दुःखदायक छे. जुर्ज. विष जे छे, ते तो तेने खानाराना ज आ लोकमां प्राण हरे छे, अने विषयोना जोगो तो जन्म जन्मने विषे दुःखदायक होय छे. वली हे मित्र! जेम महोटा दुःखे करी मेलवेलुं द्रव्य, जुगारी जुगार रमवाथी तुरत हारी जाय छे, तेमज आपण पण पूर्वे मेलवेला सुकृतने विषयसंगथी एक क्षण मात्रमां हारी जाइये छैयें. जेम ते जुगारी तेना पिता वगेरेये घणीज शिक्षा करी तोपण द्यूतथकी विराम पाम्यो नहिं, तेम आपणे पण गुरुना मुखथी थयेला घणाक उपदेश श्रवण करी विषयोये करी मलेला सुखथी विराम पामता नथी. जेमके कोइ गुरुये विषयासक्त शिष्यने उपदेश कर्यो छे के, हे शिष्य! हवे तुं आ खोटा अने दुःखदायक एवा स्त्रीना विषयथी विराम पाम्य. कारण के तें घणा दिवस सुधी विषय सुखने जोगव्युं? त्यारे शिष्य बोल्यो के ॥ श्लोक ॥ अस्रमति चपलत्वा रसममायोपमत्वा, त्वरिततिविरसत्वात्संगमेनांगनायाः ॥ इति यदि शतकृत्वस्तत्वमालोचयामस्तदपि न हरिणाक्षीं विस्मरत्यंतरात्मा ॥१॥ अर्थः— जे स्त्री संगमां अत्यंत चापल्य होवाथी, तथा तेने स्वप्नमायानुं उपमानपणुं

होवाथी, तथा परिणामे विरसपणुं होवाथी, ते स्त्रीसंगनो त्याग करवोज जोइये? एम हुं सो वखत विचारुं छुं, तोपण ते हरिणाक्षी स्त्रीने मारुं अंतःकरण विस्मरण करतुं नथी ॥ १ ॥ वली पण जुर्ज के, जुगारीने बंधन प्रहार वगेरे दुःख थाय ठे, तेम आपणने पण नरकने विषे दुःख थाशे? माटे हे मित्र! दुःखना समूहमां आपणे आपणा जीवने नांखवो, ते कांइ मने योग्य जासतुं नथी. माटे आपणे संयम लहिये. ए प्रकारे ते पद्मोत्तरराजानी वाणी सांजलीने हरिवेग बोल्यो के, हे मित्र! मारा मनमां पण घणाक कालथी आपनी पेठे संयमेठा रहे ठे, परंतु आपने विषे मुने प्रेमनो प्रतिबंध होवाथी ते प्रेमे मने रोकी राखेलो ठे. मोक्षमार्गने प्राप्त थवा इछता एवा जीवने स्नेह ठे, ते वज्रनी सांकल समान ठे. तेथी ते स्नेहसांकल जीवने मोक्ष पामवा देती नथी. जुर्जने श्री वीरजगवान् ज्यां पर्यंत आ पृथ्वीपर रह्या, त्यां पर्यंत गौतम गणधर कांइ केवलज्ञानने प्राप्त थया? ना नज थया. माटे हाल पूर्वे धारेला प्रमाणे बेहु पुत्र प्राज्य एवा राज्यजारना धुरने धारण करवायोग्य थया ठे, तेथी तेने ते राज्यजार सोंपीने आपणे ज्ञानी गुरु पासे जाइये? एवी रीते ज्यां बेहु मित्रो विचार करे ठे, त्यां तो तेमना वनपालके आवीने विनति करी के, हे स्वामिन्! आपणा कुसुमाकर नामना उद्यानने विषे श्री गुणाकरसूरिना शिष्य श्रीरत्नाकरसूरिये पाउ धारेला ठे. ते सांजली हर्षायमान थयेला ते बेहु राजार्जये ते वनपालकने वधामणीमां घणुंक द्रव्य आपी दीधुं. अने अंतःपुर, परिवार, गज, रथ, तुरग, जट, तेना लक्षोये करी तथा सामंत, सेनापति, श्रेष्ठी, सार्थवाह, तेर्जना वृंदोये करी युक्त एवा ते, सर्व ऋद्धिसहित कुसुमाकर नामा उद्यानमां गुरुने वांदवा माटे आव्या. दूरथी दृष्टिगोचर थयेला गुरुने जाणी तुरत पोतानां राज्यचिन्होनो त्याग करी पंचाजिगम साचवी हर्षे करी रोमांचित जेनां उजां थयां ठे एवा थका गुरुने वंदन करीने पोतपोताने योग्य एवा स्थानपर बेठा. पठी गुरुये पण सुधारस समान देशना देवानो प्रारंज कस्यो. ते जेम केः—

हे जव्य जनो! दुःखे मले तेवा मनुष्य जन्मने पामीने ते मनुष्यायुने विषे उत्तम जनोये तो कांइ पण मोक्षसाधन करवुं. कारण के फरीने ते मनुष्योनो जन्म मलतो नथी. माटे तेने, वृथा संसाररूप पाणी वलोववामांज खोवो नहिं. वली सुज्ञजनोये जे कांइ सुकृत कार्य करवानुं होय, ते आ

रीज करी सेवुं. केमके? आ जन्ममां करेला सुकृतकार्यथी फरी निश्चे
ो शुद्ध जन्म प्राप्त थाय छे. वली हे नव्यजनो! आ मनुष्यना देहने
थया पछी समजीने दुर्जन जनोनो त्याग करवो अने साधुजननो समा
करवो. अहोनिश पुण्योपार्जनमां मन राखवुं, अने आ संसारने असा
जाणवो. ज्यांसुधी आ शरीर रोगरहित स्वस्थ छे, ज्यांसुधी आ शरी-
जरा आवी नथी, ज्यांसुधी सर्व इंद्रियोनी शक्ति सारी छे, त्यांसुधीमां
कांइ मोक्षमार्गे जवानो उद्योग करवो होय, ते करवो. पछी कांइ पण
तुं नथी. जेम कोइ मूर्ख माणस पोताना घरने सलगेलुं जोइने तेने ठंडु
माटे जल जोइये ते जल साम कूवो खोदवा बेसे, ते शुं काम आवे?
हे नहिं. अर्थात् ज्यांसुधी शरीरनुं पूर्वोक्त रीते सर्व स्वास्थ्य छे, त्यांसु-
ां जलदी मोक्षनां साधन संपादन करवां.

वली हे नव्यो! कनिष्ठ अने मूर्ख जन होय, ते कामसुखाभिलाषने
आसक्त थयो थको धर्म, तथा कांइ पण सुकृत कार्योने करतो नथी.
जे मध्यम होय छे, ते पुण्यपर प्रीति राखे छे, तथा शुद्ध एवा श्राव-
ा धर्मने पण अंगीकार करे छे. अने उत्तम पुरुष जे होय छे, ते तो
ारना नयने मटाडनार, निर्वाण सुखने आपनार, एवा संयमनेज स्वी
े छे. वली हे नव्यो! आ जे श्रावकनो धर्म छे, ते ताडना वृक्षसमान
जेम ताडना वृक्षने दूर फल होवाथी ते दूर फलनो देनारो कहेवाय
अने यतिधर्म छे, ते पनसना वृक्षसमान छे. जेम पनसना वृक्षने निकट
होवाथी ते निकटफलदायक कहेवाय छे. वली पण संयममां केवा
ो छे? ॥ श्लोक ॥ नो दुःकर्मप्रयासो न च युवतिसुतस्वामिदुर्वाक्य-
खं, राजादौ न प्रणमोऽशनवसनधनस्थानचिंता न चैव ॥ न ज्ञातिद्र-
पूजा प्रशमसुखरतिः प्रेत्य मोक्षाद्यवाप्तिः, श्रामण्येऽमी गुणाः स्युस्तदिह
मतयः किं न यत्नं कुरुध्वम् ॥ १ ॥ अर्थः—जुओ. जे श्रामण्यमां संसारक
तो प्रयास, युवती, सुत वगेरेनो जंजाल, कोइ पण पोताना स्वामीना दु
क्य सांजलवानुं कष्ट, राजादिकोने प्रणामनुं दुःख, अने अशन, वसन,
न, स्थान, तेनी चिंता, ज्ञातिथी द्रव्यथी सत्कारनी इच्छा, ए कांहिं होतुं
थी. ते माटे जेमां केवल प्रशमसुखनी प्रीति, अने मरण पछी मोक्षनी
ाप्ति, ए बे महोटां सुखो होय छे, एवा उत्तम गुणथी जरपूर संयम छे.

ते छतां पण हे बुद्धिमान् पुरुषो ! तमो तेमां यत्न शामाटे करता नथी? आ प्रकारनी गुरुनी वाणीथी संसारनी असारता मानी, सर्व सुखमां उत्तम सुख ते मोक्षसुखज छे एम जाणी, अने ते मोक्षनी प्राप्ति संयमांज छे, एम निश्चय रीते समजी, तीव्र जेने वैराग्य थयो छे एवा ते पद्मोत्तर अने हरिवेग राजा, तेज वखत मुनिराजने विनति करवा लाग्या के, हे जगवन्! संसाररूप कूवामां कूवता एवा जे अमे, ते अमारो, दीक्षारूप करावलंबनना दाने करी विलंब विना उद्धार करो. त्यारे सूरीश्वरे कह्युं के, हे राजन्! मुने पण माहारा गुरु जे श्री गुणाकरसूरि तेमणे ते माटेज आंहिं मोकलेलो छे. माटे जेम हवे कालक्षेप न थाय, तेम ते संयमश्रीनुं अवलंबन करो. ते सांजली अत्यंत हर्षायमान थयेला एवा ते बेहु जण, पाछा पोतपोताना नगरमां आवी, पोतपोताना पुत्रने राज्य आपी दीक्षा ग्रहण करवाने समुद्युक्त थया. ते वखते तेउये श्रीमदरिहंतचैत्योने विषे अष्टाह्निक महोत्सव कराव्यो, चतुर्विध संघनी यथायोग्य जक्ति करी, ज्ञानना जंकारमां ज्ञानवृद्धिदायक ग्रंथो लखाव्या, पोषधशालामां योग्य धन आप्युं, पोताना देशोमां अमारिपटह वगडाव्यो. दीन अने अनाथ एवा जनोने अनुकंपादान दीधां. पछी पाछा ते श्रीरत्नाकरसूरी गुरुनी पासे आव्या. गुरुये पण ते बेहुनी योग्यता जाणीने तेने दीक्षा आपी.

हवे यथाशास्त्र क्रियाने सेवन करतां करतां ते बेहु मुनियो अग्यार अंगो जण्या, अने महर्षियोने पण चारित्रनी दृढताना कारणजूत थया. निरतिचारपणे चारित्रने पालन करवा लाग्या, अने ते बेहु षष्ठ, अष्टम, दशम, द्वादश, मास, अर्द्धमास वगेरे तपो करवा लाग्या, तेथी तेनां शरीर अत्यंत शुष्क थइ गयां. क्रमे करी तेउये संलेषणानुं आराधन करी अनशन व्रत अंगीकार कर्युं ॥ श्लोक ॥ शुष्कांगकौनीव्रतैरस्तपोनि, र्विमुच्य कायं विधिना शरीरम् ॥ जातौ ततस्तावहमिंद्रदेवौ ग्रैवेयके मध्यममध्यमाख्ये ॥ १ ॥ तपारगाधेऽद्भुतनोगवारिधौ, निमग्नयोर्वैक्रियलब्धिलग्नयोः ॥ प्रकाशभासोः सहसा निशावन्, वेगादगारसागरसंततिर्विंशतिः ॥ २ ॥ अर्थः—तीव्र एवा तपोये करी शुष्क जेनां अंग थइ गयां छे, एवा ते बेहु ऋषि, कायं करी। समाधिमरणे देहनो त्याग करी मध्यम मध्यम नामा ग्रैवेयकने विषे

अहमिंद्रनामा देवता थया. त्यां अगाध एवा जोगसमुद्रने विषे निमग्न अने वैक्रिय लब्धिने प्राप्त थयेला, देदीप्यमान छे कांति जेनी एवा ते बेहु मित्रोने वेगे करी सत्यावीश सागर प्रमाण काल चाल्यो गयो. अर्थात् ते पद्मोत्तरकुमार अने हरिवेगविद्याधरे मध्यम ग्रैवेयकने विषे मध्यमत्रिके सत्यावीश सागरोपम आयु जोगव्युं.

इति श्री पृथ्वीचंद्र गुणसागर चरित्रे पद्मोत्तरनृप हरिवेग विद्याधरेंद्रजव वर्णननामा सप्तमः सर्गः समाप्तः ॥ ७ ॥

आंहि पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना चौद जव समाप्त थया ॥ १४ ॥

॥ अथाष्टमसर्गस्य बालावबोध मारज्यते ॥

आ जूमिरूप जामिनीना जालने विषे जूषणसमान एक पुंड्रनामा देश छे. ते देशने विषे प्रौढ एवुं पुंड्रपुरनामक एक नगर छे. तेमां विद्या, विनय अने विवेक तेणे युक्त एवा श्रीवत्सनामा राजा राज्य करे छे. तेनो एक शतबलनामा लघु जाइ छे, ते पण युवराजपणाना धुरने धारण करवामां सबल होवाथी ते युवराजपदने प्राप्त थयेलो छे. हवे ते बेहु जाइने राम अने लक्ष्मणनी पेठे परस्पर पूर्ण प्रीति छे. तेथी ते, पितृदत्त राज्यने योग्यरीते पाले छे. हवे ते श्रीवत्सने सुलक्षणा नामा स्त्री छे अने शतबलने लक्ष्मणानामा स्त्री छे. ते स्त्रीयोनी साथे बेहु जाइयो, विषयविलासे करी च.सरो व्यतीत करे छे.

श्रीवत्स राजानी राणी जे सुलक्ष्मणा छे, तेनी कुक्षिरूप जूमिने विषे कल्पद्रुमनी पेठे मध्यमग्रैवेयकथकी चवीने देवता थयेलो ते पद्मोत्तरकुमार, पुत्रपणे आव्यो. त्यारे ते सुलक्ष्मणाये स्वप्नने विषे तुंग एवा मेरुपर्वत ने दीठो. पछी प्रातःकालने विषे तूर्यशब्दोथी जाग्रत थइ एवी ते राणीये स्वप्ननी वात, पोताना स्वामी श्रीवत्स राजाने कही बतावी. ते सांजली राजा बोल्यो के, हे कोमलांगि! स्वप्नमां तमे मेरु जोयो छे, तेथी तमोने मेरु तुल्य पुत्र प्रगट थाशे. ते सांजलीने परम आह्लादने पामती एवी राणी शुज एवा ते गर्भनुं पालन करवा लागी. पछी राणीये दश मास पूरा थया थी जेम रत्नी खाण उत्तम मणिने उत्पन्न करे, तेम हृदयने आनंददायक एवा उत्तम पुत्रने प्रसव्यो. ज्यारे पोताने त्यां पुत्र प्रगट थयो, त्यारे श्रीवत्स

राजाये महोटा श्रामंबरे करी पुत्रनो जन्ममहोत्सव कस्यो. श्रने पुत्र एक मासनो पण थयो. हवे ज्यारे ते पुत्र गर्जमां रह्यो हतो, त्यारे तेनी माताये स्वप्नमां मेरुपर्वत जोयो हतो, तेथी तेना श्रनुसारे सर्वनी सान्निध्य ते पुत्रनुं "गिरिसुंदर" एवुं नाम पाड्युं. पठी ते कुमार, श्रनुक्रमे वृद्धि पामतो थको स्त्रीजनने श्रानंदकारक एवा यौवनवयने प्राप्त थयो.

हवे मध्यम ग्रैवेयकमां श्रहमिंद्रपणे थयो एवो जे हरिवेग विद्याधर, ते त्यांथी चवीने श्रीबलराजाना न्नाइ शतबलनी स्त्री लक्ष्मणाना उदरने विषे पुत्रपणाये श्राव्यो. त्यारे ते स्त्रीये स्वप्नने विषे रत्नोना उंघने जोयो, ते जोइने तुरत जागी गइ. श्रने ते स्वप्ननी वात पोताना स्वामीने कही. त्यारे तेना स्वामीये कह्युं के, हे प्रिये! तमे स्वप्नमां रत्नोनो उंघ दीठो, तेथी रत्न जेवो पुत्र थाशे. ते सांजली प्रसन्न थइ एवी ते स्त्री, गर्जनुं पोषण करवा लागी. पठी ते राणीये सर्वगुणथी संपन्न एवा पुत्रने पूरे मासे प्रसव्यो. ते वखत शतबल राजाये पुत्रनो जन्ममहोत्सव कस्यो, श्रने ते गर्ज रह्या वखत तेनी माताये स्वप्नमां रत्नो उंघ दीठो हतो, तेने श्रनुसारे तेनुं "रत्नसार" एवुं नाम पाड्युं. ते पुत्र श्रनुक्रमे यौवनवयने प्राप्त थयो.

पठी पूर्वजवना स्नेहथी ते गिरिसुंदरने श्रने रत्नसारने अत्यंत प्रीति थइ. ते एवी के, ते बेहु एकबीजानो घडी एक पण विरह सहन करी शकतां नथी. श्रने तेवो श्रत्यंत स्नेह होवाथी ते बेहु जणे, एकज ठेकाणे क्रीडा, एकज ठेकाणे न्नोजन, तथा शयन पण एकज ठेकाणे करे ठे. एकबीजा कदाचित् जुदा पडे ठे, तो तेउने कांहिं चेनज पडतुं नथी. श्रावी रीतनी ते बेहु न्नाइयोनी प्रीति जोइने तेमना पिताउ परस्पर कहेवा लाग्या के, श्रहो! जुउ तो खरा, श्रापणा बेहु पुत्रोने श्रापण करतां सो गुणी प्रीति ठे? एम कहीने बेहुजण बहुज खुशी थया.

एक दिवस, जेमां उत्रीश राजकुली बेठेली ठे, तेवी सजाने विषे स्वस्थपणाथी श्रीबलराजा बेठो ठे. तेवामां पुरजनोये श्रावी विनति करी के, हे राजन्! श्राप जेवा श्रमारी पर राजा ठे, ते उतां पण श्रमारे घणुंज दुःख न्नोगववुं पडे ठे. ते सांजलो केः—कोइ एक दुष्ट ठे, ते निरंतर श्रमारी कन्याउने तथा धनने चोरी जाय ठे, श्रने ते श्रमारा हाथमां श्रावतो नथी. श्रने हवे तेणे हरण करेली कन्याउना करुण शब्दो पण श्रमाराथी सांज-

ही शकाता नथी? आ प्रकारनी प्रजानी पीडाने सांजली एकदम कोपाय मान थयेलो ते श्रीवल्ल राजा, पोताना कोटवालने तेडावी महोटा स्वरथी कहेवा लाग्यो के, अरे! हे दुष्ट! तुं निश्चिंत थइ आखी रात घरमांज सूइ रहे ठे के शुं? जो. आखी रात आ आपडी नगरीमां लोकोनां स्त्री माल वगेरे कोइ दुष्ट लुंटी जाय ठे, तेनी तो तुं थोडुकुल संजालज राखतो नथी? तेथी मने एम लागे ठे, के तुं तथा तारी साथेना माणसो मारो अमथो हरामनोज पगार खाउ ठो? ते सांजली हाथ जोडी कोटवाल बोल्यो के, महाराज! आपे अटलो बधो क्रोध करवो नहिं. कारण के आ फरियाद आपनी पासे तो आजज आवी ठे, पण हुं तो ते फरियाद घणा दिवसथी सांजलुं छुं. अने तेने माटे चोकशी राखी आपणा गामना दरवाजा पासे प्रबल माणसोने आखी रात जागता उजा राखुं छुं, तथा ठानी रीते पण ते चोरनी तपास करावुं छुं, अने हुं पण आखी रात गाममां चोकी माटे फरयाज करुं छुं, पण ते दुष्ट चोरनो कोइ रीते मने पत्तो मलतो नथी. ज्यारे गाममांथी कन्याउनुं ते दुष्ट हरण करी जाय ठे, त्यारे ते कन्याना करुण शब्दने सांजलीये ठेये. अने वली लोको ज्यारे कहे जे आ चोर आव्यो, आ चोर आव्यो, एम सांजली अमे एकदक दोडी तपास करवा जाइये ठेये, त्यां तो तेने, तथा तेनो हरण करेली कन्याउने पण क्यांही देखता नथी. एम प्रतिदिन थाय ठे. माटे आ फरियाद सांजलीने तो हुं हवे थाकी गयो छुं, तथा मारुं पुरुषार्थ न चालवाथी हवे मने गाममां मुख देखाडतां पण लाज आवे ठे. अने हे महाराज! आ नगरनुं आगल करतां वधारे रक्षण करतां पण आम थाय, त्यारे हवे हुं शुं करुं? माटे मारो कांइ तेमां उपाय नथी. तेथी जेम आपने आ नगरनुं रक्षण करावुं घटे, तेम करावो. हुं तो हवे आ नोकरी पण करवा इछतो नथी. वली आपने पण कहुं छुं के हाल, आपे पण अंतःपुरनी बराबर खबर राखवी. नहिं तो तेनुं हरण थवाथी आपनी पण लाज जाशे? आ प्रकारनुं कोटवालनुं बोलवुं सांजली राजा तो एकदम विचारमां पडी गयो. जे अरे! हवे ते हुं शुं करीश? अने आ मारा नगरनुं रक्षण केवी रीते करीश? एम विचारमां घुम थइ जइ कांहिं बोल्यो नहिं, त्यारे तेनो गिरिसुंदर नामा कुमार बोल्यो के, हे पिताजी! आप तेवी तुज वातमां विचार करी शुं मुंजाउठो?

ते कामनी मुने आज्ञा आपो. जुर्ज तो खरा, हुं ते चोरने सात दिवसनी अंदरज शोधी काढुं बुं? ते सांजली राजा खडखड हसीने कहेवा लाग्यो के, हे पुत्र! तुं ते बोले ठे शुं? जे काममां अमारां जेवा प्रबल पुरुषो मुंजाइ पड्या ठे, तो तुं जेवा बालकथी ते काम केमज थाय? त्यारे गिरिसुंदर बोल्यो के, हे तात! नले बालक तुं, पण ते कामनी मने रजा आपो. जुर्ज, ते हुं करुं बुं के नहिं? अने हे पिताजी! ते काम कदाचित् माराथी न थाय, तो पण हुं बालक होवाथी जगतमां मारी लाज न जाय, तेम हांसी पण न थाय? अने तेवा काम करवा बाहार पडेला आप जेवाथी जो न थाय, तो तेनी जगतमां हांसी पण थाय, अने लाज पण जाय? एम घणुं कह्युं, तो पण तेना पिताये जवानी रजा न आपी, त्यारे ते कुमार, को इने कह्या विना ते डुष्ट चोरनी तपास माटे तेज दिवसे सायंकाले हाथमां एक तरवार लइने एकदम गामनी बाहारना जीर्ण उद्यानादिकमां चाल्यो गयो. अने त्यांज नमवा लाग्यो. तेवामां तो पोतायी जरा दूर एक पर्वत जोयो, तेमां वली सलगतो अग्नि तथा धूंवाडो दीठो. ते जोइने कुमार कौतुकाविष्ट थइ तुरत त्यां गयो, अने त्यां जइ ज्यां जोवे ठे, त्यां तो विद्याने साधवा माटे अग्निकुंकमां गुगलना होमने करता एवा कोइएक विद्याधरने दीठो. त्यारे तो 'सिद्धिरस्तु' एम जणी ते तेनी सामो बेठो. अने कह्युं के, हे विद्यासाधक! हवे हुं आपनो उत्तरसाधक आव्दो बुं, माटे विद्या साधो. एम ज्यां कह्युं, त्यां तो ते पुण्यवान् एवा सुरगिरिना प्रनावथी जेना नामनो मंत्र साधतो हतो, तेज क्षेत्रपाल देव प्रत्यक्ष थावी ते साधक सामो उनो रह्यो. अने कहेवा लाग्यो के, हे साधक विद्याधर! सांनल. हवे तुं मारा मंत्रनुं साधन करवुं बंध राख्य, अने ते मंत्र जो तुं साधीश, तो हुं तुने विरूप करी नांखीश? कारण के हाल आ तारी पासे महा प्रनाविक कुमार आवी उत्तरसाधक थइ बेगे ठे, तेथी मारे तारा तरफथी मंत्र साधननी कांइ इन्ना नथी. अने हाल हुं तारापर तुष्टमान थयेलो बुं, अने जा, तारी मंत्रसिद्धि पण थइ. हवेथी कोइ पण प्रकारनुं नय, तुने परानव करी शकशे नहिं. वली हे साधक! आ कुमारने, हुं देखुं तेम जलदी तुं नमस्कार कर. ते सांजली आश्चर्यने प्राप्त थइ प्रसन्न थयेला ए साधके त्यां बेठेला गिरिसुंदर कुमारने प्रणाम कर्यो. अने ते यक्षनुं सारी रीते पूजन कर्युं.

पछी ते साधके यक्षने विनति करी के, हे देव! आप मने प्रसन्न थयेला छो, तो हवे हुं ज्यारे आपने बोलावुं, त्यारे आप जरूर पधारजो. एम कही तेनुं विसर्जन कर्युं. पछी ते मंत्रसाधक विद्याधर, सुरगिरिकुमारने कहे छे के, हे भाइ! आप आंहिं पधार्या, तेथी मारुं घणुंज सारुं थयुं. ते शुं? तो के आपना पधारवाथी मारे मंत्रसाधन कर्या विनाज विना प्रयासे मंत्रसिद्धि थइ. अने जे देवनुं हुं आराधन करतो हतो, ते देव प्रत्यक्ष प्रगट थइ दर्शन दइ मारीपर प्रसन्न थयो. ते माटे ते आपना करेला उपकारनो बदलो यत्किंचित् हुं वाळुं, तेथी मने कांइक काम फरमावो. जे कांइ आप कार्य फरमावशो, ते कार्यने आपनो सेवक करवाने तत्पारज छे. ते सांभळी कुमार बोल्यो के, हे साधक! हुं कांइ तमारुं मंत्रसाधन करावा तमारी तरफ आव्यो न हतो. परंतु हुं तो आ नगरनी रक्षा करनार एक माणस छौं, तेथी आ नगरनी आसपास चोकी करवा माटे फर्या करुं छुं. ते आजे रात्रे रक्षण माटे ज्यां गामनी बाहेरना उद्यानोमां हुं फरतो हतो, त्यां में छेटेथी आ पर्वत दीठो, अने तेमां बळी सळगतो अग्नि अने धुंवाडो दीठो, ते जोइने में विचार कर्यो के आ ते पर्वतमां शुं हशे? चाल, हुं जोवा तो जाउं? एम कौतुकथी एकदम हुं आंहिं आवी पेठो, त्यां तो तमारी मंत्रसिद्धि थइ ते जोइने हुं अत्यंत खुशी थयो. कारण के तमारुं कार्य जे थयुं छे, ते हुं जाणुं छुं जे मारुंज कार्य थयुं छे. माटे मारे कांइ तमारी पासेथी लेवुं नथी. आ प्रकारनी ते कुमारनी निःस्पृहता जोइने विस्मय पामेलो ते साधक कहेवा लाग्यो के, हे प्रानाविककुमार! आप उदार चित्तवाळा छो, तेथी कांइ पण लेवा इच्छता नथी,, तथापि प्रार्थना करी किंचित् हुं अर्पण करुं छुं, तेने कृपा करी आप स्वीकार करो. ते सांभळी कुमार बोल्यो के, कांइ पण लेवानी वात तो तमारे करवीज नहिं. कारण के तमे तो मारारा दास गुरु थयेला छो, माटे तमारी पासेथी में कांइ लेवापज नहिं. ते सांभळी साधके विचार्युं जे आ निःस्पृह छे, माटे प्रत्यक्ष तो कांहिं नहिंज ले, तेथी कोइक युक्तियी तेणे करेला उपकारनो बदलो वाळुं. कारण के जेना प्रतापथी आ मंत्रसाधनरूप मोटुं महोटुं कार्य पार पड्युं, तेने कांइ पण आप्या विना रहेवुं, ते ठीक नहिं? एम विचार करी साधक कहे छे के, हे सुरजन! आप मने गुरु तो कहो छो, तो जो मने अं-

तःकरण पूर्वक गुरु कहेता हो, तो मारुं एक वचन पण पालो. त्यारे नम्र तापूर्वक कुमार कहे छे के, ठीक. जे तमे कहो, ते हुं मान्य करुं? कारण के गुरुनी आज्ञानुं भंग करवानुं महोटुं पाप छे. त्यारे साधक कहे छे के, ठीक ल्यो. आ मारी पासे जे, पाठ करवे करीनेज सिद्ध, अने विस्मय पमाडे एवी रूपपरावर्त्तन नामा विद्या छे, ते विद्या आप ग्रहण करो. एज मारुं वचन छे. ते सांजली कुमारे जाण्युं जे आ पुरुषने विद्या आपवानो घणोज आग्रह छे, माटे आपणे ते ग्रहण करवी. एम मानी ते विद्याने सविनयपणे ग्रहण करी. एवा समयमां तो हे बाप! हे मात! हे जाइ! अमारुं रक्षण करो! अमारुं रक्षण करो! ए प्रकारनो तरुण स्त्रीयोनो करुण शब्द आखा नगरमां थवा लाग्यो. ते सांजली गिरिसुंदरकुमार ते नगर तरफ एकदम दोड्यो. पछी दोडतां दोडतां विचार करवा लाग्यो के, अरे! आ आक्रोश तो नगरमांथी थतां थतां पाछो आंहिं निकट थतो संजलाय छे. अने ते शब्द पण नानी वयनी स्त्रीयोनोज छे, तेथी तो मने एम लागे छे के, कोइ दुष्ट चोर मारा गाममांथी कन्याउने हरण करी आंहिं निकटनांज स्थलमां लावे छे? अने वली ते पापी अत्यंत स्त्रीलोलुप छे, तेथीज ते कन्याउनुं हरण करे छे. माटे जो हुं आ पर्वतनी गुफाउमांज फरीश, तो ते चोर, कांइ मारे हाथ आवशे नहिं. माटे पर्वतनी नीचे उतरी तपास करुं. अने ते स्त्रीलोलुप छे, माटे आवा वेशे कांइ फसाशे नहिं, तेथी हाल मने साधक विद्याधरे जे रूपपरावर्त्तन विद्या आपी छे, ते विद्याथी स्त्रीनुं रूप पण धारण करुं, तेथी ते जरूर वश थाशे? एम विचारी ते कुमार, उत्तम अने मनोहर एवुं स्त्रीनुं रूप धारण करी प्रातःकालमां ते पर्वतनी सर्व गुफाउ जोवा लाग्यो. तेवामां एक वननिकुंज जोयुं, तेमां वली एक जीर्ण देवालय दीठुं, अने ते देवालयनी नजीक महोटा महोटा जस्मना अने हाडकांना ढगलाउ दीठा. घडीवार ज्यां जुवे छे, त्यां तो ते देहेरामांथी नीकली चाल्यो आवतो हाडकानी मालाउथी अलंकृत अंगवालो, हाथमां मोरनी पींछीने धारण करता एवा कोइएक कापालिकने दीठो. तेने जोइने कुमारस्त्रीये चिंतव्युं के, अहो! मारा नगरमां कन्या वगेरेनुं हरण करी त्रास पमाडनार एवो दुष्ट, पूर्त जे छे, ते एज लागे छे.

परंतु आवा दुष्टने जलदी दंड देवो नहिं. कारण के ते दुष्टनुं चरित्र सर्व सांजली पछी तेने दंड देवो. अने वली तेणे योगीनो वेश धारण करेलो छे तेथी ते हणवा योग्य पण नथी? एम विचारी त्यां एक पछरनी शिला पडेली हती, त्यां जइ तेनी पर बेसी ते कुमारस्त्री अत्यंत रुदन करवा लागी. त्यारे कामी एवो ते कापालिक ते स्त्रीनुं करुण शब्दयुक्त रुदन सांजली त्यां आव्यो. आवीने ज्यां जुवे छे, त्यां तो नवयौवना, मनोहर रूपवाली, चंद्रमुखी एवी ते स्त्रीने जोइ विचारवा लाग्यो के, अरे! आ तिलोत्तमा अप्सरा सरखी स्त्री जो मारे वश थाय, तो मारे गामनी क-न्याना हरणकरण रूप सकल क्लेशो जोगववा मटे? अने कामदेव जेम रतिनामा स्त्रीनी साथे सुखी थाय छे, तेम हुं पण आ स्त्रीना सुखे सुखी थाउं. परंतु हाल तो दिवस छे, माटे मारो कांइ उपाय चालशे नहिं. जो रात्रि हत तो तो हुं मारुं काम फत्ते करत. माटे हाल तो विनय करी जेम तेम आडुं अवलुं समजावीने तेने मारा मठमां लइ जाउं. त्यां लइ गया पछी ज्यारे ते मारे हस्तगत थाशे, त्यारे पछी मने जेम ठीक पडशे, तेम करीश? एम विचारीने ते स्त्री पासे आवी कहेवा लाग्यो के, हे सुलोचने दुष्ट एवा धाताये तुं जेवी मनोहर स्त्रीने पण दुःख दीधुं लागे छे? माटे हे सुभ्रु! आंहिं एकली शामाटे छे? अने रुदन केम करे छे? ते कहे. अने तुने खेदयुक्त जोइने मारा मनमां मह्रोटुं कष्ट थाय छे. त्यारे कुमारसुंदरी बोली के, हे कापालिक! सांजलो. हुं जे बोलुं, ते तमारे सत्यज मानवुं. जरा पण खोटुं मानवुं नहिं, कारण के हुं सत्यवक्ताज छुं. एम कही ते कहेवा लागी के, प्राची दिशाने विषे एक सुशर्मानामा नगर छे. ते नगरीना राजावो अपराजितनामा एक पुत्र छे. तेनुं कोइएक कारणे तेना पिताये अपमान कर्युं, तेथी ते रीसाइने पोताना पिताना नगरथी बाहेर निकली गयो. अने हुं ते अपराजित कुमारनी स्त्री छुं, तेथी ज्यारे ते मारो स्वामी गाम बाहार निकली गयो, त्यारे हुं पण घणा लोकोये ना पाडतां छतां तेनी पछवाडेज निकली गइ. गतरात्रिने विषे हुं तथा मारो स्वामी आ, जे ठीपर पर हाल हुं बेठी छुं तेनी पर सूतां हतां. एमां ज्यां मारी आंखमां निद्रा आवी, त्यां तो मारो स्वामी एकदम मने सूतीज मूकीने को-ण जाणे क्यां पोबारा गणी गयो? अने मारा उठवाना जयथी मारे

उंशीके तेनुं आ खड्ग हतुं, ते पण लीधुं नहीं, अने हथीयार विनानोज कोण जाणे क्यां चाल्यो गयो. हे महाराज! तेना दुःखे करी हुं दुःखित थकी रुदन करुं छुं. ते सांजली योगी बोल्यो के, हे कमलनयने! ते तारो स्वामी मूर्ख लागे छे, नहिं तो स्त्रीजातने एकली, निराधार, आवा अरण्यमां मूकी, शामाटे नागी जाय? पण तुं फिकर करीश नहिं. हुं तारुं निर्नाथपणुं आ घडीये मटाडी दइश. ते सांजली कुमारस्त्री बोली के, हे योगींद्र! पोताना स्वामी विना स्त्रीने जीववुं ते योग्य नथी, तेथी आटलामां कोइ एक मने तीर्थ बतावो, के त्यां जइ हुं मारा प्राणनो त्याग करुं? त्यारे योगी बोल्यो के, हे जद्रे! तुं मरवानी वात जावा दे. कारण के तारे मरवुं न पडे, अने तारा स्वामीनो वियोग मटे, एवो एक उपाय छे. जो. आंहिं एक पूर्णमनोरथ नामनुं तीर्थ छे, त्यां जे त्रण रात्रि निवास करे छे, तेने पोताना जुदा पडेला प्रियजननो मेलाप थाय छे. माटे त्यां चाल, अने ते तीर्थनुं सेवन कर. अने मरीने शुं करीश? त्यारे ते कापालिकनो अभिप्राय मनमां जाणीने कुमारस्त्रीये ते कबूल कर्युं. पछी बेहु जण त्यांथी पूर्वोक्त जे देवालय हतुं, त्यां गयां. अने ते देवालयमां जइने ज्यां जुवे, त्यां तो ते कुमारस्त्रीये लांबा कलेवर वालो, लांबी दाढीवालो, एक हाथमां ढाल, अने बीजा हाथमां तरवार, त्रीजा हाथमां कृत्तिका, चोथा हाथमां मरेला माणसना माथानी तुंबली, तेने धारण करनार, पाच वर्णे करी युक्त, एवा एक काष्ठमय देवने दीठो. त्यारे कुमारस्त्रीये पूछ्युं के, आंहिं कोइ मनुष्य केम देखातुं नथी? त्यारे योगी कहे छे के, हे सुंदरि! आंहिं जे तें देवरूप जोयुं, ते तो केवल जनरंजनमात्रज राखेलुं छे. जरा तुं आगल तो चाल. त्यां मनुष्य छे, अने पूर्णमनोरथनामा एक देव छे, ते बतावुं. एम कही ते कुमारस्त्रीनो हाथ पकडी तेने ते चतुर्जुजवाला यक्षनी पछवाडे लइ गयो. त्यां जइ ते कापालिके जूमिपर जोरथी पगनी लात मारी, त्यांतो कोइ एक सुरसुंदरी समान रूपवाली एक कन्या आवी. अने तेणे तेमां एक गुप्त द्वार हतुं, ते उघाडयुं. पछी कापालिक बोल्यो के, हे स्त्री! आ स्त्री जेम पोताना प्रिय मेलाप माटे देवाराधन करे छे, तेम तुं पण कर. तेथी तारो पण स्वामी थोडा वखतमां मलशे? अने हुं देवपूजन माटे फुलपत्र लेवा जाउं छुं, ते पाछो थोडी वारमां तारी पासे आवीश! एम कहीने

ते योगीये, कुमारस्त्रीनो ते द्वारमां प्रवेश कराव्यो, अने पछी ते याति
थी तालुं दइने चाल्यो गयो. हवे स्त्री थयेलो ते गिरिसुंदरकुमार तो,
वस्तु माटे मेहेनत करतो हतो तेज वस्तु, अनायासे मळी, ते जोइने
नमां अत्यंत खुशी थयो. जे कन्याये ते गुफानुं गुप्तद्वार उघाड्युं हतुं
तेणे ते कुमारस्त्रीने पूछ्युं के, हे सखि! तुं आ दुष्टना हाथमां केवी रीते
आवी फसी? त्यारे ते बोली के, हे बहेन! मारी वात तो घणीज लांबी
छे, ते हाल कहेवाथी कांही पूरी थाय तेम नथी. माटे हाल तो जे हुं
तुने पूछुं, ते तुं कृपा करी कही आप. एम कही तेने पूछवा लागी के, हे
सखि! प्रथम तो हुं एज पूछुं छुं के, ए पुरुष कोण छे? अने तमे पण को
ण छो? त्यारे ते कन्या बोली के, हे बहेन! ए पुरुष जे छे ते योगीनो वेष
धारण करनार दंभपाशक नामा महोटो चोर छे. ते दिवसमां कापालिक
नो वेष धारण करी आंहिंथी नजिकमांज रहेला पुंड्रपुर नामा नगरमां
भिक्षा मागवाना मिषथी तपास करी आवे छे, जे क्ये क्ये स्थळे, हि-
रा, माणक, मोती, तथा सारी कन्या छे? पछी ते स्थळ ध्यानमां राखी,
गामे आंहीं आवे छे, अने वळी पाछो रात्रिये ते गाममां जाय छे. जइने
दिवसमां जइ ध्यानमां राखेला स्थळमांथी पूर्वोक्त वस्तुओमांथी जे वस्तु
ले छे, तेने चोरी लावे छे, अने ते वस्तुने आंहिं गुप्त पाताळघरमां ला-
मूके छे. तेमां पण कोइक जो स्वरूपवान् एवी कन्या मळे छे, तो पी-
जा पदार्थने चोरतोज नथी. वळी ए प्रमाणे हे सखि! आ दुष्टे राजानी,
मंत्रीनी, श्रेष्ठीनी तथा सार्थपति वगेरेनी उत्तम उत्तम कन्याओने हरण
करी आंहीं लावी मूकी छे. ते आज दिवस सुधी, तुं सुधां सर्व मळी एक
सोने आठ कन्याओ तेनी थइ छे.

अने हे सखि! मारे विषे जे तें पूछ्युं के, तुं कोण छो? तो हुं तो पु-
ण्डक निकट रहेला पुंड्रपुरनामा नगरना रहेवासी ईश्वरनामा एक श्रेष्ठी
छे, तेनी सुनंदा नामा कन्या छुं. एक दिवस गइ मारे घेर सेवामां हुं सू-
ती हती, तेवामां आ पापीए मारुं एकदम हरण कर्युं. में घणा आक्रंद
शब्द कर्या, पण मारी मदारुना लोकनाथी थड नहि, अने मने आंहीं
लावी ने दुष्टे बंदीखाने नाखी मूकी छे. वळी जे गाम हुं रहुं छुं, ते पुंड्र-
पुरगामना धीरदत्त अने रत्नदत्त नामा बे राजा छे, ते बन्नेज बळवान छे,

परंतु मारां हीनजाग्यथी मने ते राजार्जनी पण सहायता थइ शकी नहिं, अने पूर्वजन्मनी पापणी एवी हुं, आ पापीना पाशमां पडी रीवाउं बुं. एम कहीने ते अत्यंत रुदन करवा लागी. त्यारे कुमारस्त्रीये समजावीने कह्युं के, हे बहेन ! तुं रुदन कर नहिं, अने धैर्य राख. कारण के धैर्यथी सर्व सारुंज थाशे. अने हे सखि ! जे थवा काल ठे, ते तो कोइनाथी कोइ पण रीते न मटतां, अवश्य थयाज करे ठे. कह्युं ठे के ॥ श्लोक ॥ यन्नावि तन्नवति नूनमनिछतोऽपि, यत्ने महत्यपि कृते न नवत्यनावि ॥ एवं स्वनाववशवर्त्तिनि जीवलोके, किं शोच्यमस्ति पुरुषस्य विचक्षणस्य ॥ १ ॥ अर्थः– जे दुःख वगेरेने आपणे इछता नथी, तो पण ते जो थवा काल होय तो निश्चे थाय ठे. अने आपणे सुख माटे घणाज यत्नो करीये ठैये, तो पण जो ते सुख मलवानुं नथी होतुं, तो मलतुंज नथी. माटे सर्व जीवलोक, पोत पोताना कर्मने वश पडेलो ठे, तेथी तेनो जे विचक्षण पुरुष ठे, ते शोक करतो नथी. वली जेटलुं प्रारब्धना योगथी मलवुं होय ठे, तेटलुंज मले ठे. तेने आपण तो शुं ? परंतु देव पण अन्यथा करवा समर्थ नथी ? ते माटे हुं तो शोक पण करती नथी, तथा मने विस्मय पण थातो नथी. कारण के आपणा कर्मनुं जे कांइ ठे, ते कोइ दिवस पारकुं थइ शकतुंज नथी. वली कह्युं ठे के ॥ श्लोक ॥ अवश्यंनाविनोनावा, नवंति महतामपि ॥ नग्नत्वं नीलकंठस्य, महाहिशयनं हरेः ॥ १ ॥ यत्रूयंते वलिनोनागाः, पन्नगाविहगाः स्थले ॥ मीना जले निलीनाश्च, क्लिश्यंते कर्म निर्जनाः ॥ २ ॥ अर्थः– महोटा पुरुषोने पण जावी जे होय ठे, ते थया विना रहेतुं नथी, तो बीजाने थाय, तेमां तो शुंज कहेवुं ? जुर्ज, आवा मोहोटा नीलकंठ जे शिव, तेने निरंतर नग्नपणानुं दुःख जोगववुं पडे ठे, तथा हरिने पण निरंतर क्षीरसागरमां शेषनागपर सुइ रहेवानुं दुःख जोगववुं पडे ठे. अर्थात् महादेवने पहेरवा वस्त्र नथी शुं ? तेम विष्णुने शयन करवा शय्या नथी शुं ? ना सर्वे वातो ते येहु जाणे ठे, परंतु जाविनाव जे ठे, ते कोइनाथी मटतो नथी ॥१॥ वली पृथ्वीने विषे फरना एवा बलवान् हस्तीओ, तथा सर्पो अने आकाशने विषे उमवाने समर्थ एवा शुक वगेरे तो कदाचित् बंधाय, परंतु दीचारा जलमां नुरी रहेला मत्स्यो शामाटे जालमां बंधाइ जाय ठे? माटे जीवो जे ठे, ते पोत पोताना कर्मना योगे करी क्लेश पामे ठे. अर्थात्

से घणा काल थे, ते कोइनाथी मटतुं ज नथी. आ प्रमाणे समजावी, पाछी ते कुमारस्त्री पूछवा लागी के, हे सुंदरि ! आ योगी कोना बलथी आवी री ते निर्भय थइने स्वेच्छाप्रमाणे वर्ते छे ? त्यारे ते कन्या बोली के, हे बहेन ! तेनी बराबर तो मने खबर नथी, परंतु ते योगीये एक पातालगृहमां खड्ग राखेलुं छे, तेनुं ते सायंकाल, प्रातःकाल अने मध्यान्हकाल, पूजन करे छे, ते हुं जोउं छुं. त्यारे कुमारस्त्री बोली के ते तुं मने बतावी दइश ? त्यारे ते कहे हा, चालो बतावुं, एम कही त्यांथी ते बेहुजणीयो चालीयो, ते ज्यां उल्लोच बांध्यो छे, सुवर्ण तथा धान्यादिके पूरेलुं, मणियोये करी जडित जेमां चीतो छे, एवुं एक पातालगृह हतुं, तेमां आवीयो. पछी ते कुमारस्त्री पातालगृहना रमणीयपणाने जोती जोती चाली गइ. ते जरा दूर जाय, त्यां एक चंद्रहास नामा खड्ग पडेलुं हतुं, ते दीठुं. तेने जोइ अत्यंत हर्ष पामी नमस्कार करी तेनी स्तुति करवा लागी के ॥ श्लोक ॥ चक्रिकेशवरामादि, सुभटानां प्रभाववित् ॥ प्रसन्नोऽभूयथा तद्व, चंद्रहास प्रस मे ॥ १ ॥ अर्थः— चक्रवर्त्ती, वासुदेव, राम वगेरेना प्रभावने जाणनार थुं जे तुं, ते जेम तेनी पर प्रसन्न थयुं हतुं, तेम हे चंद्रहासखड्ग ! मारी पण प्रसन्न था ॥ १ ॥ एम स्तुति करीने ते खड्गने निर्भयपणाथी तुरत ाडी लीधुं, अने ज्यां ते पडयुं हतुं, त्यां पोतानुं खड्ग मूकी दीधुं. आवी रनुं कुमारस्त्रीनुं चरित्र जोइने बंधीखाने पडेलीयो सर्व कन्याओ तो हा व करी एकदम बोली उठीयो के, हे सुंदर पवी अनिधि स्त्री ! आ तें पणज खोटुं कर्युं ? माटे ते पापी हजी नथी आव्यो, त्यां ते ख अने पाछुं ज्यां हतुं त्यां मूकी दे. अने हे साहसिक स्त्री ! ए खड्ग जो तुं नहिं मूके अने ते आवी पहोंचशे, तो आ तारा कृत्यने जोइ तुरत तारो नाश करशे. वली एम नहिं जाणजे जे ते ताराज नाश करशे, परंतु तारे लीधे अमारो पण नाश करशे ? ते सांभली कुमारस्त्री बोली के, हे अब लाउ ! तमे किंचित् पण भय पामो नहिं. स्वस्थ थइ जे कांइ कौतुक थाय, ते जोया करो. ते दुष्ट नरसराने जेम तमे देखशो, तेमज हुं वृत्तांत नो अतिथि करी दइश? एम कहीने पोतानुं जे मरुं स्वरूप हतुं, ते प्रगट करयुं. त्यां तो द्वारमां ते दुष्ट योगी आवी उभो रह्यो बोल्यो के, अरे! बार उघाडो ! ते सांभली एक कन्याये जइ ने पातालगृहनुं द्वार उघाडयुं !

त्यां तो नयन्नीत एवी ते सर्व कन्यान्त ते गिरिसुंदर कुमारना मुख सामुं जोइ गुपचूप वेसी गइयो.

हवे ते चोर, त्यां आवी ज्यां जुवे ले, त्यां तो निर्जयपणाथी हाथमां खन लइने नजा रहेला ते कुमारने जोयो. ते जोतांमात्रमांज तेने रीष चढी गइ, तेथी तेनां लालचोल नेत्र थइ गयां. अने तेज वखत, ज्यां पोते चंद्रहासखन मूक्युं हतुं, त्यां जइ कुमारे अदल बदल करी मूकेला ते कुमारनाज खन्नने लीधुं. लइने कुमारनी सामो दोड्यो. त्यारे पोतानी सामो दोड्या आवता ते डुष्टने जोइने गिरिसुंदरकुमार हाक मारी बोल्यो के, हे डुष्ट! तुं आवी कुचेष्टाये करी वर्त्तनार गे, तेथी हाल नाशज पामेलो गे. एम निश्चे जाणजे. अने घणा दिवसथी करेला पापरूप वृक्षनुं जे कांइ फल थयुं ले, ते फल हुं तने आपुं, ते ग्रहण कर. हे पापी! तुं विचार तो कर के विषनो खानारो जे प्राणी ले, ते कोइ दहाडो चिरायु होय? ना होयज नहिं! आ प्रकारनां कुमारनां अति कटुवचन सांनली रुष्ट थयेलो ते चोर, एकदम कुमारने मारवा दोड्यो, अने कुमार पासे आवी तुरत खन्ननो घा कस्यो. परंतु तेना करेला खन्नना घामांथी कुमारे कांइक युक्तिथी पोतानो बचाव करी लीधो, अने तेणे जेवो खन्ननो घा कस्यो हतो, तेवोज पाछो घा तेनीपर कुमारे कस्यो. तेथी ते डुष्ट एकज घाथी यमसदनमां पहोंची गयो. पठी गिरिसुंदरकुमार हृदयमां विचारवा लाग्यो के, अरे! काले प्रेरेला एवा में आवा रंकजननो नाश कस्यो? अरे! आ कृत्य कांइ में सुजटोनी सजामां वखणावा लायक कधुं नथी! परंतु हा, आ कृत्यथी मात्र एटलुं थयुं, के मारां नागरिक जनो सुखी थयां.

हवे ते चोरे हरण करी आणेली कन्याउंनुं शुं थयुं? ते कहे ले. ते डुष्ट चोरे चोरी आणी राखेलीयो सर्व कन्याउं, आवुं ते गिरिसुंदरकुमारनुं पराक्रम जोइ अत्यंत विस्मय पामी तेनी सामुंज एक दृष्टिथी जोवा लागीयो. पठी कुमार बोल्यो के, हे कन्यकाउं! तमारां कये कये ठेकाणे घर ले, ते मने कहो, त्यां तमने हुं पहोंचडावी दउं? ते सांनली जेनी साथे कुमारने वात चित्त थइ ले एवी जे श्रेष्ठीनी पुत्री हती, तेणे ते कु... नो, अने ते विचारवा लागी के, अहो! आ तो स्वरथी तथा आपणा गामना राजाना पुत्र गिरिसुंदरकुमार जेवोज लागे ले.

वली थोडी वार जोइने निश्चय करी विचारवा लागी के, अरे! हा, आ तो तेज ठे. एम निश्चय करी तेणे त्यां बेठेली सर्व कन्याउने साद पाडी कह्युं के, हे बेहेनो! आ प्रतापी पुरुषने तमोये उलख्या? आ तो आपणा पुंड्रपुरना राजाना गिरिसुंदर नामा पुत्र ठे, अने आपणने आ प्राजाविक पुरुषेज डुष्ट चोरना डुःखथी बचावीयो ठे. ते सांजली सर्व कन्याये ते कुमारने उलख्यो, अने सर्व खुशी थइयो. पठी कुमारपरना प्रेमरागे करी रंगायेलीयो एवी ते सर्व कन्याउ कहेवा लागीयो के, हे कुमार! ते डुष्ट चोरे अमारुं हरण करयुं, अने अमो घणा दिवस आंहिं रहीयो, तेथी हवे घेर जइ सगां संबंधीने मुख देखाडतां अमने लाज आवे ठे, माटे अमारो सर्वनो तो एवो निश्चय ठे के, कां तो तमोने वरवुं? नहिं तो अग्निमां पडी वली मरवुं. परंतु आ देहथी बीजा वरने वरवो नाहिं? आ प्रकारनां वचन सांजलीने दयालु एवा ते गिरिसुंदरकुमारे कह्युं जे, अरे! विधिने पण धिक्कार हजो. कारण के तेणे आवी विचारी निराधार कन्याउने डुःख दीधुं? एम कहीने वली विचारवा लाग्यो के, अहो! आ सर्व कन्याउ मनेज वरवानो आग्रह लइ बेठीयो ठे, तेथी जो तेमने नहिं वरुं, तो ते सर्वे अग्निमां प्रवेश करी प्राणत्याग करशे, तो ते विचारी दीनवदनाउने प्राणत्याग करतीयो हुं केम जोइ शकीश? तेम वली आ अनाथनी साथे मारुं लग्न पण हुं केम करुं? माटे मारे ते हवे शुं करवुं? परंतु हा, एक उपाय ठे खरो, ते शुं? तो के हाल तो आ सर्व कन्याने वरवानी हा कहुं, अने आंहिं तेनी पासेज रहुं. पठी तो जे बनशे, ते खरुं? एम विचारीने ते सर्व कन्याउने कह्युं के, हे कन्याउ! तमो उचाट ठोडी दीयो. कारण के हुं तमने जरूर वरीश. एम कहीने ते कन्याउ साथे विविध प्रकारनी कामक्रीडा करतो थको ते पातालगृहने विषे एक मास पर्यंत रह्यो. एवी रीते रहे ठे तेवामां एक दिवस पोतानो परममित्र जे रत्नसारकुमार ठे, ते सांजरी आव्यो. तेथी तत्काल ते कन्याउने पूछ्या विनाज हाथमां चंद्रहासखड्ग लइने बहार निकली गयो. पठी साधकदत्तवियाथी कापडीनुं रूप ग्रहण करी पोताना पुंड्रपुर नामा नगरने विषे आव्यो. त्यां तो जेमां कोइ पण बालको रमतां नथी, तेम कोइ ठेकाणे वाय पण वागतुं नथी. वली जेमां रहेनारा जनोना मुखपर शोक ठाइ रह्यो ठे. एवा पोताना सर्व नगरने

जोइने कुमारे कोइ एक नागरिकजनने पूछ्युं के, हे नाइ! आ नगरमां आटलो बधो शोक केम थइ रह्यो छे? कांइ महोटो अनर्थ तो थयो नथी? ते सांजली नागरिकजन बोल्यो के, हे नाइ! तारा आवी रीतना पूछवाथी तो मने एम लागे छे के, हाल तुं दूर देशथीज आव्यो हइश? कारण के आ नगरमां शोक थवानुं कारण आसपासनां आ बाल वृद्ध सहु कोइ जन जाणे छे. परंतु तुं जाणतो नथी. माटे शोक थवानुं कारण हुं कहुं, ते सांजल. आ गाममांथी काइएक दुष्ट चोर, कन्या वगेरेने चोरी जातो हतो, ते माटे कोटवाल वगेरेये तेनो घणो तपास पण कर्यो, परंतु ते चोर पकडायो नहिं. त्यारे तेने पकडवा माटे आ गामना श्रीबलराजानो गिरिसुंदर नामा एक पुत्र छे, ते गयो. तेने गयां एक मास थइ गयो, तोपण ते आव्यो नहिं. तेथी आखा राजकुलमां तथा समग्र नगरमां शोक थइ रह्यो छे, अने हाहाकार थइ रह्यो छे. तथा वली तेनो मित्र गिरिसुंदरने शोधवा माटे ह्मणांज शनयस नामा युवराजनो गुणश्रीश्री सारजूत, एवो रत्नसार नामा पुत्र, कोइ ने जाणे निकली गयो छे. ज्यां "रत्नसार, गिरिसुंदरने शोधवा गयो छे" ए वाक्य सांजल्युं, त्यांज जाणे पोतानीपर वज्रपात थयो होय नहिं? एम जाणी ते कापडीवेषधारी कुमार, पोते घेला जेवो बनी जइ, बीजी कांइ पण वात न सांजलतां तुरत, पोताना मित्र रत्नसारकुमारने शोधवा माटे निकल्यो. तेमां प्रथम तो तेणे आकाशमां जइ, सर्वत्र शोध करी. ज्यारे त्यां ते न मल्यो, त्यार पछी जूख, तृषा, टाढ,तडको, तेने सहन करतो थको ते, गिरि, वन, पृथ्वी, पाताल, देश, ग्राम, पुर, उद्यान, पाणीनो पर्वो, अन्ननां सदाव्रत प्रमुखमां शोधवा लाग्यो. परंतु ते गिरिसुंदरने कोइपण स्थले ते रत्नसारनो पत्तो लाग्यो नहिं. पछी घणा दिवस शोधवाथी पण ज्यारे पत्तो न मल्यो, त्यारे तेना विरहथी तेने जोजन नाववुं बंध थयुं, अने निद्रा पण आववी बंध थइ गइ, तथा चिंता पण वधतीज गइ.

आवी रीते शोध करतां करतां तेणे एकदा रात्रिने समये कोइएक नगर दीतुं, अने ते नगरनी समीप एक जीर्ण देवालय दीतुं, ते जोइने मनमां विचार्युं जे रात्रि पडी गइ छे, अने आ नगर समीप देवालयनुं स्थल सारुं छे, माटे आ रात्रि आंहिंज निर्गमन करुं, अने सवारे पाछो रत्नसार मित्रने शोधवा जाइश? एम विचारी ते कुमार ते जीर्ण देवालयमांज सूतो.

तेवामां तो त्यां देवलनी आसपास कोइएक देशनां पथिकजन आवी ऊ-
तर्यां. अने तेओए पण रात्रि रहेवानो त्यांज निश्चय कर्यो. पछी त्यां ते सर्व
पांथजनो एकठां थइ परस्पर केटलीएक जूनकालनी वातो करवा लाग्यां,
ते वातोने गिरिसुंदर कुमार कान दइ देवालयमां सूतो सूतो सांजल्या करे
छे. त्यां कोइएक महसेन नामे पांथजन छे, ते बोल्यो के, हे जाइयो! तमे
परस्पर जे वातो करो छो, ते सर्व वातो गइ गुजरी करो छो, ते करतां जो
आंखनी जोयेलीज वातो करता हो, तो केवु सारुं कहेवाय! अने ते जूत
कालनी वातो करवानुं तमारे शुं प्रयोजन छे? कारण के तेवी प्राचीनकाल
नी वातो तो खोटी पण होय छे. माटे तमे सर्व जो थोडी वातो करवी बंध
राखो, तो में जे हाल एक प्रत्यक्ष वात जोइ छे, ते हुं कहुं. ते सांजली सहु
कोइ कहेवा लाग्या के, हा, त्यारे तेवी वात जो होय तो जरूर कहो. त्यारे
ते कहेवा लाग्यो के, एक दिवस हुं देशकौतुकोने जोवा माटे मारे घेरथी
निकल्यो, ते अनेक देशोमां फर्यो. त्यां नवां नवां कौतुको जोतो जोतो
अचानक कोइएक उजड गामनी पासे घणाक व्याघ्रादिक हिंसक जीवो
थी युक्त एवी महोटी अटवी हती तेमां आवी पड्यो. तेवामां तो त्यां
अत्यंत रूपवान् एवा कोइएक राजपुत्रनो मने मेळापो मळ्यो. त्यारे तो
हुं निर्भय थइने ते राजकुमारनी साथे चाल्यो. चालतां चालतां एक उ-
जड नगर आव्युं, ते नगर एवुं हतुं के, जेमां पशु, पक्षी के मनुष्य कोइ
पण रहेतुंज न हतुं. पछी ए नगरमां अमे चाल्या. त्यां चालतां चालतां
एक मनोहर पण उजड, एवो राजमहेल दीठो. ते राजमहेलने जोइने
विचार कर्यो के, अहो! आ केवो सुशोभित राजमहेल छे, चालो उपर
चडी जोइये? एम विचारी अमो तुरत तेनी उपर चडी गया, अने त्यां
जइ बेठा. तेवामां मने तो निद्रा आववा मांडी, तेथी हुं तो सूइ गयो अने
मारी साथे आवेलो जे राजकुमार हतो, ते तो मारी पासे जागतो रही,
मारुं रक्षण करवा बेठो. तेवामां नो शुं थयुं? के जेतुं भूमथी पाडा जेवुं
पेट थइ गयुं छे एवो, अने अति जयंकर एवो एक सिंह आव्यो. आवीने
अमारी पासे उजो रही ते जागता एवा राजकुमारने मनुष्य वाणीथी कहे
वा लाग्यो के, हे कुमार! हुं घणा दिवसनो क्षुधातुर छुं. कारण के आ
नगरनी निकटना वनने विषे मारा उदरपोषण माटे में घणांक प्राणीयोनो

शोध कर्यो, पण जाग्ययोगे मने कोइपण प्राणी मळ्यो नहिं, त्यारे हुं आ नगरमां आव्यो. त्यां मने मनुष्यनो गंध आव्यो, ते गंधना अनुसारे आ राजमहेलपर चडी आव्यो छुं. ते माटे हे राजकुमार! तुं आ सूतेला मा णसने मने आप. कारण के तेने जो तुं आपीश, तोज मारा प्राणनुं रक्षण थाशे, अने तेथी तुने माहोटुं पुण्य थाशे. अने हे जाइ! संत पुरुषो जे हो य छे, ते तो अत्यंत दयालु तथा परोपकारीज होय छे. वळी हे सुजन! आ जगतमां क्षुधा समान बीजी कोइ वेदनाज नथी ॥ यतः ॥ अभिनवमहा मानमंथिप्रभेदपटीयसी, पटुतरगुणग्रामांजोजस्फुटोज्ज्वलचंद्रिका ॥ वित तविपुलसज्ञावल्लीवितानकुगारिका, जठरपिठराडुःपूरेयं करोति विडंब नाम् ॥ १ ॥ अर्थः—अभिनव एवा मोहोटा माननी ग्रंथिना जेदन करवा मां चतुर, मनोहर एवा जे गुणसमूह ते रूप जे कमल तेने स्फोटन करवा मां उज्ज्वल चंद्रिका सरखो, विस्तृत अने मनोहर एवी लज्जारूप वल्लीना नाशकरने विषे कुगार समान, अने डुःपूर एवी जठर पिठरी जे उदर, ते सर्व जगतने घणुंज डुःख आपे छे. ए वचन सांजळी कुमार बोल्यो के, हे पंचानन! तें कह्युं ते तो योग्यज छे, पण आ सूतेलो जे पुरुष छे, ते तो मारे शरणागत थयेलो छे. माटे ज्यां सुधी हुं जीवुं छुं, त्यां सुधी मारा शर णागतने हुं केम आपुं? अर्थात् हुं मूवा पछी तेने तुं ले. पण मारा जीव तां में थवाय नहिं. कह्युं छे के ॥ श्लोक ॥ कूटसाक्षीसुहृद्द्रोही, कृतघ्नो दीर्घरोषवान् ॥ चत्वारः कर्मचांडालाः, पंचमोजातिनाप्य सौ ॥ १ ॥ अर्थः— एक खोटी साक्षी पुरनारो, बीजो शरणागत तथा सुहृज्जननो द्रोह कर नार, त्रीजो कृतघ्नी, चोथो लांबा वखत सुधी रोष राखनारो. आ चार जणने तो कर्मचांडाल कहेवा. अने जे आ जगतमां प्रत्यक्ष चांडालथी जन्मे छे, ते पांचमो जातिचांडाल जाणवो ॥ १ ॥ ते माटे हे सिंह! जो तुं जूख्योज हो, तो आ सुतेला पुरुषने बदले मारुं जक्षण करी जा. ते सांज ळी सिंह कहे छे के, हे सत्पुरुष! सहु कोइये सर्व रीते पोतानुं रक्षण क रवुं. एम नीतिशास्त्रमां कहेलुं छे ॥ श्लोक ॥ शरीरं धर्मसंयुक्तं, रक्षणीयं प्रयत्नतः॥ शरीरात्स्रवते धर्मः, पर्वतात्सलिलं यथा ॥२॥ अर्थः—धर्मसंयुक्त एवा शरीरनुं प्रयत्ने करी रक्षण करवुं. कारण के धर्म जे छे, ते शरीर थकी स्रवे छे. केनी पेठे? तो के पर्वतथकी जेम जळ स्रवे छे, ते माटे तुं तारा

शरीरनुं रक्षण कर, अने जलदी आ सूतेला पुरुषने आपी दे. त्यारे कुमार बोल्यो के, हे सिंह ! जो. आ सुतेलो पुरुष जे छे, ते मारे शरणे रहेलो छे, अने तुं जे छो, ते भोजनार्थी छो. हवे मारे मारा शरणागत प्राणीने तारी पासे मरावी नखाववो, ते पण उचित नहिं; तेमज वली घणा दिवस थी भूख्यो एवो जे तुं, ते तारा हाथमां आवेलुं जे खाज, ते तुने न सोंपी भूखे मारवो, ते पण उचित नहिं. तो हवे आ प्राणीनो पण बचाव थाय अने तारी भूख पण मटे. जो ए बेहु थाय, तोज योग्य थयुं कहेवाय. तो ते बेहु कार्य तो क्यारे थाय ? के ज्यारे तुं मने भक्षण करीने मारुंज भक्षण करी जाय, त्यारे थाय. ते शिवाय थाय तेम भासतुं नथी. माटे हे भाइ ! तुं मारुं ज भक्षण करी जा ॥ यतः ॥ किं जीविएण किं ता, धणेण किं पुरुसेण पुरिसाणं ॥ जायइ जन्तु नजीयं, सरणागय दाण गाणाणं ॥ १ ॥ शास्त्रं बोधाय दानाय, धनं धर्माय जीवितम् ॥ वपुः परोपकाराय, धारयंति मनीषिणः ॥ २ ॥ रत्नाकरः किं विदधाति रत्नै, र्विन्ध्याचलः किं करिभिः करोति ॥ श्रीखंडखंडैर्मलयाचलोवा, परोपकाराय सतां प्रवृत्तिः ॥ ३ ॥ अर्थः— मनुष्यनो अवतार धारण करीने जे पुरुषे जो शरण आवेला जीवनुं रक्षण न कर्युं, तो ते पुरुषना जीववाथी पण शुं ? तथा तेना धनथी पण शुं ? अने वली तेना पुरुषार्थथी पण शुं ? अर्थात् जे मनुष्य शरणागत जीवनी रक्षा करतो नथी ते मनुष्यनुं जीवतर, धन अने पुरुषार्थ, ते सर्व व्यर्थज छे. एम जाणवुं ॥ १ ॥ वली जगतमां जे मतिमान् जनो छे, ते शास्त्रने बोधने माटे, धनने सत्पात्रने दान देवा माटे, जीवितव्यने धर्मने माटे, अने शरीरने परोपकार माटेज धारण करे छे ॥ २ ॥ वली जुओ. समुद्र जे छे, ते पोतामां रहेला रत्नोथी स्वार्थ शुं साधे छे ? तथा विन्ध्याचल पर्वत जे छे, ते पोतापर फरता हाथीओथी स्वार्थ शुं साधे छे ? तथा मलयाचल पोतापर रहेला अगरचंदनना वृक्षोथी स्वार्थ शुं साधे छे ? कांहि नहिं. अर्थात् समुद्र रत्नोने, विन्ध्याचल हस्तीओने अने मलयाचल चंदनना वृक्षोने परोपकार माटे पोतानी पासे राखे छे. माटे सज्जनजननी प्रवृत्ति तो परोपकार माटेज होय छे ॥ ३ ॥ आ प्रमाणे सिंहनुं अने राजकुंवरनुं परस्पर बोलवुं घणुंज थयुं, अने कोइ पण रीते ज्यारे मने सिंहने न सोंप्यो, त्यारे ते सिंहे कुमारनो निश्चय जाण्यो के आ कुमार, कोइ पण रीते मुने

आ सूतेलो पुरुष आपशेज नहिं. एम जाणी प्रसन्न थइ ते बोल्यो के, अहो! तुने, अने तारी शरणागतवत्सलताने पण धन्य छे? अहो! हे सिंह जान! जे आवो परोपकार करवो, ते सुझजननो मुख्य गुण छे. अने हे कुमार! जुठने धनवान् एवो कृपण जन, जे छे, ते तो छते वैजवे पण कोइ याचक जनने तथा बीजा कोइ पण जनने एक फूटल कोडी सूधां आपतो नथी. तथा जीर्ण एवा तीर्थोनो उद्धार पण करतो नथी, अने ते कोइ जीवने थयेला व्याधिने पण टालतो नथी, तेम पोते पण शरीर सुखने जो गवतो नथी. अने निर्धन एवा उदारमनवाला जे मनुष्य छे, ते पोताना शरीरनो पण त्याग करी स्वकीय कुलने दीपावे छे. माटे हे सहुरुः! हुं कोइ उत्तम सुझजन गो, तेथी आवा परोपकाररूप गुणोथी हुं तारी पर संतुष्ट थयेलो बुं. माटे हे जाइ! तारे जे कांइ मनोजीष्ट होय, ते माग. हुं जे मागीश, ते हुं आपीश? ते सांजली कुमार बोल्यो के, हे पंचानन! एक मुने संशय थाय छे के, तमे सिंह थइने आवी मनुष्यसमान जाषा बोलो गो, तेथी तमे सिंह गो, के बीजा कोइ गो? ते सांजली सिंह बोल्यो के, हे मित्र! हुं तो आ देशनो देव बुं. त्यारे कुमार कहे छे के, अहो! त्यारे तो आश्चर्यनी वात छे, के तमो आ देशना देव गो, ते छतां आ गाम तथा देशने उजडज केम राखो छो? जुठ ने, जे कोइ साधारण माणस होय छे, ते पण पोतानुं नगर जो उजड थयेलुं होय, तो तेने वसावे छे, तो तम जेवाने आ उजड नगर अने देश वसाववामां शी अडचण छे, जे वसावता नथी? ते सांजली तुरत ते सिंह पोताना देवस्वरूपने प्रगट करी कहेवा लाग्यो के, हे सुजन! आ नगर तथा देश जे उजड रह्यां छे, तेनुं वृत्तांत जे बन्युं छे, ते हुं कहुं बुं, ते सांजलो.

आ गांधारपुरनामा नगर छे, अने आनो रविचंद्र नामा राजा हतो. तेने रविचंद्र अने कीर्त्तिचंद्र नामा बे पुत्र हता. हवे एक दिवस ते रविचंद्र राजाए, वैराग्य पामी पोताना रविचंद्र नामा ज्येष्ठ पुत्रने राज्यासन पर बेसारी, अने तेथी नाना कीर्त्तिचंद्रने युवराज स्थान आपी, तापस दीक्षा ग्रहण करी. हवे ते रविचंद्र राजा, गान ताननो शोखी होवाथी, गान तानमांज आनंदमां रहेतो हतो, अने पोताना राज्यसटपटनी चिंतानो पोताना नाना जाइ कीर्त्तिचंद्रनी योजना करी हती. हवे ते गाम

सुखमां लुब्ध थइ गयेला कीर्त्तिचंद्रे जाण्युं जे, आ राज्य मारा कबजामां विना प्रयासे स्वतःज आव्युं छे, तो हवे ते राज्य मारे मारा ज्येष्ठभाइने पाछुं आपवुंज नहिं. कारण के जो हुं तेने पाछुं आपुं, तो ते मने कांई आपे न हिं? एम विचारी ते राज्यना सामंतने तथा आमात्यमंडलने द्रव्य आपी पोताने वश करी लीधा, अने ते राज्यनो पोतेज स्वामी थइ ते देशमां पोता नीज आण वर्त्तावी. तेणे वली पण पाछो विचार कर्यो के आ राज्य तो मल्युं, परंतु आ मारो भाइ रतिचंद्र जीवे छे, तेथी ते कांइक खटपट करी मने मारी नखावीने जो पाछो राजगादीये बेसे, तो हुं शुं करुं? माटे ए रति चंद्रनेज बंधावीने मारी नखावुं, के जेथी मने पाछो यावज्जन्म राज्य जवा नो जयज न रहे? एम दुष्ट संकल्प करी कीर्त्तिचंद्रे ते बिचारा निरपराधी रतिचंद्रराजाने घातकी अनुचरो पासे गाढबंधनथी बंधाव्यो, अने तेओने मारवानी आज्ञा आपी. त्यारे वैराग्यने प्राप्त थयो एवो रतिचंद्र राजा बो-ल्यो के, हे भाइ! तें आ शुं धार्युं छे? अरे! तारो ज्येष्ठ भाइ जे हुं, ते मने मारी आपणा निर्मल कुलमां जे कलंक देवुं, ते तुने उचित छे? अने जो तुं मने, राज्यमाटेज मारतो हो, तो ते राज्य तो में तुने प्रथमथीज आपेलुं छे? अने हे लघुबांधव! तुं जो तो खरो, में तुने कोइ दहाडो स्वेछाथी लक्ष्मी वा परतां तथा राज्यसुख लेतां अटकाव्यो छे? कांई पण कह्युं छे? अने हे भाइ! घणाज दुष्टजनो, आ पृथ्वीनी माटे मनुष्यहत्यादिक विविधप्रकार नां पापो करी ते पापोनो पोटलो बांधी कालना कोलीया थइ गया छे, परंतु हजी सूधी तेनी साथे आ पृथ्वी गइ छे? ना नथीज गइ. तेमज वली केट लाएक प्राणी, लक्ष्मीने मेलववा माटे अकर्त्तव्यकर्म करे छे, परंतु ते लक्ष्मी पण तेने त्यां रहे छे? ना रहेती नथी. कारण के ते लक्ष्मी घणीज चंचल छे. तेम वली ते लक्ष्मी, पोतानो संचय करनार ज्यारे मरे छे, त्यारे तेनी साथे पण जाय छे? ना जाती नथी. वली हे भाइ! तुं कदाचित् एम जा णतो हो, के मारा ज्येष्ठ भाइने हुं जीवतो राखुं, तो ते मने राज्यलोभथी मा री नाखे? तो हे भाइ! तेवो विचार तो तारे करवोज नहिं. कारण के काल जे छे, ते कोइ पण प्राणीने वहेलो मोडो बंडतोज नथी. अने हे अनुज! तुं कदाचित् एम जाणतो हइश के आ मारा ज्येष्ठ भाइने हुं ज्यारे मारी

नाखीश, त्यारे मने पछी दुःखज नहिं रहे? ना. एम पण नथी. कारण के आ लोकमां कदाचित् तुं सुखी थाइश, तो पण आवा कुलहत्यारूप पाप थी तारे पाछुं जवोजव दुःख वेठवुं पडशे? कारण के प्राणीमात्रने शुभाशुभ कर्म जोगव्या विना छुटकोज नथी. माटे आ राज्यना तुछसुखमां आसक्त थइ तेज सुखने सत्य मानी मोहमयथी मोहित थइ आवा कुलहत्या, मनुष्यहत्या वगेरे पापथी जो व्याप्त थाइश, तो तारुं आ जन्ममां के इतरजन्ममां कोइपण दिवसे सारुं थाशे नहिं? माटे दयाथी अथवा मनुष्यहत्याना पापजयथी, वा मने ज्येष्ठ जाइ जाणवाथी, वा जगतमां थता अपवादना जयथी, वा कोइ पण कारणथी जो तुं मुने जीवतो गेडी दइश, तो निश्चे तारुं आ लोकमां अने परलोकमां सारुंज थाशे? हे अज्ञानी! वळी तारा मनमां तारे क्यारे एम पण नहिं जाणवुं जे हाल आ मारा जाइने में मारवा माटे बांधी मगाव्यो, अने हवे जो तेने हुं जीवतो गेडुं, तो ते मारीपर छूप रही कोइ पण रीते मारो घाट घडावी नाखे, अने पाछो आ राज्यनो धणी थाय? तो तेवो विचार तारे स्वप्नमां पण लाववो नहिं. कारण के हे जाइ! जो तुं मने जीवतो गेडी दइश, तो हुं आपणा पिताना पेठे तापसी दीक्षा ग्रहण करी मारा जीवनुं सार्थक करीश? अने सर्वथा आ तारा राज्यनां के देशमां हुं रहीशज नहिं. एम घणी रीते समजाव्यो, तो पण ते पापासक्त प्राणीये तेनुं कांहिं पण मान्युं नहिं. तेम वळी तेने बिचाराने बंधनमुक्त पण कर्यो नहिं. त्यारे ते रतिचंद्र राजाये विचार्युं के, आ पापीना हाथथी मरी ते अज्ञानीने जगतना भ्रातृहत्याना अपवादमां नाखवो, ते करतां कोइ पण रीते पोतानी मेळेज मरवुं, ते सारुं? एम विचारी ते कीर्त्तिचंद्रने कहे छे केः—हे भ्रातः! आटलुं कहेतां पण तारामां स्वार्थीपणुं तथा अज्ञानपणुं होवाथी तुने तो आपणा जगतमां आप थी सात पेढीने कलंक लागे एवुं, तथा परजवने विषे अनेक दुःखदायक, एवा आ मनुष्यहत्यारूप पापकर्मथी निवृत्त थावुं गमतुंज नथी, तो पण हुं मारो जाइ गो, तेथी मने तारी दया आवे छे, के अरे! आ बीचाराने मने मारवाथी आवा जगतमां घणीज अपकीर्त्ति थाशे तथा परलोकमां दुःखी थाशे? माटे हे जाइ! हुं तुने जेम कहुं तेम तुं कर. के जो. एक काष्टनी चिता करावी. तेमां हुं, तने सद्गु देखतां तेम बळी मरुं? थाम करवाथी जगतमां

थातो तारो अपयश मटशे अने तारुं धारेलुं कार्य पार पडशे? ते वचन सांभळी कीर्तिचंद्रे विचार्युं के, अहो! आ तो एणे ठीक कह्युं. कारण के ज्यारे ते पोतानी मेळेज अग्निमां पडी बळी मरशे, त्यारे मारुं राज्य निःकंटक थाशे? तथा एना कहेवा प्रमाणे जगतमां थतो अपयश पण मटशे. एम विचारी तेणे तत्काळ एक मट्टोटी काष्टनी चिता रचावी. त्यारे ते रतिचंद्रराजा, पोतानी स्त्रीसहित ते चितामां जइ बेठो. पछी दुष्ट एवा ते कीर्तिचंद्रे चितानी चोतरफ प्रलयाग्नि समान अग्नि प्रज्वलित कर्यो. तेथी ते रतिचंद्रराजा अग्निमां बळी आर्त्तध्यानथी मरण पामी, भूतरमण नामा यक्ष थयो. हवे कवि कहे छे के, जुओ तो खरा. आ संसारसुखनुं केवुं विचित्रपणु छे, के जे संसारसुखमां आसक्त एवा कीर्तिचंद्रे पोताना सहोदर भाइने पण मारी नांख्यो, तो बीजा कोइने मारे, तेमां तो शुंज कहेवुं. हवे ते यक्ष कहे छे के, हे राजकुमार! अग्निमां बळी मरण पामी जे रतिचंद्र राजा यक्ष थयो, ते हुं पोतेज छुं. आ यक्षपणामां अवधिज्ञाने करी मारा पूर्वजन्मनो सर्व व्यतिकर जाणी अत्यंत ते कीर्तिचंद्रपर कोपायमान थइ, में मंत्रि वगेरे जे आ पृथ्वीना स्थानिक जनो हता, तेने एकदम दूरदेशमां फेंकी दीधा. ए प्रकारना मारा करेला मट्टोटा उपद्रवने जोइने भय पामेलो एवो ते कीर्तिचंद्रराजा पण कोण जाणे क्यां पलायन थइ गयो छे. अने तेमज वळी आदिनी सर्व प्रजा पण एक पछी एक भयभीत थइ पलायन थइ गइ छे. आ प्रमाणे आखा नगरने तथा देशने उजड करी हुं एकलोज आनंद पामी रहुं छुं, अने आ गामनी आसपासनी अटवीमां हुं यथेच्छरूप धारण करी फरयाज करुं छुं, अने आ राजमहेलमां प्रतिदिन रात्रे आवुं छुं. वळी हुं प्रतिदिन जेम आवुं छुं तेम आ महेल तरफ आवतो हतो, त्यां आवतां आवतां तमोने ज्यारे में दूरथी दीठा, त्यारे तो मने घणोज क्रोध चड्यो हतो, परंतु ज्यां हुं तमारी निकट आव्यो, त्यां तो तमारा प्रतापथी के कोण जाणे शा कारणथी मारो क्रोध स्वतः तदन उतरीज गयो, अने मारुं चित्त पण शांत थइ गयुं. हे कुमार! आ प्रमाणे महारुं जे कांइ वृत्तांत हतुं, ते सर्व में सविस्तर कही संभळाव्युं. हवे हे महासत्व! हुं तो तारुं आवुं महाभाग्यशालिपणुं जोइ अत्यंत संतुष्ट थयो छुं, तेथी मारी पासेथी जे कांइ तारे वरदान लेवानी इच्छा होय, ते

निःश्वास मूकी, हे गिरिसुंदर!! हे गिरिसुंदर!!! एवो शब्द बोल्या करे ठे. मने तो हवे एम लागे ठे, के ते राजकुमारने जो गिरिसुंदर कुमार नहिं मले, तो ते निश्चे थोडाज दिवसमां तेना विरहथी पोताना प्राणनो त्याग करशे? कारण के मनुष्यने कामरागथकी पण स्नेहराग वधारे प्रबल होय ठे.॥ यतः ॥ निशाविवृद्धिः किल दक्षिणायने, दिनस्य वृद्धिर्ध्रुवमुत्तराय णे.॥ यत्र द्वयस्यापि हि वृद्धिरुच्चै, रेतत्तृतीयं विरहायनं सखे ॥१॥अर्थः– कोइक विरहिणी सखी पोतानी सखीने पूछे ठे, के सखि! दक्षिणायनने विषे रात्रिनी वृद्धि थाय ठे, अने उत्तरायनमां दिवसनी वृद्धि थाय ठे, ते तो जगतमां प्रसिद्धज ठे. परंतु जेमां रात्रि पण मोहोटी थाय, अने दिवस पण मोहोटो थाय, तेवुं शुं ठे? ते कहे. त्यारे तेनी सखीये जाएयुं के आ विरहिणी ठे, माटे आम पूछे ठे. एम जाणी ते बोली के, हे बहेन! तेनुं नाम तो विरहायन ठे. कारण के ज्यारे कोइ पण माणसने प्रियजननो विरह थाय ठे, त्यारे रात्रि अने दिवस, ए बेहु घणां मोहोटां थइ पडे ठे. माटे तेनुं नाम विरहायनज कहेवुं योग्य ठे. वली हे पांथो! मारा प्रियमित्र एवा ए राजकुमारना विरहनो अवधि हवे मने पण पूर्ण थइ रह्यो ठे. माटे जो ते गिरिसुंदरकुमार मने पण जो नहिं मले, तो हुं पण मारा मित्रना विरहथी जरूर कमलनी पेठे ग्लानि पामी जइश? आ प्रकारनां वचन ते पोताने शोधवा निकलेला महसेन नामा पथिकनां सांजली जीर्ण देवालयमां सूतेला गिरिसुंदरकुमारे जाएयुं जे, अहो! आ पथिकना कहेला वृत्तांतथी तो स्पष्टरीते जणाय ठे के, जेने हुं दुःख वेठी शोध करुं ठुं, ते मारा मित्र रत्नसार नामा कुमारनुंज आ वृत्तांत ठे. एम विचार करी कपडी वेष धारण करेलो ते गिरिसुंदरकुमार, एकदम बाहार आवी तेने कहेवा लाग्यो के, हे सुज्ञ एवा पथिकजन! तुं तारा राजकुमार मित्रना विरहनुं घणुंज दुःख सहन करे ठे, ते तुने घटेज ठे. कारण के ॥ श्लोक ॥ स्नेहं विमुच्य सहजं खलतां जजंते, गाढप्रपीडणवशान्नियतं तिलास्ते ॥ अस्मानवेहि कलगानलमाहताना, मेषां प्रचंडमुशलैरवदाततैव ॥ १ ॥ अर्थः–आंहि एक स्नेहने माटे कवि अन्योक्ति कहे ठे, के एक दिवस जेना पहुवा थाय ठे, ते कमलनामा चोखा बोल्या, के हे लोको! आ जगतमां जे तिल ठे, ते निरंतर ज्यारे घाणीमां गाढ पीलाय ठे, त्यारे पोते ते

पीलवारूप दुःखे करी पोतामां सहजजावथी रहेला स्नेहने (तेलने) छो डी दीये छे, तेथी ते पीलाइ रहेला तिलने सहु कोइ खल (खोल) कहे छे. परंतु अमे तो अमारामां रहेली शुभ्रताने प्रचंड एवा मुशलाघातथी वधारे उत्पन्न करीये छैये, अने प्रहाररूप दुःखथी साहजिक शुभ्रतारूप स्नेहने छोडता नथी. छोडता नथी एटलुंज नथी, परंतु अमारीपर जेम जेम वधारे प्रहार पडे छे, तेम तेम अमारी शुभ्रता वधतीज जाय छे. ते माटे हे लोको! अमोने 'कलम' एवे नामे जाणो. अर्थात् जे गाढ दुःख थवाथी स्नेह छोडे छे, ते खल छे, अने जे गाढदुःख थवाथी स्नेह छोडे नहिं, परंतु स्नेहमां वधारो करे, ते उत्तम छे. माटे हे पांथ! कृपा करी मने तमारा मित्र राजाने मेलावो. त्यां जइ तेमने मली हुं पण तमारी पेठे तेम नी सेवा करीश? वली हुं त्यां आवी तेमनो हाल जे क्लेश छे, ते क्लेश मटा डीने राजी करीश. अने ते निःश्वास नांखी अहोनिश वारंवार गिरिसुंदरनुं ज स्मरण कस्या करे छे, ते स्मरण पण मूकावी दइश. ते सांजली महसेन बोल्यो के, हे सुज्ञ! जो एम करो, तो तो हुं जाणुं जे तमोये मुने जीवित दान आप्युं. कारण के ते राजा मारा अंतरंगमित्र होवाथी मने पण तेना जेटलुंज दुःख थाय छे. एम कहीने ते बेहु जण, एक बीजाना हाथ पक डी गांधारपुर तरफ चाल्या. हवे ते महसेन, गिरिसुंदरनी साथे चाल्यो जाय छे, परंतु तणे आ गिरिसुंदर छे, एम तेने उंलख्यो नहिं. कारण के ते गिरिसुंदरे पोतानुं रूप सिद्धनी आपेली रूपपरावर्त्तनविद्याथी फेरवीने का पडीनुं रूप ग्रहण करयुं हतुं.

हवे ते बेहु जण, चालता चालता गिरिसुंदर पासे रहेला चंद्रहास्य खड्गना प्रजावथी गांधारनगरमां आवी पहोंच्या, अने ते पछी बीजे क्यां हि न जतां एकदम राजदरबारमां आव्या. त्यां राजगादीपर बेठेला पोता ना जाइ रत्नसारने जोइने गिरिसुंदर, अत्यंत खुशी थयो. अने मनमां जा- एयुं जे अहो! आ मारो जाइ रत्नसार तो मने उत्तम हालतमां मल्यो? हा श, हवे मारी सर्व चिंता नाश थइ गइ. अने रत्नसार राजाये तो ते गिरिसुं दरकुमारने तेनुं रूपांतर होवाथी उंलख्यो नहिं. तेथी पोताना मित्र महसे नने पुछे छे के, हे मित्र! आ तमारी साथे कोण पुरुष आवेलो छे? त्यारे ते कहे के, महाराज! कोइएक पांथजन छे, ते आंहिं आपनां दर्शन करवा

माटे मारी साथे आवेलो छे. एम कहीने वली ज्यां ते मल्यो हतो, ते सर्वे सर्वे हकीगत कही आपी.

ते गिरिसुंदरने रत्नसार राजाये जोयो के, तुरत पोतानो जाणे वडील नाइज होय नहिं ? तेम जोयो. अने तेनी पर परमप्रीति थइ, अने पत्री पूर्व जन्मनो स्नेह होवाथी तेने वारंवार जोइने ते रत्नसारनो आखो दिवस एक घडी जेवो चाल्यो जवा लाग्यो. कह्युं छे के ॥ श्लोकः ॥ मृगामृगैः संग मनुव्रजंति, गावश्च गोजिस्तुरगास्तुरंगैः ॥ मूर्खाश्च मूर्खैः सुधियः सुधीजिः, समानशीलव्यसनेषु सख्यम् ॥ १ ॥ अर्थः—मृग जे छे, ते जो जूदो पडेलो होय, तो बीजा पशुर्च साथे जातो नथी, परंतु जो बीजा मृग देखे छे, तो तेनी साथे चाल्यो जाय छे. गाय पण पूर्वोक्त रीते गायनी साथे जाय छे, तेम तुरग जे छे, ते तुरगसाथे जाय छे. बुद्धिमान् जे छे, ते बुद्धिमान् साथे जाय छे. तेम मित्रपणुं पण जेमां पोता समान शील व्यसन होय छे, तेनी साथेज थाय छे ॥ १ ॥ एम रत्नसारना केटलाएक दीवसो गिरिसुंदरने जोतां जोतां आनंदमांज गया. एम करतां पूर्वे यक्षे कह्युं हतुं के, हे रत्नसार ! जे तारा जाइनो तुं शोध करे छे, ते जाइ, तुने एक मासनी अंदर मलशे, परंतु ते मास तो व्यतीत थइ गयो, त्यारे ते विचारवा लाग्यो के, अरे ! ए यक्षे जे कह्युं हतुं ते तो कांइ सत्य थयु नहिं ! माटे देवनी वाणी पण खोटी थती हश शुं ? अरे ! मुने तो मारा भ्रातृवियोगना दुःखनो पारज आव्यो नहिं. अने देववाणी पण ज्यारे खोटी थइ, त्यारे हवे मारे तेने मलवानी आशा पण राखवा जेवुं नथी. माटे आवा भ्रातृवियोगजन्यदुःख सहन करवाथी अग्निमां पडी बली मरवुं मारुं छे, तेथी आ वेहु जणने काष्ठनी चिता रचवानुं कहुं ? एम विचार करी ते सर्व विचार, पोताना मित्र पांचजनने तथा रूपांतरथी रहेला गिरिसुंदरने कही आप्यो. आ प्रमाणे सर्व अभिप्राय ते रत्नसार राजानो सांजली रूपांतरधारी गिरिसुंदरकुमार बोल्यो के, हे सुज्जन ! आप जेवा ज्ञाता पुरुषने आम जे बोलवुं, ते उचित छे शुं ? ना नथीज. वली हुं महाराज ! तुच्छ एवा आपना गुणोथी आकर्षित चित्तवाला एवा मने कर्मरूप पवने करी छे, तेथी हुं आपनी हाजरीमां आवी पड्यो छुं. अने आप पण मुने कांइ मालम, देशांतर जइ आवेला पोताना ज्येष्ठ भाइने स्नेहथी जेम जुर्, तेम

जुवो छो. अने हुं पण आपना स्नेहामृतथी सिक्त थयो थको अति निर्वृत्ति ने पाम्यो छुं. त्यां वली हे राजन्! हुं अग्निमां बली मरीश? एवुं कर्णशूल समान वचन शामाटे बोलो छो? प्रथम मने पोतानो मानी पोताना ज्येष्ठ भाइ समान सुख आपीने पाछुं वली आ प्रमाणनुं कठोर वचन कही दुःख देवुं, ते शुं आपने घटे छे? आपने ज्यारे आमज करवुं हतुं, त्यारे तो मुने आवो स्नेह देखाडी मोह करवो न हतो? वली जेने खोले माणस माथुं मूके, तेज ज्यारे तेनुं माथुं कापी नांखे, त्यारे ते पछी कोनी पासे फरियाद करे? आ सर्व सांभली रत्नसारकुमार बोल्यो के, हे पांथजन! सांभलो. हुं वली मरवानो विचारतो करत नहिं,परंतु आ देशनो एक यक्ष छे, तेणे मने कह्युं हतुं के, हे रत्नसार! जेने तुं शोधवा निकल्यो छो, ते तुने आंहिंज एक मासनी अंदर मलशे? अने तेना कहेवा प्रमाणे एक मास तो व्यतीत थइ गयो, परंतु ते मने मल्यो नहिं, तेथी हाल हवे हुं निराश थइ गयो छुं. अने तेने मलवानी आशाये में आटला दिवस तो तेनी विरहवेदना पण वेठी, अने प्राण पण राख्या,परंतु हवे हुं मारा प्राण राखवा शक्ति धरावतो नथी. ते सांभली रूपांतरधारी ते गिरिसुंदर बोल्यो के, हे प्रियमित्र! देवनी वाणी कोइ दाहाडो मिथ्या होतीज नथी, माटे आप प्रतिसमय जेनुं स्मरण करो छो, ते देवे निश्चय करेलो तमारो भाइ आ हुं पंडे गिरिसुंदरज छुं. अने हे भाइ! हुं आपणे गाम गयो, त्यां में सांभल्युं के आप मने शोधवा गया छो, ते सांभलतांज हुं पण प्राणथी वल्लभ एवा आपने शोधवा माटे आ पृथ्वीने विषे फरयाज करतो हतो. फरतां फरतां कोइ एक गामनी बाहार, रात्रे एक जीर्णदेवालयमां सूतां सूतां में आपना मित्रना कहेवाथी आपने राज्य मलवा वगेरेनी सर्व हकीगत सांभली, तेथी मुने अत्यानंद थयो. पछी हुं आ मित्रनी साथे आपनां दर्शन करवा माटे आंहिं आवेलो छुं. हवे आपनां दर्शन थवाथी मारुं सर्व दुःख नाश पाम्युं छे. अने हे भाइ! आप पण मारे माटे प्राणत्याग करवा इछो छो, ते विचार बंध राखो. अने घणोक काल जीवता रहो. अने हे भ्रातः! आप जेवा जे स्नेही, तेज स्नेही कहेवाय. कारण के जे स्नेहमां परस्पर आपण बेहु स्नेहीयोनी क्रिया अने प्रवृत्ति सरखीज छे. आवां वाक्य ते रूपांतरधारी गिरिसुंदरनां सांभली रत्नसारराजा तो विचारवा लाग्यो के, अहो! आ कापडी पुरुष कहे छे

के, हुं गिरिसुंदर तुं, माटे होय तो होय? केमके आवां त्रण कारणथी तो ते गिरिसुंदर होय एम जासे ठे. ते त्रण कारण कयां? तो के प्रथम कारण तो ए ठे के, आ पुरुषनी वाणीनी गंजीरता जे ठे, ते गिरिसुंदर जेवीज ठे. वली वीजुं कारण ए ठे के, जे दिवसथी आ पुरुष, मारी पासे आव्यो ठे, अने में जोयो ठे, ते दिवसथी आ पुरुषमां मारी गुरुजावनी बुद्धि जेवी मारा ज्येष्ठजाइ गिरिसुंदरमां ठे, तेवीज थइ ठे. वली त्रीजुं कारण ए ठे के, आवा राज्य आपवा समान महोटा प्रसादने करनार एवा देवोनी वाणी पण कोइ दिवस मिथ्या थवानो संजव नथी. वली विचारे ठे के, कदाचित् एम जाणीये के ते पूर्वोक्त त्रणे कारणथी ते गिरिसुंदर ठे. परंतु तेनुं शरीर तथा रूप तथा आकृति, गिरिसुंदर जेवां देखातां नथी, तेथी ते गिरिसुंदर न पण होय? ना, एम पण शंका करवी नहिं. कारण के आवा रूपांतर करवा वगेरे, विविध प्रकारनी सिद्धियो सत्यवान् एवा सुज्ञ पुरुषोने पूर्वोपार्जित पुण्यथी पोतानी मेले प्राप्त थाय ठे? आ प्रकारे ऊहापोह करीने ते रत्नसार, रूपांतरधारी गिरिसुंदरकुमारने कहे ठे के, हे मित्र! तमारामां स्नेह, क्रिया, वृत्ति, वगेरे सर्व गिरिसुंदर समानज ठे, अने तमे पण कहो ठो के, हुं गिरिसुंदर ठों, तो हवे तमे बुद्धिमान् थइ तमारी आकृतिने अने स्वरूपने फेरवी शामाटे वेठा ठो? कह्युं ठे के ॥ गाथा ॥ सप्तावी सप्तावि. जणम्मि उवयारयम्मि उवयारी ॥ धुत्तेसु महाधुत्तो, वियस्कणे सवहा होइ ॥ १ ॥ अर्थः—बुद्धिमान् माणस, सद्भाववाला पासे सद्भावी थाय ठे, अने उपकारी पासे उपकारी थाय ठे, तथा धूर्त्तजन पासे महाधूर्त्त थाय ठे, अने विचक्षणजन पासे विचक्षण थाय ठे. माटे हुं सद्भावी तुं, तो तमारे मारी साथे सद्भावीज थावुं घटे. अर्थात् मारी पासे आवुं रूपांतर करी रहेवुं न घटे. ए वचन सांजली गिरिसुंदरकुमारे तुरत पोतानुं कापडीरूप मटाडी मूलस्वरूपने प्रगट कर्युं. पठी मूलरूपे थयेला ते गिरिसुंदरने जोइने रत्नसारराजाने एक साथेज हर्ष, संभ्रम, अने लज्जा, ए त्रण रस उत्पन्न थया. एटले ए गिरिसुंदरकुमार ज्यारे कापडीना वेषमां हतो, त्यारे तेणे स्वजावथी, तथा हावजावथी आ गिरिसुंदरकुमार हशे के नहिं? एम शंका करी हती, अने पाठो तेणे प्रत्यक्ष गिरिसुंदरज दीठो, त्यारे तेने हर्ष थयो, तेथी तेने प्रथम हर्षरस उत्पन्न थयो. वली ते गिरिसुंदरने जोइने विचार

करवा लाग्यो के, अहो! आ तो मारो वडील नाइ होवाथी पूज
हाल ते, तेनुं हुं पूजन करुं! के तेने मलुं! के तेनी साथे वात
के हुं ते शुं करुं? ए संत्रम थयो, तेथी तेने बीजो संभ्रम
थयो. वली गिरिसुंदरकुमारने प्रगटरूपे जोतांज विचारवा लाग्यो
आवा मारा प्राणप्रिय मित्रनो आटला दिवसपर्यंत मने वियोग
छतां पण ते वियोगदुःखथी हजीसुधी में मारा प्राणनो त्याग न
तेथी आने आ शरीरे हुं मारा मित्रने शुं मुख देखाडुं हुं? म
मुख देखाडतां लाज आवो, तेथी तेने त्रीजो लज्जारस उत्पन्न
आम अनिर्वचनीय परमानंदने अनुनव करतो थको ते रत्नसार, च
दोडीने तेनुं गाढ आलिंगन करी मल्यो, अने परस्पर बेहु मि
वखत आंख्योमां हर्षाश्रु आवी गयां. आ प्रमाणे घणा दिवसने वि
बेहु नाइयोना मलवाथी आखा गाममां महोटो महोत्सव थयो.
त्यांनां सहुकोइ लोक अत्यंत प्रसन्न थयां. अने घेर घेर वधाइ था
मांनी. पछी बेहु नाइयो निवृत्तिथी बेसीने पोते जुदा पड्या, त्य
मांमीने पोत पोतानी सर्व वात परस्पर कहेवा लाग्या. एम आनंदानं
अनुनवता थका ते बेहु जण केटलाएक दिवस ते गांधारपुरने वि
रह्या. पछी ते गांधारपुरना वहनी आज्ञाथी ते पुरनुं राज्य पोताना म
सेन नामा मित्रने आप्युं. अने वली कह्युं के. हे महसेन! जेम अम
बे नाइयो छीये, तेम तुं पण त्रीजो अमारो नाइज छो. कारण के, तुं प
गिरिसुंदरने शोधवा वगेरेनो घणोज प्रयास करी अनाग दुःखमां नाग
लह्यो छो. माटे आ अमारा आपेला राज्यासनपर बेसी तुं यथेच्छ नोगने
नोगव. अने आ सर्वप्रजानुं पुत्रनी पेठे पालन करी तेने न्यायमार्गे प्रवर्ताव.
अने हे मित्र! सांजल. तारे राज्याधिपति थइने कोइ पण मनुष्यनो पक्षपात
करवो नहिं. मंत्रिवर्गनुं अपमान करवुं नहिं. मानंत लोकोनुं सारी रीते
मान राखी पोताने वश राखवा. राज्यकार्य न्यायमार्गथी चलाववुं. आ प्रका
रनां वचन सांजली महसेन बोल्यो के, हे कृपालो! आप आम मने शिखामण
आपो छो, ते शुं क्यांइ जवाना छो? त्यारे बेहु नाइ बोल्या के, हे मित्र! ना,
अमारा माता पिताथी जुदां पडवा अमोने घणा दिवस थइ गया छे, तेथी
हवे तेमनी सेवा करवा माटे अमे अमारे गाम जाशुं! आवां

सी मदसेन बोल्यो के, हे पराक्रमी मित्रो ! हुं तो आपनो तावेदार सेवक छुं. माटे कृपा करी आपे जे मने राज्य आप्युं, ते हुं अंगीकार करुं छुं. परंतु माराथी आपनो वियोग सहन नहिं थाय? परंतु शुं करुं, जे बन्युं ते सहुं. अने हे मित्र ! आपे मुने जे कांइ शिखामण आपी छे, तेज प्रमाणे हुं वर्तीश. तेनी कांइ पण चिंता राखशो नहिं.

हवे ते गिरिसुंदर तथा रत्नसार ए बेहु जाइयो पोतानी साथे लइ जवा माटे केटलुंएक सैन्य तैयार करी गांधारपुरथी पोताना देशतरफ जवा निकल्या. मार्गमां आवतां आवतां जे जे देश, गाम वगेरे आवे छे, ते ते देश, गाम वगेरेना राजाओ, ए बेहु जणनुं पूजन करे छे, अने रस्तामां चालता एवा ते बेहुनुं विमानमां बेसी आकाशमां रहेला एवा विद्याधर लोको देवताओ, दर्शन कर्या करे छे. एवी रीते ते बेहु नाइ, गाम, आराम, नदी, पर्वत, तेने जोता जोता अनुक्रमे पोताना पुंड्रदेशमां आव्या. अने त्यांथी वली शोभाए मनोहर, श्रेष्ठ छे पुरजनो जेमां, एवा पुंड्रनगरमां आव्या. हवे कोइ मागणना मुखथी घणा दिवसथी जुदा पडेला एवा गिरिसुंदर तथा रत्नसारना ऋद्धिसहित आववाना समाचार सांभळी, अत्यंत हर्षायमान थइ शतबलनामा युवराजे सहित श्रीवज्रराजा महोटा आडंबरथी ते पोताना पुत्रोने मळवा माटे आव्यो. अने त्यां ते बेहु राजा पुत्रोने पोताथी पण वधारे संपत्ति लइ आवेला जोइने मनमां घणुंज आश्चर्य पाम्या. अने तेमनी प्रशंसा करवा लाग्या के, अहो हे पुत्रो! तमोए अमारा कुळने घणुंज दीपाव्युं छे, अने तम जेवा पुत्रो तो कोइक अम जेवा भाग्यशाळी पुरुष हशे, तेनेज हशे? एम तेमनी प्रशंसा करी. पछी ते बेहु पुत्रोए पोताना पिताने साष्टांग नमन कर्युं. त्यारे ते बेहु पिताए पोतना पुत्रोनुं दृढ आलिंगन कर्युं. ते वखत मोहोटा एवा मांगलिक वाजिंत्रोना नाद, गीत, नृत्य, वगेरे कर्यो सुंदर अने सर्व जनना मनने विस्मय करनारे, एवो वधाइ महोत्सव थयो. अने ते पुत्रोने जोइ पुरना रहेवासी लोकोना हृदयमां सर्व जनो, अनिर्वचनीय एवा आनंदकंदने प्राप्त थया. अने पछी सर्व लोको सहित श्रीवज्रराजाए मोटा आडंबरथी ते पुत्रोनो पोताना नगरमां प्रवेश कराव्यो. पछी ते बेहु कुमार, पोताने घेर जइ पोतानी माताने नम्या. अने नमन कर्युं, अने पछी विरहमांथी जुदा पडेली

तेनी माताउने पुत्रवियोगजन्य जे डुःख हतुं, ते सर्व अनेक वार्ताउये क
नष्ट कर्युं, पठी श्रीबल राजाये अवकाश जोइ पोताना पुत्र गिरिसुंदर
पूव्युं के, हे पराक्रमी पुत्र ! जे तुं अमने कह्या विना तत्काल आपणा गाम
ना कन्या प्रमुखने हरण करनारा डुष्ट प्रबल चोरनो पराजय करवा गयो
हतो, ते चोर तुने कये ठेकाणे हस्तगत थयो ! तथा तेनो तें केवी रीते
नाश कर्यो ? ते सर्व वात सविस्तर कहे. त्यारे गिरिसुंदर कुमारे पोते ज्यां
थी निकल्यो, त्यांथी आरंजीने पोतानो लघु जाइ रत्नसार कुमार मल्यो,
अने पाठा बेहु आव्या, त्यां सुधीनुं सर्व वृत्तांत सविस्तर कहि आप्युं. ते
आश्चर्यकारक सर्व वृत्तांत सांजली विस्मय पामेलो श्रीबलराजा कहेवा
लाग्यो के, हे पुत्र ! तारा सरखा पुण्यशाली प्राणीने तो त्रणलोकने विषे
कोइ पण वस्तु अलन्य होतीज नथी. कह्युं ठे के ॥ श्लोक ॥ वने रणे श
त्रु जलाग्निमध्ये, महार्णवे पर्वतमस्तके वा ॥ सुप्तं प्रमत्तं विषमस्थितं वा,
रक्षंति पुण्यानि पुराकृतानि ॥ १ ॥ अर्थः— वनने विषे, रणने विषे, शत्रु,
जल अने अग्नि तेना मध्यने विषे, महार्णवमां, पर्वतना मस्तकमां, सुतेला,
प्रमत्त थयेला विषमस्थानमां रहेला पुरुषनुं पूर्वजन्मने विषे करेलां पुण्यो
ज रक्षण करे ठे ॥ १ ॥ एम कहिने त्यां बेठेला सहु कोइ देखे ठे, तेम
श्रीबल राजा वात करतां करतां विचारवा लाग्यो के, अहो ! प्रयासथी त
था यत्नथी पण न बने, तेवां डुष्टचोरहनन प्रमुख कार्यो, आ मारा गिरि
सुंदरकुमारने विना प्रयासे स्वतः बनी आव्यां. तथा आ गिरिसुंदरकुमार-
ने भ्रातृपणाना स्नेहथी शोधवा निकलेला एवा रत्नसारकुमारने पण महेन
त विना स्वतःज गांधारपुरना पदे प्रसन्न थइने ते गामना राजा करी ते
उजड गाम वसावी आप्युं. माटे ए सर्व, ए बेहु जाइयोने पूर्वजन्मोपार्जित
पुण्यना प्रजावथीज बन्युं ठे. तेथी ए बेहु जण, पूर्वजवे ते कोण हशे ! ए
सर्व मुने जो कोइ केवलज्ञानी मले, तो कहे ? आ प्रमाणे गिरिसुंदर साथे
वात करतां विचारमां पडी गयेला श्रीबलराजाने जोइ ते स्थले बेठेलो ए
क मतिमान् पुरोहित हतो, तेणे श्रीबलराजानी मुखमुद्रापरथी जाण्युं
के आ श्रीबलराजा गिरिसुंदर तथा रत्नसारना पूर्वजवने पूठवा माटे केवल
ज्ञानी मुनिने मलवा इठे ठे, अने तेनोज विचार करे ठे ! एम जाणी ते
पुरोहित राजाने कहेवा लाग्यो के, महाराज ! आप जे हाल विचार करो

ठो, ते विचारमां मुने एम ज्ञासे ठे के, आप केवली मुनिने आ वेहु पुत्रना पूर्वज्ञव पूठवाने इडो ठो, तो हे राजन्! आपणाज गामना कुसुमाकर नामा उद्यानने विषे गुणरूप रत्नोना आकार, जेनां दर्शने करी चक्षुने अत्यानंद उत्पन्न थाय, अने निर्मल एवा चारित्रगुणोथी अलंकृत, रूपवाला, शांतमूर्ति, सर्व इंद्रियोनो जेणे जय कर्यो ठे एवा, शोज्ञायमान, कनकसमान कांतिवाला, अत्यंत निःस्पृहवृत्तियुक्त, कुरुदेशना अधिपतिना पुत्र, श्रीजयनंदन नामा सूरींद्र समवसर्या ठे. आ प्रकारनां पुरोहितनां वचन सांज्ञली हर्षरूप पीयूष रसना आस्वादथी उल्लसित थयुं ठे मन जेनुं, एवो ते श्रीबल राजा, पोतानी सर्व ऋद्धि, तथा परिवारथी युक्त थको, ते जयनंदन नामा सूरींद्रने वांदवा माटे ते उद्यानमां गयो. त्यां जइ परिवारसहित ते मुनिनुं वंदन कर्युं. पठी सहु कोइ यथायोग्यस्थान पर बेठा. त्यारे ते सूरींद्रे सुधासमान पोतानी वाणीये करी देशना देवानो प्रारंज्ञ कर्यो. ते जेम केः—

हे ज्ञव्यजनो! आ संसारने विषे शुज्ञाशुज्ञ एवां कर्मोंये करी जीव, उंच नीच कुलोने विषे अवतार लइ फर्याज करे ठे ॥ यतः ॥ देवोनैरयिको राजा, रंकोविद्वान जडः पुनः ॥ सुखी दुःखी ज्ञवेद्रूपी, कुरूपश्चित्रकर्मज्ञिः ॥ १ ॥ जंतुः कालस्वज्ञावाद्यैर्हेलिज्ञिः कर्मराशिगः ॥ वृषवद्धस्तु धान्यार्थं, ज्राम्यते ज्ञवकूपके ॥ २ ॥ यदार्जयत्यसौ पुण्य, मनुकंपादिहेतुज्ञिः ॥ अत्यंतं स तदाऽऽप्नोति, स्वर्गश्रीप्रमुखं सुखम् ॥३॥ सदैव सेव्यते साधु, लिंगमालिंगितव्रतः ॥ शांतोदांतोगतक्रोधोऽ, श्रुतेऽसौ मोक्षमक्षयम् ॥ ४ ॥ नाविर्ज्ञवंति यत्रैव, जन्ममृत्युजरादयः ॥ शुद्धं सैद्धांतिकं धर्मं, कुरुध्वं ज्ञो बुधास्ततः ॥ ५ ॥ अर्थः—जीव जे ठे, ते विचित्र एवा कर्मोंये करी देव, नारकी, राजा, रांक, विद्वान, जड, सुखी, दुःखी, रूपवान्, कुरूपवान्, एवो थाय ठे ॥ १ ॥ वली कर्मरूपराशथी बंधायेला जीवने काल स्वज्ञावादि रूप खेडुतो, धान्यने माटे बांधेला बेलना द्दालरानी पेठे ज्ञवकूपनी फरतो वारंवार ज्ञमाड्या करे ठे ॥ २ ॥ वली ए जीव, ज्यारे अनुकंपादिक हेतुये करी पुण्य उपार्जन करे ठे, त्यारे ते जीव, अद्भुत एवा स्वर्गश्रीप्रमुखना सुखने प्राप्त थाय ठे ॥ ३ ॥ वली ते जीव, जैनसाधुपणाना लिंगने धारण करी जैनशास्त्रोक्त साधुव्रतने अंगीकार करी, शांत, दांत, क्रोधरहित होय,

ते जीव, अक्षय एवा मोक्षसुखने प्राप्त थाय ले ॥४॥ अने जैन शास्त्रोक्त धर्माराधन करनारा प्राणीने जन्म, मृत्यु, जरा प्रमुखनां डुःखो कोइ दिवस आवतांज नथी. ते माटे हे सुज्ञ एवा नव्यजनो! शुद्ध एवा सैद्धांतिक धर्मने अंगीकार करो ॥५॥ ए प्रकारनी ते मुनिराजनी अमृतमय देशना सांजली श्रीबलराजा बोल्यो केः– हे महाराज! आपे जे कह्युं, ते अक्षरशः सत्य ले, अने हुं पण आपना कहेवा प्रमाणे धर्मनुं आचरण करीश. परंतु हे जगवन्! आ एक पूडवानुं ले, के मारो गिरिसुंदर कुमार अने आ बीजो मारा जाइ शतबलनो रत्नसार नामक कुमार ले तेने, प्रयास कस्या उतां पण जे संपत्तियो मले नहिं, ते संपत्तियो विना प्रयासे स्वतःआवी मले ले. माटे ते बेहुजणे पूर्वजवोमां शुं पुण्य कस्यां हशे? तेमां मने बहुज विस्मय थाय ले, माटे हे मुनिवर्य! ते बेहु जणना पूर्वजवोनी सविस्तर हकीगत कहि आपो. ए सांजली ते श्रीबलराजाने ज्ञाननिधि एवा ते मुनींडे, गिरिसुंदरना अने रत्नसारना शंख अने कलावतीना जवथी मांमीने ते चौदमे जवे प्रथम ग्रैवेयकमां देवता थया, ते कह्युं. अने त्यांथी चवी शेप पुण्यने जोगववा माटे विश्वविख्यात एवा ते बेहुमांथी एक श्रीबलने त्यां अने बीजो तेना जाइ शतबल राजाने त्यां आवी अवतस्यो ले त्यां सुधीनो सविस्तर व्यतिकर कहि आप्यो. अने वली पण कह्युं के, हे राजन्! आ तमारा गिरिसुंदरने तथा रत्नसारने प्रत्येक जवमां जे संपत्तिनुं सुख मले ले, ते सर्व, ते बेहुजणे प्रत्येकजवमां चारित्र स्वीकार्युं ले, तेनुं फल ले. अने बेहुनी मुक्ति पण तेवीज रीते जैन धर्माचरणथीज थाशे? माटे ए बेहुने हाथ आ राज्यसंपत्ति जे मली ले तेमां तमारे विस्मय करवो नहिं. जुर्ज. हे राजन्! अनाज उत्पन्न करवा माटे खेती करनारा खेडुतने विना प्रयासे स्वतः जे घास मली आवे, तेमां तेने विस्मय शो करवो? तेम अनाज समान मोक्षफलनो प्रयास करता एवा तमारा बेहु पुत्ररूप खेडुतने राज्यसंपत्तिरूप घास उपलब्ध थयुं, तेमां शो विस्मय करवो? वली हे नृपते! आ जगतमां जे सुख ले, ते पूर्वोपार्जित पुण्य विना प्राप्त थातुंज नथी. जुर्ज. तमने तथा तमारा जाइ शतबलने जे कांइ आ जवमां राज्यसुख मल्युं ले, ते पण पूर्वजन्मने विषे तमो बेहुये कोइ मुनिने श्रद्धाथी

आहार वहोराव्यो छे, तेनुं फल छे. अने तमारा बेहु भाइनी स्त्रीयोने जे राज्यसुख मल्युं छे, ते पण तमोये ज्यारे साधुने आहार वहोराव्यो, त्यारे तेनुं तेणे घणुंज अनुमोदन करयुं हतुं, तेनुं फल मल्युं छे.

आवां वचन सांभली पाछो विस्मय पामेलो श्रीवत्सराजा पूछवा लाग्यो के, हे मुनिवर ! ते अमो बेहु पूर्वजन्ममां कोण हता ? अने वली अमोये पूर्व भवे सुपात्र मुनिने श्रद्धाथी केवी रीते आहार वहोराव्यो ? अने आ स्त्रीयो पण पूर्व भवे कोण हती, तथा अमोये ज्यारे आहार वहोराव्यो, त्यारे ते बेहु जणीयोये केवी रीते अनुमोदन कर्युं ? ते विस्तारपूर्वक कृपा करी कहो. ते सांभली जगद्धितैषी एवा ते मुनिवर्ये ते चारे जणना पूर्वभवना स्वरूपने कहेवानो प्रारंभ कर्यो.

हे राजन् ! प्रतिष्ठानपुर नामा एक गाम छे, तेमां सुमेध नामा एक कुलपति रहेतो हतो, तेने एक वंध्य अने बीजो शंबर, एवे नामे बे पुत्र हता. एवं काले करी तेनां माता पिता मरण पाम्यां, त्यारे ते बेहुजणने पोताना संसार निर्वाहनी मोहोटी चिंता थई पडी. अने ते गामना राजापासथी तेने लाभांतराय कर्मनो उदय होवाथी कांहिं पण वृत्ति मली नहिं. अर्थात् कर्मयोगे तेने गाममां कांहिं पण उद्योग मल्यो नहिं. परंतु निर्वाह तो चलाववोज जोइये, तेथी ते बेहु विचार करी द्रव्योपार्जन माटे एक उत्तम एवुं कांचनपुर नामा नगर हतुं, ते तरफ जवा निकल्या. कारणके विद्वान् माणसोने पण उदरनिर्वाह माटे उद्योग कर्या विना चालतुं नथी. तो आ बीचारा मूर्खजनने उदर निर्वाहनो उद्योग करवो पडे, तेमां शुंज आश्चर्य छे ? कह्युं छे के ॥ श्लोक ॥ बुभुक्षितैर्व्याकरणं न भुज्यते, पिपासितैः काव्यरसो न पीयते ॥ न छंदसा केनचिदुद्धृतं कुलं, हिरण्यमेवार्ज्जय निष्फलाःक्रियाः ॥ १ ॥ अर्थः—कोइ विद्यानिमानी माणसने कोइ उद्योगी माणसे कहेलुं छे के, व्याकरण भणेलो मनुष्य जो भूख्यो होय, तो तेणे कांइ व्याकरणनुं भोजन थातुं नथी, तथा काव्यना अने साहित्यना ग्रंथोना भणनारा मनुष्यथी कांइ काव्यरसनुं पान थातुं नथी, तेमज वली वेद भणेला माणसनुं कुटुंब जो भूखे मरतुं होय, तो तेणे कांहिं तेमने वेद संभलावी भूख मटाडी शकाती नथी. माटे हे मुग्ध पुरुष ! तुं विद्यानुं अभिमान मूकी हिरण्य जे सुवर्ण तेनुं अत्यंत उपार्जन कर. कारण के सुवर्णविना

पूर्वोक्त व्याकरणाध्ययन वगेरे सर्व क्रियाउ निष्फल ले. अर्थात् ते क्रिया कांइ उदरनिर्वाहमां काम आवती नथी. माटे ते पोताना उदरनिर्वाह माटे कांचननगर प्रत्ये चाल्या. त्यां चालतां चालतां रस्तामां कोइएक नगर आव्युं. त्यां जोजन समय थइ जवाथी ते गाममां जइ एक जाइये कंदोइने त्यांथी मालपुडा मिष्टान वगेरे वेचातुं लीधुं. लइने पाछो पोताना जाइ पासे आव्यो, अने पछी बेहु जण जमवा माटे उत्तम जलाशयवाला स्थानने शोधता शोधता चालवा लाग्या. ज्यां थोडेक दूर जाय, त्यां तो ते गामनी नजीकमां एक मनोहर वन आव्युं, ते वनने जोइने बेहु जाइयो कहेवा लाग्या के, आपणे आ वनमां जइ जोजन करीये. पछी ते वनमां जइ जेवामां जोजन करवा बेठा, तेवामां वंध्य अने शंवरे ज्ञानिने प्राप्त थयां ले गात्रो जेनां तथा मासोपवास करी पारणा माटे जात पाणी वहोरवा माटे तेज नगरमां जाता, वाचंयमोमां मुख्य एवा एक मुनिने दूरथी जोया. तेने जोइने दर्पे करी प्रफुल्लित थयां ले गात्र जेनां, एवा ते वंध्य अने शंवर चिंतववा लाग्या के, अहो! मरुदेशमां जेम सुरतरुनां दर्शन थाय, अने जिखारीना घरमां जेम निधाननां दर्शन थाय. तेम आपणने आवा जंगलमां मध्याह्नकाले मनोहर एवा मुनिनां दर्शन थयां? एवी जावना जावीने ते मुनिने पारणा माटे आदरथी आमंत्रण करी बोलाव्या. अने पछी जक्तिजावथी जे कंदोइने त्यांथी लावेलुं मालपूडा वगेरे अन्न हतुं, तेणे करी ते मुनिने पडिलाज्या. कह्युं ले के, वात्सल्यथी, योग्यपणाथी, परिज्ञानथी, औदार्यथी अने धर्मास्तिक्यथी. आ पांच रीतथी आपेलुं दान आपनार माणसने अत्यंत फलदायक थाय ले. हवे जे वखते मुनिने दान आप्युं, ते वखते ते दानने, वनने विषे यक्षनुं पूजन करवा माटे ते नगरना राजानी ऋद्धिसुंदरी अने बुद्धिसुंदरी नामा बे कन्याउ आवीयो हती, तेणे दीठुं. ते जोइने अत्यंत हर्षायमान थइ एवी ते कन्याउ बोलीयो के, हे पांथजनो! वाह, वाह! तमोये ए दान जे दीधुं, ते योग्य पात्रनेज दीधुं ले, तेथी तमोये तमारा मनुष्यजन्मनुं साफल्य कर्युं ले. तथा ते दान आपी तमोये तमारा हाथने पण सुलक्षणयुक्त कर्या ले, कारण के जे हाथे आ जंगलने विषे तमोये जंगम कल्पतरु समान मुनिने जक्तिजावथी अन्न वहोराव्युं ले. वली हे पुण्यकारक! आवा उत्तम दानथी तमोए

सर्व पापनो प्रलय थइ गयो, तथा तमोये स्वर्गनां सुख पण संपादन क-र्यां. ए निश्चे जाणजो. कारण के जे लक्ष्मीथी सुपात्रमां दान देवातुं नथी, ते कदाचित् लक्ष्मी घणी होय, तोपण शा कामनी? आ प्रमाणे तेउंये दीधेला दाननी प्रशंसा करी बेहु कन्याउ घेर गइयो. आवी रीते श्रद्धाथी दान देनारा ते वंध्य अने शंबरे तथा ते दानने अनुमोदन करनारी एवी ते बेहु कन्याउंये दृढ एवुं पुण्य उपार्जन कर्युं. अर्थात् ए चारे जणाये प्रौढ एवुं पुण्य उपार्जन कर्युं. कह्युं ठे के ॥ श्लोक ॥ आनंदा श्रुणि रोमांचो, बहुमानः प्रियं वचः ॥ किंचानुमोदना पात्र, दानजूषण पंचकम् ॥ १ ॥ अर्थः—जे दानने देती वखते प्रथम तो दान देनारनी चक्षुमां हर्षे करी तत्काल जल जराइ आवे. बीजुं वली दान देनार माणसनी दान देती वखते सर्व रोमराजि विकस्वर थाय. त्रीजुं दान देनार, वहोरवा आवेला मुनिने जोइ, ते मुनिनुं मान करे के, अहो मुनिराज! पधारो. पधारो. चोथुं दान देनार मनुष्य, दान आपीने वहोरवा आवेला मुनिने अत्यंत मीठां वचन कहे के, हे मुनिवर्य! आ दान लइ आपे मारो महोटो अनुग्रह कर्यो, अने मने कृतार्थ कर्यो. पांचमुं जे दान देतो होय, तेनी अनुमोदना करे के, अहो! धन्य ठे तमने? जे आ प्रकारे उत्तम पात्र जोइ दान आपो ठो? आ पांच वानां जे ठे, ते दाननां जूषण ठे.

हवे ते वंध्य अने शंबर ते महामुनिने दान दइ ते दाननी अनुमोदना करता करता त्यांथी चाल्या. ते अनुक्रमे पोते जावा धारेला कांचनपुरे आव्या ते गामनी बाहेर उद्यानमां एक आम्रवृक्ष हतो. तेनी नीचे विश्राम लेवा बेठा. एवा समयमां तो ते नगरने विषे ते गामना राजानो पट्टहस्ती मद चडवाथी बूट्यो अने तेणे गाममां घणुंज तोफान कर्युं, तेथी महोटो कोलाहल थइ गयो. ते कोलाहलना शब्दने आम्रवृक्षनी नीचे बेठेला बेहु जाइयोये सांजल्यो, अने ते सांजलीने तुरत ते बेहु जाइयो विचार करवा लाग्या के, अरे! आ गाममां आवडो महोटो कोलाहल केम थाय ठे? चालो आपणे जोइये. एम विचार करी ते बेहु जण तत्काल नगरमां आवीने ते गामना राजाना गजमहेलना दरवाजा पासे उना रह्या.; तेवामां तो ते हाथी पण कटकांणक पोते

तथा हाटोने भांगतो, तोडतो, ज्यां ते वेहु भाइयो उभा छे, त्यां आव्यो. अने तुरत ते दरवाजो तोड्यो, त्यारे त्यां उभा रहेला लोको तो जलदी पोतानो जीव लइने भागी गया. परंतु ते वेहु भाइयो तो त्यांने त्यांज उभा रह्या. हवे अत्यंत चिंतामां पडेला चंद्रराजाये खेद पामी गाममां पडह वगडाव्यो के आ गाममां एवो कोइ शूरवीर छे, जे आ मदोन्मत्त हस्तीने बांधे? ते सांभली वैद्य जे हतो, ते जलदी हाथीने बांधवा तैय्यार थयो, अने पछी तेणे ते हाथीनी पासे जइ वरूपरिकर थइ, ते हाथीने जोरथी हाकल्यो. त्यां तो हाथी जे हतो, ते प्रथम मदमां तो आवेलोज हतो तेमां वली ज्यारे हाकल्यो, त्यारे तो महा क्रोधायमान थइ तेनी सामो आव्यो. परंतु गजशिक्षाकुशल एवा ते वैद्ये युक्तिये करी ते गजने आडो अवलो खूब भमाडी घणोज खेद पमाडी वश करी लीधो. पछी जेम कोइ साधारण माणस कोइ एक बोकडाने तेना स्थानकपर पकडी लावीने बांधे, तेम तेणे ते हाथीने लावी आलानस्तंभमां बांध्यो. आवुं ते वैद्यनुं उत्तम पराक्रम जोइने गामना रहेवासी सहु कोइ लोको जय जय शब्द करवा लाग्या. पछी ते महापराक्रमी एवा वैद्यने चंद्रराजाये तुरत मानपुरःसर पोतानी पासे बोलावी आसन उपर वेसारीने कह्युं के, हे पराक्रमी पुरुष! आ तारा पराक्रमने जोइने हुं अत्यंत खुशी थयो छुं. माटे हाल तारे जेवुं जोइये, तेवुं वरदान माग्य. त्यारे राजाने प्रणाम करी ते वैद्य बोल्यो के, हे महाराज! आपनां जे मने दर्शन थयां तेज, महोटो लाभ थयो? वली आप जेवा राजानी अम जेवा लोकोने जो सेवा करवी. तेज परम वरदान. ते सांभली मुनिने आपेला दानना प्रभावथी राजाये ते वेहुने एनी हाथी पण वधारे पगार आपी सेवक करी पोतानी पासे राख्या. एवी रीते रकाल सुख भोगवीने ते वेहु, कालधर्मने प्राप्त थइ युगलीया देव थइने वतर्या. अने ते दाननुं अनुमोदन करनारी एवी बे कन्याओ हती ते लोकनां सुख भोगवी मरण पामी तेज क्षेत्रने विषे ते वेहु युगलीयानी स्त्रीयो थइने अवतरी. त्यां पण ते चारे जण कुरुक्षेत्र संबंधियां जे दश कल्पवृक्षो सुख आपे, एटलां सुखोने तथा जेमां राग द्वेष नथी अहमिंद्रपणानी सरखां सुखोने एक देश ऊन त्रण पल्योपमना आयुपंत भोगव्यां. त्यांथी काल करी ते चारे जण मनुष्यमां न आवतां

सौधर्म देवलोकने विषे अवतर्यां. कारण के पूर्वजवमां तेउये एक देश ऊणुं त्रण पल्योपमनुं आयुष्य जोगव्युं हतुं. हवे त्यां सौधर्मदेवलोकमां ऊन एवा देवायुष्यने पूरुं जोगवी त्यांथी आवी, पुंड्रपुरने विषे महाभद्र राजानी विलासवती स्त्रीने विषे तमो वेहु, पुत्रपणे अवतर्या गे. अने तमारा पूर्वजवनी जे स्त्रीयो हती, तेमांथी एक स्त्री तो पद्मखंरु पुरने विषे महसेन नामा राजानी सुलक्ष्मणा नामे पुत्रीपणे उत्पन्न थइ. अने बीजी स्त्री जे हती, ते विजयनामा नगरने विषे पद्मरथ नामा राजानी लक्ष्मणा एवे नामे पुत्री थइ अवतरी गे.

हवे प्रथम महसेन राजानी सुलक्ष्मणा नामा जे कन्या हती, ते जाट लोकोना मुखथी तमारा गुणगणनुं वर्णन सांजली तमारामांज आसक्त थइ अने तेथी ते कन्याना पिता महसेने तमारी साथेज तेनो संबंध कर्यो. अने बीजी पद्मरथ राजानी लक्ष्मणा कन्या जे हती, ते पण जाटना मुखथकी तमारा जाइ शतबल राजाना गुणगणनुं वर्णन सांजली तेमांज आसक्त थइ. तेथी तेना पिताये तेनो संबंध शतबल राजा साथे कर्यो.

तमो अत्यंत परोपकारी होवाथी कोइएक सिद्धपुत्र एवा श्रीगुप्ते आवी तमारी प्रार्थना करीने कह्युं के, हे राजन्! तमो जो मारा उत्तरसाधक थान, तो मारे एक विद्या साधवी गे. कह्युं गे के ॥ श्लोक ॥ मित्राणि तानि विधुरेषु जवंति यानि, ते पंकिता जगति ये पुरुषांतरज्ञाः ॥ त्यागी स यः कृपधनोपि हि संविजागी, कार्यं विना जवति यः स परोपकारी ॥ १ ॥ ज्येष्ठः पुमर्थेषु सदैव धर्मो, धर्मे प्रकृष्टश्च परोपकारः ॥ करोति यस्तेनमनंततेजसा, सधर्मकर्मण्यखिलेऽधिकारी ॥ २ ॥ अर्थः—मित्र तेने कहेवो के ज्यारे पोतानो मित्र दुःखमां आवे त्यारे तेना दुःखमां जाग ले. पंकित तेने कहेवो के जे जगतमां पुरुषना हृदयमां रहेला अजिप्रायने जाणी शके. दानशूर तेने कहेवो के जेनी पासे धन नथी तोपण दान दीधाज करे. अने परोपकारी तेने कहेवो के जे पोताना स्वार्थ विना पण पारको उपकार करे ॥ १ ॥ अने सर्व पुरुषार्थमां उत्तम पुरुषार्थ जे जैनधर्म पामवो, तेज गे. ते धर्मने विषे कोइपण जीवनो उपकार करवो, ते उत्तम गे. ते माटे नथी यातो पराक्रमनो नाश जेनो एवो जे पुरुष, परोपकारने करे गे, ते पुरुष, अखिल धर्मकर्मने विषे अधिकारी थाय गे ॥ २ ॥ आ प्रकारनां

वचन श्री गुरुसिद्धनां सांजळी तमोये तेनुं साहाय्य करवुं कबूल कर्युं. प-छी ते श्रीगुरुसिद्ध, विद्यासाधननी सर्व सामग्रीने ग्रहण करी कालिचतु-र्दशीने दिवसे तमोने साथे लइने एक स्मशानमां गयो, अने त्यां जइ एक मंमल बनावी त्यां मंत्र साधवा बेठो. त्यारे तमे जे हता, ते हाथमां तरवार लइने उभा रह्या. एवामां तो मोटोटी नाढोंथी कराल छे मुख जेनुं, विजलीना प्रकाश समान लाल नेत्रवालो, कृत्तिका, तरवार, खड्ग, मनुष्यनी तुंबलो, जेणे हाथमां लीधां छे, महोटा उदरवालो, काजलना पर्वत समान श्यामरंगवालो, जेणे माणसना मुंडकानी माला पहेरी छे, एवो एक पिशाच आव्यो. तेणे आवीने मंत्र साधवा बेठेला ते श्रीगुरुने केशे पकडी खेंचवा मांड्यो. ते केश पकडी खेंचता एवा ते पिशाचने जोइने तमो तेनी सामा दोड्या, त्यां ते पिशाच तेने लइने नाग्यो, पछी आगल पिशाच अने पछवाडे तमे, एम बेहु जण दोडवा लाग्या. एवी रीते दोडतां दोडतां महावनमां आव्या. त्यां तो सवार पडी गइ, तेथी ते पिशाच पोताना स्थानप्रत्ये चाल्यो गयो. ज्यां थोडी वार जुवो, त्यां तो तमे पिशाचने के श्रीगुरुने कोइ पण ठेकाणे दीठा नहिं, त्यारे तमो चोतरफ जोवा लाग्या, अने तेम जोतां जोतां केटलेक दूर गया. परंतु त्यां पण तमने श्रीगुरु के पिशाच कोइ मल्युं नहिं. त्यारे तमो मनमां अत्यंत खेद पामी विचारवा लाग्या के, अरे! ए पिशाच अने श्रीगुरु, बेहु क्यां जता रह्या हशे? ज्यां एम विचार करो छो, त्यां तो तमे त्यांथी जरा दूर, विलाप करीने रुदन करती कोइएक कन्यानो शब्द सांजल्यो, तेथी शब्दानुसारे ते कन्या ज्यां रुदन करती हती त्यां गया. त्यां तमे एक दोरडाथी गलामां फांसो नांखी, ते दोरडाने एक महोटा वडनी डाले बांधीने मरवा तैयार थयेली एक कन्याने जोइ. तथा वली हे दिक्पालो! तथा हे वनदेवीयो! मारा पिताये तो मने श्रीवत्सराजाने वाग्दानथी आपेलीज हती, परंतु मारा मंदभाग्यने लीधे तेनाथी मारुं पाणिग्रहण थयुं नहिं. तेथी हवे हुं गलाफांसो खाइ मरवा इच्छुं छुं, तो हवे आंहिंथी मरण पामी जे कोइ ठेकाणे हुं अवतार लउं, त्यां पण मारो ते श्रीवत्सराजाज स्वामी थाजो. अने हवे ते नवमां श्रीवत्सराजाने मारा स्वामी थावामां हालनी पेठे विघ्न थवा देशो नहिं.

गयो? अने ते डुष्टना हाथथी तमो केवी रीते बूट्या? ते सांजली श्रीगुप्त बोल्यो के, हे मित्र! तमे मने केश पकडी खेंची लइ जतां जे दीठो, ते सर्व ते पिशाचनुं ऐंद्रजालिक हतुं. वस्तुतः ते कांहीज न हतुं. अने तेमने तेुं शामाटे देखाडयुं? तो के ते पिशाचने, आ कन्याना मेलाप करावंवा तमोने आंहिं लाववा हता, ते माटे ते देखाडयुं. कारण के जो ते पिशाच एम न करे, तो तमो आंहिं आवो पण नहिं? वली मारो तो ते पिशाचे स्पर्श पण कर्यो नथी. तेम में मारी विद्या पण तमारा प्रतापथी साधी लीधी बे. अने हे मित्र! मारो तमारी पर अत्यंत स्नेह बे, तेम बतां पाछा तमोने में क्यांइ दीठा नहिं, त्यारे मनमां डुःखी थइ तमने शोधतो शोधतो हुं आं हिं आव्यो. अने आ में जे तमने हाल कह्युं के, ए पिशाचे जे इंद्रजाल विद्या देखाडी ते आ कन्याने वरवा माटेज देखाडी बे. ते में निमित्तना बलथी कहेलुं बे. कारण के हुं निमित्तशास्त्र जाणेलो बुं. अने हे वयस्य! हवे तमे गंधर्वविवाहथी आ कन्यानुं जलदी पाणिग्रहण करो. केम के हालनो समय घणोज सुंदर, लग्ननो बे. आवी रीते पोताना मतने अनुसारी तेनी वात सांजली अत्यंत मनमां खुशी थइने तमोये तूर्णताथी ते कन्यानुं गांधर्वविवाहथी पाणिग्रहण कर्युं. पछी ते श्रीगुप्तनी पढविद्याये करी तमो त्रणे जण पुंड्रपुरने विषे आव्यां.

हवे तमारो शतबल नामा जे लघु भाइ हतो, तेणे तमो बाहार गयेला होवाथी तमोने घणा दिवसपर्यंत दीठा नहिं, त्यारे तेणे विचार्युं जे मारो भाइ श्रीबल, केटलाएक दिवसोथी देखाता नथी, ते क्यां गया हशे? माटे चालुं हुं तेनी शोध करुं? एम विचारी मोटुं सैन्य लइने, ते तमने शोधवा माटे चाल्यो. ते चालतां चालतां महाटवीने विषे आव्यो. त्यां तेणे एक तापसी स्त्रीयोनो आश्रम दीठो, त्यां तो ते आश्रममां रहेली सर्व तापसी स्त्रीयो शोकाक्रांत थयेलीयो दीठीयो, एटले त्यां रहेली सर्व तापसी स्त्रीयो पोतानी तप प्रमुख क्रिया करतीयो नथी, अने रुदनज कर्या करे बे. ते जोइने शतबलराजा पूबवा लाग्यो के ॥ गाथा ॥ रणे कयवासाणं, तोडिय थण सयण नेह पामाणं ॥ साहू य जयवईणं, किं सोय निबंधणं तुम्हं ॥ १ ॥ अर्थः–अरण्यमां निवास करनारी अने थोडी नांख्या बे घन, अने स्वजनना स्नेहनो पाश जेणे अने तपवर्जित एवी आप तापसीयोनुं

आवुं शोक थवानुं कारण शुं छे? ए वचन सांजली तापसीयो बोलीयो के हे सुंदर! अमारे जे कांइ शोक थवानुं कारण बन्युं छे, ते सांजलो.

जयपुरनो पति एक पद्मरथनामा राजा छे, तेनी लक्ष्मीसमान रूपवाली एक लक्ष्मणा नामे कन्या छे, ते गतरात्रे तेना पिताना मंत्री तथा सैन्य सहित आंहिं आवी उतरी हती, ते शामाटे उतरी हती? तो के ते कन्या पुंड्रपुरना शतबलनामा युवराजनेज परणवामां उत्सुक हती, तेथी पद्मरथराजाये ते कन्याने शतबलनी साथे परणावा माटे पोताना मंत्री तथा सैन्यसहित मोकली हती. पछी तेने पुंड्रपुर जातां आंहिं रात पडी गइ, तेथी ते आंहिंज रात रही हती. हवे प्रथम ते कन्यानी मागणी किरात देशाधिप मथनना पुत्र कुंजरे करी हती, परंतु ते कन्यानी ते कुंजर साथे परणवानी इछा न होवाथी तेना पिता पद्मरथे कुंजरने आपी नहिं, तेथी अत्यंत सामर्ष थयेलो कुंजर, ते कन्याने हरण करी लइ जवा माटे अवकाश जोइ फरयाज करतो हतो. तेवामां ते कुंजरे कोइना मुखथी सांजल्युं के, 'जेनुं तुं हरण करवाने इछे छे, ते कन्याने पुंड्रपुरना युवराज शतबलनी साथे परणावा माटे तेना पिताये पुंड्रपुर जावा मोकलेली छे, ते हाल प्रथम मुकामे तापसीस्त्रीयोना आश्रममां आजनी रात रहेली छे, माटे जो तारे तेनुं हरण करवुं होय, तो हाल थाय एम छे. ते सांजली कुंजर, शीघ्रताथी आवी अमो सर्वे जेम जोइये, तेम ते कन्याने गतरात्रिये बलात्कारथी हरण करी लइ गयो छे, तेथी अमने शोक थाय छे, के ते बिचारी कन्या त्यां जरूर मरण पामशे. कारण के ते कन्या जो शतबलने परणे तोज जीवे एम छे, नहिं तो ते जरूर मरण पामे एम छे. माटे अमोने अत्यंत शोक थाय छे. आवां वचन ते तापसीयोनां सांजली जेम सलगता अग्निमां घृत होमे, ने ते अग्नि प्रज्ज्वलित थाय, तेम ते शतबल राजा अत्यंत क्रोधांध थइ तत्काल त्यांथी चाल्यो. कारण के प्राणप्रिया एवी पोतानी स्त्रीना हरणने मानी पुरुष, कोइ दिवस सहन करी शकता नथी॥

यतः॥ विश्वानरः करस्पर्शं, मृगेंद्रः श्वापदां स्वनं ॥ क्षत्रियश्च परं देशं, न सहंते कदाचन ॥ १ ॥ विद्यातीर्थे विमलमतयः साधवः सत्यतीर्थे, स्वज्ञातीर्थे कुलयुवतयो योगिनोज्ञानतीर्थे ॥ गंगातीर्थे विगतवयसो दानतीर्थे गृहस्थाः, धारातीर्थे धरणिपतयः कल्मषं क्षालयंति ॥ १ ॥ अर्थः–

अग्नि, करस्पर्शने सिंह, बीजा वनचरना शब्दने क्षत्रिय. पारका छेमने कोइपण दिवस सहन करी शकता नथी ॥ १ ॥ वली विद्या रूपतीर्थने विषे निर्मलबुद्धिवालाउ, सत्यरूपतीर्थने विषे साधुपुरुषो, लज्जारूप तीर्थने विषे कुलवती स्त्रीयो, ज्ञानरूपतीर्थने विषे योगी पुरुषो, गंगातीर्थने विषे वृद्धावस्थावाला जनो, दानरूप तीर्थने विषे गृहस्थजनो, धारातीर्थ जे हथियारोनी धारा, तेने विषे मरण पामीने नृपतियो, पोत पोताना कल्मपनुं क्षालन करे ठे ॥ २ ॥ हवे ते शतबल राजा तुरत जे रस्ते ते गयो हतो, ते रस्तामां तेनां पडेलां पगलांने अनुसारे चाल्यो गयो, त्यां कन्यानुं हरण करी चाल्या जता ते कुंजरने मार्गमां सिंहनी पेठे मल्यो. अने तेने महोटो पडकारो करी कह्युं के, हे पापी!, तें आ कन्यानुं हरण कर्युं ठे पण तेनां फल हुं तुने हाल आपुं ठुं, ते ले, चाल्य. एम कहीने तेनी साथे महोटुं युद्ध करी तेनो पराजय करी ते लक्ष्मणा कन्याने लइ पाठो वल्यो. तेवामां तमने तथा तमारी स्त्री सुलक्ष्मणाने पुंड्रपुरमां मूकी आकाशमार्गे घेर जाता एवा श्रीगुप्तसिद्धे लक्ष्मणा कन्यासहित आवता शतबलने दीठो. त्यारे ते श्रीगुप्त तेनी आगल गयो, जइने तेणे ते शतबलना कहेला सर्व समाचार सांजल्या. ने पठी जेनो ते शोधकरवा निकल्यो हतो, ते तमारा सुलक्ष्मणाने परणीने घेर आववा वगेरेना सर्व समाचार सांजल्या. हवे ते शतबल पोताना लग्न थवाथी प्रथम खुशी तो हतोज, तेमां वली तमारा आववाना तथा परणवाना समाचार सांजली बमणो खुशी थयो. अने पठी ते श्रीगुप्तने नमस्कार करी स्त्रीसहित पुंड्रपुरने विषे आव्यो. त्यां आवी शुज मुहूर्त्ते अद्भुत एवा आनंदने आपनारी एवी ते लक्ष्मणानुं पोते पाणिग्रहण कर्युं. त्यार पठी हे श्रीवल्ल! अनुक्रमे तमो श्रीपुरुष राज्यासनना अधिकारी थयां, अने ते शतबल तथा तेनी स्त्री युवराजपदने पात्र थयां. आवी रीते तमो तथा तमारो जाइ पूर्वजन्ममां मुनिने दान देवाथी राज्यने प्राप्त थया ठो, अने तमारी तथा तमारा जाइनी स्त्री ते दानना अनुमोदनथी राज्यसुखने प्राप्त थयेलीयो ठे. माटे हे श्रीवल्ल! आ प्रकारे तमारा पूर्वथी तमारा बेहु पुत्रोना तथा तमारा चारे जणना पूर्वजवोनो संबंध में सविस्तर कह्यो.

आ प्रकारनी गुरू एवी मुनिनी देशना सांजली तुरत ते चारे जणां

जातिस्मरणज्ञान उत्पन्न थयुं. तेथी ते कहेवा लाग्यां के, हे भगवन! आपे जे कह्युं छे, तेज प्रमाणे पूर्वे अमारुं वृत्तांत बनेलुं छे; तेमां जरा पण असत्य नथी. एम कहीने ते, मुनिना ज्ञाननी प्रशंसा करवा लाग्यां के, अहो! आ केवुं आपनुं केवलज्ञान छे, के अमारुं पूर्वभवोमां जे वृत्तांत बन्युं हतुं, ते सर्व आपे हस्तामलकनी पेठे दृष्टिगोचर जेवुं कही आप्युं. परंतु हे विभो! ते आपना कहेला अमारा वृत्तांतमां एक पूछवानुं छे के, आपे जे कह्युं जे "आ मारी सुलक्षणानामा स्त्री उछाद थया पहेलां ज्यारे उद्यानमां क्रीडा करती हती, त्यां कोइएक विद्याधरे तेनुं हरण कर्युं, अने ते विद्याधर आ सुलक्षणाने उजड वनमां मूकी विद्या साधवा गयो." तो हे माहाराज! ते मंत्र साधवा गयेला विद्याधरनुं पछी शुं बन्युं? ते कृपा करी कहो. ते सांभळी मुनिवर्य बोल्या के, हे श्रीबल! ए विद्याधर सुलक्षणाने उजड वनमां मूकी मंत्र साधवा गयो, ते त्यां जइ जेवामां मंत्र साधवा बेठो, तेवामां तो ते बीचारानुं मंत्र साधनमां कांइक ओछुं वधु ज्ञान होवाथी तेने देवीये छल्यो, तेथी ते विद्याधर, उन्मादे करी पीडातो थको मतिभ्रंशने प्राप्त थयो. पछी भूख, तृषा, टाढ, तडको, तेणे करी दुःखित थयो थको घणोक काल वनमां भ्रमण करतो करतो कांपिल्यपुरने विषे आव्यो. त्यां अठावीश लब्धियुक्त एवा श्रीहरिषेण नामा मुनिने दीठा. तेने जोतांज ते मुनिना तपोबलना प्रभावथी एक क्षणमां तेनुं चित्तभ्रम वगेरे सर्व दुःख जे हतुं ते नाश पामी गयुं. त्यारे ते विचार करवा लाग्यो के, अहो! आ मुनिना प्रभावथकी हुं देवीये करेला छलरूप उपद्रवथी छुटो थयो? एम विचारीने परमप्रीतिथी ते मुनिने प्रणाम करी त्यां धर्मश्रवण करवा माटे बेठो, अने कहेवा लाग्यो के, हे भगवन्! मुने धर्मनुं यथार्थ स्वरूप कहो. ते सांभळी दयालु एवा मुनि, धर्मोपदेश देवा लाग्या के, हे विद्याधर! जे जीव, ज्यांसुधी जिनोदित धर्मने अंगीकार करतो नथी, त्यांसुधी ते जीवने दुर्गति तथा रोग, शोक प्रमुख लाखो गमे दुःख आव्या करे छे. अने ते जिनोक्तधर्मने भावे करी स्वीकार करनारा प्राणीने तो स्वर्ग जे छे, ते तो जाणे पोताना घरना आंगणामांज आव्युं होय नहिं? एम थाय छे. तथा तेने मोक्षसुख पण जाणे समीपमां आवीने रह्युं होय नहिं? एम थाय छे. अने तेने कल्याण तो दुर्लभ ज नथी. ते माटे हे भद्र! जो तुं परमात्मसुखने पामवा इच्छतो हो, तो

में कहेला एवा जिनधर्मने अंगीकार कस्य. आ प्रकारनां धर्मतत्त्वरूप अमृतनुं कर्णपुटथी पान करी महा मोहविषनुं वमन करी विवेकचेतन्यने प्राप्त थइने तेणे सर्व संवररूप चारित्रने अंगीकार कर्युं. अनुक्रमे ते केवली थइने परमपदने प्राप्त थयो. आ प्रकारना धर्मफलने सांजलवायकी उत्पन्न थयेलो जे प्रमोदजर, तेणे करी पूर्ण चित्तवालो एवो ते नृपति, ते मुनिने नमस्कार करीने कहेवा लाग्यो के, हे मुनींद्र! आपना प्रसादथी हाल जिनधर्मनो सर्व गुण में सारी रीते जाण्यो छे, माटे हवे आ तुछ संसारपर प्रीति थाती नथी, तेथी आ मारा राज्यनुं स्वास्थ्य करी हुं आपनी पासेथी चारित्रने ग्रहण करीश! ते सांजली गुरु बोल्या के, हे राजन्! तमारो जो खरेखरो दीक्षा लेवानोज विचार छे, तो तेमां हवे विघ्न न थाय, तेम त्वरा करो. ते सांजली हर्षित थयेला ते श्रीवलराजाये घेर आवी, पोताना नाना जाइ शतवलने पोतानुं राज्य आपवा माटे फरमाव्युं के, हे जाइ! मारुं राज्य तमो स्वीकारो. कारण के हवे हुं प्रव्रज्या लेवा इछुं छुं. त्यारे ते शतबलराजा नमन करीने कहेवा लाग्यो के, हे देव! मने पण आप दीक्षा लेवानी आज्ञा आपो, के जे दीक्षाथी हुं पण दुःखरूप जलथी जरेला जयंकर एवा संसारसमुद्रने तरुं? कारण के ते संसारसमुद्र, महाव्रतरूप वहाण विना बीजी कोइ रीते तरातो नथी. त्यारे श्रीवलराजा बोल्यो के, हे वत्स! तम जेवा ज्ञाततत्त्व मनुष्यने तो एमज कहेवुं उचित छे. परंतु हे जाइ! आपणा कुलपरंपराथी आवेला आ राज्यने तमो केटलाएक दिवस जोगवो अने ज्यारे आपणा पुत्रो महोटा थाय, त्यारे तेनीपर राज्यजार आरोपण करीने प्रव्रज्या लेजो. एम तेने घणी रीते समजाव्यो, तोपण ते वात तेणे अंगीकार करी नहिं. त्यारे ते श्रीवलराजाये सर्व राज्यजार, पोताना पुत्र गिरिसुंदरकुमार पर नांखी अने युवराजपद ते रत्नसार कुमारने सोंपी, जिनप्रासादने विषे जइ प्रतिमानुं अर्चन करी, सत्पात्रोने महाजक्तिये करी दान दइ, दीन अने अनाथजनोनो उद्धार करी चतुर्विधसंघनी पूजा करी, शतवल, सामंत, आमात्य, सेनापति, सार्थवाह प्रमुख लोकोये सहित महोटा आडंबरथी गुरुनी पासे आवी, ते श्रीवल राजाये साथे आवेला शतवल सामंत प्रमुखनी साथे दीक्षा ग्रहण करी. पछी जेम गुरुये कह्युं, ते प्रमाणे व्रतोनुं आराधन करी ते सर्व महर्षियो थया.

हवे गिरिसुंदर कुमार अने रत्नसार पण पोते श्रावकना बार व्रतने धार ण करी तीव्र छे तेज जेनुं एवा थका पोताना राज्यने सुखे करी जोगवे छे: तथा पोताना पराक्रमे करी शत्रुवर्गने जीती लिये छे, तेथी तेनी सामे थी जा कोइ पण सुजटो रणयुद्धमां उजा रही शकता नथी. वली ते एवुं तो दान आपे छे, के जे दाने सर्वत्र दारिद्र्यनुं उन्मूलन करी नाख्युं छे. अ र्थात् ते दानना प्रतापथी बीजा जे दानव्यसनी पुरुषो हता, तेने जगत- मां कोइ याचकज मलतो नथी, एटले ते बेहु जाइयोये तेवुं दान आप्युं के जगतमां कोइ याचकजनज रह्यो नहिं ? वली तेनुंये मोहोटां अने उं- चां एवां अनेक जिनप्रासादो कराव्यां. त्यां कवि उत्प्रेक्षा करे छे, के ते प्रासादो पर उंची खोडेली ध्वजाउ पोताना जाणे चांचल्यथी स्वर्गने हस तीज होय नहिं ? के हे स्वर्गपुरि ! तुं मनोहर छो खरी, परंतु अमे जे नग रीमां छैये, ते नगरीनी शोजाने तुं अनुसर एम नथी. वली आ प्रमाणे जिनसाम्राज्य विस्तृत थवाथी सर्वजगज्जीवना बंधु तुल्य एवा साधुउनो शमरस जे हतो, ते पण अत्यंत शोजवा लाग्यो. अर्थात् जिनधर्मनो सर्व- त्र उद्द्योत होवाथी साधुउनो शमरस घणोज सुशोजित थवा लाग्यो. आ प्रमाणे यथाशास्त्र श्रावकना धर्मने आराधतां थकां ते बेहु जाइयोना सर्व दिवसो सुखमांज जवा लाग्या.

एक दिवसे जूमिने विषे चंद्रमा समान एवा ते गिरिसुंदरकुमारने रात्रे शय्यामां सूतां सूतां पाछली राते एक स्वप्न आव्युं, तेमां जाणे पोते एक कल्पवृक्षनी शाखा उपरज रह्यो होय नहिं ? एवुं देखवामां आव्युं, त्यां तो तेने प्रतिदिन प्रातःकालमां जगाडवा आवनारा वादक लोकोये आवी, तूर्य वगाडवा मांड्यां, तेथी पोते तुरत जागी गया. अने तेणे पोताने आवे ला स्वप्नना माहात्म्यने जाण्युं, जे अहो ! आ स्वप्नथी जरूर मारुं सारुंज थाशे ? एम जाणी मनमां अत्यंत आनंदित थयो थको पंच परमेष्ठीने नम स्कार करी जेवामां ते शय्यामांथी उठवा जाय, तेवामां वली वैतालिक लो को प्रतिदिवसना धारा प्रमाणे आवी स्तुति करवा लाग्या. ते जेम के ॥ श्लोक ॥ प्रतापकृतदोषांतो, जूजृन्मौलिसमत्पदः ॥ आरोहितनजोमार्गो, युगपत्प्राप्तुमुन्नतिम् ॥ १ ॥ अर्थः– हवे आहिं उदय थता सूर्यनुं अने गि- रिसुंदर राजानुं ऐक्य करी स्तुति करे छे के, हे राजन् ! हाल आ सूर्य-

नो अनें आपनो उदय साथेज थयो छे. हवे ते सूर्य केहेवो छे ? तो के पोतानो प्रताप जे उदय, तेणी कर्यो छे दोष जे रात्रि, तेनो अंत जेणे एवो छे. अने आप केहेवा छो ? तो के स्वप्रतापे करी कर्यो छे दोष जे पृथ्वीमां घणां पापो, तेनो अंत जेणे एवा छो. वळी पण सूर्य केहेवो छे ? तो के भूभृत् जे उदयाचल पर्वत तेनां मौलि जे शिखरो, तेनी पर प्रसृत कर्या छे पाद एटले पोतानां किरणो जेणे एवो छे. अने आप केवा छो ? तो के भूभृत जे अन्यसामंतादिकराजाओ, तेना मौलि जे मुकुटो, तेणे करी शोभायमान छे पाद केहेतां चरण जेमनां एवा छो. हवे ते सूर्य, उन्नतिने पामवा माटे नभोमार्गने आरोहण करेलो छे, अने आपे पण उन्नति जे मोक्ष तेने पामवा माटे धर्मरूप आकाशनुं आरोहण करेलुं छे. आ प्रमाणना स्वरूपा चाकरने मंगलनां वैतालिकोनां वचन सांभळी ते राजा, अत्यंत हर्षायमान थयो. पछी शय्यामांथी उठी दंतधावन वगेरे क्रिया करी वस्त्रालंकार धारण करी पोताना गामनी बाहारना उद्यानमां जे ठेकाणे जिनालय छे, त्यां आव्यो. त्यां आवी विधिपूर्वक श्रीजिनभगवाननुं अर्चन करी ते भगवाननी स्तुति करीने संवेगरागे करी रंगित थयो थको ते गिरिसुंदर राजा जिनालयथी बाहार निकळ्यो. तेवामां तो तेणे एक आम्रवृक्षनी नीचे बेठेला, प्रशांत जेनुं चित्त छे एवा, नवयौवनयुक्त, ज्ञान, दर्शन अने चारित्र, ए त्रण रत्नोए करी अलंकृत, पांच महाव्रतने धारण करवामां शूरवीर, धर्मध्यानमां तत्पर, नासाग्रनी पर करी छे दृष्टि जेणे एवा, कोइएक मुनीश्वरने दीठा. त्यारे तो अत्यंत प्रसन्न थइ त्यां जइ ते पोताने घटे तेवा स्थानके बेठा. त्यारे तेने धर्मलाभ दइ मुनिये पण देशना देवानो प्रारंभ कर्यो. ते एम के:-हे राजन्! मद्जन्यतावर्षीज अगार, जेने धनुषना फळनी टरमा थवाय छे, अने इंद्रजाळनी पेठे अस्थिर एवा आ संसारने विषे मनो प्रीति करवी नहिं. वळी आ संसारने विषे देहधारी सर्व प्राणीओने निरंतर जन्म मरणनो भय रहे छे, तथा यौवनने जरानो भय रहे छे. अने शरीरने रोगनो भय रहे छे. तेथी संसारमां आपणा जीवने सुखनी आशा कोइ ठेकाणे छेज नहिं. वळी सांभळो. आ संसारमां कोइक ठेकाणे केटलाक जनो, एकदम सर्वो रोवे कूटे छे, अने कोइक ठेकाणे केटलाक लोको, एकठां मळी गान, तान, नृत्य वगेरे आनंद करे छे. अर्थात् आ

संसार, शोक अने हर्षे करी जरेलो छे. तथा वली हे नृप! आ संसारमां पडेला प्राणीने जरा, रोग अने शोक, प्रतिदिन तपाव्याज करे छे. अने आ संसारमां क्रूर एवा कालनो क्लेश तो कोइ दिवस मटतोज नथी. तो पण तेश अति दुःखकर संसारमां पडेला अज्ञानी जीव, स्वप्नसमान पंचेंद्रियनां विषयसुखने जोगव्याज करे छे, अने तेथी ते जीवनी तृप्ति पण थाती नथी. वली हे पृथ्वीपति! जे जीवो जोगासक्त थया थका जिनधर्मनुं सेवन करता नथी, ते जीवो, गर्जरूप कुंजिपाकमां निरंतर पच्याज करे छे. माटे जिन धर्म तत्त्वज्ञ एवा तमारे तो हवे एक क्षणवार पण आ जवकूपमां अज्ञानी-नी पेठे जे पडयुं रहेवुं, ते उचित नथी. एवां वचन सांजली संवेगरंगरंगित एवो ते गिरिसुंदरकुमार, ते मुनिने प्रणाम करी हाथ जोडी कहेवा लाग्यो के, हे जगवन्! आटला दिवससुधी तो हुं मोहनिद्रामां घेराइने सूइज रह्यो हतो, परंतु हालमां तो आपे मने ते मोहनिद्राथी जाग्रत कर्यो छे. तेथी हुं मारा राज्य वगेरेनी खटपट, माहारा जाइ रत्नसारने अथवा माहारा पुत्रने सोंपीने जयनंदन नामा सूरीश्वरनी पासे जइ, प्रवज्या ग्रहण करीश. एम कही मुनिने प्रणाम करी उत्साहित थयो थको पोताने घेर आव्यो. अने पोताने मुनिसमागममां बनेली जे कांइ हकीकत हती ते रत्नसारकुमारने कही आपी. ते सांजली संवेगरसयुक्त एवो ते रत्नसारकुमार बोल्यो के, अहो! हे बांधव! जे मूढ नर होय छे, ते पोताना सुकृत कार्य करवामां आलस करी बोले छे के, अहो! आपणे संसार छोडी दीक्षा लहीये तो खरा, पण ते संयममां आपणथी आवां मनोहर विषयसुख छोडी केम रहेवाय? कारण के ते विषयसुख, संयमपणामां तो मलेज नहीं, अने हे जाइ! आपणे पण जे श्रामण्य सुख छे, ते उत्तम छे. एम प्रतिदिन कही ये तो छैये, परंतु ते पूर्वोक्त अज्ञानीनी पेठे आ असार संसारना सुखलवने विषे लोजा पामी आपणे आ बंदीखाना जेवा गृहथी निकलता नथी. माटे हवे तो आपणने गृहमां एक क्षणवार पण रहेवुं, योग्य नथी. अहो! हे बांधव! ते ग्रामादिकोने पण धन्य छे, के जे ग्रामादिकोने विषे श्रीजयनंदनसूरि विचरता हशे? अरे! ते सूरींद्रना दर्शन आपणने क्यारे थाशे? एम ते संसारनी अनित्यजावना जावे छे. त्यार पछी ते बेहु जण, जयनंदनसूरिना आगमननी इछा करी बेठा छे, तेवामां तो पोताने वनपालके

आवी विनति करी केः—हे प्रनो! जेनुं नाम सांनलतां अत्यंत
एवा श्री जयनंदन नामा मुनींडे आंहिं आपणा उद्यानमां पाउ ध
आ प्रकारनां वचन सांनली ते गिरिसुंदरराजा तथा रत्नसार, अत्यंत
दित थइ गया. अने ते आनंदाविर्नावथी ससंत्रमचित्त थइ पोताना
सिंहासनथी नीचे उतरीने सात आठ पगलां ते वनपालकनी समीप
अने जे दिशाये श्रीजयनंदनमुनींड पधारेला डे, ते दिशाप्रत्ये नमन
ते मुनींडना आववानी वधामणी आपनारा वनपालकने अगणित ज
दान आप्युं. पडी मोटेटा आडंबरे ते बेहु नाइयो, गुरुनी समीप आवी
त्रण प्रदक्षिणा करी परमआनंदे करी नमन करी योग्य स्थानकपर बेठा
त्यारे श्रीजयनंदनसूरिये देशना देवानो प्रारंन कस्यो. ते जेम केः—हे नव्य
जनो! डुर्लन एवा आ मनुष्यजन्मने प्राप्त थयेला विवेकी प्राणीयोये
जिनधर्मना आचरणने विषे जरूर यत्न करवो. कारण के आ जिनधर्म जे
डे, ते पिता, माता, बांधव, सुहृद, स्वामी, सारो अनुचर, सारी स्त्री, ते
थकी पण वधारे सुखदायक डे. आ जगतमां जिनधर्म समान कोइ पण
धर्म हितकारी नथी, कारण के ते पूर्वोक्त माता पितादिक जन्मांतरने विषे
सहायक थातां नथी, अने जिनधर्म जे डे, ते तो जन्म जन्मने विषे स
हायक थाय डे. तेथी तमो सर्व, जिनधर्मनुं सेवन करो. मुक्त. धर्मविना
माणस बिलकुल शोनतुंज नथी. कह्युं डे के ॥ श्लोक ॥ हस्त्यंतर्मदश्चाश्व
निर्गतजवश्चंडं विना शर्वरी, निर्गंधं कुसुमं सरोगतजलं ढायाविहीनस्तरु॥
अन्नं निस्सवणं सुतोगतगुणश्चारित्रहीनो यति,र्निर्देवं नुवनं न राजति यथा
धर्मं विना मानवः ॥ १ ॥ अर्थः—अंतर्मदवालो, एटले बहिर नेन मद
थी ऊरतो एवो हस्ती, वेगरहित अश्व, चंडरहित रात्रि, निर्गंध एवुं
र, जल विनानुं सरोवर, ढाया विनानो वृक्ष, लवणरहित अन्न, गुण
त पुत्र, चारित्ररहित यति, देव विनानुं देवालय, ए सर्व जेम शोनतां
, तेम मनुष्य पण धर्म विनानुं बिलकुल शोनतुं नथी. आ प्रकारनी
निपतिनी अमृत समान देशना सांनलीने पोतानो जे चारित्र लेवानो
हतो, ते सर्व कही, ते बेहु नाइयो पोताने घेर आवी, राज्यलक्षणथी
या राजनारना वहनमां समर्थ एवा पोताना सुरसुंदर पुत्रने जाणी,
राज्यकारनार नांखी जिनशासननी प्रौढ प्रनावना करी, पात्रा ते

गुरुनी पासे आव्या. त्यारे ते श्रीजयनंदन सूरियें ते बेहु जाइयोने दीक्षा आपी. पठी ते बेहु मुनिये थोडा दिवसमां अग्यार अंगोनुं अध्ययन कर्युं. अने साधुनी क्रियाउँने विषे तत्पर, निरंतर साम्यने धारण करनार, तीव्र तपनुं आचरण करनार एवा ते बेहु मुनि, घणा दिवस पर्यंत चारित्रनुं सेवन करी अनेक राजाउँयें अर्चित अने अनशन मतथी शुष्क थयुं ठे कलेवर जेनुं, निर्मल एवा अध्यात्मस्वरूपने जोनारा, निष्पापानुं ज्ञवेकगोचर, स्वपरस्वजावना अवलोकनने विषे रत, निर्मम, निरहंकार थका समाधि मरणे करी मरण पामीने नवमा ग्रैवेयकने विषे अहमिंद्र देवपणे उत्पन्न थया ॥ यतः ॥ ईर्ष्याविषादरहितावहमिंद्रदेवौ, तौ दिव्यजोगसुखलब्धिरतौ च तत्र ॥प्रक्षीणजूरिडुरितौ सविवेकमेक, त्रिंशन्मितानि नयतोननु सागराणि ॥ १ ॥ अर्थ—त्यां नवमग्रैवेयकने विषे ईर्ष्या अने विषाद तेणे रहित, दिव्य एवा जोग अने सुख, तेनी लब्धिने विषे आसक्त, क्षीण थइ गयां ठे महोटां डुरित जेनां, एवा ते बेहु अहमिंद्रदेवो, विवेक सहित एकत्रीश सागरोपम आयुष्यने जोगवता हवा.

इति श्रीपृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना चरित्रने विषे गिरिसुंदरनृपति, रत्नसार युवराज पितृव्यपुत्र, द्विबांधवाधिकारवर्णननामा अष्टमः सर्गः ॥ ८ ॥ आंहि सुधीमां पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना शोल जव संपूर्ण थया ॥ १६ ॥

॥ अथ ॥

॥ नवमसर्गस्य बालावबोधः प्रारभ्यते ॥

॥ श्लोक ॥ जीयाज्जिनेंद्रगीर्गंगा, स्वच्छसंवरदा हि या ॥ साधुहंसैः श्रिनाश्यक्ता, पंकाकुलजडाशयैः ॥ १ ॥ सुरकार्द्धिः फलं च्युत्वा, ततः पुण्यावशेषवान् ॥ गिरिसुंदरदेवोथ, सुरपल्लोपत्र तच्छृणु ॥ २ ॥ अर्थः—स्वछ संवरने देनारी, साधुरूप हंसोये आश्रय करेली, पापरूपपंके करी व्याप्त एवा जडाशय पुरुषोयें त्याग करेली एवी जे श्रीजीनेंद्रनी वाणीरूप गंगा ठे, ते संततकाल जयवंती वर्त्तो. अर्थात् जय पामो. हवे कवि कहे ठे के, हे नव्यजनो! नवमा ग्रैवेकने विषे देवता थयेलो ते गिरिसुंदरकुमार, अहिंतनी पाणीनुं फल जोगवीने, पठले जैनशास्त्र प्रमाणे नय तथा जिनाराधन प्रमुख साधनथी देवलोकनुं सुख जोगवीने तेमांथी चव रहेलां थे-

पुण्यने जोगववा माटे ज्यां ते उत्पन्न थयो, ते हुं कहुं छुं, ते सांजलो.

आ जरतखंमने विषे एक वंग (बंगाला) नामक देश छे, तेमां स्वर्ग समान, मणिजडित गृहोनी शोजाये करी व्याप्त, निरंतर कल्याण अने सुख, तेने देनारवाली, स्वर्ग समान, एक ताम्रलिप्तीनामा नगरी छे. ते नगरीमां राजा जे छे, ते इंद्रसमान छे. तेमां स्त्रीयो जे छे, ते स्वर्गनी अप्सरा सरखी छे. अने पुरुषो जे छे, ते सर्व, देवसरखा छे. हवे सर्व द्वेषिजनोने काल समान, सुहृज्जनोने कल्पवृक्षसमान, साम्राज्य राज्यनो अधिपती, ते नगरीनो सुमंगल नामा राजा छे. तेमनी श्रीप्रजा नामा पट्टराणी छे. ते श्रीप्रजा देवीना उदरसरोवरने विषे, पूर्वोक्त नवमग्रैवेयकमां अहमिंद्र थयेल ते गिरिसुंदर कुमार, त्यांथी चवीने हंसनी पेठे आव्यो. त्यारे ते राणीये स्वप्नने विषे सिंहनुं जेमां चिन्ह छे,कुसुमे करी अर्चित,रत्नजडित दंमवालो शब्दयमान थती घूघरीयोथी युक्त एवो एक उत्तम ध्वज दीठो. ते स्वप्ननी वात पोताना स्वामीने कही, त्यारे तेना कहेवाथी राजाये कह्युं के, हे सौजाग्यवति! तमारे उत्तम एवो पुत्र प्रगट थाशे? ते सांजली श्रीप्रजाराणी घणीज उल्लास पामी. पढी ते राणीने जे कांइ वस्तुना दोहद उत्पन्न थया, ते सर्व सुमंगलराजाये पूर्ण कस्या. एम करतां ज्यारे दश मास पूरा थया, त्यारे ते राणीये जगतना सर्व जीवोना मरणने हरण करनार एवा पुत्रने प्रसव्यो.तेनी वधामणी सुमंगलराजाये सांजली के तुरत, वंधीवानोने वंधीखानेथी गेडाव्या. तथा सुंदर एवां गीत, वाद्य, तेणे करी युक्त,सकलजनने आनंददायक एवो पुत्र जन्ममहोत्सव कराव्यो. हवे ते पुत्र ज्यारे एक मासनो थयो,त्यारे ते पुत्रनुं तेनी माताये स्वप्नमां जोयेला ध्वजने अनुसार "कनकध्वज" एवुं नाम पाड्युं. पढी जेम चंद्रमा दहाडे दहाडे कलाने प्राप्त थइ, तेजस्वी अने मोहोटो थाय, तेम ए कुमार पण अनेक विद्या वगेरे कलाउने प्राप्त थइ महातेजस्वी तथा महोटो थयो, एटले यौवनवयने प्राप्त थयो. हवे ते नवमग्रैवेयकमां अहमिंद्र थयेलो एवो रत्नसारकुमार, त्यांथी चवी क्यां अवतर्यो? ते कहे छे. के नवमा ग्रैवेयकमां अहमिंद्र थयेलो एवो ते रत्नसारनो जीव, त्यांथी च्यवीने शेष पुण्य जोगववा माटे तेज राजानी स्वयंप्रजा नामा बीजी स्त्रीनी कुखने विषे पुत्रपणे आव्यो, अने अनक्रमे दश मास पूर्ण थयाथी ते पुत्रनो पण जन्म थयो. त्यारे तेनो पण कनकध्वज पुत्र समान पुत्र-

न्मसहोत्सव कराव्यो. अने तेनुं नाम "जय सुंदर" एवुं पाड्युं. पछी अनुक्रमे ते पण कनकध्वजकुमारनी पेठे यौवनवयने प्राप्त थयो. हवे पूर्वजवना योगथी ते बेहु जाइयो परस्पर अत्यंत प्रीति राखे छे. ते एवी रीते के ते बे हुने लखवा वगेरेनुं जो यत्किंचित् कार्य होय, तोपण ते बेहु एकज ठेकाणे बेसी अने मलीने करे छे. अने ते बेहु पापथी पराङ्मुख रहे छे, तेउनुं महोटा विद्वानो पण मान करे छे. ते बेहु जाइयो राधावेधनी कलामां कुशल होवाथी प्रतिदिन राधावेदनो विनोद करे छे. एक दिवस ते बेहु जाइयो राधावेदनो विनोद करता हता, तेवामां पोताना कोइ पण कार्य माटे कोइक स्थानपर सुरवेग अने शूरवेग नामना बे विद्याधरो आकाशमार्गथी जाता हता. त्यांथी ते विद्याधरे ते बेहु जाइयोने राधावेधना विनोदमां राधा नामनी पूतलीनी चक्षुने बाणथी विंधता जोया. तेथी तेउनुं एक स्थानमां दृष्टिनिवेशादिक विज्ञान जोइने अत्यंत हर्षायमान थइ ते बेहु जाइपर आकाशमांथी पुष्पनी वृष्टि करी. अने पछी ते पोताने घेर गया. आ प्रमाणे ते कुमारोनी उपर थयेली पुष्पनी वृष्टि जोइने तेनी साथे रहेला तेना मित्रप्रमुख सर्व विस्मय पामी गया. अने तेनी सर्वत्र एवी वात प्रसरी के आ कनकध्वजनुं तथा तेना जाइ जयसुंदरनुं तो आकाशचारी देवताउये पूजन कर्युं! तेवी वात ते कुमारना पिता सुमंगलराजाये सांजली. तेथी अत्यंत संतोष पाम्यो. हवे एक दिवस ते सुमंगलराजा सजामां बेठेलो छे, तेवामां उत्तर दिशामां गंजीर एवो तूर्यनो शब्द थवा लाग्यो. ते सांजलीने त्यां बेठेला माणसो तथा ते राजा सर्व विस्मय पामी गया, अने त्यां बेठेला सर्व सुजटो तो क्षोज पामी गया. पछी सहु कोइ विचारवा लाग्या के, अरे! आ ते शुं? कोइ परचक्रनो राजा आपणुं राज्य लेवा तो आव्यो नहिं होय? आवी रीते ज्यां ते सर्व विचार करे छे, त्यां तो पोतानी उपरनाज आकाशमां तूर्यध्वनि थवा लाग्यो, ते सांजली सहु कोइ उंचुं जोवा लाग्या. त्यां तो ते मार्गथी तेज ठेकाणे मनोहर रूपवाला एवा कोइ बे विद्याधरना पुत्रो उतरी नीचे आव्या. तेने जोइने खुशी थयेला राजाये तेउने मानपुरःसर उत्तम आसनपर बेसार्या. त्यारे स्वस्थ थइने ते बेहु विद्याधरकुमार, राजाने विनति करी कहेवा लाग्या के, हे राजन्! उत्तरदिशिमां सर्व पर्वतनो पति एवो एक वैताढ्य नामा पर्वत छे, तेमनी उत्तर अने दक्षिण एवी बे श्रेणियो

छे. हवे घणाक ग्राम, नगर, आराम, तेणे सुशोजित एवी ते बेहु श्रेणिने विषे विद्याधर एवा सुरवेग अने शूरवेग नामा वे जाइयो रहे छे. ते एकेक जाइने गुणथी तथा स्वरूपथी उत्तम, एवी सो सो कन्याउ छे. एक दिवस ते सुरवेग अने शूरवेग विद्याधर कोइएक कामने माटे आ तमारा गाम पासेथी आकाशमार्गे वेमानमां बेसी चाल्या जाता हता. तेवामां तेउये आ तमारा बेहु कुमारने, पोतानी नीचे राधावेधनी विद्या साधता जोया. ते जोइने अत्यंत प्रसन्न थइ तेनीपर पुष्पनी वृष्टि करीने ते चाल्या गया. अने त्यार पछी तेउये घेर आवी विद्याधरनी सजाने विषे आ तमारा कुमारोनी घणीज प्रशंसा करी. ते प्रशंसाने ते बेहु विद्याधरनी बशें कन्याउये सांजली, अने वली ते कन्याउने प्रथम कोइ नैमित्तिके पण कह्युं हतुं के जे पुरुषो राधावेधना जाण हशे, ते तमारुं सर्वेनुं पाणिग्रहण करशे. ते नैमित्तिकनी वाणीने पण संजारीने ते कन्याउये तमारा बे पुत्रोनी साथेज परणवानो निश्चय कर्यो छे. हवे आ प्रकारनो पोतानी सर्व कन्याउनो विचार सांजली तेउना सुरवेग अने शूरवेग नामा बे पिताउये एक नैमित्तिकने बोलावी, ते बशें कन्याउना लग्न संबंधी दिवस जोवराव्यो. पछी तेज लग्नमां ते कन्याउने आपना पुत्रो साथे परणाववा माटे ते कन्याउने तथा तेना लग्नना उपस्करने लइने ते विद्याधर आंहिं आ गामनी बाहार आवेला छे. अने प्रथम अमोने आंहिं मोकल्या छे, तेनुं कारण शुं छे? तो के तेउये जाएयुं जे "आपणे सुमंगलराजाने प्रथम खबर कर्या विनाज अचानक तूर्योना शब्दो करता आवशा तेये, तो ते सांजली तेने तथा गामना लोकोने क्षोज थाशे तथा वहेम पडशे के आपणा गामनो पराजय करवा परचक्रनो कोइ राजा तो नहिं आव्यो होय! ते माटे प्रथम आपणा माणसने मोकली तेमने आपणो आववानो उद्देश निवेदन करीये, तथा लग्ननी तैयारी करवा पण विनंति करीये." ते सांजली सुमंगलराजा व्याकुलचित्त थयो थको विचारवा लाग्यो के, अरे! आ तो देव छे, अने हुं तो मनुष्य छुं, ते अमारो बेहुनो संबंध केवी रीते थाय? तथा तेउने मारे मान पण केवी रीने आपवुं? आ प्रमाणे सुमंगलराजाने व्याकुलचित्तवालो जोइ तेना मतिसुंदर नामा प्रधाने जाएयुं जे आ सुमंगलराजा आंहिं आवेला विद्याधरोनो संबंधी थवा माटे गजराय छे. ते माटे हुं तेने समजावुं? एम जाणी

ते प्रधान बोल्यो के, हे विभो! आप जरा पण व्याकुलचित्त थाओ नहिं. जुओ, आ देवनुं जे संबंधी थवुं, ते तो पूर्वजन्मनुं ज्यारे घणुंज पुण्य होय, त्यारेज थवाय छे! माटे तेमां कांइ पण विचार न करतां अत्यंत खुशी थइ आपणा पुत्रने पोतानी मेले घली कन्याओ परणावा आवेला सूरवेग अने शूरवेग नामना विद्याधरोने सामैयुं करी नगरप्रवेश करावी सारा उतारा आपो. अने विवाहोत्सवनी सर्व तैय्यारीयो करावो. आ प्रकारनां मंत्रीनां वचन सांजली ते राजा अनुद्विग्नचित्तयुक्त थइ, प्रथम पोताना नगरने सारी रीते सुशोभित करी अनेक प्रकारना वाद्यो वाजते घणाज हाथी वगेरे उपस्कर लइ तथा घणाक माणसोने लइने ज्यां ते विद्याधरो उतर्या छे, त्यां आव्यो. पछी ते सुमंगलराजाने जोइ सर्व विद्याधरो उजा थइ यथायोग्य रीते मल्या. अने राजा पण ते सहुने मल्यो. पछी परस्पर कुशल प्रश्न पूछी, ते विद्याधरनी प्रशंसा करी एक बीजानुं परस्पर मान कर्युं. तदनंतर ते विद्याधरोने गाजते वाजते पोताना गाममां तेडी लावी उत्तम उतारा आप्या. अने नैमित्तिकना कहेवा प्रमाणे लग्ननो समय ज्यारे आव्यो, त्यारे सुरवेगे पोतानी सो कन्याओ सुमंगलराजाना ज्येष्ठपुत्र कनकध्वजकुमार साथे परणावीयो. तथा शूरवेगे पोतानी सो कन्याओ तेना जाइ जयसुंदरनी साथे परणावीयो. ते वखत मणिजडित कुंमल वगेरे आजरणोथी जूषित एवी केटलीएक विद्याधरीयो नृत्य करवा लागीयो, अने कपूर प्रमुख सुगंध द्रव्य उकवाथी दिशाओ मात्र सुगंधमय थइ गइ. अने नाट, चारण, मागध, बंदी, गायको, वादको, गांधर्व प्रमुख सहु कोइ अत्यंत प्रसन्न थइ, पोतपोतानुं कार्य करवा लाग्या. एवी रीते महोटो महोत्सव वरताणो. हवे अमंद आनंदने विषे मग्न एवा ते विद्याधरोना केटलाएक दिवसो त्यां सुखमां, एक क्षणनी पेठे व्यतीत थइ गया. त्यार पछी ते सुरवेग अने शूरवेग विद्याधरो, सुमंगलराजानी रजा लइ पोताने घेर जावा तत्पर थया. ज्यारे ते प्रयाण करी चाल्या, त्यारे तेओने पोतानी कन्याओथी जुदा पडवाना दुःखे करी आंख्योमांथी अश्रु पडवा लाग्यां. पछी ते कन्याओना विरहदुःखे करी दुःखित थका पोताने गाम आव्या. हवे आ प्रमाणे ते बेहु कुमारोमां प्रत्येकने सो सो कन्या परणी, तेथी तेओनी आखा विश्वमां घणीज कीर्त्ति थइ अने ते बेहु कुमारो नवोढा एवी पोतपोतानी स्त्रीयोनी साथे जेम सुर

कुमारो अप्सराओ साथे क्रीडा करे, तेम क्रीडा करवा लाग्या. पछी ते बेहु कुमारोना गुणोथी आकृष्टचित्तवाली एवी घणीक कन्याओये दूरदेशथी आवी, ते बेहु कुमारोनी साथे पोतानो उद्वाह कस्यो. आवी रीते ते बेहु कुमारमां एकेकाने पांचसो पांचसो स्त्रीओ साथे उद्वाह थयो. अर्थात् एकेकाइने पांचसो पांचसो स्त्रीउं थइ. वली नरतार्द्धना राजाउये तेने हय, गज वगेरे नेट मोकलावी आपी. आ प्रमाणे माहाप्रतापी एवा ते बेहु नाइयो त्यांज रहीने अनेक नोगो नोगवे छे. एक दिवस पोताना प्रतापथी जेने अनेकराजाउ नमे छे, तथा जेने स्त्रीयो तथा संपत्ति पण घणीज छे, एवा पोताना बेहु पुत्रोने जोइने सुमंगलराजा विस्मय पामी गयो. अने प्रातःकाले चित्तमां चिंतववा लाग्यो के, अहो! आ मारा पुत्रोनुं तो पूर्वोपार्जित पुण्य अगण्य देखाय छे. कारण के तेना सर्वे नूचर राजाउ तथा खेचर राजाउ नृत्य थइने रह्या छे. वली आवी सर्व संपत्ति जे छे ते कांइ जीवने कोइ दिवस पूर्वकृतपुण्य विना मलती नथी. कह्युं छे के ॥ श्लोक ॥ मातंगयूथास्तुरगाश्च तुंगाः, रथाः समर्था विकटा नटौघाः ॥ बुद्धिः समृद्धिर्भुवने प्रसिद्धिः, पुण्यात्तनो स्यादतुलं बलं च ॥ १ ॥ अर्थः—आ जगतमां मनुष्यने हस्तीयोना समूह, तथा उंचा अने मनोहर एवा अश्वो, मजबूत एवा रथो, विकट एवा सुनटोना समुदाय, रूडी बुद्धि, घणी समृद्धि, त्रण नुवनने विषे प्रसिद्धि, शरीरने विषे अतुल एवुं बल, ए सर्वे पूर्वकृत पुण्यथी प्राप्त थाय छे. माटे आवा मनोहर अने महापुण्यशाली जेने पुत्रो छे, तथा संसारना सर्व नोग जेणे नोगव्या छे एवो जे हुं, तेने मारे हवे कांइक परलोकने माटे साधन करवुं, तेज उचित छे. परंतु ते परलोकनुं साधन तो सद्धर्मना सेवन विना थातुंज नथी. वली आ जगतमां सद्धर्मोपदेष्टा अति छुर्लन छे ॥ यतः ॥ सद्धर्मो दुर्लभो लोके, सर्वे पाखंडिनोयतः ॥ निजां विरोधिनिर्ग्रंथैः, स्वस्वधर्मं वदंत्यहो ॥ १ ॥ अर्थः—आ जगतमां सर्व पाखंडीयो होवाथी सद्धर्म जे मलवो छे, ते घणोज छुर्लन छे. कारण के ते पाखंडीयो पोतपोताना परस्पर विरोधक ग्रंथोथी पोतपोताना धर्मने सत्य कहे छे, अने बीजो सत्य अने मारनूत होय तो पण तेने खोटो कहे छे. तेथी सत्यवादी कोण अने असत्यवादी कोण? एम कांइ खबर पडती नथी. जुउ. मनुष्य जे छे, ते सद्धर्मना उपदेशने पोताना

कल्याण माटे लेवा इच्छे छे, तेमां कदाचित् अज्ञानने लीधे मनुष्यथी कोइक अक्षिकवादीनो उपदेश लेवाइ जाय. तो तेनो मोक्ष थावो तो दूर रह्यो, परंतु ते विचारानो उलटो नरकपात थाय? एम विचार करी ते सुमंगलराजा, पोताना मतिसुंदरनामा प्रधानने पूछे छे के, हे मंत्रिन्! महारी मोक्षकारक एवा धर्मना आराधननी इच्छा थइ छे, परंतु आ जगतमां पाखंड धर्म घणा छे अने हुं ते बाबतमां अविज्ञात छुं, तेथी धर्मोपदेशने बदले कोइएक पाखंडीथी कदाचित् मने अक्षीकशास्त्रनो उपदेश थइ जाय, तो मारे धर्माचरण करवाने बदले अधर्माचरण थइ जाय, तो पछी मोक्षप्राप्ति तो दूर रही; परंतु तेने बदले मारो नरकपात थइ जाय, तो पछी हुं शुं करुं? आवां सुमंगलराजानां धर्मास्तिकपणानां वचन सांभली ते मंत्री बोल्यो के, हे प्रभो! आपने जे धर्माराधन करवुं, ते विषे मारो मत तो एवो छे, के आप सहु कोइ धर्मवालानो धर्मोपदेश सांभलजो. तेमां वली जे धर्मोपदेशमां संसारव्यवहार अने विषयभोग, तेनी वात न आवे, ते धर्मोपदेशने उत्तम जाणी तेनो अंगीकार करवो. अने आराधन पण ते उपदेशमां कहेला धर्मनुंज करवुं, तेथी जे आपे धारेलुं फल छे, ते मलशे? अने वली जे धर्मोपदेशमां संसार व्यवहार तथा विषयनी वार्ताउ आवे, ते धर्मोपदेशनो त्याग करवो. कारण के ते उपदेशथी धर्माचरण करनारनो नरकपातज थाय छे. आ प्रकारनुं मंत्रीनुं वचन सांभली राजा अत्यंत उत्साह पाम्यो, अने वली मनमां दृढीकरण कर्युं के जेम आ मंत्री कहे छे, तेमज करवुं. एम निश्चय करी जेवामां पोतानी सभामां जइ बेठो, तेवामां तो आकाशमां महोटे देवोनो करेलो दुंदुभिनो शब्द थवा लाग्यो, तथा जयजय शब्द पण थवा लाग्यो. ते सांभली गामनां सर्व लोक, तथा राजा अत्यंत विस्मय पामी आम तेम जोवा लाग्यां. त्यां तो अचानक वनपालके आवी हाथ जोडी विनती करी के, महाराज! आपणा नगरनी बाहारना ...यानने विषे मूर्तिमान् जाणे धर्मज होय नहि? एवा श्री स्वयंवरनामा ...नि पधारेला छे. वली तेमने आज प्रातःकालमां केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ... तेथी तेमना चरणारविंदमां स्नेह करी, कमलमां जेम भ्रमराउ लीन ...र, तेम देवताउ लीन थइ जाय छे. माटे हे स्वामिन्! ते भगवाननुं जे ...न करवुं, तथा तेउनी पासेथी जे तत्त्वज्ञान लेवुं. ते आपने उचित छे.

आवां वचन सांजली सुमंगलराजा अत्यंत हर्षायमान थयो. कारण के पोते सद्धर्मोपदेश लेवानी इच्छा करतो हतो, तेवामां तो श्रीस्वयंवर मुनिना पधारवाना समाचार सांजल्या? हवे सुमंगलराजा, चार प्रकारना सैन्यसहित ते गुरुनी पासे आव्यो, अने तेमनी स्तुति करी नमस्कार करी योग्यस्थान पर बेगे. त्यारे केवलीजगवाने धर्मोपदेश देवानो प्रारंज कस्यो के, हे जव्य लोको! अपार अने जयंकर एवा संसाररूप वनने विषे सिद्धिनी प्राप्तिने इछता एवा प्राणीयोने शुद्धमार्ग मलवो घणोज दुर्लज बे, अने कुपंथो तो घणाज बे के जे पंथोने विषे मोह पामेला जीवो, बिचारा घणा मोक्षाजिलाषी होय बे, तो पण तेने ते मोक्ष न मलतां उलटुं जयंकर एवुं दुःख प्राप्त थाय बे. जुर्ड, आ संसाररूप वनमां द्वेषरूप व्याघ्र बे, रागरूप उत्कट सिंह बे, मोहरूप राक्षस बे, क्रोधरूप दावानल बे, मानरूप पर्वत बे, कपटरूप कुमार्ग बे, लोजरूप उंमो कूवो बे. हवे ते संसारारण्यमां फरता एवा जीवो पूर्वोक्त ते कूवामां स्खलन थइ पडी जाय बे. वली तेमां फरता प्राणीयो तृष्णारूप तापथी तप्तथका विषयरूप विषवृक्षोनी नीचे ज्यां विश्राम लेवा बेसे बे, त्यां तो ते बिचाराउ ते विषय विषवृक्षनी गयाथी चैतन्य रहित थइ जाय बे. वली तेमां फरता जीवोने धूर्त्तरूप कुगुरुउं कुमार्गमां लइ जाय बे, त्यां ते अज्ञ जीवो दिङ्मूढ जेवा थइ जइ दुर्गतिरूप गुहाने विषे पेसी जाय बे. तथा ते संसारवनमां पडेला प्राणीयो विघ्नरूप वांसडाउनी जालमां पड्या थका तरफडीयां खाइने त्यांने त्यांज मरण पामे बे. आ प्रमाणे मूढ जीवो जे बे, ते आवा जवकांतारमां फरता थका दुःखी थाय बे, परंतु ते वननो कोइ रीते पार पामता नथी. ते माटे हे जव्यजनो! संसाराटवीना कुमार्गनो त्याग करी जेमां सावद्य धर्मनुं वर्जन बे, जेमां शत्रु मित्र नगेरे सर्व प्राणीयो समान बे, जे मार्गने केवलज्ञानी तीर्थंकर जगवाने मोक्षमार्ग कह्यो बे, एवा ते शुद्ध अने सारा मार्गमां चालवा प्रवृत्त थाउ. जे शुद्धमार्गमां चालवाथी तमोने परम निर्वाणरूप नगर पण जलदी उपलब्ध थाय?

आ प्रकारनी गुरुना मुखथी देशना सांजली सुमंगलराजाये विचार्युं के मारा मंत्रीना कहेवा प्रमाणे आ धर्मोपदेश, संसारव्यवहारनो निषेध कारक बे माटे आ उपदेशज ग्रहण करवो. एम निश्चय करी ते केवलीने विनती करी कहेवा लाग्यो के, हे जगवन्! आपनां आ हाल कहेलां वच

न, में सर्व सद्दह्यां, प्रतीत्यां, जाण्यां. वली ते वचनोथी में जाण्युं पण छे, के आ जे लौकिक देव छे, ते रागद्वेषादिके करी दूषित छे. जुओ. ते देवो, स्त्री, शस्त्र, गीत, राग, द्वेष, छल प्रमुखे करी अमारा जेवाज छे. तो ते देव, एकांते अमारा केम हितकारी होय? अने तेवाज देवने देव करी मानवाना उपदेश करनारा कुगुरुनो कहेलो धर्म पण मोक्षथी मेलववामां केम समर्थ थाय? ना नज थाय. ते माटे आपे कहेलो श्री जिनेश्वरप्रणीत मार्ग छे, तेज मारे प्रमाण छे. वली हे जगवन्! निधाननी पेठे अतिदुर्लज्ज एवो आ जिनधर्म प्रत्यक्ष रीते आप जेवाना समागमथी मले छे, एम जाणे छे, तो पण जे अधमजनो छे, ते आ जिनधर्मने अंगीकार करता नथी, तेथी ते जनो, संसारने विषे दुःख अने दारिद्र्य वगेरे उपद्रवोना पारने क्यारे पण पामनार नथी. एम कहीने वली ते विचार करवा लाग्यो के, मारे ते आवी पारकी पीडा करवानुं शुं प्रयोजन छे? मारे तो जेम मारुं सारुं थाय, तेमज करवुं उचित छे. एम विचारी ते गुरुने कहेवा लाग्यो के, हे प्रजो! हुं तो हवे आपनी पासेथी चारित्र ग्रहण करवानी इछा करुं छुं, माटे कृपा करी मुने चारित्र आपो. त्यारे मुनि बोल्या के, हे राजन्! आ तो तमे बहुज सारुं धार्युं? पछी ते राजाये तत्काल पोताने घेर आवीने प्रशस्त एवा मुहूर्तने विषे पोताना ज्येष्ठ पुत्र कनकध्वज कुमारने राज्यगादीपर बेसारी सामंत, आमात्य, तेणे सहित महोटा महोत्सवथी श्रीस्वयंवरगुरुनी पासे जइ तेमना चरणकमलमां नमन करी मनोहर एवा चारित्रने ग्रहण कर्युं. हवे ते कनकध्वज राजा, तथा युवराज जे जयसुंदर ए बेहु, राज्यने पालवा लाग्या. ते घणाक एवा राज्यजोगने जोगवे छे, तो पण तेमां आसक्त न थतां मनने विषे पोताना पिताये लीधेला चारित्रनुंज अहोनिश ध्यान कर्या करे छे, के जेम अमारा पिताये चारित्र ग्रहण कर्युं तेम अमो पण हवे ते क्यारे ग्रहण करशुं? वली जेउना गुणोघनुं गान किन्नरीयो कर्या करे छे, तथा जेउंनां चरणोने जरतार्द्धना महोटा महोटा राजाउ पूज्या करे छे, एवी तेउनी महत्ता छे, तो पण ते महत्तामां आसक्ति न राखतां केवलज्ञानी गुरुना समागमनीज इछा कर्या करे छे. तथा तेउ गज, अश्व, रथ, तथा रत्नप्रमुखे करी संपन्न छे, तो पण तेमां लुब्ध न थातां केवल निरंतर शमसागरमांज निमग्न थइ रहे छे. वली तेउने मोहरूपपिशाच किंचिन्मात्र पण छोज

पमाडी शकतो नथी. अने ते कनकध्वज तथा जयसुंदरना राज्यमां अरि तो एक रथना चक्रपरज छे. तथा कटक तो बाहुना जूषणमांज छे, अने युद्ध तो मल्ललोकोनी रंगजूमिमांज छे. तेम मार एवो शब्द तो सोगठांबाजीनी रमतमांज बोलाय छे, अने बंधन तो स्त्रीयोना केशपाशमांज छे. अर्थात् ते पूर्वोक्त सर्ववस्तु ते कहेले ठेकाणे छे, परंतु कनकध्वज राजाना राज्यमां नथी.

हवे तेवा उत्तम राज्यनो अधिपति कनकध्वजराजा, एक दिवस प्रातःकालमां शय्यामांथी सूतो उठ्यो, त्यां तो प्रतिदिन सवारमां जगाडवा आवता एवा मंगलपाठको आवी स्तुति करवा लाग्या के, हे स्वामिन्! आपना समस्तजूमंमलमां प्रसरेला प्रतापने जोइने हाल सूर्य जे छे, ते लज्जा पामी उदयगिरिमांज छुपी रहेलो छे. आम कहेवाथी ते मंगलपाठकोये कनकध्वजराजाना प्रतापनी प्रशंसा पण करी, तथा अरुणोदय थयो छे माटे जाग्रत थाओ. एवी विनति पण करी. ते सांजली शय्यामां बेठेला ते कनकध्वजराजाये विचार कर्यो के, अहो! मंगलपाठको कहे छे के, आखी पृथ्वीमां तमारो प्रताप प्रसर्यो छे, ते आ केटली पृथ्वी छे, तथा तेमां केटलो मारे यश छे, अने कये कये ठेकाणे मारो प्रताप प्रसर्यो छे? तेनी तो मने खबरज नथी; माटे ते सर्वनी तो जो हुं दिग्यात्रा करवा जाउं, तो मालम पडे. माटे हाल मारे दिग्यात्रा करवाज जावुं? एम निश्चय करी पाछो विचार कर्यो के, हा, हुं दिग्यात्रा करवा तो जाउं, परंतु तेमां मारे पांच कार्य तो अवश्य करवां. तेमां प्रथम शुं करवुं? तो के जे कोइ ठेकाणे पूर्वपुरुषोये करावेला तीर्थंकर जगवानना प्रासादो होय ते प्रासादने, तथा वली जे ठेकाणे तीर्थंकरोनां जन्म, दीक्षा, ज्ञान अने निर्वाण थयां होय, ते जूमिने विषे बनावेलां प्रासादोमां बिराजेला जे जिनजगवान होय, तेमने मारे वांदवा. तथा बीजुं शुं करवुं? तो के पूर्वे महापुरुषोये करावेलां अने हालमां जीर्ण थइ गयेलां एवां जे कोइ प्रासादो होय, तेमनो उद्धार करवो. त्रीजुं शुं करवुं? तो के जे जे स्थले जिनमतना प्रत्यनीकजनो होय, त्यां जइ ते जनोनो शास्त्रानुसारे पराजय करवो. चोथुं शुं करवुं? तो के जे जैनसाधु होय, तथा ते साधुजने माननारा होय, तेवा जनोने दान देवां. अने पांचमुं शुं करवुं? तो के जे दीनजन होय तेने पण दान दइ तेनो दुःखथी उद्धार करवो. आ प्रकारे विचार करीने ते नरे निश्चय

पोताना लघुजाइ जयसुंदरकुमारने जणाव्यो. ते सांजली जयसुंदरकुमार बोल्यो के, हे महाराज! आपे जे हाल दिग्यात्रा करवानो विचार धार्यो छे, ते घणोज उत्तम धार्यो छे. अने ते विचारने हुं पण मलतोज छुं. कह्युं छे के ॥ श्लोक ॥ कर्मायत्तं फलं पुंसां, बुद्धिः कर्मानुसारिणी ॥ तथापि सुधिया जाव्यं, सुविचार्यैव कुर्वता ॥ १ ॥ आलस्यं हि मनुष्याणां, शरीरस्थोमहा रिपुः ॥ नास्त्युद्यमसमोबंधु,र्यं कृत्वा न च सीदति ॥ २ ॥ अर्थः–मनुष्यमात्रने फलप्राप्ति जे छे, ते कृतकर्मने आधीन छे, अने जे बुद्धि उत्पन्न थाय छे, ते पण स्वकृतकर्मने अनुसरतीज थाय छे. तोपण समजु माणसे जे कांइ कार्य करवुं, ते महोटो विचार करीनेज करवुं ॥ १ ॥ अने हे जाइ! कार्य करवामां आलस राखवी नाहिं. केमके आलस्य जे छे, ते मनुष्यमात्रने पोताना शरीरनी अंदर रहेलो रिपुज छे. कारण के मनुष्य जो कांइ पण उत्तम कार्य करवानी इछा करे, ने तेमां जो तेने आलस आवे, तो तेने ते काम करवा जतो अटकावे, अने तेथी तेनुं उत्तम काम बगडे. माटे खरुं जोतां तो ते मनुष्यने जे आलस आव्युं, तेज शत्रु थयुं. अने हे जाइ! उद्यम समान आ जगतमां बीजो कोइ बंधु नथी. कारण के जे उद्यम करवाथी माणस, कोइपण रीतना दुःखे करी सीदातुं नथी ॥ २ ॥ आवां पोताना विचारने मलतां वचन, जयसुंदरकुमारनां सांजली तुरत कनकध्वजराजाये दिग्यात्राना प्रयाणनो जेरीशब्द कराव्यो. अने पछी ते पोताना जाइ जयसुंदर, सामंत, आमात्य, मंत्री, श्रेष्ठी, अंतःपुर एटले पोतानी स्त्रीयो, पालाउं, रथ, अश्व, हस्ती, उष्ट्र, खच्चर, ए सर्वने साथे लइने दिग्यात्रा माटे चाल्यो. त्यारे हस्तीरूप आकाशपर रहेलो, शस्त्रना जवकारारूप विजलीयोथी युक्त, मायापर धारण करेला मेघाडंबर छत्ररूप श्यामवादलाउपेसहित, उंचां जेनां मुख राखेलां छे, एवा तूर्यना शब्दरूप मेघगर्जारवेयुक्त, दानरूप जलवृष्टिये करी याचकरूप चातकोने तृप्त करतो, जेने मेघनी पेठे सर्व लोको, उंचां मुख करी सोत्कंठपणाथी जोवे छे, एवो ते कनकध्वजराजा, जाणे नवीन मेघज होय नाहिं? तेम शोजवा लाग्यो. पछी पृथ्वीने विषे फरतो ते राजा जे जे गाम जाय छे, त्यां ते ते गामना राजाउं अस्त्र, शस्त्र, वस्त्र, रत्नो, अश्व, हाथी, तेणे करी तेनो घणोज सत्कार करे छे. वली ते, गिरि, सरित्, गाम, पुर, आराम, तलाव, ए वगेरे केटलांएक उत्तम स्थलोमां

क्रीडा करे ठे. रम्य एवा स्थानकोने विषे ऊंचां अने मनोहर एवां जिनचैत्यो करावे ठे. ज्यां जीर्ण चैत्यो होय ठे, त्यां ते जीर्णचैत्यनो उद्धार करावे ठे. जैनसाधुउनुं पूजन करे ठे, श्रावकोने घणुंज मान आपे ठे. ए वगेरे पोते दिग्यात्रा निकल्या पहेलां कार्यो धारेलां ठे, ते पांचे कार्यो करे ठे. आ प्रमाणे ते आखा ज्ञरतखंममां घणा वर्ष पर्यंत ज्रमण करी पाठो जेवामां पोताने देश आवे ठे, तेवामां तो तेने सांकेतपुरपति पुरुषोत्तम नामा राजाये माणस मोकली तेडाव्यो, के तमारे जरूर अमारे गाम आवी जावुं. त्यारे ते पोताना देश तरफ जातो बंध थइने त्यांथी पाठो अनुक्रमे सांकेतपुरनगरे आव्यो, त्यां ते बेहु जण मल्या. पठी ते गामना उद्यानमां मोटा चैत्यने जोइ, अत्यंत प्रसन्न थइ तेणे चैत्यनी अंदर प्रवेश कस्यो. अने त्यां पुष्प, सुवर्ण, मुक्ता, मणि, पुष्पनी माला वगेरे पूजोपहारथी श्री जिनज्ञगवाननुं ज्ञावसहित पूजन कर्युं. अने पठी ते ज्ञगवाननी स्तुति करवा लाग्यो. ते जेम केः– ॥ श्लोक ॥ नमः क्रोधेज्ञसिंहाज्ञ, नमोमानाद्रिसत्पवे ॥ नमोमायोरगीमंत्र, नमो लोज्ञाब्धिशोषक ॥ १ ॥ अर्थः– क्रोधरूप हस्तीने विषे हे सिंहसमान! आपने हुं नमन करुं ठुं. वली मानरूपपर्वतने विषे हे उत्तम वज्रतुल्य! आपने हुं प्रणाम करुं ठुं. तथा मायारूप सर्पिणीने विषे हे गारुडीमंत्ररूप! आपने हुं वारंवार वंदन करुं ठुं. अने लोज्ञरूप समुद्रने शोषण करनारा एवा हे ज्ञगवन्! आपने हुं प्रणमन करुं ठुं. आ प्रमाणे अरिहंत ज्ञगवाननी स्तुति करीने ते कनकध्वजराजा जिनचैत्यथी बाहेर निकल्यो, त्यां तो तेणे मनोहर एवा आगमोना पाठ करनार एवा साधुउना वृंदोये विंटेला अने उत्तम वृक्षनी नीचे बेठेला एवा एक सूरीश्वरने दीठा. ते देखतां मात्रमां अत्यंत हर्षायमान थइ, तेमनी पासे जइ प्रणाम करी विचारवा लाग्यो के, अहो! आ जगतने विषे आवा मुनियो जे ठे, तेने जैनशास्त्रमां जंगमतीर्थ कहेला ठे, ते खरुंज ठे. कारण के तेमना समागमथीज जीवनुं कल्याण थाय ठे. एम विचार करी, तेमनी निकट जइ योग्य स्थानपर बेठो. त्यारे जे पुरुषोत्तमराजा प्रमुख आव्या हता, ते पण बेठा. पठी ते मुनिये देशना देवानो प्रारंज्ञ कस्यो. ते जेम केः–हे ज्ञव्यो! मनुष्यजन्मरूप सामग्रीने प्राप्त थयेला सहुकोइये यथाशक्ति धर्मोद्योग करवो. केमके जो ते जन्म, धर्मोद्योग विना

ीज जाय ढे, तो पढी पाढो फरी ते जन्म प्राप्त थातो नथी. कोइ विद्वा
कहेलुं ढे, के आ जगतमां वडना झाडपरनुं फूल, स्वातीनक्षत्रनुं जल, मु
ध्यनो नव, अने उत्तम एवा देवनुं दर्शन. एटलां वानां मलवां डुर्लन ढे
वली हे नव्यो! केटलाएक प्रमादी प्राणी, ते पूर्वोक्त रीते डुर्लन अने
घणा पुख्यथी उपलब्ध थयेल, अने चिंतामणी समान, एवा मनुष्यनवने
केवल विषयसुखना नोग नोगवीनेज पूरो करी नांखे ढे. वली हे नव्यो!
कदाचित् घणाक ड्रव्यनो जो व्यय करीये, तो तेथी अनेक रत्नोनी प्राप्ति
थाय, परंतु कोटिरत्नोना व्ययथी डुर्लन एवा मनुष्यजन्मनो तो एक क्षण
ण मलतो नथी. माटे हे नव्यो! अमूल्य एवा आ मनुष्यनवने तमो
मादे करी शामाटे हारी जाउ ढो? जुउ. वली आ मनुष्यजन्मनां फल
े आठज कह्यां ढे. ते कयां कयां? तो के १ पूज्यपुरुषना पादनुं पूजन,
२ दया, ३ दान, ४ तीर्थयात्रा, ५ तप, ६ पांच परमेष्ठीनो जप, ७ सच्छास्त्राध्य-
यन, ८ परोपकार. आ आठ फल ढे. आ जगतमां जे ड्रव्य वगेरे ढे, ते
गमां चोटेली रजसमान ढे. कारण के जेम पगमां चोटेली जे रज होय,
ने आडी अवली खसी जातां वार लागती नथी; तेम ड्रव्यने पण आवुं
अवलुं चाल्युं जातां वार लागती नथी. वली आ यौवन जे ढे, ते नदी
जलना वेग समान ढे, अने मनुष्यजन्म जे ढे, ते चंचल जलना बिंडु स
मान ढे. जीवित जे ढे, ते पाणीना फीण सरखुं ढे. सर्व आ प्रमाणे ढे, ते
ढतां पण निश्चल ढे मति जेनी एवा जे पुरुषो, ते स्वर्गना गोपुरनी नोग
लने नांगवामां समर्थ, अर्थात् स्वर्गमां जवाना दरवाजाने उघाडवामां
समर्थ एवा धर्मनुं आराधन करता नथी, ते पुरुषो, जरावस्थानी परिण-
तिने प्राप्त थइ, पश्चात्तापथी हणाता थका शोकरूप अग्निमां वली मरे
ढे. आ प्रकारनी देशनाने सांनली त्यां साकेतपुरना राजा पुरुषोत्तमनो
कोइएक कपिंजल एवे नामे पुरोहित बेठो हतो, ते बोल्यो के, हे मुनींड्र!
जीव जे ढे, ते धर्माराधनथी सुखी थाय ढे, अने पाप करवाथी डुःखी
थाय ढे, ए वगेरे आपे हाल जे कह्युं, ते सर्व जो कोइ पण जीव वस्तु
होय, तो तेने लागु पडे; परंतु जीव एवी वस्तुज जो न होय, तो ते आ
पनां कहेलां सर्व, कोने लागु पडे? कोइने नहिं. जुउ. हे मुने! आप जे
जीव पदार्थ कहो ढो, तो ते जीव, कोइने कोइ पण ठेकाणे प्रत्यक्षादि

प्रमाणोथी केम देखातो नथी? वळी आपनां कहेवा प्रमाणे ते जीव, जो
पदार्थ होय, तो जेम आपणे आपणा घरमां जातां अने आवतां कोइ
ने देखीये ठेये, तेम शरीरमां जातां आवतां जीवने केम देखता नथी?
वळी आप कदाचित् एम कहेशो के ते जीव शब्दरूपे ठे, तो ते जी
शंखना शब्दनी पेठे संजळातो केम नथी? तथा वळी कदाचित् आप ए
कहेशो के ते रस समान ठे, तो ते जीव, जात वगेरेना ठसामण समा
रसरूपे पण केम देखातो नथी? माटे हे प्रजो! ए जोतां तो एम ला
ठे के, आ जगतमां जीव वस्तु तो ठेज नहिं. कदाचित् आप वळी ए
कहेशो के आ शरीर तो अस्थि मांस प्रमुखनुं बनेलुं होवाथी जड ठे, परं
ते शरीर, आ जीवपदार्थना संयोगथी चैतन्यवान् थाय ठे, तो त्यां हुं क
हुं, के आ जगतमां मनुष्य, पशु, पक्षी, प्रमुखनां जे शरीरो देखाय ठे,
सर्व शरीरमां पृथ्वी, अप, तेज, वायु अने आकाश. ए पांच महाभूत र
वाथी ते शरीरो सचैतन्य देखाय ठे. कारण के पूर्वोक्त पंच महाभूत,
स्यस्से समुदायरूपे रहे, त्यां चैतन्यशक्ति पोतानी मेळेज उत्पन्न थाय.
केनी पेठे? के जेम गुडादिक द्रव्य एकठां थाय ठे, त्यां मादकशक्ति पोता
नी मेळेज उत्पन्न थाय ठे. माटे हे मुने! आ युक्तिथी जोतां ज्यारे जीव
स्तुज नथी, त्यारे आपनां कहेलां जन्म, मरण, सुख, दुःख, नरक, स्वर्ग,
मोक्ष प्रभृति कोने होय? कपिंजल पुरोहितनां आवां नास्तिकपणानां वचन
सांजळी गुरु बोल्या के, हे जड! तें कह्युं ते रीते ज्यारे जीवज वस्तु नथी,
त्यारे तो कांई पण साधन करवानी जरूर नथी. परंतु हे भाइ! जीव
नथी एम तारे कोइ दिवस जाणवुं नहिं. अर्थात् जीव तो ठेज. परंतु
ते जीव केहवो ठे? तो के चैतन्यलक्षणयुक्त अनुमानग्राह्य पदार्थ ठे,
परंतु चक्षुग्राह्य नथी. माटे हे ब्राह्मण! जो जीव पदार्थ न होय, तो
तारो मत सत्य ठरे, पण तेम केम होय? वळी हे बाडव! अमारा मतथी
तो ते जीवपदार्थ शाश्वतोज ठे. हवे प्रथम तें कह्युं के ते जीव, प्रत्य
क्षादि प्रमाणथी देखातो नथी, तेथी जीवपदार्थ नथी? पण तेम नथी.
कारण के जे आंधळा मनुष्यो ठे, ते जगतमां शाश्वता पदार्थ जे होय
ठे, तेने देखताज नथी. तथा बहेरा जे होय ते, ते शाश्वता पदार्थने सां
जळता नथी. अने जे अंध बधिर नथी ते जीवो, पदार्थने हमे पण

छे, तथा सांजले पण छे, तेथी ते पदार्थो शाश्वत नथी एम केम कहेवाय? ना कहेवायज नहिं. तेम सदोष अने छद्मस्थ प्राणीयो कदाचित् आ शाश्वता एवा जीवपदार्थने प्रत्यक्षरीते देखता नथी, अने तेने केवलज्ञानी तो प्रत्यक्ष रीते देखेज छे, तो ते जीवपदार्थ शाश्वतो नथी एम केम कहेवाय? वली कह्युं छे के, अतींद्रिय, एवा जे जीव छे, तेने चर्मचक्षुवाला मनुष्य देखता नथी, अने सर्वज्ञ एवा सिद्धपुरुषो, तथा ज्ञानसिद्ध एवा योगी पुरुषो देखे छे. वली तें कह्युं के ते जीव, शंखना शब्दनी पेठे संजलातो नथी, तथा जातना त्रंसामण प्रमुख रससमान रसरूपे देखातो नथी? तेनो उत्तर तो, ते पूर्वोक्त उत्तरमां आवीज गयो. कारण के जे अतींद्रिय होय, ते संजलाय नहीं, तेम ते रसनी पेठे देखाय पण नहिं. वली हे कपिंजल! तें कह्युं के पंचमहाभूतना समुदायथी शरीरोमां पोतानी मेले चैतन्यशक्ति उत्पन्न थाय छे, केनी पेठे के जेम गुडादिकद्रव्ययुक्त मदिरामां पोतानी मेले मादकशक्ति उत्पन्न थाय छे? तो त्यां कहुं छुं, ते सांजल. के जे तुं पंचमहाभूत कहे छे, तो ते पंचमहाभूतने सचेतन कहे छो, के अचेतन? जो तुं सचेतन कहेतो हो, तां तो अमोने इष्टापत्ति छे, एटले अमे ते पृथिव्यादिक सर्वने एकेंद्रिय जीव कहीयेज छैये. अने एम कहेवाथी अमारी पेठे तें पण जीव पदार्थ मान्योज कह्यो. तो पीछे आपणे बेहुने वादज क्यां रह्यो? अने जो ते पंचमहाभूतने तुं अचेतन कहेतो हो, तो ते अचेतनना समुदायथी चैतन्यपरिणाम थायज केम? अने वली जो ते प्रत्येक महाभूत अचेतन छे, तो तेने पोतानी मेले समुदायपणे मलवानी शक्ति पण केम संजवे? तेथी तारुं जे आ अज्ञानपणानुं बोलवुं छे, ते सर्व व्यर्थ छे. वली तें कह्युं के गुडादिक द्रव्योथी बनेला मदिरामां जेम मादकशक्ति पोतानी मेलेज उत्पन्न थाय छे, तेम आ शरीरोमां पण पंचमहाभूतना मलवाथी चैतन्य शक्ति स्वतः उत्पन्न थाय छे? तो त्यां कहुं छुं, ते सांजल. के जो एम दरकोइ द्रव्यो एकत्र मलवाथी तेमां स्वतः मादकप्रमुख शक्ति उत्पन्न थइ जाती होय, तो नदीनी वेलु, कांकरा, धुड, घास, वगेरे कदाचित् जो एकठां थइ जाय छे, तो तेथी कोइ पण तरेहनी शक्ति केम उत्पन्न थाती नथी? परंतु हे द्विज! जेनो मदिरा थाय छे, ते गोल वगेरे प्रत्येक वस्तुमां प्रथमथीज मादकशक्ति अंतर्गत रहेली छे तेथी तेमां

मादकशक्ति उत्पन्न थाय बे. नहिं तो थायज नहिं. माटे हे नाई! जीव पदार्थना अस्तित्वमां कांइ पण संशय करवा जेवुं नथी. वळी पण ते जीव ना सिद्धपणा माटे घणांक उदाहरणो जैनशास्त्रमां बताव्यां बे, परंतु ते घणां होवाथी तेनो हाल कहेथी पार आवे तेम नथी? आ प्रमाणनी युक्ति ना प्रत्युत्तरथी निरुत्तर करेलो ते कपिंजल पुरोहित, चूप थइ बेसी रह्यो. त्यारे करुणासमुद्र एवा गुरुये कह्युं के, हे कपिंजल! आ तुने जे कुबोध ला ग्यो बे, ते तारा पोतानाज स्वजावथी नथी लाग्यो. परंतु स्वकृतपापथी अंध तथा दृढमिथ्यात्वी एवा केशवनामना तारा मामाना संगथी लाग्यो बे॥ यतः॥ मोहंधयार पिडिया, पाविंउ कामा डुरंत डुस्काइं॥ नठा नासंति परं, तुछा मिछोवएसेहिं ॥१॥ अर्थः—मोहरूप अंधकारथी पीडित एवा प्राणीओ डुरंत डुःखोने पामे बे, अने वळी ते नष्ट अने तुछ एवा जीवो, बीचारा बी जा जीवोने पण मिथ्यात्वोपदेशे करीने डुरंत एवा डुःखना जोका करे बे॥ १॥ ते सांजळी त्यां बेठेलो ते पुरुषोत्तम नामा राजा, संशयने प्राप्त थइ बे हाथ जोडीने गुरुने पूबवा लाग्यो के, हे जगवन्! आपे हाल कपिंजल पुरो हितने कह्युं के तारो मामो केशव, पूर्वकृत डुष्कर्मोथी अंध थयेलो बे तथा ते मिथ्यात्वी बे. तो हे विजो! ते केशवे पूर्वजन्ममां शुं पाप कर्यां हतां, के जेथी ते अंधत्वने तथा मिथ्यात्वने प्राप्त थयो बे? ते कृपा करी कहो. त्यारे गुरु बोल्या के, सांजळो. एक वसंतपुरनामा नगर हतुं, तेमां एक वीरांगद नामा राजा हतो, ते चंड्मा समान उज्ज्वलगुणवालो हतो. परंतु जेम चंड मामां कलंक बे, तेम ए राजामां पण एक मृगया रमवारूप कलंक हतुं. अ र्थात् आहेडापणाना डुर्गुणवालो हतो. हवे एक दिवस ते मृगया रमवामाटे पोताना पुरनी पासे एक अरण्य हतुं, त्यां आव्यो. अने त्यां आवी ज्यां जु वे बे, त्यां तो केटलांएक बिचारां निरपराधी वनेचरो चरतां हतां, तेने जोयां. जोइने, धनुष्यमां बाण चडावी ते बाणने ते वनेचर सामो सांध्यो, त्यां तो ते वनेचरो समजी गयां के आ अमने मारवा आव्यो बे, तेम समजी ते तत्का ल जयनीत थइने त्यांथी एकदम दोडवा लाग्यां. त्यारे ते राजा पण तेनी पठवाडे अश्वारूढ थइने दोड्यो. अने दोडतां दोडतां केटलांएक वनेच रोने बाणोये करी मारीने लोथ करी नांख्यां. त्यारे तेनी पठवाडे अश्वो पर बेसी दोड्या आवता तेना अनुचरो, तेनी प्रशंसा करवा लाग्या के,

हे महाराज! ए वनेचरोने मारवामां आपे खूब चांचल्य वापर्युं, अने आपनामां घणुंज शौर्य छे? आ वगेरे पोतानी प्रशंसा सांभली हर्षथी तेनां रोमांचित ऊचां थयां. आ प्रमाणे मृगयासक्त एवा ते राजकुमारे एक पर्वतनी निकटना वनने विषे ऊाडमां संताइ बेठेला एक सुवरना बच्चाने दीठो, अने तुरत तेनीपर धनुष्य खेंची बाण मूक्यो; परंतु ते बाण सुवरना बच्चाने न वागतां ऊाडनी नीचे काउस्सग्गध्याने बेठेला कोइएक साधुने वाग्यो. पछी वीरांगदकुमारे विचार्युं जे बाण तो वाग्यो, परंतु जेने बाण वाग्यो ते सुवरनो बालक दीनशब्द करी पड्यो जणायो नहिं. माटे हुं त्यां जइ जोउं तो खरो के ते बाण तेनेज वाग्यो छे, के कोइ बीजाने? एम विचार करी ते एकदम त्यां आवीने ज्यां जोवे, त्यां तो ते सुवरना बच्चाने तो बीलकुल दीठोज नहिं. परंतु काउस्सग्गध्याने रहेला, तथा जेना पगमां बाण वागवाथी रुधिर चाल्युं जाय छे, एवा कोइएक साधुने दीठा. ते देखतांज वीरांगदकुमारने मनमां अत्यंत संभ्रम थइ गयो, अने ते विचारवा लाग्यो के, अरे! हुं महापापी थयो! अरे! हुं भयंकर कर्म करनारो थयो! कारण के आवा निर्मल, ध्यानासक्त एवा निरपराधी साधुने में विना कारण बाण मार्यो! हा!!! हवे हुं शुं करुं! क्यां जाउं!! अरे! तोपण कांइक ठीक थयुं? जो कदाचित् आ मारा बाणथी आवा उत्तमसाधु मरण शरण थइ गया हत, तो मने घोरातिघोर नरकमां पण स्थानक मलत नहिं! अर्थात् अनिर्वचनीय एवा नरकदुःखने भोगवतां, लाखो जन्म थात, तोपण मारो दुःख मांथी पार आवत नहिं. एवी रीतनो विलाप करीने ते राजा, ध्यानासक्त एवा ते साधुना चरणमां पडी गयो, अने मोहोटा स्वरथी कहेवा लाग्यो के, हे कारुण्यनिधे! हे कृपासागर!! हे त्रिजगज्जन वत्सल!!! पापी, अने दुष्टकर्म करनार एवा में, मृगया रमतां आंहिं आपनी निकट रहेला एवा सुवरना बच्चाने जोइ बाण मार्यो हतो, तो ते बाणना सपाटामांथी सुवरनो बालक तो कोण जाणे क्यां सटकी गयो, परंतु ते बाण, निरपराधी एवा आपना चरणमां लागी गयो. माटे ते पापथी तथा जगतमां थता अपयशथी मने कोइपण रीते मुक्त करो! कारण के हाल जेवुं, में कर्म कर्युं छे, तेवा कर्मने कदाचित् कोइ उग्र पापी होय, ते पण करे नहिं. पण आप दयालु छो, तेथी मारीपर दया करी प्रसन्न थाओ. वली आप स

रखा जे महात्मा पुरुषो बे, ते कृपा करी हुं जेवा अज्ञानी जनना महोटा पण अपराधने क्षमा करे छे. अने हे प्रनो! जो आपने कांइ शिक्षा करवी होय, तोपण में, आ मारुं सर्व शरीर आपने अर्पण करेलुं छे, तेथी जेम आपने नासे, तेम आप शिक्षा करो. आ प्रमाणे घणीज विनति करी, तोपण ध्यानासक्त एवा ते मुनि कांहिं पण बोव्या नहिं, त्यारे पाबो ते राजा वधारे मुःखी थइ विनति करवा लाग्यो के, हे जगवन्! हुं वसंतपुरनो वीरांगद नामा राजा बुं, तेथी आपने अनुकंपा करवा योग्य बुं. नथी हे दीनवत्सल! आप मने कांइ जवाब देता नथी, तेनुं कारण शुं बे? अने हे जगवन्! आपने आवडो महोटो कोप, मुज किंकरपर करवो घटे? ना नहिं. अने हुं जाणुं बुं, के आप जेवा पुरुष कोप करे, तो ते कोप करी त्रण लोकने पण बाली जस्म करी नांखे! तथा शाप आपी स्वर्गमां रहेला इंड्ने पण इंड्रासनथी एकदम हेतो नांखी दीये, तो हुं जेवानुं तो शुंज कहेवुं? माटे हे कृपालो! आप जेवा दयालु पुरुष जो दया करे, तोज मारा सरखा पापी जीवथी जीवाय, नहिं तो जीवाय नहिं. वली हे प्रनो! ज्यांसुधी आप मारीपर कृपा नहिं करो, त्यांसुधी मारो आत्मा कंपायमान थतो रहेशेज नहिं. हे मुनींड्! फाजुं शुं कहुं? परंतु जो हवे आप दयारूप ज्योत्स्नाथी मने नहिं शीतल करो, तो कृतापराध एवो हुं जरूर पापरूप प्रतापथी बली जस्म थइ जाइश! ए निश्चे जाणजो.

आ प्रकारना चाटुवचनरचनामां पटु एवा ते राजानां वाक्य सांजली काउस्सग्गध्यानथी जाग्रत थया एवा मुनि बोल्या के, हे राजन्! कांइ पण जय राख नहिं. अपराध करनारा प्राणीपर पण अमे जे मुनियो बैये, ते कोप करिये नहिं, तो तुं तो वली कृतापराधनो पश्चात्ताप थयो बो, तेथी तारीपर तो केमज करीये? वली अमे तो शुं? परंतु अम्मद्यतिरिक्त बीजात पण तारीपर कोप करे नहिं. पण हे राजन्! तुने यत्किंचित् हुं हितोपदेश करुं बुं, ते सांजल. के हे नाइ! जो. आ विषयजोगोना संयोगने, अने यौवनने तथा जीवितने पण करिकर्णसमान अनिश्चल मानी ते अनिश्चल एवा विषयजोगादिकना अल्पसुख माटे जीव प्राणीमात्र कोइपण वखत पापमां प्रीति करवी नहिं. वली हे राजन्! आ संसार जोगासक्तप्राणी, एम प्रत्यक्षरीत जाणे बे, जे आ इंड्रियना जोग जोगववा माटे, आ पण

करीये छैये, अने वली ते पाप नरकादिकना दुःखे करी जोगववुं पण पड
शे, तो पण ते प्राणी प्रापकर्म करता बंध थाता नथी. ते केनी पेठे ? तो
के जेम कोइ मिंदडो दूध पानमां आसक्त थयेलो होय, तेने आपणे ला-
कडी वगेरेथी मारीये छैये, त्यारे ते जाणे छे, के आ मार मुने दुग्धपान
करवानी आसक्तिथी पडे छे, तो पण ते दूधपानने छोडतो नथी. वली हे
नृप! जेम कोइ सद्रत्न अगाध समुद्रमां पडेलुं होय, तेने माटे आपणे
घणो प्रयास करीये, तो पण ते उपलब्ध थातुं नथी, तेम अपार एवा सं-
सारसमुद्रमां मनुष्यजन्मरूप रत्न पडेलुं छे, ते जीवने घणाक कष्टोथी पण
उपलब्ध थातुं नथी. अने ते अति दुर्लभ एवुं मनुष्यजन्मरूप रत्न जीव
ने कदाचित् मले छे, तो ते मनुष्यनुं घणुंज महोटुं आयुष्य तो फुटेला
घडामांथी जेम जल चाल्युं जाय छे, एम चाल्युं जाय छे. अने वली ते म
नुष्यनी पछवाडे विकराल एवो काल तो फल्याज करे छे. तेमां ज्यारे ते का
लनो लाग फावे छे, त्यारे ते तुरत लइ जाय छे. तेथी हे राजन्! हिंसा क
मरूप पापप्रसंगनो परित्याग करी तुं धर्ममां मन कर. वली हे राजन्! हा
ल जे तुं जीवहिंसा करे छे, ते केवी छे? तो के आपत्तिनी मूल छे, मोक्ष
नी प्रतिकूल छे, सहु कोइ प्राणीयोने दुःखनी देनारी छे, ते माटे प्रथम तो
ते हिंसा करवानोज त्याग कर. जे माणस, सर्व प्राणी मात्रने अत्यंत वल्ल
भ एवा प्राणोनो पोताना यत्किंचित्स्वार्थ माटे निर्विलंबपणे नाश करे छे,
ते प्राणी, प्रत्यक्ष हलाहल विषनुंज पान करे छे, एम जाणवुं. वली केटला
एक माणसो, पापकर्मोये करी उपार्जन करेला द्रव्यथी पोताना कलत्रादि
कनुं पोषण करे छे, परंतु ते कलत्रादिक, परलोकमां परवश पडेला ते पोषण
कर्त्ता प्राणीनुं कांइ पण सहाय करे छे? ना नथीज करता. तेणे स्वजन,
तथा पोताना देहनुं सारी रीते अशनादिके करी पोषण कर्युं होय, तो पण
ज्यारे तेनो काल आवे, त्यारे ते स्वजनादिक कांइ तेने कालथी बचावी श
के छे? ना नहींज. ते केनी पेठे? तो के जेम सारी रीते पोषण करेलो दुष्ट
अनुचर, संग्राममां पडेला पोताना स्वामीने बचावी शकतो नथी. माटे हे
राजन्! आपत्तिमां पण तारे धर्मनुंज आराधन करवुं. कारण के ते जीवनो
पोषित एवा स्वजन देहादिक त्याग करे छे, पण सेवन करेलो जे धर्म छे,
ते कांइ तेनो त्याग करतो नथी. ते केनी पेठे? तो के पोषण करेला सारा

अनुचरनी पेठे. माटे तारे धर्माराधनमांज प्रतिदिन प्रीति राखवी अने अनंतदुःखकारक एवां हिंसाप्रमुख पापकर्मोनो त्यागज करवो. आ प्रकारे ते मुनिना करेला उपदेशने सांजलतांज अपूर्वकरणरूपखड्गे करी कपाइ गयो छे मिथ्यात्वरूप ग्रंथि जेनो अने समकितबोध पामेलो एवो ते वीरांगद राजा, हर्षे करी ते मुनिने सविनय कहेवा लाग्यो के, हे जगवन्! देशनारूप अमृतदाने करी आपे मारो महोटो अनुग्रह कर्यो. माटे हे महाराज! हवे मने जेवां घटे तेवां गृहस्थधर्मरूप श्रावकनां बार व्रत उच्चरावो? त्यारे गुरुये पण सम्यक्त्वमूल द्वादशव्रतरूप गृहस्थाश्रमधर्मनो उपदेश कर्यो. ए सांजली ते वीरांगद राजा पण यथाशक्ति ते श्रावकना व्रतने ग्रहण करी पोताना करेला अपराधने खमावीने घेर आव्यो. पछी गुरुना करेला उपदेश प्रमाणे धर्मने पाली अनुक्रमे ते शुद्ध श्रावक थयो.

हवे ते गाममां जाण्युं छे जीव अजीवनुं तत्व जेणे एवो अने कदाग्रहथी विमुक्त, जिनशासनना मार्गने अनुसरतो एवो कोइएक जिनप्रिय नामा श्रावक रहे छे, ते प्रतिदिन वीरांगद राजा पासे आवी ते राजाने धर्ममां स्थिर करवा माटे अनेक रीते धर्मोपदेश आपे छे, अने साधुजनां वखाण पण करे छे. अने ते राजा पण तेनी जे कांइ वात होय, तेने घणाज मानथी स्वीकारे छे, कारण के तेनी पर ते राजानो धर्मगुरु समान जाव छे. वळी राजा सामायिक, के पोषध, के जिनपूजा प्रमुख कांइ पण धर्मकृत्य करे छे, त्यारे तेनुं साहाय्य सहुनेज करे छे. हवे तेज गाममां कोइएक मोहन नामा वैश्य रहे छे, तेने स्वजननुं तथा द्रव्यनुं के बीजा कोइ प्रकारनुं सुख नथी, तेथी तेणे विचार्युं जे हुं जो उपरथी देखवा मात्र श्रावक थनुं, तो आ गाममां मारी आजीविका चाले. कारण के आ गामनो राजा जे छे, ते जैन श्रावक छे? तेम विचारी तेणे जावसम्यक्त्वरहित, द्रव्यधर्मरूप श्रावक धर्म स्वीकार्यो. एटले जाव विना उपरथीज श्रावक जेवुं आचरण करवा लाग्यो. हवे एक दिवस ते मोहन, जिनप्रिय नामा श्रावकने मळ्यो, अने पोतानी आजीविका माटे तेने कहेवा लाग्यो के, हे सत्पुरुष! हे साधर्मी जाइ! तमो प्रतिदिन राजाने त्यां जाओ छो, अने ते राजा शुद्ध श्रावकपणे वर्ते छे, तो मने महेरबानी करी तेमनो मेळाप करावो, जेथी हुं एना उत्तम श्रावकनी निश्रावे प्रतिदिन धर्माचरण करुं? ते सांजळी साधर्मिक ए

जिनप्रियश्रावके कह्युं के ठीक छे. ज्यारे हुं राजा पासे जाउं, त्यारे तमे मारी साथे आवजो. पछी ज्यारे जिनश्रावक राजा पासे जवा तैयार थयो त्यारे मोहन त्यां आवी ते जिनप्रियश्रावकनी साथे राजा पासे गयो. अने त्यां जइ उपरथी शुद्धश्रावक समान भावयुक्त वार्त्ता करवा लाग्यो. ते जोइ राजाये भद्रभावथी जाण्युं जे, अहो! आ केवो सारो श्रावक छे? वली केवो गरीब छे? माटे तेने जिनपूजनना कार्यमां राखीये? अने तेने कांइक आजीविकानो बंदोबस्त पण करी आपिये? एम विचारी ते मोहननी जिनपूजननाज कार्यमां योजना करी. तथा आजीविका पण करी आपी. हवे मोहन त्यां रही ते राजानो प्रतिदिन पोतापर भाव वधारवाना समयथी देखवामात्रज अत्यंतभाव बतावी सायंकाले श्रावकोनी सभा करी उत्तम एवा श्रावकधर्मनो उपदेश करवा लाग्यो, तेथी तेने सहु कोइ श्रावको आ घणोज उत्तम श्रावक छे, एम मानवा लाग्या. एक दिवस वीरांगद राजाये पोताना पुत्र वीरसेनकुमारने राज्यधुर धारणमां समर्थ जाणी मध्यरात्रे धर्म जागरिकाये जाग्रत थइ, संसारपर वैराग्य आववाथी प्रातःकालमां ते मोहनने बोलावी आज्ञा करी के, हे भद्र! कोइपण ठेकाणे जो धर्माचार्य मुनि आव्या होय, तो जुवो. कारण के मारे ते धर्माचार्य पासे दीक्षा लेवी छे, अने तेवा उत्तम गुरुनी सेवाये करी मारा आत्माने संसारांबुधिथी तारवो छे? ते सांभली मनमां खेद पामी उपरथी भाव देखाडी मोहन बोल्यो के, अहो राजन्! आ विचार तो आपे घणोज उत्तम धार्यो? एम कही मनमां विचारवा लाग्यो के, अरे! आ तो मारे दुःख थवानुं थयुं. कारण के ज्यारे आ राजा साधु थइ चाल्यो जाशे, त्यारे मारी आजीविका केम चालशे? अने पछी हुं शुं करीश? माटे थोडो वखत बाहार जाउं, अने जइ आवीने कहुं के दीक्षा देवामां जेवा जोइये तेवा धर्मगुरु क्यांहि मलताज नथी. एम कहीने आ राजा गृहस्थावासमांज रहे, तेवो उपदेश करी तेने चारित्र लेतो अटकावुं? एम विचार करी राजानी आज्ञा लइ गुरुने शोधवाना मिषथी बे चार घडी बाहार जइ पाछो राजा पासे आवी हाथ जोडी विनति करी कहेवा लाग्यो के, हे राजन्! में धर्मगुरुने घणे ठेकाणे शोध्या, तथा तेनो. बीजा माणसोने मोकलीने घणे दूरसुधी शोध करावी, परंतु तेवा सुधर्मी धर्मगुरु कोइपण स्थले उपलब्ध थाता न-

श्री. माटे मारो मत तो एम ने, के आपे चारित्रज लेवुं नहीं. कारण के था पण जेथाथी चारित्र पलवुं वहुज कठिन ने. जुर्ज. प्रथम तो आपणुं मन जे ने, तेज पीपलानां पत्र जेवुं अतिचंचल ने. वली आपणी इंड्रियो जे ने, ते निरंतर विषयाजिलाषयुक्त रहे ने. अने प्रमाद जे ने, ते तो सहु कोइने डुस्त्यजज ने, तो आपणुं तो शुंज कहेवुं? वली हे राजन्! आपण जेवा कायर पुरुषो तो अष्टादश शीलांग व्रतो कोइपण दिवस धारण करी शके नहिं. अने पूर्वे जे व्रतो महर्षियोये पालेलां ने, ते व्रतो शुं आपणथी पली शके? ना नज पली शके? तेमां वली बीजां व्रत तो कदाचित् महाकष्टे करी पले, परंतु ब्रह्मचर्यव्रत तो पलेज नहिं. अने चारित्र लइने जो ब्रह्मचर्यव्रत न पले, तो आपणे जे कांइ व्रत पाल्यां होय, ते सर्व व्यर्थज थाय? एम जैनसिद्धांतमां सर्वत्र लख्युं ने. अने हे राजन्! हाल आपणने वैराग्य आववाथी आपणे चारित्र लइये, अने पनी ब्रह्मचर्यव्रत न पलवाथी पाना मुंकाइने आपणे गृहस्थाश्रम अंगीकार करीये, तो मोहोटुं पाप लागे, अने वली तेथी अनंतजवच्रमण करवुं पडे. माटे ए सर्व खटपट मूकी दइने हाल जे गृहस्थावास ने, तेज पुण्यावास ने, एम जाणी तेमांज रहेवुं योग्य ने. अने हे नृप! आ गृहस्थावासमांज रही दान, पुण्य, धर्म, व्रत, तप, नियम जो पालिये, तो ते गृहस्थपणामां रहेवुं पण उत्तमज ने. हे राजन्! आ उपदेश हुं आपनेज कहुं बुं, तेम नथी. परंतु मने पण आपनी पेठे वली संसारपर वैराग्य थवाथी संयम लेवानी इच्छा थइ हती, तेथी में पण हालनी पेठे शुरू चारित्रधारी धर्मगुरु शोधवा मांड्या हता, परंतु ते दिवस तेवा गुरु मने पण मल्या नहिं तेथी, अने वली बीजां हाल जे में कह्यां के, आपणाथी संयम न पले, ते कारणोथी निर्विण थइ हजी सुधी हुं आ गृहस्थधर्ममांज वर्तुं बुं. वली हे राजन्! चारित्र लइने ते चारित्रनो त्याग करवो, ते पर्वतथी नीचे पड्या जेवुं ने, अने गृहस्थाश्रममां रही ते गृहस्थव्रतनो त्याग करवो, ते मांचाथी नीचे पड्या जेवुं ने. तो जे पर्वतथी पडे, तेने जेवुं डुःख थाय ने, तेवुं डुःख, मांचापरथी पडनारने थातुं नथी. माटे आपने गृहस्थधर्ममां जे रहेवुं तेज उत्तम ने. आवां वचन मोहननां सांजली वीरांगदराजा ऊंडो विचार करवा लाग्यो के, अहो! आ मोहनीयो तो उत्तम एवा मोक्षकारक माहात्म

एवुं जे चारित्र, तेने निंदे छे. अरे! आवां वाक्यो तो आ लोकमां अने पर लोकनां दुःखदायकज थाय छे. अहो! वली जुन. आ केवो अज्ञानी छे के, जे आवां मिथ्या वचन कहीने चारित्र लेवामां विघ्न करे छे? जेम कोइ खेडुत माणस, माल खावशे, साचवशे, वेचशे, नामुं लखवुं, हिसाब राखवो, जोखम लागवुं, ए वगेरेनो जय देखाडीने व्यापार करनारा व्यापारीने वेपार करतो अटकावे, अने पोतानी खेडनां वखाण करी ते खेड करवानो उपदेश करे, तेम आ मोहनीयो पण साधुधर्म रूप व्यापारने निंदीने ते धर्मने स्वीकारवानी ना कहे छे अने गृहस्थधर्मरूप खेडने वखाणी तेमांज रहेवानो उपदेश करे छे. वली आ मोहनीयाना कहेवा प्रमाणे प्रमादथी लोकोत्तर मार्गने विषे जो विघ्नोनुं चिंतवन करीये, एटले माहादुस्तर एवुं चारित्रव्रत ते केम पलाय? एम जो विचार करीये, तो तो पछी मोक्षश्रेनोज अजाव थाय. कारण के सर्वत्र प्रसिद्ध मोक्षसाधक तो यतिधर्मज छे, तो ते धर्मनो जे जीवे अंगीकार नथी कर्यो, ते जीवनी सन्नति थातीज नथी? माटे आवा धर्मोत्थापक वाक्य बोलनार एवा आ मोहनीयानी साथे वात करवानो पण मारे हवे शी जरूर छे? कांई नहिं. परंतु आ वात हुं जिनप्रिय श्रावकने बोलावीने कही बतावुं के जेथी तेने पण आ मोहनीयाना आयनी मालम पडे, अने जे कांइ कहेवानुं होय ते पण कहे? एम विचारी जिनप्रिय श्रावकने तेडावी पोताने जे वात मोहन साथे थइ हती, ते सर्व वात सविस्तर कही आपी. ते सांजली किंचित्कोपाक्रांत थयेलो ते जिनप्रिय, मोहनने कहेवा लाग्यो के, हे मोहन! जेवुं तारुं नाम छे, गुण पण तेवाज छे. केम के तारुं नाम मोहन होवाथी जइ जाती राजाने संयम ग्रहण करवामां खोटां अने धर्मथी प्रतिकूल एवां वाक्योथी मोहमां नांखे छे? ते जेम केः—तें कह्युं के आपणुं मन घणुं चंचल छे, आपणी इंद्रियो तो विषयनोगनी अजिलाषा कर्याज करे छे, प्रमाद जे छे, ते सर्वनो पराजव करे छे, तो आपणो करे, एमां तो शुंज कहेवुं? शीलां गवत जे पालवां ते घणांज कठिन छे. वली ए सर्व जे कह्युं, ते तें शुं समजीने कह्युं? वली हे मूर्ख! सांजल. जे साहसिक पुरुषो छे, तेने चंचल एवुं चित्त शुं करी शके छे? तथा तेने प्रबल एवो इंद्रियवर्ग पण शुं करी शके छे? वली प्रमाद पण तेने शुं करे छे? निरंतर स्वाध्याय, ध्यान, तप,

तेने विषे रहेला, गुरुना वचनमां निरत अने नवब्रमणथी नय पामताए वा अनागार साधुननुं चित्त, कोइ दिवस पापकर्मने विषे जाय? ना नज जाय. वली अष्टादश शीलांगरथना धुरने वहन करवाने समर्थ एवा साधु रूप जे वृषन ठे, ते शुं शीलांगरथनो चालतां चालतां अर्ध मार्गमां त्याग करे? ना नज करे. एम करतां कदाचित् ते पुरुष, कोइएक कर्मना दोषे शिवमार्गमां चालतां चालतां स्खलन थइ जाय, तो शुं ते मार्गमां शीलांगरथने वहन करी बीजाये न चालवुं? वली हे जड! सांजल. कोइक वाहाणमां बेसनारा पुरुषवालुं वाहाण ते बेसनारना कर्मयोगे कदाचित् नांगी गयुं होय, तो पठी बीजा पुरुषोये ते वाहाणमां शुं न बेसवुं? वली कदाचित् कोइक ज्वरित माणस, घणुंज घृत खाइने मरण पाम्यो होय, तो शुं बीजा निरामय माणसे घृत खावुंज नहिं? अने तें वली एम कह्युं के, मनुष्यने पर्वतपरथी पड्याथी जेवुं दुःख थाय ठे, तेवुं मांचापरथी पडवाथी दुःख थातुं नथी. परंतु हे नाइ! ते दृष्टांत तो संयमथी जे पडेला होय, तेने लागु पडे ठे, परंतु ते दृष्टांत कांइ संयमनो उद्योग करवा तत्पर थया होय तेने लागु पडतो नथी. वली आ तारा कहेला दृष्टांतथी शुं बोध थाय ठे? के संयमव्रत धारण करवा इछनारने संयम लइ मूकवो नहिं, तेवो बोध थाय ठे. पण जे दृढवैरागी होय, ते संयम लइने ठोडे नहीं. अने हे मोहन! जे पापी पुरुष, तारा सरखी पोतानी कल्पितयुक्तियोये करी चारित्र ग्रहण करवामां समुत्सुक थयेला जनने चारित्र लेता बंध करे ठे, तो ते बंध करनार पुरुष, नरक, तिर्यग्, वगेरे लाखो गमे दुःखनुं नाजन थाय ठे. माटे हे अज्ञानी! तेवा वाक्यरूप प्रत्यक्ष निन्हवथी तारामां पुष्टरीते मिथ्यात्वज नर्युं होय, एम देखाय ठे. वली तें कह्युं के तेवा शुद्धव्रतधारी साधुर्ठ तो मलताज नथी? तो हे अज्ञानी! सर्व संगविमुक्त, पंचमहाव्रतधरणधीर, पांच समिति, त्रण गुप्ति, तेणे युक्त, ज्ञान, ध्यान अने तप, तेमां लीन एवा गुरुर्ठ तो प्रत्यक्षरीते घणेज स्थले विचरे ठे, अने अमोने दर्शन पण थाय ठे. पण हे मिथ्यादृग्! तुं मिथ्यादृष्टि ठो, तेथी तुने ते यतिवर्गनां दर्शन क्यांथी थाय? जेम कोइ जात्यंध माणस होय, ते प्रत्यक्ष पडेला घटपटादि पदार्थोने देखे ठे? अने हे तुछमते! निर्ग्रंथ, स्नातक, पुलाक, बकुश, अने कुशील, ए पांच निर्ग्रंथथी तो आ तीर्थ रहे ठे. तेमां हाल निर्ग्रंथ, स्नातक

अने पुलाक, ए त्रणनो विछेद थइ गयो छे. अने बकुश अने कुशील, ए बे निर्ग्रंथ तो ज्यां पर्यंत तीर्थ प्रवर्त्तशे, त्यां पर्यंत रहेशे. ते शुं तुं जाणतो नथी? आगममां पण कहेलुं छे के ॥ गाथा ॥ निग्गंथ सिणायाणं, पुलाग सहियाण तिह्नि वुछेउ ॥ समणा बउस कुसीला, ता तिठं तावहो होति ॥ १ ॥ अर्थः–निर्ग्रंथ, अने स्नातकनो तो ए पुलाक साथे विछेद थयो छे, एटले ए त्रणेनो हाल विछेद थइ गयो छे. परंतु बकुश अने कुशील, ए बे निर्ग्रंथ तो ज्यांसुधी तीर्थ प्रवर्त्तशे, त्यांसुधी रहेशे. हवे हे मोहन! जो तुं जयानक एवा जवारण्यमां जमवानी इछा न करतो हो, तो हाल तें जे डु- र्नांपितवचन कह्यां छे, तेनी तुं गुरु पासे जइ आलोचना ले. आ प्रकारे जिनप्रियश्रावके तेने घणाक एवा हेतुवादो कही निरुत्तर कर्यो. तेथी ते मोहन कांइपण बोल्यो नहिं, तेम डुर्जापितनुं डुष्कृत पण आलोच्युं नहिं. त्यारे ते जिनप्रियश्रावके जाएयुं जे, अहो! आ तो खरेखरो धर्मध्वजज छे. अर्थात् आ कांइ खरो श्रावक नथी. एम जाणी राजानी पेठे पोते पण तेनी साथे काम विना बोलवानो व्यवहार छोडी दीधो. पछी ते जिनप्रियश्रावक वीरांगदराजाने कहेवा लाग्यो के, हे राजन्! तमो आ प्रमाणे संयम लेवा इछो छो. तेथी तमोने धन्य छे. कारण के संयम शिवाय जीवनो मोक्ष थातो नथी. अने तमारा जेवा चारित्र ग्रहण करनाराना मनोरथने जे पुरुष जांगे छे, ते पुरुषनुं कोइ दिवस कल्याण थातुं नथी. वली हे राजन्! देव अने गुरु, तेना चरणारविंदना प्रतापथी तमारा धारेला सर्व मनोरथ सफल हो. अने हे देव! संयमनी इछा छे, माटे संयमने ग्रहण करो. हवे विलंब न करो. अने हुं पण तमोने संयम ग्रहण करवामां यथा शक्ति सहायक थइश. हे विजो! जो तमो गुरुनी वाट जोता हो, तो गत दिवसेज शांत, दांत एवा जयकांत नामा मुनीश्वर तमारा उद्यानने विषेज समोसर्या छे, माटे हे स्वामिन्! तेनी पासे जइ जे लेछित छे, ते शीघ्र साधी लीयो. आ प्रकारनां जिनप्रियश्रावकनां वाक्य सांजली, ते वीरांगद राजा अत्यंत हर्षायमान थइ, तुरत ते गुरुनी पासे जइ तेमने नमन करी योग्यस्थानपर बेठो. त्यारे गुरुये देशना देवानो प्रारंज कर्यो. ते जेम केः– ॥ श्लोक ॥ डुःखं स्त्रीकुक्षिमध्ये प्रथममिह जवे गर्जवासे नराणां, बालत्वे चापि डुःखं मललिनवपुः स्त्रीपयःपानमिश्रम् ॥ तारुण्ये चापि डुःखं न-

वति विरहजं वृद्धजावोऽप्यसारः, संसारे रे मनुष्या वदत यदि सुखं स्व मप्यस्ति किंचित् ॥ १ ॥ निर्द्रव्योधनचिंतया धनपति, स्तद्रक्षणे व्याकुलो, निस्त्रीकस्तदुपायचिंतनपरः स्त्रीमानपत्येच्छया ॥ प्राप्तापत्यपरिग्रहोपि सततं रोगैः पराजूयते, तस्मान्मुक्तिपथं विहाय जुवने कोनाम किं सुस्थितः॥ २ ॥ अर्थः–हे मनुष्यो! आ संसारने विषे जीवने तो स्वल्प पण सुख होय, तो कहो? जुर्ज. प्रथम तो जीवने गर्जावासमां, स्त्रीना उदरने विषे दुःख थाय ठे, अने ज्यारे पाठो ते उदरथी बाहार आवे ठे, त्यारे पठी बालजावने विषे मलथी मलिनपणानुं तथा स्त्रीना पयःपानथीज जीववुं ते वगेरेनुं दुःख थाय ठे. तदनंतर ज्यारे पाठुं ते तरुणपणुं पामे ठे, त्यारे कामविकारनुं दुःख थाय ठे. त्यारपठी ज्यारे जीवनी वृद्धावस्था थाय ठे, त्यारे ते वृद्धावस्था तो केवल कष्टमयज होय ठे. माटे जो केवल सुखज जोइये, तो तो संसारना त्यागमांज ठे ॥ १ ॥ वली जुर्ज. आ संसारने विषे निर्धन जे ठे, ते धन मेलववाने माटे प्राणांत कष्ट जोगवे ठे. तेमज वली जे धनवान् होय ठे, ते द्रव्य रक्षणनी चिंतामांज व्याप्त रहे ठे. तथा जे स्त्री विनानो विधुर पुरुष होय ठे, ते स्त्रीमेलापनी इछा कस्या करे ठे, अने वली जे स्त्रीवालो पुरुष होय ठे, ते संताननी इछा कस्या करे ठे. अने जो संतान होय ठे, तो निरंतर रोगोथी पराजव पामशुं तो केम थाशे? तेनी चिंता कस्या करे ठे. माटे हे मनुष्यो! आ जगतमां मुक्तिना मार्गने पकड्या शिवाय बीजो उत्तम कयो मार्ग ठे के, जे मार्ग पकडवाथी जीवने सुख थाय? ॥ २ ॥ आ प्रकारनी संसारनी असारता सांजलीने प्रेमे करी परमार्थनुं चिंतवन करी जीवितनी पण अनित्यता जाणीने ते वीरांगदराजा, मोक्षसाधनमां उत्सुक थयो. तेथी तेणे शुजदिवसने विषे पोताना पुत्र वीरसेनकुमारने राज्यगादी आपी. अने जिनप्रियश्रावक, तेनी स्त्री, मंत्री, सामंत, श्रेष्ठी प्रमुखनी साथे ते श्री जयकांतमुनीश्वरनीज पासे दीक्षा लीधी. पठी क्रमे करी ते मुनि अग्यार अंगो जण्या, दश प्रकारे तथा अनेक प्रकारे मुनियोनुं वैय्यावृत्य करवा मांड्युं, अने ते वैय्यावृत्ये करी ते मुनिये पुण्य सामग्रीनुं उपार्जन कस्युं. पठी षष्ट, अष्टमादिक एवां उत्कृष्ट तपोये करी सर्व कर्मोने खपावी अनशनव्रत अंगीकार करी, समाधिमरणे काल

करीने ते वीरांगदराजा शुक्रकल्पनो इंद्र थयो. अने तेनी साथे जे जिनप्रि
श्रावक हतो, ते पण शुक्रदेवलोकने विषे महर्द्धिक सामानिकदेवता थयो.

हवे ते मोहन जे हतो ते प्रथमथी मिथ्यात्वी तो हतोज, परंतु ज्यारे
जिनप्रियश्रावकथी तिरस्कारने प्राप्त थयो, त्यारथी तो ते, साधुनो महोटो
द्रोही थयो. अने मनमां अत्यंत मिथ्यात्वने धरतो थको पोषधना अने आ
वश्यकना मिषथी साधुना उपाश्रयमां जावा लाग्यो. त्यां जइने ते उपाश्र-
यमां रहेला साधुना दोषो गवेषवा लाग्यो. एटले ते छोट चालवानी चाल
णी जेवा गुणवालो थयो. जेम चालणी छे, ते चालणने ग्रहण करे, अने
उत्तम सारभूत एवा छोटनो त्याग करे. तेम आ मोहन पण साधुना
दोषोने ग्रहण करे छे, अने तेमना जे गुणो छे, तेमनो त्याग करे छे. वली
ते मोहन, साधुना दोषोने गवेषी ते दोषोने केवल मनमांज समजी
बेसी रहेतो नथी, परंतु ते सर्व श्रावकोने घेर घेर जइ कहेतो फरे छे
के, हे श्रावको! आ वखतमां कोइ जैन साधु तो साधुना धर्म पालताज
नथी. तमे कहेशो के ते वातनी तमने केम मालम पडी? तो के सांभलो.
हुं, पोषध तथा सामायिक करवा प्रतिदिन उपाश्रयमां जाउं छुं, तो त्यां
में ते साधुउमां प्रत्यक्ष रीते दोषोज दीठा छे, तेमां कोइपण साधुने सारी
रीते परिपूर्णरीते चारित्र व्रत पालनारो दीठो नथी. ते तेना दोषो कहुं, ते
सांभलो. के ते उपाश्रयमां रहेता साधुमांहेला केटलाएक साधुउ तो
मुहपत्ति बांध्या विनाज बोल्या करे छे. वली केटलाक साधु दंडासनने
करमां लइने चाले छे. केटलाएक साधु तो आखो दहाडो सर्व क्रिया छो
डीने उंघ्याज करे छे. वली केटलाएक साधु विकथाज कर्या करे छे.
कोइएक साधु तो पर्व दिवसना उपवास पण करता नथी. कोइएक साधु
शुरूसूत्र पण वांची जाणता नथी. केटलाएक साधु स्वाध्यायाध्ययन पण
करता नथी. माटे ते जोतां तो मने एम लागे छे के, सर्व साधु दोषनाज भ
रेलाज छे. तेथी तेउने जे अन्न वगेरे वहोराववुं, ते पण सर्व व्यर्थज छे. आ
प्रकारना मूढपणाथी कहेलां वचने करी दानधर्मालु जे श्रावको हता, तेनी
श्रद्धानो सात्र नाश करी नांख्यो. तथा भाव पण उतारी नांख्यो. आ प्रकारे
साधुनिंदक अने दुष्ट एवो ते मोहन, काले करी मुखपाकना रोगथी मरण
पामी पछी विंध्याचलपर्वतनी अटवीने विषे हस्ती थइने अवतर्यो. त्यारे

त्यां तेने वनेचरोये पकडी लीधो. अने ते वनेचरो पासेथी तेने कोइएक धन वान् वैश्ये मूल्य दइ वेचातो लीधो. अने वली तेणे पण ते हस्तीने मथुरान गरीना राजाने अर्पण कस्यो. अने ते राजाये आ शूर हस्ती ठे, एम जाणी विषम एवा संग्राममां ज्यारे लडवा जाय, त्यारे तेनीपर पोते वेसे, तेथी तेने सर्व हाथीयोनो आगेवान कस्यो.

हवे पूर्वजवाज्यासथी ते हाथी, साधुर्डनो द्वेषी हतो तेथी पोताना स्था नकथी नजिक एक वन ठे, त्यां सद्याय ध्यान करता केटलाएक साधुर्डनो शब्द सांनळ्यो. तेथी ते अति क्रोधायमान थइ पोताने बांधवाना आलान स्तंजने जांगी, चिक्कारशब्द करी एकदम ते साधुर्डने मारवा दोड्यो. ते दोडतां दोडतां महा पापना योगथी रस्तामां एक महोटो अने उंमो खाडो आव्यो, तेथी ते खाडामां पडी गयो, अने पडता मात्रमांज तेना शरीरना जारथी सर्व अंगो जांगी चूरो थइ गयां. तेवामां कोइएक राजपुरुषोये आ वी गजमुक्ता लेवा माटे तेना कुंजस्थलनुं विदारण कर्युं, तेथी तेना दुःखे तेज खाडामां आर्त्तध्यानथी मरण पामी, रत्नप्रजा नामा नरकजूमिने विषे गयो, अने त्यां पण तेणे घणीज वेदना जोगवी. अने त्यांथी निकली पाठो शिचाणा नामा पक्षी थयो, त्यां पण घणांक पापो करी मरण पामी वालुक प्रजा नामा नरकजूमिमां गयो, त्यांथी निकलीने पाठो सिंहपणे उत्पन्न थ यो. ते सिंहपणामां पण घणा एक जीवने मारी उग्रपापो वांधी मरण पामी ने पाठो पंकप्रजा नामा नरकजूमिमां गयो, त्यां पण घणीज वेदना जोगवी ने त्यांथी निकली धनपुर नामा नगरनेविषे कामदत्ताजिध वैश्यने घेर चंड दत्ता नामनी स्त्रीने विषे पुत्रपणे उत्पन्न थयो. हवे ते जरा महोटो थयो, त्यारे तेनुं तेना पिताये सुमित्र एवुं नाम पाडयुं.

हवे तेज समयने विषे जिनप्रिय नामा जे श्रावक हतो, तेनो जीव, स प्तम शुक्रदेवलोकमांथी च्यवी, तेज पुरने विषे विनयंधर नामा श्रेष्ठीनी गुण वती नामा स्त्रीना उदरथी पुत्रपणे उत्पन्न थयो. त्यारे तेनुं गुणधर एवुं नाम पाडयुं. अनुक्रमे रमणीना मनने मोद करे, एवा यौवनवयने प्राप्त थयो. पूर्व जवना संबंधथी गुणधरने ते सुमित्रपर खरी प्रीति थइ, अने पूर्वाज्यासथी सु मित्रने गुणधरपर कपटप्रीति थइ. अर्थात् ते सुमित्र, उपरथी प्रीति वतावे, अने मनमां वेरजाव राखे. पठी ते वेहु जण एकज ठेकाणे क्रीडा वगेरे करे

छे. तेमां पूर्व जन्मना पापथी निर्धन थयेला ते सुमित्रनां वस्त्रप्रमुख ज़
हलकां छे, तेथी ते गुणधर साथे रमतां, फरतां, मनमां घणोज लाज पा
छे, परंतु ते गुणधर, तेनुं मान, सगाजाइथी पण वधारे राखे छे. अर्थात
पोते धनवान् छे, तो पण तेने कोइ दिवस धिक्कारतो नथी. तेम करतां ते
सुमित्रनुं अन्न वस्त्रोथी पालन करनारां तेनां माता पिता मरण पाम्यां,
तेथी ते घणोज दारिद्र्यदुःखे पीडित थवा लाग्यो, अने तेनो सर्व जनोये
त्याग कर्यो, तथा तेनुं सहुकोइ हेलन करवा लाग्यां. त्यारे सुमित्रे विचा-
र्युं के दरिद्री, व्याधिवान्, मूर्ख, प्रवासी अने निरंतर पारकी चाकरी क
रनारो. ए पांच जण तो जीवता होय तो पण तेने मुवा जेवाज जाणवा.
तो ते पांच प्रकारना मनुष्योमांथी हुं दरिद्री छौं हवे ते दरिद्रिपणुं तो
जो हुं परदेश जाउं, तो मटे. ते शिवाय मटे नहिं. परंतु मारे परदेश जावुं,
ते पण कये देशे जावुं, अने कयो देश सारो हशे? ते हुं आ गुणधरने पूछी
जोउं? एम धारी ते गुणधरने अनेक देशोनो वेपार रोजगारनी वातो पु-
छवा लाग्यो. ते सांभली गुणधरे जाण्युं जे आ सुमित्र हवे निर्धनपणाथी
लजवाय छे, तेथी परदेश जवानो विचार करतो होय एम लागे छे. नहिं
तो आम परदेशनी वातो मुने कोइ दिवस पुछतो न हतो. वली सुमित्र
जे लजवाय छे एमां कांइ सुमित्रनो वांक नथी. कारण के दरिद्र जे छे,
ते सहु कोइने लजवावे तेवुंज छे. कह्युं छे केः—वाघ, गजेंद्र वगेरे प्राणीयो
थी युक्त एवा वनमां रहेवुं सारुं, तथा ते वनवृक्षोनां पत्रनुं अने फलनुं
भोजन करवुं पण सारुं. तथा घासनी शय्या करी सूवुं पण सारुं, तथा
वनकल वस्त्र पहेरवां, ते पण सारां, परंतु धनहीनपणाथी स्वजनवर्गमां जे
जीववुं, ते सारुं नहिं. माटे दरिद्रदुःखाग्निथी तप्त थयेला एवा आ मारा
मित्रने जे परदेश जवानो विचार थयो छे, ते घणुंज सारुं थयुं छे? अने
तेणे मने परदेशनी सर्व वात पूछी, ते पण घणुंज सारुं थयुं छे. कहेलुं छे
के ॥ गाथा ॥ पुरिसेण माण धण वज्जिएण अचंत जिस विहवेण ॥ ते
देसा गंतवा, जछ सवासा न दीसंति ॥ १ ॥ अर्थः—मान अने धन, तेणे
वर्जित अने अत्यंत जीर्ण वैभववाला माणसे जे देशमां पोतानी भाषा पण
न बोलाती होय, ते देशमां जवुं ॥ १ ॥ वली ते तो ठीक. परंतु जो वि-

चार करी जोउं, तो मारे पण लजवाया जेवुंज छे. कारण के हुं आवो धनवान होइने आ मारो खरो मित्र, ते महा दरिद्री छे? जेम रत्नना निधिने सेवन करनारा माणसने ज्यारे निर्धनपणुं रहे, त्यारे तेमां ते रत्ननिधिनेज लजवाया जेवुं छे, परंतु कांइ रत्ननिधिना सेवनारा माणसने नथी. हा, ते वात तो खरी छे. पण माराथी तेने द्रव्य केम अपाय? जो तेने हुं द्रव्य आपुं, अने ते द्रव्य आप्यानी मारा पिता वगेरेने खबर पडे, तो ते मारी पर क्रोधायमान थाय. एम करतां कदाचित् हुं ते मारा माता पिताना कोपने पण सहन करी तेने धन आपुं, तो पण ते सुमित्र जे छे, ते लज्जा पामी मारुं आपेलुं द्रव्य ले नहिं? कारण के ते एम जाणे के जो हुं आ मारा मित्र पासेथी द्रव्य लइश, तो मारी जगतमां महोटी हलकाइ थाशे? माटे ते पूर्वोचारित्र बेहु कारणथी मारे तो द्रव्य आपवानो उपायज नथी. पण हा, एक उपाय छे खरो. के ते सुमित्र परदेश जवा धारे छे, तो हुं तेनी साथे जइ तेने धन उपार्जन करवामां साहाय्य करुं? आ प्रमाणे विचारी, छेवट ते सुमित्र साथे परदेश जवानो मनमां दृढनिश्चय करी ते गुणधर, सुमित्रने कहेवा लाग्यो के, हे मित्र! मारा घरमां द्रव्य तो घणुंज छे, परंतु में परदेश जइ धनोपार्जन करवानुं कौतुक दीठुं नथी, तो हे मित्र! ते कौतुक जोवा माटे हुं कदाचित् परदेश जवा धारुं, तो तमे मारा साहायक थाशो? ते सांभली कुमित्र समान सुमित्रे मनमां विचारवा मांडयुं के अहो! आ तो गुणधरे घणुंज सारुं धार्युं? कारण के हुं ते गुणधर साथे विदेश जइ तेनुं संपादन करेलुं सर्व धन कपटथी लइ लहीश. पछी आंहिं सुखे बेसी खाइश? अने आ दारिद्र्यथी पण मुक्त थइ जाइश? एम विचारी गुणधरने कह्युं के, अहो मित्र! हुं तो तमो ज्यां कहो, त्यां आववा तैय्यारज छौ. मारे तमाराथी शुं वधारे छे? त्यार पछी गुणधरे तुरत पोतानां माता पिताने पूछी अतिप्रयासे तेमनी आज्ञा लइ शकटोमां अनेक प्रकारनां करियाणां भरी सुमुहूर्त जोइ, केटलाएक संघात साथे लइ, ते सुमित्रनी साथे त्यांथी प्रयाण कर्युं. पछी रात्रि दिवस चालवाथी घणाक देशोनुं उल्लंघन करी अनुक्रमे एक महोटी अटवीमां आव्या, अने त्यां उतारो कर्यो. पछी ते वन घणुंज रमणिक होवाथी ते वननी शोभा जोवा माटे गुणधर अने सुमित्र निकल्या. ते जोतां जोतां गाढ जेनी छाया छे, तथा देखवा

मां मनोहर एवो एक उंबरानो वृक्ष दीठो. त्यारे ते बेहु, ते वृक्षनी नी-
चेठा. पछी तेनुं रमणीयपणुं जोइने गुणधरे एक श्लोक कह्यो. ॥ श्लोक
किमुडुंबर तुल्यस्ते, सच्छायोपि तरुः परः ॥ पथिकानां यतो दत्ते, मूलत
फलसंपदम् ॥ १ ॥ अर्थः–हे उंबराना वृक्ष! तारी तुल्य, सारी छायावाळो
बीजो कोइ वृक्ष छे? ना नथीज. कारण के जे तारी नीचे बेठेला पथिक
जनोने तारुं मूलज फलसंपत्तिने आपे छे ॥ १ ॥ पछी सुमित्र बोल्यो के, हे
मित्र! अहो आ उंबरना वृक्षनी छाया, सुजननी साथे वार्त्तालाप स-
मान घणीज ठंडी लागे छे. माटे आंहिं आपणे जरा विश्राम लहिये, तो
सारुं! एम कहीने सुमित्रे त्यां नवपल्लवोथे करी मनोहर एवी शय्या बना-
री अने पछी ते शय्यापर आग्रहपूर्वक गुणधरने सूवार्यो. अने ज्यारे ते
गुणधर सूतो, त्यारे ते सुमित्र एक पत्रयुक्त वृक्षनी शाखा लइ तेनी पर
पवन नांखवा मांड्यो, तेथी मार्गना श्रमथी श्रमित थयेला ते मुग्ध गुणध-
रने तुरत निद्रा आवी गइ.

हवे ते गुणधरने निद्रावश थयेलो जोइने कपटी तथा दुष्ट एवो सुमित्र,
कुमित्रनी पेठे तत्काल त्यांथी पोताना तथा गुणधरना अश्वने लइ ज्यां उ-
तारो कर्यो हतो, त्यां त्वरित, श्वास भरतो दोड्यो आव्यो. आवीने
महोटो पोकार करी कहेवा लाग्यो के, हे भाइयो!!! भागो, भागो, नासो,
नासो. अरे! जलदी गाडां जोडो! विलंब न करो! हवे मार्ग के उन्मार्ग
ते कांइ पण जोया विना जेम नसाय, तेम नासो! कारण के आप-
णी पछवाडे आपणने मारवा तथा लूंटवा भिल्ललोकोनी धाड आवे छे! तेमां
मारो मित्र गुणधर पण पकडाइ गयो छे! आ प्रकारनो ते सुमित्रनो, गाढ
फाटी जाय तेवो पोकार सांभळी तथा गुणधरना घोडाने गुणधर विनानो
आवेलो जोइने सहुओ भयभीत थइ पोत पोतानां गाडां जोडी आग-
ळ मार्गे जेम नसाय तेम नासवा लाग्यां. त्यारे सुमित्र पण तेनी साथेज उ-
न्मार्गे चाल्यो. अने पछी रस्तामां लाजनां मायानां कपटथी अत्यंत कल्पांत
करवा लाग्यो के, अरे! मारो प्राणथी पण वल्लभ एवो गुणधर मित्र पक-
डाइ गयो! हाय हाय, हवे हुं शुं करुं!!! एम थोडी वार फोगट कल्पांत
करीने ते सुमित्र, गुणधरना सर्व माळनो पोते मालिक थयो. हवे मनमां
खुशी थइ विचारवा लाग्यो के ॥ गाथा ॥ अवलोइइ निहि नयणे, नूणं वि-

हिणासिणिद्ध दिठीए ॥ आलिंगिउं म्हि कमला, लयाए देवीए जं एवं॥ १ ॥ अर्थः–अहो ! आजे निश्चे मुने विधिये, स्नेहयुक्त दृष्टियी जोयो होय, एम लागे ठे? तथा वली आज, लक्ष्मी देवीये पण मारुं आलिंगन कर्युं होय, एम लागे ठे? अर्थात् आज मारुं जाग्य पण सारुं थयुं, अने लक्ष्मी पण मने वरी. नहिं तो माहादरिद्री एवा मने आटलुं बधुं धन, विना प्रयास क्यांथी मले ? ना नज मले. एम हर्षोत्कर्षथी विचार करी चालतो एवो ते सुमित्र, बीजा दीवसना मध्यान्हकाले करियाणानां गाडां तथा सथवाराये सहित एक महोटी अटवीमां आव्यो. त्यां अकस्मात् ते सुमित्रना मित्रवंचकरूप पापेज जाणे प्रेर्यो होय नहिं ? एवो तथा धूंवाडाथी आकाशमंकलने आछादित करतो, उम दावानल लाग्यो. तेने जोइने सर्व मनुष्यो, तथा शकटोना हांकनाराउ अति त्रास पामी पोकार करता तुर्त तांथी पोत पोतानो जीव लइने जाग्या, त्यारे पठवाडे बीचारा बलदो तथा मालनां सर्व गाडांउ बलीने जस्म थइ गयां. पठी ते सुमित्रना सर्व अनुचरोये जाण्युं जे आ सुमित्र जे ठे, ते घणोज हीनजाग्य लागे ठे. कारण के जेना मंदजाग्यने लीधे अकस्मात् दावानलथी घणोज माल बली गयो, तथा वली आपणे पण मरवामांथी मांक मांक बच्या. माटे जो हवे आपणने ते घणुं ड्रव्य आपे, तो पण तेनी चाकरीमां रहेवुं नहिं. एम विचार करी ते सर्व अनुचरो, तेनी चाकरीनो अने तेनो त्याग करी एकमते स्वस्थित मार्गे चाल्या गया, अने बीजो सथवारो पण आडो अवलो चाल्यो गयो. पठी ते सुमित्र, सह लोकोना जवाथी एकलो निराधार थयो थको फरतां फरतां एक गिरिनी गुफामां आवी पड्यो, त्यां केटलाएक लूंटारा निवसता हता, तेणे ते सुमित्रने ड्रव्यना लोनथी पकडी लइ आर्द्रचर्मथी विंटीने बांधी राख्यो. अने तेने तपासतां तेनी पासेथी कांई पण न मलवाथी त्रीजे दिवसे तेने भूख्यो तरस्यो थको मारी काढी मूक्यो. पठी त्यांथी ते माहाकष्टने जोगवतो थको वीरपुर आव्यो.

हवे ते सुशील एवो गुणधर कुमार, ज्यां उंबराना काड नीचे सूतो हतो. त्यां तेने, सायंकाले मृगया रमवा निकलेला कोइ एक शंबरनामा पल्लिपतिये दीठो. त्यारे ते तेनी पासे गयो अने तेने जगाडीने निर्जनवनमां आववा वगेरेना सर्व समाचार पूठ्या. त्यारे ते गुणधर पण जे कांई वृत्तांत बन्युं

हतुं, ते सर्व, यथास्थित कही आप्युं. पछी ते गुणधरे पल्लिपतिने पूछ्युं के, हे पल्लिपते! तमे मारा सुमित्र मित्रने, के मारा मालनां गाडांने, के बीजा कोइ पण सथवाराने दीठो छे? ते सांजली पल्लिपति बोल्यो के, हे सुज्ञजन! अमे तो तमारा कहेलामांथी कोइने दीठां नथी, परंतु ज्यां तमे उतारो कर्यो होय, ते स्थल जो बतावो, तो त्यां तेनो शोध करावुं? अने ज्यांसुधी ते माणसो तमारा सथवारा वगेरेनो शोध करी आवे, त्यांसुधी तमो मारा कूबामां आवी रहो. ते सांजली प्रसन्न थयेला ते गुणधरे पोते ज्यां उतर्या हता, ते स्थल, अटकलथी बताव्युं. त्यारे पल्लिपतिये तेना शोध माटे माणसोने मोकल्यां, अने ते गुणधरने पोताने घेर तेडी लावी, तेनुं स्थानक तथा जोजन प्रमुखथी आतिथ्य कर्युं. पछी ते बेहुजणे परस्पर अनेक वातो करतां आखी रात व्यतीत थइ गइ, अने ज्यारे प्रजात थयो, त्यारे ते सुमित्र वगेरे साथनो तथा मालनो शोध करवा गयेला जिल्ल लोकोये आवी कह्युं के, हे पल्लिपते! ज्यां तमोये बताव्युं हतुं, त्यां तपास करतां एम मालम पडी के ते सर्व साथ अने मालनां गाडांत आफरस्ते आ पर्वतने फरीने वीरपुर तरफ गयां. त्यारे पछी अमोये विचार कर्यो के आ पर्वतनी आसपास तपास करी जोइये? ते साथ कोइ ठेकाणे अमने मले छे? एम विचारी अमोये आखी रात ए पर्वतनी आसपास तपास कर्यो, पण त्यां मालनो के कोइ माणसनो पत्तो मल्यो नहिं. पछी प्रजात थयेथी कायर थइ पाछा तमारी पासे आव्या. आवां वचन सांजली मनमां अत्यंत खेद पामी गुणधर, कल्पांत करवा लाग्यो के, अरे! आ शी वात! ए मारो मित्र, मने सुतो मूकीनेज केम जागी गयो हशे! अने तेनुं हवे शुं थाशे! मालनां गाडांनुं पण शुं थाशे! तेने हवे क्यां शोधुं! केम करुं! आ प्रमाणे संभ्रमचित्त थइ कल्पांत करता एवा गुणधरने जोइने पल्लिपति कहेवा लाग्यो के, हे वत्स! आटलो बधो शोक शामाटे करो छो? जुओ. तम जेवा साहसिक तथा जाग्यवान् पुरुषनी कदाचित् आवी संपत्ति जाती रहे, तोपण शुं? कांइ नहिं. कारण के तम जेवा जाग्यवानने तो पाछी तेथी सोगुणी संपत्ति स्वतः मली आवे छे. कह्युं छे के ॥ श्लोक ॥ व्यसनागमे न दैन्यं, बहुतरलक्ष्म्यापि नो मदो यस्य ॥ तस्य गृहे वसति रमा, यस्य हृदि साहसं बहुलम् ॥ १ ॥ अर्थः—जे पुरुषना हृदयने

विषे घणुंज साहस छे, जे पुरुषने व्यसनना आववाथी दीनपणुं थतुं नथी, तथा जेने घणीक लक्ष्मी थावाथी मद आवतो नथी, जेना हृदयने विषे घणुं साहस छे, ते पुरुषने घेर, लक्ष्मी जे छे, ते निवास करीने रहे छे. अने हे साहसिक! वली आ तमारा सथवारा प्रमुखनो शोध करवा गयेलां आ मारां माणसो पण कहे छे के, मालसहित तमारो मित्र तथा सथवारो आ पर्वत फरीने वीरपुर गया छे. तो हे भाइ! ते वीरपुर हुं तमोने थोडा वखतमां तेनी पेठे पर्वत फरया विना पगरस्तेज पहोंचडावीश? ते वचन सांजली गुणधर बोल्यो के, हे बंधो! हाल ज्यारे तमारा जेवा मने सुज्ञ सहायक मल्या छे, त्यारे मारे विषाद थवानो क्यां अवकाश छे! कह्युं छे के, आ संसाररूप विषम एवा विषवृक्षने अमृतफल तो बेज लागे-लां छे, तेमां एक तो सुजननो समागम थाय ते, तथा बीजुं वीतरागना धर्ममां प्रीति राखवी ते. आवुं वचन सांजली पल्लिपति कहे छे के, हे भाइ! हाल तमोये कह्युं के मने तम जेवा सुज्ञ सहायक मल्या. तो हे सुज्ञ! जंगलमां रहेनारा तथा मनुष्यने लूंटनारा अम वनेचरोमां ते वली सुज्ञत्व केवुं! त्यारे गुणधर कहे छे के, जुओ. सर्पना माथापर रहेलो जे मणि छे, तेमां विषापहारत्व नथी शुं? ना छेज. अर्थात् ते मणिनो निवास तो सर्पना मस्तकपर छे, परंतु ते मणि, सर्पविषनो नाश करे छे. तेम तमो रहो छो तो वनमां, पण सुज्ञत्व घणुंज छे. आ प्रमाणे ते पल्लिपतिये ते गुणधरनी साथे स्नेहालाप करी तथा बीजा पण विनोद करी केटलाएक दिवस ते गुणधरने पोताने घेर राख्यो. पछी ते गुणधरे त्यांथी जवा माटे रजा लीधी, त्यारे पल्लिपतिये कह्युं के, हे कुमार! तमे मारा अतिथि छो, माटे आ एक रसनुं तुंबडुं छे, ते ल्यो. अने हे भाग्यशालिन्! जुओ. आ रसमां एवो चमत्कार छे के, आ रसनुं एकज टीपुं, जो हजार मणना त्रांबाना अथवा लोढाना पत्रापर नांखीये, तो ते सर्व पत्रुं सुवर्णमय थइ जाय? तेथी जो कदाचित् ते साथ तमोने न मले, तो आ रसथी त्रांबानुं सुवर्ण बनावी सुखे करी घेर पहोंचजो. अने हवेथी धनोपार्जननो व्यवसाय छोडी देजो. वली हे भाइ! मारां माणसो तमने जे रस्तो बतावे ते रस्तेज चाल्या जाजो, तेथी वीरपुर आवशे. अने त्यां तमारा साथ वगेरेनी तपास करजो. जो ते साथ त्यां गयो हशे, तो तो तमने मलशे? वली,

कही ते रसनुं तुंबडुं आपी, गुणधरने पोताना सेवकोनी साथे घेर जवा रजा आपी. पछी रस्तामां चालतां चालतां ते पल्लिपतिना सौजन्यने तथा परोपकारने अत्यंत संभारतो ते गुणधर, अनुक्रमे वीरपुर आव्यो. पछी त्यां सुमित्र वगेरेना तपास माटे कोइएक जीर्णशेठनामा वाणियो हतो, तेने त्यां उतर्यो. अने त्यां सुखे करी रह्यो. अने पछी पोताना मित्र सुमित्र प्रमुख सथवारानो तथा मालनां गाडांनो तपास करवा लाग्यो. एक दिवस गुणधरने ते गामना चोकमां क्षुधाथी जेनुं उदर ऊंडुं गयुं छे, तथा जेनी सामुं जोतां सहुकोइने दयाज आवे छे, जेनां रुधिर तथा मांस सूकाइ गयां छे, अने घेर घेर भीख मागतो एवो ते सुमित्र मल्यो. त्यारे गुणधरे तो तेने तुरत ओलख्यो. परंतु ते सुमित्रे तेने ओलख्यो नहिं. त्यारे गुणधरे तेने मोटा सादथी बोलाव्यो अने पूछ्युं के, हे सुमित्र! मने ओलख्यो के नहिं? अने हे भाइ! तुं मने त्यां ऊंबराना झाडनी नीचेज सूतो मूकी क्यां पोबारा गणी गयो? त्यारे सुमित्रे जाण्युं जे अहो! आ तो गुणधर मल्यो? हवे हुं एने शो जबाप देउं? तथा ते तो शरीरमां घणोज तेजस्वी तथा रूपवान् थयो छे? एम विचारी कपटथी कहेवा लाग्यो के, हे मित्र गुणधर! हुं पण तमने शोधतो हतो, तेमां तमो मने मल्या, ते घणुंज उत्तम कार्य थयुं? वली हे प्रियमित्र! तमे पूछ्युं के मने सूतो मूकी केम जातो रह्यो? परंतु मारे जावुं पड्युं. तेमां मारो कांइ अपराध नथी. केम के आपणे ज्यां उतारो कर्यो हतो, त्यां रहेला आपणा साथवाला लोकोये मोहोटो पोकार कर्यो के, हे गुणधर! हे सुमित्र! भिल्ललोको अमोने लूंटे छे, मारे छे, माटे जलदी आवो. ते सांभली तमारा निद्राभंगना भयथी तमोने उठाड्या विनाज एकदम श्वास भर्यो हुं त्यां दोड्यो गयो. त्यां तो आपणा सथवाराने तथा आपणा मालनां गाडांने लूंटती एवी एक भिल्लनी धाड दीठी. त्यां में आपणा सथवारामांथी उत्तम तथा शूरवीर एवा पुरुषोनी सहाय लइने ते भिल्ललोको साथे मोहोटुं युद्ध कर्युं. तेमां भिल्ललोकोये ते साथवाला शूरवीर पुरुषोनो नाश कर्यो. अने मने आपणुं सर्व करियाणुं लूंटी लइने बांधी मूक्यो, अने पछी ते सर्व, त्यांथी मने तथा मालने लइ पोतानी पर्णकूटीये आव्या. हवे ते भिल्ललोकोने आपणुं घणुंज द्रव्य मल्युं तेथी उन्मत्त थयेला एवा ते भिल्लोये महोटो उत्सव कर

वानो प्रारंज कस्यो. तेवामां वली तेज जिल्ललोकोना वैरी एवा बीजा नि ल्लोनी धाड तेने लुंटवा आवी. त्यारे बेहु धाड्योने परस्पर युद्ध थयुं, तेवा मां हुं समय जोइ त्यांथी बुटीने मारो जीव लइ जागी गयो. पठी जूख अने तृषाने सहन करतो थको आपने शोधवा माटे ए वनमां घणोज जम्यो, अने वन वनमां शोधतो शोधतो अनुक्रमे आ वीरपुर गाममां आवेलो बुं. अने आंहिं पण तमने आव्या सांजली तमने जोवा माटे आ चोकमां फेरा खातो हतो, तेवामां तो तमोये मने बोलाव्यो. हवे हे जाइ! आपणे आवी रीते दुःखी थइ धन कमावा माटे परदेश निकल्या, ते करतां जो घेरज रही आपणुं गुजरान चलाव्युं हत, तो घणुंज सारुं थात? आ तो आपणने धन पण न मल्युं, अने हेरान पण थया. वली हे मित्र! तमोने आ प्रकारना सर्व दुःखमां मेंज नांख्या छे. हवे ते तो जे थवा काल हतुं, ते थयुं. परंतु हालमां आपण बेहु जीवता मल्या, ते घणुंज सारुं थयुं. कारण के आवा जयंकर वनमां माणस कोइ दिवस जीवतुं रहेज नहिं. आ प्रकारनुं ते सुमित्रनुं बोलवुं सर्व साचुं मानी गुणधर, सुमित्रने पोताने उतारे तेडी ला व्यो, अने तेने जमाडीने रूडां वस्त्र पहेरवा आप्यां. तदनंतर ते कपटीनी पा से जडनाववी पल्लीपतिये आपेला रसना तुंबडा आपवा वगेरे पोतानुं सर्व वृत्तांत कही आप्युं. वली पण कह्युं के, हे सुमित्र! आपणां वासण अने करी याणां वगेरेनां जे गाडां लूंटाणां छे, तेनो तमारे कांही पण क्लेश करवो नही. कारण के आ रसतुंबडाना रसथी ते सर्व आपणे नवां बनावी लेशुं? ते सां जली कपटनाटक करणमां पटु एवो ते सुमित्र बोल्यो के हवे आपणे वास ण वगेरे पदार्थोनो आडंबर कांइज करवोज नहिं. अने हवे तो आपणे आ रसतुंबिका लइने घेरज जावुं! त्यारे गुणधर बोल्यो के, वासण वगेरेना महोटा आडंबर विना साव निर्धन जेवा थइ देश तरफ जतां मने तो ला ज आवे? त्यारे सुमित्र बोल्यो के, आपणे आ रसना तुंबडाने आंहिंज मू की निजेलाथी परदेशने जोइये? कारण के आपणथी वारंवार पाछुं परदेश अवाय नहिं. कह्युं छे के ॥ गाथा ॥ माय पिय पुत्त जयणी, जज्जा धूयाय बांधवा मित्ता ॥ बहुविह नेहनडिया, न गंतु सक्का विदेसम्मि ॥१॥ अर्थः- माता, पिता, पुत्र, जगिनी, जार्या, पुत्री, बांधव, मित्र, नानां बोकरां, ते सर्वना स्नेहना अवरोधथी प्राणी जे छे, ते विदेश जवाने समर्थ थाता नथी.

॥ १ ॥ आ प्रमाणे पोताना मित्र सुमित्रना आग्रहथी, गुणधरे त्यांथी पाछुं स्वदेश जवुं कबूल कर्युं. अने ते रसतुंबिकाने ते रसनुं माहात्म्य कह्या विना पोते ज्यां उतर्यो हतो त्यां ते जीर्णवणिकने घेरज मूकी पोताना कु मित्र एवा सुमित्रसहित ते नगरथी बाहेर निकळ्यो. पछी मार्गमां चालतां चालतां सुमित्रे विचार्युं जे, ते जीर्णवणिकने घेर मूकेली रसतुंबिकाने मारे स्वतंत्र रीते लइ लेवी. परंतु आ गुणधरने मारी नांख्या विना ते काम बनशे नहिं? तेम विचारी ते सुमित्रे तेने मारी नांखवाना उपाय शोधवा मांड्या. परंतु तेने कांही पण उपाय मळ्यो नहिं. त्यारे सुमित्र कहेवा लाग्यो के, हे मित्र! आपणे तामलिप्ति नामा नगरीये जइये, अने महोटा समुद्रने तरीये. त्यां वेपार करी घणुंज द्रव्य कमाइये? कवि कहे छे के, अहो! जे धूर्त पुरुषो छे, ते मुखथी मिष्ट, अने हृदयमां दुष्ट होय छे. अर्थात् तेनी वाणीमां तो चंद नथी पण शीतलता होय छे, अने तेनुं हृदय कातर समान होय छे. माटे धूर्त पुरुष कोइथी जीत्या जाय नहिं. हवे ते सुमित्रनां वचन सांभळी गुणधर कहे छे के, हे मित्र! तमे कहो छो, ते खरी वात छे. पण धन विना आपणे तामलिप्तिनगरीये जइ शुं करिये? त्यारे ते दुष्टसुमित्र बोल्यो के, त्यां तामलिप्तिनगरीमां तमारे नामे घणुंज द्रव्य मळशे? एम कही वाहाणमां बेसी बेहु जण त्यांथी तामलिप्तिनगरीये पहोंच्या. तेवा समयमां ते नगरीने विषे कटाहद्वीपथकी माल भरेलां घणांक वाहाणो आव्यां हतां, त्यारे कौतुक जोवाने माटे ते बेहु जण त्यां गया. एवामां तो ते गुणधरने उत्तम आकृतिवाळो जाणीने ते वाहाणना अधिपतियोये तेने घणुंज मान आप्युं, अने कह्युं के, हे उत्तम पुरुष! तमो कोइ व्यापारी जेवा लागो छो, माटे आ अमारो माल तमेज ल्यो. ते सांभळी ते सर्व माल पोतेज लीधो, अने ते वाहाणना अधिपतियोने कह्युं के, हुंज. आ सर्व मालनो धणी हुं छुं, अने आपणे छेवटे कांइक द्रव्य छे. तमे छो? ते सर्व वात ते मालधणीयोये कबूल करी. त्यां तो ते तामलिप्ति नगरीना वेपारी आव्या, अने तेओये आवी पूछ्युं के, आ सर्व वाहाणोमां माल कोनो कोनो छे! त्यारे ते सर्व मालधणीयोये गुणधरने बताव्यो अने कह्युं के आ सर्व माल, आ पुरुषनो छे. ते सांभळी तेनी साथे मूल्य करी सर्व माल गुणधरे पोताना नामथी वेची तेनां नाणां वसूल करी, पूर्वे तेरवेपा

नाणां ते मालधणीयोने आपी दीधां. एम करवाथी ते गुणधरने एक क्रो
ड टका हांसलना मल्या. ते लइ गुणधरे सुमित्रने कह्युं के, हे मित्र! हवे
आपणे गाममां तो गयाज नथी, अने आंहिं समुद्रना कांठापरज छैये, त्यां
तो आपणने आ समुद्रेज प्रसन्न थइने एक करोड टका आपी दीधा, अने
हवे वली आगल तो जे मले, ते खरुं! एम कही ते सर्व द्रव्य सुमित्रने
आप्युं. एटलुं द्रव्य मलवाथी पण असंतुष्ट एवो ते सुमित्र, गुणधरने कहे
वा लाग्यो के, हे मित्र! आ करोड टका जे मल्या छे, तेनो माल लइने आ
पणे चिनचंदर जइ वेचीये, तो त्यां बमणो लाभ थाशे? ते सांभली गुणधरे
विचार्युं जे, अहो! आटला द्रव्यथी पण आ सुमित्रनी तृष्णा पूर्ण थइ
नहीं, माटे मारे आ सुमित्रने तेनी इच्छाथी पण अधिक द्रव्यनी प्राप्ति करी
आपवी? एम विचारी ते द्रव्यनां, चिनचंदरमां खपवा योग्य करियाणां
लइ वाहाण भरी, पाछा ते बेहु जण, वाहाणमां बेसीने चाल्या. ते अनुक
मे चिनद्वीपमां आव्या. त्यां पण तेने ते करियाणां वेचवाथी घणोज लाभ
थयो, त्यारे ते द्रव्यनां वली करीयाणां लइ पाछा ताम्रलिप्तिनगरी तरफ
चाल्या, ने घणोज समुद्र उल्लंघन कर्यो. हवे चालतां चालतां ते दुष्टात्मा
सुमित्रे विचार्युं जे, अहो! आ गुणधरे माल घणोज खरीदेलो छे, ते माल
तथा वीरपुर गाममां जीर्णशेठने त्यां मूकेली रत्नपेटिका छे, ए सर्व, मने
निश्चिंतपणे तो क्यारे मले? के ज्यारे आ गुणधर, रातमां लघु करवा उठे,
त्यारे तेने समुद्रमां फेंकी दइ मारी नाखुं त्यारे मले? एम विचार करी ते
सुमित्र, वाहाणनां राते जागतोज सूतो. अने ज्यारे मध्यरात्रि थइ, त्यां
ते गुणधर लघु करवा उठ्यो, अने ज्यां तेने लघु करवा उठ्यो जाण्यो त्यां
तो ते सुमित्र, तुरत निद्रामांथी उठी तेने धक्को मारवा आव्यो, तेवामां
तो तेनो पोतानोज पग खसी जवाथी ते समुद्रमां पडी गयो. कारण के मां
होडुं जे पाप छे, ते तुरत फले छे. अने जगतमां पण कहेवत छे के, "जे मां
डे ते पडे" अने जीवने कर्मने अनुसारेज फल मले छे. वली जेवुं कर्म होय
छे, तेवीज बुद्धि पण थाय छे. परंतु बुद्धिमान् पुरुषे अत्यंत विचारी कार्य
करवुं. हवे ते सुमित्र रातमां पडी गयो, तेनी कोइने खबर पडी नहिं. अने
ज्यारे प्रभात थयो, त्यारे गुणधर, सुमित्रने जोवा लाग्यो. परंतु ते सुमित्रने
क्यांइ दीठो नहिं, त्यारे तेणे वाहाणमां बेठेला मनुष्योने पूछ्युं के, हे भा

इयो! तमोये कोइये मारा मित्र सुमित्रने दीठो छे? त्यारे सहु कोइ बोल्या के ना. अमने खबर नथी. त्यारे तो ते, अत्यंत क्लेश पामी विलाप करवा लाग्यो के, अरे! आ मारा प्रियमित्रनो नाश कोणे कर्यो! अरे! आवुं महो टुं पाप कोणे कर्युं! अरे! तेनो नाश ते केम थयो! अरे! आवा प्राणवल्लभ मित्रनो संगम करावी पाछो तेनो विरह करावनार विधिने पण धिक्कार हजो. अरे! मित्रमुखनुं दर्शन करी हुं मारी आंख्योने सुखी करीश? एवी आशारूप कुसुमने कर्मयोगथी उत्पन्न थयेलो आ विरहानल, बाली नांखे छे! अरे! ए मारा सुमित्र मित्र विना घेर जइ सगां वाहालांउने हुं शुं मुख देखाडीश! माटे हवे ते मित्र विना घेर जइ सहु कोइने मुख देखाडवुं, तेथी आ समुद्रमां पडी बुडी मरवुंज सारुं छे! एम विलाप करीने ज्यां ते गुणधर, समुद्रमां पडवा तत्पर थयो, त्यां तो तेना अनुचरोये तेने पकडी राखी ने कह्युं के, हे श्रेष्ठिन्! आ संसारने विषे जेनो संयोग थाय छे, तेनो वियोग पण थाय छे. अने जेनो वियोग थाय छे, तेनो पाछो संयोग पण थाय छे. जेम घटमालमां बांधेला घडाउमां जल जराय छे, अने पाछुं वली ठलवाय छे, तेम आ संसाररूप घटमालमां मनुष्यरूप घडाउमां कर्मरूप जल जराय छे, अने पाछुं वली ठलवाइ जाय छे. तो कर्माधीन पडेला प्राणीनो संयोग तथा वियोग थया विना रहेतोज नथी. ते माटे मित्रनो वियोग थवाथी धीर पुरुषो जे छे, ते अग्निमां पडता पतंगनी पेठे समुद्रजलमां पडी मरण पामता नथी. कारण के जे जीवतो नर होय छे, ते हजारो सुखने पामे छे. अने हे भाइ! मित्र वियोगज दुःखथी कदाचित् कोइ पुरुष मरण पामे, तो तेने मरणांते ते मित्र मले छे शुं? ना मलतोज नथी. अने जो ते जीवतो होय छे, तो दैवयोगे कदाचित् तेने ते मित्र मले पण छे. माटे हे श्रेष्ठीन्! ते संयोगने अने वियोगने दैवाधीन मानी मरवुं नहिं. आवां ते पोताना अनुचरोनां वचन सांजली बोध पामेलो गुणधर, पोताना मित्रना गुणगणनुं मनमां स्मरण करतो करतो तामलिप्तिनगरीये आव्यो. त्यां सर्व माल कांठापर उतारी ते सुमित्रनो समुद्रना सर्व कांठापर तपास कराव्यो. परंतु तेनुं शब पण मल्युं नहिं. त्यारे खेद पामेलो ते गुणधर, सर्व करियाणां वेची नांखी थोडांक माणसोने साथे लइ त्यांथी पाछो वीरपुरनगरे आव्यो.

त्यां आवी जेने त्यां रसनी तुंबडी मूकी हती, ते जीर्णशेठने घणुंज धन आ
पी ते रसतुंबिका लइने अनुक्रमे पोताना धनपुर नामा नगरमां आव्यो.
अने त्यां माता पिताना चरणमां नमन करी स्वजन, मित्र, ज्ञाति प्रमुखने
मळी अत्यंत संतोष पाम्यो. अने राजा वगेरेनुं मोहोटुं मान पाम्यो. हवे ते
गुणधर, आ प्रकारे सर्व रीते सुखी छे, परंतु पोताना मित्र सुमित्रनुं मनमां
अहोनिश ध्यानज कस्या करे छे, तेथी तेने वनमां, के मनुष्यना समागम
मां, के कोइपण कार्यमां किंचिन्मात्र चेनज पडतुं नथी. ते गुणधर एक दि
वस पोताना उद्यानमां गयो, त्यां कोइएक सुधर्मा नामा मुनि बेठा हता,
त्यारे तेमनी पासे जइ नमन करी त्यां उपदेशना श्रवण माटे बेठो. त्यारे ते
गुणधरने जोइने मुनिये ज्ञानथी जाण्युं जे आ गुणधर, दुष्ट एवा सुमित्र
ना विरहनुं दुःख कस्या करे छे? एम जाणी ते गुणधरने कह्युं के, हे सौ
म्य! मोहमूढ थइने ते दुष्ट एवा सुमित्रनो तें शामाटे परिताप करे छे? तुं
आवो शोक करतो जोइने मने तो एम लागे छे के, तुं सुमित्र अने कुमित्रना
गुणने जाणतोज नथी? हे गुणधर! तारो खरो मित्र तो जे तुने वनमां पक्षि
पनि मळ्यो हतो तेज छे. कारण के जेणे तारुं तेवा भयंकर वनमां रक्षण
कर्युं? तथा वळी रसतुंबिका पण आपी. अने हाल जेनो तुं अहोनिश शोक
करे छे, ते सुमित्र तो महादुष्ट हतो, जेणे तारो वनमां त्याग कर्यो, तथा तारा
मालनो धणी थयो. अने ते माल पण वनमां थकी गयो. त्यारे ते पाछो तुंने
मळी कपटथी समजावी समुद्रमां लइ जइ तेणे तारी पासे वेपार कराव्यो.
वळी ते द्रव्यनो तथा रसतुंबिकानो मालिक थवा माटे तुने समुद्रमां नांख
वा तैयार थयो, त्यां पोताने पापे पोतेज पग खसी जवाथी समुद्रमां पडी
मुवो मूवो. आवी रीते दुष्टना संगथी तुं घणोज दुःखी थयो छो, तोपण
ते दुष्टमित्रनो शोक करे छे? ते वाक्य सांभळी गुणधर बोल्यो के, महाराज!
हुं तो तेनीसर घणीज प्रीति राखतो हतो, ते छतां पण ते मारी साथे वी
समान केम वर्त्तनो हतो? तेने अने मारे कांइ पूर्वजन्मनो वेरभाव हतो?
ते सांभळी मुनिवरे तेना पूर्वजन्मनो सर्व व्यतिकर कह्यो. तेमां कह्युं के,
जिनदिन्नश्रावकनो अवतार तुं छो, अने सोहननो अवतार ए थयो हतो.
अने ते सोहन कपटथी धर्म पाळतो हतो, अने तेनो अवतार सुमित्र हतो.

थी दुःखी थयो, अने जिनप्रिय धर्मिष्ठ हतो, अने तेनो अवतार तुं होवाः थी सुखी थयो छो. अने पूर्वजन्ममां तारी साथे तेने वैर होवाथी ते आ जन्ममां पण तारो मित्र थइ तुने खराब करवा इच्छतो हतो, अने तुं धर्मिष्ठ तथा साम्यभाववालो होवाथी तेनुं तुं सारुं करवा इच्छतो हतो. अने पूर्व भवे तारे धर्म सहाय होवाथी आ भवमां सर्व संपत्ति तथा मान स्वतः प्राप्त थयुं छे, अने ते पूर्वभवे धर्मद्वेषी होवाथी जन्म जन्मने विषे घणोज दुःखी थाशे. कहेलुं छे के ॥ श्लोक ॥ रणेऽर्णवेगणेऽरीणां, स्मशाने सदने वने ॥ धर्म मित्रं श्रितं पाति, शैले व्याले जलेऽनले ॥ १ ॥ धर्मः सुप्तेषु जागर्त्ति, सालस्येषु प्रयत्नवान् ॥ स्थितानां सविधस्थायी, प्रस्थितानां सचाग्रणी ॥ २ ॥ अर्थः—रणमां, समुद्रमां, शत्रुसमुदायमां, स्मशानमां, घरमां, वनमां, शैलमां, जलमां, अग्निमां, आश्रय करेलो जे धर्म छे, ते जीवनुं रक्षण करे छे ॥ १ ॥ कदाचित् धर्मिष्ठ जीव, जो सुइ रहे छे, तोपण तेनो धर्म तो जागतोज रहे छे. कदाचित् धर्मिष्ठ जीव आलसमां रहे छे, तोपण तेनो धर्म तो प्रयत्नवान्ज रहे छे. कदाचित् धर्मिष्ठ जीव बेसी रहे छे, तोपण तेनो धर्म तो उद्योग करतोज रहे छे. अने वली धर्मिष्ठ पुरुष, ज्यारे प्रयाण करी ग्रामांतर जाय छे, तो तेनी पहेलां धर्म प्रयाण करी ग्रामांतर जाय छे. माटे हे सुंदर! विश्वोपकार करणरसिक एवा श्री धर्माचार्ये बताबेला एवा जिनधर्मने विषे आदरवान् था. अने हे गुणधर! जे मूढप्राणीयो ते गुरुपर द्वेष राखे छे, तेणे सद्धर्मनो अने सुदेवनो पण द्वेषज कर्यो, एम जाणवुं. अने ते जीवो सन्निपातिकप्राणीनी पेठे मरण पामे छे. हे भाइ! जो. पोतानी आजीविकाना नाश थवाना भयथी ते मोहने राजाने मिथ्यात्वनो उपदेश कर्यो, अने ज्यारे जिनप्रियश्रावके तेने खूब समजाव्यो, त्यारे तेणे तेनी साथे पण द्वेष कर्यो. अने ते पछी साधुर्जनी पण घणीज निंदा करवा मांडी, तेथी तेने तेवा क्लिष्ट कर्मना उदयथी मिथ्यात्व बंधाणुं. ते भवार्णवमां नरकतिर्यग्ने विषे भम्याज करशे. अने ते कदाचित् नरजन्मने प्राप्त थाशे, तोपण दुःख, दारिद्र, रोग, शोक, तेने भोगवशे, परंतु तेना दुःखोनो पार आवशे नहिं. आवां वचन मुनिनां सांभली गुणधर बोल्यो के, हे भगवन्! ते सुमित्र हाल वारिधिने विषे पडी मरण

पामी क्यां अवतस्थो हशे? त्यारे गुरु बोल्या के, हे गुणधर! समुद्रमां के लो एवो ते सुमित्र, जलना कल्लोलथी घसरडातो अने मोहोटा मत्स्योये विदार्युं ले शरीर जेनुं एवो थको मरण पामीने सांकेतपुरमां एक दरिद्री ब्राह्मणने घेर डुर्गता नामा ब्राह्मणीना उदरने विषे डुष्कर्मरूपराजाना ज टोये पुत्रपणाये नाख्यो. ते एक वर्ष पर्यंत तेना उदरमां रहीने पछी अंध स्वरूपदंके युक्त थको मोहोटा कष्टथी जन्म्यो. त्यां तेनुं केशव एवुं नाम पा ड्युं. ते कुकर्मदोषथी खस, कास, श्वास, चक्षुरोगादिक बहु वेदनाये करी युक्त अने पोताना माता पिताने उद्वेग करतो थको हाल ते महोटो थाय ले. आ प्रकारनो ते मोहननो पापसंपर्क सांजली जयभ्रांत एवा ते गुणधरे पोताना माता पितानी आज्ञा लइने ते महामुनिना चरणने विषे नमन क री तेनीज पासेथी कर्मकंदनी उपर कुहाल सरखा श्रामण्यने स्वीकार्युं. प ली रूडी रीते जाण्यो ले जैनसिद्धांत जेणे अने शुद्ध रीते चारित्रने धारण करनार एवो ते गुणधर, गुरुपादना प्रसादथकी मनोहर एवा सूरिपदने प्रा प्त थयो. ते हुं पंमेज तुं. एम कहीने ते पुरुषोत्तमराजाने कहे ले के, हे पुरु षोत्तमराजा! जे में वीरांगदराजा कह्यो, ते हाल तुं पुरुषोत्तमराजा थयेलो लो. तें पूर्वजवमां साधुना अत्यंत वैय्यावृत्यथी थयेला पुण्यना सुखोने शुक्र देवलोकने विषे जोगव्युं ले, अने पाछां शेष रहेलां पुण्योने, आ जन्ममां रा ज्यसुखश्री जोगवे ले. माटे पूर्व जन्मनी पेठे हाल पण तुं चारित्रने अंगीकार करय. अने हे पुरुषोत्तम! तारा पूछवाथी में तुने जेना संगथी आ कपिंजल पुरोहित नास्तिक थइ गयो ले, ते तेना मामा अंध एवा केशवना पूर्वजन्म नो सर्व व्यतिकर कही बताव्यो, तथा ते प्रसंगे तारा अने माहारा पण पूर्व जन्मनी वात कही बतावी. आ प्रकारनां मुनिनां वचन सांजली उत्पन्न थयुं ले जातिस्मरणज्ञान जेने एवो ते सांकेतपुरपति पुरुषोत्तमराजा, मुनिने नम न करी कहेवा लाग्यो के, हे जगवन्! आपे जे सर्व व्यतिकर कह्यो, तेनी य थार्थ मने खबर पडी. अने हे जगवन्! आ आपना उपदेशथी हुं अत्यंत संतोष पाम्यो लुं. वली आप शरणागत जीवना पालनमां महोटा उत्साह वाला लो, तेथी आपनी पासे विनति करी मागुं लुं के, हुं मारा राज्यनो त्याग करी आपनी पासेथी दीक्षा लेवा इहुं लुं, तेथी मने दीक्षा आपो. आम ज्यां

कहे छे, त्यां तो त्यां बेठेला कपिंजल पुरोहितने पण ते गुरुवर्यना उपदेशथी जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. तेथी ते बोल्यो के, हे महाराज! हाल में मारा दुर्नयनुं फल दीठुं, माटे हे जगवान्! हवे मने दुःखथी काढो, काढो. ते सांजली पुरुषोत्तमराजा बोल्यो के, हे मुनींद्र! आ कपिंजल कहे छे, के में दुर्नयनुं फल दीठुं, अने हवे मने दुःखथी काढो काढो. तो हे महाराज! एणे दुर्नयनुं ते केवुं फल दीठुं छे? ते कहो. ते सांजली मुनि कहे छे के, हे राजन्! सांजल. आज गाममां आ जे हाल कपिंजल छे, ते पूर्वे शिवदेव नामा श्रावक हतो, ते प्रकृतिये प्रांजलस्वजावी, अने अणुव्रत, सामायिक, पौषध, तेने विषे अत्यंत रुचिवालो तथा ब्रह्मचर्यवान् हतो. परंतु तेने आज गाममां रहेनारा पूर्वोक्त मोहननो संग होवाथी ते मोहननी करेली मोहजालमां फसाइ जइ, ते मोहननी पेठेज यतियोनो निंदक, सामायिकने न करनार, गुरुवचनपर अविश्वासी, साधुवंदनमां अनादरी, तथा साधुउने अन्न, पान, वस्त्रने न आपनार, ते साधुउनां वैय्यावृत्य प्रमुख करवामां अनादरी, श्रावक न छतां श्रावकपणानो लोल घालनार, तथा करेला पापनी आलोचनाने न करनार, साधुनी आज्ञानो विराधक थयो, तेथी ते शिवदेव मरण पामी, प्रथम किल्बिषियो देव थयो. त्यां पण दुर्जाग्य कर्मोदयथी तेने समृद्धिवान् एवा सर्व देवोये पोतानी पंक्तिथी बाहार कर्यो, तेथी ते त्यां अपवित्र एवा स्मशानादिकमां घणो क काल परिभ्रमण करी त्यांथी चवी, चंपानगरीने विषे चांडाल थइने अवतर्यो. त्यां पण पंचेंद्रियप्राणीना नाश करवारूप पापपुंज करी पाछो धूमप्रजानामा पांचमी नरकजूमिने विषे नारकी थइ अवतर्यो. त्यां पण घणांज दुःखो जोगवीने पाछो आ गाममां आ कपिंजलनामा पुरोहित थइ अवतरेलो छे. हवे आ कपिंजलने पोताना मामा केशव सांथे प्रीति थइ, तथा तेनो उपदेश पण मान्यो, तेनुं शुं कारण? तो के आ केशवनो जीव ज्यारे मोहन हतो, त्यारे आ कपिंजलनो जीव, शिवदेव श्रावक हतो, तो त्यां पण ते बेहुने परस्पर प्रीति हती. तथा ते शिवदेव मोहननो उपदेश मानतो हतो. अने हवे ज्यारे ते मोहननो जीव, कपिंजलनो मामो केशव थयो, त्यारे शिवदेवनो जीव आ कपिंजल पुरोहित थ

येलो छे. तो ते बेहुने आ जन्ममां पण पूर्वाज्यासथी परस्पर प्रीति
तथा पूर्वनी पेठे पोताना मामा केशवनो उपदेश आ कपिंजल माने
अने ते शिवदेव जे हतो, ते ऋजुस्वजावी हतो. वली ते शिवदेवनो जी
हाल कपिंजल थइ अवतस्यो छे, तेथीज हाल आ कपिंजल पोताना जा
स्मरण ज्ञानथी बोध पामेलो छे. अने ए केशव जे छे, ते पूर्वे मोहन
जवमां गुरुद्रोही होवाथी तीव्राजिनिवेश मिथ्यात्वथी दुःखित थयो थ
जवार्णवने विषे घणोक काल जटक्या करशे ॥ गाथा ॥ सप्रावेण वहं
संयमजरं जे जत्तिए सत्तीए, नाणुज्जोय तवोवहाण विहिणा तिब्बुन्नई का
णो ॥ कुवं ताण गुणीण नाणमणिसं हीलंति जे बालिसा, अप्पाणं न
यानले मुहु मुहु पाडंति मूढा मुहा ॥ १ ॥ कामारंज परिग्गहग्गहप
जोगोवजोगत्थिणो, जे वंजवय धारिणे मुणिवरे हीलंति मोहातुरा ॥
कांणंध य कुंठ मूट बहिरा दारिद्दिणो रोगिणो, संसारे सुइरं सरंति स
मयं हिलिज्जमाणा जणा ॥ २ ॥ अर्थः—सद्भावे करीने जे संयमजार
वहन करनार, पोतानी जक्तिये अने शक्तिये करी विधियी ज्ञानोद्योत
तप, उपधान, तथा तीर्थनी उन्नति तेने करनार, गुणवान्, ज्ञानवान्, एव
मुनियोनी जे बालीश पुरुषो, अहोनिश हेलना करे छे, ते पुरुषो, वा
वार पोताना आत्माने वृथा नरकरूप अनलने विषेज नाखे छे ॥ १ ॥ का
मारंज वगेरे परिग्रहने ग्रहण करनारा, जोग अने उपजोगना अर्थी एव
जे पुरुषो ते मिथ्यात्व मोहयुक्त थका जे पुरुषो, ब्रह्मचर्य व्रतने धारण क
रनारा एवा मुनिवरनुं हेलन करे छे, ते पुरुषो, काणा, आंधला, टूंटा,
मूंटा, बहेरा, दरिद्री, रोगी, निरंतर हेलना पामता थका घणोक काल सं
सारने विषे फस्या करे छे ॥ २ ॥ वली हे राजन्! जे गुरुना अवर्णवाद बो
से, ते अर्हन्मार्गने पामीने पण जवार्णवमां बूडे छे, ते माटे विवेकी जीवे
गुरुतत्त्वनुं आराधन करवुं. केम के गुरु विना आ जवाब्धिना दुःखोनो पार
आवतो नथी. आ प्रकारनी देशना सांजलीने ते पुरुषोत्तम राजाये पोताना
पुरुषचंद्र नामा पुत्रने पोतानी राज्यगादीपर बेसारी कपिंजल पुरोहितादि
कनी साथे परमप्रमोदे करी प्रव्रज्याने ग्रहण करी. हवे ते कनकध्वज राजा
पण आ प्रकारनुं ते सर्वनुं चरित्र सांजली तथा जोइने विस्मय पाम्यो

हाथ जोडी ते मुनींद्रने कहेवा लाग्यो के, हे जगवंन्! हुं पण मारा जय सुंदर नामा लघु बांधवने मारो राज्यजार सोंपी आपनीज पासेथी संसार समुद्र तरणमां पोत समान एवा चारित्रने स्वीकारीश? ए सांजली मुनि कहे छे के, हे राजन्! ठीक कर्युं. केम के तमारा जेवाने तो बालकना करला धूडना एहसमान आ राज्यथी विराम पामी मुक्तिरूप राज्य करवुंज उचित छे. हे नृप! कोटि द्रव्यना वेपार करनारने कोइ दिवस काचना कटका लेवानी इच्छा थाय? ना नज थाय. वली रत्नाजरणोथी जरपूर एवा जा ग्यवानने कोइ दिवस पित्तलना अलंकार पहेरवानी इच्छा थाय? ना नज थाय. तेम शमसाम्राज्यना अजिलाषी एवा पुरुषोने आ राज्यनी इच्छा थाय? ना नज थाय. आवां गुरुनां वचन सांजली ते कनकध्वज राजा, पोताने गाम आवी सामंत, मंत्री तेमनी समीप, पोताना नानाजाइ जय सुंदरनामा युवराजने कहेवा लाग्यो के, हे वत्स! तुं आ राज्यने ग्रहण करय, कारण हवे मारी संयम लेवानी इच्छा थइ छे. ते सांजली जयसुंदर कुमार बोल्यो के, हे महाराज! आपने आवुं बोलवुं योग्य छे? वली पोताना अंतरंग मित्रने तथा जाइने आ राज्यरूप बंधीखानामां नाखीने आप जेवा उत्तम पुरुषने पलायन करवुं उचित छे? अने हे प्रजो! संसारना स्वरूपने जाणी गुरुना वचनामृत तत्त्वने पीने विषतुल्य एवा विषयोने विषे आपनी पेठे मारुं पण मन आनंद पामतुं नथी. हे ज्येष्ठबंधो! वधारे शुं कहुं? परंतु स्वहितैषी एवो हुं पण आपनी साथेज दीक्षाने ग्रहण करीश. हवे मारे पण आपनी जेम कांइ राज्यनी जरूर नथी. आ प्रकारनो जयसुंदरकुमारनो पण दीक्षा ग्रहणनो निश्चय सांजलीने ते कनकध्वज राजाये राज्यलक्षणलक्षितांग एवा पोताना कनककेतु नामा कुमारने तुरत राज्यगादीपर बेसाड्यो. पछी कनकध्वज तथा जयसुंदर ए बेहु जाइये, मंत्री, सामंत, मंमलेश्वर वगेरेनी साथे ज्यां गुरु बेठा छे, त्यां वनमां जइ गुरुने प्रणाम करीने दीक्षा लीधी. त्यारे कनककेतुराजा, पोतानी इच्छा प्रमाणे दीक्षामहोत्सव करी तेजनां चरणारविंदनुं वंदन करी पिताना अने काकाना विरहडुःखथी डुःखित थयो थको घेर आव्यो.

हवे ते कनकध्वज तथा जयसुंदर ए बेहु मुनिश्वर, निर्मलचारित्रने पालनार, तथा पांच समिति, त्रण गुप्ति तेने धारण करनार, ज्ञान अने चा-

तमारे पृथिवीने विषे प्रसिद्ध अने राजाधिराज एवा नामने धारण करना-रो, मनोज्ञ एवो एक पुत्र प्रगट थाशे. एम कहीने पछी ते दिवसे राजाये पोतानी राजसभामां आवी विद्वान एवा स्वप्नपाठकोने बोलाव्या, अने तेनुं पूजन करीने तेने स्वप्ननी वात पूछी. त्यारे ते स्वप्नपाठकोये पण जे स्वप्नफल, राजाये कह्युं हतुं, तेज कह्युं. ते सांजलीने राणी अत्यंत प्रसन्न थइ, अने प्रशस्त एवा पोताना गर्जनुं संरक्षण करवा लागी. हवे ते गर्ज ज्यारे पांच मासनो थयो, त्यारे ते गर्जना प्रजावथी प्रियमतीराणीने सचैत्यना तथा यतिना पूजनना दोहद उत्पन्न थया. एटले ते राणीना मनमां एवी इछा थइ के, हुं चैत्यमां जइ जाणे प्रतिमानुं पूजन करुं, धर्मनी प्रजावना करुं, सुपात्रने दान आपुं, साद्दामिवत्सल करुं? पछी ते दोहदनी वात राजाने कही. त्यारे राजा तो जेम कोइ मांदा माणसने जे वाहलुं होय, अने वाटुं वैद्य कहे, अने ते जेम खुशी थाय, तेम अत्यंत प्रसन्न थयो. अने ते राणी ना पूर्वोक्त सर्व दोहद अतिहर्षथी विशेषे करी पूर्ण कस्या. ते समयने विषे जेम यमराजाना आववानी इछा कोइ न करे, तेम जेना आववानी कोइपण इछा करतुं नथी, एवो ग्रीष्मकाल आव्यो.

एवे ते ग्रीष्मकाल केहवो छे? तो के कलिनी पठे प्रियदोष छे. एटले कलियुगमां पण घणा मनुष्यनी बुद्धि दोष एटले पाप करवानी थाय छे, तेम आ ग्रीष्मकालमां पण लोकोने दोषा जे रात्रि ते प्रिय होय छे; केम के दिवसमां सखत ताप पडवाथी सहु कोइने रात्रि प्रिय लागे छे. वली ते ग्रीष्मकाल केहवो छे? तो के ग्राम्य पुरुषनी पठे जडने मान देनारो छे. एटले कोइक अज्ञानी ग्राम्यजन होय, ते पोते मूर्ख होवाथी बीजा जड मनुष्यनेज मान आपे छे, तेम आ ग्रीष्मकाल पण जड एटले जेने सुख दुःखनी कांइ खबर नथी एवा पशु समान माणसोने सुखदायक छे. परंतु ते सुज्ञ पुरुषने सुखद लागतो नथी. वली ते ग्रीष्मकाल केहवो छे? तो के कदरी जननी पठे सतृष्ण छे. जेम कदरी जननी पासे घणुंज द्रव्य [illegible]य, तोपण तेनी द्रव्यतृष्णा मटतीज नथी. तेम आ ग्रीष्मकालमां पण [illegible] जलतृष्णा मटतीज [illegible]. वली ते ग्रीष्मकाल केहवो छे? तो के कुनृपनी पठे [illegible] होय, ते पोताना वि-षय जे देश तेनो नाश [illegible] पण विषय जे इंद्रिय

सुख तेनो नाश करे ठे. अर्थात् जेवुं इंद्रियसुख बीजी ऋतुमां आवे ठे, ते
आ ग्रीष्म ऋतुमां आवतुं नथी. वली ते ग्रीष्मकाल केहवो ठे? तो के ख
लजननी पठे घणाक जन साथे वेर वसावनारो ठे. एटले जेम खलजन
ठे, ते पोताना खराब आचरणथी तथा कटुवाक्यथी सहु कोइनो वेरी
थाय ठे, तेम आ ग्रीष्मकाल पण पोताना सखत तापथी सहुकोइ जन
ने वेरी जेवो लागे ठे. वली ते ग्रीष्मकालमां मित्रे पण पोतानुं मैत्र्य मू-
की दीधुं ठे. एटले सर्व जगतनो मित्र एवो जे सूर्य, तेणे पोतानुं यथा
योग्य तपवारूप मित्रिपणुं मूकी दइ जगत पर उग्र ताप नांखवा मांड्युं
ठे. वली ते ग्रीष्मकाले आवा महोटा सूर्यनुं पण अपमान कराव्युं ठे?
एटले ग्रीष्मकालमां आकर ताप पडवाथी ते सूर्यतापनां प्रतिस्पर्द्धि एवां
जे शीतद्रव्यो, तेनो लोको उपजोग करे ठे. अर्थात् सूर्यनां प्रतिस्पर्द्धि
एवां जे शीतल द्रव्य, तेनुं लोको मान करे ठे, तेथी ते सूर्यनुं अपमानज
थयुं. कह्युं ठे के ॥ गाथा ॥ चंदो चंदणपंको, जलं जलंदा समीरणो हारो
॥ पल्लवसज्जा मल्लिय, फुल्लाइं हरंति हीयार्द्दिं ॥१॥ श्लोक ॥ तल्पं तामरसं
तार्ला, तिलकं तारकापतिः ॥ तालवृंतस्तरंगिण्यः, ग्रीष्मे सप्त सुखावहाः
॥ २ ॥ धारा यत्र तुषारसारकणिका, निर्वारितोष्मोदयः, श्रीखंडागरुधू
पवासि रुचिरं हर्म्यं सचंद्रोदयम् ॥ शय्या पुष्पमयी च चंदनरसः कर्पूर
कस्तूरिका, वासः स्वछमकंचुका प्रियतमा ग्रीष्मे सुखस्यास्पदम् ॥ ३ ॥
अर्थः—चंद्र, चंदननो पंक, टाढुं जल, ठंडा जलना फुवारा, शीतल पवन,
पुष्पना हार, पल्लवनी शय्या, मल्लिकानां पुष्पो. ए आठ वानां ग्रीष्मका-
लने विषे हृदयने सुखनां देनारां ठे ॥ १ ॥ वली उत्तम शय्या, कमल,
ताडफल, शीतल चंदननुं तिलक, चंद्रमा, ताडनो पंखो, अने नदियो. ए
सात वानां ग्रीष्मकालने विषे सुखनां देनारां होय ठे ॥२॥ वली टाढा अने
उत्तम जलना फुवारा, जेमां ताप लागतो नथी एवुं स्थल, श्रीखंड, अगरु,
तेना धूपथी वासित अने जेमां चंद्रमानां किरणो पडतां होय एवुं मनो
हर घर, पुष्पमय शय्या, चंदनरस, कपूर, कस्तूरिका, स्वछ अने श्वेत
एवां वस्त्रो, कंचुकी विनानी स्त्री. ए नव वानां ग्रीष्मकालने विषे सुखदा
यक होय ठे ॥ ३ ॥ हवे आ प्रकारना भयंकर एवा ग्रीष्मकालने विषे
प्रियमती पट्टराणीये युक्त एवो ते जयराजा, मनोहर हवेलीनी ठे शोना

जेमां, एवा वनने विषे गयो. ते वनमां एक वापिकाने केसर, कपुर, चंदन, कस्तूरी, तेमना रजःपुंजे करी पीळां तथा सुगंधित एवां जे जळ, तेणे युक्त करी, पछी ते वापिकामां ते स्त्री पुरुष पडी तेना जळथी घणीवार सुधी परस्पर जळक्रीडा करी, अने तेथी ते बेहु जण श्रमित थइ गयां. तदनंतर ते जय राजा त्यांथी जरा दूर एक आम्रमंडप हतो, त्यां जइ बेठो. अने प्रियमती राणी तो त्यां निकटना वृक्षनी नीचेज बेठी. हवे वीणा वगाडवामां श्रेष्ठ एवा जय राजाये हाथमां वीणा धारण करीने किन्नरथी पण न गाइ शकाय तेवां गीतगान करवानो प्रारंभ करी गावा मांड्युं. तेवामां ते राजाना गुणोथी, स्वरूपथी अने वीणाना नादथी, ते वननी जे वनदेवी हती, ते मोहित थइ गइ, तेथी ते राजाना संगमने इच्छवा लागी. पछी कामाग्निथी मग्न थइ एवी ते वनदेवी, प्रियमती राणीनी दासीनुं रूप धारण करी ज्यां ते राणी बेठी छे, त्यां आवी हाथ जोडी कहेवा लागी के, बाइसाहेब! आज तो पति महाराजाये मारी साथे कहेवराव्युं छे, के राणीने कहो जे आंहिं आवतां घणी वार थइ छे, माटे घेर जाय? ते वाक्य सांभळी राणी तुरत उठीने घर तरफ चाली गइ. तदनंतर ते वनदेवी, मनोहर वस्त्राभरण युक्त एवी कामिनीनुं रूप धारण करी ते जयराजा पासे आवी, हाव, भाव, कटाक्ष करीने ते जयराजाने कहेवा लागी के, हे राजन्! आपना गुण, रूप अने राग, तेणे करी हुं मोहित थइ गइ छुं, माटे मने रतिसुख आपी शांत करो. वळी आंहिं कोइ छे पण नहिं. ते वचन सांभळी कोपायमान थइ प्रसन्न वदनवाळा ते राजा बोल्या के, हे कुलटे! तुं जलदी मारी दूर था. नहिं तो अधर्मदूषित एवी तुं मारा क्रोधरूप अग्निने विषे पतंगनी पेठे बळी जइश. अने तें धारेलो एवो अधर्म, जो मारा देशमां थातो होय, तो हुं ते अधर्म कोइ काळे थावा दउं नहिं, तो तेवा अधर्मने हुं पोते केम करुं? वळी त्यारे पछी कोइ पुरुषने में जो अधर्म करतां जोयो होय, तो तेने हुं नाश करुं. अने वळी तारो पण हुं नाश करत. परंतु तुं स्त्री छो, माटे छोडी दउं छुं. कारण के शास्त्रमां वाक्य छे के "अवध्या स्त्रीः" वळी हे स्वैरिणि! त्रिभुवनमां ... एवो आ जे रवि, ते शुं कोइ दहाडो पश्चिम दिशामां उदय पामे छे? ना नज करे. तेम हानी, मानी, धनी, धीर, वीर, कीर्तिमान् एवो माणस, कोइ दिवस स्त्रीओमां आसक्त

थाय? ना नज थाय. कहेलुं छे के ॥ श्लोक ॥ दत्तस्तेन जगत्यकीर्त्तिपटहो गोत्रे मषीकूर्चक, श्चारित्रस्य जलांजलिर्गुणगणारामस्य दावानलः ॥ संकेतः सकलापदां शिवपुरद्वारे कपाटो दृढो, कामार्त्तस्त्यजति प्रबोदय निदां सुग्रीं परस्त्रीं न यः ॥ १ ॥ अर्थः—कामार्त्त एवो जे पुरुष, पोतानी कीर्त्तिने छेद करनारी मनोहर एवी परस्त्रीनो त्याग नथी करतो, ते पुरुषे जगतने विषे अपकीर्त्तिनो पटह वगडाव्यो. तथा तेणे पोताना गोत्रने विषे मेशनो कुचो दीधो. चारित्रने जलांजलि दीधो, अने गुणगण रूप आराममां दावानल लगाव्यो. तथा सकल आपत्तियोने आववाने संकेत बताव्यो. अने वली तेणे शिवपुरद्वारनां दृढ कमाड दीधां ॥ १ ॥ आवां वचन सांजल्यां तोपण ते स्त्री, राजाने कहेवा लागी के, हे प्रिय! मने तमे परस्त्री न जाणजो. हुं तो निरंतर तमारा गुणमां अने रूपमां रक्त एवी वनदेवी छुं, माटे स्मराग्निथी ताप पामेली एवी जे हुं, ते मुने तमारा संगमरूप अमृतथी सिंचन करो. अने हे नाथ! तमो कहेवा छो? तो के हुं जेवीनी प्रार्थनाना जंगमां धीर छो, तथा वली कारुण्यना जंडार छो. माटे मारो त्याग न करी, मारुं सेवन करो. आ प्रकारनुं ते वनदेवीनुं वचन सांजली जयराजा क्रोधायमान थइ क्रूर वचनथी कहेवा लाग्यो के, हे दुष्टे! हे निर्लज्जा! हे पापिणि! तुं आवा कुकर्माचरण करवानी इच्छाथी उत्तम एवा देवपणाने वगोवे छे? जा. हे पुंश्चलि! तारी साथे हुं बोलनार नथी. अने हवे तो जेम बने तेम तुं मारी नजरेथी दूर जा. कारण के हुं तुज पापिणनुं मुख जोवाने इच्छतो नथी? आवां तिरस्कारनां वचन सांजली ते देवी, तुरत अंतर्ध्यान थइ गइ. अने पछी ते विचारवा लागी के, कोइपण रीतनुं कपट करीने मारे आ राजा साथे रतिसुख तो लेवुंज? एम विचारीने कामातुर एवी ते स्त्री, छल करवानो अवकाश जोया करे छे. ते समयमां जयराजा विस्मय पामी ते वात पोतानी स्त्रीने कहेवा माटे ज्यां वृक्षनी नीचे पोतानी स्त्री बेठी हती त्यां गयो, अने त्यां जइ जोवे, त्यां तो ते राणीने दीठी नहिं. त्यारे तेणे विचार कर्यो के आंहिं राणी नथी, परंतु ते घेर गइ हशे? एम जाणी पोते पण घेर गयो. ते समयमां अवकाश जोइने ते व्यंतरीए सगर्भा एवी प्रियमतीराणी ज्यां घरमां बेठी हती त्यांथी तेने उपाडीने प्राचीदिशामां घणे

ज दूर एक उजड वनमां नांखी दीधी, अने पोते पातुं राणीनुं रूप ग्रहण कर्युं. अने दासीने कह्युं के, हे दासी! माहाराजने जइने कहे, के आपने राणीसाहेब बोलावे छे. ते सांजली ते दासी जे हती ते तत्काल राजा पासे आवी विनति करी कहेवा लागी के, महाराज! आपने राणीसाहेब बोलावे छे? ते सांजली राजा बोल्यो के हुं पण आववानो विचारज करतो हतो, माटे जा. हुं आवुं छुं. एम कहीने ते जयराजा अंतःपुरमां आव्यो. त्यां तो ते व्यंतरी जलदी सामी आवी, लज्जारहित थइ वेश्यानी पेठे विचित्र एवा आलिंगनादिक उपचारो करवा लागी. ते जोइने राजाये विचार कर्यो के, अरे! आ देखवामां तो राणी जेवी लागे छे, परंतु आचरणथी राणी नथी. कारण के जो राणी होय, तो आम बोल्या चाल्या विना सर्वनी समक्ष निर्लज्जपणुं करे नाहिं. माटे मने लागे छे के राणीनुं रूप धारण करी आंहिं आवी बेसनार ते व्यंतरीज छे. एम जाणी क्रोधायमान थइ, तेनीपर एक मुष्टिनो प्रहार कर्यो, तथा तेने केश पकडी, ढरडी, घणीक गालो दइ, धक्को मारी, घरमांथी काढी मूकी. त्यारे ते व्यंतरी पण जयभीत थइ, तुरत जाणे चित्रामणनी पूतली होय नाहिं? तेम थइ गइ. पछी निराश थइने ते अंतर्ध्यान थइ गइ. तदनंतर जयराजाये विचार कर्यो के आ व्यंतरी मारामां अति आसक्त थवाथी मारी पछवाडेज पडी छे, तो ते एक क्षणवारमां कांइक न समजाय तेवुं छल करी मारा अमूल्य एवा ब्रह्मचर्यव्रतनो जंग करी नांखशे. माटे हवे मारे तेनो खूब विचार राखवो? एम विचारीने वली पण विचारवा लाग्यो के, अरे! ए तो ठीक, पण मने आंहिं आव्यो जाणे छे, ते छतां राणीने घरमांथी बाहार आवतां विलंब केम लाग्यो हशे? चाल, हुं तेनो तपास करुं? एम विचारी अंतर्गृहमां जइ तपास करे, त्यां तो राणीने दीठी नाहिं. त्यारे ससंभ्रम थइ तत्रत्य सर्व परिवारने पूछवा लाग्यो के, हे लोको! राणी क्यां छे? त्यारे त्यां रहेला कोइपण माणसने राणीना जवानी खबर न होवाथी तेउये कांही पण उत्तर आप्यो नहिं. त्यारे राजाये जाण्युं जे, अरे! जरूर मारी पछवाडे पडेली ते दुष्टसूरीयेज मारी राणीनुं हरण कर्युं छे? एम निश्चय रीते जाणीने तेनो शोध करवा चोतरफ केटलाएक माणसोने मोकल्यां. ते माणसोये आडो अवलो घणो ज शोध कर्यो, परंतु तेउने राणीनो क्यांहि पण पत्तो मल्यो नहिं. त्यारे

निराश थइ ते शोधकलोको, जयराजाने विनति करी कहेवा लाग्या के महाराज! अमोये तो राणीसाहेबनो घणोज शोध कर्यो, परंतु तेनो क्यांहि पण पत्तो मल्यो नहिं. आवां तेउनां वज्रपातसमान वाक्य सांभ ली अत्यंत खेद पामी, विचारवा लाग्यो के, अहो! जन्म, मरण, जरा, मृत्यु, रोग, शोक, संयोग, वियोग, तेणे करी दूषित तथा कषाय अने विषय, तेणे करी व्याप्त एवा आ संसारने वारंवार धिक्कार हजो. अरे! जे संसारमां एक क्षणमां सुख देखाय छे, अने पाछुं बीजा क्षणमां दुःख देखाय छे. माटे इंद्रजाल जेवा संसारमां शुं सुख छे? कांहीज नहिं. व-ली जे संसारमां रहेला जीवने कोइ एक प्राणवल्लभ एवा पदार्थोनो वियोग, एकक्षण वार पण सहन थातो नथी, तो तेवा प्राणवल्लभ पदार्थ विना आखी आयुष्य काढवी पडे छे? वली जे संसारमां माता, पिता, पुत्र, कलत्र, संपत्ति प्रमुखनुं सुख जीवने मले छे, तो ते सुखने दैव, एक निमिषमात्रमां नाश करी नाखे छे? माटे तेवा दैवने पण वारंवार धि-क्कार हजो. अरे! ते दैवे प्राणथी वल्लभ एवी मारी प्रियानो मने पण वियोग कराववारूप दुःख दीधुं छे? अरे! बीजुं तो ठीक, पण स-गर्भा एवी ते प्राणप्रिया कोइ ठेकाणे जीवती हशे? हा! जो जीवती हशे, तो हुं जाणीश के ते केवल तेना गर्भनोज महिमा छे. अहो! ते प्रियानुं जे दिवसे मुने मुख देखाशे, ते दिवस मने अमृत समान मीठो लागशे? दिवस तो शुं! पण ते घडी पण मने अमृतथी पण मीठी लाग शे? एम अत्यंत मनमां खेद करतां ते राजाये भोजन प्रमुख शरीरस्थिति साधननो साव त्याग करी दीधो. त्यारे निमित्तशास्त्रना जाणेला एवा तेना मंत्री वगेरेये कह्युं के, महाराज! आप क्लेश म करो. आपनी राणी कोइपण ठेकाणे कुशल छे, अने तेने पुत्र पण प्रसवशे? एम अमने निमित्तशास्त्रना योगथी जणाय छे. आवां वचन सांभली राजाने जरा शांति थइ. त्यारे तेणे विचार कर्यो के कदाचित् मारा भाग्योदयथी जो मने पाछी स्त्री मलशे, तो पण हुं हवे आ दुःखावास एवा गृहावासमां रहीश नहीं? एवो निश्चय करीने पछी देहस्थितिने माटे भोजन वगेरे करवा लाग्यो.

हवे ते व्यंतरीये हरण करी विकट वनमां नांखी दीधेली प्रियमती रा-णीनुं शुं थयुं? ते कहे छे. के ते उपवनमां नांखेली राणीने थोडी वार पछी

ज्ञान श्राव्युं, त्यारे हाकीवाकी थइ उठी, अने चोतरफ जोवा लागी. अने ज्यां जुवे, त्यां तो सर्वत्र उजड वनज दीठुं. ते जोइने ज्ञयन्नीत थइ थकी कहेवा लागी के, अरे आ शुं! हुं मारा महेलमां सूती हती, त्यांथी अह्नी आंहिं क्यां आवी! अरे आ ते शुं इंद्रजाल हशे! के आ ते मने ज्ञम थयो ठे! के आ ते मने स्वप्न आव्युं ठे! अरे मनोहर एवो माहारो महेल क्यां गयो! अने जेमां जाजा हिंसकजीवो रहे ठे, तेवुं आ ज्ञयंकर वन क्यांथी आव्युं! अरे मने आंहिं कोण लाव्युं हशे! ते लावनार पण केम देखातुं नथी. हा!!! हवे हुं केम करुं! क्यां जाउं! कोने कहुं! हे स्वामी नाथ! तमे क्यां ठो? जो आंहिं हो, तो तमारी प्राणप्रिया हुं तलखुं ढुं. तेने उत्तर केम नथी आपता? हवे जो उत्तर न आपो, तो तमने मारा शपथ ठे! अने हे प्राणनाथ! हे प्राणपते! तमो जीवतां ठतां विनापराध मने आवा विकटवनमां कोणे नांखी? हा! पापिष्ट एवी में पूर्वजवे कांइक पापकर्मनुं आचरण कर्युं हशे, जेथी मने अणधार्युं अने अणविचार्युं दारुण डुःख आवी पड्युं! आम विविध प्रकारना विलाप करती, अने रात्रि पडवाथी चोतरफ फरता एवा सिंहप्रमुख हिंसक प्राणीयोना शब्दथी कंपायमान थती अने वारंवार "नमोर्हद्भ्यः" एम बोलती, करमाइ गयुं ठे मुख जेनुं, एवी ते राणी त्यांथी एकदम उजी थइ. अने पठी विचारवा लागी के. हवे हुं क्यां जाउं? अरे! आंहिं निर्जयरीते रहेवाय, एवुं कयुं ठेकाणुं ठे? एम चिंताये करी व्याकुल थतीथकी मुंजाइने त्यांज पडी रही. पठी सवार पडवाथी दक्षिण दिशाना मार्ग तरफ चालवा लागी. त्यां सिंह, व्याघ्र, सूकर, शीयालियां, तेना ज्ञयंकर शब्दोथी कंपायमान ठे चित्त जेनुं अने सूर्यना तापथी तपेली वेलुमां तपी गया ठे पग जेना, अने पगमां कांटा वागवाथी जेने घणुंज रुधिर चाल्युं जाय ठे, एवी ते राणी, शून्यवनमां पोते अत्यंत कोमलांगवाली होवाथी मूर्छा पामी गइ. पठी थोडीवारे शीतलपवन आववाथी पाठी सावधान थइ, विचारवा लागी के, अहो! में पूर्वजवे अज्ञानना योगथी घणांक घोर पाप कर्यां हशे, एम लागे ठे? कारण के जे पापना विपाकरूप आ डुःखने हुं आंहिं प्रत्यक्षरीते ज्ञोगवुं ढुं. अने जिन शास्त्रमां लखेलुं ठे के, प्राणीमात्रने शुज्ञाशुज्ञ कर्मोनो ज्ञोग तो ज्ञोगववोज पडे ठे, माटे पोतानां करेलां कर्मने ज्ञोगववां पडे, तेमां आपणे

कोनीपर कोप करवो? आ प्रमाणे जिनवचनने जावती तथा जूख, तृषा, प्रमुख दुःखोथी पीडित एवी ते राणी, घणांज दुःखोने जोगवतीथकी ते वनने विषेज जमवा लागी. एम आखो दिवस गयो, अने ज्यारे सायंकाल थयो, त्यारे तेने, ते वनमां रहेनारीयो अने पोतानो पर्णकूटीमांथी बाहार फरतीयो एवी कोइएक तापसी स्त्रीयोये दीठी, तेथी ते सर्व, राणी पासे आवीयो, अने तेने जोइ तेनीपर दया आववाथी पोताना कमंमलना जले करी स्वस्थ करी. पठी ते तापसीयो, तेने हाथ पकडीने पोताना आश्रममां लावीयो, अने ते सर्व तापसीनी गुरुणी एक वृद्धतापसी हती, तेने ते बतावी. त्यारे ते वृद्धतापसीये तेने आसन, तथा मिष्ट एवां फल ए वगेरेथी सत्कार करी पूछ्युं के, हे स्त्रि! आवा मनोहर अंगवाली तथा मनोहर अलंकार अने वस्त्रयुक्त तुं आवा उग्र वनवासरूप दुःखने केम प्राप्त थइ? ते सांजली वात्सल्यवान् एवी ते वृद्धा पासे प्रियमतीराणीये पोतानी बनेली सर्व हकिगत कही आपी. ते सांजली वृद्धा बोली के, हे बेहेन! आ असार एवा संसारने विषे जीवप्राणी मात्रने अणधार्युं अने अणविचार्युं अकस्मात् दुःख आवी पडे ठे. तेथी हे वत्से! तेमां कांइपण तारे विषाद करवो नहिं. अने हे मृदंगि! वली अमने तो एम लागे ठे के, तारी मोहोटी पुण्याइ ठे, के जे पुण्याइथी सगर्जा ठतां तुं आवा विकट वनमां जीवती रही ठो? अने पाठी वली आ अमारां तपोवनमां आवी ठो? हे बेहेन! हवे तुं फिकर ठोडी आजनी रात्रि तो आंहिं अमारी साथेज रहे, अने सवारे अमे अमारा गुरुने विनति करीने तुने कोइपण गाममां पोहोंचाडवानो बंदोबस्त करावी आपशुं? आवां वचन सांजली राणीये जाण्युं जे हवे हुं मरण तो पामीश नहिं? एम जाणी ते राणी ते रात तो तापसीयोनी साथेज रही. पठी सवार पडवाथी सर्व तापसीयो ते राणीने एक कुलपति तापस हतो, तेनी पासे लइ आवीयो, अने राणीनी कहेली विना सर्व कही आपी. त्यारे दयालु एवा कुलपतितापसे कोइएक वृद्ध तापसने बोलावीने आज्ञा करी के, हे तापस! जा. आंहिंथी थोडे दूर एक श्रीपुरनामा नगर ठे, त्यां आ राजस्त्रीने ठोडी पाठो आव्य. एम तेने कहीने पठी पाठुं राणीने कह्युं के, हे सुंदर स्त्रि! आ, तमने जे गाम देखाडे, त्यां जजो; अने त्यांथी तमारा गामनी तजवीज करीने पठी तमारे गाम जजो. ते सांजली प्रियमती रा

पछी ते वृद्ध तापसनी साथे चाली. परंतु ते सगर्जा होवाथी मंदमंद रीते माहाकष्टथी चालतां थाकी गइ, अने एम चालतां वृद्ध तापसना बतावेल श्रीपुरनामा नगरना उद्यानमां आवी पोहोची. पछी ते वृद्ध तापस, राणीने ते गाम बतावी, ते उद्यानथी पाछो वली पोताने आश्रमे आव्यो. प्रियमती राणी थाकी जवाथी ते उद्यानमां एक आम्रनो वृक्ष हतो, तेनी नीचे बेठी. त्यां तो ते उद्यानमां एक जिनचैत्य हतुं, तेमां श्रावको, सत्तरजेदी पूजा जणता हता, तेनो शब्द सांजली एकदम उजी थइने ते चैत्यमां गइ. परंतु पोतानी पासे पूजानी सामग्री न होवाथी ते जिनप्रतिमाने प्रणामज कर्यो. अने पछी त्यां रहेला सर्व साधर्मिकोने प्रणाम कर्यो. तेवामां त्यां कोइ एक जिनजगवानना दर्शन करवा आवेली जिनसुंदरीनामा श्राविका हती, ते राणी पासे आवी. अने राणीने पूछ्युं के, हे सुंदरांगि! हे साधर्मिके! तमो कोण छो? अने क्यांथी आव्यां छो? आवां वचन सांजली ते राणीने पोतानुं सर्व दुःख सांजरी आव्युं, तेथी हृदय जराइ आववाथी तेने कांइ पण उत्तर न आपतां ते रुदन करवा लागी. त्यारे ते जिनसुंदरी श्राविकाए विचार्युं के, अहो! आ स्त्री तेना शरीरना देखाव उपरथी कोइ उत्तम कुलनी स्त्री होय, एम जणाय छे? अने वली तेने कांइक महोटी आफत आवी होय, एम लागे छे? एम विचारी ते श्राविका कहेवा लागी के, हे महानुजावे! आ संसारने तमे अनित्यज जाणो. अने वारंवार वीतरागनुं स्मरण करो. हे बेहेन! शरीरने संताप करनार, तथा जेथी नवां कर्म बंधाय छे, एवा रुदनथी शुं वलवानुं छे? हे सुंदरि! अनंतदुःखात्मक एवा आ संसारमां, विषाद करवाथी पार आवे तेम नथी. हे जद्रे! आ संसारना स्वरूपने जाणनारा पुरुषोए तो सुखमां अने दुःखमां धर्मनुंज आचरण करवुं. कारण के जीवने धर्माराधन करवाथीज अनंत सुखनी प्राप्ति थाय छे. तथा दुःखनो नाश थाय छे. तेमाटे हे जद्रे! तमो क्लेशनो त्याग करो अने धर्मनुं आचरण करो. केम के आ जगतमां धर्मविना कोइ पण बीजुं दुःखनाशक औषध नथी. आवी रीतनां वाणीरूप अमृतथी आश्वासन करी ते प्रियमती राणीने जिनसुंदरी श्राविका हाथ पकडी पोताने घेर तेडी लावी. अने तेनुं सर्व वृत्तांत, पोताना जिना धनंजय शेठने कही आप्युं. तेथी ते धनंजय शेठे दया आणी ते राणीने पोतानी पुत्रीनी पेठे राखी.

हवे तेवामां ग्रीष्मताप तस एवा आखा विश्वने जोइने विश्वोपकारक एवो वर्षाकालरूप नृप, गर्जनारूप तूर्योने वगडावतो थको, तापरूप वैरीना नाश करवाने माटे आ पृथ्वीपर आव्यो. पछी तेणे इंद्रधनुपरूप धनुष्यने खेंची जलवृष्टिरूप वाणोथी ते निदाघरूप वैरीनो विनाश कस्यो. अने वली सर्वत्र कुटुंबी जनोनां मनने पण पलास्यां, जेथी सहु कोइने पोतपोतानां स्नेहि जनोने मलवानी उत्सुकता थइ. आ प्रकारना वर्षाकालना आववाथी एक दिवस सायंकाले ते प्रियमतीराणी एकांतमां बेठी हती, तेमां तेने पोतानो प्रिय स्वामी सांजरी आव्यो, तेथी तेनुं वारंवार स्मरण करवा लागी. अने ते स्मरणथी तेना खेदनुं स्मरण थयुं, तेथी हृदय जराइ आव्युं. माटे विलाप करी रुदन करवा लागी. ते प्रियमतीराणीने रोती, तथा विलाप करती जोइने तेनी चाकरी माटे राखेली कोइएक दासी हती ते पण रुदन करवा लागी. पछी रुदन करती ए राणीये दासीने विलाप करतां कह्युं के, हे बेहेन! ॥ श्लोक ॥ हारोनारोपितः कंठे, मया विश्लेषभीरुणा ॥ इदानीमंतरे जाताः, पर्वताः सरितोद्रुमाः ॥ १ ॥ याः पश्यंति प्रियं स्वप्ने, धन्यास्ताः सखि योषितः ॥ अस्माकं तु गते कांते, गता निद्रापि वैरिणी ॥ २ ॥ हे सखि! विश्लेष थवाना जयथी में मारा स्वामीना कंठमां पुष्पनो हार पण न नांख्यो. अर्थात् में जाण्युं जे जो हुं मारा स्वामीना गलामां पुष्पनो हार नांखुं, तो जेटलो हार जाडो छे, तेटलुं मने मारा स्वामीथी छूरपणुं थाय? अने हालमां तो मारा स्वामीनी अने मारी वच्चे घणा पर्वतो, नदियो, अने वृक्षो आवी पड्यां छे ॥ १ ॥ वली हे सखि! जे स्त्रीयो स्वप्नमां पण पोताना स्वामीने जोवे छे, ते स्त्रीयोने धन्य छे, अने दुर्जागणी एवी जे हुं, ते मारी तो जे दिवसथी मारा स्वामी साथे जुदाइ थइ छे, ते दिवसथी निद्रा पण गइ छे, तेथी ते निद्रा पण वैरिणी थइ छे. केम के जो निद्रा आवे तो स्वप्न आवे, अने जो स्वप्न आवे, तो ते स्वप्नमां मने कोइक दिवस मारा स्वामीनुं दर्शन थाय? परंतु तेनुं दर्शन न थयुं, तेमां मुख्यकारण निद्रा नथी आवती तेज छे. तेथी ते निद्रा पण मारी वेरिणीज छे. आ प्रकारना विविध विलाप करती, धूडथी धूसरित जेनुं शरीर थइ गयुं छे, अने जेणे मलिन अने एकज वस्त्र पहेरेलुं छे, एवी ते राणी, कपालपर हाथ दइ नीचुं मुख करी रुदन करवा लागी. ते सांज

लीने जिनसुंदरी श्राविकानो पिता धनंजयशेठ विनयथी तेने कहेवा लाग्यो के, हे पुत्रि! तारा गुणोथी तथा सौशील्यथी रंजित थयेला मने तारी मोहोटी चिंता थाय वे, के हवे ते तारुं मारे शुं करवुं? कारण के अमाराथी न संजलाय एवुं तुं प्रतिसमय रुदन कस्याज करे वे. अने ते रुदन मटाडवानो एक आ उपाय वे, के जो तुने तारे घेर मोकलुं? अने तुं रोती पण त्यारेज बंध था. परंतु तेम पण हाल बने एम नथी. केम के वर्षाऋतु होवाथी कोइ पण माणस ग्रामांतर जातांज नथी. तो माणस विना तुने कोनी साथे मोकलुं? आ प्रकारनी मोहोटी चिंता थाय वे. माटे हे बेहेन! मारुं कह्युं मानीने सांप्रतकाल वर्षाऋतु वे, तेथी तुं धर्माराधन करी स्वस्थ थइने रहे. अने पवी हुं वर्षाऋतु जवाथी कोइ सारा माणस साथे तुने तारे घेर जरूर पहोंचडावीश? आवां वचन सांजली ते प्रियमतीराणी बोली के, हे तात! तमारा शरणमां रहेली एवी मने तो निवृत्तिज वे. परंतु सर्वबंधथी प्रेमबंध वे, ते डुस्त्यज वे. तेथी जेमां प्रेम बंधाणो वे, एवां घर, स्वामी, स्वजन, सांजरे, त्यारे धास्या विना पण रुदन थइ जाय. पण हवेथी तमारुं वचन स्वीकारी शाताथी रहीश? एम कहीने ते धर्माराधनमां आसक्त थइ. पवी ते प्रियमतीराणीये सारा समयमां मनोहर लग्नने विषे डुःखने नाश करे, एवा एक पुत्ररत्नने प्रसव्यो. ते सांजली हर्षोत्कर्षथी प्रफुल्लित वे मन जेनुं एवा ए धनंजयश्रेष्ठीये, राजानी आज्ञा लइने सर्व बंदीवानोने बंधीखानेथी बोडाव्या अने दश दिवस पर्यंत पितानी पेठे घणुंज डव्य खरच्युं. तथा पुत्रजन्म महोत्सव कस्यो. बारमे दिवसे ज्ञाति कुटुंब जमाडीने अत्युल्लासथी ते पुत्रनुं कामदेव समान रूप होवाथी "कुसुमायुध" एवुं नाम पाड्युं. पवी वरसादना दिवसो व्यतीत थया, तोपण पुत्र बे वर्षनो थयो त्यांसुधी राखी. हवे ते श्रीपुरगामनो रहेवासी कोइएक वासवदत्त नामनो सार्थवाह हतो, ते राणीना चंपानगर-तरफ केटलोएक माल लइने वर्षाकाल व्यतीत थवाथी वेपार माटे जतो हतो, ते वातनी धनंजयश्रेष्ठीने खबर पडवाथी ते सार्थवाहने पोतानो विश्वासपात्र जाणी विनति करी के, हे वासवदत्त! तमो चंपापु[illegible] जाउ छो? जो जाता हो, तो ते चंपापुरीना राजा जयराजानी राणी प्रियमती अमारे त्यां घणा दिवसथी डुःखनी मारी रहेली वे, अने वली तेने हाल [illegible] पुत्र आव्यो वे. तो ते राणीने अने तेना पुत्रने प्राणथी पण वधारे

साथवीने चंपापुरीये लइ जइने तेना स्वामी जय राजाने सोंपो. परंतु मारुं काम महेरबानी करीने करो. वळी तेने कदाचित् हुं बीजा साथे मोकलत, पण तमारा जेवो विश्वासपात्र बीजो साथ मने क्यांथी मळे? एम कहीने ते वासवदत्त सार्थवाहनी साथे केटलाएक परिवार तथा वाहनयुक्त ते राणीने रवाने करी, त्यारे त्यांथी सर्व साथ चाल्यो. ते प्रथम शिववर्द्धनपुरनामा कोइ एक नगर हतुं, त्यां आव्यो. अने ते गामना उद्याननें विषे आवी उतर्यो. त्यां प्रियमती राणी एक आंबानी नीचे पोताना कुसुमायुध पुत्रने खोळामां लइने बेठी बेठी रमाडे छे, तेवामां शुं बन्युं? तो के पुत्रविनानो ते शिववर्द्धनपुरनो श्रीसुंदरनामा राजा, गुरुनी पासेथी धर्मश्रवण करी संसारथी वैराग्य पामी दीक्षा लेवा तत्पर थयो हतो, त्यारे तेणे पोताना राज्यने पोताना पुरंदरनामा भाइने आपवुं धारीने तेने कह्युं के, हे भाइ! आमारा राज्यने तमो स्वीकारो. कारण के हवे हुं दीक्षा लेवा इच्छुं छुं. ते सांभळी पुरंदर कुमार बोल्यो के, हे ज्येष्ठबंधो! आपनी पेठे मुने पण आ संसार पर वैराग्य आवेलो छे, तो हुं पण दीक्षा लेवा इच्छुं छुं? ए सांभळी श्रीसुंदरे कह्युं के, हे भाइ! आपण बेहु भाइने पुत्र नथी, माटे राज्य कोने सोंपिये? एम कहीने पछी बेहु भाइयोये ठेराव कर्यो, के आपणे एम करवुं के एक हाथणी शणगारी तेनी शुंढमां जल भरेलो सुवर्णकलश आपी, पंचदिव्य वागते ते हाथीणीने छुटी मूकवी. अने ते हाथणी जेनी पर कलश ढोळे, तेज आ गामनो राजा थाय? आम ठेराव करी ते प्रमाणे हाथणीनी शुंढमां कलश आप्यो ने पंचदिव्य वागते हाथणी ज्यां जाय छे, तेनी साथे सर्व कोइ चाल्या. त्यारे ते हाथणी उद्यानमां आवी ते ज्यां प्रियमती राणी आम्रनी नीचे पोताना कुसुमायुध पुत्रने खोळामां लइने बेठी हती, त्यां आवी. अने ते हाथणीये ते कुसुमायुधकुमार पर कलश ढोल्यो. ते जोइने प्रसन्न थयेला एवा ते बेहु भाइयोये पुत्रसहित ते राणीने प्रणाम करी हस्ती उपर बेसारी अने ते मा दीकराने गाजते वाजते पोताना गाममां तेडी लाव्या. अने कहेवा लाग्या के, हे मात! आ अमारा राज्यने तमो स्वीकारो. कारण के आ हाथणीये जळनो भरेलो कलश, आ तमारा खोळामां सूतेला पुत्र पर ढोल्यो छे. अने अमारो एवो ठराव छे, के जेनी पर हाथणी कलश ढोळे, तेनेज आ राज्य आपवुं. माटे आ राज्य हवे तमारा पुत्रनुंज छे. अने

अमो बेहु जाइ तो हवे दीक्षा लइ संयमव्रत आदरशुं ? ते सांजली प्रि
मती राणी बोली के, हे जाई! हुं तो अबला छुं, अने आ मारो पुत्र घण
ज बालक छे, ते माटे हाल तो तमोज जेम राजवैवट चलावो छो, तेम
लावो. हवे वासवदत्तनुं शुं थयुं ? ते कहे छे. के ते राणी तो पुत्रसहित त्य
गइ, अने बाहार कामे गयेलो वासवदत्त सार्थवाह उद्यानमां आव्यो
त्यां तेने मालम पडी के पोतानी साथे चंपानगरीये आवती एवी ते प्रि
मती राणीना पुत्रने आ गामनी राजगादी मली; अने ते राणीने तथ
तेना पुत्रने आ गामना श्रीसुंदर राजा वगेरे हस्तीपर बेसाडी पंचदिव
शब्द वाजां वाजते गाममां तेडी गया छे. ते सांजली वासवदत्त सार्थवा
एकदम श्रीसुंदर राजा पासे आवी कहेवा लाग्यो के, हे राजन्! आपे ह
ल जेना पुत्रने राज्यगादी आपी, ते, चंपापुरीना जयनामा राजानी पट्ट
णी छे, कलिंगदेशाधिपतिनी पुत्री छे, तथा तेनुं प्रियमती एवुं नाम छे ते
कोइ एक मंदजाग्योदयथी फरती फरती अमारा श्रीपुरगाममां मारा मि
धनंजयश्रेष्ठीने त्यां रही हती, अने तेने ते धनंजयश्रेष्ठीये पोतानी पुत्री क
रतां पण वधारे राखी हती. हवे तेने, तेना पुत्र सहित चंपापुरीये पहो
चाडवा माटे मने ते श्रेष्ठीये घणीज जलामण करी सोंपी छे. माटे हे
मने सोंपो, के जेथी हुं तेने चंपापुरीमां लइ जइ तेना स्वामीने सोंपुं! जे
थी मने कोइ पण रीतनो ठवको न मले ? अने हे राजन्! तमे शुं आ
कलिंगाधिपतिनी प्रियमती पुत्रीने नथी उलखता? एवां वचन सांजली
अत्यंत हर्षायमान थइ ते बेहु जाइयो ससंभ्रम थइ राणीने कहेवा ला
ग्या के, अरे! हा, त्यारे तो तमो अमारी मासी थाउ छो. अहो! आ
तो घणुंज सारुं थयुं, जे आ अमारा मासीयाइ जाइने अमारुं राज्य म
ळ्युं ? एम कहीने ते बेहु जण राणीना पगमां पडी गया, अने पछी ते श्री
सुंदर राजा, वासवदत्त सार्थवाहने कहेवा लाग्यो के, हे जाइ! हवे तमो
स्वस्थरीते चंपापुरी तरफ जाउ, अने आ अमारी मासीनी तथा अमारा
मासीयाइ जाइनी कांही पण फिकर राखशो नही. वली तमो आ सर्व
वात चंपापुरीना जयराजाने कहेजो. ए सांजली सार्थवाहे जाण्युं जे
हवे आपणने कोइ तरेहनो ठवको मले तेम नथी, कारण के आ राणी
श्रीसुंदरराजानी मासी थाय छे ? एम विचारी ते प्रियमती राणीनी रजा

सइने सार्थवाह, त्यांथी चंपापुरी तरफ चाल्यो. हवे ते श्रीसुंदरराजाये मंत्रि वगेरेने बोलावी सहु कोइनी समक्ष उत्तम एवो दिवस जोइने कुसुमायुधकुमारने पोतानी राजगादीपर बेसाड्यो. अने पछी अत्यंत हर्षायमान थइ वैराग्य पामेला एवा बेहु माझ्योये गुरु पासे जइ दीक्षा लीधी.

ते कुसुमायुधराजा पण ते राज घणुंज उत्तम होवाथी अखंडित शासनवालो थयो. एक दिवसे अवंतीदेशना राजशेखरनामा राजाये एक दूत मोकल्यो. ते दूत शिववर्द्धनपुरमां कुसुमायुधराजाने कहेवा लाग्यो के, हे राजन्! मारा स्वामीये कहेवराव्युं छे के जो तुं सुखथी रहेवा इछतो हो, तो तारा हाथी, घोडा, चमार वगेरे वस्तु मने सोंपी, तुं खंडियो राजा थइ रहे. अने अमारी जक्तिजावथी अनुचरनी पठे सेवा कर. कारण के तुं हजी बालक छो, तेथी तारे बालकने राज्यासननी योग्यता होयज नहिं? तेम ताराथी ते राज्य साचवी शकाय तेम पण नथी. केम के जगतमां तारी जेवा बालक तो पोताने जेवुं गमे तेवुं जोजन करी रम्या करे छे? माटे ते राज्यने पृथ्वीपर अम जेवा महोटा उत्तम राजाउ छतां, तुं जेवा बालको जोगवी शके? कह्युं छे के ॥ गाथा ॥ न जियइ सुहं विहंगा, गहिउंण महामिसेण चंचूणा ॥ पिछं तेसु बुहालु य, उवावय ढंककंकेसु ॥ १ ॥ अर्थः—कोइएक नानो पक्षी क्यांकथी मलेला कांचा मांसने पोतानी चांचमां लइ आवी उमे, अने तेवामां तेनी खबर पडवाथी तेनी पछवाडे क्षुधातुर एवो ढंकपक्षी जाय, तो ते ढंकपक्षीने छेतरीने ते नानापक्षीथी मांस खवाय? ना नज खवाय. तेम कदाचित् ते खाय तो तेने ते जीववा पण दे? ना नज दे. तेवी रीते आ राज्य तुने अमो रहेवा देशुं नहिं. अने हे कुमार! जो अमारा कहेवा प्रमाणे चालीश तो पछी तारी अमे सहाय करशुं अने ज्यारे तारे अमारी सहायता होय, तो पछी तारो कोण पराजव करी शके? कोइ नहिं. आवां वचन सांजली शालमंत्रनामा मंत्री बोल्यो के, हे दूत! तारा स्वामीने कहेजे जे आ कुसुमायुधराजा तो हाल बालक होवाथी तेने तमारा जेवा राजाउनी सेवा केम करवी? तेनी कांइ खबर नथी. अने हाथी घोडाथी ते रमनार होवाथी, ते निर्जय थइने रमवा आपेला हस्ती, अश्व वगेरेने लइने तारा स्वामीने केम अपाय? अने तारा स्वामीने जो हाथी घोडाज जोता होय, तो ते द्रव्य मोकले, तो ते द्रव्यना हस्ती

प्रमुख लइने अमो मोकलावीये? आवां वचन सांजली कोपायमान थयेलो ते दूत बोल्यो के, तमारा जेवा मंत्री मलवाथी तो हवे आ कुसुमायुधराजा जरूर घणा दिवस राज करे, एम लागे ठे? अहो! आवा तम जेवा दीर्घ दृष्टि मंत्रीयोथी कोइ दिवस राजा साम्राज्यराज्य करे? ना नज करे. वली हे मंत्री! राजाने कांइ बालक तथा युवानपणानुं नथी. परंतु डुर्बल राजाये पोतानाथी समर्थ राजानुं, दानथी, सेवकत्वथी, आनुचर्यज करवुं, अने एम करे, तोज ते सुखे राज्य करे? अने हे मंत्री! आवी तमारा जेवी गर्वनी वाणी बोलवाथी तो सामो प्रबल राजाने रोषमां पोष थाय ठे? वली हे मंत्री! ते डुर्बल राजा, प्रबल राजाने कदाचित् कांइ आपे नहीं, परंतु तेने प्रणाम करी प्रसन्न करे, तोपण ते प्रबल राजा तेनीपर कोइ दिवस कोपायमान थाय नहिं. माटे जे वस्तु नमवाथी ठेदाय, ए वस्तुमां कुहाडानुं शुं काम? वली अमारो राजशेखरराजा जे ठे, ते तो, जे मनुष्य तेने नमे ठे तेना मनोरथोने कल्पवृक्षनी पठे पूरा करे ठे. अने जे तेनी सामो गर्व करे ठे, तेनो तो ते यमनी पठे अने दावानलनी पठे नाश करे ठे. आ प्रकारे अभिमाने करी मदोन्मत्त थइ बोलता एवा ते दूत प्रत्ये पाठो विशालबुद्धिवालो ते शालमंत्री बोल्यो के; अरे दूत! तुं पारके घेर आवी, दूत ठतां मंत्री जेवुं कार्य केम करे ठे? तथा आवी गर्वनी वाणी पण केम बोले ठे? अने "ते कुसुमायुधराजा मारी प्रसन्नता मेलवशे अने हुं कहीश, एम करशे. तो राज्य जोगवशे." आवां वाक्य बोलवाथी तो तारो स्वामी निर्लज्ज, अकार्य करनार, अने मूर्ख जेवो लागे ठे. आ अमारो कुसुमायुधराजा बालक ठे, नवो ठे, तोपण तेनुं राज्य तारा स्वामी जेवा ग्रामसिंहथी लेवाय तेम नथी. कारण के ते शिशु ठे, पण सिंहना शिशु समान ठे. तो ते सिंहना शिशुने कदाचित् हजार बकरीयो जेली थइ मारवा आवे, तो तेथी शुं ते मरण पामे? ना नज पामे. आ प्रकारना वचनरूप दंडाघातथी ताडन करेलो एवो ते दूत, कोपाक्रांत थइ तत्काल पोताना स्वामी पासे आवी पोतानुं तथा तेनुं जे परस्पर जाषण थयुं हतुं, तेने विशेषपणे कही दीधुं. ते सांजली जेम अग्निमां घृत होमे, ने जेम अग्नि प्रज्वलित थाय, तेम कोपायमान थइ घणा हाथी, घोडा, प्यादल, रथ, वगेरे महोटा सैन्यने लइने ते सैन्ये करी पृथ्वीने डोल पमाडतो

थको ते राजशेखरराजा, कुसुमायुधकुमारनी साथे लडवा माटे चाल्यो.

हवे ते वासवदत्त सार्थवाहनुं शुं थयुं? ते कहे छे. के ते वासवदत्त सार्थवाह, श्रीसुंदरराजाने प्रियमतीराणीने सोंपीने त्यांथी तत्काल चंपापुरीमां आव्यो, अने त्यां जयराजा पासे जइ नमन करी वधामणी देवा लाग्यो के, हे राजन्! आपने वधामणी छे? वधामणी छे? आपनी राणी जे प्रियमती छे, तेना पुत्र कुसुमायुधने शिववर्द्धननगरनुं राज्य मल्युं छे? ते सांजली राजा तो विस्मय पामी गयो के, अरे! आ ते शुं कहे छे? पछी ते वासवदत्तने पूछवा लाग्यो के, हे सार्थवाह! तमे आ शुं वधामणी आपो छो? अने शुं कहो छो? त्यारे ते वासवदत्त पोते जे जाणतो हतो, ते सर्व कही आप्युं. ते सांजली जयराजाने विस्मययुक्त महोटो हर्ष थयो. शाथी? के प्रथम तो तेनी स्त्रीनुं वनदेवीये हरण कर्युं हतुं तेनो तेने पत्तो मल्यो? तथा ते स्त्रीने वली पुत्र प्रसव्यो? अने वली पाछी ते स्त्री, पुत्रसहित शिववर्द्धनपुरमां आवी? तथा पोताना पुत्रने पाछुं ते गामनुं राज्य मल्युं? हवे तेवी उत्तम वधामणी आपवाथी राजाये वासवदत्तश्रेष्ठीनो घणुंक धन आपी सत्कार कर्यो. तदनंतर ते जयराजा अत्युत्कंठित थको पोतानी स्त्रीने अने पुत्रने मलवा माटे तत्काल शिववर्द्धनपुर आव्यो. आवीने त्यां तुरत पोतानी स्त्री प्रियमतीने तथा कुसुमायुधपुत्रने जोइने तेने हृदयमां अत्यंत आनंदाविर्भाव थयो. अने ते वखते समग्र नगरमां महोटो महोत्सव प्रवर्त्त्यो. हवे ते प्रियमतीनो पिता मानतुंग नामा राजा, पोतानी पुत्री प्रियमतीनुं वनदेवीये हरण कर्युं, ते वात सांजली अत्यंत खेद पामी निरुपाय थइ बेठो हतो, त्यां तेणे कोइकना कहेवाथी सांजल्युं के ते प्रियमती, पुत्रसहित शिववर्द्धनपुरमां आवी छे, तथा तेना पुत्रने ते गामनुं राज्य मल्युं छे, ते सांजली ते पण पोतानी पुत्रीने मलवा माटे त्यां आव्यो. त्यारे जयराजाये त्यां आवेला ते पोताना ससराने घणुंज मान आप्युं. पछी सजानी वच्चे सहु सांजले तेम ते प्रियमतीराणीना हरणनुं सर्व वृत्तांत पण कही आप्युं. अने ते प्रियमतीराणीये पण पोतानुं व्यंतरीये हरण कर्या पछी जे कांइ वृत्तांत बन्युं हतुं, ते सर्व कही आप्युं. आ प्रमाणे जयराजानुं तथा तेनी प्रियमतीराणीनुं कहेलुं सर्व वृत्तांत सांजलीने त्यां बेठेला सहु कोइ लोको अत्यंत विस्मय पामी गयां, अने तेओ घणा दिवसनी विरहवेदना

मटवाथी प्रेमपूर्ण थइ गयां, अने सर्वत्र हर्षवधामणां थयां. अने जयराजा पोताना पुत्रनी आवी महोटी पुण्याइ जोइ अत्यंत संतुष्ट थयो.

हवे ते कुसुमायुधकुमारनी साथे पूर्वोक्त राजशेखरराजा पोतानुं सैन्य लइ, लडवा आवतो हतो, तेनुं शुं थयुं? ते कहे ठे. के ज्यां ते राजशेखरराजा लडवा आवे ठे, त्यां तो तेणे ते कुसुमायुधराजाना पिता जयराजाना तथा मानतुंगराजाना शिववर्द्धनपुरमां आववाना समाचार सांजल्या, तथा बीजुं पण सर्व वृत्तांत सांजल्युं, तेथी ते मनमां घणोज विलखो थइ पश्चात्ताप करवा लाग्यो के, अरे! मारा जेवा मूढमतिने मोहने उत्पन्न करनारा लोजने धिक्कार हजो. कारण के जे लोजे करी जीव, विषयपाशने विषे बंधाय ठे. अने वली तेवो लोज कदाचित् निर्धन तो करे, परंतु हुं जेवाने ते शामाटे करवो? केमके साम्राज्यैश्वर्यथी सुशोजित एवा मने आ मारा राज्यमां कांइ न्यूनता नथी? वली जे लोजने वश थइने में बीजाना राजने ग्रहण करवा माटे मारा आत्माने वृथा खेदमां नांख्यो? वली में दूत साथे कहेवराव्युं के "बालकने राज्य होय नहिं. अने एम करतां बालकने राज मल्युं ठे, पण ते राज्य अमो तेने रहेवा देशुं नहीं." ए जे कहेवराव्युं, ते पण में मोटी जूलज करी ठे. कारण के पुण्यना प्रागल्भ्यथी बालकने पण राज्य मले ठे, अने ते जोगवे पण ठे. तो पुण्यथी प्राप्त थयेला तेना राज्यने हुं ग्रहण करवानी इछा करुं, ते मारी केवडी महोटी मूर्खाइ कहेवाय? माटे काळुं शुं कहुं, पण हुं घणो महोटो राज्याधिपति ठतां पण लोजी थयो, तेथी अति लोजी एवा मुने धिक्कार हजो. अने पूर्वजवकृत पूर्णपुण्यवालाना राज्यने रुष्ट थइने पण कोण लइ शके ठे? कोइ नहिं. तेम निर्जागी प्राणीने तुष्टमान थइने कोण आपी शके ठे? कोइ नहिं. अर्थात् निर्जागीने आप्युं रहे नहिं, अने पुण्यशालीनुं होय ते जाय नहिं. वली पण विचारवा लाग्यो के, अरे! में पूर्वे आ जयराजा प्रमुख साथे केवी महोटी प्रीतिनी वेल वधारी हती, तेने में आ मारा लोज तथा अन्यायरूप दावानलथी हाल पाठी बाली नांखी ठे. माटे त्यां जइ ते जयराजाने तथा तेना ससरा मानतुंगराजाने चरणमां पडी तेनी क्षमा मागी ते स्नेहवेलने पाठी अंकुरित करुं? कारण के कोइ माणस कदाचित् पोताना मार्गथी जूलो पड्यो होय, अने ते जो चालतो चालतो उजो रहे, अने पठी कोइ जाणीता माणसने पूठे, तो ते पाठो खरा मार्गने

प्राप्त थाय! परंतु पोते मार्गनो अज्ञात छतां हुं मार्ग जाणुं छुं, एम जाणी एमने एम जो चाल्योज जाय, तो ते दुःखीज थाय? माटे हाल ते वेहु राजा पासे माफी मागवी, तेज उचित छे? आ प्रमाणे पश्चात्ताप करीने पो, ताना सुंदरनामा मंत्रीने जयराजा तथा मानतुंगराजा पासे मोकल्यो. ते त्यां आवीने विनति करी कहेवा लाग्यो के, हे महाराज! माहारा स्वामी राजशेखर राजाये विनति करी कहेवराव्युं छे के में मूढबुद्धिथी आपना कुसुमायुध पुत्र पर जे रणसमारंज कर्यो छे, ते आपनो में महोटो अपराध कर्यो छे, तेथी ते अपराधने आप क्षमा करजो. आज दिवस पछी हवे हुं राजशेखर राजा आपनी सामो लडवा आवीश नहिं? अने तेथी कोइ पण काले आपे शंका करवी नहिं. ते सांजली जयराजा बोल्यो के, हे मंत्रिन्! तमारा स्वामी राजशेखरने तो एमज कहेवुं घटे छे, कारण के समजुं माणसथी कदाचित् दुष्कृत थइ जाय छे, तो पण ते पाछो तेनो पश्चात्ताप पण थइ जाय छे? आवां वचन कही ते सुंदर मंत्रीनो वस्त्राजरण साम ग्रीथी सारी रीते सत्कार कर्यो, अने ते मंत्रीने राजशेखर राजाने तेडवा माटे मोकल्यो. तेथी ते राजशेखरराजा पण त्यां आव्यो. पछी ते त्रणे राजाउ, एक उंची अने मनोहर जूमि हती, त्यां मल्या. अने अति स्नेहथी निर्जरमनवाला थया. अने ते त्रणे राजाना पाला, हाथी, घोडा, ए कत्रज रहेवा लाग्या. तो पण ते एक बीजाने कांइ पण मनमां जुदाइ रही नहिं. अने तेउनो अत्यंत प्रतिदिन स्नेह वधतोज गयो. हवे जे उंची जूमिमां ते मल्या हता, त्यां नगर वस्युं. तेथी ते नगरनुं, राजसंगम एवुं नाम पड्युं. ते पछी राजशेखर राजाये अत्यंत संतुष्ट थइने ते कुसुमायुध कुमारने पोतानी बत्रीश कन्याउ परणावी.

एक दिवस सौम्यताथी चंद्रमासमान, सुतपना तेजथी सूर्यसमान, गांजीर्यथी सागरतुल्य, व्रतस्थिरताये मेरुसरखा, रूपे करी कामसमान, मानरहित, केवलज्ञानी, एवा कोइएक गुणसागर सूरिंद्रनामा मुनि, ते नगरना उद्यानमां समवसर्या. अने सेवापर एवा देवोये करेला सुवर्ण पंकजने विषे तेमणे पाउ धार्या. त्यारे वनपालके आवी ते त्रणे राजाउने व धामणी आपी के, हे महाराजाउ! सहस्राम्रवनने विषे सुर, असुर, नर, तेना निकरोये जेमनां चरणारविंद सेव्यां छे एवा गुणसागर सूरींद्रनामा केव

ली समोसखा ठे. ते सांजली ते वनपालकने अतुल दान दइने सद्भक्तिना जारथी जराइ गयुं ठे अंतःकरण जेनुं एवा ते जणे जूपाल, ते केवलीनी पासे आव्या. अने तेमनुं यथाविधि नमन करी, धर्मश्रवणमां तत्पर थइ, योग्यस्थान पर बेठा. त्यारे जगतना हित करवामां तत्पर एवा ते मुनीश्वरे, मंथन करेला माहासमुद्रनी गर्जना समान गंजीरवाणीये करी देशना देवानो प्रारंज कस्यो. ते जेम केः—जो जव्यलोको! जो तमो संसारथकी जय पामता हो, तो जलना परपोटा सरखा जीवितवाला मनुष्य देहने पामीने ते मनुष्य देहथी पोतानुं जेम हित थाय, तेम करो. जेणे करी तमारे संग्राम करवो न पडे? अने वली हे जव्यो! जेमां तमोने बिलकुल रति नथी, तेमां तमो रति पण करो. आवां मुनिनां कहेलां गूढार्थ वाक्य सांजली मानतुंग राजा बोल्यो के, हे महाराज! आपे आ जे सर्व कह्युं, ते घणुंज गंजीरार्थक ठे, तो तेने अमे मूढ मनुष्य केम जाणीये? माटे कृपा करी ते सर्व समजाय तेम कहो. आवां वचन सांजली केवली जगवान् कहेवा लाग्या के, हे जव्य लोको! तमोने मोहनृपे अज्ञानमय पायेलुं ठे, तेथी तमो कांइ पण अर्थ जाणता नथी. ते सांजली प्रसन्न जेनुं मुख ठे एवो राजशेखर नृप, जरा हसीने बोल्यो के,हे जगवन्! आपे जे मोहनृप कह्यो, ते मोहनृप वली कोण ठे? अने ते क्यां ठे? अने तेनी राजधानी कई ठे? त्यारे केवली बोल्या के, हे राजन्! अंतरंग, परम उत्कृष्ट एवो अर्हितधर्मनामा राजानो सुबोधनामक दूत ज्यारे तमोने सुदर्शननामक चूर्ण खवरावशे, त्यारे तमोने सर्वनी मालम पडशे. अने वली ते सुबोध दूत पण थोडाज वखतमां तमारी पासे आवशे. हजी ज्यां सुधी ते नथी आव्यो, त्यां सुधीमां कौतुकी एवा तमोने तेनुं कांइएक स्वरूप कहुं, ते सांजलो.

आ विविध आश्चर्यप्रचुर एवा जगतरूप पुरने विषे सुर नरेंद्रादिकथी पूजित जेनुं शासन ठे एवो, अने शिष्ट पुरुषोने सुख आपनार, दुष्टोने दुःख देनार, मद करी मदोन्मत्त एवो, एक कर्मपरिणाम नामा राजा ठे. ते मनोहर एवा आ संसारना राज्यने करे ठे. हवे ते कर्मपरिणाम राजानी एकांतरक्त, पतिव्रता तथा पोताना स्वामीना चित्तने अनुसरनारी एवी कालपरिणतिनामा एक पत्नी ठे. हवे अनादिसंयोगने लागेलां, परस्पर सुखमां मग्न, ए जगत तेनी आज्ञा माने ठे. एवां ते दंपतीने पोताना

चित्तमां एक चिंता उत्पन्न थइ. के सर्व जगतना राज्यने करनारा आपणने केटलो परिवार छे? अने तेमां केटलो परिवार व्यवसाय करे छे? अने केटलो बिनरोजगार थइ बेठो छे? अने तेमां केटलो आपणे प्रसाद करवा योग्य छे? आ प्रकारनी ज्यां ते बेहु जण चिंता करे छे, तेवामां तो राग द्वेष जटोथी परिवृत, निःशेष राजकार्यना चिंतवन करवामां सदा व्याप्त, पोताना सर्व कुमारोमां मोहोटा एवा मोहकुमारने दीठो, तथा वली पोताने अतिवल्लज तथा पोताना जक्त एवा सात व्यसन नामा पुत्रोने पण दीठा. हवे ते सात व्यसन पुत्रोनां नाम कहे छे. १ द्यूत, २ मांसास्वाद, ३ मद्यपान, ४ वेश्यागमन, ५ पापर्द्धि (मृगया) ६ चोरी, ७ परस्त्रीगमन, ए सात व्यसन पुत्रोनां नाम जाणवां. ते सात पुत्रो पण जव्यप्राणीयोने संसारमां स्थिर करे छे. कह्युं छे के ॥ श्लोक ॥ द्यूतं च मांसं च सुरा च वेश्या, पापर्द्धिचौरी परदारसेवा ॥ सप्तापि चैते व्यसनानि लोके, घोरातिघोरं नरकं ददंति ॥ १ ॥ अर्थः—द्यूत, मांस, सुरा, वेश्यागमन, मृगया, चोरी, परदारसेवा. ए सात व्यसनो जे छे, ते जीवने घोरातिघोर एवा नरकने देनारां छे. हवे ते कर्मपरिणाम राजा, पोतानी कालपरिणति नामा स्त्रीने कहे छे के, हे प्रिये! अति उत्तम अने राज्य धुरने धारण करवामां सशक्त एवा आ आपणा पुत्रोपर राज्यजार नांखी स र्व व्यवसाय छोडीने, हवे आपण बेहु सुखे रहिये तो सारुं? ते सांजली ते स्त्री बोली के, हे स्वामिनाथ! ते तो आपे योग्यज कह्युं छे. कारण के बुद्धिमान् पुरुषने तो आपे जे हाल कह्युं, तेमज करवुं उचित छे. ज्यारे वली आपणने आवा उत्तम पुत्र थया छे, त्यारे हवे आपणने राज्यनी शी चिंता छे? कांही नाहिं. अने वली आ पुत्रो जे छे, ते जेवा तेवा नथी, परंतु त्रण जगतने विषे श्लाघ्यगुणवाला छे. आवां ते स्त्रीनां वाक्यो सांजली ते कर्मपरिणाम राजाये मोहकुमारने पोतानी राजगादीपर बेसाड्यो, अने बाकी सात व्यसननामा जे पुत्रो हता, तेने यथायोग्य स्थान आप्यां. अने पछी कर्मपरिणामराजा कहेवा लाग्यो के, हे मोहपुत्र! प्रथम पण सर्वाधिकारी तुंज हतो, माटे हाल पण राज्य तुनेज आप्युं छे, तेथी तुं हालमां प्रथमथी पण वधारे आ आपणा पुरजनोनुं रक्षण करजे. अने हुं तो हवे स्वस्थ थइने जे कांइ नगरमां जोवा लायक पदार्थो हशे, तेने जोतो थकोज विचरीश.

पोताने घेर आवी बेठा छे. अने हाल तेणेज आवीने पोकार कर्यो छे के आपणी भूमिने चारित्र राजा लूंटे छे. आ प्रमाणे हे राजन्! आ आपणी नगरीमां युवारव थवानी जे हकीगत हती, ते सर्व कही आपी. माटे हे स्वामिन्! तेमां संरंभ करी शुं करशो? अने हवे क्रोध करवाथी पण सखुं. हे देव! आ जे बन्युं ते सर्व, तमारी मासीना हाथमां नरकभूमिना एकशो सित्तेर पाडा जवाथीज बन्युं छे. हे राजन्! तमारा सात व्यसनरूप सात भाइ पण निराश थइ पाछा आव्या छे, अने तेणे पण आवी आ सर्व वात मने कही आपी छे. आ प्रमाणनां अविवेकनां वचन सांभली मोह राजा कहे छे के, हे अविवेक! हजी शुं बगडी गयुं छे? ते सर्व जीवोने प्रमादरूप मदिरा पाइ, के जेथी पाछा ते अज्ञातधर्म थइ मारे विषे रागी थाय? ते सांभली अविवेक मंत्रीये जीवोने अज्ञान मदिरानुं पान कराव्युं, अने तुरत पाछो अविवेक मोहराजा पासे आवी कहेवा लाग्यो के, हे देव! आपनी आज्ञा प्रमाणे सर्व जीवोने में अज्ञानरूप मद्यनुं पान कराव्युं छे. एम कहीने ते, मोहराजाना चरणमां पड्यो. आ प्रमाणे अविवेके कह्युं के में सहु कोइने अज्ञान मदिरानुं पान कराव्युं छे, तोपण तेनां वचनपर विश्वास न आववाथी मोहराजा ते अविवेकनो हाथ झालीने नगरमां तेनो पोते जातेज तपास करवा निकल्यो. त्यां तो अज्ञानमद्यथी नाश थइ गयुं छे चेतन जेनुं तथा धर्माधर्म कार्यथी विवर्जित, पेयापेय, खाद्याखाद्यना ज्ञानरहित एवा सर्व विश्वने देखवा लाग्यो. तेमां पूर्वोक्त नरकभूमिना एकशो सित्तेर पाडाओमां फरतां तेणे विषयी, पाषंडी अने मिथ्याचारीओने धर्म, धर्म कहेता दीठा, त्यारे मोहराजा ते अविवेकमंत्रीने आंख्यो चडावी कहेवा लाग्यो के, अरे मंत्री! आ लोकोने तें अज्ञानमद्य नथी पायुं, के ते धर्म धर्म एम कहे छे? त्यारे अविवेक बोल्यो, के, हे देव! तेओने तो अमे घणुज अज्ञानमद्य पायुं छे, तेथी ते अज्ञानरूप मद्यना जोरथी धर्म, धर्म, एम बोले छे, परंतु ते सर्व आपणा नगरथी बाहेर जइ शके तेम नथी. कारण के ते मिथ्यात्वी होवाथी खरा धर्मना रूपने जाणताज नथी. वली जुओ. के ते धर्म धर्म कहेनारा कांइ विवेकाद्रिपर गया छे? ना नथीज गया. तेम ते शमादिकोने पण मल्या छे? ना नथीज मल्या. तेम ते चारित्रराजानी सेवा पण करे छे? ना नथीज करता. तेम ते समिति गुप्तिने

सेवे छे? ना नथीज सेवता. ते सांजळी मोहराजा बोल्यो के, हे अविवेक! आ सर्व वातनी तुने केम मालुम पडी? त्यारे अविवेक कहे छे के, हे महाराज! एक दिवस हुं जीवोने पकडवा माटे विवेकाद्रि पर्वतपर चडवा तैयार थयो हतो, परंतु त्यां हुं ज्यारे चडी शक्यो नहिं, त्यारे में त्यां व्युद्ग्रहादिक पण सुनटोने मोकल्या. तो ते त्यां गया तो खरा, परंतु तेणे वली त्यां जइ विश्राम लइ शुभागमनो विधि सांजळीने कदाग्रह कर्यो, तेथी तेउने पण ते विवेकाद्रिथी नीचे उतारी मूक्या. अने तेउये मारी पासे आवी ते सर्व बीना मने कही छे, तेथी कांइक जाणुं छुं. ते सांजळी मोहराजा बोल्यो के, हे अविवेक! मारी मासी जे निरकालस्थिति तेना पुत्रो कोइ दिवस मारा जक्त होय, के नहिं? त्यारे अविवेक बोल्यो के, हे राजन्! आ विवेकाद्रिथी जे नीचे रहेला जीवो छे, ते तो तमारा जक्त होय छे, परंतु तेनी उपर रहेला जे पणाक दुष्ट जीवो छे, ते तमारा जक्त होता नथी. माटे तमारा मासीना पुत्र जो विवेकाद्रिथी नीचे होय, तो तमारा जक्त होय, नहिं तो होयज नहिं. ते सांजळी मोहराजा जे छे, अत्युत्कर्षने विशेष करवा माटे दर्प करी मदोन्मत्त थयो थको तथा पणाक पाखंडीयोने पणाक वेष करावीने ते पुरने विषे क्रीडा करवा लाग्यो. ते जेम के:-ते मोहराजा गाय छे, नृत्य करे छे, रमे छे अने अन्यजनोने रमाडे छे, विराम पामे छे, कलह करे छे, विविध प्रकारनां वाजित्रो वगाडे छे, हसे छे, बीजाने हसावे छे, एकने मारे छे, पृथ्वीमां आलोटे छे, पडी धागमां जय पामे छे, तपे छे, तपावे छे, सुवे छे, बेसे छे, क्रोधायमान थाय छे, वली बीजानुने क्रोध करावे छे, संतुष्ट थाय छे, बीजाने संतुष्ट करे छे, स्पष्ट रीते शोक करे छे, राडो नाखे छे, नसावे छे, पोकार करे छे, करावे छे, विलाप करे छे, करावे छे, कोइकने चिरकाल पर्यंत मूर्छामां नांखे छे. आ प्रमाणे अनेक लीला करे छे, अने नगरमां फरे छे. वली ते मोहराजा, पिताने पुत्र कहे छे, अने माताने दीकरी कहे छे, तथा पिताने अने माताने वैरी जाणे छे. स्त्रीने स्वामी कहे छे, विष्टा, मूत्र, वगेरे मलिन वस्तुथी जरपूर एवा स्त्रीना अंगोनुं आलिंगन करे छे, अने मेरी स्त्रीयाने आलिंगन करावे छे. ने काम वली बीजा मनुष्यो पासे करावे छे, वली पोते निर्लज्ज दम्बरहित थइ स्त्रीयोना मनुष्यमिथुनोनुं चुंबन करे छे, पर्यंक शादारप करे ने, देवगुणा

दिकने विषे स्तब्ध थइ रहे ठे, अने प्रमदाजनना पगमां पडे ठे, पोताना सुजटोने आक्रोश करी बोलावे ठे, विषम एवुं रणसंग्राम करे ठे, हर्षायमान थइ केटलाएकने मारे ठे, अने क्षणवारमां पोते पण मरणप्राय थइ जाय ठे. पोताना कुटुंबनां दान, पोषण अने पालने करी पोते तेनो किंकर थइ रहे ठे, अने वली पोताने माथे वृथा महोटाइ ले ठे. वली ते मोहराजा चार कषाय, पांच इंद्रियोना विषय, ते रूप परिकरयुक्त तथा पोताना सात व्यसनरूप जाइयोये सहित चौद राजलोकमां पोतानो पिता जे कर्मपरिणाम राजा, तेने संतोषने उपजावतो थको नव रस युक्त नाट्यने करे ठे. माटे हे जव्यो! तमो एम जाणो के शौर्यने धारण करनार, एवा प्रमादरूप वैरीये जीतेला एवा राजेंद्र प्रमुख सर्व संसारी प्राणीयोने ते मोहे हणेला ठे. तथा मोहकुलना उपन्या जे इंद्रियविषय, तेमणे निरंतर ते सर्वने वशीजूत करेला ठे, माटे ते इंद्रियविषयने न करवे करी अथवा तेने तजवे करी अथवा तेने वश करवे करी तमो अक्षय सुखनुं उपार्जन करो. अने में तमोने प्रथम कह्युं ठे, के तमारे संग्राम न करवो पडे, ते शुं? तो के पूर्वोक्त मोहराजाना कुलना उत्पन्न थयेला जे पंचेंद्रियना विषयो तथा तेना सात व्यसनरूप जाइयो तेनो जो तमे प्रथमथी घात कस्यो होय, अथवा तेउने तमे वश करेला होय, तो फरी पठी तेनो घात करवा माटे तमारे लडवुं पडे नहिं. वली में तमोने कह्युं ठे के जेमां तमोने बिलकुल रति नथी, तेमां रति करो. ते हे राजाउ! संयम जे ठे, ते पूर्वोक्त मोहसैन्यने नाश करनार ठे, अने ते तत्त्वथी सुखदायक ठे, परंतु तेमां बाह्य स्वादरहितत्व होवाथी लौकिक स्वाद नथी, तो ते बाह्य स्वादरहित एवा संयममां तमने रति एटले प्रीति नथी तो तेमां प्रीति करो. अर्थात् हे राजान्! तमो मोहना पदने मूकीने चारित्रनो आश्रय करो.

आ प्रकारनुं केवलीना मुखथकी धर्मनुं श्रवण करी मानतुंग तथा राजशेखरराजा बोल्या के, हे प्रजो! आपे अमने प्रथमज कह्युं ठे के, "तमोने अर्हद्धर्मराजानो सुबोध नामा दूत आवी ज्यारे सुदर्शन नामक चूर्ण खवरावशे, त्यारे तमोने अज्ञानमयनो मद उतरशे? तेथी तमो सत्यार्थ जाणशो." तो हे महाराज! आपना कहेला सद्बोधरूप दूते अमोने हाल सुदर्शन

पूर्ण थइ राज्युं, तेथी अमारुं अज्ञानमय उतरी गयुं. माटे हे माहाराज! अमो आ सर्व संसारना सुखने प्रत्यक्ष रीते अस्थिरज जाणीये ठेये. अने हे जगवन्! आ असार अने इंद्रजाल समान संसारने मोहांध पुरुषो जे ठे, ते सत्य जाणे ठे. परंतु अमोये तो हवे ते संसारने दुःखावहज जाण्यो ठे, माटे तेनो त्याग करी आपनी पासेथी अमो तो संयम लेवा इच्छिये ठेये? ते सांजली जगवान् कहे ठे के, हे नृपोत्तमो! तमोने आवी संयमेछा थइ, तेथी हवे तमे निश्चे जाणजो जे तमारुं कल्याणज थयुं. परंतु हवे तमो संयम लेवामां जरा पण विलंब करशो नहिं. कारण के इंद्रिय ग्राम जे ठे, ते दुर्जय ठे, अने मन ठे, ते पवन समान चंचल ठे. तेथी हाल जेवी तमोने संयमेछा ठे, तेवी पठी रहेशे नहिं? ते सांजली राजशेखरराजा अने मानतुंग राजा, जयराजाने कहेवा लाग्या के, हे नरेंद्र! तमो अमारा आ राज्योने ग्रहण करी आ गृहस्थाश्रमरूप आपत्तियकी अमारो निस्तार करो. जे आपत्तियकी बुटी अमे अमारा इछित कार्यने साधीये? ते सांजली जयराजा कहेवा लाग्यो के, हे राजन्! तमे कहो ठो ते खरी वात ठे, पण ज्यारे मारी स्त्रीनुं वनदेवीये हरण कर्युं हतुं, त्यारेज में अजिग्रह करेलो ठे, के ज्यारे ते स्त्री मने मले, त्यारे मारे दीक्षा लेवी? तो हवे ते मारो अजिग्रह पूर्ण थयो ठे, अने हुं तो तमोने मलवा पहेलांज चंपा पुरीनुं राज्य ठोडी संयम लेवा तत्पर थयो हतो, परंतु तेम ते दिवस न बन्युं, त्यारे हवे हुं, ते संयम लेवामां केम विलंब करुं? वली तमोये कह्युं के अमारां बेहुनां राज्य लीयो. तो हे जाइयो! ज्यारे हुं माहारा राज्यनी इछा करतो नथी, तो तमारा राज्योने शुं करुं? ते पठी ते त्रणे राजाउंये जयराजाना कुसुमायुध कुमारने पुण्याधिकवान् जाणीने ते त्रणे राज्यो ते कुमारने आप्यां. अने तेउंये ते केवली जगवान् पासेथी चारित्र अंगीकार कर्युं. अने कुसुमायुध राजानी मा जे प्रियमती राणी हती, ते पण ज्यारे पोताना पतिनी साथेज संयम लेवा तैय्यार थइ, त्यारे तेना स्वामी जय राजाये तथा पोताना पिता मानतुंग राजाये अने बीजा आचार्योये ना कही, तेथी तेणे संयम लीधुं नहिं.

हवे कुसुमायुध राजा, पोताना पिताने गाम आवी ते पितानी राज्य गादीपर बेठो, तेथी तेजःपुंजमय तथा शरदऋतुना रविसमान प्रतिदिवस

शोजवा लाग्यो. अने तेना विनीत एवा मंत्री, सामंत वगेरे राज्यांगनुं चिंतन करवा लाग्यो. अने ते राज्यांगनी ज्यारे योग्य व्यवस्था करवा लाग्यो, त्यारे समृद्धिनी पण वृद्धि थवा लागी, तेथी ते सुखसागरमां निमग्न थयो. वली सद्गुणना समूहनुं धाम एवा ते कुसुमायुध राजानुं जे यश हतुं, तेने कोइ पण ठेकाणे रहेवानुं स्थान न मलवाथी क्रोधायमान थइने ते त्रण जगतने विषे प्रसरी गयुं. अर्थात् जेम कोइ सारा माणसने क्यांइ रहेवानुं स्थान न मले, तो ते जेम रोषयुक्त थइने सर्व स्थाने फरे? तेम तेनुं शुद्ध एवुं यश पण त्रण जगतमां फरवा लाग्युं. ए कवियें उत्प्रेक्षा करी ठे. हवे ते कुसुमायुध राजाने सर्व सारजूत एवी ऋद्धिथी संयुक्त एवुं उत्तम राज्य प्राप्त थयुं ठे, तो पण तेमां तेनुं मन रंजित थातुं नथी. अने पोताना पिता जयराजाये जे धर्मनुं आचरण कर्युं ठे, तेवा अर्हद्धर्ममां राजी थाय ठे. वली ते कुसुमायुध राजानुं मन, अरिहंत जगवाननी पूजा, यात्रा, स्नात्र पूजा वगेरेमां जेवुं प्रसन्न थाय ठे, तेवुं गीत, नृत्य, वाद्यमां, तथा उद्यानादिकमां केली करवाथी प्रसन्न थातुं नथी. वली ते राजाना राज्यने विषे स्त्रीयो, बाल, गोपाल, मागध जे कोइ गीतगान करे ठे, ते सर्व अर्हद्गुणयुक्त ज गान करे ठे, परंतु जिह्वाने मलिन करनार एवा शृंगाररसयुक्त संसारासक्ति वधारनार एवा गीतनुं गान करता नथी. अने निष्कलंक, तथा व्रतरूप कलाउथी पूर्ण एवो कुसुमायुधरूप जे अपूर्वचंद्र, तेना उदयथी मिथ्यात्वरूप जे महा तम हतुं, ते जलदी दूर जातुं रह्युं.

हवे ज्यारे विजयविमानमांथी च्यवी ते कनकध्वज राजानो जीव, कुसुमायुध थइने अवतर्यो, त्यारे तेनो मित्र जे जयसुंदरकुमार हतो, ते त्यांथी चवी क्यां अवतर्यो? ते कहे ठे. के कुसुमायुध राजाने राजशेखर राजाये जे बत्रीश कन्याउ परणावी हती, तेमां जेनुं कुसुमावली एवुं नाम ठे, एवी जे कन्या हती, तेमने ते कुसुमायुधे पट्टराणी करी ठे, तो तेनी साथे जोग जोगवतां कुसुमायुध राजाने घणोज काल व्यतीत थइ गयो. हवे ते विजयविमानमां देवता थयेलो जयसुंदर कुमारनो जीव, त्यांथी च्यवीने ते कुसुमायुध राजानी पट्टराणी कुसुमावली राणी जे हती तेना उदरने विषे पुत्रपणे आवी उपन्यो. ज्यारे ते पुत्र गर्जमां आव्यो, त्यारे ते राणीये स्वप्नमां निर्धूम एवो अग्नि दीठो, अने ज्यारे प्रातःकाल थयो, त्यांतो तेने प्रतिदिन

जगाडवा आवता एवा वादक लोकोये आवी तूर्यना शब्द करवा मांड्या, तेथी ते जागी गइ, अने तुरत पोताना स्वामी आगल आवी ते स्वमनी सर्व वात कही आपी. ते सांजली कुसुमायुधराजाये राणीने कह्युं के, हे प्रिये! तमने एक उत्तम एवो पुत्र थाशे? ते सांजलीने ते राणी अत्यंत प्रमोदने पामी. हवे ते पुत्र, गर्जमां आव्यो तेथी राणीने सुपात्रने विषे दान देवाना दोहद उत्पन्न थया, ते सर्व दोहद राजाये पूर्ण कस्या. पछी गर्जने पालन करती एवी ते कुसुमावलीने ज्यारे दश मास पूर्ण थया, त्यारे उत्तम दिवसने विषे अत्यंत मनोहर एवो पुत्र प्रगट थयो. ते वखत राजाये पुत्रजन्म महोत्सव कस्यो. अने ज्यारे ते पुत्र एक मासनो थयो, त्यारे तेनुं पोताना नाममांथी अर्द्ध नाम आवे एम "कुसुम केतु" एवुं नाम पाड्युं. अनुक्रमे ते पुत्र समग्र एवी कलाउंथी. तथा रूपथी, यौवनारंजथी, बलथी, सर्वजनने विषे प्रसिद्धिने प्राप्त थयो. एक दिवसे मथुराधिप महाकीर्त्ति नामा राजाना महाबुद्धि नामा आमात्ये चंपापुरीमां आवी, ते कुसुमायुधराजाने विनति करी के, हे देव! मथुराधिप एवा मारा स्वामी महाकीर्तिराजानी मनोरमा वगेरे मनोहर, अतिरूपवती आठ कन्याउ छे, ते, विद्याना मदथी कोइपण देशना राजकुमारने वरवा इछती नथी. हवे एक दिवसे ते मथुरानगरीमां अमारा महाकीर्त्ति नृपनी सजामां कोइएक मागधे आवी उत्तम एवा बे श्लोको कह्या, ते त्यां बेठेली आठे कन्याउये सांजल्या. ते जेम के—श्लोक ॥ प्रोक्तं प्रेम रतेः सारं, प्रेम्णः सद्भावएव हि ॥ प्रेमसद्भावमुक्तानां, रतिर्जवति कीदृशी ॥ १ ॥ धनेनैव हि साध्यंते, तदर्थिन्यः पणांगनाः ॥ कथं तान्निस्तु रमंते, छेकाः सद्भावनाविनाः ॥ २ ॥ अर्थः—सुरतनो जे सार, ते प्रेम छे. अने प्रेमनो जे सार, ते सद्भाव छे. माटे प्रेमथी पयेला सद्भाव विना सुरत क्यांथी होय? ना नज होय ॥१॥ धननी अर्थी एवी जे पणांगना स्त्रीयो, ते तो धनथीज उपलब्ध थाय छे. तो ते धनार्थी एवी पणांगनाउ, सद्भावथी जाविन एवा उत्तम पुरुषोनी केम इछा करे? ना नज करे ॥ २ ॥ ते सांजली विस्मय पामेला अमारा स्वामी महाकीर्त्तिनृपे कह्युं के, हे मागध! आ श्लोकनो बनावनार कवि, सात्विप्राय होय, एम लागे छे? त्यारे ते मागध बोल्यो के, हे प्रजो! आ श्लोक करनारनुं वृत्तांत कहुं. ते सांजलो. के पोताना कुसुमरूप आकाशने विषे चंद्रमासमान, सर्व

राजकुलरूप समुद्रना सेतुरूप, कवितारूप चंद्रमामां अब्धितुल्य, महाराजाधिराज एवा कुसुमायुधराजानो एक कुसुमकेतु एवे नामे पुत्र छे, तेणे आ श्लोको बनावेला छे. ते सांजली त्यां बेठेली ते महाकीर्त्तिराजानी आठे कन्याउ एक क्षणमात्रमां कामाग्निथी प्रदीप्त थइ गइ, अने ते सर्वेयें तेनेज वरवानो निश्चय कस्यो. कारण के ते कन्याउये जाएयुं जे आ कुमार घणोज चतुर छे अने आपण जेवी मूर्ख कन्याउ तेने वरतीया नहिं होय. माटे तेणे आ बे श्लोक बनावी तेमां कहेराव्युं छे के, सुखनो सार प्रेम छे, अने प्रेमनो सार खरो जाव छे. तो ते आपण जेवीयोमां न होवाथी आपणने ते नीरागी तथा सद्भावरहित समजे छे? आ प्रमाणे ते कुमारीयो तेवो गूढार्थ जाणीने कामाग्निथी व्याप्त थइ गइ,हवे ते समग्र कन्याउनो अभिप्राय जाणीने तेना पिताये मारी साथे आपने कहेवराव्युं छे, जे आ मारी कन्याउ तो निर्गुण होवाथी आपना गुणना सागर सरखा पुत्रनी समान नथी, तोपण आ मारी कन्याउमां एक गुण छे, के तेउ सारा माणसना संगने इछे छे, तेथी तेवो गुणवान् तो तमारो कुमारज छे, तेथी तेमांज रक्त छे. माटे ते बीजा कोइ पण राजकुमारोने वरवा इछती नथी. तो हे महापुरुष! आपे कृपा करी आपना कुसुमकेतुकुमारने त्यां मोकलावी ए आठे कन्याउने सारी रीते निवृत्ति पमाडवी जोइये. वली हे राजन्! आ चंद्रमा, कुवलयने प्रकाश करनार, शोल कलाये सहित, अंबरथी जूपित छे, तोपण जो ते थोडा घणा पण ताराउयेथी आवृत्त होय छे, तोज ते तारापति कहेवाय छे. ते शिवाय कहेवातो नथी. तेम वनहस्ती जे छे, ते मनोहर शुंढादंडयुक्त तथा अनेक लघु हाथीयोये सहित होय, तोपण ते जो हाथणीयोये युक्त होय, तोज ते यूथनायपणाने पामे छे. तेम आपना पुत्र सर्व गुणथी संपन्न छे, तो पण ज्यारे ते आ अमारा स्वामी महाकीर्त्तिराजानी आठ कन्याउना स्वामित्वने प्राप्त थाशे, त्यारेज उत्तम राजापणाने पामशे? अने हे महाराज! आ मारां कहेलां वाक्यमां आपने जे कांइ युक्तायुक्त जासतुं होय, ते कहो. एम कहीने ते मंत्री बोलतो बंध थयो. त्यारे कुसुमायुध राजा बोल्यो के, हे मंत्रीश! तमारा स्वामी माहाकीर्त्ति राजाये तो आ युक्तज कहेवराव्युं छे, परंतु आ मारो कुसुमकेतु पुत्र जे छे, तेनुं हाल यौवन वय छे, तो पण तेने कोइ स्त्री वगेरेनो थिलकुल राग नथी, तेम हास्य शृंगारयुक्त बोलतो

नथी, मुखने पण कोइ दिवस मचकोडतो नथी, तथा कांइ अंगविक्रिया पण करतो नथी. वली घरेणा वगेरेथी पोताना अंगने पण शोभावतो नथी. तेम कोइ स्त्रीयोना कटाक्षोने जोतो नथी. भाझुं शुं कहुं? परंतु ते सर्व प्रकारनी क्रीडाउमां विमुख छे, विषयमां वैराग्यवान् छे. तमे कहेशो के त्यारे तेने कया पदार्थमां राग छे? तो के ए कुमार, एक योगीनी पठे शब्द ब्रह्ममां रागवान् छे, अने तेमांज मग्न छे. तेथी अमने तो कांइ समज पड ती नथी, के ते महामुनियोनी आज्ञारुप महाव्रतने लेशे के शुं करशे? परंतु एना प्रत्यक्ष आचरणथी तो स्पष्टरीते एमज जणाय छे, के ए अमारा देशनी चिंता राखी राज्य तो पालशेज नहिं? एम ज्यां कुसुमा युध राजा कहे छे, त्यां तो छडीदारे आवी नमन करी कह्युं के, महाराज! सांकेतपुरना रविसेन राजानो सुगुप्त नामे आमात्य आवेलो छे, ते आप नी पासे आववा धारे छे, जो आप आज्ञा करो, तो तेने हुं आववा द- उं? त्यारे राजाये हुकम कर्यो के, हा, आववा द्यो. त्यारे ते मंत्रीये आ वी विनति करी कह्युं के, हे देव! अमारा राजाने आठ कन्याउ छे. परंतु सर्व पुरुषनी वैरी तुल्य ते कन्याउं, राजकुमारना रूपथी रंजित थाती नथी. परंतु आपना कुसुमकेतुनामा पुत्रना रूपने जोइ अनंगपीडित थयेली हो वाथी आपना पुत्रविना स्वस्थ थाय तेम जासतुं नथी. ते माटे रविसेन राजाये मुने आपनी आगल मोकलेलो छे. तो हे नाथ! कारुण्यामृतना सागर एवा आपने हुं विनति करुं छुं के, आपे आपना कुमारने त्यां मो कलीने ते कन्याउनुं आ कुमार साथे पाणिग्रहण करावी तेने जीवती रा खवी. आवां ते मंत्रीनां वचन सांजलीने तेनी पासे पण पूर्वनी पठे ते कुमारना स्वजावनुं वर्णन कर्युं, तेवामां तो वली वत्स देशना जयतुंग नामा राजानो सुजणित नामा दूत आव्यो, तेणे पण ते कुसुमायुध रा- जाने विनति करी कह्युं के, हे देव! मारा स्वामी जयतुंग राजाये आपने कहेवराव्युं छे, जे मारे गुणोंये करी परिपूर्ण, जणेली, स्वरूपवान् एवी शोल कन्याउ छे, ते कन्याउने कोइएक नैमित्तिके आवी कह्युं छे, के तमा रो सर्वनो पति, चंपापुरीना कुसुमायुध राजानो पुत्र कुसुमकेतु कुमारज थाशे? ते माटे मारीपर अनुग्रह करी ते कुमारने मारी साथे मोकलो, कारण के ते कन्याउ आपना कुमार विना बीजा कोइनुं पाणिग्रहण

करशे नहिं. आवां वचन सांजली कुसुमायुध राजा विचारमां पड्यो के अहो! आ मारो कुमार तो एक छे, अने आ त्रणे दूतना कहेवा प्रमाणे त्रणे स्थलनां ते त्रणे स्थलनी कन्याउनो लग्न दिवस पण एकज छे. अने ते कन्याउना पिता राजाउ पण सरखाज छे, माटे एकज दिवसे त्रणे स्थले ते कुमारने लग्न करवा जावानुं केम बनशे? वली कदाचित् हुं कुमारने एक राजाने घेरज मोकलुं, तो वली बीजा बेहु राजाने दुःख लागे, तो शुं थाय. तेथी एमज करुं के त्रणे जणने नाज कहेवी, जेथी कोइने दुःख न लागे? एम विचार करी राजा, ज्यां ते त्रणे जणने ना कहेवा जाय छे, त्यां पोताना महाबुद्धिनामा मंत्रीये जाण्युं जे राजा विचारमां पडी गयो छे, तेथी कां तो आ त्रणे दूतने नाज कहेशे? एम जाणी ते मंत्री बोल्यो के, महाराज! आप विचार शुं करो छो? हाल जे, ते कन्याउना पिताउये लग्न शुद्धि जोइने जे दिवस लग्ननो निर्धार्यो छे, ते दिवस, आपणने बार वरसे पण मलवो कठिन छे, माटे आपणो कुमर एक होवाथी ए त्रणे स्थले जइ एक दिवसे सर्व कन्याउनुं पाणिग्रहण केम करी शके? ते माटे आ त्रणे जणने कहो, जे ते त्रणे राजाउ एकज दिवस पोतपोतानी कन्याउने आपणी नगरीये मोकले, जेथी त्रणे राजाउनी सर्व कन्याउने एकज समये आपणो पुत्र वरे? ते सांजली कुसुमायुधराजा बोल्यो के, हे मंत्री! तमो जेवा नामथी महाबुद्धि छो, तेम गुणथी पण तेवाज छो. माटे आ वात घणीज उत्तम कही. ते सांजली त्यां बेठेला सहु कोइ बुद्धिमान जनो कहेवा लाग्या के, वाह! घणुंज सारुं धार्युं? ते पठी कुसुमायुध राजाये मेघना सरखी गंजीर वाणीथी ते त्रणे दूतोने कह्युं के, हे दूतो! तमो सर्वेये आंहिं आवी एकज दिवसना लग्ने मारा पुत्रने परणवा माटे कह्युं, तो ते मारो पुत्र एक लग्ने त्रणे स्थले केम पोहोंची शके? माटे तमारे तमारा स्वामीयोने कहेवुं के जो तमारे कुसुमायुध राजा पर खरो स्नेह होय, तथा तेना कुसुमकेतु पुत्रनी साथेज तमारी पोतानी कन्याउने परणाववानो दृढ निश्चय होय, तो तमारो जोवरावेलो जे लग्ननो दिवस छे, तेज दिवसमां लग्न थाय तेवी रीते स्वयंवर करवा तेय्यार थयेली तमारी कन्याउने आंहिं मोकली आपो. कदाचित् तमो एम जाणशो, के अमारी कन्याउने सामी तमारे त्यां लग्न करवा मोकलवी, ते तो घणुंज अनुचित कहेवाय? तो ते एम

जाणवुं नहिं. कारण के कन्याउने सामे परणवा जवानो पण घणे स्थले रीवाज ले, तथा शास्त्रमां पण कहेलुं ले. वली मारो पुत्र परणवा तो आवत, परंतु त्रणे स्थलथी जे तमे दूतो आव्या, तेमां तमोये त्रणे स्थलनो एकज लग्न दिन कह्यो ले? ते सांजली त्रणे दूते पोताने गाम जई ते सर्व वात, पोत पोताना स्वामीने कही आपी. ते सांजली अत्यंत खुशी थयेला ते त्रणे राजाउये पोत पोतानी कन्याउने त्यां स्वामी लग्न माटे मोकलवा, विषे बुद्धिमान् लोकोनुं मत लीधुं. पछी अनेक एवा हाथी, घोडा, तथा सहस्त्रपरिमित रथो, लक्ष एवा सुजटो, रूपुं, मणि, कोटि सुवर्ण, घणीक दासीयो, दास, तेणे सहित, ते सर्व कन्याउने केटलांएक माणसोनी साथे त्यां चंपापुरीमां मोकली. त्यारे कुसुमकेतु कुमारे पण पोताना पितानी आज्ञाथी ते सर्व कन्याउनुं एकज लग्ने पाणिग्रहण कर्युं. अने पछी तेउये दोगुंदक देवतानी पठे मनोहर एवा सुखसागरने विषे घणा दिवस पर्यंत क्रीडा करी.

हवे एक दिवस सूरिपदने विषे आरूढ, अवधिज्ञानी, ते कुसुमायुध राजाना मामा एवा सुंदराचार्य नामा मुनि कुसुमायुधना वृत्तांतनो उदय, अवधिज्ञानथी जाणीने पोताना पुरंदरादिक एवा पांचशे शिष्योये परिवृत थका ते नगरीना उद्यानमां समोसर्या. त्यारे तेमना पधारवानी वनपालके आवी वधामणी आपी. ते सांजली, कुसुमायुध राजा ते वनपालकने अतुल दान दइ, सर्व रुद्धिये युक्त, पोताना पुत्र, सर्व स्त्रीयो अने आमात्य, गामनां लोको, तेणे सहित, ते मुनिने वांदवा गयो. त्यां जइ शमसंपन्न एवा ते मुनिराजनां दर्शन करी, जक्तिजावथी प्रणाम करी प्रफुल्लित जेनुं मुख ले एवो ते राजा, मुनिनी समीपमां योग्यस्थानपर बेठो. पछी आचार्य पण ते राजाना उद्देशथी धर्मदेशना देवा लाग्या. ते जेम केः— ॥ श्लोक ॥ रम्यं रूपमरोगता सुजगता कांता मनःकामिता, व्यक्तित्वं त्रिदशेश्वरत्वमिति या कामार्थयोः संस्थितिः ॥ त्रैलोक्याधिपतित्वमप्यनुपमं ॥ मोक्षोपि यस्माद्भवे, कर्मस्तेन जिनेश्वरैरिह चतुर्वर्गाग्रणीर्गण्यते ॥ १ ॥ लक्ष्मीर्वेश्मनि जारती च वदने शौर्यं च दोष्णोर्युगे, त्यागः पाणितले सुधीश्च हृदये सौजाग्यशोजा तनौ ॥ कीर्त्तिर्दिक्षु सपक्षता गुणिजने यस्माद्भवेदंगिनां, सोयं वांछितमंगलावलिकुले धर्मः समासेव्यताम् ॥ २ ॥ अर्थः—जे धर्मथकी, मनोहर एवुं रूप, आरोग्यपणुं, सौजाग्य, मनोजिलषित एवी

कामिनी, फुटडाइ, देवेंद्रपणुं, काम अने अर्थ तेनी स्थिति, अनुपम एवुं त्रण लोकनुं अधिपतिपणुं अने मोक्ष. ए सर्व प्राप्त थाय छे, ते माटेज आ लोकने विषे जिनेश्वरे ते धर्मने सर्वेमां अग्रेसर गणेलो छे ॥ १ ॥ वली जे धर्मना सेवन करवाथी प्राणीयोने घरने विषे लक्ष्मी, मुखने विषे सरस्वती, बेहु हाथने विषे शौर्य, पाणितलने विषे दान, हृदयने विषे सारी निर्मल बुद्धि, शरीरने विषे सौजाग्यनी शोजा, दशदिशाउने विषे कीर्त्ति, गुणिलोकनी साथे सपक्षपणुं. ए सर्व प्राप्त थाय छे. ते माटे हे राजन्! वांछित एवी मंगलावलिने आपनार एवा ते धर्मनुं सारी रीते सेवन करो ॥ २ ॥ वली हे राजन्! आ संसारने विषे जेनो संयोग थाय छे, तेनो पाछो अचानक वियोग पण थाय छे. अने माता, पिता, पुत्र, कलत्र वगेरेनो जे संबंध छे, ते पण स्वप्नसत्रिज छे. ते माटे प्राणिमात्रने सुधर्मनुं सेवन करवुंज योग्य छे. तो हे राजन्! तमोये सर्व जोग जोगव्या छे, तथा घणा दिवस पर्यंत "आ कुसुमायुध राजा समान, बीजो कोइ राजा नथी" तेवी कीर्त्ति पण संपादन करी छे. निर्मल अने व्यूढ एवो राजशब्द पण संपादन कस्यो छे, वली प्रणयिजनना मनोरथोने पण पूस्या छे, ते माटे हवे तमारे जोगवी लीधो छे सार जेनो एवा आ राज्यनो त्याग करवोज उचित छे. अने वली संयमव्रत लेवामां यत्न करवुं योग्य छे. हे राजन्! जुउ तो खरा, के जे पत्रावलिमां आपणे परिपूर्णरीते जोजन करी लीधुं होय, तो पण तेज पत्रावलिने पाछी चाट्या करिये, ते ठीक कहेवाय? ना नहिज. तेम तमोये पण राज्य सारी रीते जोगवी लीधुं छे, तो पण हजी तेमां आसक्ति राखवी, ते ठीक कहेवाय? ना नहिज. आ प्रकारनां सूरीश्वरनां वचनरूप अमृतथी सिक्त थयेलो राजा, पोताना चित्तमां चिंतववा लाग्यो के, अहो! आ पूज्य, मारा एकांत हितकारकज छे. अहो! जगतने विषे आवा सत पुरुषो जे होय छे, ते परोपकारीज होय छे. कारण के आ मेघ जे छे, ते परोपकार माटे जगतने विषे प्रतिवर्ष वर्षाज करे छे, तथा सूर्य छे, ते परोपकार माटे प्रतिदिन अंधकारनो नाशज कस्या करे छे. तेम चंद्रमा छे, ते परोपकारार्थ अमृतने स्रवे छे. हवे ते सर्व तो तेवो परोपकार करे, परंतु आ जे वृक्षो छे, ते पण पोते टाढ, तडको वेठीने जगतना जनने फल, छाया, पत्र वगेरे आपी परोपकार करे छे.

तो आवा मुनियो परोपकारी होय, तेमां तो शुं आश्चर्य छे? आ जगतमां
आवा उत्तम गुरु शिवाय, संसारथी जीवनुं कोइपण रक्षण करवा समर्थ
नथी. तो आ गुरु, मारो संसारसमुद्रथकी उद्धार करवाज पधारेला छे. क
हुं छे के, पिता, माता, भ्राता, भार्या, पुत्र, मित्र, सुहृत्, मत्त एवा हस्ती,
भट, रथ, अश्व, अने वली बीजो कोइपण परिकर, नरकमां डुबता जीवो
नो उद्धार करी शकतो नथी. परंतु धर्माधर्म प्रगट करवाने समर्थ एवा
आवा गुरु जे छे, ते उद्धार करी शके छे. वली आ मारा गुरु तो मारो वि
शेषे करी उपकार करवा आवेला छे. कारण के ज्यारे हुं बालक हतो, त्यारे
ते पूर्वावस्थाये मारा मामा हता, त्यारे पण तेमणे मने राजगादीपर बे-
सार्यो हतो. अने हाल पाछा मारीपर दया लावी मने संसारमांथी मुक्त
करवा पधारेला छे. परंतु हुं महामूढ छुं. केम के मारा पिताये ज्यारे दीक्षा
लीधी, त्यारे मने, तेमणे पण ते दीक्षामार्ग बताव्यो हतो, तोपण ते उत्त-
म मार्गने विषे विषयामिषमां लुब्ध थयेलो हुं हजीसुधी प्रवृत्त थयो नथी,
अने हा, खरुं छे के, मोहांध एवा मुज सरखा पुरुषो, मृगनी पठे कूटपाश
समान, दुःख बंधरूप आ राज्यमां पडे छे, पण ज्ञानीजनो पडता नथी.
हवे जे थन्युं ते खरुं? परंतु हवे हुं जेम बनशे तेम संसारना सर्व विचार छो
डी दइने आ सुगुरुना वचनने पालीश? कारण के जे वचनना पालवाथकी
आ संसाररूप समुद्र सुखे करी तरी जवाय छे. आ प्रकारनो विचार करी
संवेगी राजा गुरुने नमन करी कहे छे के, हे गुरो! मारा निष्कारण बंधु
वा जे आप, ते आपनां वचनने हुं स्वहितार्थी तथा निःशंकमन थइ अ-
वश्य पालीश. एम कही ते नृप, भावना भाववा लाग्यो के, अहो! सर्व
भाग्यशाली पुरुषोमां हाल हुं महाभाग्यशाली छुं. केम के आजे आवा सु
रूप, मारीपर तुष्टायमान थया छे. जेम मंदभाग्यवालाना मंदिरमां सु-
निधान प्रगट थाय, तेम संसारासक्त एवा मने आवा निधान समान
नो मेलाप थयो छे. कह्युं छे के ॥ श्लोक ॥ धन्यानां सुप्रसन्नाश्च, जराम
दरम् ॥ गुरवः सुखदं दद्यु, रुपदेशमहौषधम् ॥ १ ॥ अर्थः—जे भा-
र पुरुषो होय, तेमने अत्यंत प्रसन्न थयेला गुरुओ, जरा, मरण, रोग,
श करनार, अने सुखने देनार एवुं उपदेशरूप औषध आपे छे. एम
भावीने गुरुने कहे छे के, हे स्वामिन्! मारा कुमारने हालमांज रा

उपासनपर बेसारीने हुं आपनी पासेथी सर्वथा निरवद्य एवा संयमने ग्रहण करीश. ते सांजली सूरींडे पण आज्ञा आपी के, हे राजन्! एवो जो दृढ विचार होय, तो घेर जइ तमारा पुत्रने राज्य आपीने जलदी पाछा आंहिं आवो. ते सांजली ते कुसुमायुधराजा घेर आवी पोताना सिंहासनपर बेसी कुसुमकेतुपुत्रने कहेवा लाग्यो के, हे वत्स! आ आपणा राज्यने तुं ग्रहण करी राज्यवैवट चलावजे. कारण के हुं तो हवे सद्गुरु पासे जइ चारित्रने स्वीकारवा इच्छुं तुं. ते सांजली ते कुसुमकेतुकुमार बोल्यो के, हे पिताजी! आपे जे धार्युं ठे, ते योग्यज धार्युं ठे. केम के विज्ञाततत्त्व प्राणीने जे दीक्षा लेवी, तेज योग्य ठे. परंतु हे तात! मुने तो आपना मुखदर्शन विना शाता उपजतीज नथी, तथा चेन पण पडतुं नथी. जुर्ड. हे पिताजी! आ राज्यना सुखमां पण आपना सुंदर मुखने ज्यारे हुं वारंवार जोया करुं तुं, त्यारेज मुने चेन पडे ठे, नहिं तो आ राज्यसुख पण मने विष समान लागे ठे. तेमज वली आपना दर्शन विना मने आ बत्रीश स्त्रीयोना जोगनो योग पण दारुणडुःख समान लागे ठे. अर्थात् आपना दर्शन विना राज्यसुख के बीजुं कांइ सुख, मने शाता करतुं नथी. जाजुं शुं कहुं? पण आपना विना माराथी क्षण मात्र पण रहेवाय तेम नथी. अने हे पिताजी! जे पिता बलता एवा वनमां पोताना प्रियपुत्रने मूकी पोताना बचाव माटे नागी जाय, ते शुं पिता कहेवाय? ना नज कहेवाय. तेम आप पण संसाररूप वनमां डुःखदावाग्निथी मुग्धमृग बालकनी पेठे दाह पामता एवा मने मूकीने पोतानो बचाव करवा जागी जार्ड. ए शुं ठीक कहेवाय? ना नज कहेवाय. आ प्रमाणे संवेगरंगित एवा पोताना पुत्रने जोइने कुसुमायुधराजा बोल्यो के, हे पुत्र! संयम जे ठे, ते इंद्रियोनो जेणे जय करेलो ठे एवा जे वृद्धपुरुष होय, तेणे लेवा योग्य ठे. कारण के ते वृद्धोनो स्वतः इंद्रियजय होय ठे, तेथी तेनाथी ते पली शके ठे. अने हे पुत्र! हजी तुं तो बालक ठो, तेथी वायुथी हालती ध्वजानी पेठे तारुं मन घणुंज चंचल होय. अने तेवा चंचल मनने तुं हाल कांमाथी पण रोकवाने समर्थ नथी. तो हे पुत्र! हालमां तो अनेक विषय विलास जोगवी रणक्रीडा करी, मनना सर्व इच्छा पूर्ण करीने ज्यारे तारी वृद्धावस्था थाय, त्यारे ते अवस्थामां जितेंद्रिय थइने तुं चारित्रनुं ग्रहण

करजे. आ प्रमाणे पिताये तेमज वली तेमनी माताये घणुंज समजाव्यो, तो पण निश्चल जेनुं मन छे एवो ते कुमार कांइ मान्योज नहिं. अने वली पाछो कहेवा लाग्यो के, हे पिताजी! उत्तम एवो कोइ जलमां तरनारो होय, तेनी साथे कदाचित् कोइ काचो तरनार पड्यो होय, अने जो ते उत्तम तरनार दया लावीने ते काचा तरनारने ग्रहण करे, तो ते काचो तरनार पण तेउनी साथे तरीने कांठे शुं न आवे? तेमज वली संग्राममां पण शूरवीरना आश्रयथी विकण योद्धाउ युद्ध करी रणनो पार शुं न पामे? तेमज वली सार्थवाहनी साथे निःसत्व जीव जो चाल्यो होय, तो ते पण मोटीटी अटवीना पारने पामी शुं न जाय? तेम एकांत वत्सल एवा आप, जो मने दया आणी करावलंबन आपो, तो हुं बालक छुं तोपण दुर्गम एवा शीलरूप शैलपर शुं न चढी जाउं? ना चढीज जाउं. अने जे खरो योगी पुरुष होय छे ते समग्र जगडुप उद्यानमां फरयाज करे छे, तो पण तेनो मनरूप कपि, ज्ञानरूप सांकलथी बंधाणेलो होवाथी स्थिर थइ रहे छे. तो हुं पण ज्यारे चारित्र लइश, त्यारे मारा मनरूप कपिने ज्ञानरूप सांकलथी बांधी राखीश? आ प्रकारे संयममांज जेनुं चित्त लाग्युं छे अने संसारथी जेने उदासीनता छे, एवा ते कुसुमकेतु पुत्रने जोइने ते कुसुमकेतुथी नाना, पोताना देवसेन नामा कुमारने उत्तम दिवसमां पोतानुं राज्य आपी कुसुमकेतु पुत्र प्रमुख पांचशो पुरुषोये, तथा कुसुमकेतुनी बत्रीश स्त्रीयो तेणे परिवृत, तथा कर्यो छे जिनचैत्योने विषे महापूजारूप सत्कार जेणे, वाद्योना शब्दोये करी बहेरुं कर्युं छे आकाश जेणे, हजार नरोये वहन करेली पालखीमां बेठेलो, सैन्य सहित पोताना पुत्र देवसेन राजा जेनी पछवाडे चाले छे, एवो ते कुसुमायुध राजा, गुरुनी सान्निध्यमां आव्यो. त्यारे सूरीडें तेने तथा तेनी साथे दीक्षा लेवा आवेला जे कोइ हता, ते सर्वने दीक्षा आपी.

हवे ते कुसुमायुध अने कुसुमकेतु, ए पिता पुत्र हता, तेमणे संवेगरूप सुधाये करी संयमरूप द्रुमनुं सिंचन करवा मांडयुं. त्यारे ते संयमद्रुम पुष्ठिंगत थयो. तेथी ते हृदयने विषे निवृतिरूप छाया करवा लाग्यो. कह्युं छे के:– ॥ श्लोक ॥ या षट् खंडमहीजयस्य समये नासादिता चक्रिभिः, या दर्पोद्धतकंधरारिमथने प्राप्ता न वा जूधवैः ॥ या प्राप्ता प्रियसंगमे विरहिणा केनापि नो वेदिता, सा लब्धा किल रागरोषविज

यात्तात्त्यां मनोनिवृतिः ॥ १ ॥ अर्थः– जे मनोनिवृत्ति, ठ खंम पृथ्वीना जय समयने विषे चक्रीने मली नथी, वली जे मनोनिवृत्ति, दर्पे करी उद्धत एवा शत्रुजनना स्कंधना मथन करवाथी अर्थात् शत्रुजनना नाशथी रा. जार्जने प्राप्त थइ नथी, अने जे मनोनिवृत्ति, कोइ पण विरही मनुष्यने पोताना इष्टजनना समागमथी प्राप्त थइ नथी, ते मनोनिवृत्तिने कुसुमा युध तथा कुसुमकेतु ए बेहु मुनि, राग अने रोष तेना त्यागथी निश्चे प्राप्त थया ॥ १ ॥ हवे ते बेहु जणने पूर्वजवनो स्नेह होवाथी ते एक ज स्थलमां रहे ठे, तथा सायेज जाय आवे ठे. अने जे तप पिता करे ठे, तेज तप पुत्र पण करे ठे. ते जोइने एक दिवस गुरुये कह्युं के, हे मुनियो! संसारीनी पठे परस्पर स्नेह तमे राखो ठो, ते योग्य नथी. कारण के मुक्तिपुरीना मार्गमां चालनारा तपस्वीयोने, जे स्नेहनी शृंखला ठे, ते वज्रशृंखला ठे. जुर्ज. आ दहिमां (स्नेह) चिकार रहे ठे, तो तेनुं लोको घणुंज मथन करे ठे, तेथी ते दुःख पामे ठे. तेमज तिलमां अने सर्षवमां स्नेह एटले तेल रहे ठे, तो तेने लोको घाणीमां घाली पीली नांखे ठे. वली पोतानामां रंग होवाथी मजीठने पण कांइ थोडुं दुःख पडे ठे? ना घणुंज. जुर्ज. मजीठ जे ठे, ते अति रक्त ठे, अर्थात् रागवंत हाय ठे. तो ते ठेदन, जेदन, कपावुं, स्वदेशनो त्याग, ए वगेरे दुःखने प्राप्त थाय ठे, तो ते ज्यारे मजीठ जेवी वस्तुने अति राग होवाथी पूर्वोक्त दुःख प्राप्त थाय ठे, तो बीजा जीवने राग (प्रीति) थवाथी दुःख थाय, तेमां तो शुंज कहेवुं? अर्थात् स्नेह अने राग अति कष्टकारक ठे. माटे हे साधुर्ज! कर्म स्वरूपने न जाणनारा अने अविज्ञान ठे धर्म जेने एवा जननी तो वात दूर रही, परंतु जे प्राणी माह्या ठे, कर्मना स्वरूपने जाणनारा ठे, जवसिद्धिया ठे, गुरुपरंपराये विधिमार्गथी चारित्र पाले ठे, तेवा पुरुषो प ण जो स्नेह राखे ठे, तो ते केवलज्ञान पामता नथी. वली आ अपार एवा संसारमां माता, पिता, सुत, स्त्री, सुहृद्, रिपु, एमांथी एकेक जण अनंत वार स्वजनपणाने अने अरिपणाने प्राप्त थयां हशे, तेमां वली ते जीवोने कोइये कोइ वखत जूखथी खाइ पण लीधा हशे, रोषथकी मास्या पण हशे, तेमज स्नेहथकी पाल्या पण हशे! तो ते जीवोमां तत्त्वज्ञानी जनोने राग, रोष करवो उचित ठे? ना नथीज. ते सांजली ते बेहु मुनि बोल्या

के, हे गुरो! आप कहो छो, ते खरी वात छे. अने अमे पण जाणीये छी
के स्नेह जे छे, ते बंधन छे, संसार वधारनारो छे, तथा मोक्षमार्गमां अव-
रोध करनारो छे, परंतु ज्ञाततत्त्व एवा अमने बेहुने परस्पर स्नेह घणोज रहे
छे, तेनुं कारण अमाराथी कांइ समजातुं नथी. तेथी हे महाराज! ते ते अ
मोने पूर्वभवनुं कारण हशे? के आ भवनुं? ते आप जाणो छो, माटे कृपा
करी कहो. ते सांजळी पोताना अवधिज्ञानथी गुरुये ते बेहुना पूर्वभवोनो
संबंध कही आप्यो. अने कह्युं के तमारो बेहु जणनो स्नेह जन्म जन्मने
विषे पोषण करेलो छे, तेथी ते हाल दुस्त्यज थयो छे. परंतु हे मुनियो! ते
स्नेह, मोक्षसुखनो विघातक छे, माटे तमारे तेनो त्याग करवो जोइये. आ
प्रकारे गुरुना मुखथकी पोताना पूर्वभवोनां चरित्र सांजळीने उत्पन्न थयुं
छे जातिस्मरणज्ञान जेने एवा ते बेहु मुनियो, ममत्वनो त्याग करी निरं-
तर जुदोज विहार करवा लाग्या. हवे एक दिवस महासत्त्व एवा ते कुसुमायु
धमुनींद्र, गुरुना वचनथी तीव्र आकरी प्रतिमाने एटले अभिग्रहतपने
आदरे छे, तेथी ते मुनि, विहार करतां ज्यां रात्रि पडे छे, त्यां स्मशानमां, के
भययुक्त भूमिमां, के उजड एवा घरमां, के पर्वतपर, के झाडतळे, के सिंह
थी, के हाथीथकी के बीजा पण घातकी जंतुथकी निर्जय थइने काउस्स-
ग्गध्यानमां लीन थइने रहे छे. अने नीरस एवा आहारे करी शरीरने शोष
वता, तथा धर्मध्याने करी कर्मने शोषवता एवा ते मुनि, घणाक उपसर्गो
आववाथी पण मेरुनी पठे स्थिर रहे छे. हवे एक दिवस ते कुसुमायुधमुनी,
विहार करता करता सुजौम नामा नगरने विषे आव्या, त्यां रात्रि पडी ज
वाथी ते मुनि रात्रे कोइक शून्यघरमां एकाकी निश्चलपणे काउस्सग्गध्याने
रह्या. ज्यां मध्यरात्रि थइ, त्यां तो तत्रत्य कोइएक मनुष्यना प्रमादथी गा-
मां अग्नि लाग्यो. ते बळतो बळतो शून्यघरमां ज्यां कुसुमायुधमुनि काउ
स्सग्गध्याने रह्या छे, त्यांज आव्यो. तेथी ते घर पण सळगवा लाग्युं. तथा
ते मुनिये ध्यान छोडी पोतानी काउस्सग्गनी प्रतिज्ञानो त्याग करी ते
स्तगंधी दुःखित थइ पलायन कर्युं नहिं. त्यारे ते मुनि भावनासक्त तथा
ध्यानने विषे समाहित थकाज त्यां मरण पामी सर्वार्थसिद्ध महाविमा
विषे उत्तम देवता थया. पछी प्रातःकाल थयो, त्यारे ते मुनिने भस्म
थयेला जोइने गामनां माणसो अत्यंत खेद पामी पोताना मळी गये

आं माल तावने न संज्ञारतां घणोज शोक करवा लाग्यां के, अरे! आ माहा रमा पुरुष, आवा शून्यघरमां क्यारे गया हशे? अरे! तेने कोइये आ घरथी बाहार केम न काढ्या? अरे! आवा घोर पापथी आपणे क्यारे बूटशुं? अरे! आपणे तपास न करवारूप पापथी आ लोकमां मोहोटा कलंकने प्राप्त थयां! अने वली परलोकमां आपणने नरकवेदना जोगववी पडशे?. हा! हवे शुं करीये? एम घणी वार सुधी शोक करीने ते साधुनी उचित एवी उत्तरक्रिया करीने उद्विग्न जेनां मन छे एवा ते लोको, घणे दिवसे पोत पोताना कार्यमां लाग्यां. हवे जे वखते ए कुसुमायुध मुनि देवलोक गया, ते वखते तप संयम आराधतां शुक्लध्याने क्षपक श्रेणि आरोहतां सावस्तीपुरीने विषे सुदर्शननामा वनमां ते सुंदराचार्यने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं? त्यारे विस्मयने प्राप्त थयेला एवा निकटवर्ती जे देवो हता, तेणे केवलज्ञानकी उत्पत्तिनो महोत्सव कस्यो. अने वली ते मुनिये कंचन कमलपर पाउ धस्या. अने ते देवो तेमनी समीपे नाटक करवा लाग्या. पढी ते मुनिये देशना देवानो प्रारंज कस्यो, ते वखते केटलोएक उपदेश कस्यो. त्यारे कुसुमकेतु मुनिये समय जोइने सोत्कंठितपणे ते केवली जगवानने पूछ्युं के, हे जगवन्! कुसुमायुध मुनि हाल क्यां विचरे ढे? त्यारे ते केवली जगवाने तेने जे कांइ वृत्तांत बन्युं हतुं, ते सांग कही आप्युं. अने तेना ध्यान दृढपणानी प्रशंसा करी. तथा कह्युं के एवा अग्निना मोहोटा उपसर्गमां पण ते मुनिये स्वहित साध्युं? हे मुने! संयम लेवुं, तथा तेने पालवुं, ते तो सोहेलुं ढे, परंतु अंत काले आवा महोटा परिसहमां शुक्लध्याननी आराधना करवी घणीज कठिन ढे. तो पण ते कुसुमायुध माहामुनि, दुष्कर एवा परिसहने सहन करीने शुक्लध्यानथी काल करीने सर्वार्थसिद्ध महाविमानमां तेत्रीश सागरोपमने आउखे देवतापणे उपन्या ढे. परंतु हे महाजाग! तेनी काल कस्यानी कांइ शोचना करशो नहिं. कारण के तमे पण तेज ठेकाणे जइ तेने मलशो. तमे बेहु जणे हवे आ संसार समुद्र प्रायःतरीज लीधो ढे, एटले हवे तमोने बेहु जणने मोक्ष जवाने काजो विलंब नथी. आ प्रकारनां केवली जगवाननां वचन सांजली ते कुसुमकेतु मुनिये, वैराग्य पामी गुरुनी आज्ञा लइने संलेषणा करी. तेथी तेना अंगमां अस्थि अने चर्मज अवशेष रह्यां. वली ते इव्य अने जावना शल्योनो उद्धार करी ते सद्गुरुनी आज्ञाथी पादोपग-

मन एवा अनशन व्रतने प्राप्त थया थका पोतानुं कांइपण वैयावच्च न क
वतां पच्चीश दिवसे काल करीने ते कुसुमकेतु मुनि, ज्यां कुसुमायुध मुनि
तेत्रिश सागरोपमने आउखे देवता थया छे, त्यां तेनी साथे देव थइने रह्या
॥ श्लोक ॥ शमांजोधिमग्नो सदाऽध्यात्मलग्नो, वियोगे सुयुक्तो सुसंतोष
युक्तौ ॥ त्रयस्त्रिंशतासागरैर्देवजावं, चरित्वा वरागण्यपुण्यस्वजावम् ॥ १ ॥
गयं ॥ जवसंजवानामनित्यतां ज्ञानतश्च पश्यंतौ तावद् द्युतसुखं भूक्त्वा च्यु-
त्वा सिद्धिं लजिष्यतः ॥२॥ अर्थः—शमरूप सागरने विषे मग्न, निरंतर अध्या
त्म ज्ञानमां एटले चिदानंदमां लग्न, संसारना वियोगमां युक्त तथा कर्मना
संयोगथी मुक्त, संतोष गुणथी युक्त, एवा ते बेहु मुनि, शुद्ध चारित्रने पाली
श्रेष्ठ अने अगणित पुण्यना स्वजाववाला अर्थात् अतुलपुण्य होवाथीज जे ज
वनी प्राप्ति थाय छे एवा देवजवने प्राप्त थया ॥१॥ अने तत्त्वज्ञानथकी आ सं
सारमां उत्पन्न थयेला सर्व पदार्थोनी अनित्यताने जोता एवा ते बेहु देवो, ते
लोकना अद्भुत सुखने जोगवी, त्यांथी च्यवीने सिद्धिने एटले मोक्षने पामशे
॥ इति पृथ्वीचंद्र गुणसागर चरित्रे कुसुमायुधनृप कुसुमकेतु पुत्र जव वर्णन
नामा दशमः सर्गः संपूर्णः ॥१॥ आंहिं शंखराजा अने कलावतीना जवथी
मांमीने पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना वीश जव संपूर्ण थया ॥ २० ॥

॥ अथैकादशसर्गस्य बालावबोधः प्रारज्यते ॥

॥ श्लोक ॥ जय अर्हन्मतांजोधि, गांजीर्येणाजिशोजितः ॥ गृहीत्वा शी
लरत्नानि, संतःस्युः सुखिनो यतः ॥ १ ॥ अर्थः—जे अर्हन्मतरूप रत्नाकरमां
थी शीलरूप रत्नोने ग्रहण करीने सुज्ञ पुरुषो सुखी थाय छे, तो ते गांजीर्य
गुणोथी सुशोजित एवो अर्हन्मतरूप अंजोधि, सर्वोत्कृष्टपणे वर्तो.
हवे ते देवता थयेलो कुसुमायुधनो जीव, एकवीशमे जवे क्यां अवत
र्यो? ते कहे छे. के जंबुद्वीपना जरतक्षेत्रने विषे वैताढ्यथकी दक्षिण जर
तार्द्धनामा खंमने विषे लक्ष्मीथी मनोहर एवा कोशलनामा देशने विषे सुपा
त्रदान, सन्मान, गीत, नृत्य, तेना अनेक जेदोथी, स्वर्गपुरीथी पण श्रेष्ठ
ने शत्रुथी पण जेनो पराजय थइ शके नहिं, एवी एक अयोध्यानामा
नगरी छे. जेनी रचना, पहेला आदिनाथ जगवानना राज्यनी वखते इंद्र
ना कहेवाथी देवताउंये करेली छे. ते अयोध्यानामा नगरीनुं, अतिशय करी

ना विदारणमां सिंहसमान, सर्व प्रजाने पितासमान, धनदानमां धनदस मान, शत्रुउने यमसमान, स्वाश्रितजनोने सुरङ्गुम सरखो, एक हरिसिंह नामा राजा राज्य करे ठे. ते राजानी, नेत्ररूपपद्मोये करी पराजव पमाड्यां ठे पद्म जेणे अने इंडाणी समान आहार करनारी, निर्मल एवा मुक्ताहार वगेरे आजरणोथी सुशोजित एवी एक पद्मावती नामा स्त्री ठे. हवे जेमां बीजा कोइ शत्रुनो प्रवेश थइज शकतो नथी एवी ते नगरीना राज्यने जोग वतां तथा ते पद्मावती स्त्रीनी साथे विषयजोग जोगवतां, ते हरिसिंहराजा नो केटलो एक काल, स्वर्गमां जेम देवताउनो जाय, तेम गयो.

हवे पूर्वोक्त सर्वार्थसिद्धविमानने विषे देवता थयेलो अने माहापुण्य वान् एवो ते कुसुमायुधराजानो जीव, त्यांथी च्यवीने ते पद्मावती राणीना उदरसरोवरने विषे राजहंसनी पठे आव्यो. त्यारे ते राणीये शय्यामां सू तां सूतां रात्रिना पाठला प्रहरमां स्वप्नने विषे देवताउये अने देवीयोये पूर्ण, एवुं एक सुरविमान दीठुं. त्यां तो तुरत ते जागी गइ. अने पठी अ त्यंत हर्षायमान थइ पोताना स्वामीनी पासे जइ ते स्वप्ननी वात कही आपी. त्यारे ते राजाये कह्युं के, हे प्राणप्रिये! आ स्वप्न तमने घणुंज उत्तम आव्युं ठे, कारण के आ स्वप्नथी तमने मनोहर एवो पुत्र उत्पन्न थाशे? ते सांजली प्रसन्न थइने ते शुज एवा गर्जनुं पालन करवा लागी. अने गर्जना प्रजावथी ते राणीने जिनपूजा, सत्पात्रदान, जीवदयापालन प्रमुख सारा पुण्यकारी दोहद उत्पन्न थया. ते सर्व हरिसिंह राजाये पूर्या. एम करतां ज्यारे नव मास अने साडा सात दिवस थया, त्यारे ते राणीये उत्तमदिवसे सवललग्नमां स्वरूप तथा गुणोये करी अद्भुत एवा एक पुत्रने प्रसव्यो. त्या रे तो ते राणीनी प्रियंगुलेखानामा दासीये जइ हर्षथी हरिसिंह राजाने व धामणी आपी के, महाराज! आपने त्यां मनोहरपुत्र आव्यो? ते सांजली अत्यंत उल्लास पामी राजाये ते दासीने वधामणीमां घणुंज दान आप्युं. अने पठी प्रेक्षक लोकोने विस्मय थाय, एवो पुत्र जन्ममहोत्सव कर्यो. याचक लोकोने अतुल एवां दान दीधां. अनुक्रमे ते पुत्र ज्यारे एक मा सनो थयो, त्यारे ते पुत्रनुं सारा मुहूर्तमां स्वजननी साक्षीये, ते पुत्रना जन्मथी पृथ्वीमां महोटो आनंद उत्पन्न थयो ठे, तेथी तेनुं " पृथ्वीचंद्र " एवुं नाम पाडयुं. पठी ते पुत्रनुं पांच धात्र माताउ पालन करवा लागी.

हवे ते पृथ्वीचंद्रकुमारने आ एकवीशमा नवमां पूर्वनवोपार्जित पुण्यना
योगे बाल्यावस्थामांज जातिस्मरणज्ञान उत्पन्न थयुं, तथी तेने पोताना अ
गला सर्व नव सूज्या. माटे ते नवोमां थयेला धर्मना प्रतापने जाण्यो तथ
तेमां संसारने असार जाण्यो हतो, ते पण जाण्युं. तेथी तेने अल्पावस्था
मांज संसारपर तीव्र वैराग्य थयो. पछी ते अनुक्रमे कामक्रीडाना कानन सं
मान यौवनवयने प्राप्त थयो. तोपण तेने संसारपर तथा पोताना देहपर
खरो वैराग्य होवाथी सरस नूषण, केलिक्रीडा, हास्यविलास, हस्तीपर बे-
सवुं, अश्वपर बेसवुं, धनुर्विद्याना अभ्यास, ए प्रमुख कांइपण सांसारिक
सुख गमतुं नथी. वली ते स्नान करे छे, पुष्पमाला, अलंकार वगेरे धारण
करे छे, तोपण ते सर्व, व्यवहारमात्रथीज करे छे. अर्थात् ते सर्व रागथी
करतो नथी. त्यारे ते रागथी शुं करे छे? तो के मात्र अरिहंतनां चैत्यो, सा
धु, साधवी, साधर्मिनाइयो, तेनीपर पूर्णनाव करे छे. तथा धर्मकृत्यमां अ
नुदासीनपणुं राखी, ते काम प्रवृतिने हर्षथी करे छे. आ प्रकारना संसार
पर गतराग एवा पोताना पुत्रने जोइ, तेनो पिता हरिसिंहराजा चिंता क-
रवा लाग्यो के, अरे! आ पुत्र तो कोइक महावैराग्यवान् होय, एवो लागे
छे. तो हवे ते, संसारना नोगमां केम आसक्त थाशे? अने हवे तेने हुं सं-
सारासक्त थवानो शो उपाय करुं? अने केम थाशे? एम थोडीवार चिंता
करी, पछी विचारवा लाग्यो के, हा, तेनो एक उपाय छे खरो, ते शुं? तो
के तेने उत्तम रूपवाली केटलीएक स्त्रीयो परणावुं. कारण के ज्यारे ते स्त्री-
योने परणशे, त्यारे तेने ते स्त्रीयोज विषयासक्त करशे. कह्युं छे के, जे पुरुष
ने ज्यांसुधी स्त्रीयोये नरमाव्यो नथी, त्यांसुधीज ते पुरुष धर्ममही रहे छे.
एम विचारी राजाये ते पृथ्वीचंद्रकुमारने परणाववानो निश्चय कर्यो. त्यारे
तेणे जयपुरगाममां पोताना साला जयदेवराजाने पोताना मंत्री साथे कहे-
वराव्युं के, कोइपण आपणा कुलने घटे एवा मोहोटा राजानी जो कन्याउ
होय, तो तमारा नाणेज पृथ्वीचंद्रने माटे तपास करजो. ते समाचार मं-
त्रीये आवी कह्या. ते सांनली जयदेवराजा खुशी थइ तेनो तपास करवा
लाग्यो. तेवामां एक तेनो मित्र कोइ मोहोटो कुलीन राजा हतो, तेने क-
न्याउ होवाथी कह्युं के, तमारी आठ कन्याउ छे, ते अमारा नाणेजने आ
पो. ते सांनली ते बोल्यो के मारे एक ललितसुंदरी नामा कन्या छे, तेने

तो तमारा नांणेजने आपवानो मारो प्रथमथीज विचार छे. परंतु ज्यारे तमे कहेवा आव्या गे, त्यारे आ मारी बीजी सात कन्यार्ज छे, ते पण हुं तेनेज आपुं छुं. एम कही ते आठे कन्यार्जने पृथ्वीचंद्रने वाग्दानथी आपी. पछी जयदेवराजा ते आठे कन्यार्जने विवाह सामग्रीसहित पोताना जयपुरगाममां लाव्यो. अने तदनंतर ते कुमारना मामा जयराजाये पोते पण विचार कर्यो के हुं पण कनकावती प्रमुख मारी जे आठ कन्यार्ज छे, ते पृथ्वीचंद्रकुमारनज आपुं. एम विचारी पोते पण ते कनकावती प्रमुख पोतानी आठे कन्यार्जने पृथ्वीचंद्रने आपवानो निश्चय कर्यो. पछी ते पूर्वोक्त ललितसुंदरी वगेरे आठ तथा पोतानी कनकावती प्रमुख आठ, ए सर्व मली सोल कन्यार्जने ते कन्याना नाइ तथा सैन्य साथे लग्नोपस्करसहित अयोध्या तरफ मोकलावी. ते कन्यार्जनी ज्यारे आववानी खबर पडी, त्यारे तेर्जने नरसिंहराजाये मनोहर एवा उतारा आप्या. पछी ते राजा, पोताना पृथ्वीचंद्रकुमारने विनववा लाग्यो के, हे वत्स! आठ कन्या कोइक मोहोटा राजानी, तथा आठ तारा मामानी, एम सोल कन्यार्जने आपणी उत्तमकीर्तिने लीधे आंही तारी साथे पाणिग्रहण कराचा माटे तारा मामाये मोकलेली छे, तो हवे आ तारा मनमां वैराग्य तथा उदासीनपणुं छे, ते तुं काढी नांख, अने ते उत्तम सोल कन्यार्जनुं उत्साहथी पाणिग्रहण कर. अने हे पुत्र! अमारा चित्तने चेन पण एम करवाथीज पडशे. वली हे सुत! आम तारा अत्यंत गतरागपणे रहेवाथी अमने मनमां घणुंज कष्ट थाय छे. हे पुत्र! तुं जो तो खरो. के आ बीजा राजार्जना कुमारो हास्य, विनोद, लीला, शृंगार प्रमुख करी केवो आनंद ले छे? तथा अश्वपर, हाथीपर, रथपर, बेसी केवी मोज मजा माणे छे? अने अमारा मंदनाग्यने लीधे तुं आवो त्यागी जेवो क्यांथी थयो? माटे हे कुलदीपक! ते सर्व राजकुमारोनी पछे तुं पण सुखोपनोग कर. अने आंहिं आवेली आ कन्यार्जनुं पाणिग्रहण पण कर. आ प्रकारना पोताना पितानो आग्रह जोइने ते पृथ्वीचंद्रे विचार्युं के मारा पितानो डुराग्रह छे माटे मारुं लग्न करुं? ते थया पछी आ बीचारी कन्यार्जने शुद्धधर्ममार्गमां प्रवर्त्तावीश. परंतु आ महारा पिताना डुःखदायक उपदेशथी डुःखांजोधि समुद्रना विषसमान विषयोमां बीलकुल आसक्त थाइश नहिं. एम करतां कदाचित् हाल जो हुं मारा पिताने आ कन्यार्ज साथे पर

णगानी ना कहुं, तो तेमने घणुंज दुःख थाय. एम विचारीने ते कुमारे इ
विना ते सर्व कन्याउनो साथे परणवुं कबूल कर्युं. त्यार पछी जोषी लोक
बतावेला सन्मुहूर्त्तने विषे ते पुत्रनो विवाहोत्सव करवा मांड्यो. ते केव
रीते? तो के ते विवाहने समये अयोध्यानगरीमां आनंदाविर्भावथी विवि
शृंगारवाला नरनारीना गणो, जाणे स्वर्गमांथी देव देवीना समूहज आ
व्या होय नाहें? तेम शोजवा लाग्या. वली ते विवाहना समयमां गीत, उ
समनृत्य अने अनेक वाजित्रादिक, तेणे करी अद्भुत एवी ते अयोध्यानग-
रीने जोइने चंचल एवा आकाशगामी खेचरो पण त्यां स्थिर थइ उजा रह्या.
वली ते समये गंजीर एवा तूर्यना निर्घोषना प्रतिशब्दथकी आकाश पण
अतुछ उत्सवने विस्तारे छे. ते समयमां त्यां उछलता एवा कपूरपूरना सुगंध
थी लुब्ध थयेला भ्रमराउंये मंजु गुंजारवोये करी आखी नगरीने आनंदमय
करी दीधी. वली अति हर्षित थयेली एवी तत्रस्थ स्त्रीयोनां,लग्न समयमां वर
वधूने आशीर्वाद देवानां गान करेलां जे गीतो, तेणे करी ते नगर अत्यंत रम
णीय लागे छे. आ प्रकारे जगज्जनना मनने आनंददायक एवो विवाहोत्सव
प्रवृत्यो. त्यारे जीत्यो छे काम जेणे, अतएव निर्विकार एवो ते पृथ्वीचंद्रकु-
मार, चित्तमां चिंतववा लाग्यो के, अहो! असार एवा संसारने विषे आ
महामोहनो महिमा तो जुउ! के जे मोहमहिमाये करी अज्ञात छे तत्त्व
जेने एवा प्राणीयो, घणीज कदर्थनाने पामे छे. तेम उतां पण ते मोहाविष्ट
थया थका ते प्राप्त थयेली कदर्थनाने जाणताज नथी. तेथी आ गीत, वा
द्य, नृत्य, प्रमुखने सुख माने छे. परंतु जो खरुं जोइये, तो जे आ गीत छे,
ते वृथा बकवादज छे. अने वाद्य छे, ते केवल कान फोडवानुं साधन छे.
अने आ नृत्य जे छे, ते शरीरचेष्टाज छे. शास्त्रमां पण कहेलुं छे के ॥
गाथा ॥ सव्वं विलवियं गीयं, सव्वं नट्टं विडंबणा ॥ सव्वे आजरणा जारा,
सव्वे कामा डुहावहा ॥ १ ॥ अर्थः—जे गीत छे, ते सर्व विलपित छे एटले
रुदनविलापज छे. सर्व नाट्य छे, ते केवल विटंबणा छे, तथा सर्व काम जे
छे, ते दुःखना देवावाला छे ॥ १ ॥ वली पुष्पमाला तथा आजरण प्रमुख
कारण करी आ लोको पोताना शरीरने सुशोजित करवा धारे छे, परंतु ते
शरीर तो आजरणादिकथी शोजतुंज नथी. कारण के ते स्वजावथीज
असुंदर छे. तो ते स्वजावथी असुंदर एवुं आ शरीर, वली माल्य तथा

आत्तरणादिकोना धारण करवाथी सुंदर थाय? ना नज थाय. वली ते सुंदर थाय नहिं एटलुंज नहिं, परंतु अमेध्यपूर्ण अने कुत्सित एवा ते शरीरना संगथी माल्य, अलंकार, सुंदर वस्त्र प्रमुख जे कांइ सारा पदार्थो होय छे, ते उलटा अपवित्र थइ जाय छे. कहेलुं छे के ॥ श्लोक ॥ वसासृङ्मांसमेदास्थि, मज्जाशुक्रांतवर्चसाम् ॥ अशुचीनां पदं कायः, शुचित्वं तस्य कुतः ॥ १ ॥ अर्थः—वसा, रुधिर, मांस, मेद, अस्थि, मज्जा, वीर्य, अने विष्टा. ए वगेरे अशुचिपदार्थोनुं स्थानकनूत एवुं जे आ शरीर, तेमां वली पवित्रता ते क्यांथीज होय? ना नज होय ॥ १ ॥ जेना नवे द्वारथी खराब पदार्थो, समग्र नगरना खालमांथी जेम पाणी प्रमुख निकले, तेम निकल्याज करे छे. अने केवल मांस वगेरे अशुचिपदार्थथी बंधायेला आ देहने विषे जे पवित्रपणानो संकल्प करवो, ते पण महामोहनीज विडंबना छे. एम जाणवुं. वली गतसार एवा संसारमां कोनो कोण पुत्र छे? अने कोनो कोण नाइ छे? तेम कोनो कोण स्वामी छे? आ जगतमां तो लोको केवल खोटा एवा संबंधीयोने माटे प्रमुदित थया थका अहोनिश वृथा आनंद पामे छे. वली जुउ तो खरा, के आ मारा माता पिताने पण केवो मोह थयो छे? के जे मोहे करी मारामां स्नेहवान् थयां थकां घणाज खेदने पामे छे? अने वली ते हजी आमने आम केटला वर्ष पर्यंत खेद कर्या करशे? वली आ कन्याउ पण अत्यंत अज्ञानी देखाय छे, कारण के जे पोतानां माता पिता वगेरेने छोडीने आंहिं मारे माटे आवीयो छे? जो ते ज्ञानी होत, तो वृथा दुःखी थावा आंहिं शा सारु आवत? माटे अहो! आ सर्व संसार बाजीगरनी बाजी जेवोज छे, तेथी विज्ञाततत्त्व जनोने तो आवा मोहमय संसारमां रहेवुं उचितज नथी. अरे! हुं पणज विज्ञाततत्त्व छौं, तेथी प्रथम तो मारेज आ संसारमां रहेवुं योग्य नथी. अने हाल दीक्षा लेवी योग्य छे. परंतु तेम करवामां पण हाल दुःख छे. कारण के हुं जो प्रव्रज्या लउं, तो स्नेहातुर, तथा एक क्षण पण मारा विरहने न सहन करनार एवां महारां माता पिता घणांज दुःखी थाय? तेमज वली दूरदेशथी मारी साथे पाणिग्रहण करवा आवेली आ कन्याउने पण अत्यंत दुःख थाय? अने वली हालमां दीक्षा लीधेलो मने जोइने मूर्खलोको निंदा पण करे. माटे हवे मारे ते शुं करवुं? अरे! मारा पिताये जो मने लग्न करवा विषे दुराग्रह न कर्यो

हत, तो हुं दीक्षा लइ संयमश्रीनुं सुख आज जोगवतो पण हत ? एम
चार करी वली पाठो विचारवा लाग्यो के,हा, एक मने उपाय सूज्यो
ते शुं ? तो के हाल मारे दीक्षा लेवी नहिं. मारा पिताने तथा आ सो
स्त्रीयोने उद्बोध कर्या पठी तुरत दीक्षा लेवी. कारण के एम करवाथी मा
पण सारुं थाशे ? अने मारां माता पिता तथा आ परणवा आवेली सोल क
न्यार्डनुं पण सारुं थाशे ? अने जो हुं हाल दीक्षा लहीश, तो ते केवल मा
रुंज सारुं थाशे, परंतु मारां माता पितानुं के आ स्त्रीयोनुं सारुं थाशे नहिं.
मांटे हाल तो आ संसारमां रहेवुं. अने संसारासक्तिने रहितपणे रहेवाथी
मारुं कांइ बगडयुं कहेवाय नहिं ? एम विचार करी महामहोत्सवे लग्न स-
मय थये ते कन्यार्डनुं कुमारे पाणिग्रहण कर्युं. पठी पोते जे कांइ धर्म कृत्य
प्रतिदिन करतो हतो, ते कृत्य करवा लाग्यो. तेवामां तो रात्रि पडी, त्यारे
हरिणाक्षी एवी पोतानी सोल स्त्रीयो साथे मनोहर गृहमां गयो. त्यां जइ
ने ते कुमार पद्मासनपर बेठो. अने ते सर्व स्त्रीयो सन्मुख रत्नना पाटलापर
बेठीयो. पठी ते सोल स्त्रीयोये विंट्यो एवो ते पृथ्वीचंद्रकुमार, केवो शोजे
ठे ? के जाणे तारामंडले विंटेलो कौमुदीनो चंद्रमा होय नहिं ? एवो शोजे
ठे. परंतु जेम रणसंग्राममां बकतर पहेरेलो योद्धो शत्रुडना बाणथी न हणा
य, तेम ते पोतानो कमनीय एवी कामनीयोना कटाक्षथी किंचिन्मात्र पण
हणाणो नहिं. अने ते कुमारे सोत्कंठ एवी ते स्त्रीयोनो उपर किंचिन्मात्र
कटाक्ष पण कर्यो नहिं. ते जोइने विदग्ध एवी ललितसुंदरी नामा स्त्रीनी
हासीये अन्योक्तिथी कह्युं के ॥ श्लोक ॥ ललत्कमलनेत्रासु, सरसास्वलि-
नीष्वपि ॥ क्षिपेन्नहि दृशं हंसो, न विद्मःकारणं च किं ॥ १ ॥ अर्थः—कम
लरूप ठे नेत्रो जेने, तथा रागवती अने सरस एवी कमलिनीयोने विषे हंस
जे ठे, ते दृष्टि नाखतो नथी. तेनुं शुं कारण ठे ? ते हुं जाणती नथी. अर्थात्
तेनो आम बोलवानो अभिप्राय एवो ठे, जे आवी मनोहर तमे ठो, ते ठ-
तां पण आ राजकुमार, तमारी सामी दृष्टि पण करता नथी. आवो अभि
प्राय दासीनो समजीने ते ललितसुंदरीनामा स्त्री बोली के, हे सखि ! जे
चतुर हंस होय, ते जलथी थयेली विकसित पत्रवाली पद्मिनीयोनी सामुं
जुवे ठे. पण जडथी उत्पन्न थयेली विकसित पद्मिनीनी सामुं जोतो नथी.
अर्थात् आ कुंवर अमाराथी मनोहर स्त्रीयोनी सामी दृष्टि करे, पण अमा-

नी सामी दृष्टि करे नहिं. आ अभिप्राय कह्यो. त्यां तो कुमारना विचारे कुमर, स्त्रीयोमां सराग थाय छे के नहिं? ते जोवा माटे मोकलेलो कुमरनो मित्र एक विष्णुवटुक नामा बटुक बेठो हतो, ते कहेवा लाग्यो के, हे कुमार! तमारो सर्व प्रचार वैराग्यमय देखाय छे, माटे ते वैराग्यने त्याग करी आ तमारामां आसक्त थयेली स्त्रीयोने निवृत्ति करो. ते सांजली पृथ्वीचंद्रकुमार कहे छे के, हे वटो! आ विषयासक्त समग्र जीव, संसारने विषे जड एवा केशववटुकनी पेठे कदर्थना पामे छे. त्यारे तो ते विष्णुवटुके पूछ्युं के, हे कुमार! ते जड एवो केशववटुक कोण हतो? अने तेनी केवी रीते कदर्थना थइ? ते कहो. ते सांजली ते पृथ्वीचंद्रकुमार, मूर्ख एवा केशववटुकनी कथा कहे छे.

पूर्वे मथुरापुरीने विषे दुःखित एवो एक केशव नामा बटुक रहेतो हतो. ते जीख मागी मागी मागी पोतानुं गुजरान चलावतो हतो. तेने कुरूप, कुटिल, कलहप्रिय, एवी एक कपिलानामा स्त्री हती. कहेलुं छे के ॥श्लोक॥ पिंगाक्षी कूपगल्ला खरमटशरवा स्थूलजंघोर्ध्वकेशी, लंबोष्ठी दीर्घवक्त्रा प्रविरलदशना श्यामताल्वोष्ठजिह्वा ॥ शुष्कांगी संहितभ्रूः कुचयुगविषमा नासिकातीव दीर्घा, सा नारी वर्जनीया पतिसुतरहिता भ्रष्टशीला च पुंसा ॥ १ ॥ अर्थः– जे स्त्रीनां नेत्र पीलां छे, गालमां खाडा छे, खरसमान शब्द छे, स्थूलजंघाउ छे, उंचा केश छे, लांबा होठ छे, लांबुं मुख छे, खडबडा दांत छे, तालवुं, होठ, जीन, ए त्रणे श्याम छे, सुकाइ गयेलां अंगो छे, बेहु जमरो मली गयेलीयो छे, घाटघूट रहित स्तन छे, दीर्घ नासिका छे अने पति तथा सुतथी रहित छे, तथा भ्रष्टशील छे तेवी स्त्रीनो डाह्या पुरुषे तो त्यागज करवो ॥ १ ॥ हवे तेवी कपिला नामा स्त्रीनी साथे ते केशववटुकनो अत्यंत दुःखमय एवो केटलोएक काल गयो. एम करतां ते कपिला गर्भवती थइ, त्यारे तेणे कह्युं के, हे पते! मारी सुवावडमां घृत अने गोल जोशे, माटे ते घृत गोल माटे क्यांकथी द्रव्य कमाइ लावो? त्यारे केशव बोल्यो के, हे प्रिये! हुं द्रव्योपार्जन करवानो कांइ उपाय जाणतोज नथी, तो ते हुं क्यांथी लावुं? जो तुं जाणती हो, तो कहे. त्यारे ते स्त्री बोली के, ज्यां सुवर्णनी खाण होय, ते स्थले जाओ. अने त्यां कांइ चाकरी वगेरे करी सुवर्ण उपार्जन करी लावो. ते सांजली तरत

ने त्यांथी चाल्यो. ते ज्यां सुवर्णनी खाण हती, त्यां गयो. अने त्यां जइ चाकरी वगेरे करी घणुंक सुवर्ण कमायो. कमाइने ज्यां पोताना घर तरफ चाल्यो, त्यां तो तेने रस्तामां एक धूर्त ऐंद्रजालिक मळ्यो, अने तेणे तेने पूछ्युं के, हे वटुक ! तमो क्यां गया हता? अने क्यांथी आवो छो? अने आ तमारी पासे शुं छे? त्यारे ते केशवे तेने जोळपणथी घनेली सर्व वात कही आपी. तेथी ते धूर्त ऐंद्रजालिके जाण्युं जे अहो! आ मूर्खनी पासे द्रव्य देखाय छे, माटे ते द्रव्य, तेने कोइ पण रीते जोळवीने लइ लहुं? एम विचारीने केशवने ठगवा माटे ते ऐंद्रजालिके स्वविद्याथी एक स्वरूपवान् .वी कन्या अने तेनां माता पिताने बनाव्यां. त्यारे ते कन्याने जोइने मोह पामेला केशवे, तेनां माता पिताने पूछ्युं के, शुं आ कन्या तमारी छे? त्यारे ते कहे के हा. त्यारे केशवे कह्युं के ते कन्या मुने आपशो? त्यारे ते बोल्यां के जे हजार दीनार आपशे, तेने आ कन्या आपशुं? पछी मोह पामेला ते वटुके पोतानी पासे जे कांइ सुवर्ण हतुं, ते सर्व आपी दीधुं. अने ते कन्यानुं तुरत पाणिग्रहण कर्युं. पछी ते केशवने ते धूर्ते षड्रस युक्त भोजन करावी खूब प्रसन्न कर्यो. तेथी केशव खुशी थइ, अनेक विचार करवा लाग्यो के, अहो! आहिं मने केवी सारी स्त्री तथा केवुं सारुं खान पान मळ्युं? एम ज्यां अनेक प्रकारे विचार करे छे, त्यां तो सायंकाळ थवाथी ते ऐंद्रजालिक, तेना आपेला सर्व सुवर्णने लइने पलायन परायण थइ गयो. अने ते पछी थोडी वार ज्यां थाय, त्यां तो ते कन्या के, तेनां माता पिता के, ने धूर्त, ए सर्वमांथी कोइ पण देखाणांज नही. त्यारे तो ते वटुक अत्यंत खेद पामी विचारवा लाग्यो के अरे! मनोहर पत्नी मारी प्रियानुं कोणे हरण कर्युं? अने मारुं धन पण कोण लइ गयो? पण फिकर नहिं, मारो स्त्री तथा धनने लइ जनारो चोर जो पाताळमां गयो हशे, तो त्यां जइने पण हुं लावीश? एम अत्यंत चिंताज्वरजरित अने भूख, तृषा, शीत, ताप, तेणे करी पीडातो, अर्थहीन एवो ते केशव, तेओने सर्वत्र शोधवा लाग्यो, परंतु ते कन्यानो के द्रव्यनो क्यांइ पत्तो मळ्यो नहिं. त्यारे प्रथमनी स्त्री जे कपिला छे, तेनुं हृदयमां स्मरण करी विचारवा लाग्यो के, अरे! मारी स्त्रीए मने द्रव्य कमावा मोकल्यो, तेथी ते द्रव्य तो मने घणुंज मळ्युं, पण नवीन स्त्रीमां मोह पामेलो अने महा मूर्ख एवो हुं, ते द्रव्यने वृथा खोइ बेठो?

कह्युं छे के ॥ श्लोक ॥ क्लिश्यंते केवलस्थूलाः, सुधीस्तु फलमश्नुते ॥ दंता दशंति कष्टेन, जिह्वा गलति लीलया ॥ १ ॥ अर्थः—मूर्खजनो जे कार्यने, पोते क्लेश ज्ञोगवीने करे छे, ते कार्यना फलनो ज्ञोग, जे बुद्धिमान पुरुष होय छे, ते विनाप्रयासे लीये छे. केनी पेठे? तो के जेम दांत छे, ते खावेला खोराकने प्रयास लइ चावे छे, अने तेना स्वादनो तो रसज्ञ एवी जिह्वा जे छे, ते विनाप्रयासे उपज्ञोग करे छे ॥ १ ॥ अरे! मारी हितैषी, प्राणवल्लज्ञा एवी कपिला, मारा दर्शन विना केम करती हशे? अने तेना विरहने मटाडवा हुं जाउं तो ठीक थाय? परंतु निर्धन एवो हुं हवे जो त्यां जाउं, तो मने जोइ सहु कोइ हसे, तेथी मने लज्जा आवे? माटे हवे ते हुं शुं करुं? एम विचारी पाछुं विचार्युं के हा, ज्यां हुं गयो हतो त्यां जाउं. अने त्यां जो न जाउं तो पछी विरहातुर एवी मारी प्रिया पासे जाउं? आवी रीते विचाररूप हिंमोलामां ज्रूलतुं जेनुं मन छे एवो ते केशव, कोइएक गाम गयो. त्यां रहेला कोइक दयालु माणसे तेने ज्रूख्यो जाणीने दया आणी दहीं अने घोलानुं ज्ञोजन कराव्युं. पछी त्यां एक वड हतो, तेनी नीचे जइ सुतो. त्यां तो तेने स्वप्न आव्युं, अने ते स्वप्नमां तेणे शुं दीठुं? के पोताना घरनी नीचे खोदतां पोते एक रत्नोनुं ज्ञरेलुं घर दीठुं, अने ते घरनो पोते मालीक थयो. त्यारे तो पछी तेना उत्साहमां पोते सगांवहालांने आमंत्रण करी जमाड्यां. अने त्यां वली पुरजनो मल्या, तथा गामनो राजा पण आव्यो. अने पोते जे स्त्रीने रस्तामां परण्यो हतो, ते नवीन स्त्री पण आवी. पोतानी प्रथमनी कपिला नामा जे स्त्री हती, तेणे पोतानो घणो सत्कार कर्यो. आ प्रमाणे ज्यां स्वप्नमां दीठुं, तेवामां तो कोइएक रासज हतो ते ज्रूंकवा लाग्यो. त्यारे तेना शब्दे करी तरत ते जागी गयो. अने पछी विचार्युं के, अहो! मारा घरमां आटलुं बधुं द्रव्य छे, ते छतां हुं वली आम नीखारीनी पेठे शामाटे फरुं छुं? एम विचार करीने तुरत त्यांथीज पोताने घेर जवा पाछो वल्यो. अने स्वप्नमां जोयेला पोताना घरमांथी निकलेला धनथी अत्यंत खुशी थइ हसतो हसतो घेर आव्यो. त्यारे हसते मुखे उतावलथी चाल्या आवता पोताना स्वामीने जोइने कपिला स्त्रीये विचार्युं जे अहो! आ मारो स्वामी घणुंज द्रव्य कमाईने आव्यो होय, एम लागे छे. कारण के तेनुं मुख घणुंज खुशीमां छे, तथा ते घणोज उतावलथी चाल्यो आवे छे. एम मानी

ने कपिलाये पण हर्षे करी तेनी स्नान, भोजन वगेरेथी घणी के सेवा करी. अने थोडो वार पछी तेना खडीयामां द्रव्यनो तपास करवा लागी, तो तेमां तो एक फुटल कोडी पण दीठी नहिं. त्यारे तो ते कपिला जहाणी महोटो आक्रोश करी बोली के तमे द्रव्य कमाइ लाव्या छो, ते क्यां छे? अने केम क्यांइ देखातुं नथी? अने केम बतायता पण नथी? वली ते द्रव्य, मने छे तरीने माराथी पण छानुं राखवुं छे, के शुं? ते सांभली केशव बोल्यो के, हे प्रिये! फिकर म राख, अने हर्ष राख. जे द्रव्यने जोइने तारुं मन प्रसन्न थाशे, तेटलुं द्रव्य तुं जोइश? हाल तो एक काम कख, के कोइक वाणी- यानी दुकानेथी आपण सर्वे स्वजनोने भोजन पूरुं पडे, तेटली रसोइनो सा- मान आपणे खाते लइ आव्य. अने तेनो उत्तम रसोइयाने बोलावी मिष्ट पत्री रसोइ तैय्यार कराव्य. कारण के काले सवारे आपणां सर्व स्वजनोने आमंत्रण करी भोजन करावीने ए स्वजनोनी तथा गामना लोकोनी अने राजानी समक्ष, चित्तने चमत्कार उत्पन्न करे, एवुं महारुं नुपार्जित करेलुं द्रव्य तुने देखाडवुं छे? ते सांभली कपिला कहे छे के, त्यारे हालज देखाडो ने? के अमे जोइये तो खरां, के तमो केटलुंक धन कमाइ आव्या छो? अने हे स्वामीन्! तमारी उपार्जन करेली मिलकतनां जो मने दर्शन करा वशो, तो हुं अत्यंत खुशी थइश. अने वली हाल जे हुं स्वजनोने जमाडवा माटे घृत, गोल वगेरे सामान लावीश, ते माखना पैसा आपवानी मने धा स्ती पण मटशे, अने वली मारा मनने शांति थाशे? आवां वचन सांभली केशव बोल्यो के, हे स्त्रि! तुं बीलकुल फीकर राख नहिं. ज्यारे आपणा स्वजनो जमीने आंहिं आवी उभां रहेशे, त्यारे हुं तुने तुरत सर्व मिलकत देखाडीश? माटे जो तारे मारा कमायेला द्रव्यनुं दर्शन करवुं होय, तो तो महारा कहेवा प्रमाणे सहु स्वजनने जलदी आमंत्रण कख. आवां सगर्व वाक्य सांभळीने कपिलाने तेना बोलवापर विश्वास आव्यो, तेथी तेणे सहु स्वजनोने ते केशवभट्टना नामथी आमंत्रण देवराव्यां. अने तेथी गाममां पण एवी प्रसिद्धि थइ के केशवभट्ट घणुंज द्रव्य कमाइ आव्या छे, माटे तेना उत्साहनुं सहु कुटुंबीयोने भोजन करावे छे? हवे ते सर्व स्वजनो, भो जन करवा माटे केशवने घेर आव्यां, भोजन करवा बेठां, अने ते सहुये आनंदथी भोजन कर्युं. त्यारपछी ते केशव, सहु देखे तेम धोतीयानो

काढडो वाली हाथमां एक महोटी कोदाली लइने स्वप्नमां जोयेली पोताना घर आगलनी जूमिने खोदवा लाग्यो. त्यारे तो ते स्वजन वगेरे सहुकोइ उजा रही पूढवा लाग्यां के, हे जाइ! आ शुं खोदवा मांड्युं? त्यारे ते केशव बोल्यो के आ पृथ्वीनी अंदर मारुं सारजूत ड्रव्य ढे. त्यारे लोकोये पूढ्युं के आंहिं क्यारे, केटलुं, तथा कोणे मूकेलुं ढे? त्यारे केशव बोल्यो के, ते कांही हुं जाणतो नथी. परंतु हुं ज्यां ड्रव्य कमावा गयो हतो, त्यां रस्तामां एक गाम आव्युं हतुं. ते गाममां एक वड हतो, ते वडने सारो जाणीने तेनी ढाया नीचे हुं सूतो हतो. त्यां सूतां सूतां में जोयुं हतुं. त्यारे ते लोकोये पूढ्युं के जे वखते तें ड्रव्य जोयुं, ते वखत केम न लीधुं? त्यारे ते जड बोल्यो के हुं ज्यां लेवा तैय्यार थयो, त्यां तो मने कोइक गधेडे भूंकीने जगाड्यो. आवुं सांजली सहुकोइ कहेवा लाग्यां के, अहो! आ केशव तो महामूढ देखाय ढे. कारण के आ सर्व स्वप्नमां जोयेला ड्रव्यने सत्य मानी तेने खोदीने काढवा इछे ढे? एम कही महोटो कोलाहल करी परस्पर ताली दइ खडखड हसी, ते केशवने धिक्कार दइ, सहुकोइ लोको चाल्यां गयां. त्यारे तेनी कपिला स्त्रीये पण क्रोधायमान थइ क्षार कादवनी मूठी जरी, तेना माथापर नाखी. अने तेने खूब धिक्कार्यो. एटलां वानां थयां, तोपण ते पाढो खोदतो बंध थयो नहिं. त्यारे पढी घणुंक खोदावाथी ते घरनी एकदम जींत पडी, तेथी ते केशवनी केड जांगी गइ, अने ते महादुःदशाने पाम्यो.

आवां वचन सांजली पृथ्वीचंड्रनी सर्व स्त्रीयो, लाज मूकीने खड खड हसवा लागीयो. त्यारे पृथ्वीचंड्रकुमार बोल्यो के, हे वटुक! तमे सातुं कहेजो, के ए केशव वटुकनुं आ सर्व चरित्र हास्य करवा जेवुं ढे, के नहिं? त्यारे हास्य करतो एवो ते विष्णु वटुक बोल्यो के, हे स्वामिन्! हा, ते मूर्ख एवा केशववटुकनुं आ सर्व चरित्र हास्यास्पदज ढे. परंतु हे कुमार! आपने हुं पूढुं ढुं, के आ संसारमां सर्व लोको ते मूर्ख वटुक समान ढे, एम केम कहेवाय? त्यारे पृथ्वीचंड्रकुमार कहे ढे के, हे वटुक! आ संसारी जीवो जे ढे, ते सर्व केशववटुक समानज ढे. कारण के ते पण केशवनी पढे कार्याकार्य, के हिताहित, कांइ जाणताज नथी. वली जुउ. तें मूर्ख एवा केशवनी अने संसारी जीवनी तमने हुं समानता कहुं ढुं. के आ संसारी जीव जे ढे, ते केशवनी पढे चोराशी जीवायोनिरूपपरूप निज मागवामां ने नोम माग

थामांज पोतानो सर्व काल गमावे छे. वली संसारी जीव, कर्मपरिणतिरूप कपिलास्त्रीने वश थइने नृदेहरूप सुवर्णभूमिने प्राप्त थाय छे. त्यां ते जीवने अकामनिर्जराथी कांइक सुकृतरूप सुवर्ण मले छे. वली ते सुकृत कमाइ ज तां ते जीवने कामरूप धूर्त एवो एक ऐंद्रजालिक मले छे. ते तेने विषयवा सनारूप कन्या देखाडे छे, तेमां ते लुब्ध थइने तेनुं पाणिग्रहण करे छे. त्यारे ते कामरूप धूर्त ऐंद्रजालिक तेनुं सुकृतरूप सर्व द्रव्य हरी लीये छे. पछी गयुं छे सुकृतरूप सुवर्ण जेनुं एवो ते जीव, अपूर्णमनोरथ थको पाछो वली तिर्यग्, नर, नारकीप्रमुखना भवरूप गामोमां भमे छे. त्यां वली कोइ क भवरूपगाममां तेने धर्माचार्यरूप दयालु मनुष्य, दया लावीने तपरूप दाहे अने भात तेना दानथी स्वस्थ करे छे. पछी पाछो ते जीव, वड स-मान प्रौढ कुलने पामीने मोहरूप निद्रामां सूवे छे. त्यां ते स्वप्नतुल्य एवा भोगना प्रियोगे करी मोह पामे छे. पछी ते कर्मपरिणतिरूप कपिलानुं स्म रण करतो थको घेर आवे छे. अरे! हे वटुक! ए मोहनुं माहात्मय तो जुओ. आ जीव, गज, वाजी, कोश, भूमि, भृत्य, तेना पालनरूप सुखने वली सुख माने छे. बाहेरथी जोवामां मनोहर, अने अंदर रुधिर, मांस, मल, मूत्र, विष्टा, परु, तेथी पूरित एवा युवतीना अंगने विषे मोह पामीने केवल विनाकारण विष्टाना कीडानी पठे तेमां रमे छे. वली कामानुरक्त ए वो आ संसारी जीव, चर्म, अस्थि, स्नायु, तेणे बांधेलुं, अने निरंतर घणुं ज शुक्र रावयाथी पण सदा श्लेष्म मेलथी युक्त, अने असार, एवा स्त्रीना मुखने, शुभ्र अने स्वछ एवा शरदृतुना चंद्रमानी समान कहे छे. व-ली अधमनर, मुखथकी निकलता दुर्गंधथी, थुंकथी तथा दांतना मेलथी व्याप्त एवा कामिनीना अधरोष्ठने अमृतवत् मिष्ट माने छे. वली भोगाभि लाषी पुरुष, हाडकाना दांतने कुंदकलिका समान माने छे. वली कामी जीव, महिलाना मांसनी ग्रथिरूप बेहु स्तनोने कनककलश समान कहे छे. तथा मूर्खजीव, चर्म अने अस्थि, तेना मढेला युवतीना हस्तोने कम लनालनी तुल्य कहे छे. वली कामासक्त जीव, विष्टा मूत्रना भाजनरूप स्त्रीना उदरने वज्रमध्यनी उपमा आपे छे. वली विषयव्यग्र जन, विष्टा निःसरणनुं स्थान अने नगरनी खाल समान, एवा नारीना नितंबने गंगा पुलिननी तुल्य कहे छे. वली कामांध जीव, लोही मांसनी रचेली, हाडका

नो नज़ोनी वनेली, वालानी वे जंघाउने, केळना स्थंज समान माने छे. वली कामुक पुरुष, रत्नादि सार शृंगारथी जूषित अने मुनिजनने दुःख रूप एवा श्यामाना शरीरने सुरसुंदरीनी समान जाणे छे. माटे हे वटुक! आ संसारी जीव पण पूर्वोक्त मूर्ख एवा केशव वटुकनी पठे विराधनाज पामे छे. तेथी आ वितथ एवा संसारमां कांइ सारज नथी. आवो कुमार नो कहेलो सडुपदेश सांजलीने नष्ट थयो छे स्वरूपनो गर्व जेने एवी ते स्त्रीयो, विचारवा लागीयो के, अहो! आ आर्यपुत्र जे कांइ कहे छे, ते खरे खरुं छे. कारण के आ आपणा अंगमां तेमना कहेवा प्रमाणे कांइ पण सुंद रत्व नथी. केवळ श्वेतचर्मना ढंकाणाथी उपरथी सुंदरपणुं देखाय छे. परंतु वस्तुतः जोतां तो, जेम आपणा अंगमां सुंदरत्व नथी, तो वली पुरुषना अंगमां पण सुंदरत्व क्यां छे? जेवां आपणां शरीर छे, तेवांज पुरुषनां पण छे. तेम ठतां पण आ आर्यपुत्र, केवल स्त्रीना देहनेज केम निंदे छे! एम ज्यां विचार करे छे, त्यां तो वळी पृथ्वीचंद्र कुमार बोल्या के, हे वटुक! हाल जे में कह्युं, के जे कामासक्त पुरुष होय छे, ते स्त्रीयोना शरीरने वृथा सुंदर मानी मोह पामे छे. तेम वळी स्त्रीयो पण कामासक्त थइ पूर्वोक्तरीते देखवामां सुंदर अने वस्तुतः स्त्रीना अंगनी पठे दुर्गंधवस्तुथी जरपूर, एवा पुरुषोना शरीरने विषे मोह पामीने विरक्रीडकनी पठे रमे छे. परंतु पुरुष ना करतां स्त्रीमां चार दोषो वधारे होय छे, तेथी ते वधारे निंद्य छे. ते चार दोष कया? ते कहे छे. के तेमां एक दोष तो ऋतुनुं आववुं. बीजो दोष, दुर्गर्जनुं धारण करवुं. त्रीजो दोष, सुवावड थाय छे ते. अने चोथो दोष, ज्यारे प्रसव थाय त्यारे पूर्वोक्त ऋतु वगेरे सर्व दुर्गंध अने खराब पदार्थो देखवामां आवे छे ते. ते माटे ते स्त्रीना अंगमां चार दोषो वधारे छे. एम कहीने पाछा वली ते केशव वटुकना दृष्टांत साथे मेलवी कहे छे. के हे वटुक! आ जीव, केशवनी पठे तेवा विषय सुखरूप निधिने आ देहरूप घर ने विषे जोवे छे, अने ते विषयसुखने कुचेष्टारूप कोदालीथी खोदे छे. पठी आ जीवने साधर्मिरूप स्वजनो ना कहे छे के, हे जाइ! विषयसुखरूप धनने तुं आ शरीररूप घरमांथी कुचेष्टारूप कोदालीथी म काढ. तोपण ते जीव, तडनुं मानतो नथी. त्यारे पठी ते कुचेष्टारूप कोदालीना प्रहारथी धर्ममर्यादारूप जींत, तेनी पर पडे छे. अने आ प्रकारना दुर्नये करी अपयशरूप

कन्याथी ते व्याप्त थइ जाय छे. अने पछी कर्मपरिणतिरूप कपिला स्त्रीये करी हेलना पामे छे. अने पछी कटि भांगवासमान संसार दुःखमां पडे छे. माटे आवा मूर्ख एवा केशव बटुकनी पठे निर्विवेकी एवा संसारी जीवना चरित्रने जोइने कोना हृदयमां वैराग्य न थाय?

आ प्रकारनां ते कुमारनां वचन सांजळी ते कुमारने मध्यस्थ एटले निष्पक्षपाती मानी तथा संसारनी पण असारता जाणी, ते सर्व स्त्रीयो, संवेगरंगरंगित थइ गइयो. अने कहेवा लागीयो के आपे ए सर्व साचुंज कह्युं; परंतु हे आर्यपुत्र! ते संसारनो त्याग ते कये उपाये थाय? ते कृपा करी कहो. त्यारे पृथ्वीचंद्रकुमार बोल्या के, हे भद्राओ! सांजळो. के ते संसार त्यागनो उपाय तो एक धर्म, अने बीजुं सुगुरुनुं सेवन ए बेज छे. तेमां गुरु पण केवा जोइये? के जे संसारना भोगसुखमां लिप्त न होय? ते सांजळी स्त्रीयो बोली के, हे प्रजो! तेवा तो आपज अमोने धर्मप्रबोध करनार गुरु छो. अने हे विजो! अमो पण "आ स्त्रीयो पृथ्वीचंद्रकुमारनी छे" तेवा शब्दे करी कृतार्थ थइयो छैये. अने हवेथी अमारी सर्व भोगतृष्णा पण गइ छे. ते माटे हवे हमणांज अमोने ते उत्तम एवा जिनधर्मनी प्राप्ति करो. वळी हे आर्यपुत्र! आपने पण हवे आ बखेडा पर समान संसारमां रहेवुं उचित नथी. आप सर्व धर्मना तत्त्वने जाणो छो, तो त्यां आपने अमो अज्ञानी शुं कहिये? आ प्रमाणे पोतानी सर्व स्त्रीओने बोध पामेली जोइने ते कुमार, अत्यंत प्रसन्न थइ कहे छे के, हे भद्रकारी स्त्रीयो! तमारो विवेक यथोक्त श्रेष्ठ छे, तेथी तमोने कांइ धर्मनी प्राप्ति थवी दुर्लभ नथी. जेना हृदयमां धर्मास्तिक्य होय छे, तेनी सद्गुरु योग वगेरे सर्व सामग्री सफल थाय छे, अने तेने मोक्ष पण सुलभ थाय छे. ते माटे हे स्त्रीयो! आपणे सर्वे, ज्यां पर्यंत धर्मसाधनना अवसरने एटले गुरु सामग्रीने पामीये, त्यां पर्यंत संतुष्ट, सत्यवक्ता, दयार्द्र तथा नमस्कारपर, धर्मनिष्ठ थइने संसारमांज रहिये? आवुं कुमारनुं वचन सांजळीने प्रसन्न थयेली ते स्त्रीयोये ते वाक्य कबुल कर्युं. अने ते सर्व धर्मतत्पर थइ.

हवे आ बनेली हकीकत त्यां बेठेला विष्णुभट्टे आवी कुमारना पिता हरिसिंहराजाने कही दीधी. ते सांजळीने ते राजाये चित्तमां चिंतववा मांड्युं के, अरे! आ मारा पृथ्वीचंद्रकुमारने स्त्रीओ पण वश करी शकी नहि.

अने ते स्त्रीयो उलटी तेनाथी बोध पामी. माटे हवे ते मारे शुं करवुं? पण हा, एक बीजो उपाय छे खरो. ते शुं? तो के तेने आ मारा राज्यनी योजनामां नांखुं, तो तेने ते राज्यखटपट करवी पडे, तेथी तेमां ते व्यग्र चित्त थवाथी ते धर्मनो त्याग करे? एम विचारीने ते नरसिंह राजाये, कुमारनी स्त्रीयो सर्व बोध पामी तेनी, तथा ते कुमारने राज्यगादीपर बेसारवाना विचारनी वात, पोतानी पद्मावती स्त्रीने कही. त्यां तो ते स्त्रीये कह्युं के, हे स्वामिनाथ! आज रात्रिने विषे मने स्वप्न आव्युं, ते स्वप्नमां में एवुं दीतुं के जाणे हर्षित थयेला देवे आवणा पृथ्वीचंद्र कुमारने महामहोत्सवे राज्यासनपर बेसार्यो, तेवामां तो कांतिथी जरपूर अने प्रकाशमान एवो ते कुमार, त्यांथी उठीने एक प्रासादपर बेठो, त्यांथी वली पाछो ते कुमारने ते देवे तेज सिंहासनपर बेसार्यो, तेवामां तो हुं जागी गइ. ते सांजली राजाये विचार्युं जे पृथ्वीचंद्रकुमारने राज्यगादीपर बेसारवानो मारो विचार तो छेज. तेमां वली राणीने आवुं स्वप्न आव्युं, तेथी हाल कुमारने गादीपर बेसार्याथी तेनो प्रौढ प्रताप थाशे. ते माटे तेने सांप्रतज राज्यासनारूढ करवो. एम ज्यां विचार करे छे, त्यां तो प्रतिदिननी रीत प्रमाणे कुमार, प्रातःकालमां पोतानुं सर्व धर्मकृत्य करीने पोताना पिताना पादवंदन माटे त्यां पिता पासे आव्यो. त्यां प्रसन्न थयेला पिताये आसन आप्युं, तेथी ते तेनीपर बेठो. त्यारे तेने तेना पिता आदरसहित कहेवा लाग्या के, हे वत्स! अमारे तम जेवा सत्पुत्र छे, तेथी अमो जाग्यवान् गणाइये छेये. कारण के जंयराना वृक्षने जेम पुष्प दुर्लभ होय छे, तेम अमारा जेवाने तमारा जेवा पुत्र दुर्लभ होय छे. तोपण अमारा प्राचीन पुण्यना योगथी तम जेवो पुत्र अमने उत्पन्न थयो छे. हे पुत्र! सागर जेम चंद्रमाने जोइने आनंद पामे छे, तेम चंद्रमा समान उज्ज्वल एवा तमने जोइने समुद्रनी पेठे अमो आनंद पामीये छेये. परंतु हे नंदन! अमने विशेष अने वचनातीत हर्ष तो क्यारे थाय, के ज्यारे मेघाडंबर छत्र अने श्वेतचामरोये करी सुशोभित, तथा मनोहर, अने प्रौढ एवा हाथीपर बेठेला, सर्व सेवकोये विंटला अने अट्टालिकापर चढेली एवी पुरजननी स्त्रीयोये जोयेला, तथा जोवा आवेला माणसोनी गरदीथी संकुचित एवा राजमार्गमां चालता एवा तमने जो-

इये. माटे हे वत्स! तमे आ आपणा राज्यने स्वीकारी हृदं एवां अमने अप्रमित एवा आनंददानने आपो. आवां वचन सांजली दाक्षिण्यनिधि एवो ते कुमार, कहेवा लाग्यो के, अहो! मारीपर पुत्रपणानो स्नेह होवाथी मारां माता पिता तो मने राज्यासनपर बेसवा कहे ठे. परंतु हुं जेवा विषयोन्मुख प्राणीने ते राज्यासनपर बेसवुं विरुद्धज ठे. ते केनी पेठे? के जेम हिमालय तरफ जवा इछता जनने दक्षिणमार्ग तरफ चालवुं अनुचित ठे. पण गाढस्नेहवालां महारां माता पितानो ते राज्यासनपर बेसारवानो अत्यंत आग्रह ठे, तो हवे हुं शुं करुं? तेमज वली माता पितानुं वाक्य नाणा पुरुषोये मानवुं पण जोइये. ते माटे मारे एम करवुं के, ज्यांसुधी गुरुनुं आगमन न थाय, त्यांसुधी राज्यासनपर रहेवुं. अने पछी मारे मारुं धार्युं करवुं. एम विचारीने ते कुमार कहेवा लाग्यो के, हे पिताजी! आ आपनुं वचन हुं कबूल करुं ठुं. कारण के मुज किंकरथी आपनी आज्ञा उल्लंघन थाय नहिं. परंतु हुं आपने कहुं ठुं, के आवो महोटो राज्यजार उपाडवामां हुं जेवो, कायर पुरुष योग्य नथी. पछी आपनी मरजी. तेवां वचन सांजली राजा बोल्यो के, अहो! हे पुत्र! तमारो केवो विनय ठे. अने केवी समजण ठे. एम कही अत्यंत खुशी थइने तेना मस्तकपर हाथ मूकी ते मस्तकनुं आघ्राण करी सारा मुहूर्त्तने विषे हरिसिंह राजाये ते पृथ्वीचंद्र कुमारपर राज्याजिषेक कराव्यो. अने पोताना राज्यासनपर बेसार्यो. त्यारे त्यां महोटो आनंद थवा लाग्यो ॥ श्लोक ॥ राजराजोजयत्येवं, प्रवृत्तोवंदिजोध्वनिः॥ वादितानि सु तूर्याणि, नृत्यंति स्म पणांगनाः ॥ १ ॥ संपदो बहुधाऽऽयाताः, पुर्यां वृत्तोमहोत्सवः॥ पृथ्वीचंद्रनृपं प्रेक्ष्य, पितरौ मुदितौ जृशम् ॥ २ ॥ अर्थः—ते समय, वंदिलोकोनो तथा चोवदार लोकोनो "राजराजेश्वर एवा पृथ्वीचंद्र कुमारनो जय थाओ." एवो शब्द थयो. अने सर्व जातिनां वाजां वागवा लाग्यां. तथा वारांगनाओ नृत्य करवा लागीयो ॥१॥ वली मांगलिक राजाओनां अनेक प्रकारनां जेटणां आव्यां, अने ते अयोध्या नगरीने विषे महा महोत्सव वरतायो. ते पृथ्वीचंद्रकुमारने राज्यासन पर बेठेलो जोइने तेनां माता पिता अत्यंत प्रसन्न थयां ॥ २ ॥ हवे ते पृथ्वीचंद्रराजा, राज्यलक्ष्मीने विषे अलुब्ध ठे, तो पण पोताना पितानी प्रसन्नता माटे जेम घटे, तेमं राज्य वेवट चलावे ठे. परंतु ते राज्यासन पर रहेलो

कुमार, कोइ पंखी जेम पांजरामां पड्यो होय, हाथी जेम खाडामां पड्यो होय, तथा मृग जेम आहेडीना करेला पाशमां पड्यो होय अने पछी तेओ जेम बुटवा माटे व्याकुलचित्त थाय, तेम व्याकुलचित्त थाय छे. अने विचारे छे के, अरे! क्यारे मने गुरु मले, अने क्यारे हुं आ राज्य खटपटमांथी छूटुं. अने वली ते कुमार, पोताना देशमां सर्वत्र अमारीनो पटह वगडावे छे. बंदीलोकोने बंदीखानेथी छोडी मूके छे. व्यापारीनां दाण मूकावे छे. ज्यारे ते कुमार राजा थयो, त्यारे सर्वजन शांतवृत्तिवालां थयां, अने ते सारो धर्मिष्ठ राजा होवाथी ते नगरीनां सर्व लोको विकथानो त्याग करी धर्मकथा करवा लाग्यां. कहेलुं छे के, "यथा राजा तथा प्रजाः" जेवो राजा होय, तेवी प्रजा पण थाय छे.

हवे बारमा विजय विमानमां पृथ्वीचंद्रना जीव साथे देवता थयेलो जे जयसुंदर कुमारनो जीव हतो, ते क्यां अवतर्यो? तथा तेनुं शुं थयुं? ते कहे छे. के एक दिवस कोइ एक सुधननामा सार्थवाह छे, ते महोटुं कौतुक जोवा सारु ते पृथ्वीचंद्र राजा पासे आववा माटे तेने दरवाजे उनो रह्यो. त्यारे द्वारपाले आवी पृथ्वीचंद्र राजाने विनति करी के, महाराज! कोइक सुधननामा सार्थवाह आवेलो छे, ते दरवाजामां उनो छे, जो आप आज्ञा करो, तो तेने आंहिं आववा दउं. ते सांभली कुमरे हुकम कर्यो के तेने आववा दीयो. त्यारे प्रफुल्लित जेनुं मुखपद्म छे एवो ते सुधनश्रेष्ठ, प्रतिहारनी रजाथी राजसभामां आवी पृथ्वीचंद्रने प्रणाम करी कांइक पोते भेटणुं लाव्यो हतो, ते तेमनी समीप मूकीने सन्मुख बेठो. त्यार ते पृथ्वीचंद्रे तेनुं सन्मान करी तेने कह्युं के तमारे जे कांइ विज्ञप्ति करवी होय ते करो. ते सांभली सुधन बोल्यो के, हे देव! मारा गाममां एक आश्चर्यकारक उत्तम वृत्तांत बन्युं छे, ते उत्तम वृत्तांतने जोइने अत्यंत विस्मय रसथी पूर्ण थयेलुं मारुं हृदय, जाणे हमणा फाटी जाशे शुं? एम थयुं छे. तेथी ते वृत्तांत कहेवा जेवुं छे खरुं, पण ते कहेवाने हुं शक्य नथी. तो पण आपनां दर्शन करवा आवेलो छुं, तेथी ते वातनुं यत्किंचित् तत्त्व कहुं छुं, ते सांभलो. त्यारे पृथ्वीचंद्रे कह्युं के, हे भाइ! तेवुं वृत्तांत कयुं छे? अने शुं छे? ते कहो. त्यारे ते सुधन सार्थवाह कहेवा लाग्यो के, ते एक तो में मारा नगरमां जोयुं छे, अने बीजुं बीजुं आंहीं आवने त्यां थवानुं छे, एम सांभल्युं छे. त्यारे पृथ्वी-

चंद्रे कह्युं के जे कौतुक त्यां तमारा गाममां जोयुं, ते केवुं छे ? ते कहो. त्यारे ते कहे छे केः—

हे देव! कुरुदेशनुं भूषण, अक्षय्यद्रूपण, स्वर्गथी सुंदर, मणिजडित मंदिरवाळुं, सुविस्तीर्ण छतां पण व्यापारीजनोथी संकीर्ण, नटजटादिके करी मनोहर, एवुं एक गजपुर नामा नगर छे. अने तेमां हुं रहुं छुं. त्यां वली निमल एवा चित्तथी तथा वित्तथी निर्गर्व, अने कर्यो छे रत्नादिकनो संचय जेणे एवो कोइएक रत्नसंचय नामा श्रेष्ठी रहे छे. तेनी विकसित एवा पद्मना पत्र समान नेत्रवाळी, लक्ष्मी समान लक्षणयुत, रसरूपजलनी तलावडी, गतिये करी हंस जेवी, एक सुमंगला नामा स्त्री छे. ते स्त्री ए रत्नसंचय पुरुषनेज जोइये, तेम ए स्त्रीने ए रत्नसंचय पुरुषज जोइये. तेम घणी वारसुधी विचारीने जाणे विधिये ते बेहुनो संबंध कर्यो होय नहिं! एवां बेहु छे. हवे अर्थ, अने काम तेमां रत अने पुत्रनी इछा करतां, एवां ते दंपतीने जाणे प्रत्यक्ष पुण्यनो राशिज उपलब्ध थयो होय नहिं? तेवो एक पुत्र प्रगट थयो. (कवि कहे छे के ते बारमा विजयविमानमां देवता थयेलो जयसुंदरकुमार हतो, ते अवतर्यो.) त्यारे ते श्रेष्ठीये हर्षथी सर्व नगरने आश्चर्य थाय अने आखा विश्वने विस्मय पमाडे एवो पुत्रजन्म महोत्सव कर्यो. ते पुत्र, ज्यारे गर्भमां आव्यो हतो, त्यारे तेनी माताये स्वप्नमां आखा समुद्रनुं पान कर्युं हतुं, तेथी ते स्वप्नने अनुसारे ते पुत्रनुं "गुणसागर" एवुं नाम पाड्युं. तदनंतर ते पुत्रनुं पांच धावमाताये पालन करवा मांड्युं. अने ज्यारे ते जरा म्होटो थयो, त्यारे तेने सर्व कलाओनो अभ्यास कराव्यो. पछी अनुक्रमे ते कुमारने तरुणीजननुं जीवनभूत अने लावण्यनुं स्थानक, एवुं तारुण्य प्राप्त थयुं, त्यारे तो ते सुशील एवा कुमारने बाला, श्यामा, अने प्रौढा एवी स्त्रीयो, कामविकारथी जोवा लागी; तोपण ते कुमार निर्विकारी होवाथी, यत्किंचित् पण कामासक्त थयो नहिं. केनी पेठे? के जेम पद्म छे, ते जलमां रहे छे, परंतु ते जलथी लिप्त थातुं नथी तेनी पठे. हवे एक दिवस ते नगरमां उत्तम, गुणाढ्य अने शिष्ट, अतिरूपवाली जाणे आदिकन्याओज होय नहिं! एवी मनोहर अने गुणसुंदरीनामक कन्या जेमां मुख्य छे, एवी ते गामना रहेवाशी कोइक आठ श्रेष्ठीओनी आठ कन्याओ रहे छे. एक दिवस ते आठे कन्याओ एक ठेकाणे रमती हती, त्यां ते कन्या

उये पोताना मित्रनी साथे राजमार्गमां चालया जता, मनोहर एवी आकृतिवाला, रूपथी सुंदर एवा ते गुणसागरकुमारने दीठो. तेने जोइने तुरत ते आठे कन्याउं कामव्याप्त थइ गइ. अने पठी ते आठे कन्याउंये त्यांने त्यां एवी प्रतिज्ञा करी के आपणे जो वरवो, तो आ पुरुषनेज वरवो. परंतु बीजा कोइने वरवो नहिं. एम प्रतिज्ञा करी ते सर्व कन्याउं, पोतपोताने घेर आवीयो. अने पोतानी जे प्रतिज्ञा हती ते पोतपोताना पिताने कही आपी. ते सांजली ते सर्व कन्याउना पिताउये खुशी थइ ते वात गुणसागरकुमारना पिता रत्नसंचयने कही. अने वली कह्यु के अमो आठे जण, अमारी आठे कन्याउने तमारा पुत्रने आपवा आव्या ठैये. ते सांजली रत्नसंचयश्रेष्ठी कहेवा लाग्यो के, अहो शेठीयाउं! आ संबंध तो जेम पाननी साथे सोपारीनो संबंध थाय, तेवी रीतनो उत्तम ठे. अने तमो ज्यारे तमारी कन्याउने मारा पुत्रने आपवा आव्या ठो, त्यारे तो ते संबंध करवानी हुं शामाटे ना कहुं? माटे ते वातनो हुं हा कहुं हुं. त्यारपठी ते कन्याउनो गुणसागरकुमार साथे संबंध कर्यो. अने पठी परस्पर, उत्तम लग्न जोवरावी लग्न करवानी धामधूम करवा लाग्या. हवे तेवामां शुं बन्युं? के एक दिवस गुणसागरकुमार पोताना घरनी बारीमां बेठो बेठो पुरनी शोजा जोतो हतो, तेवामां तेणे तपे करी सर्व शरीर जेनुं कृष्य थइ गयुं ठे, आंखो जेनी उंडी जती रही ठे, अने गोचरी माटे जमता, एवा कोइएक मुमुक्षुमुनिने जोया. तेने जोइने ते कुमार, मनमां विचार करवा लाग्यो के, अहो! आ मुनिनो वेष अत्यंत सुंदर ठे. तथा धूसर प्रमाण दृष्टि राखी इरियावहिय शोधता चाल्या जाय ठे. तेम तेनी सर्व इंद्रियो केवी सुगुप्त ठे. तेमनी गति पण मंद ठे. आवो वेष, में पण कोइक जवमां अनुजव्यो होय, एम लागे ठे. एम विचार करतां ते गुणसागरने तुरत अत्यंत मूर्छा आवी गइ. ते जोइने संभ्रांत जेनां चित्त ठे एवो सर्व सुहृद्वर्ग एकदम दोडी, ठंडु जल लावीने ते गुणसागरपर ठांटवा लाग्यो. अने तेने शीतल एवा चंदननो लेप कर्यो. तथा ताडना पंखाथी पवन नांख्यो. आम एक क्षणवार करवाथी ते कुमार स्वस्थ थयो. त्यारे दुःखित थयेलां तेनां माता पिता वगेरे, तेने पूठवा लाग्यां के, हे पुत्र! आम अकस्मात् तुने शुं थयुं? शुं तारुं युवानवय होवाथी आ घरनी बारीमांथी कोइ युवतीस्त्रीने रस्तामां चालती जोइने कामातुर

थवाथी तुने मूर्छा आवी? के शुं सामंतनी अथवा मंत्रीनी कन्या जोइने मूर्छा आवी? के शुं थयुं? ते कहे. अने हे पुत्र! जे कारणथी तारा मनमां दुःख थयुं होय, ते कहे. अने तुं जेम कहीश, तेम हुं करी आपीश. ते सांभळी गुणसागर कुमार बोल्यो के, हे पिताजी! मोहना औत्सुक्यथी सुखने देनार, अति मूर्खजनने प्रिय, दुःखना मूलभूत, एवा भोगने विषे तो रोगनी पेठे मारुं मन, कोइ दिवस आसक्त थातुंज नथी. कारण के में पूर्वे घणांज सुखो देवलोकने विषे भोगव्यां छे, तोपण हजी मारी तृप्ति थइ नथी. तो तुच्छ एवा आ लोकना भोगथी तो शुंज तृप्ति थवानी छे? कांहिं नहिं. अर्थात् देवलोकोना भोगो मारा मनने हरण करी शक्या नहिं, तो वळी आ बीभत्स एवा मनुष्य भोगो, ते शुं मारा मनने वश करी शकशे? अने जे कोइ काले अमृतनुं पण पान करता नथी, ते शुं विषनुं पान करशे? अने हे पिताजी! जो तमो मारा मनोरथज पूरवानी इच्छा करता हो, तो मने आप आनंदथी श्रामण्य लेवानी रजा आपो. के जेथी हुं मनोहर एवा श्रामण्यने स्वीकारुं. हे तात! हाल रस्तामां गोचरीये जता एवा मुनिने जोइने पूर्वभवोमां जे में घणाक काल चारित्र पाळ्युं छे, ते मने हाल स्मरण थइ आव्युं छे, तेथी हवे आ गहन एवा संसारने विषे एक क्षणवार पण हुं रहेवाने शक्य नथी. जेम श्वेतपक्षवाळो हंस छे, तेने जो मानसरोवरनो योग मळे, तो पछी ते कोइ दहाडो बीजा पदार्थनुं अवलंबन मागे? ना नज मागे. अने वळी ते मानसरोवरने मूकीने पोतानी उत्तमवर्णवाळी पांखोने कचरानां बोळवा इच्छे? ना नज इच्छे. तेम हुं आवा साररूप संयमने छोडी कादव समान संसारमां कोइ दहाडो आसक्त थाउं? ना नज थाउं. आवां वचन सांभळी तेनो पिता कहेवा लाग्यो के, हे पुत्र! आ तुं शुं बोले छे? अरे! आम तने कोणे भरमाव्यो छे? शुं हाल तारो संयम लेवानो वखत छे? ना. जोने विद्वान् लोकोये मनुष्यने पोतानी आयुष्यना त्रण भागमां त्रण वर्ग, यथासमय साधवानुं कह्युं छे. तेमां एक अर्थ, बीजो काम, त्रीजो मोक्ष. तेमां बुद्धिमान् मनुष्ये प्रथम युवावस्थामां तो अर्थ अने काम ए बेज साधवा. पछी ज्यारे प्रौढावस्था थाय, त्यारे मुक्तभोग एवा प्राणीने धर्माराधन करवुं. कह्युं छे के ॥ श्लोक ॥ प्रथमेनार्जिता विद्या, द्वितीये नार्जितं धनम् ॥ तृतीयेनार्जितो धर्म, श्चतुर्थे किं करिष्यति ॥ १ ॥ अर्थः-मनुष्यने प्रथम वयमां विद्या

संपादन करवी, बीजी युवावस्थामां धन संपादन करवुं, त्रीजी प्रौढावस्थामां धर्म संपादन करवो, अने पछी तुर्य अवस्थामां शुं करशे? कांइज नहिं. माटे हे पुत्र! हाल तो तारे अर्थ, अने काम संपादन करवाने उत्सुक रहेवुं. ते सांजली कुमार बोल्यो के, हे पिताजी! तमोये कह्युं ते तो सारुं छे, परंतु जे सुख, धर्मथी प्राप्त थाय छे, ते सुख कोइ दिवस, घणा काल पर्यंत जोगवेला विषयजोगथी प्राप्त थातुं नथी. कहेलुं छे के ॥ श्लोक ॥ अविदितपरमानंदो, वदति जनोविषयएव रमणीयः ॥ तिललैलमेव मिष्टं, येन न दृष्टं घृतं क्वापि ॥ १ ॥ अर्थः—जेणे ज्ञानसुखनो आनंद लीधो नथी, ते मनुष्य, आ तुछ एवा विषयसुखनेज सारुं कहे छे. केनी पठे? तो के जेणे घृतने कोइ दिवस दीठुं पण नथी, ते जीव तेलनेज मिठुं कहे छे. अने हे तात! आ अनादि संसारने विषे फरता एवा जीवे स्त्रीजोग, जोजन, जूषण प्रमुखने जोगव्यां छे, ते समग्र विषयजोगादिकना पदार्थ जो आपणे एकठा करीये, तो ते आखी पृथ्वीमां पण समाय नहिं एटला थाय. तेमज वली आ अनादि संसारमां फरता आपणे जीवे जे जल पीधां छे, ते जल जो आपणे एकठां करीये, तो ते अनंता समुद्र जराइ रहेवाथी पण वधे. वली आ अनादि संसारने विषे आपणे जीवे जे जे फल खाधां छे, ते फल जो आपणे एकठां करीये, तो ते सर्व फल आ पृथ्वीना सर्व वृक्षोनां फल करतां पण वधी पडे. वली हे पिताजी! आ संसारने विषे एवा कोइ जोग नथी, जे आपणे जीवे जोगव्या न होय. कारण के आपणे जीवे एकेक जोग अनंती वार जोगव्या छे, तो पण हजी आ जीव, तृप्त पामतो नथी. कोनी पेठे? के जेम कोइ रांकने स्वप्नामां मिष्टान्नजोजन मले, ते जेम तृप्त थाय नहीं. अने वली ते जवांतरने विषे जे कांइ सुख मल्युं छे, ते सर्व सुख, आ हालना जवने विषे स्वप्नसमान थइ गयुं छे. माटे हे पिताजी! तमोने पण कहुं छुं, के हवे समजो. समजो. आ असार संसारमां मोह पामो मां. हे तात! तमो स्पष्टज जाणजो जे आ जीवने विषयोना जोगववाथी तृप्ति कोइ काले थातीज नथी, ते माटेज मुक्तिसाधनमां रक्त एवा विवेकीजनो ते जोगने माटे कांइ पण आयास करता नथी. परंतु मोक्ष माटे करे छे. माटे हे तात! हवे मने संयमव्रत ग्रहण करवामां विघ्न करशो नहिं. कारण के हुं जरूर व्रतने ग्रहण करीश.

आ प्रकारे ते गुणसागरनो संयम लेवानो अत्याग्रह जाणीने ते रत्नसंचय श्रेष्ठी कांइपण बोलवा समर्थ थयो नहिं. त्यां तो वली त्यां बेठेली ते गुणसागरनी माता, रुदन करती कहेवा लागी के, हे पुत्र! आ शुं कहो छो? शुं आमां वेळां तमो दीक्षा लीधी? हा! ते केम बने? वली हे वत्स! मारा मनरूप पृथ्वीने विषे, "आ सत्पुत्रथी मने सर्व लाभ थाशे" एवी आशारूप द्रुम उत्पन्न थयो छे, अने ते द्रुमने तमोए विनयरूप जलथी सिंची मोटो पण कर्यो छे, तो तेने आ संयम लेवा जवारूप प्रतिकूल पवनथी दाल उच्छेद करवा केम धारो छो? अने हे पुत्र! तमारा विना मारुं आ हृदय, पाकेला फलनी पठे तुरत फाटी जाशे. वली हे वत्स! तम जेवा सत्पुत्रने अमारा जेवां जराजर्जरित माता पिताने छोडी जाणी जावुं उचित छे? नाथीज. माटे हे नंदन! जाली तृष्णाये उछेरेला एवा तमोये अमारुं पालन ज करवुं. हे पुत्र! अमारे तो जे कांइ कहेवुं हतुं, ते कह्युं. हवे जेम तमारा मनमां आवे, तेम करो. ते सांभली गुणसागरकुमार बोल्यो के, हे माता! जे कांइ तमोये कह्युं, ते सर्व सत्य छे. परंतु मृत्युनो कांइ नियम छे? ना नथीज. जुओ, ते मृत्यु क्यारेक बालक होय, तेने लइ जाय छे. अने वृद्ध, तथा रोगी होय, तेने रहेवा दे छे. माटे जो ते मृत्यु मित्र होय, अथवा जे माणस एम जाणतो होय, के हुं अमर छौं, तो ते प्राणीने संयम लेवामां प्रमाद करवो उचित छे. वली हे मात! तमारा कहेवाथी कदाचित् हुं धर्माचरणमां आलस्य राखुं, अने एमने एम मने काल लइ जाय, तो पाछुं वली पुनः संसारभ्रमण तो उभुंज रहे. आ अनादि एवा असार संसारने विषे कर्माधीन एवा जीवो अनंतीवार पिता, माता, पुत्र, भगिनी, भाइ, शत्रु, मित्र, कलत्र, स्नेहीपणाने पाम्या हशे, तो ते जीवो मांहेलो हुं पण छौं, अने तमे पण छो. तो तेमां वली मारे माटे आवडो मोटो खेद शामाटे करो छो? अने हे जननि! तमोने एक लौकिक दृष्टांतथी पूछुं छुं, के कोइक माता हती, ते पोताना कुमारपुत्रने लइने एक सरोवरमां वस्त्र धोवा गइ, ते पुत्रने सरोवरना कांठापर बेसार्यो, पछी पोते वस्त्र धोवा लागी. त्यां तो साथे आवेलो ते पुत्र सरोवरमां नाहवा पड्यो, अने नाहातां नाहातां आगल जतां खाडो आववाथी ते खाडामां डुबवा लाग्यो. तेने डुबतो जोइ तेनी माये कल्पांत करवा मांड्यो, त्यां तो दैवयोगे ते पुत्र, पाणीना जोर

थी तेनी माता ज्यां उन्नी ठे, त्यां तेनी पासे आव्यो. तो हवे हे माता! तेनी माताये ते पुत्रने पकडीने बाहार काढवो, के उलटो धक्को मारी कूवा. डी देवो? ते कहो. त्यारे तेनी माता बोली के ना तुरत ते पुत्रने बाहार काढवो. तेने कांइ धक्को मारी मारी न नखाय. त्यारे कुमार कहे ठे, के तेम हुं पण आ संसारमां कुवतो हतो, तेमां कांइक पुण्यना योगथी तमारी कुःखरूप अवलंबन पाम्यो बुं अने नजिक किनारे आव्यो बुं, तो पाठो तमारे मने पूर्वोक्त रीते संसाररूप सरोवरमां नांखवो घटे ठे? ना नहीज. अने मारे माथे ज्यारे जरूर मरण ठे, तो हुं तमोने इष्ट बुं, तोपण शा कामनो बुं? वास्ते अगाध एवा संसारसमुद्रथी नीकलवा इच्छता एवा मने तमारे वारवो, ते ठीक कहेवाय नहिं. अने हे जननि! अंध कूप, सलगतुं घर, समुद्र, रोग, इत्यादिक महाकष्टमांथी निकलता अने राज्यने प्राप्त थता एवा पुत्रने कोइ मा बाप तेवा सुखथी वारे? ना नज वारे. तेम पूर्वोक्त अंध कूपादि समान संसारमांथी निकली संयमरूप राज्यने प्राप्त थता मुने तमारे पण वारवो घटे? ना नज घटे. कह्युं ठे के ॥ श्लोक ॥ शेषकार्येष्वपि प्रायो, विलंबोहानिकृन्मतः ॥ तत्प्रसिद्धश्च लोकेऽस्मिन्, धर्मस्य त्वरिता गतिः ॥ १ ॥ अर्थः-सर्व कार्य थइ रह्युं होय अने यत्किंचित्कार्य बाकी रह्युं होय, तो तेने विषे पण जे विलंब करवो, ते विलंबने पण हानिकारक मानलो ठे. अने "धर्मनी गति नो त्वरित ठे," एम सर्वत्र लोकनां प्रसिद्ध ठे, तो ते धर्ममां शामाटे विलंब करवो? आ प्रकारनां ते कुमारनां वचन सांजली थकी माता कहे ठे के, हे पुत्र! ते तो ठीक. पण आवुं तमारुं अत्यंत कोमल अंग ठे, ते उतां ते संयमधर्मने तमे केम पाली शकशो? कारण के ते संयममां तो जेम शिरपर पर्वतना जारने सहन करवो पडे, तेम निरंतर मोहोटा मतरूप पर्वतनो जार सहन करवो पडशे. तथा तेमां घणाक परिसह अने उपसर्गो सहन करवा पडशे. तो तेने तमे सुकुमार अंगोथी केम सहन करी शकशो? अने हे वत्स! तमने हुं केटलुंक कहुं, परंतु चारित्राचरण जे ठे, ते तम जेवाने डुष्करज ठे; ते माटे आ मनोहर गृहस्थाश्रममां रहीनेज जिनधर्मनुं यथाशास्त्र आचरण करो. ते सांजली थकी गुणसागरकुमार बोल्यो के, हे अंब! आ दीक्षानां डुःखथी पण जेनी संख्या नथी एवां उग्र एवी वैतरणीमां पडवानां, कूटशाल्मलीवृक्षनां, ततवालु

कामां तपवानां, कुंभिपाकमां पडवानां, शूली आरोपणनां, करवतथी विदारण थवानां, वरछी, तरवार, कटार तेथी छेदावानां, तरवार सरखां पत्र छे जेनां एवा वृक्षना पत्रथी छेदावानां, कुतरां, ढींकपक्षी प्रमुख फाडी खानारा जानवरोथी दुःखी थवानां दुःखो, में घणांज नरकावासमां जोगव्यं छे. तेमज वली तिर्यग्योनिना जवमां गाडां साथे जोडावानां, हल वहन करी तेने खेंचवानां, जारारोपणनां, तेमां पण वली परोणा, सोट जेवी लाठानी आर, लाकडी प्रमुखना मार तेनां, तथा जूख, तृषा, ताढ, तडको, परवशपणुं, ए वगेरेनां अनंतदुःखो में जोगव्यां छे. तेमज वली मनुष्यना जवमां जरानां, जन्मनां, गर्जनां, शोकनां, अनिष्टना संयोगनां अने इष्टना वियोगनां, शरीरने विषे रोग प्रमुखनां, तथा मननां. एवां में घणांज दुःखो जोगव्यां छे. तो हवे ते सर्व दुःखो संसारीने सुखने माटे छाल हुं आ यतिधर्मने केम न आचरुं? आवां वचन सांजली माताए जाएयुं जे आ पुत्रने संसारपर तीव्र वैराग्य थयो छे, तेथी तेनो संयम लेवानो दृढ निश्चय छे. माटे ते आपणुं कांइ पण कह्युं मानशे नहि. तेथी जे फोगट फांफां मारवां, ते व्यर्थ छे. एम जाणीने रुदन करती एवी तेनी माता ते गुणसागर कुमारनां बेहु चरण ग्रहीने महोटा शब्दथी कहेवा लागी के, हे वत्स! तमे संयम लेवाना दृढ निश्चयवान् थया छो, तो पण जेनो तमारी साथे संबंध कर्यो छे, ते मनोहरा एवी आठे कन्याउनुं तमे पाणिग्रहण करी निःसत्त्व एवी जे हुं, ते मारा हृदयने जरा अवलंबन आपो. अने हे पुत्र! ज्यारे हुं तमने परणेला जोउं, त्यारेज हुं कृतार्थ थइ एम जाणुं. अने मारा मनने निवृत्ति पण त्यारेज थाय. वली बीजुं शुं थाय? के ते तमोने परणेली जे ए आठ स्त्रीयो होय, ते मने आधार थाय. ते सांजली कुमार कहे छे के, हे अंब! तमो मारे माननीय छो, तेथी ते तमारुं वचन मानी ते आठे कन्याउने हुं वरीश; परंतु वस्या पछी तुरत हुं दीक्षा लइश. तेमां मने वली हे जननि! जेनुं मारे पाणिग्रहण करवुं छे, ते कन्याउना प्रत्येक पिताउने कहेवरावो के, आ अमारो गुणसागर पुत्र, तमारी कन्याउनुं पाणिग्रहण करीने तुरत दीक्षा लेशे. अने आम कहेवराव्या पछी जो तेउनी इच्छा हशे, तो ते परणावशे. ते सांजली ते कुमारनां माता पिताये पोताना आठे वेवाइने कुंवरना कहेवा

प्रमाणे कहेवराव्युं. त्यारे तो ते सर्व वेवाइ नाखुश थइ बोल्या के ते वात तो अमारी कन्याउने पूठी जोइये, अने ते जेम कहे, तेम करीये. एम कही ते आवे जणे पोतपोतानी आठे कन्याउने पूठी जोयुं के. हे कन्याउ! जेनी साथे तमारो संबंध अमोये कस्यो ठे, ते वर तो अति वैराग्यवंत ठे, तेथी तेनां माता पिता कहेवरावे ठे, के आ अमारो पुत्र, तमारी कन्याउने परणीने तुरत दीक्षा लेशे. माटे तेमां तमारी शी मरजी ठे? जो तमारी मरजी होय, तो तमोने तेनी साथे परणावीये. नहिं तो पठी बीजानी साथे परणावीये. ते सांजली ते आठे कन्याउ पोत पोताना पिताने कहेवा लागी के, हे पिताजी! तमो जरा विचार तो करो, के जे पुरुपनी अमो वाग्दानथी स्त्रीयो कहेवाणी, ते मटी वली बीजानी स्त्रीयो तें केम थाइये? माटे जो ते अमने परणनारा कुमार, लग्न थया पठी संसारमां रहेशे, तो अमो संसारमां रहेशुं. अने जो ते दीक्षा लेशे, तो अमो पण तेमज करशुं. परंतु बीजा वर साथे आ देहथी वरशुं नहिं. अने एम करतां कदाचित् जो तेनी साथे तमो नहिं परणावो, तो आमने आम अमो कुंवारीयोज रही दीक्षा लेशुं. अने हे पिताजी! शास्त्रमां पण एक कन्याने बे ठेकाणे देवानो महोटो दोष कहेलो ठे. ॥ श्लोक ॥ सकृज्जल्पंति राजानः, सकृज्जल्पंति पंमिताः॥ सकृत्कन्याः प्रदीयंते, त्रिण्येतानि सकृत्सकृत् ॥ १ ॥ अर्थः—राजाउ जे ठे, ते एकज वार हुकम करे ठे, तेम पंमितो पण एकज वार बोले ठे, अने बोलीने फरता नथी. तेम कन्या पण एकज वार अपाय ठे, बीजी वार पाठी बीजाने अपाती नथी ॥ १ ॥ ए त्रण वानां एकज वार थाय ठे. माटे सर्वथा अमारो विवाह तो तेनी साथेज करो. ते सांजली ते कन्याउना आठे पिताउये गुणसागरनां माता पिताने पोत पोतानी कन्याउने गुणसागर साथे परणाववानी हा कही. त्यार पठी बेहुस्थले महोटो विवाहोत्सव मंमाणो. कन्याना तथा वरना पिताउये हर्षित थइने मनोहर रेशमी उल्लेचा जेमां बांधेला ठे, मोतीना फुमखाये करी युक्त, मणियोये मंमित, एवा मंमपो बनाव्या. तथा जेने जोइने स्वर्गस्थ देवोने पण विस्मय थइ जाय एवां दिव्य पुष्प, चंदन, तांबूल, रत्नां तथा सुवर्णनां आजरणो, अने मनोहर एवां वस्त्र, ए वगेरेथी सुशोजित एवां तेउनां सर्व सगां संबंधी मल्यां. वली ते लग्न महोत्सवमां अनेक प्रकारनां

रसोइयो बनावी तेथी सहुकोइ जमवा लाग्यां, तथा मनोहर एवां तूर्य वगेरे वाजित्रना नादरूप गर्जनाये युक्त, त्यां एकठी थयेली स्त्रीयोये पहेरेला हिरा जडित आभरणोना झबकाररूप विजलीवालो, मनोहर सुगंधद्रव्ययुक्त जे जल तेनां छांटणारूप वृष्टिये करी पंकोत्रम जेमां थयो छे एवो जाणे नविन मेघज आव्यो होय नहिं! तेवुं लागवा मांड्युं. आवी रीते महामहोत्सव वडावाथी गाममां माणसोने आववा जवानो रस्तो पण बंध थइ गयो. हवे एम करतां ज्यारे लग्ननो समय थयो, त्यारे ते गुणसागरने स्नान करावी, मनोहर अलंकार वस्त्रो पहेरावी, वरघोडे चडाव्या. अने पछी ते वरघोडे च डीने चाल्या, त्यारे त्यां अनेक वाजित्रो वागवा लाग्यां. अने सुवासिनी स्त्रीयो, मंगलगीत गावा लागीयो, अने मृदुताथी नगारां निशान पण वागवा लाग्यां. मागध, बंदी, चारण, भाट, ते सर्व उंचे स्वरे तेना गुणगणनुं वर्णन करवा लाग्या तथा स्तुति अने आशीर्वाद देवा लाग्या. अने ते हर्षोत्कर्षथी सिंहनी समान नाद करवा लाग्या. त्यारे ते मागधादि-अने याचकलोकोने राजाये सन्मानपूर्वक घणुंक धननुं दान दीधुं. एम अत्यानंदथी वर घोडे चडेलो गुणसागरकुमार, पोताना ससराने घेर तोरण पासे आवी उभो रह्यो. त्यारे सर्व वैवाहिक क्रिया थवा लागी. हवे त्यां विवाहनी जे जे क्रिया थवा लागी ते प्रत्येक क्रियाने जोइने चिदानंदमां लीन एवो ते कुमार, तत्वदृत्तिथी ते ते क्रियाने चिंतववा लाग्यो. ते जेम केः—अहो! प्रथम आ स्त्रीयो जे गीतगान करे छे, ते पण केवल प्रलपन मात्रज छे. केमके ते स्त्रीना गायेला गुण मांहेलो एक पण गुण परणवा आवेला प्राणीमां होतोज नथी. तथा वली जे वरनां अने कन्यानां लग्न थाय छे, तेने जगतमां सहु कोइ लोको विवाह कहे छे, ते वस्तुतः खरूंज छे. केमके वि एटले विशेषे करी, वाह एटले संसारजारनुं वहन करवुं. अर्थात् जेनां लग्न थाय छे, ते जीव, संसारनो सर्व बोजो माथापर लइ अकर्त्तव्यकर्म करे छे. तेथी ते घणोज दुःख ग्रस्त थाय छे. माटे तेने जगतमां सहु विवाह कहे छे, ते विवाहज छे. वली परस्पर परणनार एवां वर अने कन्यानां सोपारी बदले छे, ते सोपारीज नथी बदलता, परंतु ते एकबीजां, पुण्यने विषे पापनुं आरोपण करे छे. वली परणवा आवेलो जीव, जे संपुट भांगे छे, ते संपुट नथी भांगतो, परंतु ते परणवा आवनार जीव, पोताना धर्ममंगलनेज भांगे छे. वली ते विवाहार्थ

आवेला वरनुं, सासु नाक ताणी गलामां छेडो नांखी तेने मांहवामां खेंची लावे छे, ते नाक ताणी खेंचती नथी, पण ए परणवा आवेला प्राणीनुं सर्व नी समक्ष अपमान करे छे. वली परणवा आवेला जीवने चार पोंखणामां प्रथम, सासु सरीये करी पोंखे छे, ते सरीये पोंखती नथी, पण तेथी एम जणावे छे के, हवे आ जीव, शर जे बाण तेणे करी जीवोने हणशे. वली ते ने सासु बीजा मुशल नामक पोंखणे करी पोंखे छे, तेथी ते पोंखती नथी, पण ते एम जणावे छे के, आ परणवा आवेलो जीव, हवे मुशलोथी दीन जीवनुं दलन करशे. वली त्रीजे धोंसरे करी जे पोंखे छे, तेथी ते सासु ए जीवने एम जणवे छे के, हवेथी तारा गलापर संसाररूप ताणवानुं धोंसरुं पडशे, ते तारे वेलनी पठे खेंचवुं पडशे. वली सासु, चोथुं पोंखणुं जे त्राक, तेणे करीने पोंखे छे, तेथी ते एम सूचवे छे के, हवे आ प्राणी कर्मसूत्रने कां तवां मांडशे. आ सर्व अभिप्राय चार पोंखणाये करी पोंखवानो छे. वली लोको मांयरुं जे कहे छे, अने ते मांयरामां परणवा आवेलो जीव जाय छे. ते मांयरामां नथी जातो, परतु मायारूपमां जाय छे. अर्थात् ते मायरामां परणवा जनारो जीव मायारूपमांज पड्यो, एम जाणवुं. तेमां वली पाछो ते चोरी फरता चार फेरा फरे छे, ते चोरीना फेरा नथी फरतो, परंतु तेथी ते जीव एम जणावे छे के हवे हुं, चतुर्गतिरूप नवभ्रमण करीश? वली त्यां वर अने कन्या परस्पर कंसार नक्षण करे छे. ते कंसार नथी जमतां, परंतु तेथी एम जणावे छे के, हवेथी अमारा बेहु जीवोना नवा नवा आचार जाशे? कारण के निर्लज्ज थइने सर्वनी समीप एक बीजानुं एवुं त्याइये छेये. तथा परणनारो प्राणी बीजां कोरां केसरीयां वस्त्र पहेरे छे, ते बीजां कोरां केसरियां वस्त्र नथी पहेरतो, पण तेथी ते आपणने एम जणावे छे के, हवेथी अमारुं पावित्र्य दूर गयुं. वली ते वखते ब्राह्मणो जे पुण्याहं पुण्याहं. सावधान, सावधान. एम कहे छे, तेथी ते एम सूचवे छे के, हवे आ जीवना पुण्यना दिवस गया, अने पापना दिवस आव्या; माटे तेने पलायन थवा नो समय आव्यो छे. तेथी जो ते सावधान थाय तो सारुं. एम संसारमांथी निकळवानी सूचना करे छे, तोपण अज्ञ एवो ते परणवा आवेलो जीव पलायन करतो नथी. त्यारे तेने वरमालारोपण करे छे. अर्थात् तेने संसारमांसां नांखे छे. आ प्रकारनी विवाहने विषे प्रत्यक्ष विडंबना देखाय छे.

तोपण क्लीब अने अनिपापिष्ठ एवो आ प्राणी, कांई पण आंख उघाडी जो तोज नथी. आवी रीते ते गुणसागर कुमार, अंतरंगवृत्तिथी जुवे छे, अने नेत्री सन्नाशनार्थी कर्मोने निर्जरावे छे. अने जगतना लोको जे छे, ते विहि र्वृत्तिथी जुवे छे. एम करतां ते सर्व विवाहक्रिया संपूर्ण थाय छे. हवे विवा हानंतर ते गुणसागर कुमार, पोतानी परणेली आठे स्त्रीयोये सहित सहस्र पुरुषोये वहन करेली एवी एक उत्तम शिबिकाने विषे बेठो. अने स्वजनोये सहित मोहोटी धामधूमथी मनोहर एवा पोताना मंदिर तरफ चाल्यो. ज्यारे ते तरुणकुमार, राजरस्ते आव्यो, त्यारे तो ते पुरनी रहेनारी सर्व तरु णीयो तूर्णताथी देवेंद्रने देखवा जेम देवलोकनी देवीयो आवे, तेम पोता ना उच्च एवा घरने विषे तथा अगाशीमां, अट्टालिकामां आवी एकठी थइ यो. अने त्यां ते कुंवरने जोइने केटलीएक कामनियो परस्पर कहेवा लागी यो के, हे बहेनो ! आ कुंवर तो कंदर्पथी पण अधिक रूपवान् छे. तेम ते नी आ आठ स्त्रीयो पण जाणे कामदेवनी रति नामा स्त्री पोतेज आत्र स्त्री नुं रूप धारण करी पोताना पतिने परणवा आवी होय नहिं! एम लागे छे. कारण के ते स्त्रीयो जो आपणो समान लौकिक होय, तो तेने आवो काम समान स्वरूपवान् वर केम मळे? तेथी आ स्त्रीयो अने कुमार, महोटा ना ग्यवान् होय, एम जणाय छे. ते सांजळी वळी बीजी स्त्रीयो बोलीयो के, हे ब हेनो! अमे तो एवुं सांजळ्युं छे जे उद्वाहित एवी आ आठे स्त्रीयोने गेडीने कुमार, बे चार दिवसमां दीक्षा लेशे. माटे जो ए दीक्षा ले, तो पछी आ स्त्र यो जाग्यवान् केम कहेवाय! तेम कुमार पण जाग्यवान् केम कहेवाय? त्यां वळी अन्य स्त्रीयो कहेवा लागीयो के, हे वयस्याः! उत्तम एवी युवावस्था मां आ कुमार, ज्यारे आवी मदनमंजुषा समान श्यामाउनी साथे परण्यो, त्यारे तो हवे ते दीक्षा लइ रह्यो. कारण के पारधिना रचेला पाशमां पडे लो मृग, वळी कोइ काळे ते पाशमांथी निकळी शके? ना नज शके. तेम हवे आ सुंदर स्त्रीयोना पाशमां पडेलो कुंवर, कोइकाळे ते पाशमांथी नि- कळी दीक्षा लइ शके? ना नहिंज. ते सांजळी वळी अपरस्त्रीयो कहेवा लागीयो के, हे सखियो ! एम करतां कदाचित् आ कुमार आवी मनोहर महिलाउने तथा समुद्रसमान समृद्धिने गेडीने जो संयम स्वीकारे, तो ते कुमारनी तुल्य बीजो कोण उत्तम कहेवाय? कोइज नहिं. बाकी आ

भवमां भूखे मरवाथी भीख मागनारा, मायिक मनवाला मुंमाउ तो प-णाज जटके ठे. ते सांजलीने वली बीजी स्त्रीयो बोलीयो के, हे बहेनो! जो आवे कन्याउ प्रथम एम जाणती होय, के आ कुंवर अमने परणीने तुरत दीक्षा लेशे? तो तेउने वली आ कुमार साथे शा माटे परणवुं जो इये? शुं सोनानी ठरी होय, ते कांइ पेटमां मराय? ना नज मराय. आ प्रमाणे सर्व नागरिक स्त्रीयो बोले ठे, ते वाक्योने सांजलतां सांजलतां ते कुमार, पोताने घेर पहोंचयो. अने त्यां आवी जव्य एवा जद्रासननी उपर पोताना पितानी डावी बाजुये बेठो. अने पठी ते कुमारनी मावी बाजुये तेनी माता बेठी, अने तेनी समीप तेनी स्त्रीयो बेठीयो. हवे ते वखत, घणांक मृदंगो, सतार, सरोदा, बिन, मोरचीन, वीणा, ए वगेरे वाद्योथी युक्त अने मनोहर एवुं गायक लोकोये गान करवा माडयुं. तेमज वली ते समये प्रेक्षकने परम आनंद थाय, तेवुं नृत्य पण थवा लाग्युं. त्यारे त्यां केटलांएक लोको ते गानने सांजलवा अने नृत्यने जोवा माटे आव्यां. ते समयमां सर्व इंद्रियो जेणे वश करी ठे, नासाग्र उपर राखी ठे दृष्टि जेणे, एवो ते गुणसागरकुमार, तत्सारमपणे शमामृतकुंडमां मग्न थइने पोता ना परमात्मचिदानंद पदने चिंतववा लाग्यो के, अहो! आ जगतमां स्त्री जे ठे, ते संसारवृक्षनुं बीजज ठे. केम के, जे संतान थाय ठे, ते स्त्री थकीज थाय ठे. अने ते संतानना अने स्त्रीना निर्वाह माटे जीव, घणोज पापकर्म करे ठे, अने पाठां ते पापो तो पोतानेज जोगववां पडे ठे. वली ते स्त्रीयो अने संतान कहेवां ठे? के ज्यां सुधी एनो स्वार्थ होय ठे, त्यां सुधी तेनी पर राग धरे ठे, अने ज्यारे तेनो स्वार्थ सरतो बंध थाय ठे, त्यारे पाठां ते तुरत तेनी साथे क्लेश करे ठे. माटे तीव्रवैराग्यवान् थइने तेवी स्त्रीने ते कयो मूर्ख इछे? अने विरक्तने विषे संततरक्त एवी स्त्री जो जोइये, तो तेवी तो एक मुक्तिस्त्रीज ठे. ते माटे ते मुक्तिस्त्रीनीज हुं प्रार्थना करीश. अने हवे ते कार्यमां विलंब न करतां आजना प्रजात मांज प्रव्रज्या ग्रहण करीश! तेम वली सुगुरुनो विनय करीश! शुद्ध एवा ध्यानने धरीश! अने पठी तत्काल संसाररूप समुद्रने तरीश! आवी रीतनी शुद्धजावना जावतां ते कुमारने पाठला जवोमां जे कांइ अन्या सेलां शास्त्रो हतां, ते सर्व स्मरणमां आव्यां. तेथी तेणे अनित्य जावना

जावतां क्षपकश्रेणि आरोही, अने शुक्लध्याने करी त्यां तेने सिंहासनपर बेठां बेठांज केवलज्ञान प्राप्त थयुं. त्यारे इंद्रियजित, शांतरसमग्न, निश्चलनेत्र, एवा पोताना स्वामीने जोइने लज्जाथी अवनत छे मौलि जेना, एवी ते आठे स्त्रीओ विचार करवा लागीओ के, अहो! आ आपणा स्वामी गुणसागरकुमार हाल गृहस्थाश्रममां छे, तोपण तेने धन्य छे. कारण के ते शमसंपत्तिथी पूर्ण अलंकृत छे. अने हवे आ आर्यपुत्र, कांइ सावद्य कर्मनी पात्र नहिं थाय, तोपण अमो भाग्यवान् छैये. कारण के आवा मोक्षगामी पुरुष, अमारा स्वामी थया छे. वळी आ पुरुषनुं अमे पाणिग्रहण कर्युं छे तेथी अमारो पण मोक्ष थाशे. केमके आ पुरुष, जरूर दीक्षा ग्रहण करी परमपद जे मोक्ष, तेने पामशे. तेम अमो पण दीक्षा ग्रहण करी मोक्षपदने पामशुं. आ प्रमाणना शुक्लध्यानरूप अग्निथी बाळी नाख्यां छे कर्मरूप इंधन जेणे एवी ते आठे स्त्रीओ पण, पतिव्रता होवाथी, त्यां बेठां बेठांज केवलज्ञानने पामीओ. ते वखत देवताओये हर्षायमान थइ, पोताना दुंदुभि नगाराना शब्दे करी आकाश सर्व पूरी दीधुं. तथा सुगंधोदकनी वृष्टि करी. अने मनोहर, पांचवर्णवाळां पुष्पोनी वृष्टि करी, तेथी तेना घरना आंगणामां तो पुष्पोना पुंजो थइ गया. अने देदीप्यमान छे कुंभलो जेनां एवा त्यां आवेला देवताओये करी तेनुं सर्व मंदिर, सुशोभित थइ गयुं. ते जोइने ते गामनां सहु लोको कहेवा लाग्यां के, अहो! आश्चर्य छे! आश्चर्य छे! कारण के आ वैश्यना पुत्रना लग्नमां तेनी पुण्याइना आकर्षी देवताओ पण तेनुं वधामणुं करवा आव्या छे. अहो! वळी एटली क्रिया जे छे, ते पण दुष्कर छे. कारण के जे क्रियाये करी जेओये उग्र एवा मोहमल्लना राज्यमां ते मोहमल्लने हणीने केवलज्ञान उपार्ज्युं! अहो! तेमने आश्रवमांहे संवर थयो! अहो! धन्य, अने कृतपुण्य एवा तेओये जन्मनुं साफल्य कर्युं! एम त्यां लोकोये घणीज अनुमोदना करी. त्यां तो त्यां आवेला सर्व देवताओ स्तुति करी कहेवा लाग्या के, हे महानुभाव! तमे सत्ववंत, धीर, सर्वज्ञ थया छो, माटे तमोने धन्य छे. एम स्तुति करीने पछी ते देवोये गुणसागरने तथा तेनी स्त्रीओने समग्र एवो साधुनो वेष समर्प्यो. अने नमस्कार करी केवलज्ञाननो महोटो उत्सव कर्यो. त्यारपछी ते गुणसागरनां तथा ते क-

त्यारनां माता पिता पण अनित्यजावना जावी शुक्लध्याने आरोही चारे घातिकर्म खपावीने केवलज्ञान पाम्यां. ते सर्व वृत्तांत सांजलीने विस्मय पामेलो एवो ते गामनो श्रीशेखरनामा राजा हतो, ते पण सपरिवार ते केवली जगवानने वांदवा आव्यो. आवीने ते केवलीने त्रण प्रदक्षिणा दइ, तेमनी समीप योग्य स्थानपर बेठो. त्यारे वली बीजां पण ते गामनां लोको केवली जगवाननी वाणी सांजलवा माटे आव्यां. हवे सुधन कहे ठे के, हे पृथ्वीचंद्रकुमार! ते वखत हुं तो केटलाएक मालनां गाडां जरी व्यापार करवा माटे आ तमारा अयोध्या गाम तरफ व्यापार माटे आवतो हतो, त्यां तो में सांजल्युं जे "गुणसागरकुमारने, तेमनी आठ स्त्रीयोने, तेनां आठ सासु ससराने, अने ते कुमारनां माता पिताने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ठे. अने देवताउये केवलज्ञाननो महोत्सव कर्यो ठे. तथा ते सर्व केवलज्ञाने करी सर्व लोकालोकने हस्तामलकवत् जाणे ठे." ते आश्चर्य सांजली, में मारा मालनां गाडावालाउने तथा मारा साथने कह्युं के, तमो चालता थाउ. त्यां हुं एक आश्चर्य थयुं ठे, ते जोइने आवुं ठुं. एम कही हुं पण ते गुणसागर केवली पासे गयो, अने त्यां जइ केवलीने वांदीने योग्य स्थानपर बेठो. अने पठी बेठा बेठां वितर्क करवा लाग्यो के, अहो! लोको कहेतां हतां के, गुणसागरने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ठे, तो ते गुणसागर तो आ रह्या. परंतु तेने कांइ केवलज्ञान उत्पन्न थयुं होय, तेम जासतुं नथी. अरे! लोकोए वात तो नहिं मारी होय? वली में विचार कर्यो के नहीं, पण ते ज्यारे देशना देवा लागशे, त्यारे तेनी मालम पडशे. अने ते देशना पण ज्यारे हुं थोडीवार बेशीश, त्यारेज सांजलाशे. वली विचार्युं जे हुं बेसुं तो खरो, पण मारा मालनां गाडां तथा साथ बधो दूर जाशे, तेनुं केम थाशे? अने जो हुं मुंजाइने एमने एम चाल्यो जाउं, तो वली आवुं कौतुक मने क्यां जोवाने मले? माटे हुं ते जाउं के रहुं? एम हुं अनेक रीते ज्यां वितर्क करुं ठुं, त्यां तो केवली बोल्या के, हे सौम्यसुधन! सांजल. एम कहीने हुं मारा गामथी वेचवा माटे मालनां गाडां जरी थोडा सथवारा साथे आंहिं आगल निकल्यो, त्यांथी मांडीने पाठो तेमनां दर्शन करवा गयो ते, तथा में जे जे वितर्क कर्या हता ते सर्व, मांग कही आप्युं. अने वली कह्युं के, हे सुधन! तुं वितर्क करे ठे के जो हुं जाउं, तो एवुं कौतुक क्यां देखुं? तेथी

तारं आंहिं रहेवामां के जावामां मन मानतुं नथी. पण जाइ! आंहिं तें शुं कौतुक छे? आनाथी पण अधिक कौतुक तो ज्यां तें जवा धार्युं छे, त्यां अयोध्यामां पृथ्वीचंद्रना दरबारने विषे थवानुं छे. माटे तुं जलदी त्यां जा. कारण के तेम करवाथी तारो साथ पण ताराथी दूर नहिं थाय, अने वली तुने आनाथी अधिक कौतुक पण जोवा मलशे? आवां वाक्य केवलीनां सांजली हुं तो घणोज हर्षित थयो. अने में जाण्युं जे, अहो! आ गुणसागर तो खरेखरा केवलज्ञानी छे. कारण के जे कांइ मारो मानसिक विचार हतो, ते सर्व तेणे कही आप्यो! एम जाणी तत्काल गुप चूप एमने एम हुं आंहिं आववा निकल्यो. त्यां तो मारा मालनां गाडांत पण मल्यां. पछी ते सर्वने लइने आंहिं आव्यो. हे राजन्! मारुं मन अत्यंत कौतुकाविष्ट होवाथी में आपना माणसोने मालनुं दाण आप्युं नथी, तेम मारो माल पण उतार्यो नथी. अने एमने एम ते केवलीये कहेला कौतुकने जोवामाटे तुरत आंहिं आपनी पासे आव्यो छुं.

आ प्रकारनुं ते सुधनना मुखथी गुणसागरनुं वृत्तांत सांजली, गुणरागवान् एवो ते पृथ्वीचंद्र कुमार, आलस्यरहित थइ जावना जाववा लाग्यो के, अहो! महामुनि, माहात्मा एवा ते गुणसागरकुमारने धन्य छे. केम के जेणे मोहानुबंधने जीतीने पोतानुं कार्य साध्युं छे! अहो! निरीह एवा ते माहात्माउने, निरंतर मोहोटी एवी जोगनी सामग्री धर्ममां कांइपण अंतराय करी शकती नथी. अरे! हुं आवी रीते सर्व जाणुं छुं, तो पण आ मारां माता पिताना नाहापणने वश थइने विकट एवा राज्ययंत्रना पाशमां शा माटे पड्यो छुं. अहो! एवो दिवस ते मारे क्यारे आवशे! के जे दिवसमां हुं उत्तम कुलिन एवा मोहोटा मुनियोनी गणनामां गणाइश! वली हुं गुरुजक्त थइ ज्ञान, दर्शन अने चारित्र, ते त्रणे रत्नोने धारण करनारो थाइश! अरे! मारा वक्षःस्थलमां क्षमारूप लक्ष्मी, क्यारे क्रीडा करशे! अने वली शून्य घरमां, के स्मशानमां, के शैलनी उपर, के नदीना कांठापर, शमतान्वित तथा स्वाध्यायध्यानवान् थइने काउस्सग्गध्याने क्यारे रहीश! आवी रीते जावना जावतां जवस्थितिने अने कर्मस्थितिने अजावे संवेगरंगमां कीलतो एवो ते पृथ्वीचंद्र कुमार, अपूर्वकरणना क्रमथकी मोहाग्रहमां जावानी निसरणीरूप क्षपकश्रेणिये चड्यो. तेथी अनुक्रमे क्षीण

जेने मोह थइ गयो ले एवो ते पृथ्वीचंद्र, शुक्लध्यानरूप अग्निए करी घनघातिकर्म खपावी ज्ञानावरणीयनी पांच, दर्शनावरणीयनी चार, अने अंतरायकर्मनी पांच. एम सर्व मली चउद प्रकृतिने खपावीने केवलज्ञानने पाम्यो. त्यारे तेने इंड्रे आवी द्रव्यलिंग एटले मुनिनो वेष अर्पण कर्यो. अने वली तेनो देवताउ सहित सौधर्मेंद्र देवे आवी केवलज्ञाननो उत्सव कर्यो. पढी सुवर्णकमलनी रचना करी ते केवलीने ते सुवर्णकमलपर बेसाड्या. तदनंतर ते मुनींद्रनी सौधर्मेंद्र, नमन करेला पोताना मस्तकमां पहेरेला मुकुटथी तेमना चरणारविंदनो स्पर्श करी जक्तिजावथी स्तुति करवा लाग्यो ॥ श्लोक ॥ जय निर्द्रोह निर्मोह, जय राज्यादिनिःस्पृह ॥ जय नीरोष निर्दोष, जय त्वं सद्धिरोमणे ॥ १ ॥ पापपंकेन नो लिप्तो, महानपि जवानहो ॥ संसारसागरस्थोपि, जुवनेपि तदद्भुतम् ॥ २ ॥ अर्थः- हे निर्द्रोह! तथा निर्मोह! आपनो जय थाउ. हे राज्यथकी पण निःस्पृह! आप जय पामो. अने हे रोषरहित अने निर्दोष! आप उत्कृष्टपणे वर्त्तो. तथा हे उत्तमजनशिरोमणे! आप जयवंता वर्त्तो ॥ १ ॥ वली हे प्रजो! आ जगतने विषे एक महोटुं आश्चर्य ले, के आप संसारसागरमां रहेला डो, ते उतां पण विलकुल पापपंके लिप्त थया नहिं ॥ २ ॥ आ प्रकारे ते सुरेंद्र, केवलीनी स्तुति करी हाथ जोडीने तेमनी पासे बेठो. ते अवसरे ते पृथ्वीचंद्र केवलीनो पिता हरिसिंह राजा, पोतानी पद्मावतीराणी साथे आव्या. त्यां तो जेने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ले, विश्वने आनंददायक, ज्ञानीओने विषे श्रेष्ठ, अने साधुवेषना धारक एवा पृथ्वीचंद्र पुत्रने जोइ आनंद पाम्यां तेमने नमस्कार करी ते दंपती कहेवा लाग्यां के, हे पुत्र! कुलक्रमागत सद्धर्मवान्, मुक्त जोगवालाा, एवा अमारे तमारी पहेलां दीक्षा लेवी योग्य हती, तो ते दीक्षा पण लीधी नहिं, वली दीक्षा लीधी नहिं एटलुंज नहिं, पण युवावस्थामां संसारमां तीव्र वैराग्यवान् एवा तमोने मोहांध अने मूढ एवा अमोए जर्जरीभूत एवा आ राज्यरूपपांजरामां नाख्या ले, तो हवे ते राज्यपंजरमां नाखवारूप अमारु जे कुकृत्य, ते मिथ्या हजो. एम ज्यां कहे ले, त्यां तो ते पृथ्वीचंद्रनी मोटी स्त्रीओने खबर पडी के पृथ्वीचंद्रकुमारने केवलज्ञान प्राप्त थयुं. तेथी विकसित ले नेत्रकमल जेनां एवी ते सोले स्त्रीओ, त्यां पोताना केवलज्ञानी स्वामीने नमन करी त्यां बेठे

त्यां पोतानी सासु पद्मावती राणीनी पछवाडे बेठीयो. त्यां बेठां बेठां भगवानना शांतमुद्रा जोइने संवेगातिशयथी अनित्यभावना भावतां शुक्लध्याने क्षपकश्रेणी आरोहि, चारे घातिकर्म खपावी ते सोले स्त्रीयोने त्यां बेठांज केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. त्यारे तेउने पण सौधर्मेंद्रे आवी द्रव्यलिंग एटले साधुनो वेश आपी ते इंद्रे तथा देवताउये तेमनी स्तुति अने नमन कर्युं. हवे आवुं महोटुं आश्चर्य जोइने सुधन सार्थवाह तो विचारवा लाग्यो के, अहो! जेवुं मने गुणसागर केवलीए कह्युं हतुं, तेवुंज आ आश्चर्य थयुं छे. एम ज्यां विचार करे छे, त्यां तो ते पृथ्वीचंद्र केवलीये धर्मदेशना देवा मांडी. ते जेम केः—

हे भव्यजीवो! हे भद्रसत्त्वना धणी! तमो कोइ काले धर्ममां प्रमाद करशो नहिं. अने नष्टदुरितद्वेषिसंग एवा संयमने स्वीकारो. वली जुउ. जन्म मरणरूप जेमां जल छे, अने कषायरूप जेमां महोटा मत्स्यो छे, रागद्वेषरूप जेमां वेल वधे छे एवा संसारांबुधिने, सुसम्यक्त्वरूप जेमां स्थिति स्थान छे, पांच संवर होवाथी आश्रवरहित, निपुणज्ञानरूप नाविके युक्त, एवा चारित्ररूप नाव विना तमो कोइ काले तरी शकशो नहिं. अने ते चारित्ररूप नाव, मनुष्यजन्मरूप सामग्री विना प्राप्त थातुंज नथी. वली ते मनुष्यजन्म सामग्री पण, कोइएक वाणीयाना पुत्रोये पोतानां अमूल्यरत्न वेची नांख्यां, अने ते जेम तेउने पाछां मल्यां नहिं, तेम मलती नथी. अर्थात् जीवने मनुष्यसामग्री मलवी अत्यंत दुर्लभ छे.

आवां वचन सांभली सहु कोइ पूछवा लाग्यां के, हे प्रभो! ते वाणीयाना पुत्रो कोण हता? तथा तेमणे ते रत्नो केवी रीते वेची नांख्यां? ते कहो. त्यारे केवली कहे छे के, एक ताम्रलिप्ती नामा नगरी छे, तेमां श्रीकीर्त्ति नामा राजा राज्य करे छे. ते राजाये पोताना गामना रहेनारा सहु कोइने कहेवराव्युं के मारा गामना रहेनारा माणसोये जेटली कोटिद्रव्य होय, तेटली ध्वजाउ पोताना घरपर चडाववी. अने आम कहेवराववाथी एम जाणवुं नहिं जे राजाना मनमां कांइ कपट छे, तेथी तेणे कपटथी कहेवराव्युं छे? माहारे तो आम कहेवराववानुं कारण एज छे के, सौम्यदृष्टि एवा मारा गाममां कोण अधिक द्रव्यवान् छे? आम कहेवराववाथी हुं जाणुं के आ माणस धनिक छे. अने पछी खुशी थइ तेनुं हुं मान करुं. तथा तेनी

कीर्त्ति, नाटलोको पासे सर्वत्र कहेवरावुं. ते वचन सांजली सहु कोइ धनि कोये स्वस्वद्रव्यकोटीप्रमित ध्वजाउं चडावी. तेमां अति यत्नथी अनेक रत्न संग्रहकारक अने रत्ननो व्यापार करनार कोइएक धनदनामा शेठ रहेतो हतो, तेणे पोतानी पासे सहुथी अधिक द्रव्य हतुं, तोपण एक पण ध्वजा चडावी नहिं. त्यारे मानरूप जेने धन ठे अने यशनी इछावाला एवा ते श्रेष्ठीना जे पुत्रो हता, तेमणे, जेमणे ध्वजाउं चढावी हती तेनी कीर्त्ति, मागधना मुखथकी सांजली; तेथी ते अत्यंत खेद पाम्या. अने पोताना पिताने कहेवा लाग्या के, हे पिताजी! आ गाममां आपणाथी नग्न धनिको ठे, ते स्वगृहपर ध्वजाउं चडावीने पोतानी कीर्त्ति, मागधलोकाना मुखथी जगतमां प्रवर्त्तावे ठे, तो आपणा घरमां वधारे तो नाहिं, परंतु एक कोडि द्रव्य पण नथी शुं? के जेथी तमे एक पण ध्वजा चडावता नथी? ते सांजली तेनो पिता बोल्यो के, हे पुत्रो! आपणे कांइ द्रव्यनी संख्या काटी नथी. अने तेम करतां कदाचित् जो तेनी गणनी करीये, तो ते मांक कोडी द्रव्य थाय. परंतु आपणे बीजाउनी पठे मृषा कीर्त्ति करावती नथी. अने सुज्ञजनने तो धर्मकार्य विना जे महोटाइ करवी, ते उचितज नथी. अने जगतमां पण कहेवत ठे के, "पोतानो गोल पोतेज चोरी खावो." तेम आपणे आपणा घरमां जे कांइ द्रव्य होय, ते मनमांज समजवुं. एम ते पुत्रोने तेना पिताये घणाज समजाव्या, तोपण ते कदाग्रही पुत्रो तेवा विचारथी विराम पाम्या नहिं. तेम तेना पिताना वचनने उल्लंघन करवाने पण समर्थ थया नहिं. तेथी ते एमने एम मनमांज समजी बेसी रह्या. अने विचारवा लाग्या के, आ आपणो पिता जो कोइक ठेकाणे जाय, तो ठीक थाय? एम ज्यां विचारे ठे, त्यां तो दैवयोगथी परगाममां रहेता ते धनदश्रेष्ठीना सगाने त्यां लग्न प्रसंग आव्यो, तेथी ते धनदने ते गाम जवुं पडयुं. हवे तेना जवानी वाट ज जोता तेना पुत्रोये, अवकाश जोइने घरना भंडारमां जे कांइ रत्नो हतां, ते सर्व काढ्यां, अने ते रत्नोने जेम आवे तेम जलदी वेची नांख्यां. अने सर्व रत्नोनुं द्रव्य एकतुं करी तेनी गणतरी करीने जेटली कोटी द्रव्य थयुं, तेटली ध्वजाउं तेउंये पोताना घरपर चडावी. तथा बीजा कोइये सुवर्णकुंज चडाव्यो न हतो, परंतु तेउंये तो सुवर्णकुंज पण चडाव्यो. त्यारे मागधलोकोये तेउनी अत्यंत प्रशंसा करी. ते सांजलीने तेउं परस्पर कहेवा लाग्या

के, अरे! आटला दिवस तो वृद्धपणाथी मूढ थयेला आपणा पिताये आपणने वृथा आवी उत्तमकीर्त्ति मेलवता अटकाव्या. हवे ते पुत्रो पासेथी रत्नना लेनारा वेपारी परदेशी होवाथी वेचातां लीधेलां रत्नोने लइने पोत पोताने देश गया. पछी तुरत ते धनदश्रेष्ठी परगामथी आव्यो, अने आवीने ज्यां जुवे छे, त्यां तो पोताना घरपर सुवर्णकलशयुक्त घणीक ध्वजाउ फरकती दीठी. त्यारे पोताना पुत्रोने पूछवा लाग्यो के, हे पुत्रो! आ आपणा घरपर ध्वजाउ कोणे? तथा केम? तथा केवा हिसावे चडावी छे? ते सांजली मतिगर्वित एवा ते पुत्रो बोल्या के, हे पिताजी! आप गया पछी आपणा नंडारमां जे रत्नो जर्यां हतां, ते सर्वे काढीने अमे वेची नांख्यां, अने तेनुं डव्य गणी तेने हिसावे ध्वजाउ चडावी छे. कह्युं छे के ॥ गाथा ॥ किं तीए सिरीए, पीवराए ज्ञाए गेहनिहीयाए ॥ विप्फुरइ जए न जउ, मियंक किरणुज्जला कित्ती ॥ १ ॥ अर्थः—जे लक्ष्मीवान् जननी लक्ष्मीथी चंडमा समान जो उज्ज्वल एवी कीर्त्ति प्रसार न थइ, अने ते लक्ष्मी घरना जोंयरामां प्रच्छन्नरीतेज नाटेली रही तो ते लक्ष्मीथी पण शुं? ॥ १ ॥ ते सांजलो धनदश्रेष्ठी अत्यंत कोपायमान थइ तेउने केहेवा लाग्यो के, हे कुलांगारो! हे कपूतो! हे कुजन्मवालाउ! हे कुकर्मीयो! हे कुलक्षणवालाउ! आ तमे जे रत्नो वेचीने लक्ष्मी लीधी, ते सर्व लक्ष्मी, मारा एक रत्नना मूल्यनी पण नथी. अर्थात् मारां अति मूल्यवान् रत्नोने मूर्ख एवा तमोये पाणीना पाडमां फेंकी दीधां? तेथी तमे सर्वे मारा घरमांथी जलदी वाहार निकलो. अने खबडदार छे, जो मारां वेची नांखेलां रत्नो पाछां लावी आप्या विना घरमां आव्या गे तो? एम ज्यारे ते घणुंज खीज्यो, त्यारे ते सर्व पुत्रो, जेउने वेचातां रत्नो आप्यां हतां, ते लोकोने शोधवा माटे निकल्या. तेणे तेउने आखी पृथ्वीमां शोध्या, परंतु जेमनुं कांइ नाम, ठाम जाणता ज न हता, तेथी तेउने मल्या नहिं. तो पछी रत्नो तो क्यांथीज मले? ज्यारे तेने ते रत्नना ग्राहको न मल्या, त्यारे ते पाछा रखडीने पोताने घेर आव्या. हवे केवली ते दृष्टांतनो उपनय कहे छे के, हे जव्यजनो! ते श्रेष्ठिपुत्रोने पूर्वोक्त रत्नना लेनाराउ पासेथी ते रत्नो, कदाचित् दैवयोगे उपलब्ध थाय, परंतु आ जीवने जो आ मनुष्यनवरूप शुजसामग्री, मुक्तिपद पामवानी जोगवाइ, अने जिनधर्म, प्रमुख जो प्राप्त थयां होय अने ते

जो हारी जाय, तो ते सर्व तेने कोइ काले मळे नहिं. कह्युं छे के ॥ माणुस्स खित्त जाई, कुलरूवारोग्गमाउयं बुद्धी ॥ सवणुग्गह सद्धा, संजमोय लोगम्मि डुल्लहाई ॥ १ ॥ अर्थः—मनुष्यक्षेत्रमां उत्पन्न थावुं, सुकुल,सुरूप, आरोग्य, आयुष्य, बुद्धि, सर्वनो अनुग्रह, धर्मश्रद्धा अने संयम. एटलां वानां जीवने आलोकमां मळवां डुर्लन छे. ते माटे तमोने प्राप्त थइ एवी मनुष्य जन्मादिक सामग्री, तेने तमो कषाय तथा विषयनोगना नोगथी हारी जाशो मां. अने हे नव्यो! निर्वाणस्थानप्रत्ये प्रयाण करवामां सारा वाहनसमान एवा संयमने स्वीकारो. आवां ते केवलीनां अमृतसमान वचन सांजळीने त्यां बेठेला केटलाएक नव्यजनो, साधुना अने श्रावकना धर्मने प्राप्त थया.

हवे त्यां बेठेलां पृथ्वीचंद्रकेवलीनी माता पद्मावती राणी, ते केवलीने पूछवा लाग्यां के, हे नगवन्! अर्हद्धर्मने जाणता एवा अमो बेहु श्री पुत्रपने तमारीपर अत्यंत दृढस्नेह रहे छे, तेनुं शुं कारण हशे? ते सांजळी केवली कहे छे के, हे मातः! आ नवथी आगलना नवमां तमे प्रियमती नामा राणी हतां, अने आ मारा पिता, तमारा स्वामी जयराजा नामा राजा हता. त्यारे हुं तमारो बेहुनो पुत्र हतो. ज्यारे तमो बेहु संयमाराधन करी ते संयमना प्रनावथी अनुत्तर विमानने विषे देव थयां, त्यारे हुं पण सर्वार्थसिद्धविमानने विषे देव थयो हतो. अने तेमज वली आ नवने विषे पण आपणो आपणा पूर्वनवनी पठे योग थयो छे. तेथी ते पूर्वनवना योगथी मारीपर तमने घणोज स्नेह थयो छे. ते सांजली ते राजाने अने पद्मावतीराणीने जातिस्मरणज्ञान उत्पन्न थयुं. अने तुरत पछी पाछुं केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. त्यारे सुधर्मेंद्रदेवे तेनना केवलज्ञाननो महोत्सव कर्यो. ते वखत समग्र अयोध्यानगरीमां जगतने आश्चर्यकारक महोटो आनंद वर्त्यो. हवे ते सुधन सार्थवाह ते केवलीनगवानने नमस्कार करी पूछवा लाग्यो के, हे नगवन्! तमो तथा गुणसागरकुमार समान गुणवान् केम छो? त्यारे शंखराजा अने कलावतीराणीना नवथी आरंनीने पोताने तथा गुणसागरकुमारने हाथ केवलज्ञान उत्पन्न थयुं, त्यां पर्यंतनुं सर्व वृत्तांत सर्व समक्ष कही आप्युं. अने वली पण कह्युं के, हे सुधन! अमे बेहु जणे नवांतर पुण्यानुबंधी पुण्यने पुष्ट कर्युं छे, तेथी ज्यां अमो अवतर्या; त्यां सुखसंपत्तिने अने वीतराग धर्मने पाम्या. अने वली आ नवमां पण विषयपाश-

मां फसाया नथी. अमोये पूर्वला जवोमां सरखी पुण्याइ उपार्जी, तेथी सरखे योगे शुक्लध्याने अमोने केवलज्ञान प्राप्त थयुं. अने हे सुधन! थोडाज वखतमां प्राप्त थवानुं छे सिद्धिसुख जेने तथा तत्त्वार्थने जाणनारा, एवा जीवोनुं मन, कोइपण काले विषयवासनामां विचरतुंज नथी. वली आ स्त्रीयो जे छे, ते पूर्वजवमां संयमाराधन करी अनुत्तरविमानने विषे देवता थइयो हती. ते पाछी आ जवने विषे मारी स्त्रीयो थइयो छे. क्षीण थयां छे कल्मष जेनां एवी आ उत्तम स्त्रीयो, केवलज्ञानने प्राप्त थइ छे. माटे सूक्ष्मदृष्टिथी जो जोइये, तो जे माणसमां सरखा गुणो होय छे, तेउनेज परस्पर प्रेम उत्पन्न थाय छे. जुन. राजहंसनी स्त्रीयो कोइ काले काक साथे रमे? आ प्रकारनी ते केवलीना मुखनी देशना सांजलीने ते सुधनश्रेष्ठी सारी रीते धर्मबोध पाम्यो, तेथी तेणे सम्यक्त्वमूल श्रावकनां बारे व्रत अंगीकार कर्यां. अने त्यां केवलीजगवाननी देशना सांजलवा बेठेला बीजा लोको जे हता, तेउये पण आगार अणागाररूप धर्मने आराध्यो.

हवे ते हरिसिंहराजानो एक नानो पुत्र हरिषेणनामा हतो, तेने इंडे आवी ते हरिसिंहराजाना राज्यासन पर बेसार्यो. त्यांथी पछी जेने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं छे एवा ते पृथ्वीचंद्र अने गुणसागर तथा जे कोइ बीजा केवलज्ञानी हता ते सर्व, विहार करवा लाग्यां ॥ श्लोक ॥ क्षितितलवियदंके जव्यपंकेरुहाणां, मथरचितविकाशौ डुस्तमस्तोमनाशौ ॥ सडुपकृतिविलासौ डुर्मदग्रस्तजासौ, चिरमिव रविचंड्रौ निर्गतौ द्वौ मुनींड्रौ ॥ १ ॥ तौ स्नेहमुक्तौ सुगुणौ जगद्गृहे, समस्तवस्तुप्रतिजासकौ सदा ॥ निर्दोषजासा सुदृशां सुखप्रदौ, गतौ च निर्वाणमपूर्वदीपवत् ॥ २ ॥ क्षांत्यादिमुक्ताफलमद्भुतं यः, शीलांगरत्नैः सुतपोमणीद्धम् ॥ गृह्णाति चारित्रनिधिं हि पृथ्वी, चंड्रांपवत्प्राप्तिस मुक्तिलक्ष्मीः ॥ ३ ॥ अर्थः– पृथ्वीतलरूप आकाशस्थानमां जव्यरूप कमलोने विकसित करता, डुस्तमं एटले मिथ्यात्वरूप जे अंधकार, तेने नाश करता, उत्तम एवा उपकार करवारूप छे विलास जेमनो, डुराग्रहि जीवोनुं ग्रहण कर्युं छे जेणे, अर्थात् मिथ्यात्वीनो पराजय करता एवा ते पृथ्वीचंद्र अने गुणसागर केवलिरूप रवि अने चंद्र, ते घणो क काल विहार करता हवा ॥ १ ॥ स्नेहरहित, उत्तमगुणवान्, जगद्रूपघरने विषे समस्तवस्तुने प्रदीपनी पठे प्रतिजास करता, सदा निर्दोषी, सम्यग्

दृष्टि जीवोने सुखदायक एवा ते बेहु केवली, आयुःक्षय उपजावी, सुख नके शैलेशीकरणे शुक्लध्याने सर्व कर्मने खपावी, अपूर्व दीपकनी पठे, नीर्वाणपदने एटले अजरामर, निरालंब, अविनाशि, परमानंदमहोदय एव सुखने पामता हवा ॥ २ ॥ माटे कवि कहे ठे के, हे जव्यो! क्षांत्यादिरू ठे मुक्ताफलो जेमां अने शीलांगरूप ठे रत्नो जेमां, तथा उत्तमतपरूप मणियो, तेणे करी व्याप्त, एवा चारित्ररूपनिधिने जे जीव ग्रहण करे ठे, जीव, पृथ्वीचंद्र अने गुणसागर ऋषिनी पठे मुक्तिरूपलक्ष्मीने पामे ठे॥३॥ इति श्रीपृथ्वीचंद्र गुणसागरऋषि केवलज्ञानप्राप्ति मोक्षगमनवर्णननामै कादशः सर्गः ॥ ११ ॥ आंहि शंखराजा अने कलावतीराणीना जवथी मांमीने पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना एकवीशे जव संपूर्ण थया. तेमां थ एकवीशमे जवे ते बेहु जीव, मोक्षे गया ॥ २१ ॥

॥ अथ प्रशस्ति श्लोकाः ॥ श्रीमद्वीर जिनेश्वरस्य सुगतादीशस्य तीर्थे परे, गच्छे श्रीकटुकाजिधे प्रथमतोविद्वत्कलालंकृतः ॥ साहेच्यःकटुकादिमः शुजमतिर्धर्मैकतानोऽजवत्, तत्पट्टे बहुशास्त्रनिश्चितमतिः श्रीजीमसाह्वयः ॥ १ ॥ वीरशाह इति तत्पदेऽजवत्, जीवराजइति वा चतुर्थके ॥ तेज पालइति पंचमे पदे, रत्नपाल अजवच्चषष्ठके ॥२॥ तत्पट्टधारी जिनदासनामा, तेजादिपालोऽष्टमके बजूव ॥ कल्याणनामा नवमे पदे च, दिक्संख्यके शुक्ल जुजीति नामा ॥ ३ ॥ तदनुगे च पदे सुकुलोद्भवे, कविकुलाम्रगतोजणनामकः ॥ तदनुलब्धकनामकसाहजी, शुचिनयादियुतोहि विराजते ॥ ४ ॥ प्रशस्तबोधशालिनः परोपकारकारिणो, गुरोः पदांबुजं मया प्रणम्य जक्ति पूर्वकम् ॥ सुशिष्ययाचनेन मे जगज्जनोपकारतो, विशिष्टसच्चरित्रके कृतः सुबालबोधकः ॥ ५ ॥ अष्टशततमे वर्षे, प्रमिते सप्तमोत्तरे ॥ मार्गशीर्षसिते पक्षे, पंचम्यां जानुवासरे ॥६॥ रचितोयं मया ग्रंथो, विद्वेपरहितःकृतौ ॥ शोधनीयः सतां भूयं, यद्युत्सूत्रं जवेदिह ॥ ७ ॥ प्रमादाद्दीनरागाद्वा, विरुद्धं यन्मयोदितम् ॥ परोपकारनैपुण्य, वर्त्तिनः शोध्यतां बुधा ॥८॥ राधरु ति पूर्वङ्गे, चातुर्मासस्थितेनच ॥ कटुगच्छशलब्धेन, कृतोयंबालबोधकः ॥९॥ संपूर्णोयं ग्रंथः॥ शुजमस्तु ॥

संपूर्णम्.